T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

DÂVÛD'UN "KISSA-İ TEMÎM-İ DÂRÎ" ADLI MESNEVİSİ

(GİRİŞ-İNCELEME-TENKİTLİ METİN-AÇIKLAMALI DİZİN)

DOKTORA TEZİ

MUHAMMED WEYSO

İSTANBUL 2015

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

DÂVÛD'UN "KISSA-İ TEMÎM-İ DÂRÎ" ADLI MESNEVİSİ

(GİRİŞ-İNCELEME-TENKİTLİ METİN-AÇIKLAMALI DİZİN)

DOKTORA TEZİ

MUHAMMED WEYSO

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. MESUT ŞEN

İSTANBUL 2015

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Doktora öğrencisi Muhammed WEYSO'nun "Dâvûd'un "Kıssa-i Temim-i Dârî" Adlı Mesnevisi (Giriş, İnceleme, Tenkitli Metin, Açıklamalı Dizin)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı doktora tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı Üniversitesi	: Prof. Dr. Mesut ŞEN Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof. Dr. Ahmet KANLIDERE Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof. Dr. Ömür CEYLAN Kültür Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Yrd. Doç. Dr. Hakan AYDEMİR Medeniyet Üniversitesi	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun ...25./..12.../ 2015 tarih ve ...2015/22-4..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **I**

ÖNSÖZ ..... **VIII**

ÖZET ..... **XI**

ABSTRACT ..... **XII**

KISALTMALAR VE İŞARETLER ..... **XIII**

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ ..... **XV**

GİRİŞ **1**

KISSA-İ TEMÎM-İ DÂRÎ 2

1. Eserin Adı 2

2. Eserin Yazarı 3

3. Eserin Telîf Tarihi 4

4. Eserin Kaynakları 5

5. Eserin Konusu 6

6. Eserin Özeti 7

7. Eserin Vezni 10

8. Eserin Dili ve Yazma Amacı 11

9. Eserin Nüshaları ve Üzerine Yapılan Çalışmalar 14

9.1. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshaları 15

9.1.1. A nüshası 15

9.1.2. B nüshası 15

9.1.3. C nüshası 16

9.2. Milli Kütüphane Nüshaları 17

9.2.1. D nüshası 17

9.2.2. E nüshası 18

9.2.3. F nüshası 18

9.2.4. G nüshası ... 19
9.2.5. H nüshası ... 20
9.2.6. I nüshası ... 21
9.2.7. J nüshası ... 22
9.3. Atatürk Kitaplığı Nüshaları ... 23
9.3.1. K nüshası ... 23
9.4. Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nüshaları ... 24
9.4.1. L nüshası ... 24
BİRİNCİ BÖLÜM ... 26
İNCELEME ... 26
I. YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ ... 27
1. Ünlülerin Yazılışı ... 27
1.1. a ünlüsünün yazılışı ... 27
1.2. e ünlüsünün yazılışı ... 30
1.3. ı, i ünlülerinin yazılışı ... 33
1.4. u, ü, o, ö ünlülerinin yazılışı ... 36
2. Ünsüzlerin Yazılışı ... 39
2.1. ç ünsüzünün yazılışı ... 39
2.2. p ünsüzünün yazılışı ... 40
2.3. g ünsüzünün yazılışı ... 41
2.4. ñ ünsüzünün yazılışı ... 41
2.5. t ünsüzünün yazılışı ... 42
2.6. s ünsüzünün yazılışı ... 43
3. Bazı Ek ve Şekillerin Yazılışı ... 44
4. Eserin Söz Varlığı ... 46
II. SES BİLGİSİ ... 51

1. Ünlüler 51
1.1. Ünlü Değişmeleri 51
1.2. Ünlü Uyumu 54
1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 54
1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 56
1.2.2.1. Kelimelerde Uyumsuzluk 56
1.2.2.1.1. Sebebe Bağlı Olan Yuvarlaklaşma 56
1.2.2.1.2. Sebepsiz Yuvarlaklaşma 57
1.2.2.2. Eklerde Uyumsuzluk 58
1.2.2.2.1. Yuvarlak Ünlü Taşıyan Ekler 58
1.2.2.2.2. Düz Ünlü Taşıyan Ekler 65
1.3. Ünlü Türemesi 71
1.4. Ünlü Düşmesi 71
1.5. Ünlü Birleşmesi 72
2. Ünsüzler 73
2.1. Ünsüz Değişmeleri 73
2.2. Ünsüz Benzeşmesi 77
2.2.1. İmlâsı Kalıplaşmış Eklerde 77
2.2.2. Kelime İçinde Tonlulaşma 78
2.2.3. Kelime Sonunda Tonlulaşma 79
2.3. Ünsüz Türemesi 80
2.3.1. “y” ve “n” türemesi 80
2.3.2. Ünsüz İkizlenmesi 81
2.4. Ünsüz Düşmesi 81
2.4.1. “ġ, g” düşmesi 81
2.4.2. “b” düşmesi 83

2.4.3. “l” düşmesi 83
2.4.4. “y” düşmesi 84
2.4.5. “r” düşmesi 84
2.4.6. “v” düşmesi 84
2.4.7. “-ķ, -k” düşmesi 85
2.4.8. Ünsüz Tekleşmesi 85
2.5. Hece Düşmesi 85
III. ŞEKİL BİLGİSİ 86
1. İSİM 86
1.1. Çokluk Eki 86
1.2. İyelik Ekleri 87
1.3. Hâl Ekleri 89
1.3.1. İlgi hâli eki 89
1.3.2. Yönelme hâli eki 90
1.3.3. Yükleme hâli eki 90
1.3.4. Bulunma hâli eki 91
1.3.5. Uzaklaşma hâli eki 92
1.3.6. Eşitlik hâli eki 93
1.3.7. Yön gösterme ekleri 93
1.3.8. Vasıta hâli eki 94
1.4. Soru Eki 95
1.5. Sayı İsimleri 95
1.5.1. Asıl sayı isimleri 95
1.5.2. Yabancı menşeli sayı isimleri 96
1.5.3. Sıra sayı isimleri 96
1.5.4. Üleştirme sayı isimleri 96

1.6. İsim Yapım Ekleri 96
1.6.1. İsimden İsim Yapan Ekler 96
1.6.2. Fiilden İsim Yapan Ekler 100
2. ZAMİR 104
2.1. Şahıs Zamirleri 104
2.2. İşaret Zamirleri 109
2.3. Dönüşlülük Zamirleri 112
2.4. Belirsizlik Zamirleri 113
2.5. Soru Zamirleri 115
2.6. Bağlama Zamirleri 116
3. SIFAT 116
3.1. Niteleme Sıfatları 116
3.1.1. Karşılaştırma Sıfatları 116
3.1.2. Berkitme Sıfatları 117
3.2. Belirtme Sıfatları 117
3.2.1. Sayı Sıfatları 117
3.2.1.1. Asıl sayı sıfatları 117
3.2.1.2. Sıra sayı sıfatları 117
3.2.1.3. Üleştirme sayı sıfatları 117
3.2.2. İşaret Sıfatları 118
3.2.3. Belirsizlik Sıfatları 118
3.2.4. Soru Sıfatları 119
3.2.5. Küçültme Sıfatları 119
4. ZARF 120
4.1. Zaman Zarfları 120
4.2. Yer Zarfları 122

4.3. Miktar Zarfları ... 123
4.4. Tarz (suret, hâl) Zarfları ... 124
5. EDAT ... 125
5.1. Son Çekim Edatları ... 125
5.2. Bağlama Edatları ... 127
5.3. Ünlem Edatları ... 130
6. FİİL ... 132
6.1. Fiil Yapım Ekleri ... 132
6.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler ... 132
6.1.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler ... 134
6.2. Fiillerde Olumsuzluk ... 137
6.3. Fiil Çekimi ... 138
6.3.1. Şahıs Ekleri ... 138
6.3.1.1. I. Tip şahıs ekleri ... 138
6.3.1.2. II. Tip şahıs ekleri ... 139
6.3.2. Şekil ve Zaman Ekleri ... 141
6.3.2.1. Basit Kipler ... 141
6.3.2.1.1. Bildirme (haber) Kipleri ... 141
6.3.2.1.2. Tasarlama (dilek) Kipleri ... 145
6.3.2.2. Birleşik Kipler ... 149
6.3.2.2.1. Hikâye Birleşik Çekimi ... 149
6.3.2.2.2. Rivâyet Birleşik Çekimi ... 151
6.3.2.2.3. Şart Birleşik Çekimi ... 151
6.4. "i" Ek Fiilinin İsimlerle Kullanışı ... 152
6.5. Fiillerde Soru ... 155
6.6. Birleşik Fiiller ... 156

6.6.1. İsimlerden Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller 156
6.6.2. Tasvir Fiilleri 158
6.7. Sıfat Fiiller (partisipler) 159
6.8. Zarf Fiiller (gerundiumlar) 160
İKİNCİ BÖLÜM 165
TENKİTLİ METİN 165
1. Transkripsiyon ve Tenkitli Metinde Kullanılan Yöntem 166
1.1. Metnin Transkripsiyonunda Kullanılan Yöntem 166
1.2. Metnin Tenkidinde Kullanılan Yöntem 170
2. Tenkitli Metin 172
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 366
AÇIKLAMALI DİZİN 367
SONUÇ 496
KAYNAKÇA 498
TIPKIBASIM 504

ÖNSÖZ

XIII.-XV. yüzyılları arasında teşekkül eden Eski Osmanlı Türkçesinin dil özelliklerini gösteren önemli eserlerinden biri de bu tez çalışmamızın konusu olan *Dâvûd'un "Kıssa-i Temîm-i Dârî" Adlı Mesnevisi*'dir.

Mesnevi, sahâbe Temîm-i Dârî'nin bir cin tarafından kaçırılarak yedi yıl boyunca gezdiği garip ülkelerle yaşadığı maceraları anlatmaktadır. En eski hadis mecmualarına dayanan bu hikâye, edebî eserlerde de özel bir yere sahip olmuştur. Bu önemli edebî eserlerden biri de 10. yüzyılda Tanûhî tarafından kaleme alınan Arapça "El-Ferec Ba'de'ş-Şidde"dir. Hikâye, bu eserden yararlanarak kaleme alınan Türkçe "Ferec Ba'de'ş-Şidde"nin 27. mensur hikâyesi olarak yer almaktadır.

Halkın Dîn ve ahlâk eğitimi açısından önemli olan bu hikâye, Batı ve Doğu sahasında birçok mensur nüshası ortaya koyulmuştur. Eser değeri ile sadece nesir şeklinde kalmamış, bunun yanında nazma da çekilmiştir. Çalışmamızın konusu olan eser işte bu hikâyenin nazma çekilmiş şeklidir. Türkçe "Ferec Ba'de'ş-Şidde" eserinden yararlanarak nazma çekildiğini düşündüğümüz eser, gezgin halk şairi olan Dâvûd Ümmî tarafından, tahmînen XIII. yüzyılın başları ile XV. yüzyılın ikinci yarısının başları arasında kaleme alınmıştır.

Şair, konusu dînî ve ahlâkî olan eserin halka yönelik ibret öğreten bir ders kitabı haline gelmesi için, eserini halkın toplandığı meclislerde, halkın zevkine nesirden daha güzel ve kulağa hoş gelen şiiri tercih ederek, basit, sade ve herkes tarafından anlaşılabileceği Halk Osmanlıcası ile nazmetmiştir. Eser bu yönüyle, bize Türk halk kültürünün yanında dil ve edebiyatının da zenginliğini göstermektedir.

Biz yaptığımız bu doktora tez çalışmasındaki esâs amacımız, XIII.-XV. yüzyılları arasında yazılan dîn ve ahlâk içerikli eserlerden biri olan bu eserin, hem Eski Osmanlı Türkçesinin dil yapısını hem de Türk halk dilinin söz varlığının zenginliğini gösteren önemli bir malzeme olduğunu ortaya koymaktır.

Üzerinde çalıştığımız *Dâvûd'un "Kıssa-i Temîm-i Dârî" Adlı Mesnevisi* Giriş, İnceleme, Tenkitli Metin ve Açıklamalı Dizin bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş Kısmında eserin adı, müellifi, telîf tarihi, konusu, kaynakları, dili, yazma amacı, vezni ve nüshaları hakkında çeşitli bilgi verilmiştir.

Tezin birinci bölümünü oluşturan İnceleme bölümünde, eserin imlâ özellikleri, söz varlığı, ses ve şekil bilgisi hakkında genişçe bilgi verilmiştir. İmlâ özellikleri kısmında ünlülerin, ünsüzlerin ve bazı ek ve şekillerin değişik yazılışlarına örneklerle işaret edildikten sonra eserin söz varlığı üzerinde durulmuştur. Ses bilgisi kısmında ses özellikleri ve eserde geçen ses olayları XIII.-XV. yüzyılları arasındaki Eski Osmanlı Türkçesinin özelliklerini göz önünde bulundurularak bazen bugünkü Türkiye Türkçesiyle bazen de Eski Türkçe ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Şekil bilgisi kısmında ise eserde geçen isim, zamir, sıfat, zarf, edat ve fiil üzerinde durulmuştur. Genel olarak kelimelerin kökleri, gövdeleri ve ekleri incelenerek uğradıkları anlam ve şekil değişikliklerine örneklerle birlikte işaret edilmiştir.

Tezin ikinci bölümünü oluşturan Tenkitli Metin bölümünde, eserin, şu ana kadar yapılan araştırmada, yurtiçi kütüphanelerde tespit edilen on iki nüshası ele alınarak, önce Arap alfabesiyle yazılan bu nüshalar, transkripsiyon işaretleri kullanılarak, çeviriyazı alfabesine çevrilmiş, sonra da nüshalar birbiriyle karşılaştırılarak esâs alınan beyitler yukarıya, nüshalar arasındaki farklar ise aşağıya dipnota alınmıştır.

Tezin üçüncü bölümünü oluşturan Açıklamalı Dizin bölümünde ise, eserde geçen bütün kelime ve kelime gurupları gramer özellikleri göz önünde bulundurularak Cibakaya bilgisayar programının vasıtasıyla sıralanmış, Yeni Tarama Sözlüğü, Derleme Sözlüğü, Mertol Tulum'un Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü, Kubbealtı yayınlarının Misalli Büyük Türkçe Sözlüğü, Redhouse Turkish and English Lexicon, Ferit Devellioğlu'nun Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Kâmûs-i Türkî, TDK'un Türkçe Sözlüğü ... vb. sözlüklerden istifâde edilerek birden fazla veya birbirinden farklı anlamı olan kelimeler eserdeki anlamlarına uygun biçimde gruplandırılarak anlamlandırılmış ve geçtiği beyitlerin numaraları verilmiştir.

Çalışmanın sonuna ayrıca bir sonuç, kaynakça ve "A" olarak kodladığımız nüshanın tıpkıbasımı eklenmiştir.

Bu tez çalışmasının başından sonuna kadar hazırlanmasında beni destekleyen ve yakın yardımlarını benden esirgemeyen tez danışmanı saygı değer hocam Prof. Dr. Mesut ŞEN'e çok teşekkür ederim. Yine yüksek lisans ve doktora eğitimim süresince bilgi, fikir ve görüşlerinden yararlandığım Prof. Dr. Emine GÜRSOY-NASKALİ, Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK, Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA, Prof. Dr. Hayati DEVELİ, Doç. Dr. Oktay SELİM KARACA, Yard. Doç. Dr. Kayhan ŞAHAN

ve diğer bütün değerli hocalarıma teşekkür ederim. Ayrıca tezin bilimsel açıdan yürüyüşünü yakından izleyen Prof. Dr. Ahmet KANLIDERE'ye teşekkür ederim. Yine tez aşamasında bana yardımları dokunan Arş. Gör. Tuğba Şabanoğlu, Arş. Gör. Emre Berkan Yeni, Abdurrahman KAYA ve diğer bütün arkadaşlarıma teşekkür ederim. Yedi yıl boyunca maddî ve manevî yardımlarını benden esirgemeyen, her zaman beni destekleyen ve değerli vaktini bana ayırarak yol gösteren kıymetli ve aziz hocam Prof. Dr. Ömür CEYLAN'a özel olarak teşekkür ederim.

MUHAMMED WEYSO

İSTANBUL 2015

ÖZET

Dâvûd'un "Kıssa-i Temîm-i Dârî" Adlı Mesnevisi başlığı altında geçen bu doktora tez çalışması, sahâbe Temîm-i Dârî'nin yedi yıl boyunca yaşadığı garip olay ve maceralarını anlatmaktadır. Manzum bir halk hikâyesi olan eser, Dâvûd Ümmî adlı bir gezgin halk şairi tarafından nazmedilmiştir. Eser, fonetik ve morfolojik bakımından yaptığımız incelemeye göre XIII.-XV. yüzyılları arası Eski Osmanlı Türkçesinin dil özelliklerini taşımaktadır. Türklerin İslâm dînini kabul ettikten sonra kendi yazılarında kullandıkları Arap alfabesiyle yazılmıştır. Eserin, Süleymaniye Kütüphanesi, Milli Kütüphane, Atatürk Kitaplığı ve İstanbul Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde toplam on iki nüshası bulunmaktadır.

Şair, eserini Eski Osmanlı Türkçesinin halka hitap eden ve halkın dînî ve ahlâkî eğitimini geliştirmek amacıyla yazılan diğer manzum halk hikâyelerinde kullanılan dil gibi sade, akıcı ve halkın zevk alacağı bir dil ile yazmıştır. Eser bu yönüyle Eski Halk Osmanlıcasını gösteren değerli ve önemli eserlerden biridir.

Bu tez çalışmamız, bir giriş ve (İnceleme, Tenkitli Metin ve Açıklamalı Dizin) olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında eserin adı, yazarı, telîf tarihi, kaynağı, konusu, dil ve üslûbu, vezni ve nüshaları hakkında bilgi verilmiştir. İnceleme bölümünde esrin imlâ özellikleri, söz varlığı, ses ve şekil bilgisi üzerinde durulmuştur. Tenkitli Metin bölümünde genel transkripsiyon işaretleri kullanılarak eserin nüshaları birbiriyle karşılaştırılmış, esâs alınan beyitler yukarıya, nüshalar arasındaki farklar ise aşağıya dipnota alınmıştır. Açıklamalı Dizin bölümünde ise transkripsiyonu yapılan metinde geçen bütün kelime ve kelime gurupları gramatikal özellikleri dikkate alınarak sıralanmış, eserde geçen esâs anlamları, kökenleri ve geçtikleri beyit numaraları verilmiştir. Ayrıca çalışmanın sonuna sonuç, kaynakça ve "A" olarak kodladığımız nüshanın tıpkıbasımı eklenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Temîm-i Dârî, Mesnevi, Manzum Halk Hikâyeleri, Halk Edebiyatı, Kıssa, Eski Osmanlı Türkçesi.

ABSTRACT

This doctoral dissertation titled *Dâvûd'un "Kıssa-i Temîm-i Dârî" Adlı Mesnevisi*, recounts the strange events and adventures that Prophet's companion Temîm-i Dârî experienced for seven years. The work, which is a folktale written in verse, is versified by a minstrel named Dâvûd Ümmî. According to the phonetic and morphological analyses conducted on the work, it carries the characteristics of XII.-XV. Century Ottoman Turkish. It is written in the Arabic script, which the Turks started using after having accepted Islâm as the state religion. The work has twelve copies in total at Süleymaniye Library, The State Library, Atatürk Library and İstanbul Yapı Kredi Bankası Sermert Çifter Research Library.

The poet wrote his work in a plain and flowing style that the common people could easily enjoy, in a similar language to other folk tales in verse written in Ottoman Turkish that are intended to improve general public's religious and ethical education. In this respect, the work is an important and valuable example that exemplifies Ottoman Turkish that the common people used.

This dissertation comprises of three chapters including introduction, analysis, and critical text and index. The introduction part gives information on the title, the author, its copyright date, resources, subject-matter, language and style, meter and the existing copies of the work. The analysis part dwells upon spelling, vocabulary, phonetic and morphological characteristics of the work. In the Critical Text part of the dissertation, different copies of the work are compared with each other by using general transcription symbols; couplets from the critical texts are given above, while the differences between the copies are shown at the bottom as footnotes. In the Index part, all the vocabulary and word groups are listed according to their grammatical features, and their definitions in the text, etymology and the couplet numbers they are used in are given. This dissertation is also supplemented by a conclusion, bibliography, and the facsimile of the copy of the work which we coded as "A".

Keywords: Temîm-i Dârî, Mesnevi, Folktales in Verse, Folk Literature, Parables, Ottoman Turkish.

KISALTMALAR VE İŞARETLER

A : Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi bölümünde kayıtlı olan nüsha.

Ar. : Arapça.

B : Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar bölümünde kayıtlı olan nüsha.

bk. : Bakınız.

bs. : Baskı.

BT : Batı Türkçesi.

by. : Beyit.

C : Süleymaniye Kütüphanesi Kemankeş bölümünde kayıtlı olan nüsha.

c. : Cilt.

çev. : Çeviren.

D : Milli Kütüphanede 06 Mil Yz. A 5361 arşiv numarasıyla kayıtlı olan nüsha.

E : Milli Kütüphanede 06 Mil Yz. A 9148 arşiv numarasıyla kayıtlı olan nüsha.

EOT : Eski Osmanlı Türkçesi.

ET : Eski Türkçe.

F : Milli Kütüphanede 03 Gedik 17184/2 arşiv numarasıyla kayıtlı olan nüsha.

Far. : Farsça.

G : Milli Kütüphanede 06 Mil Yz. A 9950 arşiv numarasıyla kayıtlı olan nüsha.

H : Milli Kütüphanede 06 Mil Yz. A 9105/7 arşiv numarasıyla kayıtlı olan nüsha.

H. : Hicrî.

haz. : Hazırlayan.

hlk. : Halk ağzı.

Hz. : Hazreti.

I : Milli Kütüphanede 06 Mil Yz. A 9117 arşiv numarasıyla kayıtlı olan nüsha.

İBB : İstanbul Büyükşehir Belediyesi.

İYKB : İstanbul Yapı Kredi Bankası.

J : Milli Kütüphanede 06 Hk. 1871 arşiv numarasıyla kayıtlı olan nüsha.

K : İstanbul Taksim Atatürk Kitaplığı Nüshası.

krş. : Karşılaştırınız.

L : İstanbul Yapı Kredi Nüshası.

M. : Milâdî.

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı.

s. : Sayfa.

st. : Satır.

T. : Türkçe.

TDAY : Türk Dili Araştırmaları Yıllığı.

TDED : Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi.

TDK : Türk Dil Kurumu.

TT : Türkiye Türkçesi.

vb. : Ve benzeri.

vd. : Ve diğerleri.

vs. : Vesaire.

[ ] : Eksik yazılmış unsurları gösterir.

{ } : Fazla yazılmış unsurları gösterir.

> : Ses değişmelerini gösterir.

< : Ses değişmelerini gösterir.

+ : İsim kök ve gövdelerini gösterir.

- : Fiil kök ve gövdelerini gösterir.

Ø : Teklik 3. şahıs (eksiz), işaretsiz sesbirim veya biçimbirim.

~ : Kelimenin değişik şekillerini gösterir.

“ ” : Vurgulanan anlamı gösterir.

( ) : Açıklama.

→ : ...dan ...a kadar.

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ء	ʾ
ا، اَ، اُ، آ، أ، ھ	a, ā
ا، اَ، ھ	e
ا، اِ، اِي، اِيِ، ي، يِ، يٖ	ı, i, ī
اُ، او، اوُ، و، وُ	o, ö
اُ، او، اوُ، و، وُ، وُا	u, ü, ū
ب	b, p
پ	p
ت	t
ث	s̱
ج	c, ç
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẕ
ر	r
ز	z
ژ	j
س	s
ش	ş
ص	ṣ
ض	ż
ط	ṭ
ظ	ẓ

ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	ķ
ك	k, g, ñ
ڭ	g, ñ
ک	g
ڭ	ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, u, ü, ū
ھ	h, a, e
ى	y, ı, i, ī

GİRİŞ

Her topluluk bir dîni kabul ederek o dînin etkisi altında kaldığı malûmdur. Türkler de 11. yüzyıldan itibaren Karahanlılar döneminde İslâm dînini kabul ederek etkisi altında kalmıştır. Bu dîn değişikliğinin etkisi sadece Türklerin siyasî hayatlarını değil fikir, düşünce, sosyal hayat, kültür, dil ve edebiyatlarına da yansımıştır.

İslâm dînini kabul eden Türkler, bu dînin esâslarını daha yakından tanımak için Arap dilinden faydalanmış ve bu dilden etkilenerek başta olmak üzere Arap alfabesini kendi yazılarında kullanmıştır. Arapça yanında Farsçadan da etkilenmiştir. Bundan dolayı da birçok Arapça ve Farsça kökenli kelime ve terkîpler Türk dil sistemine uydurularak Türkçeye geçmiştir. Bu durum sadece dil meselesi üzerinde kalmamış, bunun yanında özellikle de Farsçadan etkilenerek edebiyata da yansımıştır. Böylece de Türkler eski kültür ve edebiyatlarını koruyarak yeni Türk-İslâm kültür ve edebiyatlarını 11. yüzyıldan itibaren yavaş yavaş İslâmî bir fikir üzerine kurmaya başlamıştır.

Eski kültür ve edebiyatları yanında yeni bir İslâmî kültür ve edebiyat kurmaya başlayan Türkler, Arapça ve Farsça ile yazılan birçok eserden faydalanmak için bu eserleri Türkçeye çevirme ihtiyacı duymuştur. Böylece Türk devleti tarafından çevirme meselesi teşvik edilerek XIII.-XV. yüzyılları arası, özellikle de Anadolu sahası, en verimli dönemi olmuştur.

XIII.-XV. yüzyıllarda Anadolu sahasında Osmanlı Devleti'nin teşviki ile birçok Arapça ve Farsça kökenli eserler, özellikle de dînî ve ahlâkî konulu eserler, Türkçeye çevrilmiştir. Bazı eserler ise yabancı kökenli olan bu eserlerden faydalanarak Türk kültür ve düşünce çerçevesinde yeniden telîf edilmiştir. Bunlardan en önemlisi de halka hitap eden dîn içerikli halk hikâye ve kıssalarıdır.

Bilindiği üzere hikâye ve kıssalar insanlığın tarihi kadar eski bir tarihe sahiptir. Halkın eğitiminde çok önemli bir rol oynayan bu edebî tür, gezgin şairler tarafından halkın toplandığı meclis ve kahvelerde sözlü olarak basit, sade ve halkın anlayacağı şekilde kolay ve akıcı bir dil ile hem eğlenmelerini sağlamak hem de bu hikâye ve kıssalardan, özellikle de dînî ve ahlâkî konulu olanlardan, ders ve ibret almak için söylenirdi. Bu hikâyelerden birisi de üzerinde çalıştığımız Temîm-i Dârî adlı sahâbenin hikâyesidir.

Arap halkı tarafından benimsenen ve dilden dile geçen Temîm-i Dârî'nin hikâyesi, birçok Arapça hikâye mecmualarında yer almıştır. Bunların en önemlisi de 10. yüzyılda Hanefî kadısı Ebû Alî et-Tanûhî tarafından yazılan "El-Ferec Ba'de'ş-Şidde"dir (geniş bilgi için bk. Kavruk vd., 2000: VII-X). Halk hikâyelerinden oluşan bu eser, halkın eğitiminde, özellikle de "her sıkıntının kesinlikle bir feraha kavuşacağı" ve "sabır ile her şeyin yoluna gireceği" inancı üzerine kurulduğu için, önemli bir rol oynamıştır. Değerli olan bu eser Türk yazarlarının dikkatini çekmiş ve bu eserden faydalanarak Türkçe "Ferec Ba'de'ş-Şidde" adlı eser kaleme alınmıştır (bk. Kavruk vd., 2000: XIII).

Sahâbe Temîm-i Dârî'nin hikâyesi işte bu 42 hikâyeden oluşan Türkçe "Ferec Ba'de'ş-Şidde"nin "Ez an-i Temmîmdârî-i Ensârî Bâ Cinniyân" başlığı altında 27. hikâyesi olarak yer almaktadır. Dînî ve ahlâkî konulu bu mensur hikâye, Türk halkı tarafından sevilip benimsenerek hem Anadolu sahasında (bk. Seyidoğlu vd., 1990: 5-15) hem de Orta Asya sahasında (bk. Sertkaya, 2004: 407-449) birçok müstensih tarafından istinsah edilmiştir. Ayrıca maceralarla dolu bu hikâye değer kazanarak nesir şeklinde kalmamış, bunun yanında nazma da çekilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız eser işte bu hikâyenin Dâvûd Ümmî adlı bir gezgin halk şairi tarafından, tahmînen XIII. yüzyılın başları ile XV. yüzyılın ikinci yarısının başları arasında, nazma çekilmiş şeklidir.

KISSA-İ TEMÎM-İ DÂRÎ

Dâvûd'un "Kıssa-i Temîm-i Dârî" Adlı Mesnevisi, bu çalışmamızın birinci bölümünde yaptığımız dil incelemesine dayanarak, Eski Osmanlı Türkçesi döneminde yazılan önemli mesnevilerden biri olduğunu söyleyebiliriz. Mesnevinin yazar kaleminden çıkan asıl nüshası kayıp olduğu için, eserin on iki nüshasından hareketle eseri şu şekilde tanıtabiliriz:

1. Eserin Adı:

Elimizde yazarın kaleminden çıkan esas nüsha bulunmadığı için, eserin nüshalarından hareket ederek eseri adlandırmaya çalıştık. Elimizde bulunan on iki nüshada her birinde esere farklı bir ad verilmiştir. A ve L nüshalarında "Hikâyet-i Temîm-i Dârî", B nüshasında "Hikâyet-i Temmim Dârî", C nüshasında "Dâsitân-ı Temîm-i Dârî", D nüshalarında "Haẕâ Kitâb-ı Temîm-i Dârî", E nüshasında "Haẕâ Dâstân-ı Temîm-i Dârî", F nüshasında "Hikâyet-i Temim-i Dârî", G nüshasında "Haẕâ

Hikâye-i Temîmü'd-Dârî", H nüshasında "Kıssa-i Temîm-i Dârî", I nüshasında "Dâstân-ı Temîm Dârî", J nüshasında "Haẕâ Kitâb-ı Temim Dârî", K nüshasında "Haẕâ Kitâb Temîm Dâr" olarak adlandırılmıştır. Ancak şu beyitlerde:

Kim senüñ ḳıṣṣañ ʿaceb ḳıṣṣa durur

İʿtibār ehli anı ʿibret alur (0199)

Bu benüm ḳıṣṣam gerek destān ola

Söylene ḳıyāmete degin ḳala (1378)

Ḳıṣṣa daḫı burada oldı tamām

Hem resūlüñ rūḥına bī-ḥad selām (1400)

görüldüğü üzere hep "kıssa" kelimesi geçmektedir. Buradan da hareketle eseri "Kıssa-i Temîm-i Dârî" olarak adlandırmayı daha uygun gördük.

2. Eserin Yazarı:

Eserin yazarı A nüshasında "Dâvud Efendi", L nüshasında "Dâvûd Ümmî" olarak kaydedilmiştir. Diğer nüshalarda ise yazarın adı ile ilgili herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Yaptığımız araştırmada da "Dâvud Efendi" veya "Dâvûd Ümmî" ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılmamıştır. Elimizde yazarın adı ile ilgili bulunan tek bilgi ve kaynak eserde geçen şu beyitlerdir:

Bī-çāre Dāvūd tañrıdan yārī

Diledi geldi dile maʿnīleri (1395)

Yoḫsa bir ümmī gişidür ol faḳīr

Ne ḳalem ṭutar ne yazar ne oḳır (1396)

Bu beyitler, görüldüğü üzere şairin adı "Dâvûd" olduğunu, ayrıca alçak gönüllü bir şair veya yüksek seviyede eğitim almış bir şair olmadığı için ona "Ümmî" sıfatı verildiğini göstermektedir. Bundan dolayı şairin adı "Dâvûd", sıfatı veya lakabı "Ümmî" olduğu için, eserin yazarı "Dâvûd Ümmî" adlı bir şair olduğunu söyleyebiliriz.

Şairin ne zaman ve nerede yaşadığı ile ilgili incelediğimiz nüshalarda hiç bir bilgi yoktur. Ancak elimizde bulunan on iki nüshanın en eskisi olan I nüshası H. 05 Cumâdelâhire 858 / M. 02 Haziran 1454'te istinsah edildiğine göre, şairin bu tarihten önce veya bu tarih sularında yaşamış olduğunu göstermektedir. Ayrıca şu beyitler:

ʿÖmer ol ġalabaya urdı ḳulaḳ
Vir ṣalavāt işüñi oñara ḥaḳ (0146)

Yine Temīm başladı girdi söze
Vir ṣalavāt ecri yazılsun size (0520)

Ayaġı ḳızıl yāḳutdandur anuñ
Vir ṣalavāt şādumān olsun cānuñ (0924)

Yıl on iki ay bu iş anuñ işi
Vir ṣalavāt gide göñlüñ teşvīşi (1144)

bize şairin diğer XIII.-XV. yüzyılları arasında yaşamış olan gezgin halk şairleri gibi meclislerde bir hikâye veya masal anlatırken mecliste bulunanlardan ara sıra salavat vermelerini isteyen bir gezgin halk şairi olduğunu öne sürmektedir.

Kısacası, nüshalar üzerinde yaptığımız dil incelemesinden ve en eski nüshanın tarihine baktıktan sonra, eserin XIII. yüzyılın başları ile XV. yüzyılın ikinci yarısının başları arasında Dâvûd Ümmî adlı gezgin bir halk şairi tarafından yazıldığını öne sürebiliriz.

3. Eserin Telîf Tarihi:

Eserin "Dâvûd Ümmî" tarafından telîf edildiğine yukarıda işaret etmiştik. Ancak bu müellif ile ilgili (doğum tarihi, doğduğu ve yaşadığı yer, vefat tarihi) gibi herhangi bir bilgiye ulaşılmadığı için, eserin tam olarak hangi tarihte telîf edildiğini söylemek çok güçtür. İncelediğimiz nüshalarda da eserin ne zaman ve nerede telîf edildiğine dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Ancak bu çalışmamızın 1. bölümünde (İnceleme bölümü) yaptığımız incelemede, eserin imlâ, dil ve şekil bakımından tamamen EOT'nin bütün özelliklerini taşımakta olduğunu gördük. Ayrıca eserin elimizde bulunan on iki

nüshasından en eski nüshası olan I nüshası H. 05 Cumâdelâhire 858 / M. 02 Haziran 1454'te istinsah edildiğine göre, eserin XIII. yüzyılın başları ile XV. yüzyılın ikinci yarısının başları arasında telîf edildiğini söyleyebiliriz.

4. Eserin Kaynakları:

Sahâbe Temîm-i Dârî'nin hikâyesi ve başından geçen olaylar özellikle de "Deccâl" ve "Cessâse" olayları İslâmiyet tarihinde önemli bir yer kazanmıştır. Hatta Müslim, Abû Dâvûd, al-Tirmizî, İbn Mâca ve Ahmed İbn Hanbal gibi en eski hadis mecmualarında da bütün tafsilâtıyla konu olmuştur (Levi Della Vida, 1979: 156). İslâm tarihi çerçevesinde çok eski olan bu hikâye önem kazındığı için halk tarafından benimsenmiş ve dilden dile geçerek üzerine bazı eklentiler eklenip gelişmiştir. Bu halk hikâyesi günler geçtikçe önem kazanıp Arap bilim adamlarının eserlerinde esâs konu olarak birçok yazma ve risâleler ortaya konulmuştur. Bunların en önemlisi de Arapça "El-Ferec Ba'de'ş-Şidde"dir (Temîm-i Dârî hikâyesinin Arapça yazmaları için bk. Levi Della Vida, 1979: 155-158). Arap yazarları yanında Türk yazarları da bu konu üzerinde durmaktan meşgul olmamışlardır. Arapça "El-Ferec Ba'de'ş-Şidde" yanında Türkçe "Ferec ba'de'ş-Şidde" de yazılmıştır. Ancak Hasan Kavruk tarafından yapılan araştırmada Arapça "El-Ferec Ba'de'ş-Şidde" ile Türkçe "Ferec Ba'de'ş-Şidde" arasında fark olduğunu, Türkçedeki eserin Arapçadan çeviri olmadığını ve büyük bir ihtimal çeviri bir eser değil telîf olduğunu öne sürmüştür (bk. Kavruk, 1998: 58-59; Kavruk vd., 2000: VII-XIII).

Temîm-i Dârî hikâyesi 42 hikâyeden oluşan Türkçe "Ferec Ba'de'ş-Şidde"nin "Ez an-i Temmîmdârî-i Ensârî Bâ Cinniyân" başlığı altında 27. hikâyesi olarak yer almaktadır. Bu eser üzerine Bilge Seyidoğlu ve Orhan Yavuz "Güçlükten Kolaylığa Kederden Sevince (Ferec Ba'de'ş-Şidde) Seçme Hikâyeler" başlığı altında 42 hikâyeden 12'sini seçerek geniş bir çalışma ile Ankara Kültür Bakanlığı tarafından 1990 yılında bir kitap halinde yayımlanmıştır.

Yukarıda işaret ettiğimiz Türkçe "Ferec Ba'de'ş-şidde" eseri birçok mensur "Temîm-i Dârî" hikâyesine kaynak olmuştur. Ancak üzerinde çalıştığımız manzum "Temîm-i Dârî" hikâyesi bu eserden mi yoksa başka bir eserden mi istifâde edilerek nazma çekildiğini kesin olarak bilmemekteyiz. Biz, şairin yazdığı şu beyitten:

Şerḥ-i ḥālın naẓma getürdüm temīz

İdeyim yārī ḳılur ise ʿazīz (0023)

anlaşılacağı üzere manzum olan bu eser başka bir mensur eserden nazma çekildiğini düşünüyoruz. Ancak Türkçe "Ferec Ba'de'ş-Şidde"den mi yoksa başka bir mensur eserden mi kesin olarak bilmemekteyiz, çünkü elimizde bulunan nüshalarda hiç birisinde şairin hangi eserden yararlanarak bu eserini yazdığına dair herhangi bir kayıt yok.

Kısacası şunu söyleyebiliriz ki eserin esâs kaynakları başta olmak üzere eski hadis mecmuaları ile Arapça, Farsça ve Türkçe yazılan "Ferec Ba'de'ş-Şidde" eserleridir.

5. Eserin Konusu:

Eser Peygamber efendimizin zamanında Filistin'den Medîne'ye gelerek İslâm dînini kabul eden Temîm-i Dârî adlı bir sahâbenin, Hz. Ömer'in halife olduğu dönemde, bir gece evinin avlusundan bir cin tarafından kaçırılarak yedi yıl boyunca yaşadığı olağanüstü ve garip olayları anlatan dînî konulu bir eserdir. Dolayısıyla önce Temîm-i Dârî'nin kim olduğuna dair kısaca bilgi vermeyi yerinde olacağını düşünüyoruz.

Temîm-i Dârî: Filistin'de doğan Ebû Rukayye Temîm b. Evs b. Hârice ed-Dârî, Kahtânîler'e mensup Benî Dâr kabilesindendir. Bundan dolayı Dârî nisbesiyle meşhur olmakla birlikte İslâmiyet'i kabulünden evvel ibadet ettiği manastıra nisbetle "Deyrî" diye anıldığı zikredilmiştir. Ticaret yaptığı söylenen Temîm, muhtemelen kendisi hakkında anlatılan cinler tarafından kaçırıldığına dair halk hikâyelerinden esinlenerek "Muhtetaf" lakabıyla anılmıştır. İslâm tarihinde bazı konulardaki öncülüğüyle tanınan Temîm-i Dârî. Hz. Peygamber henüz hayatta iken Şam bölgesinden getirdiği kandillerle Mescid-i Nebevî'nin aydınlatılmasını sağlamış, mescidde iki veya üç basamaklı bir minberin yaptırılmasını teklif etmiştir. Temîm ibadete düşkünlüğünden dolayı "Rahip" sıfatıyla anılmıştır. Onun cinler tarafından kaçırıldığına, dünyanın çeşitli bölgelerinde olağanüstü macera yaşadığına ve yıllar sonra ailesinin yanına döndüğüne dair birçok dilde efsaneler oluşmuş, kendisine olağanüstü güçler nisbet edilmiştir (Özkan, 2011: 419-420). Ayrıca dînî kıssaları ilk defa anlatma rolü de Temîm-i Dârî'ye ait olduğu düşünülmektedir. İslâm dînini kabul ettikten sonra Medîne'de yerleşen Temîm H. 35 (M. 656) yılında Hz. Osman'ın öldürülmesinden sonra Medîne'yi terk ederek ana vatanına dönmüş ve orada H. 40 (M. 660/661) yılında ölmüştür (Levi Della Vida, 1979: 156-158).

Üzerinde çalıştığımız eser, işte yukarıda hakkında bilgi verdiğimiz sahâbenin bir gece evinin avlusundan bir cin tarafından kaçırılarak garip ülkeleri kendi gözüyle görüp, yedi yıl boyunca yaşadığı olağanüstü olay ve maceraları anlatmaktadır.

Dînî ve ahlâkî konulu bu mesnevi giriş, muhtevâ ve sonuç olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında besmele ile başlayan mesnevi, Allah'a ve Peygamber efendimize şükrederek dünyanın fânî olduğu, ona bel bağlanmaması gerektiği anlatılmaktadır. Bundan sonra eserin esâs konusuna geçilerek Temîm-i Dârî adlı sahâbenin yedi yıl boyunca cinler ile garip ülkelerde yaşadığı maceraları, yedi yıl sonra bir bulutun yardımıyla evine dönerek ailesine yeniden kavuştuğu anlatılmaktadır. Eserin sonunda bu sahâbenin yaşadığı olaylardan ibret alınmasına, özellikle de "sabır" meselesi üzerine durarak sabır ile her şeyin yoluna gireceğine işaret edilmektedir. Eser herkes tarafından okunarak faydalı olması ve yazara dua edilmesi temenni edilerek son bulmaktadır.

6. Eserin Özeti:

Eser, yaptığımız tenkitli metin çalışmasına göre, 1408 beyitten oluşmaktadır. Şair ilk 18 beyti giriş kısmına ayırmıştır. Giriş kısmında şair eserini besmele ile başladıktan sonra Allah'a hamd ve senâ ederek, Peygamber efendimize de salavât getirerek, dünyanın ne kadar hain, vefâsız ve fânî olduğunu, ona asla bel bağlamamayı kısaca anlatmaktadır.

Giriş kısmından sonra şair 1364 beyit Temîm-i Dârî'nin yedi yıl boyunca başından geçen garip ve olağanüstü olayları anlatmak için ayırmıştır. Şair bu bölümde Temîm-i Dârî'nin hikâyesini kısaca şu şekilde anlatmaktadır:

Bir gün Hz. Ömer Mescid-i Nebevî'de otururken ansızın bir kadın mescidin kapısına gelip feryat eder. Kadının feryadını duyan Hz. Ömer izin verip kadını içeriye almalarını ister. Bunun üzerine kadın Hz. Ömer'in huzuruna gelip kendini tanıtarak kocasının uzun bir zamandan beri kaybolduğunu, çok çocuk sahibi olduğunu, fakir olduğu için de çocuklarının rızkını temin edemediğini, çok zor bir durumda olduğunu söyler ve Hz. Ömer'den kendisine ve çocuklarına bakabilecek başka bir erkekle evlendirmesini rica eder. Bu sözler üzerine Hz. Ömer kadından evine dönüp eşinden bir haber beklemesini ister. Kadın evine dönüp yedi yıl beklemesine rağmen ne eşi döner ne de ondan bir haber gelir. Kadın tekrar Hz. Ömer'in yanına gider ve eşini yedi yıl beklemesine rağmen herhangi bir haber gelmediğini, artık fakirliğe dayanacak gücü

kalmadığını söyler, Hz. Ömer de bu sözler üzerine onu başka biriyle evlendirmesi için önce evine dönüp iddetini tamamlayarak tekrar yanına gelmesini ister. Kadın Hz. Ömer'in sözleri üzerine evine dönüp dört ay on günlük iddetini tamamlayıp tekrar Hz. Ömer'in yanına gelir, Hz. Ömer de onu ensârîlerden biriyle nikâhlar ve mihrini hazineden verir.

Kadın evlendiği gece yeni nikâhlısıyla evinde otururken, yeni nikâhlısı abdest almak için ondan su getirmesini ister. Kadın su getirmek için evin avlusuna çıkar ve ansızın avlunun ortasında vücudu kıllarla kaplanmış, tırnakları uzun, cine benzeyen bir adam görür ve korkar. Adam "benden korkma" deyince. Kadın kim olduğunu sorar. Adam da "ben eşin, amcazâden ve çocuklarının babası Temîm-i Dârî'yim" deyince. Kadın inanmaz ve "benim eşim çok yakışıklı ve nur yüzlü idi, senin gibi cine benzeyen biri değildi" der. Bunun üzerine Temîm her ne yapar ve ne ederse kadın ona inanmaz ve onun cin olduğuna ısrar eder. Kadınla eski eşi arasında tartışma epey devam eder ve kadın kıllı adama inanması için ona bazı sorular sorar. Adam kadının sorduğu bütün sorulara doğru yanıt verse de kadın yine onun eski eşi Temîm olduğuna inanmaz.

Avluda kadınla adam arasındaki tartışmanın gürültüsü, evde oturan kadının yeni nikâhlısının kulağına erişir ve üzerine dışarıya çıkar. Temîm'in halini gören ensârî Temîm'den korkar ve kadına kim olduğunu sorar. Kadın kıllarla kaplanmış adamla arasındaki tartışmayı ensârîye anlattıktan sonra, ensârî öfkelenip Temîm'i kılıcıyla vurmaya kalkar. Ancak kadın araya girer ve her birinin bir yerde yatmalarını, sabah olunca da Hz. Ömer'in yanına gidip durumu anlatarak onun vereceği karara uymalarını ister.

Temîm ile ensârî her biri evin bir köşesinde yatar ve sabah olunca kadınla birlikte Hz. Ömer'in yanına giderler. Temîm'i görüp şaşıran Hz. Ömer ensârîden konuyu duyduktan sonra Temîm'e "Cinlerin hangi taifesindensin?" diye sorar. Temîm de "Ey Emîre'l-müminîn: Halimi gördün ve cin olduğumu sandın, lâkin ben cin değilim, ben insanoğluyum ve şu kadının amcazâdesi, eşi ve çocuklarının babasıyım" deyince, Hz. Ömer kadına "ne dersin bu konuyla ilgili" diye sorar. Kadın da "ben bu cine birçok soru sordum hepsini doğru cevapladı, ancak benim eski eşim yedi yıldır kayıp ve ondan herhangi bir haber gelmedi, ayrıca bu adam bir cine benzemektedir, benim eski eşim ise güzel yüzlü idi" deyince, Temîm yine ısrarla "ben cin değilim ey cemâat" der. Bu sırada içeriye Hz. Ali girer ve konuyu Hz. Ömer'den anlar ve bunun üzerine Hz. Ali "ben bu adamın adını ve başından geçen olayları Peygamber

efendimizin ölümünden önce ondan duydum" der ve Temîm-i Dârî'ye "Ey Temîm: Hoş geldin" der.

Temîm-i Dârî'nin başından geçen olaylar ibretlik olduğu için Hz. Ali Temîm'den başından geçen bütün garip olayları anlatmasını ister. Bunun üzerine de Temîm başından geçen bütün olayları topluluğa tek tek anlatmaya başlar.

Temîm-i Dârî, karanlık, bulutlu, sisli ve yağmurlu bir gecede gusül abdesti almak için evinin avlusuna çıksa da gecenin karanlığından ve sessizliğinden korkar. Korkusunu ve sessizliği yenmek için de evde bulunan eşine seslenerek konuşmasını ister. Ancak eşi onunla alay eder. Temîm bu haldeyken ansızın duvardan bir alev çıkar ve içinden kara yüzlü, sarı dişli büyük bir cin çıkıp Temîm'i sırtına alıp kaçırarak gökyüzüne havalanır. Bir süre gökyüzünde havalandıktan sonra, dev cin Temîm'i kâfir cinlerin dolu olduğu bir adaya getirir. Temîm bu adada kâfir cinlere tam üç yıl kulluk eder. Temîm bu olayı anlatırken Hz. Ömer kendisinden cinlerin ne şekilde olduklarını anlatmasını ister, Temîm de bunun üzerine kâfir cinlerin bütün sıfat ve şekillerini açıklar ve tekrar kaldığı yerden başından geçen olayları anlatmaya devam eder.

Temîm, Kâfir cinlerin adasında, ta ki ada müslümân cinler tarafından basılana kadar, hizmetçi olarak kalır. Müslümân cinler üç gün üç gece kâfir cinlerle savaşarak galip gelirler ve Temîm'i esîr olarak adalarına götürürler. Müslümân cinlerin adasına esîr olarak gelen Temîm, hikâyesini duyan müslümân cinlerin padişahı tarafından çok sevilir ve ona dua öğreterek kâfir bir cinle tekrar memleketine gönderilir. Ancak Temîm yolculuk sırasında duayı unuttuğu için kâfir cin onu bırakıp kaçar. Temîm de yedi gün yedi gece baş ve ayak üzerine dönerek aşağıya, rüzgârın yardımıyla, bir deniz kenarına düşer. Burada Temîm büyük, misk kokulu ve insan gibi konuşan bir kuş ile karşılaşır. Temîm onun kim olduğunu sorunca, kuş, yolunu kaybedenlere yol gösteren bir kuş olduğunu söyler ve gider. Temîm o yerden ayrılarak dört gece dört gün yürür ve sonunda bir çimenliğe varır. Orada hayatında hiç görmediği "Dâbbetü'l-Arz" adlı bir canavarla karşılaşır. Temîm ona yolunu sorar ve gider. Bir süre sonra bir tapınağa varır. Orada Hz. İsâ'nın arkadaşı olan bir keşişe rastlar ve onun yardımıyla denizcilerle bir gemiye binip gider. Bir gece gemi denizde giderken çıkan fırtına neticesinde parçalanarak batar. Ancak Temîm bir tahta parçasına tutunarak kurtulur. Tahta parçası, yedi gün yedi gece sonra, Temîm'i bir adaya çıkarır.

Temîm adada korkunç sesler duyar ve garip canavarlar görür. Bir ay boyunca bu garip adada kalan Temîm, bir gece ansızın bir ışık görüp onu takip ederek hazine ile dolu bir mağaraya varır. Daha sonra deniz kıyısını takip ederek yoluna devam eder. Dört gün dört gece sonra yolda bir genç ile karşılaşır ve onunla arkadaş olur. Aslında bu genç bir cindi. Bir süre birlikte zaman geçirdikten sonra, bu cin bir kuş olup Temîm'den ayağını tutmasını ister ve havalanır. Gökyüzünde havalanan kuş bir müddet sonra Temîm'i karanlık bir adaya getirir. Aslında cinin amacı Temîm'i kandırarak canavarların koruduğu bir mağarada altın ve değerli taşlardan yapılmış bir yatak üzerinde yatan Süleyman Peygamberin parmağındaki yüzüğü çalmaktı. Ancak cin bir yılan tarafından öldürülür ve amacına varamaz. Temîm, cinin hikâyesini yılandan öğrenir ve onun yardımıyla yolunda devam eder. Yolda büyük bir köşke varır ve orada bir hükümdâr kızıyla karşılaşır. Bu kız Temîm'e yardım eder ve onu bir cinle memleketine gönderir. Cin Temîm'i daha önce denizcilerle bindiği geminin battığı yere kadar ulaştırır.

Temîm, bu ıssız yerde nice zaman yoluna devam eder. Yolculuk sırasında garip kimseler görür ve olağanüstü olaylara şahit olur. Temîm sonunda Hızır aleyhi's-selâmla karşılaşır. Hızır aleyhi's-selâm Temîm'in yolculuğu sırasında gördüğü garip kimseler ve olayları tek tek Temîm'e açıklar. Daha sonra da ona dua öğreterek dört yanı meleklerle çevrilmiş bembeyaz bir buluta emanet eder ve bu bulutun yardımıyla Temîm kendini evinin çatısında bulur.

Temîm'in başından geçen bu olay ve maceraları dinleyen topluluk, Temîm-i Dârî olduğuna inanırlar ve onu aralarına alıp kucaklarlar. Böylece de Temîm yeniden eşine ve çocuklarına kavuşarak evine döner.

Şair Temîm-i Dârî'nin hikâyesini anlattıktan sonra 26 beyit sonuç kısmına ayırmıştır. Bu son bölümün ilk 12 beytinde şair "sabır" meselesi üzerinde durarak, her zaman sabretmenin gerektiğini ve sabır ile her türlü sorunun çözüldüğünü anlatmaktadır. Kalan 14 beyitte ise, kitabı yazan kişiye dua edilmesini ve bunun herkese faydalı bir ibretlik eser olmasını temenni ederek hikâyesini bitirir.

7. Eserin Vezni:

Üzerinde çalıştığımız manzum eser, mesnevi tarzında olup Bahr-i Remel'in kısaltılmış şekli (Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün) aruz ölçüsü ile yazılmıştır. Haluk İpekten'e göre bu aruz ölçüsü, Türkçe mesnevilerdeki hikâyelerin ve masalların

anlatımında kullanılan en kolay ve en uygun olan aruz ölçüsüdür (bk. İpekten, 1997: 343-346). Ancak eserde klişeleşmiş beyitlerde aruz vezninin son cüz'ü "tef'îlesi" olan (Fâ'ilün) bu şekilde değil, üç defa D nüshasında ve bir defa E ve H nüshalarında toplam dört defa olmak üzere, (Fâ'ilât) şeklinde geçmektedir. Diğer nüshalarda ise aruz ölçüsü ile ilgili herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Dolayısıyla eserin vezni (Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilât) olduğunu söylemek bizce daha doğru olacaktır.

D nüshasında:

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt

Vir ṣalavāt Muṣṭafāya bul necāt (0328-0612-1010)

E ve H nüshalarında:

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt

Biñ günāhı ʿafv ider bir ṣalavāt (1402)

Eser aruz kusurlarından uzak bir eser değildir. Eserde aruz kusurları oldukça çoktur. Bu kusurların çoğu müstensihlere, bazıları da şaire aittir. Müstensihlere ait olan kusurlar bizce müstensihlerin eseri istinsah ederken dikkatsizliklerinden kaynaklanan kusurlardır. Bu görüşü yanıtlayan en önemli kanıt da elimizde bulunan on iki nüshanın birisinde görülen bir kusurun diğer birisinde görülmemesidir. Şaire ait kusurlar ise:

Yoḫsa bir ümmī gişidür ol faḳīr

Ne ḳalem ṭutar ne yazar ne oḳır (1396)

beytinden başarısız ve yeteneksiz bir şair olduğunu düşünürsek, şaire haksızlık etmiş oluruz. Bize göre Dâvûd Ümmî, hece ölçüsünden aruz ölçüsüne geçiş dönemi sayılan XIII.-XV. yüzyıllardaki diğer şairler gibi, mesneviler yazarken aruz ölçüsünü kullanmakta zorluk çektikleri için eserlerinde birçok aruz kusurunun ortaya çıktığını düşünüyoruz.

8. Eserin Dili ve Yazma Amacı:

Manzum bir halk edebiyatı ürünü olan "Kıssa-i Temîm-i Dârî" oldukça sade, saf, akıcı ve halkın konuşma diline yakın basit bir dil ile yazılmış önemli bir eserdir. Eser sadece Eski Osmanlı Türkçesinin özelliklerini değil, aynı zamanda dönemin en önemli ağız özelliklerini, arkaik kelimeler ve halk arasında kullanılan birçok deyimi de ihtivâ

etmektedir. Dolayısıyla eser bu açıdan halk edebiyatımızın ürünleri arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Ḳaḳır ol enṣārī evine girür
Ḳılıcuñ balçaġına elin urur (0132)

Çün işitdüm anı cāndan bizerem
Bir uġurdan ümīdümi üzerem (0431)

Arḳun arḳun girdüm anda yörürem
Bir cānāvar ṭurmış otlar görürem (0593)

Yukarıda işaret ettiğimiz gibi yazar eserini yazarken basit, sade ve halkın konuşma diline yakın bir dil kullanmıştır. Eserin kaynağı bölümünde de gösterdiğimiz üzere, eserin esas kaynağı Arapça olduğu için, eserde Türkçe kökenli kelimeler yanında birçok Arapça ve Farsça kökenli kelime ve terkipler de mevcuttur. Ancak çoğu İslâm dîni yoluyla Türkçeye geçmiş bu yabancı kökenli kelime ve terkipler, artık halk arasında sıkça kullanılmış ve Türkçe sistemine yerleştirilerek Türkçeleşmiş kelime ve terkiplerdir. Bundan dolayı eserin güzel ve saf bir Türkçe ile yazıldığını söylemek yerinde olur.

Evvel anı eydelüm kim ol bize
Rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza (0001)

İşit imdi bu cihānuñ işini
Ya bu çarḫ-ı ġaddāruñ dönişini (0006)

Çünki bu eylücegi degdi baña
Dem-be-dem raḥmet oḳuram ben aña (0580)

Beni azdurdı yolumdan bu leʾīm
Günāhkāram estaġfiruʾllāhuʾl-ʿaẓīm (0982)

Baña bir şeyṭānī cinnī getürür

Bindürür boynına beni götürür (1064)

Gezgin bir halk şairi olan Dâvûd Ümmî, eserinde geçen olayları anlatırken, kıssa, masal, destan ve hikâyelerin anlatımında kullanılan ve en uygun olan geçmiş zaman kipini ve bu kipin hikâye şeklini sıkça kullanmıştır.

Bir gün oturmış-iken baḳar görür

Ḳapusında geldi bir ʿavrat ṭurur (0027)

ʿAmmum oġlı sefere gitmiş-dürür

Yidi yıl dört ay on gün yitmiş-dürür (0179)

Bir gün oturmış idüm işit ḥālı

Bir ġalabalıḳ işitdüm yā ʿAlī (0311)

Bir yanında ṭurmış-ıdı Mīkāʾīl

Bir yanında Cebrāʾīl peyk-i celīl (1285)

Şair eserinde baştan sonuna kadar “eydür, döndi eydür, eydeyim ...vs.” gibi kelimeler kullanarak, olayların sırasıyla kolay ve akıcı bir şekilde anlaşılması için, eserine diyalog üslûbunu katmayı da ihmâl etmemiştir.

ʿÖmer eydür kimseñ var mı senüñ

Kim bularuñ-ıla eglenür cānuñ (0064)

ʿAvrat eydür yā imām yoldaşlarum

Atam anam daḫı hem ḳardaşlarum (0065)

Döndi ʿÖmer Temīme eydür i yār

Nedür aduñ vir bize ṭoġrı ḫabar (0183)

Döndi eydür ben Temīm-i Dārīyem

Muṣṭafānuñ ṣāḥibi hem yārıyam (0184)

Eydeyim birin birin imdi size

Ger ʿināyet ḳılur ise ḥaḳ bize (0343)

Şairin bu eseri kaleme alma sebebi ise, kendi dil ustalığını ve edebî sanatta ne kadar hünerli biri olduğunu göstermek için değil, eserden ve eserde geçen olaylardan ibret alarak sabretmeyi öğrenmek, her sorunun sabır ile çözüleceğine ve her müşkül işte illa ki bir umut ışığının var olduğuna inanmak için eserini yazıp halka faydalı olmasını dilemiştir. Şair bu amacına, eserin sonunda, açıkça şu beyitlerde işaret etmiştir:

Her ki bir ṭarlıġa düşe ṣabr ide

Allāh anuñ ʿāḳıbetin ḫayr ide (1383)

Ṣabr-ile irdi irenler devlete

Manṣıba vu māla mülke niʿmete (1384)

Ṣabr idenüñ müşkil işleri biter

Ṣabr-ile her gişi maḳṣūda yiter (1385)

Ṣabr iden ḳullarını sever ġafūr

Ṣabr idenüñ ola menzilgāhı nūr (1386)

Kısacası *Dâvûd'un "Kıssa-i Temîm-i Dârî" Adlı Mesnevisi*, halkın bu eserden ve eserde geçen olaylardan ibret alarak sabretmeyi öğrenmeleri ve her sıkıntıda bir umudun var olduğuna inanmaları için, sade, basit ve akıcı bir halk dili ile yazılmıştır. Eser bu yönüyle de Türk dil tarihi için çok önemli bir eser olduğunu göstermektedir.

9. Eserin Nüshaları ve Üzerine Yapılan Çalışmalar:

Giriş kısmında işaret ettiğimiz gibi eserin hem mensur hem de manzum şekli vardır. Ancak biz çalışmamızda eserin manzum şekli üzerinde çalıştığımız için, bu bölümde sadece eserin manzum nüshalarından bahsedeceğiz.

Yurt içindeki kütüphanelerde şu ana kadar eserin on iki manzum nüshasını tespit edebildik. Bu on iki nüshanın üçü Süleymaniye Kütüphanesinde, yedisi Milli Kütüphanede, biri İBB Atatürk Kitaplığında ve biri de İYKB Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde bulunmaktadır. Bu nüshaların tavsifini ve özelliklerini şu şekilde gösterebiliriz:

9.1. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshaları:

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesinde eserin toplam üç manzum nüshası mevcuttur. Biz bu nüshaları A, B ve C nüshaları olarak adlandırdık.

9.1.1. A nüshası:

Bu nüsha Hacı Mahmud Efendi bölümünde 01693 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. İki eserden oluşan "Nasâyih" adlı bir yazma mecmuasının 1b-145b yaprakları arasında yer alan ilk eserdir. Nüsha kütüphanede "Temim-i Dâri'ye Ait Bir Manzume" adıyla kayıtlı olsa da, yazma mecmuasında "Hikâyet-i Temîm-i Dârî" adıyla kayıtlıdır. Nüshanın ne zaman, nerede ve kim tarafından istinsah edildiğine dair herhangi bir kayıt yoktur; Sadece eserin Davud Efendi bir yazar tarafından yazıldığına dair bir kayıt vardır.

Nüsha 145 yapraktan oluşmaktadır. Güzel, düzgün ve son derece okunaklı harekeli bir nesih ile kağıda yazılmıştır. Nüshanın ölçüleri 215 x 150, 150 x 90 mm. şeklindedir. Etrafına kırmızı mürekkep ile cetveller çizilen her sayfada (1b: 5 satır) hariç 8 satır vardır. Nüshanın ilk sayfası ser-levhalı olup besmele ile başlamaktadır ve her sayfanın geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yer almaktadır. Nüsha 1152 beyitten oluşmaktadır. Her sayfada (1b: 2 beyit) hariç 4 beyit vardır. Beyitler nesir yazı şekline yakın tek sütun halinde sırasıyla bir beyit siyah ve bir beyit kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Nüsha fiziksel açıdan çok sağlam bir nüsha olup sadece 2. beytinde nüsha üzerine dökülen maddeden dolayı biraz siliklik vardır. Nüshanın "58b" sayfasının der-kenarında Arapça bir dua not edilmiştir.

9.1.2. B nüshası:

Bu nüsha Yazma Bağışlar bölümünde 02560-003 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Üç eserden oluşan "Kıssa-i Yusuf" adlı bir yazma mecmuasının 102-132 yaprakları arasında yer alan üçüncü eserdir. Nüsha kütüphanede "Hikayat-i Temimdar" adıyla kayıtlı olsa da, yazma mecmuasında "Hikâyet-i Temmim Dârî" adıyla kayıtlıdır.

Nüshanın nerede ve kimin tarafından yazıldığına veya istinsah edildiğine dair herhangi bir kayıt yoktur; Sadece nüshanın tarihi olarak H. 1305 / M. 1887 tarihi verilmiştir.

Nüsha 31 yapraktan oluşmaktadır. Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi bu nüsha yazma mecmuasının 102-132 yaprakları arasında yer almaktadır. Ancak yazmada nüsha numarasız olduğu için, biz bu çalışmamızda nüshayı 1b-31b olarak numaralandırdık. Güzel, düzgün ve okunaklı harekeli nesih yazı türü ile kağıda yazılan bu nüshanın dış ve iç ölçüleri 215 x 155; 165 x 105 mm. şeklindedir. Her sayfada 13 satır vardır. "Hikâyet-i Temmim Dârî" başlığı ile başlayan nüsha, her sayfasının geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yazılmıştır.

Nüsha 782 beyitten oluşmaktadır. Her sayfada, (31b: 2 beyit) hariç, siyah mürekkep ile iki sütun şeklinde yazılan 13 beyit yer almaktadır. Nüsha fiziksel açıdan sağlam bir nüsha olmasına karşın, tek tük yerlerde mürekkep lekesinden kaynaklanan siliklik vardır. Ayrıca bazı beyitlerde tek tük kelimeler üzerine çizgi çizilerek kelimelerin doğru ve düzeltilmiş şekilleri kelimelerin üstüne veya altına yazılmıştır.

9.1.3. C nüshası:

Bu nüsha Kemankeş bölümünde 00541-002 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Nüsha "Kıssa-i Ya'kub Aleyhisselam" adlı bir yazma mecmuasındaki ikinci eserdir. Nüsha kütüphanede "Dasitan-ı Temimdari" adıyla kayıtlı olsa da, yazma mecmuasında "Haẕâ Kitâb-ı Temîm-i Dârî" adıyla kayıtlıdır. Nüshanın ne zaman ve nerede istinsah edildiğine dair herhangi bir kayıt yoktur. Eserin yazarı kütüphane kaydında "Temimdari-i Hazreci" olarak geçse de, aslında bu yazarın adı değil eserin esas konusu olan sahâbenin adıdır.

Nüsha, kütüphane kaydında yukarıda işaret ettiğimiz yazma mecmuasının 31-54 yaprakları arasında geçmektedir. Ancak doğrusu, yazma mecmuasında gördüğümüz üzere, 31-40 yaprakları arasında 10 yaprak olarak geçmektedir.

10 yapraktan oluşan bu nüshanın ilk yaprağı ile ikinci yaprağının ilk sayfası manzum şeklinde olup, diğerleri mensur şeklindedir. Yani bu nüsha aslında baştan eksik olan mensur bir nüshadır. Sonradan ise bu mensur nüshanın başındaki eksikliği kapatmak için başına manzum bir nüshadan alınan bir kısım eklendiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla bu nüshanın çalışmamızla ilgili kısmı sadece ilk yaprak ile ikinci yaprağın ilk sayfasıdır. Bundan dolayı da nüshanın 1 yaprak ve 1 sayfadan oluştuğunu söyleyebiliriz.

"Dâsitân-ı Temîm-i Dârî" başlığı ile başlayan bu nüshanın ölçüleri 272 x 180; 227 x 125 mm. şeklindedir. 79 beyitten oluşan bu nüsha, düzgün ve okunaklı harekesiz nesih ile kağıda yazılmıştır. Beyitler mensur bir nüshaya eklendiği için, mensur yazı türü şeklinde düz yazı olarak yan yana ve karışık bir şekilde yazılmıştır. Dolayısıyla bir beyti diğer bir beyitten ayırmak güçtür. Nüshanın yazımında siyah bir mürekkep kullanılmıştır. Bazen de tek tük kelimelerde, özellikle Arapça kökenli kelimelerde, kırmızı mürekkep kullanıldığını da görürüz. Nüshanın en son beyitleri sayfanın altına eklenmiştir.

9.2. Milli Kütüphane Nüshaları:

Ankara Milli Kütüphanede eserin toplam yedi manzum nüshası bulunmaktadır. Biz bu nüshaları D, E, F, G, H, I ve J nüshaları olarak adlandırdık.

9.2.1. D nüshası:

Bu nüsha Yazmalar Koleksiyonunda 313 DVD numarası ve 06 Mil Yz. A 5361 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Nüsha 194 yapraktan oluşan "Haẕâ Kitâb-ı Temîm-i Dârî" adlı bir yazma mecmuasının 1b-58b yaprakları arasında yer alan ilk eserdir. Nüsha H. 1 Safer 1248 (M. 30 Haziran 1832) tarihinde Mehmed b. İbrahim tarafından istinsah edilmiştir. Eserin yazarı kütüphane kaydında "Temîm Dârî" olarak kayıtlı olsa da, aslında bu yazarın adı değil, eserin esas konusu olan sahâbenin adıdır.

Nüsha 58 yapraktan oluşmaktadır. Düzgün ve okunaklı harekeli nesih ile suyolu filigranlı bir kağıda yazılmıştır. Nüshanın ölçüleri 170 x 125, 120 x 85 mm. şeklindedir. Her sayfada, (20b: 5 st.; 34b: 9 st.; 52a, 52b, 56b: 10 st.) hariç, 11 satır vardır. "Haẕâ Kitâb-ı Temîm-i Dârî" başlığı ile başlayan nüshanın her sayfasının geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yazılmıştır. 1240 beyitten oluşan bu nüsha, eserin diğer nüshalarına göre en çok beyit ihtivâ eden nüshadır. Her sayfada, (6b: 12 by.; 8b, 11a, 13a, 52a, 52b, 56a, 56b, 58b: 10 by.; 20b: 5 by.; 21a: 9 by.; 57a: 6 by.) hariç, siyah mürekkep ile iki sütun şeklinde yazılan 11 beyit vardır.

Nüsha fiziksel olarak sağlam bir nüshadır. Ancak bazı yapraklarda rutubet lekesi kelimelerin doğru okunmasını zorlamıştır. Ayrıca birçok sayfada bazı kelimelerin üstü çizilerek veya üzerine noktalar koyularak kelimenin doğru ve düzeltilmiş şekli üstüne, altında veya yanına yazılmıştır. Bunun yanında bazı yapraklarda sayfanın derkenarına sonradan beyitler eklenmiştir. 57a'da Arapça olarak bir şükür duası mevcuttur.

Abdullah Öztemiz'den satın alınan bu nüsha, sırtı bordo meşin, şemseli, köşebentli kapakları yeşil renk pandizot bez kaplı mukavva bir cilt içindedir.

9.2.2. E nüshası:

Bu nüsha Yazmalar Koleksiyonunda 1793 DVD numarası ve 06 Mil Yz. A 9148 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Nüsha kütüphanede "Dâstân-ı Temîm Dârî" adıyla kayıtlı ise de, yazmada "Haẕâ Destân-ı Temîm-i Dârî" adıyla kayıtlıdır. Nüshanın ne zaman, nerede ve kim tarafından istinsah edildiğine dair herhangi bir kayıt yoktur.

Nüsha 45 yapraktan oluşmaktadır. Gayet güzel ve okunaklı harekeli nesih ile suyolu filigranlı bir kağıda yazılmıştır. Ancak birçok yerde kelimeler yanlış harekelenmiştir. Dış ve iç ölçüleri 230 x 155, 140 x 110 mm. şeklindedir. 1120 beyitten oluşan bu nüshanın her sayfasında, kırmızı mürekkep ile çizilen cetveller içerisinde çift sütun şeklinde, siyah mürekkep ile yazılan 11-13 arasında beyit vardır. Nüsha kırmızı mürekkep ile yazılan "Haẕâ Destân-ı Temîm-i Dârî rahmetü'llâhi 'aleyhi" başlığı ile başlamaktadır. Her sayfada, (1b, 41a→44b: 11 st.; 45a: 10 st.) hariç, 13 satır vardır ve her sayfanın geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yer almaktadır.

Nüsha fiziksel açıdan çok sağlam bir nüsha olup, tek tük yerlerde mürekkep lekelerinden kaynaklanan siliklik vardır. Ayrıca bazı kelimelerin üstü çizilerek kelimenin doğru ve düzeltilmiş şekli uygun bir yere yazılmıştır. Nüsha sırtı vişne rengi meşin, üzeri yıpranmış ebru kağıt kaplı mukavva cilt içindedir.

9.2.3. F nüshası:

Bu nüsha Afyon Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda 1049 DVD numarası ve 03 Gedik 17184/2 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Nüsha iki eserden oluşan bir yazma mecmuasının 78b-103a yaprakları arasındaki ikinci eserdir. Nüsha kütüphanede "Hikâye-i Temîmi'd-Dârî" adıyla kayıtlı olsa da, nüshada "Hikâyet-i Temim Dârî" adıyla kayıtlıdır. Mustafa b. Mahmud tarafından H. 1054 (M. 1643) yılında istinsah edilmiştir.

Nüsha 25 yapraktan oluşmaktadır. Gayet düzgün, güzel ve son derece okunaklı harekesiz medrese rikası ile bir kağıda yazılmıştır. Yer yer bazı kelime ve eklerin okunuşunu aydınlatmak için harekeler kullanılmıştır. Dış ve iç ölçüleri 200 x 110, 155 x 85 mm. şeklindedir. 1137 beyitten oluşan bu nüshanın her sayfasında 23 satır / 23 beyit vardır. Kırmızı mürekkep ile yazılan başlık dışında bütün beyitler iki sütun şeklinde

siyah mürekkep ile yazılmıştır. Her sayfanın geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yer almaktadır.

Nüsha fiziksel açıdan çok sağlam bir nüshadır. Az da olsa bazı sayfalarında mürekkep lekeleri görülmektedir. Ancak bu lekeler kelimelerin okunmasını engellememiştir. (79a/19, 85b/8, 101b/23, 102b/23) sayfalarında bazı eksik olan dizelerin yeri boş bırakılmıştır. Ayrıca (101b/7) sayfasında bir dizenin üstü çizilerek sayfanın derkenarına düzeltilmiş şekli yazılmıştır.

Bu nüshanın bir fotokopisi İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Özel bölümde 00028-002 demirbaşı numarası ve 1494 arşiv numarası ile "Hikaye-i Temimdari" adıyla kayıtlıdır.

Bu nüsha üzerine 1999 yılında Amil Çelebioğlu "Türk Edebiyatı'nda Mesnevi (XV. yy.'a kadar)" adlı kitabında XIV. yüzyıl mesnevilerinden bahsederken bu nüshadan yararlanarak nüshayı özetleyip nüsha hakkında bilgi vermiştir (bk. Çelebioğlu, 1999: 103).

9.2.4. G nüshası:

Bu nüsha Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda 2126 DVD numarası ve 06 Mil Yz. A 9950 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Nüsha kütüphanede "Hikâye-i Temîm ed-Dârî" adıyla kayıtlı olsa da, nüshada "Haẕâ Hikâye-i Temîmü'd-Dârî" adıyla kayıtlıdır. Nüshanın kim tarafından istinsah edildiğine dair herhangi bir kayıt yoktur. Sadece H. 1149 (M. 1737) yılının ilkbahar mevsiminde Niş kalesinde bir ay içerisinde istinsah edildiği şu beyitlerden anlaşılmaktadır:

Ol zamān-kim dāsitāna başladım
Eski köki yeñi dala aşladım

Gülleriñ vaḳti tamām irmiş idi
Ötmege bülbül seḥerde ṭurmış idi

Ṭūṭīler şeker yeyüp söyler idi
Ḳumrīler derdin ʿayān eyler idi

Dürlü dürlü öter idi her ṭuyūr

Ġāfiliñ gözi ḳulaġı yoḳ uyur

Ṭaġlaruñ gözi yaşı aḳar idi

Hem ḳayadan çeşmeler aḳar idi

Başladım ben bu söze ol çaġ tamām

Bir aya dek ḫatim itdüm ve's-selām

Sene biñ yüz ḳırḳ ṭoḳuzda tamām

Tāriḫi andan-durur bil ey hümām (G 27a/9→15)

Niş ḳal'esi içinde bu kelām

Yazıluban ḫatim oldı ey hümām (G 27b/1)

Nüsha 27 yapraktan oluşmaktadır. Gayet düzgün okunaklı ve güzel harekeli nesih yazı türü ile bir kağıda yazılmıştır. 952 beyitten oluşan bu nüshanın her sayfasında 19 satır/19 beyit vardır. Baştan ilk beş beyit eksiktir. Beyitler iki sütun şeklinde siyah mürekkep ile yazılmasına karşın başlık, besmele, "hikâye, Muhammed, Ahmed" kelimeleri ve son beyit kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Besmele ile başlayan bu nüshanın her sayfasının geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yazılmıştır.

Nüsha fiziksel açıdan sağlam bir nüshadır. Tek tük sayfalarında rutubet lekeleri görülmektedir. (10b/17, 20a/8) sayfalarında dizelerdeki eksik kelimelerin yeri boş bırakılmıştır. Ayrıca (2b, 6b, 15b, 17b, 18b, 20a, 27a) sayfaların derkenarında sonradan notlar eklenmiştir. Bu notların çoğu Arapçadır.

9.2.5. H nüshası:

Bu nüsha Yazmalar koleksiyonunda 1792 DVD numarası ve 06 Mil Yz. A 9105-7 arşiv numarası ile bir yazma mecmuasının 109b-148b yaprakları arasında "Kıssa-i Temîm-i Dârî" adı ile kayıtlıdır. Nüsha kütüphane kaydında yazma mecmuasının 109b-148b yaprakları arasında kayıtlı olsa da, sonradan sayfaları 1-40 olarak yeniden

numaralandırılmıştır. Dolayısıyla biz bu çalışmamızda da nüshayı 1b-40b olarak numaralandırdık. Nüsha Hüseyin b. Kapısız Hasan tarafından istinsah edilmiştir. Ancak istinsah tarihi ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılmamıştır.

Nüsha baştan, ortadan ve sondan eksik bir nüsha olup, sonradan eksik yerleri kapatmak için başka bir nüshadan istifâde edilmiştir (bizce D nüshasından istifâde edilmiştir). Bundan dolayı da nüshaya ait esas beyitler kırmızı cetveller içerisinde çift sütun şeklinde, sonradan eklenen beyitler ise sadece çift sütun şeklinde yazılmıştır.

Nüsha 40 yapraktan oluşmaktadır. Son derece düzgün ve okunaklı harekesiz nesih yazı türü ile şapka filigranlı bir kağıda yazılmıştır. Dış ve iç ölçüleri 215 x 160, 185 x 115 mm. şeklindedir. 1220 beyitten oluşan bu nüshanın her sayfasında siyah mürekkep ile yazılan 15-19 arasında beyit vardır. Ayrıca her sayfada 15-19 arasında satır vardır ve her sayfanın geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yazılmıştır. Sayfa 16a'da Arapça bir dua yer almaktadır. Ayrıca 26a'da da "Haẕâ Ġazel-i Temîm-i Dârî" şeklinde bir başlık yazılmıştır.

Nüsha fiziksel olarak yıpranmış bir nüsha olmasına karşın, Beyitler hala, mürekkep lekesinden ortaya çıkan birkaç siliklik dışında, düzgün bir şekilde yazılmıştır. Yazma vişne rengi yıpranmış meşin cilt içindedir. Söz başları ve cetveller kırmızıdır.

9.2.6. I nüshası:

Bu nüsha Yazmalar Koleksiyonunda 1792 DVD numarası, 06 Mil Yz. A 9117 arşiv numarası ve "Dâstân-ı Temîm Dârî" adı ile kayıtlıdır. Nüshada geçen şu beyitlerde:

Çünki geldi mübārek şehr-i Şaʿbān
Ṣāliḥ oġlı Muḥammed buldı dermān

Hicret-i nebevīden ayın eger
Ṣorar-ısañ saña cevābuñ deger

Çün sekiz yüz elli sekiz yā imām
Altı ay biş gün daḫı oldı tamām (I 75b/4→9)

Görüldüğü üzere, nüsha H. 858 (M. 1454) tarihinde Salih oğlu Muhammed tarafından istinsah edilmiştir. Buna göre de bu nüsha, istinsah tarihi açısından, eserin istinsah tarihi bilinen diğer nüshaları arasında en eski nüshadır. Bu açıdan da bu nüsha çok önemli bir nüshadır.

Nüsha 77 yapraktan oluşmaktadır. Ancak baştan ve sondan eksik bir nüshadır. Ayrıca son yaprakları sonradan yanlış tertip edilmiştir. Güzel, düzgün ve okunaklı harekeli nesih ile abadî bir kağıda yazılan bu nüshanın dış ve iç ölçüleri 170 x 130, 120 x 85 mm. şeklindedir.

Nüsha 684 beyitten oluşmaktadır. Beyitlerin yazımında siyah mürekkep kullanılmıştır. Her sayfada, kırmızı mürekkep ile çizilen çift cetveller içerisinde, 9 satır /4 beyit vardır. Her sayfada bulunan 9 satırdan beşincisi bütün sayfalarda kırmızı bir cetvelle çevrelenmiştir.

Nüsha fiziksel açıdan yıpranmış bir nüshadır. Birçok sayfada mürekkep lekeleri silikliğe yol açmıştır. Bunun yanında eksik olan kelimeler sonradan ya dizenin üstüne ya da cetvel dışına eklenmiştir. Yanlış olan kelimeler de ya üstü çizilerek ya da çizilmeden olduğu gibi bırakılarak düzeltilmiş şekli kelimenin üstüne yazılmıştır. Nüsha çok yıpranmış, kısmen dökülmüş koyu kahverengi meşin cilt içindedir.

Bu nüsha üzerine Erzurum Atatürk Üniversitesinde Serkan Çakmak tarafından 2011 yılında "Manzum Temmim Dârî Hikâyelerinin Eksik Bir Nüshası: Dâstân-ı Temmim Dârî (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)" adlı bir yüksek lisans tez çalışması yapılmıştır (bk. Çakmak, 2011: 1-278)

9.2.7. J nüshası:

Bu nüsha Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda 1298 DVD numarası ve 06 Hk. 1871 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Nüsha on dokuz hikâyeden oluşan "Manzum Hikâyât" adlı bir yazma mecmuasının 1b-45a yaprakları arasındaki ilk hikâyedir. Eserin nerede, ne zaman ve kim tarafından yazıldığına dair herhangi bir bilgi kaydı yoktur. Sadece sonradan nüsha üzerine Latince "Kitâb-ı Temimdari ve Kıssalar" olarak nüshaya ad verilmiş ve yazarı da İbrahim b. Ali Said olarak gösterilmiştir. Ancak nüshada geçen şu beyitten:

Rivāyet eyler anı bir pāk-dīn

İbrāhīm ibn-i Saʿīd dirler adın (J 2a/9)

Anlaşılacağı üzere bu zat eserin yazarı değil, hikâyeyi rivayet eden zattır. H. 1231 (M. 1815) tarihinde istinsah edilen bu nüsha, kütüphane kaydında müstensihi Ahmed Efendi olarak kaydedilmiştir. Ancak yazmanın sonundaki temmet kaydına bakılırsa, bu zat yazmanın müstensihi değil, sahibidir.

Nüsha 44 yapraktan oluşmaktadır. Düzgün, güzel ve okunaklı harekeli medrese rikası yazı türü ile filigranlı bir kağıda yazılmıştır. Dış ve iç ölçüleri 225 x 170, 165 x 110 mm. şeklindedir. "Haẕâ Kitâb-ı Temim Dârî" başlığı ve besmele ile başlayan bu nüsha 1135 beyitten oluşmaktadır. Her sayfada, (1b: 12 by.; 45a: 5 by.) hariç, kırmızı mürekkep ile çizilen çift cetveller içerisinde 13 satır / 13 beyit vardır. Kırmızı mürekkep ile yazılan Hikâye başlığı dışında bütün beyitler siyah mürekkep ile yazılmıştır. Her sayfanın geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yazılmıştır.

Nüsha fiziksel açıdan sağlam bir nüsha olup, bazı sayfalarında (11b, 23b, 24a) mürekkep lekelerinden kaynaklanan siliklik, eserin okunuşunu biraz zorlamıştır. Ayrıca (29a→42a) yapraklar arasında rutubet lekeleri de vardır.

Nüsha soluk kağıt kaplı, sırtı ve sertabı kahverengi meşin mukavva cilt içindedir. Kapak içine sonradan kurşun kalemle bir fihrist eklenmiştir. Nüsha Durmuş Ali Emre'den satın alınmıştır.

Bu nüshanın bulunduğu mecmua üzerine İstanbul Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde Şenol Korkmaz tarafından 2012 yılında iki cilt halinde "Eski Anadolu Türkçesine Ait Bir Manzum Hikâye Mecmuası (İnceleme-Metin-Çeviri-Dizin ve Tıpkıbasım)" adlı bir doktora tez çalışması yapılmıştır (bk. Korkmaz, 2012: 1-1293).

9.3. Atatürk Kitaplığı Nüshaları:

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığında eserin bir tek manzum nüshası bulunmaktadır. Biz bu nüshayı K nüshası olarak adlandırdık.

9.3.1. K nüshası:

Bu nüsha İstanbul Büyükşehir Belediyesi Türkçe yazmaları Koleksiyonunda K. 3/1 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Nüsha kütüphanede "Menkabe-i Temim Dari" adıyla kayıtlıdır. Ancak nüshada "Haẕâ Kitâb Temîm Dâr" kaydı geçmektedir. Eserin yazarı kütüphane kaydında "Dâvûd Ümmî" olarak geçmektedir. Ancak nüshanın nerede ve kim tarafından istinsah edildiğine dair herhangi bir bilgi kaydedilmemiştir. Sadece

mübarek Muharrem ayının Salı günü ikindi vaktinde istinsah edildiğine dair nüshanın son yaprağında bir kayıt vardır.

Nüsha 10 yapraktan oluşmaktadır. Düzgün ve okunaklı harekeli nestalik yazı türü ile bir kağıda yazılmıştır. Dış ve iç ölçüleri 250 x 150, 150 x 12 mm. şeklindedir. "Haẕâ Kitâb Temîm Dâr" başlığı ile başlayan bu nüsha 214 beyitten oluşmaktadır. Beyitler siyah mürekkep ile çift sütun şeklinde yazılmıştır. Her sayfada 12 satır ve 12 beyit vardır ve her sayfanın geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk iki üç kelimesi yazılmıştır.

Nüsha baştan, ortadan ve sondan eksik ve fiziksel açıdan çok yıpranmış bir nüshadır. Çok az olsa da bazı sayfalarında mürekkep lekeleri silikliğe yol açmıştır. Ancak bu siliklik kelimelerin okunuşunu zorlamamıştır.

9.4. Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nüshaları:

İstanbul Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinde eserin bir tek manzum nüshası bulunmaktadır. Biz bu nüshayı L nüshası olarak adlandırdık.

9.4.1. L nüshası:

Bu nüsha Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonunda 125 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Nüsha kütüphanede "Hikâyet-i Temîm-i Dârî" adıyla kayıtlı olsa da, nüshada "Temîm-i Dârî Kıssası" adıyla kayıtlıdır. Eserin yazarı kütüphane kaydında "Dâvûd Ümmî" olarak geçmektedir. Nüsha Süleyman Besim tarafından H. 1285 (M. 1868)'de istinsah edilmiştir.

Nüsha 46 yapraktan oluşmaktadır. Son yaprağı boştur. Gayet okunaklı, düzgün ve güzel harekeli nesih ile aharlı bir kağıda yazılmıştır. Dış ve iç ölçüleri 195 x 145, 155 x 110 mm. şeklindedir. 1137 beyitten oluşan bu nüshanın her sayfasında 13 satır / 13 beyit vardır. Beyitler mavi mürekkep ile çizilen cetveller içerisinde iki sütun şeklinde siyah mürekkep ile yazılmıştır. Besmele ile başlayan bu nüshanın her sayfasının geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yer almaktadır.

Nüsha fiziksel açıdan çok sağlam bir nüshadır. Ancak tek tük sayfalarında rutubet lekeleri görülmektedir. 5b ve 6b sayfalarına sonradan sayfanın derkenarına eksik birer beyit eklenmiştir. 39a sayfasının derkenarına sonradan "Şi'r-i Temîmü'd-Dârî" başlığı eklenmiştir. 43a'da bir dizenin altına sonradan dizenin açıklaması eklenmiştir. Nüsha siyah kağıt ile kaplanmış bir cilt içindedir.

Tezi yazıp bitirdikten sonra, eserin yurt dışında bir nüshasını daha tespit ettik. Ancak bu nüsha, diğer nüshalardan farklı olarak, teze yeni bir katkıda bulunmadığı için teze eklemedik. Sadece burada nüshanın özelliklerine işaret etmeyi uygun gördük. Bu nüshayla ilgili şu bilgileri verebiliriz:

Nüsha Belgrad Üniversitesi, University Library "Svetozar Markovic"de RSO. 134 numarayla bir mecmua içerisinde muhafaza edilmektedir. Nüsha "Haẕâ Kitâb-ı Temmim Dârî" adıyla kayıtlıdır. Ne zaman, nerede ve kim tarafından istinsah edildiğine dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Nüsha 45 yapraktan oluşmaktadır. Düzgün ve okunaklı harekeli nesih ile yazılmıştır. 1165 beyitten oluşan bu nüshanın her sayfasında 13 satır/13 beyit vardır. Besmele ile başlayan bu nüshada, beyitler çizilen cetveller içerisinde iki sütun şeklinde siyah mürekkep ile yazılmıştır. Her sayfanın geçişinde diğer sayfanın takip eden ilk kelimesi yer almaktadır. Nüsha fiziksel açıdan çok sağlam bir nüshadır. Bazı eksik beyitler sonradan sayfaların derkenârına eklenmiştir. Ayrıca yanlış yazılan bazı kelimerin üstü çizilerek üstüne veya başka uygun bir yere düzeltilmiş şekli yeniden yazılmışır.

Yukarıda işaret ettiğimiz nüshalar, Batı Türkçesi ile yazılmış manzum nüshalardır. Bunun dışında Doğu Türkçesi ile (Çağatay Türkçesi) yazılmış manzum bir nüsha da vardır. Bu nüsha 2004 yılında Ayşegül Sertkaya tarafından kaleme alınıp ilim dünyasına tanıtılmıştır (bk. Sertkaya, 2004: 407-449).

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

I. YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ

İncelediğimiz eserin on iki nüshasından, dokuz nüshası herekeli nesih, iki nüshası harekesiz nesih, bir nüshası da harekesiz medrese rikası ile yazılmıştır. Genel olarak düzgün ve okunaklı bir imlâ ile yazılan bütün nüshalarda, EOT'nin diğer metinlerinde olduğu gibi, hem Eski Türkçenin hem de Arap-Fars imlâsının özelliklerine rastlanmaktadır. Ünlülerin bazen hareke ile bazen de elif (ا), vav (و) ve ye (ى) harfleriyle yazılması; bazı eklerin kök ve gövdelerden ayrı yazılması bize Türk yazı dilinin özelliklerini göstermektedir. Ünsüzlerin yazılışını incelediğimizde ise bize Arap-Fars yazı dilinin özelliklerini göstermektedir; bundan dolayı incelediğimiz nüshalarda düzenli ve kurallı bir imlâ sisteminden bahsetmek mümkün değildir.

İncelediğimiz nüshalarda Türkçe kökenli kelimelerin yazılışında, müstensihlerin kendilerine göre yazmalarından kaynaklanan istikrarsızlığı, Türkçeye geçmiş Arapça ve Farsça gibi yabancı kökenli kelimelerde de görürüz. Ayrıca nüshalarda bazı istikrarsızlık vezin gereğinden dolayı ortaya çıkmıştır. Genel olarak ünlüleri göstermek için, kapalı ve uzun hecelerde elif (ا), vav (و) ve ye (ى) harfleri, açık ve kısa hecelerde hareke kullanılmıştır.

İncelediğimiz nüshalarda müstensihlere göre tespit ettiğimiz yazılış özelliklerini şu şekilde gösterebiliriz:

1. Ünlülerin Yazılışı:

1.1. a ünlüsünün yazılışı:

Ön Seslerde:

İncelediğimiz nüshalarda ön ses durumunda olan "a" ünlüsünü göstermek için genellikle üstünlü elif (ا َ) ve çekmeli elif (اٰ), bazı nüshalarda bunlara ilâveten medli elif (آ) ve üstünlü medli elif (اً), harekesiz nüshalarda da genellikle elif (ا) kullanılmıştır.

üstünlü elif (ا َ) ile gösterilenler:

Adın اَدِينْ añsam اَكْسَمْ meşġūl ol ṣalavāta (0005), geldi aġzın اَغْزِينْ benüm aġzuma اَغْزِمَه urur (0577), daḫı artdı اَرتْدى göñlümüñ teşvīşleri (0674), bir ay اَىْ ol baḳça içinde ṭururam (0760), var diyüben güc-ile alur اَلُورْ dede (1333).

çekmeli elif (اٰ) ile gösterilenler:

Bu didüklerüñ edebidür anuñ اُنُوكْ (0235), ḳorḳudur ādemi اٰدَمِى yüzi ḳarası (0462), ol-dem anuñ ben selāmın aluram اُلُورَمْ (0567), keşīş anı اٰنِى işidicek ah ider (0635), āvāz اٰواز ile gāh oḳuram ḳurānı (0776).

medli elif (آ) ile gösterilenler:

Aġ-ıla آغِلَه gök yol yol idi iy yārā (0572), anı آنِى daḫı çoḳ ferişteler ṭutar (1278).

üstünlü medli elif (أ) ile gösterilenler:

Dilerem bu ḳardaşumı alasın أَلَسِينْ (0472), tīz oḳudum geñez itdi anı أَنِى ḥaḳ (0511), misk-ile ʿanberdür anuñ أَنُوكْ ḳoḳusı (0579), anuñ içün bilür olduḳ anı أَنِي biz (0641), nedür anuñ أَنُوكْ adı أَدِ eydi vir baña (0655), Ṣafā vü Merve arasında أَرَاسِنْدَه çıḳa (0660).

elif (ا) ile gösterilenler:

Harekesiz nüshalarda “a” ünlüsü genel olarak elif ile gösterilmiştir.

Ḥayaṭa çıḳdı ki ġusl ide arı ارى (0038), nice geldüñ bunda aḥvāluñ احوالك nedür (0347), görmemişem ancılayın انجلاين cānāvar (0595), açar اچر aġzın ḥamle ḳılur yā imām (0828), anlara انلره yaḳın varuram ey aḫī (1018).

İç Seslerde:

İncelediğimiz nüshalarda iç ses durumunda olan “a” ünlüsünü göstermek için, harekeli nüshalarda genellikle üstün (ـَـ), üstünlü elif (ـَا) ve çekmeli elif (اٰ), nâdiren de medli elif (آ) ve he (ه) kullanılmıştır. Harekesiz nüshalarda ise genellikle elif (ا), nâdiren de he (ه) kullanılmıştır; bazen de herhangi bir hareke ya da harf kullanılmadan yazılmıştır.

üstün (ـَـ) ile gösterilenler:

Eylegil bu ʿavratı baña بَكَا kābīn (0075), Muṣṭafānuñ her ki ṣoñına ḳala قَلَه (0155), ḳomañuz قُومَكُوزْ kim cinnīler eyler ṭuraḳ (0214), ḳayġu قَيْغُو ile uyḫu geldi gözüme (0397), yalıñından ḳapḳara قَپقَرَ ol ṭaġ yanar (0554).

Bazı nüshalarda kapalı hecelerde iç sesteki “a” ünlüsünü elif harfi ile göstermek yerine kurala aykırı olarak üstün harekesi ile gösterilmiştir.

Muṣṭafādan مُصْطَفى دَنْ taʿlīm itdüm ben anı (0509), yuḳarudan يُقَارُدَن bir ferişte od ṣaçar (0553).

üstünlü elif (ا) ile gösterilenler:

Dünyā mekrinden emīn olmaz اُولْمَازْ gişi (0022), şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar اُوچَارْ (0167), cinnī eydür başum üstine alam اَلاَمْ (0475), gör ki ne ṭarlıġa طَارْلِغَه şaldı bizi ḥaḳ (0728), ben bu miḥnetlerden emīn olayım اوُلَيِمْ (0908).

çekmeli elif (آ) ile gösterilenler:

Genellikle Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin iç seslerindeki uzun a "ā" ünlüsünü göstermek için kullanılmıştır.

Bir pulum yoḳ muḥtācam مُحْتَاجَمْ vaḳtüm faḳīr (0032), ḳayġudan ġuṣṣadan āzād اَزَادْ olmadum (0034), şaçı صاچِ gördüñ inkār idersin beni (0173), yoluñı yaḳın iken ırağ ايراغْ ider (0506), kimimüzüñ yazılu vardur وارْدُرْ bile (0508).

medli elif (آ) ile gösterilenler:

ol Muḥammed ümmetine adaram اَدآرَمْ (1370).

he (ه) ile gösterilenler:

Ḳorḳudur ādemi yüzi ḳarası قَارَه سِی (0462), aşaġası سی اشغه şu yuḳaru hem semā (0750), ben didüm ki ṭaparam رم طاپه ol cebbāra (0792), ḳayġudan ġuṣṣadan āzād olalar اُولَه لَرْ (0993), anca saña ʿizzet ikrām ḳılalar قِيلَه لَرْ (0995).

elif (ا) ile gösterilenler:

Harekesiz nüshalarda kullanılmıştır: Bir pāresi ol oduñ ṭaġa طاغه iner (0554), daḫı داخی varur yine işine gider (0565), devlet anuñ kim öñinde ḳapıla قاپله (0669), aña baḳup باقوب fikr iderem özüme (0813), ben didüm ol ṭamuya şaldı صالدی cānı (1022).

herhangi bir hareke ya da harf kullanılmadan yazılanlar:

Harekesiz nüshalarda görülmektedir: Ṣanma صنمه kim bāḳī ḳalasın sen daḫı دخی (0011), gele baña بکا mūnis ola otura (0046), Aṣḥābı cümle ḳatına قتينه geldiler (0274).

Son Seslerde:

Son sesteki "a" ünlüsünü göstermek için incelediğimiz nüshalarda genellikle he (ه) ve elif (ا), bazen de çekmeli elif (آ) kullanılmıştır.

he (ه) ile gösterilenler:

Rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza قَامُومُزَه (0001), döndi ʿÖmer aṣḥāba اَصْحَابَه ḳıldı naẓar (0071), anuñ-ıla اَنُوكْيِلَه mūnis oldum bir zamān (0589), tā ṭoyınca طُوبِنْجَه "Elḥamdülillāh" didük (0869), anuñ-ıla çıḳa جِيقَه bildüm iy aḫī (1032).

elif (ا) ile gösterilenler:

Çaġırur kim müsteʿān itdüm ḥaḳa حَقَا (0028), yoḫsa يُخْسَا ḥasret-ile çıḳa جِيقَا mı cānum (0421), Baña eydür göñlüñi ḫoş ṭut ḫoca خُجَا (0439), uşda sözüñ seni ol yaña يَكَا eger (0676), geziserem dünyāyı uçdan uca اُجَا (0690).

çekmeli elif (اٰ) ile gösterilenler:

Ḥācetüm var bitüri virgil baña بَكاٰ (0378), kimse bizden ziyān itdi mi saña سَكاٰ (0408), emānetüm bu durur öñden ṣoña صُوكاٰ (0521), döndi eydür insī misin yā یاٰ yigit (0791), ol maġāranuñ içinde iy pāşā پاٰشاٰ (0818), işidicek sözümi ḳaldı ṭaña طَكّاٰ (1138), ṭurmaz anda ne-ḳadar kim ṣu ḳoya قُیاٰ (1151).

"H" nüshasında bir yerde son sesteki "a" ünlüsünü göstermek için herhangi bir işaret kullanılmamıştır; "A" nüshasında da bir yerde kafiye gereğinden dolayı "a" ünlüsü ye (ى) ile gösterilmiştir: Ḳapusında قپوسند geldi bir ʿavrat ṭurur (0027); ini ile uzunı birdür yārā يَرٰى (0456). ṣ

1.2. e ünlüsünün yazılışı:

Ön Seslerde:

Harekeli nüshalarda ön ses durumunda olan "e" ünlüsünü göstermek için üstünlü elif (اَ), harekesiz nüshalarda ise elif (ا) kullanılmıştır.

üstünlü elif (اَ) ile gösterilenler:

Evvel اَوَّلْ anı eydelüm اَيْدَلُومْ kim ol bize (0001), yimege bir pāre etmek اَتْمَكْ getüre (0046), gelmez eri اَرِي yedi yıl tamām olur (0054), eger اَكَرْ oġlancuḳlar bevl itdi ise (0101), bunlaruñ şeklini maʿlūm eyleye اَيْلَيَه (0282), bir ṭāʾife daḫı eşekler اَشَكْلَرْ gibi (0301), sulṭān eydür اَيْدُرْ yā Temīm digil baña (0408), evüñ اَوُكْ oġlancuḳlaruñdan āvāre (0492), uşda didüm ṭoġrusını ey اَىْ gişi (1108).

"J" nüshasında bir yerde ön sesteki "e" ünlüsünü göstermek için medli elif (آ) kullanıldığını görürüz: Elüm آلُومْ irmez hīç benüm eme seme (0750).

elif (ا) ile gösterilenler:

Döndi eydür ايدر yā emīre'l-müʾminīn (0031), kim bularuñ-ıla eglenür اكلنور cānuñ (0064), tañrınuñ emrine امرينه ʿāṣī olasın (0128), ev içinde eksük اكسك eyleme sözi (0248), ey ای ev issileri anı ṭutuñ didi (0251), kim bu kāfirlerden emīn امين olmışam (0337), elin الين öpüp öñinde baş ḳodılar (0700), ol eşerden اثردن bilürüz peyġamberi (0845).

İç Seslerde:

İncelediğimiz nüshalarda iç ses durumunda olan "e" ünlüsünü göstermek için genellikle üstün (ـَـ), üstünlü elif (اَ), bazen de elif (ا) ve he (ه) kullanılmıştır.

üstün (ـَـ) ile gösterilenler:

Bu gice mi buldı ancaḳ gelesi كَلَسِي (0098), temīz تَمِيزْ eyleyem اَيْلَيَم yiri şimden geri شِمْدَنْ كَرِيْ (0103), Temīm eydür söyleyen سُوْيْلَيَن benem işit (0122), Temīm anuñ bilegin بِيلَكِنْ ṣunar ṭutar (0134), ziyān eylemeñ اَيْلَمَكْ biribiriñüzi (0137), seni ilüñe iledem اِيلَدَمْ bu gice (0439), birer بِرَرْ ellerinde اَللَرِنْدَه od ṭutar geri (0549), ṭola ḥavuż diñlene دِكْلَنَه bir dem cānuñ (1154).

elif (ا) ve üstünlü elif (اَ) ile gösterilenler:

Bir gün ola kim ölesin اُولَاسِينْ sen daḫı (0011), görmemişem كُرْمَامِيْشَمْ ancılayın cānāvar (0595), nedür نَادُرْ anuñ adı eydi vir baña (0655), ben anı göricegez كُورِجَاگَزْ ḳaldum ṭaña (0655), şuña degin دَاكِنْ kim açıla aña yol (0658), şanuram-ki içerü اِيْجَارُوْ cāndan gelür (1234), nice gezersin كازارسين ġarīblıḳda arıp (1236), ḥācetüñ var mı bitüreyim بِتُورَايِمْ saña (1289).

Bu örneklerde görüldüğü üzere açık hecelerde "e" ünlüsünü hareke ile göstermek yerine kurala aykırı olarak elif (ا, اَ) ile uzun gösterilmiştir.

he (ه) ile gösterilenler:

Beni bir gişiye daḫı viresin ويره سن (0045), ne işüñ var ḫalḳ evine giresin كيره سن (0128), pinhānī ben ṭāʿat u ẕikr iderem ايده رم (0280), baña düşmānlarumı güldüresin كولدوره سين (0467), menziline selāmet yitüresin يِتُورَه سِنْ (0522), yolumı gösteri viresiz ويره سز gidem (0847), geçdüm andan daḫı bir dem giderem كِيْدَه رَمْ (1159), perdeleri پرده لري nūra müstaġraḳ idi (1182), anı daḫı çoḳ ferişteler فَرِشْتَهْلَرْ ṭutar (1278).

Bazı nüshalarda aynı kelimenin iki şekilli (كَلَاچِى ~ كَلَجِى: geleci) geçmesi, bize bir imlâ düzensizliğini göstermektedir: Ol çıḳıcaḳ bir geleci كَلَاچِى söyledüm (0039), ḥarf idüben geleci كَلَجِى bıraḳmasun (0232).

“J” nüshasında bir yerde iç sesteki “e” ünlüsünü göstermek için çekmeli elif (ا) kullanıldığını görürüz: Yılda bir kez gelür كالُرْ ilümüz urur (0318).

Harekesiz nüshalarda “e” ünlüsünü göstermek için genellikle bir hareke ya da harf kullanılmadan yazıldığını görürüz.

Bir sāʿat muntaẓır oldum gelmedi كلمدى (0042), Temīm eydür cinnī degülem دكولم i yār (0117), işit imdi nicesi نجسى oldı gele (0143), her ne kim giyerler ise كيرلر ايسه giyerem كيرم (0267), yılda bir kez كز gelür ilümüz urur (0318).

Son Seslerde:

İncelediğimiz nüshalarda son ses durumunda olan “e” ünlüsünü göstermek için he (ه), elif (ا) ve üstünlü elif (اَ) kullanılmıştır.

he (ه) ile gösterilenler:

Evvel anı eydelüm kim ol bize بِزَه (0001), gerçi ḳalan dünyā bize ey dede دَدَه (0014), Muṣṭafānuñ mescidi içre اِيجْرَه ʿÖmer (0026), ḥayaṭa çıḳdı ki ġusl ide ايده arı (0038), bir daḫı bir yār bir yāra gine كِينَه (0218), ġusl idince اِيدِنْجَه ḳarşu baña söylegil (0249), ögredürdi hem bunı döne döne دُمنَه دُنَه (0518), ḳalur ise şöyle شُيْلَه yalıncaḳ tenüñ (0683), yüz ḳaravaş yöresinde يُورَسِنْدَه görürem (1015), bir yeşil levḥ öñine اُوكِينَه ṭutmış ṭurur (1222).

elif (ا) ve üstünlü elif (اَ) ile gösterilenler:

Var bir ayruḳ nesneye dişüñ bile بلا (0131), diñle imdi ḥālumı oldı nice نِيجَا (0201), bunlaruñ şerrinden Allāh bekleye بَكْلَيَا (0307), ne-ḳadarlıḳ yol durur eydüñ bize بِزَا (0424), ne نَا işe اِشَا gelür ḳatında ḳamusı (0579), ne نَا ʿaceb mertebe virmiş ḥaḳ saña (0581), yöri şol dere دَرَا içine gir daḫı (0677), yidi gün yidi gice كِجَا öñden ṣoña (1168), her ne-kim gördüm-ise كُرْدُمِسَا öñden ṣoña (1254), ne-ḳadar gerekse كَرَكْسَا içgil gel giri (1259).

Bazı nüshalarda her iki şeklin (hem he “ه”li hem de elif “ا”li) yan yana geçtiğini görürüz, bu da bize bir imlâ düzensizliğini göstermektedir: Seni ḳılmışlar idi pāre پاره pāre پارا (0805).

“J” nüshasında son sesteki “e” ünlüsünü göstermek için üstün (ـَـ) kullanıldığını da görürüz: Diñle دِكْلَ imdi ḥālumı oldı nice (0201).

1.3. ı, i ünlülerinin yazılışı:

Ön Seslerde:

Ön seslerde “ı, i” ünlüleri göstermek için harekeli nüshalarda genellikle esreli elif (اِ), çekmeli elif-ye (اِيـ), bazen de esreli elif-ye (اِيـ) kullanılmıştır. Harekesiz nüshalarda ise elif (ا) ve elif-ye (ايـ) kullanılmıştır.

esreli elif (اِ) ile gösterilenler:

Her biri işlü اِشْلُو işine اِشِنَه gitdiler (0076), iy اِي ʿaceb derdüme dermān ola mı (0420), seni ilüñe اِلُوكًا iledem اِلَادَمْ bu gice (0439), cinnīler ṭopṭolu içi اِچِي zindānuñ (0447), eydür iy ḳardaş ḥaḳa ışmarladum اِصْمَرْلَدُمْ (0524), ol ısuzlıḳda اِسُّوزْلِقْدَه gider iken işit اِشِتْ (0857), işidicek اِشِيدِيجَكْ bu sözümi yā emīr (1099), ḳanḳı ıḳlīme اِقْلِيمَه viribidi seni (1280).

çekmeli elif-ye (اِيـ) ile gösterilenler:

İşit اِيشِتْ imdi bu cihānuñ işini (0006), bir ḥelālum var idi düşdi ırak اِيرَاقْ (0033), ʿÖmere çün-kim irişdi اِيرِشْدِ bu ḫabar (0165), her ki yolda uġrar ise اِيسَه ekine (0220), yoluñı yaḳın اِيكَنْ iken ırag اِيرَاغُ ider اِيدَرْ (0506), gördüm anda bir ʿaẓīm ırmaḳ اِيرْمَقْ durur (1187), ṣanuram-ki içerü اِيجَرُوا cāndan gelür (1243), ikisinden اِيكِيسِنْدَنْ daḫı bunuñ levni aḳ (1284).

esreli elif-ye (اِيـ) ile gösterilenler:

Müʾmin iseñ اِيسَكْ ḳāʾim olġıl ṭāʿata (0018), ev içinde اِيچِنْدَه eksük eyleme sözi (0248), inerem اِينَرَمْ ḳabrin ziyāret iderem اِيدَه رَمْ (0400), ileyinde اِيلَيِنْدَه ʿizzet ikrām ḳıldılar (0699), ne-ḳadar gerekse içgil اِيجْكِلْ gel giri (1259), illerinde اِيلَرِنْدَه ḳaḥṭ-ıla ḳızlıḳ ola (1275).

elif (ا) ile gösterilenler:

Harekesiz nüshalarda: Saña baña kim diyeler iy ای ata (0018), işit imdi امدی nicesi oldı gele (0143), kimse bizden ziyān itdi اتدی mi saña (0408), beni ışmarladı اصمرلدی saña ol gişi (0534), maʿzūl olup içlerinden اچلرندن yörürem (0646), eydürem ki yaḳīn irişdi ارشدی ölüm (0752), gördüm ol baḳça içinde اچنده bī-riyā (0757), döne döne beni ışmarlar اصمرلر aña (1065).

elif-ye (ايِ) ile gösterilenler:

Harekesiz nüshalarda: Bal eger şeker yir-ise zehr ider ايدر (0008), ʿÖmer anı işidicek ايشيديجک n’eyledi (0048), atam anam adın inanam اينانم saña (0110), iki ايکى gözi yıldırım gibi şaḳır (0257), düş içinde ايچنده beni gelür uyarur (0405), dem-be-dem bu işi ايشى bitüren benem (0584), ol ısuzlıḳda gider iken ايكن işit ايشت (0857), gördüm anda bir ʿaẓīm ırmaḳ ايرماق durur (1187).

İç Seslerde:

İç seslerde “ı, i” ünlüleri göstermek için harekeli nüshalarda genellikle esre (ـِـ), çekmeli ye (ٖي), bazen de esreli ye (يِ) kullanılmıştır. Harekesiz nüshalarda ise ye (ي) ve çoğu zaman herhangi bir hareke ya da harf kullanılmadan yazılmıştır.

esre (ـِـ) ile gösterilenler:

Yöri bir yıl بِلْ daḫı ṣabr eyle girü (0049), var ise ṭanıḳlaruñ طَانِقْلَرُكْ gelsün görem (0068), nice نِجَه el ayaḳ yaturdı nice نِجَه baş (0333), dillerinde دِلْلَرِنْدَه ẕikr ü ذِكْرُ tesbīḥ ü niyāz نِيَازْ (0338), ḳarnı anuñ pes yişil بِشِلْ ḳızıl قِيزِلْ ḳara (0572), degme yapraḳ bir gişiyi كِشِي büriye (0757), gelişüñ كَالِشُكْ nireden aḥvāluñ nedür (0862), ḥamle ider ol yılanlar بِلَانْلَرْ ol ara (0936), daḫı benüm sözümden çıḳmaz چِڤْمَازْ idi (1045), yitmiş يِتْمِشْ yıllıḳ بِلْلِقْ yol-durur gündüz gice (1266).

çekmeli ye (ٖي) ile gösterilenler:

Benüm ile bir gice oldı yaḳın يَقِينْ (0036), sen var iken kime كِيمَه ḥālum söyleyem (0044), yatsuyı anda ḳılur قِيلُورْ ṭurur gider (0078), bu benüm ʿammum ḳızıdur قِزِيدُرْ ey yigit (0122), tā bişinci yire ييرَه degin yitürür (0268), ol gemide كَمِيدَه bile بِيلَه imiş aṣlımuz (0844), dilerem دِيلَرَمْ luṭf u kerem eyleyesin (0851), iki yañadan nefesler urdılar اُورْدِيلَرْ (1000), göresin oğlanlaruñı varasın وَارَهَ سِينْ (1242), viribidi وِيرِبِيدِى ol kerem issi ġanī (1272).

esreli ye (يِ) ile gösterilenler:

Beni bir gişiye daḫı viresin وِيرَه سِين (0045), yine بِينَه baña eydür iy cānum cānı (0486), ṭaġdan aḳan sil سِيلْ gibi gürler aḫī (0545), ḳalmışı yirine yitüren بِيتُرَنْ benem (0584), bir belādan emīn olmadın اُولْمَادِينْ daḫı (0918), baña yolum gösterüñ kerem ḳıluñ قِيلُكْ (1209).

ye (ي) ile gösterilenler:

Harekesiz nüshalarda: Uyumadılar اويوماديلر ṭañı gözetdiler (0140), deñizüñ دكيزک öte yanına ṣalalum (0710), diñicegez ديكيجكز ṭañla olur görürem (0787), yaʿnī ol çırāġa degin giderem كيدرم (0815), bilmezem-ki ḥālum olısar اوليسر nice (1131).

herhangi bir hareke ya da harf kullanılmadan yazılanlar:

Harekesiz nüshalarda: Girdi ʿavrat yire يره urdı yüzini (0030), bilmezem بلمزم kim كم ḳancaru gider yolum (0752), ben didüm kim insīyem ṭoġrı işit اشت (0791), ortasında اورتسنده bir ṣu aḳar görevüz (0900), ḫamır içmek zinā ḳılmaḳ قلمق āşikār (1103).

Son Seslerde:

İncelediğimiz nüshalarda son ses durumunda olan "ı, i" ünlülerini göstermek için genellikle çekmeli ye (ىٖ/يٖ), esreli ye (ىِ/يِ), bazen de esre (ـِ), esreli veya çekmeli hemze (ءٖ/ءِ), nâdirenden çekme işareti (ـٖ) kullanılmıştır. Harekesiz nüshalarda ye (ى/ي) kullanılmıştır.

çekmeli ye (ىٖ/يٖ) ile gösterilenler:

Evvel anı اٰنٖى eydelüm kim ol bize (0001), daḫı دٰاخٖي ṣabrum ḳalmadı kim n'eyleyem (0044), ʿiddetüm yitdi يِتْدٖي tamām oldı günüm (0063), ʿÖmer eydür kimseñ var mı مٖى senüñ (0064), eylegil bu ʿavratı عَوْرَتٖى baña kābīn (0075), bir gişi كِشٖى ne işlese görür bular (0305), aña degin biñ benüm gibi كِبٖي ölür (0436), benüm-içün bu işi اِشٖي bitüresin (0522), yaralarından henüz ḳanı قٰانٖى aḳar (1184), tañrı bir āyet virüp-dürür seni سَنٖي (1252).

esreli ye (ىِ/يِ) ile gösterilenler:

İllā ayrulıḳ odı اوُدِي yavlaḳ yaman (0487), anı gördüm girü oldı bayaġı بٰايَغِي (0886), aña daḫı urdı اوُرْدِي bir fınduḳ i yār (0914), yüzügini يُوزُكنِى parmaġuñda göreler (0997), aldı اَلْدِي beni geldügüm yola gider (1066), bilmezem-ki ḳanḳı قَنْقِى yaña gideyim (1070), işit imdi اِمْدِي bu ʿacāyıb aḥvālı (1085), bir dereye irdi اِرْدِي yolum görürem (1127), yidi يِدِي gün yidi يِدِي gice öñden ṣoña (1168), geçdüm andan işüme gitdüm giri كِرِي (1226).

esre (ـِـ) ile gösterilenler:

Döndi دُنْدِ eydür ʿavrata digil baña (0121), bir demür ḳapusı قَاپُوسِ var-ıdı anuñ (0447), ḳarnı قَرْنِ anuñ pes yişil ḳızıl ḳara (0572), nedür anuñ adı اَدِ eydi vir baña (0655), ḳapu altundan gümüş kilidi كِلِيدِ var (0914), iki eli gögsi كُوكْسِ üstinde ṭurur (0927), gör ki كُرْ كِ tañrı nice helāk eyledi (0979).

esreli veya çekmeli hemze (ـِء/ـٕء) ile gösterilenler:

"-y-" yardımcı ünsüzünden sonra gelen "-ı, -i" yükleme hâli ekini göstermek için kullanılmıştır: Kimseyi كِمْسَىٔ ḳor mı ki aça gözini (0007), yatsuyı يَتْسُوئِ anda ḳılur ṭurur gider (0078), ḥayaṭ içinde bu cinnīyi جِنِّيىٔ görür (0163), virmeye ḳorḳuyı قُورْقُوئى kengel üstine (0218), cezīreyi جَزٕيرَءِ ḳıldılar tāc u terāş (0333), cinnīler ol ḳayayı قَيَائِى delmiş-dürür (0446), ḳapuyı قَپُوئى finduġ-ıla bir kez urur (0906).

çekme işareti (ـٕـ) ile gösterilenler:

"-y" ünsüzüyle biten kelimeden sonra gelen "-ı, -i" seslerini göstermek için kullanılmıştır: Başı büyük boyı بُويٕ bir çınar gibi (0255), ʿāṣī melʿūn kendüsi şeyṭān ṣoyı صُيٕ (0457), ṣaġlıġuñ yayı يَايٕ kirişin yasaram (0564).

ye (ـى/ـي) ile gösterilenler:

Harekesiz nüshalarda: Bir ḥikāyet geldi كلدى bu sözden bize (0019), ḥayaṭa çıḳdı ki ġusl ide arı ارى (0038), söyleyicek tañrı تڭرى zikrin söyleñüz (0213), ḥarf idüben geleci كلجى bıraḳmasun (0232), olmadı اولمدى gün kim iki ايكى ḳat olmadum (0310), bulına baḳça içinde yiyesi بياسي (0684), eksük itmez ol kerem issi اسّي ḳādir (0689), didiler kim iy dīnümüz ulusı اولوسي (0701), ṭoġrı طوغرى söylerem yüzüñe gülmezem (0793), Nūḥ oḳudı duʿāsı دعاسي ḳabūl olur (1358).

1.4. u, ü, o, ö ünlülerinin yazılışı:

Ön Seslerde:

Ön ses durumunda olan "u, ü, o, ö" ünlülerini göstermek için, harekeli nüshalarda genellikle ötreli elif-vav (اُو), bazen de ötreli elif (اُ) kullanılmıştır; harekesiz nüshalarda ise elif-vav (او) kullanılmıştır.

ötreli elif-vav (اُو) ile gösterilenler:

Enṣārīlerden biri ṭurdı örü اُورُ (0074), tamām olmadan aġaçdan üzmesün اُوزْمَسُونْ (0224), ini ile uzunı اُوزوُنِ birdür yārā (0456), evüñ oġlancuḳlaruñdan اُوغْلَنْجُقْ لَرُكْدَنْ āvāre

(0492), aldı cinnī beni boynı üstine اُوسْتِنَه (0527), bir pāresi ol اُولْ oduñ ṭaġa iner (0554), duʿādan unutma اُونُتْمَا iy tañrı ḫāṣı (0701), bir kez olur ölmek اُولْمَكْ āḫır öleyim (0908).

ötreli elif (اُ) ile gösterilenler:

Gel berü gel ey nigār üşenmegil اُشَنْمَكِلْ (0093), bir uġurdan اُغُرْدَنْ ümīdümi üzerem (0431), yidi deñiz üstine اُسْتِنَه alur geçer (0529), endīşeye ġarḳ oluban اُلُوبَنْ yörürem (0591), oḳumışuz اُقُومِيشُوزْ vaṣfını hem adını (0640), öñüme اُكُومَه baḳdum görürem iy ḫoca (0729).

elif-vav (او) ile gösterilenler:

Harekesiz nüshalarda: Evvel anı eydelüm kim ol اول bize (0001), anuñ-ıla dīnümüz oldı اولدى uṣūl (0002), ʿÖmer anuñ ünin اونن işitdi aḫī (0029), ṭurdı ʿavrat kendüye derdi ögin اوكن (0053), uşaḳ اوشق oġlanum üküş اوكوش vaḳtüm faḳīr (0057), çala ol enṣārīnüñ boynın ura اوره (0135), uyumadılar اويومادىلر ṭañı gözetdiler (0140), öñlerince اوكلرنجه gelür ol ʿavrat bile (0143), bir çalabuñ adını öge اوكه öge اوكه (0644).

İç Seslerde:

İç ses durumunda olan “u, ü, o, ö” ünlülerini göstermek için, Harekeli nüshalarda ötre işareti (ـُـ) ve ötreli vav (وُ) kullanılmıştır; harekesiz nüshalarda ise genellikle vav harfi (و) bazen de herhangi bir harf ya da hareke kullanılmadan yazılmıştır.

ötre işareti (ـُـ) ile gösterilenler:

Düş دُشْ içinde beni gelür uyarur اُويَرُرْ (0405), dönüben دُنُوبَنْ andan evüme gitmişem (0415), yoḫsa يُخْسَا ḥasret-ile çıḳa mı cānum (0421), döndi دُنْدِي ādem gibi baña söyledi سُيْلَدِي (0602), dört دُرتْ yañadan muḫālif yiller eser (0720), bunlar بُنْلَرْ eydür اَيْدُرْ biz daḫı ġarḳ olduḳ اُولْدُقْ uş (0735), yüzügi يُوزُكِى de başum بَاشُمْ üstine virem (1062), orta yirde bir aġaç gördüm كُورْدُمْ yüce يُجَا (1083), yatur يَاتُرْ anuñ اَنُكْ gölgesinde bir ḳoca قُجَا (1083), bulut بُلُتْ eydür ol kāfirler iline (1273), heybet-ile raʿdı ardından ḳovar قُوَارْ (1277).

ötreli vav (وُ) ile gösterilenler:

Ol gelicek dīn yolı يُولِي oldı ʿayān (0003), añlayuraḳ اَكْلَيُورَقْ işlemek gerek işi (0022), ṭurdı طُورِدِي ʿavrat gine evine gider (0060), ṭanıġuñ var mı senüñ işbu söze سُوزَه (0067), bir daḫı ḳorḳulu قُورْقُولُو sözleri dile (0212), geçmesün كَجْمَسُونْ arḳurusından ekinüñ (0221), olmadı gün كُونْ kim iki ḳat olmadum (0310), bir söz-ile سُوزِلَه göñlümi

ḫoş eyledi (0438), yüz يُوزْ ḳaravaş yöresinde يُورَسِنْدَه görürem (1015), kenārında dürlü دُورْلُو dürlü دُورْلُو māʾide (1188).

vav harfi (و) ile gösterilenler:

Harekesiz nüshalarda: Böyle بويله ḳıllar ile bürünmiş بورنمش yüzi يوزى (0181), kimisi puta پوته ṭapar kimi oda (0272), ḳuş قوش ne resme kim yuvasından düşer (0558), ḳuyruġı قويروغى ḳoç قوج ḳuyruġı gibi anuñ انوک (0559), yoḫsa يوخسه ayruḳ tevbeler olmaz ḳabūl (0672), şöyle شويله urur gemiyi ṭaġa yārā (0743), nāgihān ḳıbleye baḳar bu gözüm كوزم (0812), şol شول yüzüge يوزكه şimdi ben varısaram (0940).

herhangi bir harf ya da hareke kullanılmadan yazılanlar:

Harekesiz nüshalarda: Temīm eydür cinnī degülem دكلم i yār (0111), işit imdi ḥālumuzı حالموزى yā imām (0162), yidi yıl dört درت ay on gün yitmiş-dürür (0179), ḥāşā kim senüñ سنک sözüñ سوزک ola muḥāl (0187), bir sāʿat üç yılda rāḥat olmadum اولمدم (0310).

Son Seslerde “u, ü”:

Son ses durumunda olan “u, ü” ünlülerini göstermek için, harekeli nüshalarda genellikle ötreli vav (وُ), nâdiren de Arap yazı dilinin etkisiyle ötreli vav-elif (وُا) kullanılmıştır; harekesiz nüshalarda ise vav harfi (و) kullanılmıştır.

ötreli vav (وُ) ile gösterilenler:

İşit imdi bu بُو cihānuñ işini (0006), ṭanıġuñ var mı senüñ işbu اِشْبُو söze (0067), almaġa şu صُو ṭaşra ḥayaṭa gelür (0086), her biriñüz ayru اَيْرُو yatuñ bu gice (0138), ḳapu قاپُو öñinde ġalaba ḳıldılar (0145), nice dürlü دُرْلُو ṭāʾifeler görürem (0277), sen daḫı şimden girü كِرُو eyle ṭāʿat (0361), ayaġını imlü اِمْلُو gördüm ol ḳuşı (0575), ol yaña çıḳıcaġaz kendü كَنْدُو gide (0711), kendü كَنْدُو oturmış iken örü اُرُو ṭurur (0895), içerü اِيچَرُو girdüm bu kez azın azın (1078).

ötreli vav-elif (وُا) ile gösterilenler:

Arap imlâsının etkisiyle: ʿÖmerüñ ḳatına geldi ilerü اِيلَرُوا (0074), gel berü بَرُوا gel ey nigār üşenmegil (0093), şanma kim sencileyin kirlü كِرْلُوا idi (0108), sözde iken içerü اِيچَرُوا girdi ʿAlī (0189), ṣaḥābeler cümle örü اُورُوا ṭurdılar (0190).

vav harfi (و) ile gösterilenler:

Harekesiz nüshalarda: Temīmüñ yüzi iñen nūrlu نورلو idi (0108), bir daḫı ḳorḳulu قورقولو sözleri dile (0212), uṣlu اوصلو gişi ol zibili götürür (0217), ġusl idince ḳarşu قرشو baña söylegil (0249), ṭamu طمو içinde muḫalled ḳalısar (0665), yerlü يرلو yirine varup oturdılar (0713), dürr ü cevher dökilü دوكلو başdan başa (0818), ʿāṣī oldum diyü ديو zārī aġlaram (0972), örtü اورتو döşek sündüs istebraḳ idi (1182).

Yukarıda iç ve son ses durumunda olan ünlülerden bahsettiğimiz için ve eklerin ünlü yazılışı da göz önünde bulundurduğumuz için, ayrıca eklerin yazılış özellikleri üzerinde durmadık.

2. Ünsüzlerin Yazılışı:

2.1. ç ünsüzünün yazılışı:

İncelediğimiz nüshalarda ön, iç ve son ses durumunda olan "ç" ünsüzünü göstermek için bir tutarsızlık vardır. Belirli bir kural yoktur. Genellikle (ج) harfi, bazen de (چ) harfi kullanılmıştır. Ancak biz eserin transkripsiyonunda kurallı bir şekilde hep "ç" şeklinde yazdık.

(چ) harfi ile gösterilenler:

Muṣṭafānuñ mescidi içre اِيچْرَه ʿÖmer (0026), vardı ʿavrat bir ḳaç قَچْ ulular alur (0069), pes yılanlaruñ çoġı چُوغي anlar durur (0298), uluya kiçiye كِيچيه ḫiẕmet ḳılmışam (0308), cümlesi oruç اُرُچْ ṭutar ḳılur namāz (0338), bu ḫo yitmiş yıl imiş ḳaçan قَچَنْ olur (0436), nice yazılar geçer كَچَرْ ev ḳaşdına (0527), gürlemekler çatlamaḳlar چَتْلَمَقْلَرْ yā imām (1077), bir demür çomaġı چُوماغى eline alur (1121), ol aġaç اَغَچْ dibinde gördüm bir ḳoca (1296),

(ج) harfi ile gösterilenler:

Kimseyi ḳor mı ki açа اجا gözini (0007), şanki cinnīler içinde اِيجِنْدَه yörümiş (0088), şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar اُوجَرْ (0167), ʿavrat eydür cümle gerçekdür كَرْجَكْدُرْ sözi (0177), bir ṭāʾife daḫı çetük جَتُكْ şanasın (0304), bir sāʿat üç اوُجْ yılda rāḥat olmadum (0310), ḫoş çayır جَيِرْ çimenlü görklü yirler (0592), ne āvāzdur çaġıran جَاغِرَنْ gişi nice (0801), ot daḫı yoḳ yimege aç u اَجُ şusuz (1161), her biri ḳılıç قِلِجْ ḥamāyıl ṭaḳar (1184).

2.2. p ünsüzünün yazılışı:

Ön seslerde: Günümüz Türkiye Türkçesinde “b->p-” değişmesine uğrayan bazı kelimelerin ön seslerindeki “b-”ler, incelediğimiz nüshalarda genel olarak (b ب) ile yazılmıştır, nadiren de -yeni istinsah edilen nüshalarda- (p پ) ile yazılmıştır. Biz ise eserin transkripsiyonunu yaparken bu kelimeleri hep “p”li okuduk.

bıñar>pıñar: Gözi yaşı dökilür pıñar بِيكَارْ gibi (0255), eydür ol maġārada pıñar بِيكَارْ aḫī (1110). Bazı nüshalarda “p پ” ile yazılmıştır پُوكَارْ / پُكَارْ.

barmaḳ>parmaḳ: Ol zamān hem parmaġum بَرْمَاغُومْ götürürem (0738), parmaġında بَرْمَاغِنْدَه bir yüzügi var daḫı (0929). Bazı nüshalarda “p پ” ile yazılmıştır پَرْمَغِنْدَه.

biş->piş-: Firḳat odı-y-ıla yavlaḳ pişmişem بِشْمِشَمْ (1218). Bazı nüshalarda “p پ” ile yazılmıştır پِشْمِشَمْ .

Örneklerden görüldüğü üzere bugün “p- پ” ile başlayan bazı kelimeler, incelediğimiz nüshalarda genellikle “b- ب” ile yazılmıştır. Bu durum da herhangi bir imlâ özelliği olmayıp. Türkçenin XIV. yüzyıldaki ses yapısı ile ilgilidir (Korkmaz, 1973: 92).

Bazı Farsça kökenli kelimelerin ön seslerindeki “p- پ”ler, incelediğimiz bazı nüshalarda Arap yazı dilinin etkisiyle “b- ب” ile yazılmıştır. Örneğin: Nitekim emr eyledi peyġamberi بَيْغَمْبَرِيْ (0038).

İç ve son seslerde: İncelediğimiz nüshalarda iç ve son ses durumunda olan “p” ünsüzünü göstermek için, belirli bir kural yoktur. Karışık bir şekilde bazı nüshalarda “b ب” ile bazı nüshalarda da “p پ” ile gösterilmiştir. Ancak Türkçe kökenli bazı kelimelerde, hece ve kelime sonunda “p پ” ile yazılması gereken yerlerde, Arap yazı dilinin etkisiyle, genel olarak “p پ” sesi “b ب” sesi ile gösterilmiştir. Bu durum da, özellikle “-up” zarf-fiil eki için karakteristik bir yazılış biçimidir (Özkan, 2009: 94).

İdeyin bir bir anı ṭapuñıza طاپوكْزه / طَابُوكِزَه (0019), enṣārīnüñ ḳapuya قَابُويَه / قَبُويَه baḳar gözi (0118), bir daḫı ev süpüricek سپرجک / سُبُرِيجَكْ zibilin (0216), cümlesi hep هَبْ / هَپْ resūle ümmet-dürür (0360), cinnīler ṭopṭolu طُبْطُلُو /طُپْطُلُو içi zindānuñ (0447), yalıñından ḳapḳara قَبْقَرَا / قَپْقَرَه ol ṭaġ yanar (0554), bir depede دَبَادَه / دَپَادَه ṣavmaʿa gördüm yüce (0618), yapışup يَابِشُوبْ / يَاپِشُوبْ bir taḫtaya ben ṭururam (0746), ṭūfān olup أُولُوبْ / أُولُوپ ṣuda yüzerken gemi (0842), anları alup اَلُوبْ / الوپ ḳapuya iresin (0987), çaġırup

جاغِرُبْ didüm-ki ey ʿammum ḳızı (0249), kimümüzi bağlayup بَغْلَيُبْ esīr ider (0319), oturup اُوتُورُبْ oḳur idüm uçdan uca (1044), göz açup اَچُوبْ kimse yüzine baḳasın (1123), bu ġarīblıḳda ḳalup قَالُوبْ ölmeyesin (1237).

2.3. g ünsüzünün yazılışı:

İncelediğimiz nüshalarda ön, iç ve son ses durumunda olan "g" ünsüzünü göstermek için, genellikle kef (ک / ك), nadiren de üç noktalı kef (ڭ) kullanılmıştır.

kef (ک / ك) ile gösterilenler:

Bu harf genellikle tonlu "g" ile tonsuz "k" seslerini, bazen de "ñ" sesini karşılamak için kullanılmıştır.

Ol gelicek كَلِيجَكْ dīn yolı oldı ʿayān (0003), ikiñüzüñ daḫı gerçekdür كَرْجَكْدُرْ sözi (0137), ol gice كِيجَه içinde kendüsi ire (0195), göricegez كُورِجَكَزْ aña yaman baḳmasun (0232), birine dönüp didüm-ki ey yigit يِكِيتْ (0314), döndi eydür yā Temīm digil دِيكِلْ baña (0434), ʿömrüñ uzun ola vü sen yig يِيكْ yaşa (0442), zehresi yoḳ bir adım girü كِيرُوا gide كِيدَه (0538), anda varan gemi كَمِي ġarḳ olur imiş (0734), yüzügi يُوزُكِى fınduḳlar ile aluram (0999).

üç noktalı kef (ڭ) ile gösterilenler:

Bu harf genel olarak "ñ" sesini bazen de tonlu "g" sesini karşılamak için kullanılmıştır.

İki eli gögsi كُوكْسِ üstinde ṭurur (0927), gönlüm كُوكْلُومْ anda bir dem eglenmek diler (0592), ben anı göricegez كُورِجَاكَزْ ḳaldum ṭaña (0655), ayaġı yirde ola gökde كُوكُدَه başı (0661), baña bir cübbe vü bir gönlek كُوكْلَكْ virür (0690).

Örneklerden görüldüğü üzere incelediğimiz nühalarda diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi tonlu "g" sesi ile tonsuz "k" ve "ñ" seslerini imlâdan ayırt etmek güç bir durumdur.

2.4. ñ ünsüzünün yazılışı:

İncelediğimiz nüshalarda iç ve son ses durumunda olan "ñ" ünsüzünü göstermek için genellikle kef (ك) ve üç noktalı kef (ڭ), bazen de çift keşideli üç noktalı kef (ڪ) kullanılmıştır.

kef (ك) ile gösterilenler:

Ya bu aña اَكَا ḳanda beñzer بَكْزَرْ olası (0098), cümle ḫalḳuñ خَلْقُكْ adını bunlar bilür (0116), ḳarañulıḳ قاره كولق bulut idi gök yüzi (0241), cümlesinüñ جُمْلَه سِينُكْ içi ṭaşı ḳapḳara (0279), baña بَكَا eydür ey yigit ḫāluñ حٰالُكْ nedür (0347), görürem anuñ اَنُكْ içinde iy ebī (0445), diñledüm دِكْلَدُمْ oḳur idi düni güni (0517), zī ʿacāyıb şekil virmiş ḫaḳ saña سَكَا (0606), şimdiden ḳıluñ قيلك istiġfārı daḫı (0671), yoluñ يُولُكْ oldur gider iseñ اِيسَكْ yöri git (0853), yatdı yirüñ يِرُكْ üstine yuvalanur (0878).

üç noktalı kef (ڭ) ile gösterilenler:

İç ses durumunda olan “ñ” ünsüzünü karşılamak için kullanılmıştır: Adın añsam اَڭُسَمْ meşġūl ol ṣalavāta (0005), var da anı bitüri virgil baña بَڭَا (0494), tīz oḳudum geñez ڭَاكَزْ itdi anı ḫaḳ (0511), emānetüm bu durur öñden اوُڭُدَنْ ṣoña صُڭَا (0521), ḳudretine ḫāliḳüñ ḳaldum ṭaña طَڭَا (0601), şuña شُوڭَا degin kim açıla aña yol (0658), cümlecügi zārī zārī iñiler اِيڭِلَرْ (0724), ol öñümce اُڭُومْجَا ben ardınca yörürem (0910), gitdi cinnī ben yalıñuz يَلُوڭُزْ ḳaluram (1069).

çift keşideli üç noktalı kef (ڪ) ile gösterilenler:

Son ses durumunda olan “ñ” ünsüzünü karşılamak için kullanılmıştır: Deñizüñ دَڪِيزُڪْ öte yanına ṣalalum (0710), hem Süleymān tañrınuñ تَكْرُنُڪْ peyġamberi (0904), taḫtuñ تَخْتُڪْ üstinde görürem bir serīr (0925), ol yüzüg-ile ḫalāṣ oldı özüñ اُزُڪْ (1034), nice düşdüñ دُشْدُڪْ bunda aḥvāluñ اَحْوَالُڪْ nedür (1038), ilüñ اِيلُڪْ ucına yaḳın ṣala seni (1060).

2.5. t ünsüzünün yazılışı:

Ön seslerde: İncelediğimiz nüshalarda diğer EOT’nin metinlerinde olduğu gibi genel olarak ön seslerde bulunan kalın sıradan “t”ler (ط) harfi ile, ince sıradan “t”ler ise (ت) harfi ile yazılmıştır.

(ط) harfi ile yazılanlar:

Kim nicesi ṭaġıdurlar طَاغِدُرْلَرْ mālını (0010), ideyin bir bir anı ṭapuñıza طٰابُوكِزَه (0019), ev içinden ṭaşraya طَشْرَيَه çıḳar görür (0119), ḳomañuz kim cinnīler eyler ṭuraḳ طُرٰاقْ (0214), ḥasret ile cigerümi ṭaġlaram طَغْلَرَمْ (0403), geydügi keşīş ṭonı طُونِ uçdan uca (0621), nice ṭarlıḳlara طَارْلِقْلَرَه kim ol ḫaḳ beni (0820), gelüben peyġamberini ṭaşladuñ طَشْلَدُكْ (0967), ṭolu طُولُو arslan mīşede uçdan uca (1135), yıldırımlar neye ṭoḳunsa طُوقُنْسَا yaḳar (1269).

(ت) harfi ile yazılanlar:

Ḳıllar ile şöyle bürünmiş tenüñ تَنُوكْ (0109), nefesinden ṣanasın tütün تُوتُونْ çıḳar (0256).

Ancak "tañrı" kelimesinin ön sesindeki "t" harfi, kalın ünlüye sahip olduğu halde düzenli olarak (ت) ile yazılmaktadır: Söyleyicek tañrı تَكْرِ ẕikrin söyleñüz (0213), bunca ṭarlıḳlarda tañrı تَكْرِ saña yol (0966).

Bunun yanında kalın sıradan aynı kelimenin ön sesindeki "t"nin hem tonsuz (ط) hem de tonlu (د) olarak ikili bir imlâya sahip olduğunu da görürüz: Uş yüzümde nişānı durmış-durur دُرْمِشْدُرُر (0114), ya şulardan mısın evlerde ṭurur طُورُرْ (0169).

İç ve son seslerde: İncelediğimiz nüshalarda iç ve son ses durumunda olan kalın sıradan "t"ler, ince sıradan olan "t"ler gibi (ت) ile yazılmıştır.

Sen eger ümmet iseñ aña ata آتَه (0005), çeker elinden alur yire atar اَتَرْ (0134), hem ḫalāyıḳlarla bile oturur اُوتُورُور (0169), ṣatmadum صَاتْمَدُمْ kimseye uş geldüm geri (0185), ṭut طوت dir-iseñ ṭutar طوتَرْ al dirseñ alur (0219), ḳarañulıḳ bulut بُولُتْ idi gök yüzi (0241), olmadı gün kim iki ḳat قَاتْ olmadum (0310), ḳarnınuñ altı اَلْتِي daḫı beñzer ata اَتَا (0598), gāh ot اوُتْ otlaram اوُتْلَارم yolda ey ḫoca (0855), orta اُورْتَه yirden bāḳīsini götürür (0870), yat يَاتْ yā melʿūn diyüp anı yaturur (1122).

Ancak "ṭuṭaḳ" kelimesi (ط) ile yazılmıştır: Yuḳaru ṭuṭağı طوطَاغِ aşağasına (0460).

2.6. s ünsüzünün yazılışı:

İncelediğimiz nüshalarda Türkçe kökenli kelimelerin ön, iç ve son seslerindeki "s" ünsüzünü göstermek için genellikle kalın sıradan ünlülerin yanında sad (ص), ince sıradan ünlülerin yanında (س) kullanılmıştır. Ancak bu durum alıntı kelimelerde olduğu gibi düzenli bir kural değildir. Bazı nüshalarda kalın sıradan ünlülerin yanında sad (ص) kullanılırken, diğer nüshalarda sin (س) kullanılmıştır. Bu durum az da olsa aynı nüsha için de geçerlidir. Biz ise eserin transkripsionunu yaparken bu konuyu göz önünde tutup kalın sıradan ünlülerin yanındaki "s"leri sad (ص) ile yazdık.

sad (ص) ile yazılanlar:

Her kim ayaḳ başdı بَصْدِي anı ḳahr ider (0008), illā ṣoñra صُكْرَه sözüme pişmān idüm (0040), bir ṣu صُو getür baña ābdest alayım (0085), yörümegil dünyāda ṣaġ صَاغْ bir ḳadem (0126), ṣatmadum صَاتْمَدُمْ kimseye uş geldüm geri (0185), cinnīler gelürse anı

ṣaḳlaya صَقْلَيَه (0207), ṣordı صُورْدي bir bir aña maʿlūm eyledüm (0351), ʿāṣī melʿūn kendüsi şeyṭān ṣoyı صُوي (0457), ṣarḳmış idi صَارْقمِشْ اِيدِى böyle gögsi üstine (0460).

Kalın sıradan ünlülerin yanındaki "s"ler, bazı nüshalarda sin (س) ile yazılırken, bazılarında sad (ص) ile yazılmıştır. Biz ise transkripsiyonda düzenli olarak sad (ص) şeklini seçip yazdık.

ṣanma صنمه / سَنْمَا kim bāḳī ḳalasın sen daḫı (0011), baġruma baṣup / بَاسُوبْ بٰاصُوبْ buları aġlaram (0403), iki gözi ṣanasın صَنٰاسِينْ / سٰانَسِينْ od pāresi (0462), ṣaçı / سَاچِ صَاجِى ʿavrat ṣaçına صَاجِنَه / سَاچِنَه beñzer anuñ (0951).

sin (س) ile yazılanlar:

Hem ḥayaṭı süpürem سُوبُرَمْ ṭutam arı (0103), saña ne söz سُوزْ direm imdi ben daḫı (0427), göre oġlancuḳlarını sevine سَوِينَه (0484), silkinüben سِلكِنُوبَنْ yine ṭurdı iy aḫī (0879), süre سُورَه süre سُورَه ḳaṣra yaḳın varuram (1015).

3. Bazı Ek ve Şekillerin Yazılışı:

3.1. İncelediğimiz nüshalarda "i-" ek fiili, bildirme görevinde kullanılan "durur, dürür" ve "içün, ile, daḫı, kim, ki" gibi bazı edatlar genel olarak ayrı yazılsa da, bazen kendilerinden önce gelen kelimeye bitişik yazılmıştır.

Bal eger şeker yir-ise يِرِيْسَه zehr ider (0008), virmiş-idüñ وِيرْمِشْيِدُوكْ bu gice n'idem saña (0161), ʿUḳbe İbnü Muġīra urmış-durur اُورْمِشْدُرُرْ (0114), dir ki yitmiş yıllıḳ aña yol-durur يُولْدُرُرْ (0428), ʿavrat eydür sözüñüz gerçek-dürür كَرْجَكْدُرُرْ (0115), biz kāfirlerüz bular müʾmin-dürür مُؤْمِنْدُرُرْ (0321), benüm-içün بَنُومِيچُونْ bu işi bitüresin (0522), misk-ile مِسْكِلَه ʿanberdür anuñ ḳoḳusı (0579), āḫırına ben güc-ile كُوجْيِلَه irürem (0617), ṭut ḳulaġuñ sen-daḫı سَنْدَخِى benden yaña (0627), şunda varup tīz gelürem ben-daḫı بَنْدَخِى (0892), daḫı vaḳtüñ olmadı-kim اُولْمٰادِيكِمْ çıḳasın (1123), nice-kim نِيجَكِمْ cehd ide açılmaz yārā (1177), bilmezem-ki بِلْمَزَمْكِه ol āvāz ḳandan gelür (1243), görmedüm anı-ki اَنِيكِه bir adım ada (1302).

3.2. İncelediğimiz nüshalarda "ol" zamiri genel olarak ayrı yazılmıştır. Ancak bazen kendisinden sonra gelen kelime ile bitişik yazıldığını da görürüz.

Evvel anı eydelüm kim ol اُولْ bize (0001), ol اُولْ gideli bir sāʿat şād olmadum (0034), anca yıldan yıla göydi ol اوُلْ nigār (0052), ḳaḳır ol اُولْ enṣārī evine girür (0132), ḥāżır itdi ḳapucı ol-dem اوُلْدَمْ aña (0525), işine meşġūl olmış ol-daḫı اُولْدَخِى (1310), oldur ol-kim اوُلْكِمْ bir emāneti alur (1325).

3.3. Bazı nüshalarda "-durur, -dürür, -dur, -dür, -ur, -ür" gibi eklerin ünlüleri ötre işareti (ـُـ) ile gösterilirken, bazı nüshalarda ötreli vav (وُ) ile gösterilmiştir.

Hem benüm ʿammum ḳızıdur قِزِيدُرْ / قِزِي دُورْ bu nigār (0175), içmesün kim şeyṭānuñ oldur اُولْدُورْ / اُولْدُرْ işi (0208), bir vaṣiyyeti daḫı budur بُودُورْ / بُودُرْ gine (0220), bir muʿaẓẓam cezīreye getürür كَتُورُرْ/ كَتُورُوْرْ (0268), biri bilmez nicedür نِجَه دُرْ - نِجَه دُوُرْ İslām yolı (0270), yılda bir kez gelür ilümüz urur اُورُر / اُورُوْرْ (0318), degiserdür دَكِسَرْدُرْ / دَكِسَرْدُوُرْ saña ḫayr u iḥsānum (0474), ol-durur اُولْدُرُرْ / اُولْدُورُوْرْ Deccāl-ı Aʿver ehl-i nār (1315).

3.4. Bazı Türkçe kökenli kelimelerde yan yana gelen çift ünsüzler, Arap yazı dilinin etkisi ile bazı nüshalarda şedde ile, bazılarında çift ünsüz ile bazılarında da hem şedde hem de çift ünsüz ile yazılmıştır. Bu durum aynı nüsha için de geçerlidir.

Cümle endāmını ḳıllar قِلْلَرْ / قِلَّرْ bürümiş (0088), ey ev issileri اِسِّلَرِي anı ṭutuñ didi (0251), dir ki yitmiş yıllıḳ يِلْلِقْ / يِلَّقْ aña yol-durur (0824), pādişāha ḳullıḳ قُولَّقْ iderler bular (0295), eydür ısısı اِسِّي ile şovuḳdan teni (0691), oddaġı اُوْدَغِى ḳurşun gibi teni erir (1099), aḳçasını aşşıya اَصِّيَه viren gişi (1104), ṭatlu baldan levni südden سُودْداً / سُدَّنْ aḳ durur (1187), issine اِسِّنَه virmez boynında ḳalur (1325).

3.5. İncelediğimiz nüshalarda yükleme hâli eki "-ı, -i" bazen hemze (ء) ile gösterilmiştir.

Kimseyi كِمْسَئِ ḳor mı ki aça gözini (0007), cezīreyi جَزِيرَءِ ḳıldılar tāc u terāş (0333), cinnīler ol ḳayayı قَيَايِئ delmiş-dürür (0446), ṣaġlıġuñ yayı يَايِئ kirişin yasaram (0564), yaḫşı yaman cümleyi جُمْلَهءِ benden görür (1053), ʿAyn-ı Ḥāmiyeyi حٰامِيَهءِ anda görürem (1071), ol demürlü ḳocayı قُوچَهءِ kim gördüñüz (1314), kim oḳıya fātiḥayı فَاتِحَهءِ ṣıdḳ-ıla (1405).

3.6. İncelediğimiz nüshalarda ayrılma hâli eki "-dan, -den" genel olarak (دَنْ) şeklinde; zarf-fiil eki "-uban, -üben" (ـُبَنْ / ـُوبَنْ) şeklinde yazılmaktadır. Ancak bunun yanında ayrılma hâli ekinin (داً) ve (دَانْ); zarf-fiil ekinin de (ـُوباً) şeklinde geçtiğini görürüz.

Kim bıraḳdı vaṭanından وَطَنِنْدَنْ āvāre (0017), ḳayġudan قَيْغُودَنْ ġuṣṣadan غُصَّدَنْ āzād olmadum (0034), ya bu göñlümden كُوكْلُمْدَنْ geçen teşvīş ola (0095), varuban وَارُبَنْ geçsün ötesinden anuñ (0221), nūrdan idi نُورْدَانِدِي bunlaruñ ḥarbeleri (0549), gelüben كَلُوبَنْ ḳatına selām virürem (0622), ṭatlu baldan levni südden سُودْداً aḳ durur (1187), gördüm anuñ levni südden سُدّاً aġ-ıdı (1261), egilüben اَكِلُوباً yanı üstine döner (1293),

kim demürle bağludur uçdan اُوجْداً uca (1296), ne göre andan اَنْداً ḳatı zaḥmet gişi (1331), bī-çāre Dāvūd tañrıdan تَكْرِداً yārī (1395).

3.7. Türkçeye geçmiş Arapça ve Farsça Kökenli bazı kelimeler, incelediğimiz nüshalarda bazen orijinal imlâlarına sâdık kalmayarak, halk ağzında okunduğu gibi yanlış yazılmıştır.

Bir ʿacāyıb عَجَائِبْ>عَجَايِبْ vāḳıʿa geldi aña (0035), eydür ey ʿavrat ḫalāyıḳ خَلَائِقْ>خَلَايِقْ ṭur örü (0049), girdi bevvāb ulu dīvleri دِيوْ>دِوْ alur (0452), görürem ol cinnīleri جِنِّي>جِنِّ yā imām (0454), her biri bir menāre مَنَارَ>مَنَارة gibi tamām (0454), bir pāresi پَارَه>پَرَا ol oduñ ṭaġa iner (0554), vir ṣalavāt ṣādumān olsun cānuñ جَنْ>جَانْ (0573), her biri ḳılıç ḥamāyıl حَمَائِلْ>حَمَايِلْ ṭaḳar (1184).

4. Eserin Söz Varlığı:

XIII.-XV. yüzyılları arasında Eski Osmanlı Türkçesi ile yazılan eser, dizin bölümünde yaptığımız incelemeye dayanarak, eserin Halis Türkçe ile yazıldığını söyleyebiliriz. Eserde madde başı olarak yaklaşık 1662 kelime kullanılmıştır. Bu sayıya birden çok anlamı olan kelimeler ile terkip biçimindeki dil birliklerini ve kelime guruplarını madde başı olarak eklersek, bu sayı üç katına artacaktır. Şair eserinde diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi daha çok Türkçe kökenli kelimeler kullanmıştır. 1662 madde başından 831'i Türkçe kökenli, 634'ü Arapça kökenli ve 197'si Farsça kökenlidir. Görüldüğ üzere Türkçe kökenli kelimeler Arapça ve Farsça kökenli kelimelere göre sayı bakımından daha fazladır. Eser bu yönüyle bize Türk Dilinin zenginliğini göstermektedir. Eserin esâs kaynakları Arapça olduğu için Arapça kelime sayısı Farsça'dan daha çoktur. Farsça kökenli kelimeler ise az olmasına karşın eserde daha çok Farsça terkipler kullanılmıştır. Eserde Türkçe asıllı kelimeler yanında yabancı asıllı kelimelerin birçoğu aslında Türkçeleşmiş ve halkın günlük hayatında artık tanınmış kelimelerdir. Örneğin: evvel, ṣalavāt, cihān, destūr, pişmān, hīç ... vb. Kısacası eserimiz, diğer EOT'nin birçok eseri gibi, yabancı kökenli kelimelerden daha çok Türkçe kökenli kelimeler ihtivâ etmektedir. Bundan dolayı eserin Halis Türkçe ile yazıldığını söyleyebiliriz.

Eserde sadece yabancı kökenli kelimeler değil, ayrıca Türkçe ekler yanında Arapça ve Farsça kökenli ekler de kullanılmıştır. Bu yabancı kökenli ekleri şu şekilde gösterebiliriz:

bī-:

Farsça önektir. Türkçe "-suz, -süz" eki görevinde olup yokluk bildirir. Eserde Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin başına gelmektedir.

Ġāfil olma iy bī-çāre "bī-çāre: çaresiz" ḥāżır ol (0009), ol ʿāṣī melʿūn kāfir bī-dīnlere "bī-dīnlere: dinsizlere" (0275), bī-ḥisāb "bī-ḥisāb: hesapsız" ṣaġışı yok erler gelür (0323), gördüm ol baḳça içinde bī-riyā "bī-riyā: yalansız" (0757), gör nice bekler seni ol bī-niyāz "bī-niyāz: ihtiyaçsız" (0894), beni anuñ yüzi bī-ḫūş "bī-ḫūş: akılsız, sersem, şaşkın" eyledi (1092), hem resūlüñ rūḥına bī-ḥad "bī-ḥad: sınırsız" selām (1400).

nā-:

Farsça önektir. Türkçe "-suz, -süz" eki görevinde olup yokluk ve olumsuzluk bildirir. Eserde Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin başına gelmektedir.

Ben didüm-ki giriserem nā-çāre "nā-çāre: çaresiz" (0907), ya nā-ḥaḳ "nā-ḥaḳ: haksız" ḳanlar dökilür mi baña (1106), gözümi ḳalduruban baḳdum nā-gāh "nā-gāh: ansızın" (1220).

-ī:

Arapça sonektir. Bu eke nisbet eki ve nisbet yesi de denir. Ek isimlerin sonuna eklenerek topluluk isimleri ve sıfatlar yapar. Eserde Arapça asıllı kelimelerin sonuna eklenmektedir.

Temīm-i Dārī "Dārī: Dār kavmine mensup olan" aña dirler idi (0020), İbrāhīm İbni Saʿīd-i Baṣrī "Baṣrī: Baṣrālı" bil (0024), döndi ol eydür ki cinnī "cinnī: cin kavminden olan" degülem (0092), bunlara maʿlūm ne kim insī "insī: insan oğlu kavminden olan" ḳılur (0116), Benī ʿĀmir "Benī<bin+ī: ʿĀmir oğulları, ʿĀmir kavminden olan" ḳavmı dirler anlara (0316), sünnī "sünnī: sünnet mezhebinden olan" cinnīler ḳatı dürişdiler (0331), Ādemī "Ādemī: Adem oğullarından olan, insan oğlu" gibi baña selām virür (0566), baña bir şeyṭānī "şeytānī: şeytanca" cinnī getürür (1046), ki müʾminler ḳavī "ḳavī: güçlü" ola ṭāʿata (1282), yoḫsa bir ümmī "cahil, okuma yazma bimeyen kimse" gişidür ol faḳīr (1396).

-mān:

Farsça sonektir. İsimlerin sonuna eklenerek sıfatlar yapar.

Vir ṣalavāt şādumān “<şāẕmān: mutlu, sevinçli” olsun cānuñ (0573), vir ṣalavāt şādumān olsun cānuñ (0924).

ẕī-, ẕū-:

Arapça önektir. İsimlerin başına gelerek sahiplik bildirir.

Didüm ey bārī ḫudā-yı ẕū’l-celāl “celâl sahibi, yüce Allah” (0821), Eydürem ben ẕī-kerem “ẕī-kerem: kerem sahibi, çömert” issi ġanī (1166).

-āvar “<-āver”:

Farsça sonektir. İsimlerin sonuna eklenerek “alan” anlamını bildirir.

Bir cānāvar “<cānāver: can alan, canavar” ṭurmış otlar görürem (0593), sencileyin hīç cānāvar görmedüm (0605).

-dār:

Farsça sonektir. İsimlerin sonuna gelerek sahiplik bildirir.

Ne gişidür hīç ḫabardār olmazuz (0708).

-ber:

Farsça sonektir. İsimlerin sonuna gelerek “alan, getiren, götüren” anlamını bildirir.

Nitekim emr eyledi peyġamberi “<peyām-ber-i: peygamber, haber getiren (Devellioğlu, 2008: 85)” (0038), ne ṣalavāt virürler peyġambere (0279).

-kār:

Farsça sonektir. İsimlerin sonuna eklenerek bir işi çok yapan “sahip anlamında” kimseyi gösterir.

Baña eydür iy günāhkār “<günāh-kār: çok günah işleyen kimse” u ʿāṣī (0965), ey ḫudāyā ne günāhkār olmışam (0973).

-gāh:

Farsça sonektir. İsimlerin sonuna eklenerek yer isimleri yapar.

Bir ḳızıl altun ḳurılmış taḫt-gāh “taḫt-gāh: taht yeri” (0923).

bi-:

Arapça önektir. İsimlerin başına eklenerek “için” anlamını bildirir.

Eydürem-ki aña bi-ḥaḳḳ-ı ġanī “Allah hakkı için” (1264).

-īn, -ūn, -āt:

Arapça sonektir. İsimlerin sonuna eklenerek çokluk bildirir.

Raḥmeten li’l-ʿālemīn “alemler, halk” sensin didi (0004), Siz ṣalavāt getürüñ Muḥammede (0014), Beyt-i māl-ı müslimīnden “müslümanlar-dan” degürem (0073), İrmeyeler şeyāṭīnler “şeytanlar” yanına (0083), Ol ġazavātda “savaşlar-da” yimişem ey yārā (0113), Yā emīre’l-müʾminīn “mü’minlerin emîri” işit sözüm (0560), Keşīş eydür ben Ḥavāriyyūndanam “Havârîler-denim” (0643), Bir ẓulümāt “karanlık” cezīreye yitürür (0885).

-ān:

Farsça sonektir. İsimlerin sonuna eklenerek çokluk bildirir.

Müslimānlaruñ “müslümanlar” ḳanın içer bular (0288), Uş müslimānlar içine gelmişem (0377), Ṣad hezārān “binler” ʿizzet ikrām itdiler (0455),

el-:

Arapça önektir. İsimlerin başına eklenerek belirlik bildirir.

İy ḫalīfe-i zemīn ṭūlü’l-beḳā (0028), Ḫātimetü’l-ḫayr ile çıḳa cānum (0650), ʿÖmere müʾeyyidü’l-enṣār didi (0771), Ben Ebū’l-ʿAbbāsam ol Ḫıżır nebī (1352).

li-:

Arapça önektir. İsimlerin başına eklenerek “-a/-e” anlamını bildirir.

Raḥmeten li’l-ʿālemīn “alemlere rahmet olasın” sensin didi (0004), Tamām oldı kitāb elḥamdülillāh “Allah’a hamdolsun” (1408).

-be-:

Farsça kökenli bu ek, iki kelime arasında kullanılarak yaklaşma anlamı bildirir.

Dem-be-dem “her zaman” raḥmet oḳuram ben aña (0580), Dem-be-dem bu işi bitüren benem (0584).

-te-:

Farsça kökenli bu ek, iki kelime arasında kullanılarak "...e kadar, ...dan ...a" anlamını bildirir.

Ser-te-ser "baştan başa, başından sonuna kadar" Ḳāf memleketin gezmişem (1090).

-ān:

Farsça sonektir. İsimlerin sonuna eklenerek "-an, -en, -ar, -er" anlamında sıfat yapar.

Dört yanında dökilür āb-ı revān "akar su" (1133).

II. SES BİLGİSİ

1. Ünlüler:

1.1. Ünlü Değişmeleri:

e>i, i>e değişmesi:

Bu ses hâdisesi eserimizde diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi karışıktır. Aynı kök hece ünlüsünün bazen "e" bazen "i" ile yazılmış olması, bize "e" ile "i" arasında bir sesin varlığını yani kapalı "é"nin varlığını göstermektedir. Bu ses meselesi üzerine yapılan araştırmalara rağmen kesin bir sonuca varmış bir mesele değildir.

EOT'nin metinleri üzerine bu konuyla ilgili birçok bilim adamı araştırma yapmıştır. Bu araştırmalara rağmen bir görüş birliğine varılmamıştır. Bazı bilim adamları "i"leri kapalı "é" olarak okumayı benimserken, bazıları kapalı "é"yi gösteren belli bir işaret olmadığından dolayı metnin imlâsına sadık kalmayı uygun görmüştür (bk. Timurtaş, 2005: 35-41; Arat, 1953: 306-313; Duman, 1999: 65.104; Mansuroğlu, 1956: 71). Biz ise eserin imlâsına bağlı kalmayı tercih ettiğimiz için "esre", "y" ve "esreli y" ile yazılanları hep "i" şeklinde okuduk.

e>i, i>e değişme meselesi bakımından eserimiz diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi genellikle "i" taraftarıdır. Bu meseleyi eserimize bağlı kalarak şu şekilde gösterebiliriz:

EOT'de "i" ile yazılan birçok kelime, günümüz Türkçesinde "e" ile yazılmaktadır.

Benüm ile bir gice "gece" oldı yaḳın (0036), çünki ṣabr itdi "etdi" yidi yıla degin (0053), ʿiddetüm yitdi "yetdi" tamām oldı günüm (0063), cinnī ṣandı anı bismi'llāh didi "dedi" (0120), benüm ile gice yir iken "yer iken" ṭaʿām (0162), ʿÖmere çün-kim irişdi "erişdi" bu ḫabar (0165), bāliġ olmaduḳ yimişi "yemişi" kim üze (0223) yıldırım şaḳır idi eserdi yil "yel" (0242), tā bişinci "beşinci" yire degin yitürür (0268), ne ulu ne kiçi ne irkek "erkek" dişi (0271), cümle bir yire dirildi "derildi" görürem (0312), dir ki yitmiş "yetmiş" yıllıḳ aña yol-durur (0428), ʿömrüñ uzun ola vü sen yig "yeg" yaşa (0442), ṭapu ḳılup bil "bel" iki ḳat itdiler (0453), ini "eni" ile uzunı birdür yārā (0456), ṭaġdan aḳan sil "sel" gibi gürler aḫī (0545), bir çimene irdi "erdi" yolum görürem (0591), yol ṣalıḳ vir "ver" gideyim ben iy yārā (0614), ṣundı bir biz "bez" pāresin ele alur (0696), işik "eşik" üstinde yazılmış görürem (1171).

Bazı kelimeleri eserde iki şekilli görmekteyiz. Bazen “i” ile bazen de “e” ile yazılmıştır.

Giy- ~ gey- : Yüñden idi anı bağa giydürür (0690), ḥulle geymiş ḥūrīye beñzer özi (1128).

Yidi ~ yedi: Gelmez eri yedi yıl tamām olur (0054), tā ḳılınca yidi muṣḥafı tamām (0383).

Girü ~ gerü: Temīz eyleyem yiri şimden geri (0103), sen daḫı şimden girü eyle ṭā‘at (0361).

Giç- ~ geç-: Ya bu göñlümden geçen teşvīş ola (0095), fikr-i ḫayālden giçen teşvīş idi (0407).

Ey ~ iy: Döndi eydür ey ḥelālum bu gice (0080), Temīm eydür diñle iy şīr-i ḫuẕā (0200).

Yir ~ yer: Ya şulardan mı ki yerde uçasız (0168), ne yir o yir ʿacebe ḳaldum aña (0619).

Biz- ~ bez-: Ancılayın gişiden tañrı bizer (0230), ḳayġu ile ṭop cānumdan bezerem (0809).

Günümüz Türkçesinde “i” ile yazılan “iyi” kelimesi, eserimizde ET’de olduğu gibi “e” ile yazılmıştır “ET’de edgü>EOT’de eyü>TT’de iyi”: Çünki bu eylücegi degdi bağa (0580), sen eger bu eylügi itseñ bağa (0876), eylik itmeyen kimdür ol dostına (0948), nice eylüge ire elüm benüm (0958).

ET’de bazı kelimeler “e” ile yazılırken, EOT’de “i” ile yazılmaya başlamış ve günümüz Türkçesinde aynı şekilde devam etmiştir.

İşit “eşit->işit-“ imdi bu cihānuñ işini (0006), müttaḳīlerden yine “yana>yene>yine” hem bir velī (0025), eydür imdi “amtı>emti>imdi>şimdi” görüñüz nedür ḫabar (0154), sulṭān eydür şimdi “amtı>emti>imdi>şimdi” emīn olduñuz (0359), ḫāb içinde nice “neçe>nece>nice” olmış aḥvāluñ (0413).

Eserde yabancı kökenli bazı kelimelerde de bir e>i değişmesi dikkat çekmektedir: Biter “bed-ter>beter>biter” olardan daḫı ah ḳıluram (0737), bulmaz cinn ü dīv “dev>dīv” saña hīç furṣatı (0807).

o>u, ö>ü değişmesi:

o>u ve ö>ü değişme meselesi e>i ve i>e meselesi gibi kesin bir sonuca varmış bir mesele değildir. Arap harfli yazıda Türkçedeki o, ö, u, ü ünlülerini göstermek için ayrı bir işaret kullanılmadığından dolayı, kelimelerin ilk hecelerindeki yuvarlak ünlünün dar mı yoksa geniş mi olduğunu imlâdan tespit etmemiz mümkün değildir. Meselā (güzel كوزل) kelimesini ele alalım. Bu kelimenin ilk hecesinde yuvarlak ünlünün var olduğunu (و) harfinden anlayabiliriz ve bu ünlünün "ö" veya "ü" olduğunu (ك) harfinden anlayabiliriz. Ancak bu yuvarlak ünlünün geniş-yuvarlak "ö" mü yoksa dar-yuvarlak "ü" mü olduğunu kesin olarak imlâdan tespit etmemiz mümkün değildir. Dolayısıyla günümüz Türkçesinde bu şekildeki kelimelerin ilk hece ünlülerinin biçimleri ne zaman oluştuğunu tespit etmek mümkün değildir.

Bazı dilciler bu şekildeki kelimelerin ilk hecelerindeki geniş-yuvarlak ünlülerin Rumeli şivesinin İstanbul ağzı üzerine bıraktığı tesir ile dar-yuvarlak ünlüye dönüştüğünü ve bu teşekkülün yeni olduğunu söylemektedir (Mansuroğlu, 1956: 137).

Eserde dar-yuvarlak ünlülü olarak geçen bazı kelimeler şunlardır:

Her ki yolda uġrar ise "uġra-<oġra-" ekine (0220), başı büyük "<böyük" boyı bir çınar gibi (0255), ḳoçmış iken oġlumı uyanuram "uyan-<oyan-" (0406), yuḳaru "<yoḳaru" ṭuṭaġı aşaġasına (0460), görmedüm ancılayın güzel "<gözel" pāşā (0858).

ü>i değişmesi:

Bir kaç kelimede görülen bu ses olayı, eserimizde bir iki kelimede görülmektedir. ET döneminde bazı yuvarlak ünlülü kelimeler EOT'e geçtikten sonra bu kelimelerin yuvarlak olan ünlüleri düzleşmiştir. Bu düzleşme olayı EOT'den sonra tam olarak tamamlanmıştır. Örneğin:

Ḳudretiyle gör ki ne iş bitürür "büt->bit-" (0037), geldi aġaç dibine "tüp>düp>dip" daḫı ṭurur (0790), anuñ içün "<üçün<uçun" delīl olasız bize (0846).

u>ı değişmesi:

Eserde bir tek şu örnekte geçmektedir: Gök yüzinde görürem yıldızları "<yılduz<yulduz<yultuz" (0546).

u>i değişmesi:

Eserde bir tek şu kelimede geçmektedir: Rāvīdür işbu "<uşbu" söze bir pāk-dil (0024), ṭanıġuñ var mı senüñ işbu söze (0067), saña taḥḳīḳ iderem işbu sözi (0094).

u>a, ü>e değişmesi:

Bu ses olayı genellikle kelimenin son hecesinde görülür.

Yimege ortaya "ortu>orta" ṭaʿām getürür (0079), bir depede "töpü>depe" ṣavmaʿa gördüm yüce (0618).

ı>a değişmesi:

Bazı Arapça kelimelerde düz-dar ünlünün düz-geniş ünlüye dönüşmesi bir takım andırmalar neticesinde ortaya çıkmakta ve bunun örnekleri birçok metinde görülmektedir (Develi, 1998: 81). Eserimizde bu ses olayı şu kelimede geçmektedir: Ol gelicek dīn yolı oldı ʿayān "<ʿıyān" (0003).

1.2. Ünlü Uyumu:

1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu:

Bu uyuma dil uyumu da denir. Kalınlık-incelik uyumu ET'den günümüz Türkçesine kadar sağlam bir uyum olduğunu ispatlamıştır. İncelediğimiz eserde de bu dil uyumu diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi sağlamdır.

Ḳayġu-dan ġuṣṣa-dan āzād ol-ma-dum (0034), it öl-ü-si gibi ol melʿūn ḳoḳ-ar (0256), henüz anı ḳucaġ-um-da ṣan-ur-am (0406), baş-la-dı Temīm duʿā-y-ı oḳu-dı (0515), seyr id-er-em cümle-si-n-i dünyā-nuñ (0610), oḳı-y-an-ı diñle-y-en-i yaz-an-ı (0613), parmaġ-ı-n-da bir yüzüg-i var daḫı (0929), geç-düm an-dan yol-a düş-düm gid-er-em (1012), göz-üm-üñ yaş-ı dök-i-l-ür yörü-r-em (1013), dört yan-ı-n-dan nūr-ı çıḳ-ar berḳ ur-ur (1165).

Eserde "ile", "içün" edatları ve "i-" yardımcı fiili kelimeye bitişik yazıldığında dil uyumuna uyduğunu görürüz.

Derd-ile yandum görinmez dermānum (0056), kim bularuñ-ıla eglenür cānuñ (0064), tañrı buyruġıyla aldum ben bunı (0125), hem benümle söyleşür ṭatlu kelām (0860), benüm-içün bu işi bitüresin (0522), bu ḳapuyı açmaġ-ıçun dürişe (1176), dir-idüm yā rabb bunuñ işi nice (0905), olur-ısa işini ḥaḳ bitüre (1398).

Bunun yanında günümüz Türkçesinde her zaman ince sıradan yazılan ve dil uyumuna aykırı olan "-ki" aitlik eki ile "kardeş" kelimesindeki "-deş" eki eserimizde kalınlık-incelik uyumuna uyduğunu görürüz.

Oddaġı ḳurşun gibi bunlar erir (0385), kim ne evvelki üne beñzer yine (0777), ol deminki ṭaġa getürür ḳoya (1067), oddaġı ḳurşun gibi teni erir (1099), kibr ü ṭuġyān mecūsīdür ḳardaşum (0265), bunı ḳardaş eyledüm kendüzüme (0365).

İncelediğimiz eserde Türkçe kökenli kelimeler yanında, ek almış Arapça ve Farsça gibi yabancı kökenli kelimelerde de dil uyumunun tam olduğunu görürüz.

Ḫabar-ı-n kimse getürmedi baña (0097), baña eydür ey yigit ḥāl-uñ nedür (0347), kim ġarīb-lıḳ-da neler gördi başum (0419), girdi baḳ-ça-sı içine seyr ider (0444), āḫır-ı-n-a ben güc-ile irürem (0617), ne ḳavım-dan-sın baña virgil ḫabar (0642), ol ʿĪsā peyġamberüñ yār-ı-n-dan-am (0643), birbirinden döndi ḥelāl-lıḳ diler (0724), gelişüñ nireden aḥvāl-uñ nedür (1137).

Bugünkü Türkçede "ḳavım, āḫır, ġarīb, ḥāl, aḥvāl" gibi Arapça asıllı kelimelerin son hece ünlüleri ince okundukları için bu kelimelere ince sıradan ekler getirilmektedirler. Eserde "ġarīb-lıḳ" kelimesinde görüldüğü gibi kalın sıradan ek getirilmiştir, bu da bize "ġarīb" kelimesinin son hecesi EOT'de kalın okunduğunu göstermektedir. Buna göre de Türkçede dil uyumu her zaman tam olduğunu düşünüyoruz. Dolayısıyla "ḫabar, āḫır, ḥāl, aḥvāl, ḳavım" gibi kelimeleri de eserde dil uyumuna uyarak kalın sıradan okumaya çalıştık, çünkü kanaatimizce Türkçede her zaman kalınlık-incelik uyumu tam ve sağlamdır (bu konuyla ilgili geniş bilgi için bk. Şen, 2007: 1695).

Eserde zarf-fiil eki "-ken" her zaman ince ünlülü olarak geçmektedir. Bazılarına göre bu ek dil uyumu dışında kalmıştır. Bize göre ise "-ken" zarf-fiil eki her zaman ve sadece "i-" yardımcı fiile geldiği için bu yardımcı fiildeki ünlüye uymuştur "-iken". Bu ekteki dil uyumsuzluğu ise "i-" yardımcı fiilin düşmesinden kaynaklanan bir uyumsuzluktan başka bir şey değildir.

Sen var iken kime ḥālum söyleyem (0044), benüm ile gice yir iken ṭaʿām (0162), sözde iken içerü girdi ʿAlī (0189), ṭūfān olup ṣuda yüzerken gemi (0842), bunuñ-ıla söyleşürken iy yārā (1268).

Eserde geçen bu örnekler görüldüğü üzere bize EOT'de kalınlık-incelik uyumunun bugünkü Türkçedeki kalınlık-incelik uyumundan daha sağlam ve tam olduğunu göstermektedir.

1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

Bu uyuma dudak uyumu ve dudak benzeşmesi de denir. EOT'i gösteren en önemli özellik de bu dudak uyumsuzluğudur. Bilindiği üzere EOT'de kelime köklerinde ve eklerdeki ünlülerde yuvarlaklaşma temâyülü vardır. Uyumsuzluğu gösteren bu yuvarlaklaşma da bazı yerlerde bir sebebe bağlı, bazı yerlerde ise sebepsizdir.

İncelediğimiz eserde bu uyumsuzluğu, EOT'nin diğer metinlerinde olduğu gibi, hem kelimelerde hem de eklerde görmekteyiz. Dolayısıyla bu konuyu iki bölümde ele alacağız.

1.2.2.1. Kelimelerde Uyumsuzluk:

EOT'de kelime köklerinde genellikle bir yuvarlaklaşma temâyülünün var olduğunu söylemiştik. Bu yuvarlaklaşmadan kaynaklanan düzlük-yuvarlaklık uyumsuzluğu bazı yerlerde bir sebebe bağlı, bazı yerlerde ise sebepsizdir.

1.2.2.1.1. Sebebe Bağlı Olan Yuvarlaklaşma:

g ve ġ seslerinin düşmesinden kaynaklanan yuvarlaklaşma:

ET'de birden fazla heceli kelimelerin sonundaki "ġ" ve "g" sesleri, EOT'de düşerek kendisinden önce gelen düz ünlülerin yuvarlaklaşmasına sebep olmuştur. Eserimizde geçen bazı örnekleri şunlardır:

Her biriñüz ayru "<aḍrıġ" yatuñ bu gice (0138), ḳapu "<ḳapıġ" öñinde ġalaba ḳıldılar (0145), ṭapu "<tapıġ" ḳılup bil iki ḳat itdiler (0453), gözleri daḫı ṣaru idi "<ṣarıġ" anuñ (0573), dürr ü cevher hem gümüşdür yapusı "<yapıġ" (1014).

Eserde "ġ, g" seslerinin düşmesine rağmen ünlüsü yuvarlaklaşmayan kelimeler de vardır:

Ḥayaṭa çıḳdı ki ġusl ide arı "<arıġ" (0038), ḳatı "<ḳatıġ" ḳorḳdum yā imām ḳıldum ḥaẕer (0247), ne ulu ne kiçi "<kiçig" ne irkek dişi (0271), ʿāḳıbet kāfir çerisin "<çerig" başdılar (0332), diri "<dirig<tirig" bulduḳların ipe düzdiler (0334), eydür ıssı "<isig" ile ṣovuḳdan teni (0691).

Dudak ünsüzlerinin etkisiyle yuvarlaklaşma:

Bu tür yuvarlaklaşma "b, m, p, v" gibi dudak ünsüzlerinin yuvarlaklaştırma etkisi ile ortaya çıkmıştır.

Ol daḫı hem yine yavuz "<yabız" iş olur (0219), ya delü "<tilwe<tilbe" olur ya ḫod cānı çıḳar (0290), bir demür "<demir<temir" ḳapusı var-ıdı anuñ (0447).

Yapım eklerindeki yuvarlak ünlü sebebiyle:

Bazı yapım eklerindeki ünlüler ET'deki yuvarlak şekillerini korumuşlardır. Dolayısıyla bu eklerle oluşan bazı kelimeler düzlük-yuvarlaklık uyumu dışında kalmıştır. Bu eklerden bazıları şunlardır:

-uḳ, -ük eki:

Revā degül seni bir ayruḳ "<ayır-uḳ" ala (0050), ev içinde eksük eyleme sözi (0248), burnınuñ delüklerinden "<del-ük" od çıḳar (0827), andan artuḳ "<art-uḳ" dünyā mülkini gezem (1118). Eserde "ṣınıḳ: kırık" kelimesi ise düz ünlülüdür: bir daḫı bardaḳ ṣınıḳ olsa gişi (0208), çün ṣınıḳ bardaḳdan cinnīler içer (0209).

-aru, -erü eki:

ʿÖmerüñ ḳatına geldi ilerü "<il-gerü" (0074), yuḳaru "<yoḳ-ġaru" ṭuṭaġı aşaġasına (0460). Eserde "içerü" kelimesinin yuvarlak şekli yanında bir örnekte, kafiye gereği, düz ünlülüdür: Virdi destūr içerü "<iç-gerü" girdi daḫı (0029), anı gördi ḳorḳup içerü girür (0150), gördüm anda bir aġaç yol içeri (0909).

1.2.2.1.2. Sebepsiz Yuvarlaklaşma:

Bazı kelimelerdeki yuvarlaklık, yukarıda gösterdiğimiz sebeplerden hiçbir sebebe bağlı olmadan, ET döneminde olduğu gibi yuvarlak ünlülü olarak EOT'de devam ettirilmiştir.

Kim anuñ içün "<üçün<uc-u-n: için" yaratdı ʿālemi (0015), ʿÖmer ile yatsuya "<yatsu-y-a: yatsı vakti" degin ḳalur (0077), nitekim sözde aġuladuñ "<aġu-la-duñ: zehirledin" beni (0127), kendü "kendi" alur ḳılıcı diler ṭura (0135), Ḳarañulıḳ "ḳaranlık" bulut idi "bulut" gök yüzi (0241), ġusl idince ḳarşu "karşı" baña söylegil (0249), ḥaḳ teʿālā ḳayġu "keder, üzüntü" virmesün ḳula (0396), ẓāhirüm ṣaġ bāṭınumda ṣayruyam "hastayım" (0422), revā degül "değil" kim seni ḳılam yārā (0492), arḳun arḳun "yavaş yavaş" girdüm anda yörürem (0593), ādemī zād altun "altın" aḳça ne ki

var (0744), gitdi cinnī ben yalıñuz “yalnız” ḳaluram (1069), söyleyicek yanḳulanur “<yanḳu-la-n-ur: aksi sadâ” sözleri (1080).

“girü/giri, berü/beri, oḳu-/oḳı-, yöri-/yörü-, bürü-/büri-” kelimeleri eserimizde iki şekillidir: Çıḳdı ʿavrat girü evine gider (0051), geçdüm andan işüme gitdüm giri (1140), ey nigārum baḳ berü dir çaġırur (0090), baña eydür ḳorḳmaġıl tīz gel beri (0909), ḳurān oḳurdum işitdi pādişāh (0374), oḳıya bir iki āyet ḳurānı (0206), her ne-kim yöriye kendüzin göre (0229), ḫalḳ içinde dāʾimā yörür bular (0296), cümle endāmını ḳıllar bürümiş (0088), degme yapraḳ bir gişiyi büriye (0757).

1.2.2.2. Eklerde Uyumsuzluk:

İncelediğimiz eserde düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan pek çok ek vardır. Bu uyumsuzluğun sebebi, bazen dudak ünsüzlerin yanlarındaki ek ünlüsünü yuvarlaklaştırmaları, bazen eklerdeki “ġ” ve “g” gibi seslerin düşmeleri ,bazen de eklerin ilk yapılarını korumakta devam ettirmeleridir. Dolayısıyla bu konuyu yavarlak ünlü taşıyan ve düz ünlü taşıyan ekler olmak üzere iki bölümde inceleyeceğiz.

1.2.2.2.1. Yuvarlak Ünlü Taşıyan Ekler:

Bu eklerin bazıları ET’de yuvarlak ünlülü olup aynı şekilde EOT’de devam ede gelmiştir, bazıları ise sonradan EOT döneminde çeşitli sebeplere bağlı olarak yuvarlaklaşmıştır. Dolayısıyla bu ekleri, aslında yuvarlak ünlülü olan ve ünlüsü sonrada yuvarlaklaşmış olan ekler olmak üzere iki başlık altında ele alacağız:

1.2.2.2.1.1. Aslında Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

-sun, -sün teklik 3. şahıs emir eki:

Bu ek ET’de -zun, -zün; -sun, -sün; -zu, -zü; -su, -sü; -sunı, -süni; -çun, -çün şeklinde idi. BT’e “-sun, -sün” şekli geçmiştir (Ergin, 2008: 306). Eserimizde bu ekin ünlüsü hep yuvarlaktır.

Ḫaḳ teʿālā oda yandursun seni (0127), başmasun ol sinüñ üstine daḫı (0226), tañrı ẕikrin dile getürsün revān (0306), tañrı daḫı ṭanıḳ olsun sözüme (0365), ḫaḳ teʿālā ḳayġu virmesün ḳula (0396), döndi eydür ḫaḳ sevindürsün seni (1025).

-dur, -dür, -durur, -dürür bildirme eki:

Eserimizde, “tur-“ fiilinden ve geniş zaman şekli olan “durur, dürür”den gelişen teklik 3. şahıs bildirme eki, ET ve EOT’nin diğer metinlerinde olduğu gibi hep yuvarlak ünlülüdür.

Düşmişem oġlanlarum vardur ṣaġīr (0032), yidi yıldur muntaẓıram ben aña (0097), ḳorḳdı cānum illā yumṣaḳdur sözüñ (0107), ne şekildedür buları söylegil (0281), misk-ile ʿanberdür anuñ ḳoḳusı (0579), keşīş eydür ḳarnuñ aç-durur meger (0676), illā bu işüm benüm āsān-durur (0875), niçün oturmış neye ḥākim-dürür (1130), ʿavrat eydür sözüñüz gerçek-dürür (0115).

-dur, -dür fiilden fiil yapma eki:

Bu ek eserimizde ET ve EOT'de olduğu gibi hep yuvarlak ünlülüdür.

Nice biñ cinnīler öldürdiler (0326), baña düşmānlarumı güldüresin (0467), gāh yine döndürüben ġarba gider (0721), ay u güneş nūrını utandurur (0932), cānı cehenneme ulaşdurdı ol er (0963), azdurur zāhidi yoldan sözleri (1016).

-ur, -ür fiilden fiil yapma eki:

Ek ET ve EOT'de olduğu gibi eserimizde de hep yuvarlak ünlülüdür.

Tā bişinci yire degin yitürür (0268), nice el ayaḳ yaturdı nice baş (0333), selāmum degüresin peyġambere (0496), ḳalmışı yirine yitüren benem (0584), ḳarnuñı ṭoyur yine gel iy aḫī (0677), yat yā melʿūn diyüp anı yaturur (1122).

-gür fiilden fiil yapma eki:

Eserde yavarlak ünlülü olarak bir tek şu örnekte geçmektedir: Ādemi hem maḳṣūdına irgüren (0822).

-ḳu, -ġu, -ḫu fiilden isim yapma eki:

Bu ekin ünlüsü ET'de olduğu gibi eserimizde de hep yuvarlaktır.

Ḳayġu ile uyḫu geldi gözüme (0397), çün uyandum uyḫudan açdum gözüm (0560), şāẕılıḳdan uyḳuya varmış gözüm (1048).

-duḳ(ġ), -dük(g) sıfat-fiil eki:

Bu ekin ünlüsü eserimizde diğer EOT'nin metinlerinde ve ET'de olduğu gibi hep dar-yuvarlaktır.

Ḳapudan çıḳduġı dem baḳar görür (0087), bu didüklerüñ edebidür anuñ (0235), diri bulduḳların ipe düzdiler (0334), bildügümden bunlara taʿlīm ḳılam (0380), aġladuġum anuñ içündür benüm (0421), aldı beni geldügüm yola gider (1066), gördüm ol didükleri yigit durur (1221).

-up, -üp, -uban, -üben, -übeni zarf-fiil eki:

İncelediğimiz eserde "-up, -up" ve genişletilmiş şekli "-uban, -üben, -übeni" diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi hep yuvarlaktır.

Anı gördi ḳorḳup içerü girür (0150), ya ṣalınup faḫr ider özin bizer (0230), degmesini ḳaṣd idüp öldürmeñüz (0299), birine dönüp didüm-ki ey yigit (0314), aluban götürdiler beni daḫı (0335), beni ol cinnī bıraġuban ḳaçar (0553), gelüben ḳatına selām virürem (0622), ḫoş feraḥ olup yiyüben içdiler (0716), düşübeni ol ġazāda öldiler (1346).

Eserde "-up, -üp" ekinin, kafiye gereği, düz ünlülü geçtiğini de görürüz: Ne-ḳadar kim cefālar çekdüñ azıp (1238).

-aru, -erü, eri yön gösterme eki:

ET'de "-ġaru, -gerü" şeklinde idi. EOT'e geçerken ekin başındaki "-ġ ve -g" sesleri düşerek "-aru, -erü" şeklini almıştır. Ekin ünlüsü eserimizde genel olarak dar-yuvarlaktır. Bazı yerlerde, kafiye gereği olarak, düz ünlülü geçtiğini de görürüz.

ʿÖmerüñ ḳatına geldi ilerü "<il-gerü" (0074), içerüden "<iç-gerü-den" bir geleci söyledi (0250), Yuḳaru "<yoḳ-ġaru" ṭuṭaġı aşaġasına (0460), gördüm anda bir aġaç yol içeri (0909),

1.2.2.2.1.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Olan Ekler:

-(u)m, -(ü)m teklik birinci şahıs iyelik eki:

ET'de, eklendiği kelimenin ünlü durumuna göre her iki uyuma da giren bu ek, EOT'de ve eserimizde "m" dudak ünsüzün tesiriyle hep yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

Bir pulum yoḳ muḥtācam vaḳtüm faḳīr (0032), bu benüm ḥelālum ʿammum ḳızı (0238), ṭāḳatum ṭaḳ oldı benüm yā imām (0309), Medīne şehri durur şehrüm benüm (0350), ya gözüm oġlanlarumı göre mi (0420), yüzüm üstine düşerem yā ʿAlī (0765).

-(u)ñ, -(ü)ñ, -(u)ñuz, -(ü)ñüz ikinci şahıs iyelik ekleri:

ET'de, eklendiği kelimenin ünlü durumuna göre her iki uyuma da giren bu ekler, EOT'de ve incelediğimiz eserde 1. şahıs iyelik ekine benzeyerek hep yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

Andan ol menzilüñe irmek gerek (0429), seni ilüñe iledem bu gice (0439), beşāret olsun saña yoluñ yaḳın (0586), didüm iy keşīş pārelense ṭonuñ (0683), ammā sizüñ ʿahduñuzda yoḳ vefā (0536), bir daḫı aḫşam olıcaḳ ḳapuñuz (0210), ʿavrat eydür sözüñüz gerçek-dürür (0115), ger dilerseñ ḫayra döne işüñüz (0393).

-uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ ilgi hâli eki:

ET'de, eklendiği kelimenin ünlü durumuna göre her iki uyuma da giren bu ekler, EOT'de ve incelediğimiz eserde hep yuvarlak ünlülüdür. Bu yuvarlaklaşma "-ñ" tesiriyle olmuştur. Nitekim 2. şahıs iyelik eki -(u)n, -(ü)n'deki yuvarlaklık ta "-n"den gelmektedir. Bu yuvarlaklaşma hadisesinde, 1. şahıs iyelik eki "-m"nin de tesiri olduğu düşünülebilir. Önce, bu "-m" tesiri ile, 1. şahıs zamirinin genitifi "benim" kelimesindeki vokal yuvarlaklaşmış, sonra analoji yoluyla "senin" kelimesi "senüñ" şeklini almış olabilir, 1. şahıs iyelik eki "-m" tesiri ile, ayrıca 1. şahıs zamiri "ben" ve "biz"in genitifleri "benüm" ve "bizüm" şeklinde inkişaf etmişlerdir (Timurtaş, 2005: 50).

Enṣārīnüñ ḳapuya baḳar gözi (0118), başmasun ol sinüñ üstine daḫı (0226), bir gişi bir gişinüñ ḥelālına (0231), heybetinden tañrınuñ ḳorḳdı cānum (0244), aġzumuñ içinde baġlanur sözüm (0258), ḳarnınuñ altı daḫı beñzer ata (0598), selāmuñuzı sizüñ aña virem (1214), aña uyanuñ işi ṭuġyān olur (1393).

-lu, -lü, -suz, -süz isimden isim yapma eki:

ET'de "-lıġ, -lig, -luġ, -lüg" hem düz hem yuvarlak olarak kullanılan "-lı, -li, -lu, -lü" eki, BT'de hep yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Bu yuvarlaklaşmanın sebebi ise "-ġ" ve "-g" seslerin BT'de düşmesinden kaynaklanmıştır. Bu ekin menfî şekli olan "-suz, -süz"deki yuvarlak ünlü ise "-lu, -lü" tesiriyle ve anatoloji yoluyla meydana gelmiştir (Timurtaş, 2005: 50). Eserimizde bu ekler hep yuvarlak ünlülüdür.

Bir daḫı ḳorḳulu sözleri dile (0212), dürlü dürlü vāḳıʿaya irmişem (0570), bu issüzlik yazıda nedür işüñ (0625), içerem ṣudan ṣusuzlıġum ḳanar (0681), ġuṣṣalu dört gice dört gün yörürem (0856), hīç bularsuz yir ü menzil yoḳ-durur (1107), ay gibi yüzlü yigitler görürem (1183).

-duḳ, -dük çokluk 1. şahıs görülen geçmiş zaman eki:

Bu ekin ünlüsü ET döneminden beri yuvarlak ünlülü olarak kullanılan "-duḳ, -dük" sıfat-fiil ekine benzeyerek yavarlaklaşmış olduğunu söyleyebiliriz. İncelediğimiz eserde de bu ekin ünlüsü hep yuvarlaktır.

Anuñ içün bilür olduḳ anı biz (0641), bunda geldük nedür aḥvāl didiler (0700), bunlar eydür biz daḫı ġarḳ olduḳ uş (0735), ey dirīġā ḥasret-ile ḳalduḳ uş (0735), geçdük andan yā imām işit ḥālı (0913), geçdük andan daḫı gördük biz i şāh (0923).

-dum, -düm, -duḳ, -dük birinci şahıs görülen geçmiş zaman eki:

İncelediğimiz eserde hep yuvarlak ünlülüdür. 1. teklik şahısta yuvarlaklaşmanın sebebi dudak ünsüzünün tesiri ile olmuştur. 1. çokluk şahısta ise ET'den beri yuvarlak ünlülü olarak devam ede gelen "-duḳ, -dük" görülen geçmiş zaman sıfat-fiil ekine benzetilmesi sebep olmuştur.

İbrīḳ aldum elüme ṭurdum öri (0240), başladum taʿlīm iderem anları (0382), düşde gördüm Medīneye varuram (0399), yā ʿAlī bir derde düşdüm yine (0432), anuñ içün bilür olduḳ anı biz (0641), bunda geldük nedür aḥvāl didiler (0700), bunlar eydür biz daḫı ġarḳ olduḳ uş (0735), geçdük andan yā imām işit ḥālı (0913).

-duñ, -düñ, -duñuz, -düñüz ikinci şahıs görülen geçmiş zaman eki:

İncelediğimiz eserde bu ekler istisnasız yuvarlak ünlülüdür.

Nitekim sözde aġuladuñ beni (0127), ġurbeti yaḫşı temāşā ḳılduñuz (0197), yatur iken düş içinde aġladuñ (0409), sen anuñ sözlerine ʿahd eyledüñ (0535), ne ḳatı gözetdüñ aḫī sen beni (0603), eydürem ben iy ḫalāyıḳ n'olduñuz (0726), döndi eydür ol aġaç kim irdüñüz (1314), ol demürlü ḳocayı kim gördüñüz (1314).

-ur, -ür geniş zaman eki:

İncelediğimiz eserde ünsüz ile biten kök ve gövdelerden sonra gelen "-ur, -ür" geniş zaman eki, düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı kalmadan hep yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

Ṭurdı ʿavrat eline ibrīḳ alur (0086), aña degin biñ benüm gibi ölür (0436), anca düger yaḳın irişür göge (0543), bir muʿaẓẓam ḳaṣr öñümde görürem (1163), açılur ḳapu içerü girürem (1307), aña yaraşur tekebbürlik aña (1389).

-alum, -elüm çokluk 1. şahıs emir eki:

"m" dudak ünsüzünün tesiri ile ikinci ünlüsü yuvarlaklaşan bu ekin eserimzdeki kullanılışı hep yuvarlaktır.

Evvel anı eydelüm kim ol bize (0001), ṭañla olsun görelüm ḥālı nice (0138), söylegil ḳulaḳ uralum sözüñe (0198), didiler kim nedür işüñ bilelüm (0703), deñizüñ öte yanına ṣalalum (0710), döndi eydür baña kim ṭur varalum (0896).

-(u)ñ, -(ü)ñ, -(u)ñuz, -(ü)ñüz, -ñuz, -ñüz çokluk 2. şahıs emir eki:

Eserde ekin asıl ve yardımcı ünlüsü hep yuvarlaktır.

Bu gicede ġusl-ıla yatuñ didi (0081), eydür imdi görüñüz nedür ḫabar (0154), evde oluñ anı tīzcek yapuñuz (0210), tesbīḥ ü tehlīl-ile cān ṭoylañuz (0213), ey yārānlar ḳulaḳ uruñuz baña (0796), ben anuñ aṣḥābıyam siz bilüñüz (0850), ben didüm-ki iletüñ evümüze (1058), baña yolum gösterüñ kerem ḳıluñ (1209), niçün dirseñ diñleñüz işbu sözi (1217).

-üz çokluk 1. şahıs bildirme eki:

Eserimizde sadece iki örnekte geçmektedir. Her iki örnekte de yuvarlak ünlülüdür.

Biz müʾminüz hem Muḥammed ümmeti (0170), biz kāfirlerüz bular müʾmindürür (0321).

-vüz, -uz, -üz çokluk 1. şahıs eki:

Bu eklerin ünlüsü eserimizde istisnasız yuvarlaktır. “-vüz” ekindeki yuvarlaklaşma, dudak ünsüzü olan “v”nin tesiri ile olmuştur “-vüz<-viz<biz”.

Biz daḫı işitmişüz bu ḥālları (0236), oḳumışuz vaṣfını hem adını (0640), ne gişidür hīç ḫabardār olmazuz (0708), iki ṭaġuñ ortasına irevüz (0900), ortasında bir ṣu aḳar görevüz (0900), iki ejderhā muʿaẓẓam görürüz (0915).

-ur, -ür sıfat-fiil eki:

Yoḳ içinde tañrı bilür bir gişi (0271), anuñ içün bilür olduḳ anı biz (0641), her kim[üñ] bunda ḳızı ḳalur olur (1341).

-duḳça, -dükçe zarf-fiil eki:

“-duḳ, -dük” görülen geçmiş zaman sıfat-fiil eki ile “-ça, -çe” eşitlik ekinin birleşmesinden oluşan bu ek, eserimizde ilk ünlüsü hep yuvarlaktır.

Söyledükçe aġzından odlar ṣaçar (0267), ʿömrüm olduḳça saña duʿā idem (0443).

-mur fiilden isim yapma eki:

"m" dudak ünsüzünün tesiri ile ünlüsü yuvarlaklaşan bu ek, incelediğimiz eserde sadece şu kelimde geçmektedir: Yaġar idi yaġmur aḳar idi sil (0242), viribidi yaġa yaġmur sil aḳa (1281).

-ġun fiilden isim yapma eki:

Sadece şu örnekte geçmektedir: ʿĀṣī melʿūnlardur azġun sözleri (0289).

-sul isimden isim yapma eki:

Sadece şu örnekte geçmektedir: Mālın alur aç ider yoḫsulları (1332).

İncelediğimiz eserde, ünlüsü sonradan yuvarlaklaşmış olan eklerin bazıları düzlük-yuvarlaklık uyumu bakımından genel olarak yuvarlak ünlülü olmasına karşın tek tük yerlerde düz ünlülü olarak geçtiğini görürüz. Dudak uyumu bakımından düzensizlik gösteren bu ekler, genel olarak yuvarlak ünlülü olmalarına rağmen, bazı yerlerde düz ünlülü olarak geçmesi, bize yavaş yavaş uyuma girmeye başladığını göstermektedir. Düzensizlik gösteren bu ekler şunlardır:

-(u)muz, -(ü)müz, -(ı)muz, -(i)müz çokluk birinci şahıs iyelik ekleri:

Ünlüsü "m" dudak ünsüzünün tesiri ile yuvarlaklaşan bu ekin asıl ünlüsü, incelediğimiz eserde her zaman yuvarlaktır. Ancak bazı yerlerde ekin yardımcı ünlüsü düzensizlik göstermektedir. Bu yardımcı ünlü bazen dar-yavarlak bazen de dar-düz şeklinde geçmektedir.

Anuñ-ıla dīnümüz oldı uṣūl (0002), yılda bir kez gelür ilümüz urur (0318), illā tañrı cānumuz virür yine (0389), ol gemide bile imiş aṣlımuz (0844), ol zamāndan ḳaldı bizüm neslimüz (0844), ger ṣorarsız yirimüzi ey ḫoca (0848), ḳardaşumuz Dāniyāldur ol-daḫı (1321).

Eserde bir örnekte, kafiye gereğinden dolayı, ekin asıl ünlüsü düz-dar şeklinde geçtiğini görürüz: Rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza (0001).

-cuḳ, -cük(g), -cıḳ isimden isim yapma eki:

Dönemin sonlarına doğru ortaya çıkan bu ek (Olcay, 1965: 64), eserimizde genel olarak yuvarlak ünlülüdür. Bir örnekte dar-düz ünlülü olarak geçtiğini görürüz.

Eger oġlancuḳlar bevl itdi ise (0101), kim duʿācıñ buracuḳda oturur (0649), cümlecügi zārī zārī iñiler (0724), ol uşacuḳlaruñı sen göresin (0960), etini yir bir ḳoġacıḳ şu çıḳar (1304).

-u, -ü, -ı, -i fiilden isim yapma eki:

ET'deki -ġ/-g fiilden isim yapma ekinin eriyip kaybolmasından sonra meydana gelmiş bir ektir (Akalın, 2001: 268). Buradaki "ġ" ve "g" seslerinin düşmesi "-u<-ıġ; -ü<ig" ekin yuvarlaklaşmasına sebep olmuştur. İncelediğimiz eserde genel olarak ek dar-yuvarlaktır. Ancak tek tük yerlerde dar-düz şeklinde de geçmektedir. Bu da bize ekin yavaş yavaş uyuma girdiğini göstermektedir.

Ayru şaldı beni bundan rūzigār (0175), virmeye ḳorḳuyı kengel üstine (0218), diri-midür ölü-mi aḥvālı ne (0633), dürr ü cevher hem gümüşdür yapusı (1014), örtü döşek sündüs istebraḳ idi (1182), ṭamda yatan gişi bir çizi çize (0205), ol cezīre içi cinnīler ṭolı (0270), yazılaruñ şoñına Allāh adı (1175).

-k(g), -(u)ḳ(ġ), -(ü)k(g), -(ı)ḳ fiilden isim yapma eki:

Ekin yardımcı ünlüsü eserimizde genel olarak yuvarlaktır. İki yerde dar-düz şeklinde geçtiğini de görürüz.

Tañrı buyruġıyla aldum ben bunı (0125), başı büyük boyı bir çınar gibi (0255), ben benüm göynüklerümi fikr idem (0369), cinnīlerüñ büyügin getür baña (0451), ayruḳ anı maġārada görmedüm (0832), Andan artuḳ dünyā mülkini gezem (1118), eydürem ben delügini ṭut anuñ (1154), rızḳını yirler ṭaparlar ayruġa (1274), bir daḫı bardaḳ şınıḳ olsa gişi (0208), çün şınıḳ bardaḳdan cinnīler içer (0209).

-u, -ü, -ı, -i zarf-fiil eki:

Eserimizde "-ı, -i" şekli genel olarak tasvir fiillerinde kullanılmıştır: Nedür adum eydü virürseñ baña (0110), çekişi bunlar ḳapuya geldiler (0145), süriyü getürdiler beni daḫı (0345), gürledi gökler diyü inanasın (0459), nedür anuñ adı eydi vir baña (0655), ayaġumı şalı virürseñ saña (0882), vir yüzügi şunı virdüm ben aña (1068), bir gişiye uġrayu geldüm hemān (1141), baña yolum gösteri virgil gidem (1225).

1.2.2.2.2. Düz Ünlü Taşıyan Ekler:

Bu tür ekler, kökün ünlüsü ne olursa olsun, ister yuvarlak ünlülü ister düz ünlülü olsun, her zaman dar-düz ünlü taşımaktadırlar. Bu eklerin imlâları son zamanlara kadar klişeleşmiş olarak devam etmesi, bu düz oluş hâdisesinin bir fonetik hususiyet olduğu

kadar, bir imlâ meselesi olduğunu da göstermektedir (Timurtaş, 2005: 52). İncelediğimiz eserde düz ünlü taşıyan ekler şunlardır:

-ı, -i, -nı, -ni yükleme hâli eki:

İncelediğimiz eserde hem isimlerden sonra gelen "-ı, -i", hem zamirlerden sonra gelen "-nı, -ni" yükleme hâli eki hep dar-düzdür.

Kim göre buncılayın tuḥfe işi (0156), ben-daḫı sözümi söyleyem saña (0172), anuñ içün ben bunı ṭanımazam (0182), anı gördüm bir yere üşdi ḳamu (0313), bir söz-ile göñlümi ḫoş eyledi (0438), Muṣṭafānuñ ravżasını göresin (0495), çünki benüm selāmumı ol alur (0623), başladum yine oḳudum ḳurānı (0834), cümle müşkil işlerüñi bileyim (0864), döndi eydür ayaġumı ṭut yigit (0880), beni anda bıraġur kendü gider (0893), andan artuḳ dünyā mülkini gezem (1118), biñ günāhı ʿafv ider bir ṣalavāt (1402).

-ı, -i, -sı, -si teklik 3. şahıs iyelik eki:

İncelediğimiz eserde bu ekler, ET'de ve EOT'nin diğer metinlerinde olduğu gibi hep uyum dışı kalmıştır.

Muṣṭafā öñinde şehīd oldılar (0066), aṣḥābuñ cümlesine hep söyledi (0196), it ölüsi gibi ol melʿūn ḳoḳar (0256), biri bilmez nicedür İslām yolı (0270), anuñ ahı ṭaġlara eṣer ider (0375), balıḳ arḳasına beñzer arḳası (0799), bir muʿaẓẓam ḳaṣr altun ḳapusı (1014), bindürür boynına beni götürür (1064), bir gözi var ṣanasın kim od yanar (1086), anda bir yigit aya beñzer yüzi (1246), Ādem Allāh emrine oldı ʿāṣī (1357).

-din uzaklaşma hâli eki:

Eserde kalıplaşmış olarak bir tek şu örnekte geçmektedir: Senden öñdin gör olanlar ḥālını (0010).

-mı, -mi soru eki:

Kimseyi ḳor mı ki aça gözini (0007), ʿÖmer eydür kimseñ var mı senüñ (0064), bu gice mi buldı ancaḳ gelesi (0098), ol olur mı ṭoġrusın digil baña (1102), ya nā-ḥaḳ ḳanlar dökilür mi baña (1106), ḳurudı mı yoḫsa aḳar mı daḫı (1110).

-cı isimden isim yapma eki:

EOT'nin diğer metinlerinde olduğu gibi, incelediğimiz eserde de bu ekin ünlüsü hep düz ünlülü olup dudak uyumuna girmemektedir.

Döndi ol ḳapucıya eydür yöri (0450), ḥāżır itdi ḳapucı ol-dem aña (0525), gice gündüz duʿācısıyam anuñ (0645).

-nci isimden isim yapma eki:

İncelediğimiz eserde bir tek şu örnekte geçmektedir: Tā bişinci yire degin yitürür (0268).

-ici fiilden isim yapma eki:

İncelediğimiz eserde bu ekin ünlüsü hep düz-dar şeklinde olarak dudak uyumu dışında kalmıştır.

Ḳahr idici ʿāṣī melʿūn laʿneti (0838), ya yalan yire ṭanıḳlıḳ virici (1105), ya ẓālim gişilere yüz görici (1105).

-ıl, -il fiilden fiil yapma eki:

ET'de dudak uyumuna giren bu ekin yardımcı ünlüsü, eserimizde dar ünlülü olarak dudak uyumu dışında kalmıştır.

Raḥmet ḳapusı örtile hem gide (0670), taḫta taḫta sökilür pāre pāre (0743), açılur ol ḳapu içerü girür (0906), bir ḳızıl altun ḳurılmış taḫt-gāh (0923), aġlaram yaşum dökilür yüzüme (1227).

-dı, -di teklik 3. şahıs görülen geçmiş zaman eki:

İncelediğimiz eserde ekin ünlüsü diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi hep düz ünlülüdür.

Rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza (0001), anuñ-ıla dīnümüz oldı uṣūl (0002), her kim ayaḳ başdı anı ḳahr ider (0008), döndi eydür ey ḥelālum bu gice (0080), ṭurdı ʿavrat eline ibrīḳ alur (0086), cinnīler ḳıpırdıya düşdi ḳamu (0313), nice el ayaḳ yaturdı nice baş (0333), aluban götürdiler beni daḫı (0335).

-mış, -miş öğrenilen geçmiş zaman eki:

Eserde hep düz-dar ünlülüdür: Ḳıllar ile şöyle bürünmiş tenüñ (0109), belürsüz olmış anuñ yüzi gözi (0195), bir gün oturmış idüm işit ḥālı (0311), küfr ü nifāḳ içleri ṭolmış ebī (0356), ḳoçmış iken oġlumı uyanuram (0406), dürlü naḳşı cismine urmış yine (0571), baña dirseñ çoḳ meşaḳḳat görmişem (0628), oḳumışuz vaṣfını hem adını (0640), medḥ-ile resūlı getürmiş dile (0770), dīve binüp nice menzil göçmişem (1091).

-ısar, -iser gelecek zaman eki:

Eserde diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi hep uyum dışı kalmıştır.

Ol ḳara yüzlü kāfirler öliser (0665), ol yüzi nūrlu müʾminler olısar (0666), anuñ ile n'olısar ḫālum işit (0872), ben didüm-ki giriserem nā-çāre (0907), şol yüzüge şimdi ben varısaram (0940).

-ġıl, -gil teklik 2. şahıs emir eki:

İncelediğimiz eserde hep düz-dar ünlülüdür: Müʾmin iseñ ḳāʾim olġıl ṭāʿata (0018), ʿÖmer eydür ʿiddetüñ ḳılġıl tamām (0058), itdi ṭurġıl ey Temīm sen-de örü (0526), didiler yigit yöri ṭutġıl ḳulaḳ (0852), fınduġuñ birisini urġıl baña (0942), ḳancaru gider ṭarīḳum söylegil (0983), görgil ol-daḫı neye beñzer neye (1338).

-ayım, -eyim, -eyin teklik 1. şahıs emir eki:

Eserde genel olarak "-ayım, -eyim" şekli geçmektedir, bunun yanında bir örnekte "-eyin" şekli de geçtiğini görürüz. Ekin ikinci ünlüsü eserde hep düzdür.

İdeyin bir bir anı ṭapuñıza (0019), bir ṣu getür baña ābdest alayım (0085), ḳul olayım ben saña şimden giri (0377), ögredeyim ḳullıḳ ideyim size (0381), ben bu miḫnetlerden emīn olayım (0908), ḫācetüñ var mı bitüreyim saña (1289).

-sın, -sin teklik 2. şahıs bildirme eki:

Teklik 2. şahıs zamirinin ekleşmesinden ortaya çıkan bu ek, eserimizde dudak uyumu dışında kalmıştır.

Hem ḫelālumsın benüm ʿammum ḳızı (0094), enṣārī eydür yalansın bu söze (0124), ne gişisin seni evümde görem (0130), ādemīsin cinnī degülsin i yār (0348), sen ne ḳuşsın daḫı nedür menzilüñ (0582), çünki müʾminsin āzād olsun cānuñ (1008).

-sın, -sin teklik 2. şahıs eki:

Teklik 2. şahıs zamirinin ekleşmesinden ortaya çıkan bu ek, eserimizde hep düz-dar ünlülüdür. Bu ekin dudak uyumuna girmesi daha sonraki yüzyıllarda olmuştur (Timurtaş, 2005: 54).

Ben didüm-ki sen bilürsin ey pāşā (0442), depelemezsin diri ḳorsın beni (0468), yine eydür kime ṭaparsın yārā (0792), anları alup ḳapuya iresin (0987), gezdürürsin bunda uş aña ʿaceb (1146), ha virürsin özüñe dāʾim taʿab (1146).

-sız, -siz çokluk 2. şahıs eki:

Çokluk 2. şahıs zamirinin ekleşmesinden ortaya çıkan bu ekin ünlüsü eserimizde hep düz-dardır.

Size ziyānı irişe göresiz (0300), anuñ içün delīl olasız bize (0846), yolumı gösteri viresiz gidem (0847), siz beni kendü ilüme şalasız (1059).

-sız çokluk 2. şahıs bildirme eki:

Eserde bir tek şu örnekte geçmektedir: Ne ḳadardur bundasız eydüñ bize (0648).

-mış, -miş sıfat-fiil eki:

Bu ekin ünlüsü de öğrenilen geçmiş zaman ekinin ünlüsü gibi hep düzdür.

İllā bir vāḳıʿaya düşmiş ḳulam (0092), ḳalmışı yirine yitüren benem (0584), örü ṭurdı kükremiş deve gibi (0957).

-ıcaḳ, -icek, ıcaġaz, icegez zarf-fiil eki:

Eserimizde "-ıcaḳ, -icek" ve bu ekten gelişen "-ıcaġaz, -icegez" eklerinin ilk ünlüsü hep düz-dardır.

Ol gelicek dīn yolı oldı ʿayān (0003), ol çıḳıcaḳ bir geleci söyledüm (0039), ʿiddetüñ tamām olıcaḳ gelesin (0059), bir daḫı yatıcaġaz yanar çırāḳ (0214), bir daḫı ev süpüricek zibilin (0216), göricegez aña yaman baḳmasun (0232), evde yılan göricek siz urmañuz (0299), oḳuyıcaḳ ol sebaḳı yā emīr (0385), azıcaġaz yol gösteren anlara (0583), diñicegez ṭañla olur görürem (0787), ol ölicek sen maġāradan i yār (1031).

-n, -ın, -in fiilden fiil yapma eki:

İncelediğimiz eserde ekin yardımcı ünlüsü hep düz-dardır.

Ṭurdı ʿavrat kendüye derdi ögin (0053), aġzumuñ içinde bağlanur sözüm (0258), vir şalavāt bulına sözüñ dadı (0269), bir çırāḳ görindi benüm gözüme (0813), yüzüm üstine sürinüp giderem (1124).

İncelediğimiz eserde bazı ekler tam bir standarda sâhip değildir. Genel olarak düz-dar ünlülü olmalarına karşın tek tük yerlerde yuvarlak-dar ünlülü olup dudak uyumuna girdiğini görürüz. Bu ekler şunlardır:

-lıḳ(ġ), -lik(g), -lük(g) isimden isim yapma eki:

ET'de dudak benzeşmesine uyan bu ek, eserimizde genel olarak düz ünlülü olup dudak benzeşmesine uymamaktadır. Sadece "eyü" kelimesinde yuvarlak ünlülü olarak iki örnekte geçtiğini görürüz.

Girdiler anlar ṭanıḳlıḳ virdiler (0070), pādişāha ḳullıḳ iderler bular (0295), illā ayrulıḳ odı yavlaḳ yaman (0487), bu issüzlik yazıda nedür işüñ (0625), içerem ṣudan ṣusuzlıġum ḳanar (0681), ḫoş emīnlik yil-ile ẕevḳ itdiler (0715), sen eger bu eylügi itseñ baña (0876), nice eylüge ire elüm benüm (0958), ʿucb u tekebbürlik eyleyen ẕelīl (1388), sen tekebbürligi göñlüñden götür (1391).

-ış, -iş, -uş fiilden fiil yapma eki:

Eserimizde ekten önce gelen yardımcı ünlü, "ṭutuş-" fiili hariç, hep düz-dardır.

Kim bu kāfirlerle çoḳ urışdılar (0331), anca düger yaḳın irişür göge (0543), bir zamān birbirile gülişdiler (0716), bunuñ-ıla söyleşürken iy yārā (1268), bir birin ḳoca ḳoca görişdiler (1381), cān u ciger ṭutuşup oda yanar (1234).

-(u)t(d) fiilden fiil yapma eki:

Eserimizde bu ek hep ünlü ile biten köklere gelmiştir. Bir örnekte ise ekin yarımcı ünlüsü yuvarlak olarak geçtiğini görürüz.

Cinnīye beñzetdi anuñ özini (0158), geldi ol melʿūn el uzatdı baña (0259), ḳorḳudur ādemi yüzi ḳarası (0462), nice şiddetlere uġratduñ beni (0917), ḳızlarını işledeler zināya (1340).

-ınca, -ince, -ünce zarf-fiil eki:

ET'deki "-ġınca, -gine" ekinin, ön sesteki "-ġ-, -g-" ünsüzünün eriyip kaybolmasıyla meydana gelmiş olan bu ek türü, Eski Anadolu Türkçesinde hep düz olarak kullanılmıştır (Korkmaz, 1973: 117). Eserimizde bu ekin ünlüsü, "öl-ünce" fiili hariç, hep düz-dardır.

Yidi yıl tamām olınca rūzigār (0052), ġusl idince ḳarşu baña söylegil (0249), yatdum anda gün ṭoġınca iy yārā (0559), biri gidince biri olur ḥāżır (0689), ḳurānuñ nışfın oḳuyınca tamām (0810), tā ṭoyınca elḥamdülillāh didük (0869), tā ölünce duʿā ideyim size (1058).

1.3. Ünlü Türemesi:

Eserimizde ünlü türeme hadisesi kelime ortasında görülmektedir. Türkçe asıllı kelimelerde çok az geçmektedir. Geçtiği yerlerde de vezin gereğinden dolayı ortaya çıkmıştır. Örneğin:

Ol cānumdan yigirek "<yig-rek" cānlarumı (0402), dört yanında hem ferişte çoġıraḳ "<çoḳ-raḳ" (1284).

Eserde genellikle bu tür ses olayına Arapça ve tek tük Farsça gibi yabancı asıllı kelimelerde rastlanmaktadır. Çift doruklu tek heceden ibaret Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçenin fonolojik sistemine uydurularak tek doruklu iki heceli bir kelimeye dönüştüğü, bunun gerçekleşmesi için bir ünlü türetildiği malumdur (Develi, 1998: 108). Bununla ilgili şu örnekleri gösterebiliriz:

Muṣṭafā ḳavlınca ġusul "<ġusl" ḳılayım (0085), ḳılmayam ayruḳ faḳırlıḳdan "<faḳr-lıḳ-dan" gile (0047), yidi yıl tamām olınca rūzigār "<rüzgār" (0052), şol ḳavımdan "<ḳavm-dan" mısın ki gökde uçar (0167), pādişāh "<pādşāh" öñinde ṭururlar idi (0292), çoḳ şükür "<şükr" kim ḥasretüme irmişem (0418), zī ʿacāyıb şekil "<şekl" virmiş ḥaḳ saña (0606), Bir ḥavuż "<ḥavż" var içine döker ṭurur (1150), ḥaḳ anı bağışlaya "<baḫş-la-y-a" ol dostına (1401).

1.4. Ünlü Düşmesi:

Eserimizde diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi vurgusuz orta hecenin ünlüsünün düştüğünü görürüz. Bu tür kelimelere genel olarak ünlü ile başlayan bir ek eklendiğinde vurgusuz olan orta hecenin ünlüsü düşer. Bazen bu ünlü düşme olayı bazı kelimelerde kalıcı niteliktedir. Bunun yanında "-ile" ve "için" edatları ile "i-" yardımcı fiilindeki ünlülerin çoğu kez vezin gereğinden dolayı düştüğünü de görürüz.

1.4.1. Vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi:

Döndi eydür "<eyit-ür" yā emīre'l-müʾminīn (0031), ʿammum oġlı "<oġul-ı" sefere gitmiş-dürür (0096), tañrı buyruġıyla "<buyur-uḳ-ı-y-la" aldum ben bunı (0125), her biriñüz ayru "<ayır-u" yatuñ bu gice (0138), illā bunuñ cinnīye beñzer "<beñiz-e-r" özi (0181), ġurbeti yaḫşı "<yaḫış-ı" temāşā ḳılduñuz (0197), cigerüm aġzumda "<aġız-um-da" dilüm bağlanur (0246), aldı beni çigni "<çigin-i" üstine gider (0260), ben benüm göynüklerümi "<göy-ün-ük-ler-üm-i" fikr idem (0369), baġruma "<baġır-um-a" başup buları ağlaram (0403), baña eydür göñlüñi "<göñül-üñ-i" ḫoş ṭut ḫoca (0439),

bilmezem alnuma “<alın-um-a” ne yazdı ḳadīr (0480), aldı cinnī beni boynı “<boyun-ı” üstine (0527), ḳarnı “<ḳarın-ı” anuñ pes yişil ḳızıl ḳara (0572), burnınuñ “<burun-ı-nuñ” delüklerinden od çıḳar (0827), sen eger bu eylügi “<eyü-lük-i” itseñ baña (0876), iki eli gögsi “<gögüs-i” üstinde ṭurur (0927), şāẕılıḳdan uyḳuya “<uyu-ḳu-y-a” varmış gözüm (1048), çevre “<çevir-e” yanı daḫı yeşil öyle bil (1247), giriser yarın cehennem ḳoynına “<ḳoyun-ı-n-a” (1336).

1.4.2. Kalıcı nitelikte olan ünlü düşmesi:

Dünyāda kimse “<kim-ise” murād almayısar (0012), birbirinüñ “<biribirinüñ” boġazını urdılar (0141), ġusl idince ḳarşu “<ḳarış-u” baña söylegil (0249), ḳaḳdı ayaġ üzre “<üzere” ol gişi yine (0954).

1.4.3. “ile”, “içün” ve “i-“ yardımcı fiilinde ünlü düşmesi:

Ḳudretiyle “<ḳudret-i-y-ile”gör ki ne iş bitürür (0037), kim alursa “<alur ise” kābīnini ben virem (0073), tañrı buyruġıyla “<buyur-uḳ-ı-y-ile” aldum ben bunı (0125), ol nice dirse “<dir ise” biz anı idelüm (0139), var bile anlarla “<anlar ile” bir ʿavrat daḫı (0153), ḳurān oḳurdum “<oḳur idüm” işitdi pādişāh (0374), döndi eydür tañrı-çun “<tañrı içün” unutmaġıl (0512), ḥaḳ teʿālā vaḳt-i āḫır-çun “<āḫır içün” ḳodı (0657), ḥasret odıyla “<od-ı-y-ile” cigerüm ṭaġlaram (0774), hem benümle “<benüm ile” söyleşür ṭatlu kelām (0860).

1.5. Ünlü Birleşmesi:

Ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir kelime veya ek geldiğinde ünlülerden biri düşer ve birleşmeye sebep olur. Bazı kelimelerde bu ses olayı kalıcı niteliktedir. Eserimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

ʿArża ḳıldı ʿÖmere kendüzini “<kendü özini” (0030), gör ki n’itdi “<ne itdi” ol ʿālemler ḫāliḳin (0036), daḫı ṣabrum ḳalmadı kim n’eyleyem “<ne eyleyem” (0044), bu gice mi buldı ancaḳ “anca öḳ” gelesi (0098), böyle “<bu eyle” ḳıllar ile bürünmiş yüzi (0181), kimse beni maḥāle almaz niçün “<ne içün” (0263), Müştāḳam oġlanlara varamazam “<var-a u-mazam” (0371), ne ḳatı ah eyledüñ n’oldı “<ne oldı” saña (0434), şöyle “<şu eyle” düşdüm ben daḫı gice yere (0559), didüm iy ṣāḥib-i ʿĪsā şol “<şu ol” çimen (0653), yimek içmek nireden “<ne aradan” irer size (0675), işde şimdi “<şu imdi” dünyādan biz giderüz (0736), ḥaḳdan özge nesne “<ne ise ne” gelmez yāduma (1089), Di baña kim anuñ aḥvālı nite “<ne tek” (1297).

2. Ünsüzler:

2.1. Ünsüz Değişmeleri:

b->p- değişmesi:

Günümüz Türkçesinde bazı kelimelerin ön seslerinde yer alan “p”ler, ET’de “b” şeklinde idi. Bu şekil EOT döneminde de kendini muhafaza etmiştir. Biz ise bu değişikliğin bir imlâ özelliği olduğunu kabul edip bunları “p” şeklinde okuduk.

Gözi yaşı dökilür pıñar “<bıñar” gibi (0255), ol zamān hem parmaġum “parmaḳ<barmaḳ” götürürem (0738), parmaġında bir yüzügi var daḫı (0929), yüzügini parmaġuñda göreler (0997), eydür ol maġārada pıñar aḫī (1110), firḳat odı-y-ıla yavlaḳ pişmişem “piş-<biş-“ (1218), baña eydür işde pıñar kim yöri (1259).

b->v-, -b->-v-, -b>-v değişmesi:

ET’de bazı kelimelerin ön, iç ve son ses durumunda olan “b-, -b-, -b” sesi EOT’e geçerken “v-, -v-, -v” sesine dönüşmüş ve günümüz Türkçesine kadar aynı şekilde devam etmiştir. İncelediğim eserde de hep “v-, -v-, -v” değişikliği gerçekleşmiştir.

Anuñ içün cümlesin var “<bar” eyledi (0016), iy ev “<eb” issi siz anı ṭutuñ didüm (0040), yavlaḳ “<yablaḳ” oldum ḫalḳ arasında ḥaḳīr (0057), vardı “var-<bar-“ ʿavrat bir ḳaç ulular alur (0069), vir “<bir” ṣalavāt işüñi oñara ḥaḳ (0146), Ol daḫı hem yine yavuz “<yavız<yabız” iş olur (0219), tañrı bunda viribidi “viribi-<biribi-“ uş seni (0568), yüz ḳaravaş “<ḳarabaş” yöresinde görürem (1015), beni yavlaḳ sever idi “sev-<seb-“ ol pelīd (1052), ḳurān oḳur yalvaruram “yalvar-<yalbar-“ ben aña (1197).

Bu “b->v-“ değişikliğini çokluk 1. şahıs zamirin ekleşmesinden ortaya çıkan çokluk 1. şahıs ekinde de görürüz: İki ṭaġuñ ortasına irevüz “vüz<viz<biz” (0900), ortasında bir ṣu aḳar görevüz (0900).

t->d- değişmesi:

Bu ses değişme meselesi karışık bir meseledir. ET’de kelime başında “d” sesi yoktur. İster ince ister kalın sıradan ünlü taşıyan bütün kelimeler ET’de hep “t” ile yazılırdı. ET dönemi sonunda ve EOT’e geçerken “t-”ler “d-”ye dönüşmüştür. Ancak bu t->d- değişmesi bir kurala bağlı olarak tam bir değişme göstermemiştir. Eserimizde diğer EOT’nin metinlerinde olduğu gibi hem “t-“ hem “d-“ bulunmaktadır. Genel olarak eserimizde ince sıradan ünlü taşıyan kelimelerin başındaki “t-”ler “d-“ye dönüşmüştür, kalın sıradan ünlü taşıyan kelimelerin başındaki “t-“ler ise ET’de olduğu gibi kendini

korumuştur. Ancak bu değişme meselesi eserimizde diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi tam ve sağlam bir kural değildir. İncelediğimiz eserde bu "t->d-" değişme meselesini şu şekilde gösterebiliriz:

1) Eserimizde ince sıradan ünlü taşıyan kelimelerin başındaki "t-"ler genel olarak "d-"ye dönüşmüştür.

Dört "<tört" ay on gün ʿiddetin tamām ider (0060), ben diyem "<ti-" kim ayruḳ eyle itmeye (0102), ḳulaġına degdi "<teg-" bunlaruñ sözi (0118), şol aġaç yapraġı gibi ditredi "<titre-" (0120), gözi yaşı dökilür "<tök-" pıñar gibi (0255), dükenicek "<tüken-" gine olur bayaġı (0386), bir demür "<temir" ḳapusı var-ıdı anuñ (0447), deve "<teve" ayaġına beñzer ayaġı (0597), bir depede "<töpü" ṣavmaʿa gördüm yüce (0618), ġuṣṣa ile aḫṣama dek "<teg" yörürem (0811), şöyle ṭatlu dil "<til" ile söyler baña (0861), sen di-ki yılan depeledi "<tepele-" anı (0992), döndi "<tön-" eydür baña yoldaşuñ ḳanı (1021), örtü döşek "<töşek" sündüs istebraḳ idi (1182).

2) Eserimizde ince sıradan ünlü taşıyan "tütün" kelimesi, görüldüğü üzere başındaki "t-" sesi ET'de olduğu gibi kendini korumuştur: Nefesinden ṣanasın tütün çıḳar (0256).

3) Eserimizde kalın sıradan ünlü taşıyan kelimelerin başındaki "ṭ-" sesi kendini korumuştur.

Kim nicesi ṭaġıdurlar mālını (0010), ideyin bir bir anı ṭapuñıza (0019), ḳapusında geldi bir ʿavrat ṭurur (0027), Temīm anuñ bilegin ṣunar ṭutar (0134), ṭamda yatan gişi bir çizi çize (0205), illā içüm ṭolu idi şevḳ-ile (0370), bir muʿaẓẓam ḳaya var bir ṭaġ gibi (0445), ḳarnuñı ṭoyur yine gel iy aḫī (0677), gör ki ne ṭarlıġa ṣaldı bizi ḥaḳ (0728), nefesi neye ṭoḳunursa yaḳar (0916), gelüben peyġamberini ṭaşladuñ (0967), uşda ṭoġrusını sen-de söyledüñ (0968).

4) Eserimizde kalın sıradan ünlü taşıyan "daḫı" kelimesi "ṭ->d-" değişmesine uğrayarak hep "d-"lidir.

Bir gün ola kim ölesin sen daḫı "<daḳı<ṭaḳı" (0011), issiligi daḫı düşdi cānuma (0576), anuñ aḥvālı daḫı böyle tamām (0636), biter olardan daḫı ah ḳıluram (0737).

5) Eserimizde şu kelimeler iki şekillidir:

ṭat ~ dat: Daḫı ṭatlu ḳılmış anı pīşeker (0578), vir ṣalavāt bulına sözüñ dadı (0269).

ṭur- ~ dur-: Geldiler bunlara ḳarşu ṭurdılar (0324), uş yüzümde nişānı durmış-durur (0114).

k->g- değişmesi:

ET'de kelime başında bulunan "k-"ler, EOT'e geçerken "g-"ye dönüşmüştür. Ancak bu kural genel bir kural değildir. Bazı kelime başında bulunan "k-"ler "g-"ye dönüşmüş, bazıları ise kendilerini koruyarak "k-" şeklinde kalmıştır. Bilindiği üzere Arap imlâsından kelime başında bulunan bu ince sesin "k-" mi yoksa "g-" mi olduğunu tespit etmek güçtür. Ancak bazı EOT'nin metinlerinde olduğu gibi, eserimizin bazı nüshalarında "g-" sesini göstermek için yazılış özellikleri bölümünde işaret ettiğimiz gibi üç noktalı kef ile yazılmıştır. Bundan hareketle incelediğimiz eserde diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi "g-"li olarak kabul ettiğimiz kelimelerin bazıları şunlardır:

Bir gün ola kim ölesin sen daḫı (0011), ya bu göñlümden geçen teşvīş ola (0095), ʿavrat eydür yüzüme baḳdı gözüñ (0107), ʿavrat eydür sözüñüz gerçek-dürür (0115), ḳomamaḳ gerek ev içinde bilüñ (0216), her ne kim giyerler ise giyerem (0276), gevdeleri yoḳ bularuñ başı var (0294), ol cezīrenüñ içinde gezdiler (0334), oddaġı ḳurşun gibi bunlar erir (0385), girürem evüm içine bir zamān (0401), dönüben andan evüme gitmişem (0415), gönderem ṭurmaya kimse yoluña (0440), tīz oḳudum geñez itdi anı ḥaḳ (0511), gāh aluban girü yoḳuşa çıḳar (0528), ol iki cihān güneşi Aḥmedi (0639), müfsid oldı ḫalāyıḳ ben görürem (0646), gelüben bu arada ḳıldum ḳarār (0647), baña bir cübbe vü bir göñlek virür (0690), taḳrīr ile şehādet getürürem (0738), gice gündüz tesbīḥi Allāh idi (1005), görki zībā ḥüsni ḫūb ḫulḳı şerīf (1017), yirde gökde yir ḳalmaz üni varur (1120).

EOT'nin birçok eserinde ve bugünkü Türkçemizde "k-"li olarak kabul edilen ve "k-" ile yazılan "kişi" kelimesini, eserimizde bazı Anadolu ağızlarında olduğu gibi, örneğin: "gişinin oğlu" örneğinde olduğu gibi, "g-"li olarak kabul ettik.

Dünyā mekrinden emīn olmaz gişi (0022), ne gişisin seni evümde görem (0130), pes gişiye ẓaferi andan bulur (0215), ancılayın gişiden tañrı bizer (0230), ne gişidür hīç ḫabardār olmazuz (0708), degme yapraḳ bir gişiyi büriye (0757), ya ẓālim gişilere yüz görici (1105).

Eserde "k-"li olarak kabul edilen kelimelerin bazıları şunlardır:

Kesmesün çarḫ-ı felek üstüñe yol (0009), kendü alur ḳılıcı diler ṭura (0135), ne ulu ne kiçi ne irkek dişi (0271), kimisi puta ṭapar kimi oda (0272), hīç bulardan kimseye

gelmez vefā (0287), ṣaġlıġuñ yayı kirişin yasaram (0564), kendüzini deñize pertāv ider (0808), anı kim gördüm kimesne görmedi (1377).

-ḳ->-ḫ- değişmesi:

İncelediğimiz eserde bu sızıcılaşma hâdisesi sadece iç seste görülmektedir. Türkçe kökenli kelimelerin iç seslerinde bulunan "ḫ"lar aslında "ḳ"dan dönüşmüştür.

Bir gün ola kim ölesin sen daḫı "<daḳı<taḳı" (0011), görki gibi görke daḫı "<daḳı<taḳı" irmedüm (0562), enṣārī aḫşam "<aḳşam" namāzını ḳılur (0077), yatdum aḫşama "<aḳşam-a" degin işit ḥālı (0765), ġurbeti yaḫşı "<yaḳşı" temāşā ḳılduñuz (0197), yaḫşı "<yaḳşı" yaman cümleyi benden görür (1053), yoḫsa "<yoḳsa" ḥasret-ile çıḳa mı cānum (0421), ḳurudı mı yoḫsa "<yoḳsa" aḳar mı daḫı (1110), ulu kiçi bay u yoḫsul "<yoḳsul" u ḥācib (1240), mālın alur aç ider yoḫsulları "<yoḳsul-ları" (1332).

Eserimizde "uyḫu ~ uyḳu" kelimesi iki şekillidir. Bu da bize "-ḳ->-ḫ-" değişme meselesinin karışık bir mesele olduğunu göstermektedir.

Ḳayġu ile uyḫu "<uyḳu" geldi gözüme (0397), çün uyandum uyḫudan "<uyḳu-dan" açdum gözüm (0560), ṣāẕılıḳdan uyḳuya varmış gözüm (1048).

ġ>v değişmesi:

Eserimizde bir tek şu örnekte görülmektedir: Eydür ıssı ile ṣovuḳdan "<ṣoġuḳ-dan" teni (0691).

-d-, -d>-ḍ-, -ḍ>-y-, -y değişmesi:

Bu ses değişmesi incelediğimiz eserde iç ve son seste görülmektedir. ET'de bazı kelimelerde bulunan "-d-, -d" sesi, aynı dönemin sonlarında "-ḍ-, -ḍ"ye, EOT'de ise "-y-, -y"ye dönüşmüştür. Eserimizden bu konuyla ilgili şu örnekleri gösterebiliriz:

Her kim ayaḳ "<aḍaḳ<adaḳ" başdı anı ḳahr ider (0008), revā degül seni bir ayruḳ "<aḍruḳ<adruḳ" ala (0050), başı büyük boyı "boy<boḍ<bod" bir çınar gibi (0255), ḥaḳ teʿālā ḳayġu "<ḳaḍġu<ḳadġu" virmesün ḳula (0396), ḳayġu ile uyḫu "<uyḳu<uḍıḳ<udıḳ" geldi gözüme (0397), getürürler giyerem "giy-<giḍ-<gid-" n'idem saña (0688), tā ṭoyınca "ṭoy-<ṭoḍ-<ṭod-" "Elḥamdülillāh" didük (0869), eylik "eyü<eḍü<edü" itmeyen kimdür ol dostına (0948), bāña gey "<keḍ<ked" ḳaḳıdı ʿitāb eyledi (0964), ol deminki ṭaġa getürür ḳoya "ḳoy-<ḳoḍ-<ḳod-" (1067).

2.2. Ünsüz Benzeşmesi:

Bu ses hâdisesine ünsüz uyumu da denir. Ünsüz benzeşmesini, imlâsı kalıplaşmış ekler, kelime içinde tonlulaşma ve kelime sonunda tonlulaşma olmak üzere üç bölümde inceleyeceğiz.

2.2.1. İmlâsı Kalıplaşmış Eklerde:

Tonsuz ünsüz ile biten kök ve gövdelere, tonlu ünsüz ile başlayan bir ek geldiği zaman, ünsüz uyumu kuralına göre ekin başındaki tonlu ünsüz tonsuzlaşması beklenirken, bu eklerin imlâ kalıplaşmaları nedeniyle tonlu şekillerini koruyarak ünsüz uyumu dışında kalmıştır. EOT'nin diğer metinlerinde olduğu gibi incelediğimiz eserde de bu uyumsuzluğu görürüz. Eserimizde ünsüz uyumu dışında kalan ekler şunlardır:

-dı, -di, -du, -dü görülen geçmiş zaman eki:

Her kim ayaḳ başdı anı ḳahr ider (0008), kim anuñ içün yaratdı ʿālemi (0015), bir ḥelālum var idi düşdi ıraḳ (0033), her birisi bir bucaḳda yatdılar (0140), cinnīye beñzetdi anuñ özini (0158), kim bu kāfirlerle çoḳ urışdılar (0331), öldürüben başlarını kesdiler (0332), yuḳarudan yire baḳdum yā imām (0554), çün uyandum uyḫudan açdum gözüm (0560), naẓar itdüm ben anuñ endāmına (0571), ne ḳatı gözetdüñ aḫī sen beni (0603), geçdük andan yā imām işit ḥālı (0913), nice şiddetlere uġratduñ beni (0917), geçüp andan bir zamān kim gitdüñüz (1343).

-duḳ(ġ), -dük(g) sıfat-fiil eki:

Ḳanda gitdügini kimse bilmedi (0042), ḳapudan çıḳduġı dem baḳar görür (0087).

-dur, -dür fiilden fiil yapma eki:

Feraḥa irişdüre seni bāḳī (0513), cānı cehenneme ulaşdurdı ol er (0963), ikrām itdüm el ḳavışdurdum daḫı (1018), uş ʿimārete irişdürdi beni (1166), ḳalmışa meded irişdüren ebī (1352).

-da, -de bulunma hâli eki:

Ol ġazavātda yimişem ey yārā (0113), her birisi bir bucaḳda yatdılar (0140), şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar (0167), her ne-kim ġurbetde bu görmiş-dürür (0188), yatur iken düşde gördüm yā ʿAlī (0398), işde bu kez sen cigerüm ṭaġladuñ (0409), kim ġarīblıḳda neler gördi başum (0419), ol sāʿatde kim ʿĪsā çıḳdı göge (0644), yaz u ḳışda

ṣu gemileri gelür (0687), ben aġaçda ṣayruya döndüm tamām (0781), işde güçde ḳayġusında teşvīşi (1098).

-dan, -den uzaklaşma hâli eki:

Bu ḥikāyetden bize virdi ḫabar (0026), çün ṣınıḳ bardaḳdan cinnīler içer (0209), her ki müʾmin olsa ol işden ḳaçar (0209), baña ḥaḳdan gelene şükr iderem (0280), hem direm buldum bu ġurbetden emān (0401), illā ḳorḳaram günāhdan ey aḫī (0491), ol keşīşden diñledüm bu sözi ben (0673), eydür ıssı ile ṣovuḳdan teni (0691), dürr ü cevher dökilü başdan başa (0818).

-dur, -dür, -durur, -dürür bildirme eki:

Ḫaylī müddetdür göyerem ben aña (0043), yedi yıl dört ay tamām olmış-durur (0096), ḳorḳdı cānum illā yumşaḳdur sözüñ (0107), ʿavrat eydür sözüñüz gerçek-dürür (0115), ḳovcılıḳ daḫı yavuz işdür yārā (0228), gice gündüz işleri ṭāʿat-durur (0360), cinnīler ol ḳayayı delmiş-dürür (0446), ayaġa ṭurmaġa yoḳdur ṭāḳatum (1125).

2.2.2. Kelime İçinde Tonlulaşma:

Türkçede “p, ç, t, k, ḳ” tonsuz ünsüzleri iki ünlü arasında kaldığı zaman tonlulaşarak “b, c, d, g, ġ”ye dönüşürler. Bu ses olayının eserimizdeki örnekleri şunlardır:

-t->-d-:

İç seste “-t->-d-“ değişmesi “-t” ünsüzünün iki ünlü arasında kaldığı zaman ortaya çıkar. “-t” ile biten ve ek alınca iki ünlü arasında kalan bazı “-t-“ler “-d-“ye dönüşür.

Ol gideli “<git-eli” bir sāʿat şād olmadum (0034), ʿÖmer anı işidicek “<işit-icek” n’eyledi (0048), baña dirler ey bize ḫayr ögreden “<ögret-en” (0387), unudursañ “<unut-ursañ” seni bıraġur gider (0506), zehresi yoḳ bir adım “<at-ım” girü gide (0538), ol öñümce ben ardınca “<art-ınca” yörürem (0910), gördi yılanlar ṭurup ḥamle ider “<it-er” (0920), āzād olur bir ṭadım “ṭat-ım” andan ṭadan (1204), ḳızlarını işledeler “<işlet-eler” zināya (1340).

Eserde, “ilet-“ fiilindeki “t” sesi iki ünlü arasında genel olarak tonlulaşmasına karşın bazen kendini koruduğunu da görürüz: Seni ilüñe iledem “<ilet-em” bu gice (0439), ṣaġ selāmet iletesin evine (0484).

-k->-g-:

Ḳanda gitdügini “<gitdük-ini” kimse bilmedi (0042), yimege “<yimek-e” bir pāre etmek getüre (0046), bildügümden “<bildük-ümden” bunlara taʿlīm ḳılam (0380), ḳomaz-ıdum seni gitmege “<gitmek-e” daḫı (0491), dirligümden “<dirlik-ümden” ümīdümi keserem (0564), geydügi “<geydük-i” keşīş ṭonı uçdan uca (0621), insī bunda geldügi “<geldük-i” yoḳdur daḫı (0626), sen eger bu eylügi “<eylük-i” itseñ bańa (0876), ol ḥavużuñ delügi “<delük-i” var ḳuyuya (1151), döndüm andan içmege “<içmek-e” ṣu diledüm (1258).

-ḳ->-ġ-:

Ṭanıġuñ “<ṭanıḳ-uñ” var mı senüñ işbu söze (0067), almaġa “<almaḳ-a” ṣu ṭaşra ḥayaṭa gelür (0086), ḳılıcuñ balçaġına “<balçaḳ-ına” elin urur (0132), bahādurlıġ-ıla “<bahādurlıḳ-ıla” ögerler seni (0245), pes yılanlaruñ çoġı “<çoḳ-ı” anlar durur (0298), ḳulaġuma “<ḳulaḳ-uma” bir ün geldi nāgihān (0404), beni ol cinnī bıraġuban “<bıraḳ-uban” ḳaçar (0553), gāh baş-ile gāh ayaġa “<ayaḳ-a” dönerem (0556), her aġacuñ yapraġı “<yapraḳ-ı” vardur iri (0756), çıḳmaġa “<çıḳmaḳ-a” ḳapu ḳatına gelürem (0999).

-p->-b-:

Geldi aġaç dibine “<dip-ine” daḫı ṭurur (0790), ol aġaç dibinde “<dip-inde” gördüm bir ḳoca (1296).

-ç->-c-:

Ḳılıcuñ “<ḳılıç-uñ” balçaġına elin urur (0132), yalın eyler ḳılıcı “<ḳılıç-ı” ṭaşra gelür (0133), her aġacuñ “<aġaç-uñ” yapraġı vardur iri (0756), gice yatmaġa çıḳaram aġaca “<aġaç-a” (0761).

2.2.3. Kelime Sonunda Tonlulaşma:

Eserimizde şu kelimelerde geçmektedir: İki gözi ṣanasın od “<oṭ” pāresi (0462), söyledükçe dört yanına od “<oṭ” ṣaçar (0529), bańa bir dad “<ṭat” gelür andan ne şeker (0578).

2.3. Ünsüz Türemesi:

Ünsüz türemesi, esâs olarak kelime bünyesinde olmayan, sonradan çeşitli sebepten dolayı kelime bünyesinde ortaya çıkan ses olayına denir. Bu ses olayı Türkçe kelimelerde görüldüğü gibi, Türkçeye geçmiş yabancı kelimelerde de görülmektedir (Özkan vd., 2006: 319). Banguoğlu'na göre ünsüz türemesi koruma ünsüzü dışında Türkçede nadirdir (bk. Banguoğlu, 2007: 67).

Eserimizde bu ses olayı iç seslerde görülür:

2.3.1. "y" ve "n" türemesi:

Ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek veya bir edat geldiğinde, iki ünlünün çatışmasını önlemek için iki ünlü arasına bir koruyucu "y" sesi türer. Örneğin:

Allāh anı dünyāya "<dünyā-y-a" viribidi (0004), kimseyi "<kimse-y-i" ḳor mı ki aça gözini (0007), dünyāda kimse murād almayısar "al-ma-y-ısar" (0012), yiyem "<yi-y-e-m" oġlancuḳlarum ile bile (0047), ben diyem "<di-y-e-m" kim ayruḳ eyle itmeye "<it-me-y-e" (0102), söyleyicek "<söyle-y-icek" tañrı ẕikrin söyleñüz (0231), ḳanı ol maḥāle almayan "<al-ma-y-an" beni (0262), keşke görmeseydi "<gör-me-se-y-idi" bu gözüm seni (0486), firḳat odıyla "<od-ı-y-ile" cigerüm ṭaġlaram (0829), fınduġuñ birisi-y-ile ururam (0953), ʿāṣī oldum diyü "<di-y-ü" zārī aġlaram (0972), tañrı ẕikrin oḳuyuban "<oḳu-y-uban" açmışam (1206).

Eserde bu ses olayını Türkçe kökenli kelimeler yanında Arapça kökenli kelimelerde de görürüz. Bünyesinde yan yana çift ünlü içeren bu yabancı asıllı kelimelerde "y" sesinin türemesi, yabancı kelimelerin bu Türkçe kökenli kurala uyup Türkçeleştiğini ve artık Türk Dilinin mâlı olduğunu bize göstermektedir. Örneğin:

Bir ʿacāyıb "<ʿacāʾib" vāḳıʿa geldi aña (0035), Eydür ey ʿavrat ḫalāyıḳ "<ḥalāʾiḳ" ṭur örü (0049), her biri ḳılıç ḥamāyıl "<ḥamāʾil" ṭaḳar (1184), misk ʿanberler rāyıḥalar "<rāʾiḥa-lar" hem ḳoḳar (1345).

"n" ünsüzü ise, 3. şahıs iyelik ekleri ile isim çekim ekleri arasında türer. Bunun yanında zamirlerin çekiminde de türediğini görürüz.

Evvel anı "<ol-n-ı" eydelüm kim ol bize (0001), işit imdi bu cihānuñ işini "<iş-i-n-i" (0006), ḳapusında "<ḳapu-sı-n-da" geldi bir ʿavrat ṭurur (0027), Yine ʿÖmer ḳatına "<ḳat-ı-n-a" ʿavrat gelür (0054), ḫalīfe virüp-dürür bunı "<bu-n-ı" bize (0124), bunca "<bu-n-ca" yıldan berü göyerem aña (0180), aṣḥābuñ cümlesine "<cümle-si-n-e" hep

söyledi (0196), varuban geçsün ötesinden “<öte-si-n-den” anuñ (0221), ne ki bunlar “<bu-n-lar” yir-ise andan yirem (0276), dillerinde “<dil-leri-n-de” ẕikr ü tesbīḥ ü niyāz (0338), artlarınca “<art-ları-n-ca” geldi bir cinnī ḳara (0456), insī bunda “<bu-n-da” geldügi yoḳdur daḫı (0626), ṣanki cānum içine “<iç-i-n-e” urdı dögün (0773), bunuñ ucından “<uc-ı-n-dan” neler gördüm neler (0889).

2.3.2. Ünsüz İkizlenmesi:

Bu ses olayı, bazı seslerin düşmesi veya değişmesinden dolayı ortaya çıkmaktadır. Eserimizdeki örnekleri azdır.

Eksük itmez ol kerem issi “issi<idisi: sahip” ḳādir (0689), eydür ıssı “ıssı<ısıġ: sıcaklık” ile ṣovuḳdan teni (0691), aḳçasını aṣṣıya “aṣṣı<asıġ: fayda, kar” viren gişi (1104).

2.4. Ünsüz Düşmesi:

2.4.1. “ġ, g” düşmesi:

2.4.1.1. Kelime ve ek sonunda “-ġ, -g” düşmesi:

2.4.1.1.1. Kelime sonunda “-ġ, -g” düşmesi:

ET’de birden fazla heceli kelimelerin sonundaki “-ġ, -g” sesleri, incelediğimiz eserde diğer EOT’nin metinlerinde olduğu gibi düşmüştür.

Ḥayaṭa çıḳdı ki ġusl ide arı “<arıġ” (0038), her biriñüz ayru “<aḍrıġ” yatuñ bu gice (0138), ḳapu “<ḳapıġ” öñinde ġalaba ḳıldılar (0145), ḳatı “<ḳatıġ” ḳorḳdum yā imām ḳıldum ḥaẕer (0247), ne ulu “<uluġ” ne kiçi “<kiçig” ne irkek dişi (0271), bir gişi “<kişi<kişig” ne işlese görür bular (0305), ʿāḳıbet kāfir çerisin “<çerig” başdılar (0332), diri “<dirig<tirig” bulduḳların ipe düzdiler (0334), ṭapu “<tapıġ” ḳılup bil iki ḳat itdiler (0453), gözleri daḫı ṣaru idi “<ṣarıġ” anuñ (0573), eydür ıssı “<isig” ile ṣovuḳdan teni (0691), ḳamu “<ḳamuġ” dīnlerden anuñ dīni arı (0845), dürr ü cevher hem gümüşdür yapusı “<yapıġ” (1014), di baña kim anuñ aḥvālı nite “<ne teg” (1297).

2.4.1.1.2. Ek sonunda “-ġ, -g” düşmesi:

ET’de sıfat yapan “-lıġ, -lig, -luġ, -lüg” ekinin sonundaki “-ġ, -g” sesleri, incelediğimiz eserde diğer EOT’nin metinlerinde olduğu gibi düşmüştür.

Bir daḫı ḳorḳulu “<ḳorḳu-luġ” sözleri dile (0212), dürlü dürlü “<tür-lüg” vāḳıʿaya irmişem (0570), ġuṣṣalu “<ġuṣṣa-luġ” dört gice dört gün yörürem (0856), ay

gibi yüzlü “<yüz-lüg” yigitler görürem (1183), anı gördüm çıḳdı iki atlular “<at-luġ-lar” (1198), gördüñ anı gey ʿaẕīm heybetlüler “<heybet-lüg-ler” (1348).

2.4.1.2. Hece ve ek başlarında “ġ-, g-“ düşmesi:

2.4.1.2.1. Hece başında “ġ-, g-“ düşmesi:

İncelediğimiz eserde diğer EOT’nin metinlerinde olduğu gibi, bazı yapım eklerinin ve kelimenin bünyesine dahil hecelerin başındaki “ġ-, g-” sesleri düşmüştür. Bu ses hâdisesi, Eski Türkiye Türkçesi devresinden önce de düşmüş bulunmaktadır (Timurtaş, 2005: 68). Eserimizden bu konuyla ilgili şu örnekleri gösterebiliriz:

Enṣārī eydür yalansın “<yalgan-sın” bu söze (0124), bir ṭāʾife daḫı eşekler “<eşgek-ler” gibi (0301), emr iricek aña kim gerek “<kergek” ṭura (0659), ol āvāza daḫı ḳulaḳ “<ḳulġaḳ” ururam (0787), nice eylüge “eyü<edgü” ire elüm benüm (0958).

2.4.1.2.2. Ek başında “ġ-, g-“ düşmesi:

-ġa, -ge>-a, -e yönelme hâli eki:

adın añsam meşġūl ol ṣalavāta “<ṣalavat-ġa” (0005), bir ḥikāyet geldi bu sözden bize “<biz-ge” (0019), illā ṣoñra sözüme “<sözüm-ge” pişmān idüm (0040), çeker elinden alur yire “<yir-ge” atar (0134), aldılar ḳılıç bulara “<bular-ġa” girdiler (0325), geldiler sulṭāna “<sulṭān-ġa” ḫiẕmet itdiler (0453), bil Muḥammed teslīm olmışdur ḥaḳa “<ḥaḳ-ġa” (0634), aña baḳup fikr iderem özüme “<özüm-ge” (0813), başı üstinde ḳatuma “<ḳatum-ġa” yitürür (0868), bir yeşil çimene “<çimen-ge” irdüm görürem (1244).

-ġaru, -gerü>-aru, -erü yön gösterme eki:

ʿÖmerüñ ḳatına geldi ilerü “<il-gerü” (0074), içerüden “<iç-gerü-den” bir geleci söyledi (0250), Yuḳaru “<yoḳ-ġaru” ṭuṭaġı aşaġasına (0460), ḳapu açıldı içerü “<iç-gerü” girürüz (0915), açılur ḳapu içerü “<iç-gerü” girürem (1307).

-ġan, -gen>-an, -en sıfat-fiil eki:

Ṭamda yatan “<yat-ġan” gişi bir çizi çize (0205), baña dirler ey bize ḫayr ögreden “<ögret-gen” (0387), ṭaġdan aḳan “<aḳ-ġan” sil gibi gürler aḫī (0545), azıcaġaz yol gösteren “<köster-gen” anlara (0583), şanma varan “<var-ġan” diri ḳurtulur imiş (0734), bizi yoḳdan var iden “<it-gen” ol şāhuma (0739), ol ʿālemleri yaradan “<yarat-ġan” Allāhı (0778), aḳçasını aşşıya viren “<vir-gen” gişi (1104), aña uyan “<uy-ġan” gişi varmaz ṭoġrı yol (1318), bu benüm başuma gelen “<kel-gen” dünyāda (1376).

-ġınca, -gince>-ınca, -ince zarf-fiil eki:

Yidi yıl tamām olınca “<bol-ġınca” rūzigār (0052), ġusl idince “<it-gince” ḳarşu baña söylegil (0249), tā ḳılınca “<ḳıl-ġınca” yidi muṣḥafı tamām (0383), biri gidince “<kit-gince” biri olur ḥāżır (0689), tā ṭoyınca “<ṭoy-ġınca” “Elḥamdülillāh” didük (0869), göz açup yumınca “<yum-ġınca” ilüñe ṣalam (1267).

-geli>-eli:

Ol gideli “<kit-geli” bir sāʿat şād olmadum (0034), bunlaruñ içine düşeli “<tüş-geli” benüm (0354).

2.4.2. “b” düşmesi:

ET’de “bol-“ fiilinin başındaki “b-“ sesi, EOT’nin başlarında düşmüştür. Eserimizde “bol-“ fiili hep “ol-“ şeklindedir.

Anuñ-ıla dīnümüz oldı “<bol-dı”uṣūl (0002), yidi yıl tamām olınca “<bol-ġınca” rūzigār (0052), derilürler ziyān olur “<bol-ur” cānına (0083), ṭañla olsun “<bol-sun” görelüm ḥālı nice (0138), müʾmin olan “<bol-ġan” her işi işler arı (0222), er esen olsa “<bol-sar” neler görür başı (0395), ḫāb içinde nice olmış “<bol-mış” aḥvāluñ (0413), ayaġı yirde ola “<bol-a” gökde başı (0661).

İncelediğimiz eserde bu ses hâdisesini “biz>-uz, -üz” çokluk 1. şahıs zamirinde de görürüz.

Biz daḫı işitmişüz bu ḥālları (0236), oḳumışuz vaṣfını hem adını (0640), ne gişidür hīç ḫabardār olmazuz (0708), ol ʿĪsāyı ḥaḳ bilürüz biz hemān (0709).

2.4.3. “l” düşmesi:

ET’de bazı kelimelerin orta ses durumunda olan “-l-“ ünsüzü, EOT’nin başlarında düşmüştür. Eserimizde şu kelimelerde görülmektedir:

Keltür->getür-: Siz ṣalavāt getürüñ Muḥammede (0014), kim neler getürdi anuñ başına (0021), ne ġalabadur bize getür ḫabar (0148), bir muʿaẓẓam cezīreye getürür (0268), getürürler giyerem n’idem saña (0668).

Oltur->otur-: Bir gün oturmış-iken baḳar görür (0027), şeyāṭīnler becid anda oturur (0217), yerlü yirine varup oturdılar (0713), oturup oḳur idüm uçdan uca (1044), niçün oturmış neye ḥākim-dürür (1130).

İncelediğimiz eserde bu ses hâdisesini “ol>o” işaret zamirinde de görürüz: Ne yir o “<ol” yir ʿacebe ḳaldum aña (0619), biñ oldı baña o “<ol” bir sāʿatüm (1125).

2.4.4. “y” düşmesi:

ET’de bazı kelimelerin ön ses durumunda olan “y-“ ünsüzü, EOT’de bazen düşmektedir. Bu ses hâdisesi incelediğimiz eserde bazı kelimelerde “y-“siz, bazılarında “y-“lidir.

“y-“siz olanlar: Bir ḥelālum var idi düşdi ıraḳ “<yıraḳ” (0033), şol aġaç “<yıġaç” yapraġı gibi ditredi (0120), baġruma başup buları aġlaram “<yıġla-“ (0403).

“y”li olanlar: Yöri bir yıl daḫı ṣabr eyle girü (0049), bu benüm ʿammum ḳızıdur ey yigit (0122), evde yılan göricek siz urmañuz (0299), gök yüzinde görürem yıldızları (0546), işit imdi ol yılandan bir ḫabar (0963).

İncelediğimiz eserde “ḳoy-“ fiilinin son sesi olan “-y” sesi, genel olarak eserimizde kendini korumakla birlikte, bazen düştüğünü de görürüz: Ṭurmaz anda ne-ḳadar kim ṣu ḳoya (1151), kimseyi ḳor “<ḳoy-” mı ki aça gözini (0007), aşaġa ḳor “<ḳoy-“ beni kendü oturur (0273).

2.4.5. “r” düşmesi:

İncelediğimiz eserde bu ses hâdisesi “er->i-, berkle->bekle-, birle>bile” kelimelerinde görülmektedir.

Bal eger şeker yir-ise “<erse” zehr ider (0008), öñlerince gelür ol ʿavrat bile “<birle” (0143), hem ḫalāyıḳlarla bile “<birle” oturur (0169), hem melāʾikeler anı bekleye “<berkle-“ (0207), şeyāṭīnler çıḳıcaḳ atar imiş “<ermiş” (0550), ḳaplana beñzer idi “<erdi” anuñ teni (0600), beni bekler “<berkle-“ ol ḫocalar ḫocası (0745), al bile “<birle” fınduḳların daḫı anuñ (0986).

2.4.6. “v” düşmesi:

Eserimizde bir tek “ṣu<ṣuv<ṣub” kelimesinde görülmektedir: Bir ṣu getür baña ābdest alayım (0085), içerem ṣudan ṣusuzlıġum ḳanar (0681), gemi sergerdān olup yörür ṣuda (0722), yimişi yirem ṣuyından içerem (0758), kim gemimüz anda ġarḳ oldı ṣuya (1067).

2.4.7. "-ḳ, -k" düşmesi:

İncelediğimiz eserde, bazı kelimelere küçültme bildiren ekler geldiği zaman, bu kelimelerin son ses durumunda olan "-ḳ, -k" seslerinin düştüğünü görürüz.

Çünki bu eylücegi "<eylük-cek-i" degdi baña (0580), ol uşacuḳlaruñı "<uşaḳ-cuḳ-laruñı" sen göresin (0960).

2.4.8. Ünsüz Tekleşmesi:

Bu ses hâdisesini Türkçeye geçmiş Arapça kökenli kelimelerde görürüz. Bu yabancı kökenli kelimeleri Türkçenin ses sistemine uydurmak için yan yana gelen çift ünsüzlerden biri düşer.

Ḥaḳ "<ḥaḳḳ" teʿālā oda yandursun seni (0127), kāfir olur şek "<şekk" iden ḥaḳ "<ḥaḳḳ" işine (0798).

2.5. Hece Düşmesi:

Eserimizde bu ses olayı iki yerde görülmektedir.

Bunı ḳardaş "<ḳarın-daş" eyledüm kendüzüme (0365), dilerem bu ḳardaşumı "<ḳarın-daş-um-ı" alasın (0472), bu duʿādur "<duʿā-durur" kim bizi manṣūr ḳılur (0507), misk-ile ʿanberdür "<ʿanber-dürür" anuñ ḳoḳusı (0579).

III. ŞEKİL BİLGİSİ

1. İSİM:

1.1. Çokluk Eki -lar, -ler:

Eserimizde çokluk eki diğer EOT metinlerinde olduğu gibi "-lar, -ler"dir.

Atam anam daḫı hem ḳardaşlarum (0065), böyle ḳıllar ile bürünmiş yüzi (0181), bir ṭāʾife daḫı ḳoyunlar durur (0297), anuñ ahı ṭaġlara eṣer ider (0375), gök yüzinde görürem yıldızları (0546), ben bu müşkil işlerümi ḥall idem (0847), ben didüm-ki sözlerüñ baş üstine (0948), ādemīler menzilidür varayım (1167), bilmezem neler geliser başuma (1215), anda müfsidler āşikāre ola (1339).

Eserde Türkçe kökenli çokluk eki yanında, Arapça asıllı kelimelerde "-āt, -īn, -ūn" Arapça çokluk eki, Farsça asıllı kelimelerde "-ān" Farsça çokluk ekinin kullanıldığını da görürüz.

Siz ṣalavāt "<ṣalāt+āt" getürüñ Muḥammede (0014), ol ġazavātda "<ġazū+āt+da" yimişem ey yārā (0113), fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt "<fāʿil+āt" (0328), yā emīre'l-müʾminīn "<müʾmin+īn" işit sözüm (0560), keşīş eydür ben Ḥavāriyyūndanam "<Ḥavāriyy+ūn+dan+am" (0643), şerʿ-ile sen bir müslimān "<müslim+ān" alasın (0059).

Eserimizde Arapça ve Farsça asıllı bazı kelimelerin kendi çokluk şekilleri ile kullanılmış olmalarına rağmen bu kelimlere Türkçe çokluk eki "-lar, -ler" eklenmiştir. Bu durumu Türkçeye geçmiş yabancı asıllı kelimeler yanında bazı Türkçe kelimelerde de görürüz.

İrmeyeler şeyāṭīnler "şeyāṭīnler<şeyāṭīn<şeyṭān" yanına (0083), Muṣṭafādan bu ʿaceb aḥvālları "aḥvāllar<aḥvāl<ḥāl" (0236), baña düşmānlarumı "düşmānlar<düşmān<düşmen" güldüresin (0467), aṣḥāblar "aṣḥāblar<aṣḥāb<ṣāḥib" hem duʿā işitdiler (0519), ey yārānlar "yārānlar<yārān<yār" ḳulaḳ uruñuz baña (0796), dört yanından melāʾikeler "melāʾikeler<melāʾike<melek" ṭutar (1270).

Bazı Türkçe asıllı kelimelerde, ET'de kullanılan ve sonradan görevini kaybeden "-an, -en" çokluk eki almalarına rağmen "-lar, -ler" çokluk eki aldığını da görürüz.

Görmesün oġlanlar "<oġlan<oġul" seni bir zamān (0489), ḥaḳ ʿināyeti erenler "<eren<er" naẓarı (1397).

1.2. İyelik Ekleri:

İyelik ekleri bir isme geldiğinde bu ismin kime ait olsuğunu gösterir, yani sahipliği bildiren eklerdir. Eserimizde geçen iyelik ekleri şekil ve fonksiyonları bakımından EOT'nin özelliklerine uymaktadır.

Teklik 1. şahıs -m, -(u)m, -(ü)m:

Eserimizde ekten önce gelen yardımcı ünlü hep yuvarlaktır.

Bir pulum yoḳ muḥtācam vaḳtüm faḳīr (0032), cümle cinnīler benüm dedem ḳulı (0264), bir sāʿat şād olmadı cānum tenüm (0354), evüm oġlanlaruma gide idüm (0423), bunca müddet seferümde iy dede (0692), bizi yoḳdan var iden ol şāhuma (0739), cān sevinür çün gözüm anı görür (0859), ağlaram yaşum dökilür yüzüme (1227), bu benüm başuma gelen dünyāda (1376), bu benüm ḳıṣṣam gerek destān ola (1378).

Eserde Türkçe kökenli teklik 1. şahıs eki yanında, Arapça kökenli teklik 1. şahıs eki olan "-ī" ekinin bazı yabancı asıllı kelimelerde kullanıldığını da görürüz.

Bunlaruñ içinde gördüm ey ebī "ebī: babam" (0301), çün Muḥammedüñ yārıdur bu aḫī "aḫī: kardeşim" (0366), eydürem-ki yā ilāhī "ilāhī: Allahım, rabbim" n'ideyim (1196).

Teklik 2. şahıs -ñ, -(u)ñ, -(ü)ñ:

Eserimizde ekten önce gelen yardımcı ünlü hep yuvarlaktır.

ʿÖmer eydür kimseñ var mı senüñ (0064), eydür anañ ʿUmredür atañ ʿÜmeyr (0111), Temīm eydür ḳāmetüñ olsun ʿadem (0126), andan ol menzilüñe irmek gerek (0429), ḳarnuñı ṭoyur yine gel iy aḫī (0677), bunlar eydür yā yigit öñüñe baḳ (0728), beşāret olsun saña yoluñ yaḳın (0586), didüm iy keşīş pārelense ṭonuñ (0683), didüm imdi berk ṭutam ayaġuñı (0883), çünki müʾminsin āzād olsun cānuñ (1008), ögüt virürseñ virgil kendüñe (1156), bir gün ola kim naṣībüñ alasın (1242).

Teklik 3. şahıs -ı, -i, -sı, -si:

Eserimizde bu ek hep düz-dardır. Ünsüzlerden sonra "-ı, -i", ünlülerden sonra ise "-sı, -si"dir.

Bedr ġazāsı güninde öldiler (0066), enṣārī aḫşam namāzını ḳılur (0077), atasıyam bellü bilgil anlaruñ (0106), aṣḥābuñ cümlesine hep söyledi (0196), başı büyük

boyı bir çınar gibi (0255), aldı beni çigni üstine gider (0260), degmesini ḳaṣd idüp öldürmeñüz (0299), aldı benüm elüm eline gider (0444), bir demür ḳapusı var-ıdı anuñ (0447), bir deñizüñ kenārına yitürür (0557), aşaġası ṣu yuḳaru hem semā (0750), arḳası üstine yatur ol gişi (0926), aḳçasını aṣṣıya viren gişi (1104), çünki anuñ cevābını işitdi (1292), Ādem Allāh emrine oldı ʿāṣī (1357).

Eserimizde bir örnekte üst üste aynı iyelik ekinin geldiğini ve ek yığılmasına sebep olduğunu da görürüz: Daḫı ben seni birisine "<bir-i-si-n-e" virem (0068).

İncelediğimiz eserde teklik 3. şahıs iyelik ekinin ilgi hâli eki fonksiyonunda kullanıldığını da görürüz: Ḳorḳudur ādemi yüzi ḳarası "yüzi ḳarası: yüzünün karası" (0462).

Çokluk 1. şahıs -müz, -(u)muz, -(ü)müz, -(ı)muz, -(i)müz:

Eserimizde ekin ünlüsü hep yuvarlaktır, ekten önce gelen yardımcı ünlü ise genel olarak yuvarlak, az da olsa düz-dar şeklinde geçtiğini de görürüz.

Anuñ-ıla dīnümüz oldı uṣūl (0002), birimüzi ḳomaz ayaġın ṭurur (0318), illā tañrı cānumuz virür yine (0389), ben didüm-ki vaʿdemüz oldı tamām (0563), keşīş eydür kitābumuzda anı (0640), ol gemide bile imiş aşlımuz (0844), ger ṣorarsız yirimüzi ey ḫoca (0848), selāmumuzı aña degüresin (1212), ḳardaşumuz Dāniyāldur ol-daḫı (1321).

Eserimizde bir örnekte kafiye gereğinden dolayı ek ünlüsünün düz-dar geçtiğini de görürüz: Rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza (0001).

Çokluk 2. şahıs -ñuz, -ñüz, -(u)ñuz, -(ü)ñüz:

Eserimizde ekin ünlüsü ve ekten önce gelen yardımcı ünlü hep yuvarlaktır.

Ḳanġıñuz bu ʿavratı eyler ḳabūl (0072), ikiñüzüñ daḫı gerçekdür sözi (0137), bir daḫı aḫşam olıcaḳ ḳapuñuz (0210), siz daḫı yaraġuñuzı ḳıluñuz (0315), ḳamuñuz bu sözüme ṭanıḳ oluñ (0364), ger dilerseñ ḫayra döne işüñüz (0393), ammā sizüñ ʿahduñuzda yoḳ vefā (0536), döndi eydür ilüñüze bil nice (1266), yigit eydür ṭapuñuz ḳanda gider (1286).

Eserimizde bir örnekte kafiye gereğinden dolayı ek ünlüsünün düz-dar şekline geçtiğini görürüz: İdeyin bir bir anı ṭapuñıza (0019).

Çokluk 3. şahıs -ları, -leri:

Bu ek, teklik 3. şahıs eki -ı, -i'nin çokluk eki -lar, -ler ile birleşmesinden oluşmuştur. Buradaki -lar, -ler ekin bünyesine değil kelimeye aittir (Özkan, 2009: 112). Eserimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

Başları yoḳ var içinde cānları (0291), dillerinde ẕikr ü tesbīḥ ü niyāz (0338), and içüben sözlerin berkitdiler (0478), appaġ ola yüzleri nūra bata (0664), gemilerin kenāra çıḳardılar (0698), kim deñiz olur anlaruñ yirleri (0802), bunlaruñ aġızlarından od çıḳar (0916), aralarında biri iñen laṭīf (1017), fīl gibi ḫorṭūmları od gözleri (1080), atlarınuñ ṭuynaġı yirde başı (1200).

1.3. Hâl Ekleri:

Eserimizde geçen hâl ekleri EOT'nin özelliklerine uymaktadır.

1.3.1. İlgi hâli eki -uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ:

İlgi hâli ekinin esâs görevi iki isim arasında ilgi kurmaktır. Ünsüz ile biten kelimelere "-uñ, -üñ", ünlü ile bitenlere ise "-"nuñ, -nüñ" gelir. Eserimizde ekin ünlüsü hep yuvarlak olup dudak benzeşmesine uymamaktadır. EOT'de ek ünlüsünün yuvarlak olma sebebi "ñ" etkisiyle olmuştur. Ayrıca bu yuvarlaklaşmada 1. şahıs iyelik eki "-m"nin de tesiri düşünülmektedir (Özkan, 2009: 114). Bu ekle ilgili şu örnekleri verebiliriz:

Ben Muḥammed Muṣṭafānuñ yārıyam (0105), aṣḥābuñ cümlesine hep söyledi (0196), bir gişi bir gişinüñ ḥelālına (0231), başmasun ol sinüñ üstine daḫı (0226), aġzumuñ içinde bağlanur sözüm (0258), bu düşüñ içinde iken ol zamān (0404), aġladuġum anuñ içündür benüm (0421), ben senüñ dostlaruñı şād eyleyem (0469), bir deñizüñ kenārına yitürür (0557), bir elinde ʿaṣāsı var Mūsānuñ (0662), andan işitdüm bu ṭaġuñ ḥavlını (0732), ben didüm yüzümüñ üstine alam (1214), cümlesinüñ ḫāceti andan biter (1241), aña uyanuñ işi ṭuġyān olur (1393).

Eserimizde, birinci teklik ve çokluk şahıs zamirinin ilgi hâli "-üm" ile yapılmaktadır.

Dilerem benüm ḥālumı göresin (0045), ṭāḳatum ḳalmadı bil ayruḳ benüm (0063), hem ḥelālumsın benüm ʿammum ḳızı (0094), bizüm-ile luṭfī hem iḥsān iden (0387), ol zamāndan ḳaldı bizüm neslimüz (0844).

İlgi hâlinin eksiz biçimi de eserimizde geçmektedir: Tañrı buyruġıyla aldum ben bunı (0125), söyleyicek tañrı ẕikrin söyleñüz (0213), sen bilürsin ey tañrı arslanı (0245), gire dünyā mülkine cevlān ura (0659), ḳıl şükür sensin Muḥammed ümmeti (0807).

1.3.2. Yönelme hâli eki -a, -e:

Bu ekin esâs görevi ismi fiile bağlamaktır. Genellikle fiilin gösterdiği hareketin isme doğru yöneldiğini gösterir. ET'de "-ġa, -ge" ekinden gelişen "-a, -e" eki BT'e geçerken ekin başındaki "-ġ, -g" sesleri düşmüştür. BT'de teklik şahıs zamirlerinin yönelme şeklinin "baña, saña, aña" ñ ihtiva etmesi, bu ekin başındaki -ġ, -g seslerinin sonradan düşmüş olduğunu göstermektedir. belki de, ET'e devresinde "n" il "ġ", ñ halinde birleşmiş, lehçelerin teşekkülünde tekrar parçalanmayarak BT'e klişe halinde intikal etmiştir (Timurtaş, 2005: 85-86). Bu ekle ilgi eserimizden şu örnekleri verebiliriz:

Adın añsam meşġūl ol ṣalavāta (0005), almaġa ṣu ṭaşra ḥayaṭa gelür (0086), baña cinnī dirsin ey cānum cānı (0173), cümle bir yire dirildi görürem (0312), anuñ ahı ṭaġlara eṣer ider (0375), başı büyük çınara beñzer boyı (0457), çün cezīrenüñ içine girürem (0754), aña baḳup fikr iderem özüme (0813), beşāret olsun saña kāfir degül (0836), baña eydür iy günāhkār u ʿāṣī (0965), anca saña ʿizzet ikrām ḳılalar (0995), cümlesin bize ḥikāyet eylegil (1039), aldı beni geldügüm yola gider (1066), bir dereye irdi yolum görürem (1127), aña uyan gişi varmaz ṭoġrı yol (1318).

Eserde yönelme hâli ekinin bulunma hâli görevinde kullanıldığını da görürüz: Bir ʿacāyıb şekle "şekilde" anı görürem (0567).

1.3.3. Yükleme hâli eki -ı, -i, -nı, -n:

Esâs görevi ismi geçişli fiile bağlamaktır. Fiilin gösterdiği hareketin kimin veya neyin üzerinde gerçekleştiğini gösterir. Eserimizde diğer EOT metinlerinde olduğu gibi üç türlü iyelik eki geçmektedir. Bunlar sırası ile:

-ı, -i:

Bu ek ismin yalın hâline gelir. Ünsüz ile biten kelimelere doğrudan doğruya eklenir, ünlü ile bitenlere ise araya bir "-y-" yardımcı ünsüzü girer. ET'de isimlerden sonra kullanılan "-ġ, -g" yükleme hâli eki, ünsüzle biten isimlerde önüne gelen yardımcı ünlü, sonradan kendi bünyesine alarak "-ıġ, -ıg, -uġ, -üg" şekline geçmiştir. BT'e gelince, sonundaki "ġ" ve "g" sesleri düştüğü için isimlerden sonra gelen yükleme hâli

eki "-ı, -i" şekline geçmiştir (Ergin, 2008: 232). BT'de, ekin "ġ, g" seslerinin düşmesine rağmen yuvarlaklaşmaması ve düz-dar şeklinde kalması, iyelik ekleri gibi yazılmasından ileri geldiği düşünülmektedir (bk. Ergin, 1951: 303-304). Eserimizde hep düz-dar şeklinde olan bu ekle ilgili şu örnekleri verebiliriz:

Kimseyi ḳor mı ki aça gözini (0007), kim anuñ içün yaratdı ʿālemi (0015), ḥayaṭ içinde bu cinnīyi görür (0163), oḳıya bir iki āyet ḳurānı (0206), aldı beni çigni üstine gider (0260), cinnīler ol ḳayayı delmiş-dürür (0446), ben senüñ dostlaruñı şād eyleyem (0469), oḳur-ıdum duʿāyı dilüm ile (0537), didi gerek bu yigidi alasız (0704), cümle rızḳı yazılu virdi ḳula (0823), ben-didüm sözlerümi gūş eyledi (1092), oḳıyanı diñleyeni yazanı (1403).

-nı, -ni:

Bu ek incelediğimiz eserde genel olarak zamirlerden sonra gelmektedir. Az da olsa bazen teklik 3. şahıs iyelik ekinden sonra geldiğini de görürüz. Ek, ET'de kullanılırken, EOT'de sadece arkaik olara bir iki zamirden sonra kullanılmaktadır.

Evvel anı eydelüm kim ol bize (0001), ḫalīfe virüp-dürür bunı bize (0124), anuñ içün ben bunı ṭanımazam (0182), bunı eydür ḳarşu ol melʿūn gider (0266), aġzını açdı Temīm kim söyleye (0282), anı gördüm bir yere üşdi ḳamu (0313), parmaġından anı çıḳarısaram (0940), aḳçasını aşşıya viren gişi (1104), andan artuḳ dünyā mülkini gezem (1118), yat yā melʿūn diyüp anı yaturur (1122).

-n:

ET'de bütün iyelik eklerinden sonra kullanılan "-n" yükleme hâli eki (Timurtaş, 2008: 87), EOT'de sadece 3. şahıs iyelik ekinden sonra kullanılmaktadır. Eserimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

Adın añsam meşġūl ol ṣalavāta (0005), diri bulduḳların ipe düzdiler (0334), pādişāh çün gördi anuñ ṭapusın (0449), tañrı ẕikrin ḳoma dilüñden ṣaḳın (0586), elin öpüp öñinde baş ḳodılar (0700), açar aġzın ḥamle ḳılur yā imām (0828), cevābın vir yā veliyye'llāh baña (1295), mālın alur aç ider yoḫsulları (1332).

1.3.4. Bulunma hâli eki -da, -de:

İsmi Fiile bağlar. Fiilin gösterdiği hareketin nerede, hangi yerde gerçekleştiğini gösterir. Eserimizde bulunma hâli eki diğer EOT metinlerinde olduğu gibi hep tonludur. 3. şahıs iyelik eklerinden sonra geldiğinde araya bir "n" sesi girer.

Şerr idenler ṭamuda ebed ḳalur (0234), gök yüzinde dāʾimā uçar bular (0288), ḫalḳ içinde dāʾimā yörür bular (0305), görürem evümde oġlanlarumı (0402), gitdi ol ḳuş ḳaldı bende leẕẕeti (0588), ayaġı yirde ola gökde başı (0661), gemi sergerdān olup yörür ṣuda (0722), dün buçuġında bir ün geldi yine (0777), ben aġaçda ṣayruya döndüm tamām (0781), iki daḫı ayaġı ḳatında var (0934), bu benüm başuma gelen dünyāda (1376).

Eserimizde bulunma hâli eki, yönelme hâli ekinin işlevini üstlendiğini de görürüz: İnsī bunda geldügi yoḳdur daḫı (0626), Anda varan gemi ġarḳ olur imiş (0734).

1.3.5. Uzaklaşma hâli eki -dan, -den:

Eserimizde uzaklaşma hâli eki hep -dan, -den'dir ve ekin ilk ünsüzü hep tonludur. 3. şahıs iyelik eklerinden sonra geldiğinde araya bir "n" sesi girer. Bu ekin eserimizde üstlendiği bazı fonksiyonlar şunlardır:

Başlangıç noktasını göstermek: Anca yıldan yıla göydi ol nigār (0052), geziserem dünyāyı uçdan uca (0609), aşaġadan yuḳaru selām virür (0790), baġlu idi zencīre başdan başa (1084).

Bir şeyin neden elde edildiğini, neden yapıldığını göstermek: Nūrdan idi bunlaruñ ḫarbeleri (0549), yüñden idi anı baña giydürür (0690), ayaġı ḳızıl yāḳutdandur anuñ (0924), ellerinde ḫarbeler nūrdan durur (1199), cümlemüzüñ aṣlı ṭopraḳdan ṣudan (1392).

Çıkma, uzaklaşma ve ayrılma bildirmek: Ayru ṣaldı beni bundan rūzigār (0175), bir dīvārdan görürem yalıñ çıḳar (0252), bir sāʿat ḳomaz ki ḳatından gidem (0369), bir gün indüm ol aġaçdan yörürem (0762), bir cānāvar çıḳdı deñizden gelür (0789).

Karşılaştırma ve mukayese bildirmek: Ṭatlu baldan levni südden aḳ durur (1187), bal u şekerden daḫı ṭatlu idi (1256), ikisinden daḫı bunuñ levni aḳ (1284).

Sebep bildirmek: Yalıñından ḳapḳara ol ṭaġ yanar (0554), şāẕılıḳdan uyḳuya varmış gözüm (1048), ḳorḳudan ben ẕikr ü tesbīḥ iderem (1124).

Eserimizde, bir örnekte uzaklaşma hâli ekinin kalıplaşmış şekli "-din"nin geçtiğini görürüz: Senden öñdin gör olanlar ḥālını (0010).

Eserde Türkçe asıllı bu ek yanında, bir örnekte Farsça asıllı önek olan "ez-: -dan/-den" ekinin Farsça kökenli bir kelimde kullanıldığını da görürüz. Bu eki alan kelime bugünkü Türkçede kalıplaşıp tek kelime şeklinde kullanılmaktadır.

Kimimüz ezber "<ez-: -dan/-den+ber: göğüs (Devellioğlu, 2008: 245) ḳılur anı dile (0508).

1.3.6. Eşitlik hâli eki -ca, -ce:

Eski Türkçe devresinden bu yana Türkçede eşitlik eki -ca, -ce, -ça, -çe'dir. ET'de sadece "-ça, -çe" şekilleri görülürdü (Ercilasun, 2010: 128). Eserimizde imlâ bakımından hep "-ca, -ce" şeklinde kullanılmıştır. Bu ek, eşitlik, benzerlik, miktar, kadar anlamında çeşitli fonksiyonlarda bulunur (Korkmaz, 2005: 12).

Öñlerince gelür ol ʿavrat bile (0143), bunca yıldan berü göyerem aña (0180), bunca müddet ġāʾib ola gelmeye (0194), varduġınca ḥasretüm oldı beter (0372), artlarınca geldi bir cinnī ḳara (0456), en kiçisi dünyā ṭaġınca durur (0547), her gemi içinde bunca er olur (0687), yırtılıcaḳ anca yalın yörürem (0693), ol öñümce ben ardınca yörürem (0910), diñle nice oldı ḥālum ey aġa (1126), bu seferde bunca çekdüñ zaḥmeti (1253).

Eserimizde "-ca, -ce" eşitlik hâli ekinin yanında, bu ekten gelişmiş olan "-cılayın, -cileyin" eki de kullanılmıştır. Bu ek, eserimizde sadece zamirlerle kullanılıp benzetme ve gibilik bildirmektedir.

Ṣanma kim sencileyin kirlü idi (0108), kim göre buncılayın tuḥfe işi (0156), ancılayın gişiden tañrı bizer (0230), sencileyin hīç cānāvar görmedüm (0605), görmemişem ancılayın ṭaġ daḫı (0730).

1.3.7. Yön gösterme ekleri -ra, -re, -aru, -erü, -eri, -ru, -rü, -ri:

-ra, -re:

Eserimizde bu ek oldukça canlı ve işlektir. Genellikle kalıplaşmış kelimelerde görünür:

Almaġa ṣu ṭaşra ḥayaṭa gelür (0086), çıḳ evümden ṭaşraya dön yönüñi (0125), dünyā içre buña mānend çoḳ ola (0874), ḳaḳdı ayaġ üzre ol gişi yine (0954), ol yigide kim yoluñ ṣoñra yiter (1350), cennet içre ḥaḳ aña virür mekān (1363).

-aru, -erü, -eri:

ET'deki "-ġaru, -gerü" ekinden gelişmiştir. Eserimizde -kafiye gereği dışında- ekin ünlüsü hep yuvarlaktır. Genel olarak bu ekin bazı kelimelerde kalıplaştığını görürüz.

ʿÖmerüñ ḳatına geldi ilerü "<il-gerü"(0074), içerüden "<iç-gerü-den" bir geleci söyledi (0250), Aşaġadan yuḳaruya "<yoḳ-ġaru-y-a" gözleri (0289), gördüm anda bir aġaç yol içeri (0909), ḳapu açıldı içerü girürüz (0915), açılur ḳapu içerü girürem (1307).

-ru, -rü, -rı, -ri:

Bu ek, "-aru, -erü" ekinden kısalmıştır (Özkan, 2009: 117). Eserimizde -kafiye gereği dışında- ekin ünlüsü genel olarak yuvarlaktır.

Bunca yıldan berü göyerem aña (0180), sözümi işit şāhum baḳġıl berü (0410), döndüm aña bir ḫabar ṣordum girü (0637), bilmezem kim ḳancaru gider yolum (0752), anı gördüm girü oldı bayaġı (0886), ḳancaru gider ṭarīḳum söylegil (0983), ṭarīḳum ḳancarıdur gidem diyem (1009), biri daḫı Mīkāʾīl idi giri (1349).

1.3.8. Vasıta hâli eki -ıla, -ile, -la, -le, -n:

Eserimizde vasıta hâlini karşılamak için daha çok bağlama edatı olan "ile"nin ekleşmiş şekli kullanılmaktadır. Bu ek, ünsüz ile biten kelimeye eklendiği zaman ekin başındaki ünlü genellikle düşmektedir, ünlü ile biten kelimelere eklendiğinde ise araya bir "y" ünsüzü türer.

Hem ḫalāyıḳlarla bile oturur (0169), böyle ḳıllar ile bürünmiş yüzi (0181), benüm-ile faḫr ider ol bunlara (0275), kim bu kāfirlerle çoḳ urışdılar (0331), bir gün oturmış idüm ben fikr-ile (0373), eglenür idüm senüñle bir zamān (0487), aġ-ıla gök yol yol idi iy yārā (0572), āḫırına ben güc-ile irürem (0617), bir zamān birbirile gülişdiler (0716), ḥasret odıyla cigerüm ṭaġlaram (0774), tesbīḥ ile kör iderem şeyṭānı (0776), çünki ol māl-ıla genci görürem (0819), firḳat odıyla cigerüm ṭaġlaram (0829), hem benümle söyleşür ṭatlu kelām (0860), altun ile gümüş idi iy ulu (0933), finduġuñ birisi-y-ile ururam (0953), bu ne işdür sen anuñla işledüñ (0967), ah-ıla feryād u efġān iderem (1012), firḳat odı-y-ıla yavlaḳ pişmişem (1218), kim demürle bağludur uçdan uca (1296).

ET'de vasıta hâli eki olan "-n" eki ise, eserimizde diğer EOT metinlerinde olduğu gibi esâs görevini kaybetmiş ve bazı kelimelerde -özellikle zaman bildiren kelimelerde- kalıplaşmıştır.

Kim anuñ içün "<uç-u-n" yaratdı ʿālemi (0015), vardı bir yıla degin çün ṣabr ider (0051), yaz u ḳışın giyesi bunlar baña (0688), gündüzin seyr iderem uçdan uca (0761), içerü girdüm bu kez azın azın (1078).

Eserde Türkçe kökenli bu ek yanında, Arapça asıllı bir kelimede, Arapça kökenli önek olan "bi-" ekinin kullanıldığını da görürüz.

Eydürem-ki aña bi-ḥaḳḳ-ı ġanī "Allahın hakkı ile, Allah için" (1264).

1.4. Soru Eki -mı, -mi:

Eserimizde soru eki "-mı, -mi"dir. Ekin ünlüsü diğer EOT metinlerinde olduğu gibi hep düz-dardır.

ʿÖmer eydür kimseñ var mı senüñ (0064), bu gice mi buldı ancaḳ gelesi (0098), şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar (0167), ya şulardan mısın evlerde ṭurur (0169), dirimidür ölü-mi aḥvālı ne (0633), döndi eydür insī misin yā yigit (0791), insīler var mıdur anda göreyim (0814), didiler kim sen-misin ol Medenī (1208), döndi eydür sen misin azan gişi (1224), ḥācetüñ var mı bitüreyim saña (1289).

1.5. Sayı İsimleri:

Eserimizde belirtme sıfatı olarak kullanılan sayı isimleri bazı ses değişikliği dışında bugünkünden farksızdır.

1.5.1. Asıl sayı isimleri:

Ḳurān indi üstine bir bir beyān (0003), bir gün ola kim ölesin sen daḫı (0011), ṭañlacaḳ oldı ikisi ṭurdılar (0141), oḳıya bir iki āyet ḳurānı (0206), ḳullıḳ itdüm bunlara üç yıl tamām (0309), üç gün üç gice ḳılıçlar urdılar (0327), dört ay on gün ʿiddetin tamām ider (0060), yedi yıl dört ay tamām olmış-durur (0096), ben didüm-ki şehā kim yitmiş güne (0435), didi biş yüz yıl bir sāʿat durur (0649), yidi idi altısı helāk olur (0977), yidi yıldur muntaẓıram ben aña (0097), yıl on iki ay bu iş anuñ işi (1144), Muṣṭafāya ṣad hezārān biñ selām (1399).

1.5.2. Yabancı menşeli sayı isimleri:

Eserimizde bir tek şu örnekte geçmektedir: Muṣṭafāya ṣad hezārān biñ selām (1399).

1.5.3. Sıra sayı isimleri:

"-ncı, -nci" eki ile yapılmaktadır. Eserimizde düz-dar ünlülü olarak bir tek şu örnekte geçmektedir: Tā bişinci yire degin yitürür (0268).

Ayrıca Arapçadan Türkçeye geçmiş Arapça "birinci" anlamında sıra sayı ismi "evvel" kelimesi de eserimizde geçmektedir: Evvel anı eydelüm kim ol bize (0001).

1.5.4. Üleştirme sayı isimleri:

"-ar, -er, -şar, -şer" ekleri ile yapılmaktadır. Eserimizde bir tek şu örnekte geçmektedir: Birer ellerinde od ṭutar geri (0549).

1.6. İsim Yapım Ekleri:

1.6.1. İsimden İsim Yapan Ekler:

-lıḳ(ġ), -lik(g), -lük(g):

İsim ve sıfatlardan mücerret manalı isimler yapar. Ekin ünlüsü eserimizde genel olark düz ünlülüdür. Sadece "eyü" kelimesinde yuvarlak ünlülü olarak iki örnekte geçtiğini görürüz.

Girdiler anlar ṭanıḳlıḳ virdiler (0070), dāʾimā ḳovcılıḳ olmasun işi (0227), illā ayrulıḳ odı yavlaḳ yaman (0487), dirligümden ümīdümi keserem (0564), issiligi daḫı düşdi cānuma (0576), çünki bu eylücegi "eylücegi<eyü-lük-cek-i" degdi baña (0580), ol gidicek dirligüm oldı yaman (0589), bu issüzlik yazıda nedür işüñ (0625), içerem ṣudan ṣusuzlıġum ḳanar (0681), ḫoş emīnlik yil-ile ẕevḳ itdiler (0715), nice eylüge "eylüge<eyü-lük-e" ire elüm benüm (0958), perīşānlıġum budur ki düşmişem (1218), her ki bir ṭarlıġa düşe ṣabr ide (1383), aña yaraşur tekebbürlik aña (1389).

-lu, -lü:

İsimden sahiplik bildiren olumlu sıfat yapar. Ek ET'de "-lıġ, -lig" şeklinde idi. EOT'e geçerken ekin sonundaki "-ġ, -g" sesleri düşerek kendisinden önce gelen ünlünün yuvarlaklaşmasına sebep olmuştur. Eserimizde ekin ünlüsü hep yuvarlaktır.

Temīmüñ yüzi iñen nūrlu idi (0108), bir daḫı ḳorḳulu sözleri dile (0212), uṣlu gişi ol zibili götürür (0217), ḫoş çayır çimenlü görklü yirler (0592), dürlü yimişler

aġaçlar anda var (0755), ġuṣṣalu dört gice dört gün yörürem (0856), ay gibi yüzlü yigitler görürem (1183), ṭatlu baldan levni südden aḳ durur (1187), yidüm anı şöyle leẕẕetlü idi (1256), ol demürlü ḳocayı kim gördüñüz (1314).

-suz, -süz:

İsimden "-lu, -lü" ekinin tersine olumsuz sıfat yapar. Ekin ünlüsü eserimizde hep yuvarlaktır.

Belürsüz olmış anuñ yüzi gözi (0159), bu issüzlik yazıda nedür işüñ (0625), hīç bularsuz yir ü menzil yoḳ-durur (1107), ot daḫı yoḳ yimege aç u ṣusuz (1161).

-an, -en:

Kategori eki olarak çokluk yapar. Ayrıca küçültme kavramı veren ad kurar (Hatipoğlu, 1981: 29). Bu eki, bazı kalıplaşmış kelimelerde görürüz.

Müştāḳam oġlanlara "oġlanlara<oġul-an-lar-a" varamazam (0371), görmesün oġlanlar seni bir zamān (0489), dilerem oġlanlarumı alasın (0379), getürür ḳatuma ol oġlanları (0382), Ḥaḳ ʿ ināyeti erenler "erenler<er-en-ler" naẓarı (1397).

-daş:

Ortaklık, beraberlik ve bağlılık bildirir. Eserimzdeki bazı örnekleri şunlardır:

Atam anam daḫı hem ḳardaşlarum "ḳardaşlarum<ḳarın-daş-lar-um" (0065), bunı ḳardaş eyledüm kendüzüme (0365), dilerem bu ḳardaşumı alasın (0472), çün müslimān kāfire yoldaş "yoldaş<yol-daş" ola (0503), ḳanı yoldaşuñ diyüben ṣoralar (0990), yoldaş olmış bunlara dīn ü īmān (1185).

-cuḳ, -cük(g), -cıḳ:

Sevgi ve küçültme bildiren isimler yapar. Ekin ünlüsü eserimizde genellikle yuvarlaktır.

Eger oġlancuḳlar "<oġul-an-cuḳ-lar" bevl itdi ise (0101), göre oġlancuḳlarını sevine (0484), kim duʿ ācıñ buracuḳda "<bu-ara-cuḳ-da" oturur (0649), cümlecügi "<cümle-cük-i" zārī zārī iñiler (0724), ol uşacuḳlaruñı "<uşak-cuḳ-lar-uñ-ı" sen göresin (0960), zaḫmet-ile bir ḳoġacuḳ "<ḳoġa-cuḳ" ṣu çıḳar (1330).

Eserimizde, bir örnekte ekin ünlüsü dar-düz şeklinde geçtiğini de görürüz: Etini yir bir ḳoġacıḳ ṣu çıḳar (1304).

-caḳ, -cek:

Küçültme bildiren isimler yapar. “-ca, -ce” eşitlik hali eki ile “oḳ, ök” kuvvetlendirme edatının birleşmesinden oluşmuştur. Eserimizdeki örnekleri şunlardır:

Evde oluñ anı tīzcek yapuñuz (0210), çünki bu eylücegi “<eyü-lük-cek-i” degdi baña (0580), ḳalur ise şöyle yalıncaḳ tenüñ (0683), maḳṣūduñ bitürelüm tīzcek size (1057).

-cı:

Genellikle meslek isimleri yapar, bunun yanında bir işi sürekli yapan kişiyi gösteren isimler de yapar.

Ḳapucı ṭurdı şāhuñ ṭapusına (0448), döndi ol ḳapucıya eydür yöri (0450), ḥāżır itdi ḳapucı ol-dem aña (0525), gice gündüz duʿācısıyam anuñ (0645), kim duʿācıñ buracuḳda oturur (0649).

-ça, -ca, -ce:

Aslında eşitlik hâli eki olan bu ek, bazı kelimelerde kalıplaşarak kalıcı isimler oluşturduğunu görürüz (bk. Banguoğlu, 2007: 158).

Yedi yıl oldı nice “<ne-ce” ṣabr ideyim (0055), ol nice dirse biz anı idelüm (0139), bir muʿaẓẓam baḳça “<baġ-ça” anda görürem (0678), bulına baḳça içinde yiyesi (0684), yırtılıcaḳ anca yalın yörürem (0693), ādemī zād altun aḳça “<aḳ-ça” ne ki var (0744), anca saña ʿizzet ikrām ḳılalar (0995), aḳçasını aṣṣıya viren gişi (1104).

-raḳ(ġ), -rek:

Sıfatlardan ve zarflardan üstünlük ve en üstünlük derecelerini ifade eden kelimeler türetir (Özkan, 2009: 119). Eserimizde, bazı örneklerde vezin gereğinden dolayı kelime ile ek arasına bir yardımcı ünlünün girdiğini de görürüz.

Ol cānumdan yigirek cānlarumı (0402), ṭadı baldan daḫı ṭatluraġ-ıdı (1261), dört yanında hem ferişte çoġıraḳ (1284).

-nci:

Asıl sayı isimlerinden sıra sayı isimleri yapar. Ünsüz ile biten kelimelere geldiğinde araya bir yardımcı ünlü girer. Eserimizde bir tek şu örnekte geçmektedir: Tā bişinci yire degin yitürür (0268).

-er:

Asıl sayı isimlerinden üleştirme (paylaştırma ve dağıtma) sayı isimleri yapar. Eserimizde bir tek şu örnekte geçmektedir: Birer ellerinde od ṭutar geri (0549).

-ki, -ġı:

İsimlerden zamir ve sıfat olarak kullanılan isimler yapar. Bağlılık ve aitlik bildiren bu ekin ünlüsü eserimizde kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır.

Oddaġı ḳurşun gibi bunlar erir (0385), kim ne evvelki üne beñzer yine (0777), ol deminki ṭaġa getürür ḳoya (1067), oddaġı ḳurşun gibi teni erir (1099).

-sul:

Eserimizde bir tek şu örnekte geçmektedir: Mālın alur aç ider yoḫsulları (1332).

-kek:

Eserimizde kalıplaşmış olarak bir tek şu iki örnekte geçmektedir: Ne ulu ne kiçi ne irkek "<ir-kek" dişi (0271), görmemiş ola ne irkek ne dişi (0694).

-düz:

İsimden zaman zarfı yapar: Gice gündüz "<gün-düz" dürişür ḳurān-ıla (0339), gice gündüz işleri ṭāʿat-durur (0360), gice gündüz oḳuduram yā imām (0383), gice gündüz ṭurmadın sürmek gerek (0429).

-la:

Zaman zarflarına gelerek anlamı kuvvetlendirir:

Ṭañla "<ṭañ-la" olsun görelüm ḥālı nice (0138), ṭañlacaḳ "<ṭañ-la-caḳ" oldı ikisi ṭurdılar (0141).

-ge:

Eserimizdeki örneği: Ḥaḳdan özge "<öz-ge" dünyāda ḥaḳ bilmezem (0793), ḥaḳdan özge nesne gelmez yāduma (1089).

-ez:

Küçültme bildirir. BT'de "az" kelimesinden gelmiş bir "-ez" küçültme ekinin varlığını gösteren sayılı örneklere rastlanır (Banguoğlu, 2007: 175). Eserimizde bu eki "geñez" kelimesinde görmekteyiz.

Tīz oḳudum geñez “<geñ-ez” itdi anı ḥaḳ (0511), geñez olur dünyāda müşkil işi (1356), tīz oḳudum geñez eyledi ġanī (1372).

-il, -ıl:

İsimlerden sıfat yapar. Örnekleri çok azdır: Ḳarnı anuñ pes yişil “<yiş-il” ḳızıl ḳara (0572), bir ḳızıl “<ḳız-ıl” altun ḳurılmış taḫt-gāh (0923). Ayaġı ḳızıl yāḳutdandur anuñ (0924).

-ın, -in:

Vasıta hâli ekinin kalıplaşmasıdır. Eserimizdeki örnekleri şunlardır:

Vardı bir yıla degin “<dek-in” çün ṣabr ider (0051), yaz u ḳışın “<ḳış-ın” giyesi bunlar baña (0688), gündüzin “<gün-düz-in” seyr iderem uçdan uca (0761), ol deminki “<dem-in-ki” ṭaġa getürür ḳoya (1067), içerü girdüm bu kez azın azın “<az-ın az-ın” (1078).

-aḳ:

ET’de canlı “-gek” küçültme adlarından kaldıkları anlaşılıyor. Dilimizde bu ek türlü adlar bırakmış olmakla beraber işlek değildir (Banguoğlu, 2007: 173).

Bir daḫı bardaḳ ṣınıḳ olsa gişi (0208), çün ṣınıḳ bardaḳdan cinnīler içer (0209).

-iş:

Küçültme bildirir. Çok az örneklerine rastlanır (bk. Banguoğlu: 2007: 182). Eserimizde şu örneklerde geçmektedir:

Bāliġ olmaduḳ yimişi “<yi-m-iş-i” kim üze (0223), gāh aluban girü yoḳuşa çıḳar (0528), Dürlü dürlü yimişi var baḳçanuñ (0680).

-lek:

İsimden sıfatlar ve adlar yaptığı görülür (Banguoğlu, 2007: 186). Eserimizde şu örnekte geçmektedir: Baña bir cübbe vü bir göñlek “<göñ-lek” virür (0690).

1.6.2. Fiilden İsim Yapan Ekler:

-aḳ, -ek:

Yer ve âlet isimleri yapan bu ek, “-ge->-e-“ eki ile “-ik” sıfat-fiil ekinin birleşmesinden oluştuğu düşünülmektedir (bk. Banguoğlu, 2007: 230).

Ḳomañuz kim cinnīler eyler ṭuraḳ “<ṭur-aḳ” (0214), henüz anı ḳucaġumda “<ḳuc-aḳ-um-da” ṣanuram (0406).

-ġun:

Genellikle tek heceli fiillere gelerek isim ve sıfat yapar. Eserimizde bir tek şu örnekte geçmektedir: ʿĀṣī melʿūnlardur azġun “<az-ġun” sözleri (0289).

-k(g), -(u)ḳ(ġ), -(ü)k(g), -(ı)ḳ:

Çok işlek olan bu ek, soyut ve somut anlamlarda isimler yapar. Geçişli ve geçişsiz fiillere gelen bu ek, ünlü ile biten tabanlara eklendiğinde doğrudan doğruya eklenir, ünsüz ile biten tabanlara eklendiğinde ise araya bir yardımcı ünlü girer. Bu yardımcı ünlü eserimizde, iki örnek hariç, hep yuvarlaktır.

Girdiler anlar ṭanıḳlıḳ “<ṭanı-ḳ-lıḳ” virdiler (0070), ḳorḳdı cānum illā yumşaḳdur “<yumşa-ḳ-dur” sözüñ (0107), tañrı buyruġıyla “<buyr-uḳ-ı-y-la” aldum ben bunı (0125), başı büyük “<büyü-k” boyı bir çınar gibi (0255), ben benüm göynüklerümi “<göyn-ük-ler-üm-ü” fikr idem (0369), cinnīlerüñ büyügin “<büyü-k-i-n” getür baña (0451), gice gündüz dilegüm “<dile-k-üm” budur benüm (0650), eksük “<eksü-k” itmez ol kerem issi ḳādir (0689), eydür ıssı ile ṣovuḳdan “<ṣovu-ḳ-dan” teni (0691), burnınuñ delüklerinden “<del-ük-ler-i-n-den” od çıḳar (0827), ayruḳ “<ayr-uḳ” anı maġārada görmedüm (0832), andan artuḳ “<art-uḳ” dünyā mülkini gezem (1118), örtü döşek “<döşe-k” sündüs istebraḳ idi (1182), rızḳını yirler ṭaparlar ayruġa “<ayr-uḳ-a” (1274), bir daḫı bardaḳ ṣınıḳ “<ṣın-ı-ḳ” olsa gişi (0208), çün ṣınıḳ “<ṣın-ı-ḳ” bardaḳdan cinnīler içer (0209).

-ḳu, -ḫu, -ġu:

Eserimizde soyut anlamda isimler yapmaktadır: Ḳayġu “<ḳay-ġu” ile uyḫu geldi gözüme (0397), çün uyandum uyḫudan “<uy-ḫu-dan” açdum gözüm (0560), şāẕılıḳdan uyḳuya “<uy-ḳu-ya” varmış gözüm (1048), söyleyicek yanḳulanur “<yan-ḳu-lan-ur” sözleri (1080).

-ı, -i, -u, -ü:

ET’deki -ġ/-g fiilden isim yapma ekinin eriyip kaybolmasından sonra meydana gelmiş bir ektir (Akalın, 2001: 268). Çeşitli anlamlarda isimler yapan bu ekin eserimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

Ayru “<ayr-u” ṣaldı beni bundan rūzigār (0175), ṭamda yatan gişi bir çizi “<çiz-i” çize (0205), bir daḫı ḳorḳulu “<ḳorḳ-u-lu” sözleri dile (0212), ol cezīre içi cinnīler ṭolı “<ṭol-ı” (0270), illā içüm ṭolu “<ṭol-u” idi şevḳ-ile (0370), diri-midür ölü-mi “<öl-ü-mi” aḥvālı ne (0633), cümle rızḳı yazılu “<yaz-ı-l-u” virdi ḳula (0823), lāceverd naḳş birle anda ḳazılu “<ḳaz-ı-l-u” (0902), başı üstinde ḳanādīl aṣılu “<aṣ-ı-l-u” (0933), dürr ü cevher hem gümüşdür yapusı “<yap-u-sı” (1014), örtü “<ört-ü” döşek sündüs istebraḳ idi (1182), misk-ile ʿanber ṣanasın ḳoḳusı “<ḳoḳ-u-sı” (1257).

-maḳ(ġ), -mek(g):

Fiilin masdar şekli olan bu ek, bütün fiil kök ve gövdelerine gelerek hareket ve oluşun soyut isimlerini yapar.

Almaġa “<al-maḳ-a” şu ṭaşra ḥayaṭa gelür (0086), ḳomamaḳ “<ḳo-ma-maḳ” gerek ev içinde bilüñ (0216), daḫı beter ditremek “<ditre-mek” ṭutdı beni (0253), putlara ṭapmaḳ “<ṭap-maḳ” durur benüm işüm (0265), andan ol menzilüñe irmek “<ir-mek” gerek (0429), ḳomaz-ıdum seni gitmege “<git-mek-e” daḫı (0491), menzile yitürmege “<yit-ür-mek-e” cehd eyledüñ (0535), bir kez olur ölmek “<öl-mek” āḫır öleyim (0908), ayaġa ṭurmaġa “<ṭur-maḳ-a” yoḳdur ṭāḳatum (1125), bu ḳapuyı açmaġ-ıçun “<aç-maḳ-içün” dürişe (1176), yoḫsa ayruḳ evüme varmaḳ “<var-maḳ” bana (1233), döndi bana yimege “<yi-mek-e” bir nār virür (1255).

-me:

Bütün fiil kök veya gövdelerine gelerek hareket ve oluş isimleri yapar. Eserimizde bir tek “deg-me” örneğinde geçmektedir: Degme “<deg-me” bir ṭırnaḳları vardur daḫı (0089), bir ṭaġa beñzer idi degme biri (0546), degme yapraḳ bir gişiyi büriye (0757).

-(i)ş:

Fiilin ifade ettiği anlamın soyut ismini yapar: Ya bu çarḫ-ı ġaddāruñ dönişini “<dön-iş-i-ni” (0006), gāh aluban beni inişe “<in-iş” iner (0528), gelişüñ “<gel-iş-üñ” nireden aḥvāluñ nedür (0862).

-(i)n, -(u)n, -(ü)n:

Çeşitli anlamda isimler yapar: Her ki yolda uġrar ise ekine “<ek-i-n-e” (0220), geçmesün arḳurusından ekinüñ (0221), Nefesinden ṣanasın tütün “<tüt-ü-n” çıḳar (0256), ʿÖmrüñ uzun “<uz-u-n” ola vü sen yig yaşa (0442).

-ici:

Fiilden bir işi ehliyetle ve sık sık yapanı işaret eden sıfatlar yapar (Akalın, 2001: 270). Ekin, fiilden isim yapma eki "-i" ile, isimden isim yapma eki -ci'nin birleşmesinden meydana geldiği kabul edilmektedir (Timurtaş, 2005: 98).

Ḳahr idici "<it-ici" ʿāṣī melʿūn laʿneti (0838), ya yalan yire ṭanıḳlıḳ virici "<vir-ici" (1105), ya ẓālim gişilere yüz görici "<gör-ici" (1105).

-(ü)t:

Eserimizde sadece şu örnekte geçmektedir: Ögüt "<ög-ü-t" virürseñ virgil kendüñe (1156).

-(ı)m, -(ü)m:

Genellikle bir defada olan işi ifade eden isimler yapar. Eseimizde şu örneklerde geçmektedir:

Zehresi yoḳ bir adım "<at-ı-m" girü gide (0538), eydürem ki yaḳīn irişdi ölüm "<öl-ü-m" (0752), Āzād olur bir ṭadım "<ṭat-ı-m" andan ṭadan (1204).

-a:

Çok az örneği vardır: Çevre "<çevir-e" yanı daḫı yeşil öyle bil (1247),Yaralu "<yar-a-lu" başlu yigitler görürem (1307), yaralu başlu yigitler gördüñüz (1344).

-mur:

Geçişsiz fiillere gelen bu ek eserimizde sadece şu örnekte geçmektedir: Yaġar idi yaġmur "<yaġ-mur" aḳar idi sil (0242), viribidi yaġa yaġmur sil aḳa (1281).

-ġ, -g:

Çok az örneği vardır: Kim ṣavılur bağlu "<ba-ġ-lu" ḳapudan ḳażā (0211), cigerüm ağzumda dilüm bağlanur (0264), ol duʿā gitdi ögümden "<ö-g-üm-den" iy aḫī (0552).

-dük:

Geçmiş zaman sıfat-fiil ekinin kalıplaşmasından ortaya çıkmıştır. Eserimizde bir tek şu örnekte geçmektedir: Döndi yine eydür iy sevdük "<sev-dük" işüm (0501), eydür iy sevdük yārum cānum-ıla (0523).

-dü:

Ses taklidi isimleri ile bir bütünün parçalarından alınmış kırpıntılar anlamında isimler yapar (Akalın, 2001: 267). Eserimizde bir tek şu örnekte geçmektedir: Ḳulaġuma yil gürüldüsi "<gürül-dü-si" daḫı (0545).

-z:

Örneğin: Söyleye vü tamām ide sözini "<sö-z-i-ni" (0007), bir ḥikāyet geldi bu sözden bize (0019), ṭanıġuñ var mı senüñ işbu söze (0067).

2. ZAMİR:

Eserde yer alan zamirler ve çekimleri diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibidir.

2.1. Şahıs Zamirleri:

Eserde yer alan şahıs zamirleri ve çekimleri aşağıdaki gibidir:

Teklik 1. şahıs zamiri:

Yalın hâl: ben.

Daḫı ben seni birisine virem (0068), ben diyem kim ayruḳ eyle itmeye (0102), bir zamān ben bunlar ile olmışam (0308), illā ben şükr iderem sübḥānuma (0336).

İlgi hâli: benüm.

Dilerem benüm ḥālumı göresin (0045), ev benüm ʿavrat benüm sözüm tamām (0174), bu benüm ḥelālum ʿammum ḳızı (0238), benüm ahumı işitdi pādişāh (0433).

Yükleme hâli: beni.

Gelür ilüñden beni öldüresin (0467), aşaġa ḳor beni daḫı oturur (0530), çıḳısaram dünyāya beni işit (0608), bil beni Temīm Dārīyem ey ḫoca (0632).

Yönelme hâli: baña.

Ol sebebden derd ü renc oldı baña (0035), ġusl idince ḳarşu baña söylegil (0249), yine döndi bir ḫabar ṣordı baña (0352), döndi sulṭān yine baña söyledi (0438).

Bulunma hâli: bende.

Bende daḫı vardur işte çoḳ yara (0113), gitdi ol ḳuş ḳaldı bende leẕẕeti (0588).

Uzaklaşma hâli: benden.

Müstemiʿ ol bir zamān benden yaña (0172), ṭut ḳulaġuñ sen-daḫı benden yaña (0627), yaḫşı yaman cümleyi benden görür (1053).

Vasıta hâli: benüm ile, benüm-ile, benümle.

Benüm ile bir gice oldı yaḳın (0036), benüm ile gice yir iken ṭaʿām (0162), benüm-ile faḫr ider ol bunlara (0275), hem benümle söyleşür ṭatlu kelām (0860), benüm-ile luṭf u kerem eylegil (0983).

Sebep gösterme hâli: benüm-içün.

Benüm-içün bu işi bitüresin (0522).

Bildirme hâli: benem.

Temīm eydür söyleyen benem işit (0122), döndi eydür benem ol azmışlara (0583), bunlaruñ ulucası benem yigit (1052), ben didüm-ki ol benem bellü bilüñ (1209).

Teklik 2. şahıs zamiri:

Yalın hâl: sen.

Sen eger ümmet iseñ aña ata (0005), sen var iken kime ḥālum söyleyem (0044), sen benüm ʿammum ḳızısın āşikār (0117), epsem otur işleme sen bu işi (0136).

İlgi hâli: senüñ.

Ḥāşā kim senüñ sözüñ ola muḥāl (0187), kim senüñ ḳıṣṣañ ʿaceb ḳıṣṣa durur (0199), sen senüñ ḥāluñı söylegil bize (0237), ben senüñ dostlaruñı şād eyleyem (0469).

Yükleme hâli: seni.

Görmesün oġlanlar seni bir zamān (0489), unudursañ seni bıraġur gider (0506), seni bunda ḳor isem n'olur ḥāluñ (0533), gör nice bekler seni ol bī-niyāz (0804).

Yönelme hâli: saña.

Çünki müʾminsin saña yoḳdur elem (0806), cümle fānīdür saña yoḳdur zevāl (0821), degiserdür saña ḫayrum iḥsānum (0939), saña daḫı māl u memleket virem (0959).

Uzaklaşma hâli: senden.

Senden öñdin gör olanlar ḥālını (0010), öldügini çünki senden bileler (0995), her ki senden bu sözi işideler (1313).

Vasıta hâli: senüñ ile, senüñ-ile, senüñle.

Eglenür idüm senüñle bir zamān (0487), senüñ-ile maʿmūr idi ilümüz (0490), senüñ ile bir daḫı vardur işüm (0501), didi var ʿĪsā yoldaş senüñ ile (0712), virdi senüñ-ile iḥsān itdi ol (0966), gitdi senüñle bile n'oldı aña (0991).

Eşitlik hâli: sencileyin.

Ṣanma kim sencileyin kirlü idi (0108), sencileyin hīç cānāvar görmedüm (0605).

Sebep gösterme hâli: senüñ içün.

Fidā ḳılayım senüñ içün cānı (0376), senüñ içün ben buña ḫiẕmet ḳılam (0475), illā senüñ içün anı alalum (0710).

Bildirme hâli: sensin.

Raḥmeten li'l-ʿālemīn sensin didi (0004), çünki sensin yā yigit Allāh diyen (0362), ḳıl şükür sensin Muḥammed ümmeti (0807), cümle ḫalḳuñ rızḳını sensin viren (0822).

Teklik 3. şahıs zamiri:

Yalın hâl: ol.

Evvel anı eydelüm kim ol bize (0001), ol gideli bir sāʿat şād olmadum (0034), ol çıḳıcaḳ bir geleci söyledüm (0039), ol nice dirse biz anı idelüm (0139).

İlgi hâli: anuñ.

Kim neler getürdi anuñ başına (0021), cinnīye beñzetdi anuñ özini (0158), varuban geçsün ötesinden anuñ (0221), anuñ ahı ṭaġlara eṣer ider (0375).

Yükleme hâli: anı.

Çün işitdüm anı cāndan bizerem (0431), kimimüz ezber ḳılur anı dile (0508), daḫı ṭatlu ḳılmış anı pīşeker (0578), keşīş eydür kitābumuzda anı (0640).

Yönelme hâli: aña.

Dünyānuñ mekri aña irdi yārā (0017), ya bu aña ḳanda beñzer olası (0098), göricegez aña yaman baḳmasun (0232), ṣordı bir bir aña maʿlūm eyledüm (0351).

Bulunma hâli: anda.

Dīn-i İslām anda ẓāhir olısar (1046).

Uzaklaşma hâli: andan.

Baña bir dad gelür andan ne şeker (0578), çün işitdüm bu sözi andan i yār (0611), çünki geldi bu cevāb andan baña (0651), çünki geldi bu āvāz andan yaña (0839).

Vasıta hâli: anuñ ile, anuñ-ıla, anuñla:

Döndi sulṭān anuñ ile söyledi (0464), anuñ ile n'olısar ḥālum işit (0872), düşdi öñüme anuñla giderem (0898), bu ne işdür sen anuñla işledüñ (0967), anuñ-ıla çıḳa bildüm iy aḫī (1032), anuñ-ıla ḫalḳı ol uta idi (1035).

Eşitlik hâli: ancılayın, anca.

anca yıldan yıla göydi ol nigār (0052), Ancılayın gişiden tañrı bizer (0230), Kim göre ancılayın ʿibret işi (0461), ancılayın bir ʿaẓīm ḳuş görmedüm (0562), yırtılıcaḳ anca yalın yörürem (0693).

Sebep gösterme hâli: anuñ içün, anuñ-ıçun.

Kim anuñ içün yaratdı ʿālemi (0015), anuñ içün cümlesin var eyledi (0016), anuñ-ıçun işledüm ben bu işi (0981), anuñ-ıçun mertebeye irdiler (1347).

Çokluk 1. şahıs zamiri:

Yalın hâl: biz.

Biz müʾminüz hem Muḥammed ümmeti (0170), biz daḫı işitmişüz bu ḥālları (0236), biz kāfirlerüz bular müʾmin-dürür (0321), bunlar eydür biz daḫı ġarḳ olduḳ uş (0735).

İlgi hâli: bizüm.

Ol zamāndan ḳaldı bizüm neslimüz (0844).

Yükleme hâli: bizi.

İllā ḳılları żāyiʿ eyler bizi (0177), bizi ḳırarlar ḳılurlar hem cezā (0320), bu duʿādur kim bizi manṣūr ḳılur (0507), gör ki ne ṭarlıġa ṣaldı bizi ḥaḳ (0728).

Yönelme hâli: bize.

Görmiş ol bize ḫabar virdi ebī (0731), anuñ içün delīl olasız bize (0846), cümlesin bize ḥikāyet eylegil (1039), ne dilersin muştulıḳ digil bize (1057).

Uzaklaşma hâli: bizden.

Ger żarar irdi ise bizden size (0100), oḳuyıcaḳ maḥv olur bizden ḥayāt (0388), kimse bizden ziyān itdi mi saña (0408), bağlayup bizden yañaya geldiler (0698).

Vasıta hâli: bizüm-ile.

Bizüm-ile luṭfī hem iḥsān iden (0389).

Çokluk 2. şahıs zamiri:

Yalın hâl: siz.

Siz ṣalavāt getürüñ Muḥammede (0014), iy ev issi siz anı ṭutuñ didüm (0040), her gice siz ġusl-ıla yatuñ didi (0202), siz daḫı yaraġuñuzı ḳıluñuz (0315).

İlgi hâli: sizüñ.

Ammā sizüñ ʿahduñuzda yoḳ vefā (0536), selāmuñuzı sizüñ aña virem (1214).

Yükleme hâli: sizi.

Kimsene görmeye sizi ḳaçasız (0168).

Yönelme hâli: size.

Ger żarar irdi ise bizden size (0100), size anuñ żararı yitdi ise (0101), size ziyānı irişe göresiz (0300), eydeyim birin birin imdi size (0343).

Uzaklaşma hâli: sizden.

Sizden eksük olmamış cevr ü cefā (0536).

Çokluk 3. şahıs zamiri:

Yalın hâl: olar, anlar.

Girdiler anlar ṭanıḳlıḳ virdiler (0070), siz yatıcaḳ ṣoḥbeti anlar ḳılur (0215), çün olar keşīş ḳatına geldiler (0699), dāʾim anlar bunda gerek kim çıḳa (0803).

İlgi hâli: anlaruñ.

Anlaruñ işi daḫı olur yaman (0489), bilmez anlaruñ içinde bir gişi (0718), kim deñiz olur anlaruñ yirleri (0802).

Yükleme hâli: anları.

Başladum taʿlīm iderem anları (0382), iki fınduġ-ıla anları urur (0912), anları alup ḳapuya iresin (0987).

Yönelme hâli: anlara.

Benī ʿĀmir ḳavmı dirler anlara (0316), azıcaġaz yol gösteren anlara (0583), yine ṭurdı anlara ḳarşu gider (0920), iki fınduḳ anlara daḫı urur (0921).

Bulunma hâli: anlarda.

Bir zamān anlarda ṭurdum ẕevḳ-ile (0370), var mıdur anlarda iden bu işi (1104).

Uzaklaşma hâli: olardan, anlardan.

Kim bile anlardan ola urasız (0300), biter olardan daḫı ah ḳıluram (0737), gerçi ḳorḳaram olardan ben ḳatı (1001), çün olardan ḳurtuluram ey aḫī (1003).

Vasıta hâli: anlarla.

Var bile anlarla bir ʿavrat daḫı (0153).

2.2. İşaret Zamirleri:

Eserde yer alan işaret zamirleri ve çekimleri aşağıdaki gibidir:

2.2.1. Bu:

En yakında olan nesneyi göstermek için kullanılır. Bu zamirin çekimi ve kullanılışı bugünkünden farksızdır.

Yalın hâl: bu.

Ya bu aña ḳanda beñzer olası (0098), var içinde ne ki bu görmiş-dürür (0284), bu Muḥammedüñ yārıdur bilüñüz (0705), döndi eydür bu Süleymāndur nebī (0945).

İlgi hâli: bunuñ.

İllā bunuñ cinnīye beñzer özi (0181), çün bunuñ biz ṣalduġın görür bular (0697), bunuñ ucından neler gördüm neler (0889), bunuñ ehli çünki seni göreler (0990).

Yükleme hâli: bunı.

Ḫalīfe virüp-dürür bunı bize (0124), bunı ḳardaş eyledüm kendüzüme (0365), bunı işidicek efḡān ḳıluram (0737), ḥācetüm budur bunı götüresin (1291).

Yönelme hâli: buña.

Ben ideyim buña ḳullıḳlar daḫı (0366), senüñ içün ben buña ḫiẕmet ḳılam (0475), bu kāfir cinnīsidür seni buña (0502), ol daḫı geldi buña virdi selām (1279).

Bulunma hâli: bunda.

Seni bunda “bunda: burada” kim getürdi vir ḫabar (0347), seni bunda “bunda: burada” ḳor isem n’olur ḥāluñ (0533).

Uzaklaşma hâli: bundan.

Ayru ṣaldı beni bundan rūzigār (0175), Gidicegez bundan “bundan: buradan” alayım bile (0824), yoḫsa eylemiş idüm bundan biter (0970).

Bildirme hâli: budur.

Bellü budur diyüben inanmazam (0182), bir vaṣiyyeti budur daḫı bize (0205), gice gündüz dilegüm budur benüm (0650), perīşānlıġum budur ki düşmişem (1218).

Vasıta hâli: bunuñ-ıla, bunuñ ile.

Bunuñ ile yaḳın oldum bir gice (0239), bunuñ ile söyleşür iken bile (0322), bunuñ-ıla söyleşürken iy yārā (1268).

Sebep gösterme hâli: bunuñ içün.

Bunuñ içün ṣaḳlar-ıdum ben seni (0938).

2.2.2. Bular, bunlar:

En yakında olan nesneleri göstermek için kullanılırlar. “bu” işaret zamirinin çokluk şekilleridir.

Yalın hâl: bular, bunlar.

Cümle ḫalḳuñ adını bunlar bilür (0116), ṭurdı ʿÖmer ḳatına bunlar gelür (0142), biz kāfirlerüz bular müʾmin-dürür (0321), ne bular namāz ḳılur kim ben ḳılam (0355), didüm bārī kim bular kimler durur (0782), çünki bunlar sözümi işitdiler (1024).

İlgi hâli: bularuñ, bunlaruñ.

Bunlaruñ şeklini maʿlūm eyleye (0282), bunlaruñ içinde gördüm ey ebī (0301), gevdeleri yoḳ bularuñ başı var (0294), hem işitmişem bularuñ sözini (0416).

Yükleme hâli: buları, bunları.

Ne şekildedür buları söylegil (0281), kim buları göre bismi'llāh diye (0307), baġruma başup buları aġlaram (0403), bunları işidicek ben aġlaram (0774), bunları düzüp yazanuñ cānına (1401).

Yönelme hâli: bulara, bunlara.

Bunlara maʿlūm ne kim insī ḳılur (0116), benüm-ile faḫr ider ol bunlara (0275), aldılar ḳılıç bulara girdiler (0325), selāmum benüm bulara viresin (0498), ḥayrān oldum bunlara baḳa baḳa (0551), tañrı selāmın bulara virürem (1201).

Bulunma hâli: bularda.

Ne namāz olur bularda ne ṭāʿat (0278), nice müfsid iş bularda görmişem (0358), illā bir ʿaceb bularda görürem (0384).

Uzaklaşma hâli: bulardan.

Hīç bulardan kimseye gelmez vefā (0287).

Vasıta hâli: bularuñ-ıla, bunlar ile.

Kim bularuñ-ıla eglenür cānuñ (0064), bir zamān ben bunlar ile olmışam (0308).

2.2.3. Şol:

Daha uzakta olan nesneyi göstermek için kullanılır. Bu zamir uş+ol yapısından oluşmaktadır ve çokluğu yoktur (bk. Özkan, 2009: 122). Eserimizde bu zamirin örnekleri azdır.

Şol sāʿat içinde ṭutmışlar anı (0041), şol aġaç yapraġı gibi ditredi (0120), şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar (0167), şol ṭoñuz gözlerine beñzer gözi (0596).

2.2.4. Ol, o:

En uzakta olan nesneyi göstermek için kullanılır. "o" zamirinin eserde örneği çok azdır, "ol" zamiri ise diğer EOT'nin metinlerine olduğu gibi daha çok kullanılmıştır. "ol" işaret zamiri ile "ol" şahıs zamiri arasında çekim bakımından fark yoktur. Bundan dolayı "ol" işaret zamiri ile ilgili birkaç örnekle yetineceğiz.

o: Ne yir o yir ʿacebe ḳaldum aña (0619), biñ oldı baña o bir sāʿatüm (1125).

ol: Hem ol oġlanlar benüm oġlanlarum (0123), öñlerince gelür ol ʿavrat bile (0143), gör ki n'itdi benüm ile ol ḫoca (0239), Yatsuyı anda "anda: orada" ḳılur ṭurur gider (0078), göñlüm anda "anda: orada" bir dem eglenmek diler (0592), Bir cānāvar gördüm anda "anda: orada" şimdi ben (0653).

2.3. Dönüşlülük Zamirleri:

Eserimizde kullanılan dönüşlülük zamirleri ve çekimli şekilleri aşağıdaki gibidir:

2.3.1. Kendü:

Kendü: Kendü alur ḳılıcı diler ṭura (0135), aşaġa ḳor beni kendü oturur (0273), ol yaña çıḳıcaġaz kendü gide (0711), beni anda bıraġur kendü gider (0893), kendü oturmış iken örü ṭurur (0895),ṭoġrı kendü evine gelür imiş (1050), siz beni kendü ilüme ṣalasız (1059), beni kendü ḳatına yaḳın diler (1250).

Kendünüñ: Kendünüñ zaḥmeti kendüye ḳalur (1334).

Kendüsi: Ol gice içinde kendüsi ire (0195), ʿāṣī melʿūn kendüsi şeyṭān ṣoyı (0457).

Kendüñe: Ögüt virürseñ virgil kendüñe (1156).

Kendüye: Ṭurdı ʿavrat kendüye derdi ögin (0053), gider ayruḳ kendüye gelmez cānı (0390), diri oldı kendüye geldi cānı (0956).

2.3.2. Öz:

Özüm: Bilmezem ne yaña giderüm özüm (0747).

Özüñ: Ol yüzüg-ile ḫalāṣ oldı özüñ (1034).

Özi: Ev benümdür hem ḥelālumdur özi (0164), illā bunuñ cinnīye beñzer özi (0181), dimiş-idi daḫı gitmeden özi (0192), ḥulle geymiş ḥūrīye beñzer özi (1128), nūr içinde şöyle ġarḳ olmış özi (1246).

Özüme: Ol ḳadar endīşe düşdi özüme (0397), aña baḳup fikr iderem özüme (0813).

Özüñe: Ġam yime endīşe ṣalma özüñe (0470), Ha virürsin özüñe dāʾim taʿab (1146).

Özini: Cinnīye beñzetdi anuñ özini (0158).

Özin: Ya şalınup faḫr ider özin bizer (0230).

2.3.3. Kendüz:

Bu zamir kendü ve öz dönüşlülük zamirlerin birleşmesinden oluşmuştur (kendüz<kendü+öz).

Kendüzüm: Uyanuban bunda gördüm kendüzüm (1048), kendüzüm evüm ṭamında görürem (1375).

Kendüzüme: Bunı ḳardaş eyledüm kendüzüme (0365), başladum şiʿr oḳuram kendüzüme (1227).

Kendüzini: ʿArża ḳıldı ʿÖmere kendüzini (0030), başladı kendüzini öger ol it (0261), kendüzini deñize pertāv ider (0808).

Kendüzin: Her ne-kim yöriye kendüzin göre (0229), kendüzin görsün evinde ey aḫī (0477).

Kendüzine: Ḳul ide idi seni kendüzine (1029).

Kendüzinden: Kim anı kendüzinden söyleye (1338).

2.4. Belirsizlik Zamirleri:

Eserimizde kullanılan belirsizlik zamirleri ve çekimli şekilleri aşağıdaki gibidir:

2.4.1. Biri, birisi:

Daḫı ben seni birisine virem (0068), enṣārīlerden biri ṭurdı örü (0074), birine dönüp didüm-ki ey yigit (0314), birimüzi ḳomaz ayaġın ṭurur (0318), birisinde yazılu Allāh adı (0930), fınduġuñ birisini urġıl baña (0942), fınduġuñ birisi-y-ile ururam (0953), ara yirde birisi diri ḳalur (0977).

2.4.2. Her biri, her birisi:

Her biri işlü işine gitdiler (0076), her biriñüz ayru yatuñ bu gice (0138), her birisi bir bucaḳda yatdılar (0140), her birinüñ aya beñzer yüzleri (1016), her birimüz nice yıldur oturur (1051).

2.4.3. Her kim, her ki, her kime kim:

Her kim ayaḳ başdı anı ḳahr ider (0008), Muṣṭafānuñ her ki ṣoñına ḳala (0155), ʿavrat-ıla her ki yaḳınlıḳ ḳıla (0203), her ki yolda uġrar ise ekine (0220), her kime kim

ḫışm-ıla bunlar baḳar (0290), her kime kim yüzügi ḳarşu yārā (0663), maḥrūm ḳalmaz her kim aña yüz sürer (1241), her kim anuñ görkine aldanısar (1319).

2.4.4. Ne, her ne, her ne kim, her ne ki:

Her ne kim didi anı itmek gerek (0084), her ne kim ṣordum ise virdi nişān (0178), her ne-kim ġurbetde bu görmiş-dürür (0188), ʿOs̱mān ʿAlī aṣḥābı her ne ki var (0497), her ne gösterür baña ol-dem ġanī (0883), ben ne direm işidür-iseñ sözüm (0890), nefesi neye ṭoḳunursa yaḳar (0916), her ne söylerse beni ol azduran (0975), her ne emr itseñ olur daḫı saña (0996).

2.4.5. Kimse “<kim+ise”, kimsene:

Kimseyi ḳor mı ki aça gözini (0007), dünyāda kimse murād almayısar (0012), kimseye bu dünyā ḳılmadı vefā (0013), ʿÖmer eydür kimseñ var mı senüñ (0064), kimsene görmeye sizi ḳaçasız (0168), kimsenüñ baña elemi yitmedi (0411), oldur ol-kim nesnesi yoḳ kimsede (1333).

2.4.6. Kim, kimi, kimisi:

Soru zamiri olan “kim”, eserde yer yer belirsiz zamiri olarak kullanılmıştır.

Kim alursa kābīnini ben virem (0073), kimisi puta ṭapar kimi oda (0272), kimümüzi helāk eyleyüp gider (0319), kimümüzi baġlayup esīr ider (0319), kimimüz ezber ḳılur anı dile (0508), kimimüzüñ yazılu vardur bile (0508), kimisi şād ola kimi yirine (0667), kimi cinnī kimi işekdür daḫı (1081), kimi ejdehā kimi öküzdür daḫı (1081).

2.4.7. Ḳamu, ḳamusı “hepsi”:

Cinnīler ḳıpırdıya düşdi ḳamu (0313), rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza (0001), ḳamuñuz bu sözüme ṭanıḳ oluñ (0364),ne işe gelür ḳatında ḳamusı (0579).

2.4.8. Ḳanḳı, ḳanġı:

Ḳanġıñuz bu ʿavratı eyler ḳabūl (0072), ḳanḳı müʾmin kim buları işide (0786).

2.4.9. Ayruḳ “başkası”:

Revā degül seni bir ayruḳ ala (0050), rızḳını yirler ṭaparlar ayruġa (1274).

2.4.10. Degmesi “her birisi”:

Degmesini ḳaṣd idüp öldürmeñüz (0299).

2.4.11. Cümle, cümlesi:

Anuñ içün cümlesin var eyledi (0016), cümle ḫalḳuñ adını bunlar bilür (0116), aṣḥābuñ cümlesine hep söyledi (0196), cümlesinüñ içi ṭaşı ḳapḳara (0279), cümlesi oruç ṭutar ḳılur namāz (0338), seyr iderem cümlesini dünyānuñ (0610), cümlecügi zārī zārī iñiler (0724), cümlemüzüñ gözi ol ṭaġa baḳar (0741), yaḫşı yaman cümleyi benden görür (1053), cümlesinüñ ḥāceti andan biter (1241).

2.5. Soru Zamirleri:

Eserde "kim" ve "ne" soru zamirleri kullanılmıştır. Bu zamirlerin eserde geçen şekilleri ile ilgili şu örnekleri gösterebiliriz:

2.5.1. Kim:

Kim: Kim neler getürdi anuñ başına (0021), kim göre buncılayın tuḥfe işi (0156), seni bunda kim getürdi vir ḫabar (0348), kim göre ancılayın ʿibret işi (0461).

Kime: Sen var iken kime ḥālum söyleyem (0044), yine eydür kime ṭaparsın yārā (0792), ḥālumı kime şikāyet ideyim (1070).

Kimdür: Eylik itmeyen kimdür ol dostına (0948).

Kimüñ: Bir daḫı kimüñ ki dirligi arı (1397).

Kimler: Didüm bārī kim bular kimler durur (0782).

2.5.2. Ne:

Ne: Yā ʿAlī gör ne didi sulṭān baña (0500), sen ne ḳuşsın daḫı nedür menzilüñ (0582), itdi ne yirdensin anı it baña (0630), keşīş eydür Muṣṭafānuñ ḥālı ne (0633).

Nedür: Bu issüzlik yazıda nedür işüñ (0625), bunda geldük nedür aḥvāl didiler (0700), didiler kim nedür işüñ bilelüm (0703), nedür anlar sen nesin digil baña (1311).

Neye: Niçün oturmış neye ḥākim-dürür (1130).

Neden: Ḥayaṭ ortasında bulındı neden (0099), pes bu tekebbürlik eylemek neden (1392).

Nireden: Yimek içmek nireden irer size (0675), nireden gider yolum söyleyesin (0851), gelişüñ nireden aḥvāluñ nedür (0862), gelişüñ nireden aḥvāluñ nedür (1137).

Niredendür: Yā yigit dir niredendür gelişüñ (0625), niredendür gelişüñ baña eyit (1087).

2.6. Bağlama Zamirleri:

Eserde “kim” ve Farsçadan Türkçeye geçen “ki” bağlama zamirleri kullanılmıştır. Bu zamirlerle ilgili şu örnekleri gösterebiliriz:

2.6.1. Kim:

Evvel anı eydelüm kim ol bize (0001), ben diyem kim ayruḳ eyle itmeye (0102), kim ṣavılur bağlu ḳapudan ḳażā (0211), geldüm ol keşīşe gör kim n’iderem (0682), kim bu bendden āzād olmaġum benüm (1114), kim bu işlerde saña vardur yönüm (1229).

2.6.2. Ki:

Kimseyi ḳor mı ki aça gözini (0007), döndi ol eydür ki cinnī degülem (0092), şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar (0167), ḥayaṭa çıḳdum ki ġusl idem arı (0240), bir sāʿat ḳomaz ki ḳatından gidem (0369), sen daḫı oḳı ki manṣūr olasın (0510).

3. SIFAT:

Sıfatlar, bir ismin önüne gelerek o ismin özelliklerini ya niteler ya da belirtir. Bundan dolayı sıfatlar niteleme ve belirtme sıfatları olmak üzere ikiye ayrılır.

3.1. Niteleme Sıfatları:

Bu tür sıfatlar bir ismin önüne gelerek o ismin özelliklerini niteler. Eserde pek çok örneği vardır.

Kim senüñ ḳıṣṣañ ʿaceb ḳıṣṣa durur (0199), bir daḫı ḳorḳulu sözleri dile (0212), ol daḫı hem yine yavuz iş olur (0219), girdi bevvāb ulu dīvleri alur (0452), artlarınca geldi bir cinnī ḳara (0456), ol yüzi nūrlu müʾminler olısar (0666), tevbe ḳıla şimdiden devletlü ḳul (0672), hem benümle söyleşür ṭatlu kelām (0860), bir ḳızıl altun ḳurılmış taḫt-gāh (0923), ḳanda kim bir ḫūb nigār görür imiş (1049).

3.1.1. Karşılaştırma Sıfatları:

Bu tür niteleme sıfatları “-raḳ, -rek” eki ile yapılmaktadır. Eserde iki yerde ek ile kelime arasına vezin gereği olarak yardımcı ünlü girdiğini de görürüz.

Ol cānumdan yigirek “daha iyi” cānlarumı (0402), ṭadı baldan daḫı ṭatluraġ-ıdı “daha tatlı idi” (1261), dört yanında hem ferişte çoġıraḳ “daha çok” (1284).

3.1.2. Berkitme Sıfatları:

Bu tür niteleme sıfatları ya sıfatın ilk hecesine "p, m, s, r" seslerinden birinin eklenmesi ile oluşan heceyi sıfatın önüne birleştirerek, ya da sıfatı tekrarlayarak kurulur. Eserimizde şu örneklerde geçmektedir:

Ḳapḳara yüzi vü şapşaru dişi (0254), cinnīler ṭopṭolu içi zindānuñ (0447), dürlü dürlü vāḳıʿaya irmişem (0570), dürlü dürlü yimişi var baḳçanuñ (0680), düpdüz-idi seküye beñzer tamām (1374).

3.2. Belirtme Sıfatları:

Bu tür sıfatlar bir ismin önüne gelerek o ismin özelliklerini belirtir. Sayı, işaret, belirsizlik, soru ve küçültme sıfatları olmak üzere beş bölümde ele alacağız.

3.2.1. Sayı Sıfatları:

Eserde geçen sayılar diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibidir. EOT'de kullanılan sayılar bugünkünden farklı olarak bazı sayılarda ses değişikliğinin olmasıdır.

3.2.1.1. Asıl sayı sıfatları:

Bu tür sıfatlar isimlerin önüne gelerek sayılarını belirtir. Eserimizde geçen bazı örnekleri şunlardır:

Bir ḥikāyet geldi bu sözden bize (0019), ol iki cihān güneşi Aḥmedi (0639), ḳullıḳ itdüm bunlara üç yıl tamām (0309), dört gice dört gün giderem yā imām (0590), yidi idi altısı helāk olur (0977), tā ḳılınca yidi muṣḥafı tamām (0383), dört ay on gün ʿiddetin tamām ider (0060), yıl on iki ay bu iş anuñ işi (1144), aḳar idi ṣuyı ḳırḳ arşun yüce (1072), dir ki yitmiş yıllıḳ aña yol-durur (0428), yitmiş iki ṭāʾifeden aldı Nūḥ (0843), yüz ḳaravaş yöresinde görürem (1015), didi biş yüz yıl bir sāʿat durur (0649), nice biñ cinnīler öldürdiler (0326).

3.2.1.2. Sıra sayı sıfatları:

Eserde bir tek şu örnekte geçmektedir: Tā bişinci yire degin yitürür (0268).

3.2.1.3. Üleştirme sayı sıfatları:

Eserde bir tek şu örnekte geçmektedir: Birer ellerinde od ṭutar geri (0549).

3.2.2. İşaret Sıfatları:

Eserde kullanılan işaret sıfatları şunlardır:

3.2.2.1. Bu:

İşit imdi bu cihānuñ işini (0006), döndi eydür ey ḥelālum bu gice (0080), ʿavrat eydür bu ʿacāyıb iş ola (0095), ne ʿacāyıb āyet olur bu āyet (0388), ʿÖmer eydür bu duʿā kim ol size (0514), çünki geldi bu cevāb andan baña (0651).

3.2.2.2. Ol:

Yirem ol yimişleri ḳarnum ṭoyar 80681), cümlemüzüñ gözi ol ṭaġa baḳar (0741), yaʿnī ol çırāġa degin giderem (0815), yatur ol serīr içinde bir emīr (0925), ol sāʿat emr eyledi ol dīvlere (1063), girdüm ol ḳaṣruñ içine yörürem (1181).

3.2.2.3. O:

Ne yir o yir ʿacebe ḳaldum aña (0619), biñ oldı baña o bir sāʿatüm (1125).

3.2.2.4. Şol “<uş+ol”:

Şol sāʿat içinde ṭutmışlar anı (0041), şol aġaç yapraġı gibi ditredi (0120), şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar (0167), şol ṭoñuz gözlerine beñzer gözi (0596), didüm iy ṣāḥib-i ʿĪsā şol çimen (0653), yöri şol dere içine gir daḫı (0677),

3.2.2.5. İşbu:

Ṭanıġuñ var mı senüñ işbu söze (0067), ne gişidür işbu söyleyen saña (0121), ʿAlī eydür Muṣṭafā işbu sözi (0192), dünyāda işler cümle işbu işi (1108).

3.2.2.6. Uş:

Ṭoġrı söyle baña uş sözüñ daḫı (0841), uş ʿimārete irişdürdi beni (1166).

3.2.3. Belirsizlik Sıfatları:

Eserde kullanılan belirsizlik sıfatların bazısı şunlardır:

Bir: Bir gün ola kim ölesin sen daḫı (0011), ḳapusında geldi bir ʿavrat ṭurur (0027), beni bir gişiye daḫı viresin (0045), şerʿ-ile sen bir müslimān alasın (0059).

Bir iki: Oḳıya bir iki āyet ḳurānı (0206).

Bir ḳaç: Vardı ʿavrat bir ḳaç ulular alur (0069), bir ḳaç kerre böyle oldı yā imām (0636).

Bir nice: Vardı bir yay bir nice fınduḳ alur (0894).

Ḳamu: Ḳamu dīnlerden anuñ dīni arı (0845), ḳamu ʿālem ḫalḳını uta idi (1026), kim ḳamu ʿālem fānīdür ol bāḳī (1354).

Degme: Degme bir ṭırnaḳları vardur daḫı (0089), degme yapraḳ bir gişiyi büriye (0757).

Ayruḳ: Var bir ayruḳ nesneye dişüñ bile (0131), şanma kim ayruḳ duʿā göge aġa (0668), yoḫsa ayruḳ tevbeler olmaz ḳabūl (0672), kim getürür saña ayruḳ giyesi (0684).

Nice: Nice yazılar yabanlar seyr ider (0266), nice şaḥrālar cezīreler geçer (0267), nice deñizler daḫı geçe gişi (0430), nice ʿalāmetler anda görine (0667).

Her: Her gice siz ġusl-ıla yatuñ didi (0202), her gemi içinde bunca er olur (0687), her aġacuñ yapraġı vardur iri (0756), şabr-ile her gişi maḳṣūda yiter (1385).

Cümle: Cümle endāmını ḳıllar bürümiş (0088), cümle ḫalḳuñ adını bunlar bilür (0116), cümle cinnīler benüm dedem ḳulı (0264), cümle işlerini bir bir söyledi (0727).

Çoḳ: Bende daḫı vardur işte çoḳ yara (0113), çoḳ şalavāt virürler peyġambere (0340), çoḳ ferişteler daḫı gördüm i yār (0548), baña daḫı çoḳ duʿālar ḳılasın (0960).

3.2.4. Soru Sıfatları:

Eserimizde kullanılan soru sıfatları şunlardır:

Ḳanḳı: Ḳanḳı müʾmin kim buları işide (0786), bilmezem kim ḳanḳı yaña ʿazm ider (0831), bilmezem-ki ḳanḳı yaña gideyim (1070), yigit eydür ḳanḳı ıḳlīme seni (1272).

Ne: Ḳādirüñ gör kim ne ḳudret işi var (0294), göñlüme itdüm-ki bu ne iş idi (0407), saña ne söz direm imdi ben daḫı (0427), sen ne ḳuşsın daḫı nedür menzilüñ (0582).

3.2.5. Küçültme Sıfatları:

Bu tür sıfatlar -caḳ ve -cuḳ gibi küçültme ekleri ile yapılır. Eserimizde şu iki örnekte geçmektedir: Ḳalur ise şöyle yalıncaḳ tenüñ (0683), zaḥmet-ile bir ḳoġacuḳ şu çıḳar (1330).

4. ZARF:

Eserimizde diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi hem Türkçe kökenli hem de yabancı kökenli kelimeler zarf görevinde kullanılmıştır. Bu kelimelerin bazıları doğrudan doğruya zarf olanlar, bazıları isim ve sıfatın zarf görevinde kullanılanlar, bazıları ise isimlerin sonuna son çekim edatı getirmek suretiyle yapılan kelimelerdir.

4.1. Zaman Zarfları:

Eserimizde bu tür zarflar çok kullanılmıştır. Bazı örnekleri şunlardır:

Doğrudan doğruya zarf olanlar:

İmdi: İşit imdi bu cihānuñ işini (0006), işit imdi nicesi oldı ḫabar (0071), söyle imdi nice oldı mā-cerā (0160), işit imdi sen bu ʿacāyıb işi (0395).

Şimdi "<uş+imdi": Sulṭān eydür şimdi emīn olduñuz (0359), bir cānāvar gördüm anda şimdi ben (0653), işde şimdi dünyādan biz giderüz (0736), şol yüzüge şimdi ben varısaram (0940).

Girü "sonra": Sen daḫı şimden girü eyle ṭāʿat (0361).

Ḳaçan "ne zaman", ḳaçan-kim: Bu ḫo yitmiş yıl imiş ḳaçan olur (0436), ḳaçan olur varup evüm göreyim (0437), her ḳaçan kim il ucını göresin (1061).

Çün "vaktaki": Ol gişi çün ʿavratı baḳar görür (0090), ol ḳulı çün ḳapuya ṭurur çıḳar (0149), pādişāh çün gördi anuñ ṭapusın (0449).

İsim ve sıfatlardan meydana gelenler:

Andan "ondan sonra": Dönerem andan evüme giderem (0400), andan ol menzilüñe irmek gerek (0429), düşdüm andan oda ey Ebū'l-Ḥasan (0673).

Bugün: Nice-kim bugün sevindürdüñ beni (1025).

Gice: Benüm ile bir gice oldı yaḳın (0036), üç gün üç gice ḳılıçlar urdılar (0327).

Bu gice: Bu gice mi buldı ancaḳ gelesi (0098), virmiş-idüñ bu gice n'idem saña (0161).

Yarın: Giriser yarın cehennem ḳoynına (1336).

Bir yıl: Yöri bir yıl daḫı ṣabr eyle girü (0049).

Gice gündüz: Gice gündüz işleri ṭāʿat-durur (0360), gice gündüz oḳuduram yā imām (0383), gice gündüz ṭurmadın sürmek gerek (0429), gice gündüz saña duʿā ḳıluram (0466).

Gündüzin: Gündüzin seyr iderem uçdan uca (0761).

Aḫşam: Bir daḫı aḫşam olıcaḳ ḳapuñuz (0210), aḫşam olıcaḳ yine ṭurdum aḫī (0767).

Öñdin “önce”: Senden öñdin gör olanlar ḥālını (0010).

Ṭañla, ṭañlacaḳ: Ṭañla olsun görelüm ḥālı nice (0138), ṭañlacaḳ oldı ikisi ṭurdılar (0141).

Ṣoñ: Muṣṭafānuñ her ki ṣoñına ḳala (0155), emānetüm bu durur öñden ṣoña (0521), nebīlerüñ ṣoñına ol geliser (1046).

Dört ay: Dört ay on gün ʿiddetin tamām ider (0060).

Bir zamān: Müstemiʿ ol bir zamān benden yaña (0172), bir zamān ben bunlar ile ṭurmışam (0358), bir zamān anlarda ṭurdum ẕevḳ-ile (0370).

Ol vaḳt: Beñzer ol vaḳt irişem ben menzilde (1232).

Müddet: Ḫaylī müddetdür göyerem ben aña (0043), bunca müddet ġāʾib ola gelmeye (0194).

Dāʾim, dāʾimā “her zaman, sürekli”: Ol çimen içinde dāʾim otlar ol (0658), dāʾim anlar bunda gerek kim çıḳa (0803), ol ʿāṣī melʿūn dāʾim yörür imiş (1049), dāʾimā ḳovcılıḳ olmasun işi (0227), gök yüzinde dāʾimā uçar bular (0288).

Evvel “önce”: Evvel anı eydelüm kim ol bize (0001).

Nā-gāh, nāgihān “ansızın”: Ḳulaġuma bir ün geldi nāgihān (0404), Geldi yine yanuma ol nāgihān (0867), gözümi ḳalduruban baḳdum nā-gāh (1220).

Gāh “bazen”: Gāh aluban beni inişe iner (0528), gāh aluban girü yoḳuşa çıḳar (0528), gāh baş-ile gāh ayaġa dönerem (0556).

Dem: Ḳapudan çıḳduġı dem baḳar görür (0087), göñlüm anda bir dem eglenmek diler (0592), ṭola ḥavuż diñlene bir dem cānuñ (1154), geçdüm andan daḫı bir dem giderem (1159).

Dem-be-dem “zaman zaman”: Dem-be-dem raḥmet oḳuram ben aña (0580), dem-be-dem bu işi bitüren benem (0584).

Düni gün, düni güni: ʿAḳluñ var ise düni gün ḳurān oḳı (0394), diñledüm oḳur idi düni güni (0517).

Hemān: Bir gişiye uġrayu geldüm hemān (1141), işit imdi vaṣfını anuñ hemān (1164).

Pes “sonra”: Pes gişiye ẓaferi andan bulur (0215).

Hemīn “hemen, derhal”: ʿİddetüm daḫı tamām oldı hemīn (0062), bir ʿacāyıb vāḳıʿa gördüm hemīn (0151), bir ḳuyuya uġrayu geldüm hemīn (1148).

Henüz: Henüz anı ḳucaġumda ṣanuram (0406), daḫı henüz tamām olmadın sözüm (0877).

Edat gurubu hâlinde olanlar:

-a/-e degin: Vardı bir yıla degin çün ṣabr ider (0051), ʿÖmer ile yatsuya degin ḳalur (0077),

diri ḳıyāmete degin ḳaluram (1369).

-a dek: Ġuṣṣa ile aḫşama dek yörürem (0811).

-den girü: Sen daḫı şimden girü eyle ṭāʿat (0316).

-dan berü: Bunca yıldan berü göyerem aña (0180).

Ṣoñra: İllā ṣoñra sözüme pişmān idüm (0040), yidi günden ṣoñra beni kenāra (0753).

4.2. Yer Zarfları:

Eserde geçen yer zarflarından bazıları şunlardır:

Ara: Gelüben bu arada ḳıldum ḳarār (0647), Ṣafā vü Merve arasında çıḳa (0660), ṭurmadum ol aradan gitdüm daḫı (1157).

Ardınca, artlarınca: Artlarınca geldi bir cinnī ḳara (0456), ol öñümce ben ardınca yörürem (0910).

Öñlerince: Öñlerince gelür ol ʿavrat bile (0143).

İlerü: ʿÖmerüñ ḳatına geldi ilerü (0074).

Girü: Zehresi yoḳ bir adım girü gide (0538).

Berü: Ey nigārum baḳ berü dir çaġırur (0090), gel berü gel ey nigār üşenmegil (0093).

İçerü: Virdi destūr içerü girdi daḫı (0029), Anı gördi ḳorḳup içerü girür (0150).

Ḳarşu: Bunı eydür ḳarşu ol melʿūn gider (0266), ya kime kim ʿaṣāyı ḳarşu ṭuta (0664).

Ḳancaru: Bilmezem kim ḳancaru gider yolum (0752), ḳancaru gitdügini hīç bilmedüm (0832).

Ḳanda: Ḳanda gitdügini kimse bilmedi (0042), ḳanda kim varursa varurlar idi (0292).

Orta: Yimege ortaya ṭaʿām getürür (0079), ḥayaṭ ortasında bir gişi ṭurur (0087).

Aşaġa: Aşaġa ḳor beni kendü oturur (0273), eydürem ben aşaġa ḳo yā yigit (1145).

Yuḳaru: Aşaġası şu yuḳaru hem semā (0750).

Öte: Deñizüñ öte yanına şalalum (0710).

4.3. Miktar Zarfları:

Eserde kullanılan miktar zarflarından bazıları şunlardır:

İñen “pek çok, o kadar”: Temīmüñ yüzi iñen nūrlu idi (0108), aralarında biri iñen laṭīf (1017).

Çoḳ: Kim bu kāfirlerle çoḳ urışdılar (0331), Muṣṭafāya ṣalavātı çoḳ getür (1319),

Çoḳ çoḳ: Diyesin çoḳ çoḳ ʿacāyıb görmişem (0570), ṭamuda ol çoḳ çoḳ ʿaẕābları görür (1314).

Azın azın: İçerü girdüm bu kez azın azın (1078).

Gey “pek, çok”: Baña gey ḳaḳıdı ʿitāb eyledi (0964), işidicek gey taʿaccüb ideler (1313).

Ḳatı “çok”: Ḳatı ḳorḳdum yā imām ḳıldum ḥaẕer (0247), sünnī cinnīler ḳatı dürişdiler (0331).

Yavlaḳ “pek, çok”: Yavlaḳ aġlar ben daḫı çoḳ aġladum (0524), beni yavlaḳ sever idi ol pelīd (1052), firḳat odı-y-ıla yavlaḳ pişmişem (1218).

Nice “bol, çok”: Nice biñ cinnīler öldürdiler (0326).

Ol ḳadar: Ol ḳadar bunlara ḳılıç urdılar (0326), ol ḳadar feryād iderler yā imām (0725).

Biñ kez: Beni biñ kez itmiş-idi iy yārā (0539).

Bir kez, bir kezin: Yılda bir kez gelür ilümüz urur (0318), āvāz ile bir kezin çaġıruram (0620).

4.4. Tarz (suret, hâl) Zarfları:

Eserimizde bu tür zarflar pek çok kullanılmıştır. Eserde kullanılan bazı örnekleri şunlardır:

Eyle “öyle”: Her ne kim göñli diler eyle ide (0711), söyleyicek sözi eyle ṣanasın (0459).

Böyle: Bir ḳaç kerre böyle oldı yā imām (0636), dün içinde böyle ṭurur çaġırur (0782).

Şöyle: Şöyle düşdüm ben daḫı gice yere (0559), şöyle urur gemiyi ṭaġa yārā (0743).

Ḫoş: Sulṭān eydür sen bunı ḫoş göresin (0482), bir zamān ol baḳçada ḫoş giçerem (0758).

Ayru: Her biriñüz ayru yatuñ bu gice (0138), ayru ṣaldı beni bundan rūzigār (0175).

Arḳun arḳun “yavaş yavaş”: Arḳun arḳun girdüm anda yörürem (0593).

Azın azın “yavaş yavaş”: İçerü girdüm bu kez azın azın (1078).

Bir bir: Ḳurān indi üstine bir bir beyān (0003), ideyin bir bir anı ṭapuñıza (0019), bir bir esīrlerini getürür (0344), sulṭānuñ bir bir öñine geldiler (0455).

Pāre pāre “parça parça”: Anda gördüm ḳıldılar pāre pāre (0330), taḫta taḫta sökilür pāre pāre (0743).

Zārī zārī: Cümlecügi zārī zārī iñiler (0724), anı görüp zārī zārī aġlaram (0829).

Ser-te-ser: Ser-te-ser Ḳāf memleketin gezmişem (1090).

Başdan başa: Ḥükm idem bu dünyāya başdan başa (0946), geziserem cümlesin başdan başa (1115).

Uçdan uca: Gündüzin seyr iderem uçdan uca (0761), oturup oḳur idüm uçdan uca (1044).

Gele gele: Gele gele bu menzile irmiş ol (0706).

Gide gide: Gide gide yavlaḳ oldum iy yārā (0817).

Ne resme: Ḳuş ne resme kim yuvasından düşer (0558).

Yaluñuz: Nice ṭarlıḳlara düşdüm yaluñuz (0850).

Tīz "çabucak": Tīz buyurdı açdı zindān ḳapusın (0449), tīz oḳudum geñez itdi anı ḥaḳ (0511).

Anca "o kadar": Anca düger yaḳın irişür göge (0543).

Geñez "kolay, kolaylıkla": Geñez olur dünyāda müşkil işi (1356), tīz oḳudum geñez eyledi ġanī (1372).

5. EDAT:

Eserde kullanılan edatlar EOT'nin diğer metinlerinde kullanılan edatlardan farksızdır. Bu edatların bir kısmı isim ve fiillerden kalıplaşarak (gibi, içün vs. gibi) doğrudan doğruya edat olarak kullanılan kelimelerdir. Bir kısmı ise aslında isim, sıfat ve zarf oldukları halde edat gibi kullanılan sözlerdir (Özkan, 2009: 126). Eserde geçen edatların bir kısmı Türkçe kökenli bir kısmı ise Arpaça ve Farsça gibi yabancı kökenlidir. Bu edatları fonksiyonları bakımından şu şekilde gösterebiliriz:

5.1. Son Çekim Edatları:

Son çekim edatları genellikle sadece edat olarak kullanılan kelimelerdir (Timurtaş, 2005: 120). Bu edatların esâs görevi bir isim ile bir kelime arasında ilgi kurmaktır. Eserde kullanılan bu tür edatları fonksiyonları bakımından şu şekilde sınıflandırabiliriz:

5.1.1. Teşbih (benzerlik) bildirenler:

Gibi "<bigi": Şol aġaç yapraġı gibi ditredi (0120), başı büyük boyı bir çınar gibi (0255).

Mānend: Dünyā içre buña mānend çoḳ ola (0874).

Nitekim: Nitekim emr eyledi peyġamberi (0038), nitekim sözde aġuladuñ beni (0127).

5.1.2. Sebep bildirenler:

İçün “<uc-u-n”: Kim anuñ içün yaratdı ʿālemi (0015), bu ḳapuyı açmaġ-ıçun dürişe (1176).

Diyü: ʿĀṣī oldum diyü zārī aġlaram (0972).

5.1.3. Vasıta ve beraberlik bildirenler:

İle: Ḥasret-ile cānumı yaḳdı firāḳ (0033), benüm ile bir gice oldı yaḳın (0036), tesbīḥ ü tehlīl-ile cān ṭoylañuz (0213), bir zamān ben bunlar ile olmışam (0308).

Birle: Lāceverd naḳş birle anda ḳazılu (0902).

Bile: Var bile anlarla bir ʿavrat daḫı (0153), aṣḥābın bile ögerdi iy dede (0784).

5.1.4. Yer ve yön bildirenler:

Aşaġa: Aşaġa ḳor beni daḫı oturur (0530), eydürem ben aşaġa ḳo yā yigit (1145).

Yuḳaru: Çıḳġıl umuzına yapış yuḳaru (0526), aşaġası şu yuḳaru hem semā (0750).

İçerü: Anı gördi ḳorḳup içerü girür (0150), açılur ol ḳapu içerü girür (0906).

İçre: Muṣṭafānuñ mescidi içre ʿÖmer (0026), cennet içre ḥaḳ aña virür mekān (1363).

Ṭaşra: Almaġa şu ṭaşra ḥayaṭa gelür (0086), yalın eyler ḳılıcı ṭaşra gelür (0133).

Öte: Varuban geçsün ötesinden anuñ (0221), deñizüñ öte yanına şalalum (0710).

Yaña: Döndi Temīmden yaña ḳıldı naẓar (0165), ḳorḳu ile dört yaña gözüm baḳar (0252).

Ḳarşu: Ġusl idince ḳarşu baña söylegil (0249), yile ḳarşu ol bizi bir kez şalar (0697).

Üstine: Başmasun ol sinüñ üstine daḫı (0226), aldı beni çigni üstine gider (0260).

İçinde: Ṣanki cinnīler içinde yörümiş (0088), ḥayaṭ içinde bu cinnīyi görür (0136).

Ara: Gelüben bu arada ḳıldum ḳarār (0647), Ṣafā vü Merve arasında çıḳa (0660).

5.1.5. Sınırlandırma bildirenler:

Degin: Yine ʿÖmer ḳatına degin gelür (0061), yidi ḳat yir altına degin ucı (0733).

Dek: Ġuṣṣa ile aḫşama dek yörürem (0811).

Artuḳ: Andan artuḳ dünyā mülkini gezem (1118).

Tā: Tā bişinci yire degin yitürür (0268), tā ḳılınca yidi muṣḥafı tamām (0838).

Özge: Ḥaḳdan özge dünyāda ḥaḳ bilmezem (0793), ḥaḳdan özge nesne gelmez yāduma (1089).

5.1.6. Zaman bildirenler:

Berü: Bunca yıldan berü göyerem aña (0180).

Girü: Sen daḫı şimden girü eyle ṭāʿat (0361).

Evvel: Evvel anı eydelüm kim ol bize (0001), eydür evvel görmişem bir ṭāʾife (0287).

Öñdin: Senden öñdin gör olanlar ḥālını (0010).

Ṣoñra: İllā ṣoñra sözüme pişmān idüm (0040), yidi günden ṣoñra beni kenāra (0753).

5.2. Bağlama Edatları:

Bağlama edatları, kelimeleri, kelime guruplarını ve cümleleri anlam ve şekil balımından birbirine bağlayan edatlardır. Eserimizde pek çok kullanılmıştır. Bunların bazıları Türkçe kökenli bazıları ise yabancı kökenlidir. Eserde kullanılan bu tür edatları fonksiyonlarına göre şu şekilde gösterebilir:

5.2.1. Şart bildirenler:

Ger: Ṣaġ esen ger ben evüme gidem (0443).

Eger: Sen eger ümmet iseñ aña ata (0005), bu kez eger ḳurtulur ise cānum (0958).

İllā: Yatmasun ol anda illā ġusl-ıla (0203), illā bu yüzügi aña viresin (1061).

Ḳaçan: Her ḳaçan kim il ucını göresin (1061).

5.2.2. Sınırlama bildirenler:

Ammā: Ammā sizüñ ʿahduñuzda yoḳ vefā (0536).

Ancaḳ: Bu gice mi buldı ancaḳ gelesi (0098).

İllā “ancak”: Ḳorḳdı cānum illā yumşaḳdur sözüñ (0107), ṣaldı illā ṣoñra eyledi ġanī (0820).

Pes: Pes yılanlaruñ çoġı anlar durur (0298), pes bu tekebbürlik eylemek neden (1392).

5.2.3. Sebep bildirenler:

Çün: Döndi eydür çün bilürsin ḳurānı (0376), pādişāh çün aġladuġumı görür (0405).

Çünki: Çünki anuñ yüzine baḳar gözüm (0258), sevinürem çünki yiri görürem (0531).

Çün-kim: ʿÖmere çün-kim irişdi bu ḫabar (0165).

Zīrā: Zīrā bu yolda meşaḳḳat görmiş ol (0706), ṭāġī bāġī idi zīrā kim bu it (0994).

Pes: Döndi eydür pes niye aġlar gözüñ (0412).

5.2.4. Cümle bağlayıcılar:

Ki: Kimseyi ḳor mı ki aça gözini (0007), ḫayaṭa çıḳdı ki ġusl ide arı (0038).

Kim: Ben diyem kim ayruḳ eyle itmeye (0102), aġzını açdı Temīm kim söyleye (0282).

5.2.5. Sıralama ve atıf bildirenler:

Daḫı: Atam anam daḫı hem ḳardaşlarum (0065).

Ya: Ya bu çarḫ-ı ġaddāruñ dönişini (0006), ya bu göñlümden geçen teşvīş ola (0095).

İle: Ḫayr idenler ḫayr ile iḥsān bulur (0234), eydür ıssı ile ṣovuḳdan teni (0691).

Vu/vü: Ṣāḥib-i taḳvā vu ehl-i dīn-dürür (0321), aʿżāları elleri vü ayaġı (0386).

U/ü: Uş yine ṣaġ u selāmet gelmişem (0186), tesbīḥ ü tehlīl-ile cān ṭoylañuz (0213).

Hem: Hem senüñ zevcüñ hem oġlanlaruñ (0106), biz müʾminüz hem Muḥammed ümmeti (0170).

5.2.6. Teşbih (benzetme) bildirenler:

Nitekim: Nitekim emr eyledi peyġamberi (0038), nitekim sözde aġuladuñ beni (0127).

Eyle kim: Eyle kim Muṣṭafā ögretdi bize (0381).

Ṣanasın: Nefesinden ṣanasın tütün çıḳar (0256), bir ṭāʾife daḫı çetük ṣanasın (0304).

Ṣanki: Ṣanki cinnīler içinde yörümiş (0088), ṣanki cānum içine urdı dögün (0773).

Beñzer: Başı arslan başına beñzer anuñ (0797), gördüm anuñ yüzi beñzer güneşe (0858).

Ne resme kim: Ḳuş ne resme kim yuvasından düşer (0558).

5.2.7. Açıklama bildirenler:

Yaʿnī: Güle güle yaʿnī kengel eyledüm (0039), yaʿnī ol çırāġa degin giderem (0815).

Ki: Döndi ol eydür ki cinnī degülem (0092), şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar (0167).

Kim: Çaġırur kim müsteʿān itdüm ḥaḳa (0028), ben didüm kim itmeyesin bu işi (0534).

Zīrā: Ḳapunuñ zīrā kilidi bu durur (1178).

Pes: Döndi eydür pes niye aġlar gözüñ (0412), ḳarnı anuñ pes yişil ḳızıl ḳara (0572).

5.2.8. Kuvvetlendirme bildirenler:

Da/de: Var da anı bitüri virgil baña (0494), nireye dirsem oraya sen de baḳ (0852).

Daḫı: Bir gün ola kim ölesin sen daḫı (0011), bende daḫı vardur işte çoḳ yara (0113).

Bile: Aṣḥābın bile ögerdi iy dede (0784), al bile fınduḳların daḫı anuñ (0986).

Ḫod: Ne ḳapudan girdi ne ḫod bacadan (0099), ne bular tañrı bilür ne ḫod nebī (0356).

Hem: Ayı güni hem münevver eyledi (0016), ol baña baḳar ṭurur hem ben aña (0601).

Ḥattā: Dir idüm ben ḥattā sübḥān u ḳadīm (0740).

5.2.9. Karşılaştırma bildirenler:

Gāh ... gāh: Gāh aluban beni inişe iner / Gāh aluban girü yoḳuşa çıḳar (0528).

ya ... ya: Ya delü olur ya ḫod cānı çıḳar (0290).

Ne ... ne: Ne ḫabar geldi ne bitisi baña (0043), ne ādemī ne cānāvar görürem (0856).

5.3. Ünlem Edatları:

Ünlem edatları, his ve heyecanları, sevinç, keder, nefret, vs. gibi ruh hâllerini; tabiat seslerini, seslenmeleri, tasdik, red, sorma, gösterme gibi beyan şekillerini ifade eden edatlardır (Ergin, 2008: 349). Eserimizde kullanılan ünlem edatlarını, bildirdikleri anlamlara göre, şu şekilde gösterebiliriz:

5.3.1. Hitâp (çağırma, seslenme) bildirenler:

Ey: Eydür ey ʿavrat ḫalāyıḳ ṭur örü (0049), bu benüm ʿammum ḳızıdur ey yigit (0122).

İy: Ġāfil olma iy bī-çāre ḥāżır ol (0009), saña baña kim diyeler iy ata (0018).

i “<iy”: Döndi ʿÖmer Temīme eydür i yār (0183), geçdük andan daḫı gördük biz i şāh (0923).

Yā: Döndi eydür yā emīre’l-müʾminīn (0031), dilerem destūr viresin yā imām (0058).

-ā: Ben didüm-kim şehā “şehā: ey şāh” ben ne bileyim (0426), ben didüm-ki şehā kim yitmiş güne (0435), dünyānuñ mekri aña irdi yārā “yārā: ey yâr” (0017).

Eserde ünlem edatları kullanılmadan, doğrudan doğruya hitâp fonksiyonunda isimler de kullanılmıştır:

Ebī: Küfr ü nifāḳ içleri ṭolmış ebī (0356), görmiş ol bize ḫabar virdi ebī (0731).

Ḫoca: Baña eydür göñlüñi ḫoş ṭut ḫoca (0439), niye gitdi ʿaḳluñ başuñdan ḫoca (0638),

Ata: Sen eger ümmet iseñ aña ata (0005), gögsi arslan gögsi gibidür ata (0598).

Aḫī: ʿÖmer anuñ ünin işitdi aḫī (0029), bu esīrlerüñ bilesince aḫī (0335).

ʿAmū: Ben çıḳasımuñ nişānıdur ʿamū (1113).

Dede: Bir yeşil levḥ öñine ḳomış dede (1309), var diyüben güc-ile alur dede (1333).

Pāşā: Görmedüm ancılayın güzel pāşā (0858), benüm elüme girür ise pāşā (0946).

Ḥācı: Bir ṭaşı altun biri gümüş ḥācı (1169), bir daḫı Ādem Ṣafiyyu'llāh ḥācı (1173).

5.3.2. Teessür bildirenler:

Dirīġā: Ey dirīġā ḥasret-ile ḳalduḳ uş (0735).

Zihī: Eydürem zihī beşāret cānuma (0336), gör ki zihī ḳādirüñ ḳudret işi (0575).

Vay: Vay eger murādına yite idi (1035), vay aña kim dünyāya bil baġlaya (1342).

Ah: Ne ḳatı ah eyledüñ n'oldı saña (0434), ʿömrümüz çün ah u efġān iderüz (0736).

5.3.3. Gösterme (işaret) bildirenler:

Uş: Uş yüzümde nişānı durmış-durur (0114), şükr iderem ḫāliḳe uş ben-daḫı (1003).

Uşda: Uşda geldiler ḳapuya çekişi (0152), uşda sözüñ seni ol yaña eger (0676).

İşde: Ol-dem işde sergerdān āvāre (1207), baña eydür işde pınar kim yöri (1259).

İşbu: Döndi eydür yoluñ işbudur yöri (1226).

5.3.4. Soru bildirenler:

Ḳanı: Ḳanı ol maḥāle almayan beni (0262).

Ḳandan: Bilmezem-ki ol āvāz ḳandan gelür (1243).

Ḳanda: Ya bu aña ḳanda beñzer olası (0098), ḳanda bitürem saña bu iḥsānı (0468).

ʿAceb: İy ʿaceb derdüme dermān ola mı (0420), iy ʿaceb ol gün ola mı-ki benüm (1230).

Niçün: Niçün oturmış neye ḥākim-dürür (1130), niçün dirseñ diñleñüz işbu sözi (1217).

Nite: Di baña kim anuñ aḥvālı nite (1297).

5.3.5. Cevap bildirenler:

Belī: Ben didüm-ki içerü girdüm belī (1205), ḳaṣr içinde ne varın gördüm belī (1205).

Yoḳ: Yoḳ dimeyüp muṭīʿ ola emr aña (0996).

Degül: Döndi ol eydür ki cinnī degülem (0092).

6. FİİL:

6.1. Fiil Yapım Ekleri:

6.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler:

-a-, -e-:

Genellikle tek heceli kelimelere eklenerek geçişli ve geçişsiz fiiller yapar.

Dilerem benüm ḥālumı göresin (0045), illā bunuñ cinnīye beñzer özi (0181), ʿavratumı boşamadum evleri (0185), her ki yolda uġrar ise ekine (0220), geldi ol melʿūn el uzatdı baña (0259), raḥmetüñle yarlıġaġıl yā ġanī (0329), ʿömrüñ uzun ola vü sen yig yaşa (0442), yir yüzi bir ʿaynaya beñzer tamām (0544), ay u güneş nūrını utandurur (0932), her kime baḳarsa ḳanına ḳanar (1086).

-la-, -le-:

Çok işlek bir ektir. Her türlü isimden fiil yapan bu ek eskiden bu yana hep aynı kalmıştır.

Añlayuraḳ işlemek gerek işi (0022), cinnīler gelürse anı ṣaḳlaya (0207), aġzumuñ içinde bağlanur sözüm (0258), başladı kendüzini öger ol it (0261), beni gözetdüñ ʿaceblerem seni (0604), bir cānāvar ṭurmış otlar görürem (0593), gelüben peyġamberini ṭaşladuñ (0967), çünki ol ḫūb yiyileri yiyledüm (1258), ḥaḳ anı bağışlaya Muṣṭafāya (1406).

-(ı)ḳ-:

Bir tek şu örnekte geçmektedir: Öyle acıḳdum göñlüm ṭaʿām diler (1162).

-ı-, -i-, -u-:

Eserimizde, geçişli fiiller türeten bu ekin örnekleri azdır: Ḳaḳır “ḳaḳ-ı-“ ol enṣārī evine girür (0132), and içüben sözlerin berkitdiler “berk-i-t-“ (0478), şeyṭānı etbāʿı-y-ıla ṭoḳudı “ṭoḳ-u-“ (0515), baña gey ḳaḳıdı ʿitāb eyledi (0964).

-l-:

Durum bildiren bu ek genellikle sıfatlardan bazen de isimlerden geçişsiz fiiller türetir.

Yaʿḳūb oḳur dirilür oġlanları (1361), İdrīs oḳur dirilür ölü iken (1363).

-ar-:

Hem geçişli hem geçişsiz fiiller türeten bu ek, eserimizde bir tek şu örnekte geçmektedir: Bir işümüz var anı başaralum (0896).

-et-:

Eserimizdeki örnekleri azdır: Uyumadılar ṭañı gözetdiler (0140), seni ilüñe iledem bu gice (0439), menziline iledesin sen bunı (0476), ne ḳatı gözetdüñ aḫī sen beni (0603).

-da-, -de-:

Eserimizdeki örnekleri azdır: Menzilüñe varasın ben isterem (0585), döndüm anı isteyüben “is-te-<iz-de-“ yörürem (1244), her kim anuñ görkine aldanısar “alda-<al-da-“ (1319).

-r-:

Eserimizdeki örnekleri azdır: Ey nigārum baḳ berü dir çaġırur “çaġı-r-“ (0090), āvāz ile bir kezin çaġıruram (0620).

6.1.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler:

-ma-, -me-:

"i-" yardımcı fiili hariç bütün fiil kök ve gövdelerine gelen "-ma-, -me-" eki, olumsuz tabanlı fiiller yapar. Olmama ve yapmama ifadesini taşıyan bu ek, eserimizde EOT'nin diğer metinlerinde olduğu gibi genel Türkçe'den farksızdır.

Bir sāʿat muntaẓır oldum gelmedi (0042), derd-ile yandum görinmez dermānum(0056), ben diyem kim ayruḳ eyle itmeye (0102), başmasun ol sinüñ üstine daḫı (0226), birimüzi ḳomaz ayaġın ṭurur (0318), şanma varan diri ḳurtulur imiş (0734), eyle kimse görmemişdüm ey cānum (0928), döndi eydür fużūl olma yā gişi (1147), bilmezem neler geliser başuma (1215), aña uyan gişi varmaz ṭoġrı yol (1318).

-ar-, -er-:

Ettirgen fiiller yapar. Eklendiği fiilleri geçişli yapan bu ekin örnekleri eserimizde çok azdır.

Düş içinde beni gelür uyarur (0405), sen gider göñlüm içinden teşvīşi (0652), gemilerin kenāra çıḳardılar (0698), bir cezīreye çıḳardı şu yārā (0753), ol gişi ḳoġa ile şu çıḳarur (1150).

-dur-, -dür-:

Ettirgen fiiller yapar. Geçişli ve geçişsiz fiillere getirilen bu ekin ünlüsü, eserimizde ET'de olduğu gibi hep yuvarlaktır.

Ḥaḳ teʿālā oda yandursun seni (0127), nice biñ cinnīler öldürdiler (0326), ay u güneş nūrını utandurur (0932), çünki anlar daḫı yüzin döndürür (0937), cānı cehenneme ulaşdurdı ol er (0963), nice-kim bugün sevindürdüñ beni (1025), azdururdı ḫalḳ-ı ʿālemi tamām (1028), uş ʿimārete irişdürdi beni (1166).

-gür-:

Ettirgen fiiller yapar. Eserimizde sadece şu örnekte geçmektedir: Ādemi hem maḳṣūdına irgüren (0822).

-t(d)-:

Ettirgen fiiller yapar. Genellikle ünlü ile biten geçişsiz fiil tabanlarına eklenerek geçişli fiiller yapar. Eserimizde ekin iki ünlü arasında tonlulaştığını da görürüz.

Cinnīye beñzetdi anuñ özini (0158), gice gündüz oḳuduram yā imām (0383), ḳorḳudur ādemi yüzi ḳarası (0462), and içüben sözlerin berkitdiler (0478), nice şiddetlere uġratduñ beni (0917), ḳızlarını işledeler zināya (1340).

-ur-, -ür-:

Ettirgen fiiller yapar. Ek ünsüz ile biten fiillerin bir kısmına gelir, ünlü ile bitenlere ise gelmez. Eserimizde ekin ünlüsü hep yuvarlaktır.

Ḳudretiyle gör ki ne iş bitürür (0037), nice el ayaḳ yaturdı nice baş (0333), ol Medīne şehrine yitüresin (0473), selāmum degüresin peyġambere (0496), selāmuñ senüñ bulara degürem (0499), ḳarnuñı ṭoyur yine gel iy aḫī (0677), bitürelüm saña ḫiẕmet ḳılalum (0703), ḥażrete ol yüzi ḳara yitürür (1326).

-y-:

Aslında bu ek kuvvetlendirme ekidir. -ḍ->-y- değişmesinden oluşmuştur. ET'de canlılığını yitirmiş ve birleştiği, ünlü veya ünsüz ile biten tek heceli fiil köküyle iyiden iyiye kaynaşmış olduğu için böyle bir ekin varlığı ancak aynı kökün başka türevlerinden anlaşılabilmektedir. Bugün ekteki işlevin ne olduğu kesin olarak belirlenemiyor ise de, genellikle "pekiştirme" işlevinde bir ek olduğu kabul edilmektedir (Korkmaz, 2009: 135). Bu ek ile ilgili eserimizdeki örnekler şunlardır:

Cinnī eydür üç sāʿat ṣaygıl daḫı (0477), ḳarnuñı ṭoyur yine gel iy aḫī (0677), yirem ol yimişleri ḳarnum ṭoyar (0681), tā ṭoyınca elḥamdülillāh didük (0869), ol deminki ṭaġa getürür ḳoya (1067), ṭurmaz anda ne-ḳadar kim şu ḳoya (1151), ḥavża ḳoyar yine ḳuyuya aḳar (1152), ḥavża ḳoyar yine ḳuyuya aḳar (1304), yoldan azup dīni elden ḳoyalar (1317), ḳoyduġı dem yine ḳuyuya aḳar (1330).

-der-, -ter-:

Ettirgen fiiller yapar. İşlek değildir: Gönderem ṭurmaya kimse yoluña (0440), uş evüñe göndereyim ṣaġ esen (0441), azıcaġaz yol gösteren anlara (0583), üşte geldüm saña yoluñ gösterem (0585), yolumı gösteri viresiz gidem (0847), her ne gösterür baña ol-dem ġanī (0883), ṭoġrı yol anlar saña göstereler (0997), baña yolum gösterüñ kerem ḳıluñ (1209).

-(ı)l-, -(i)l-:

Edilgen fiiller yapar. Genellikle geçişli fiillere gelerek geçişsiz fiiller türeten bu ek bazen dönüşlülük anlamı da verir. Ekten önce gelen yardımcı ünlü eserimizde hep düz-dardır.

Kim ṣavılur bağlu ḳapudan ḳażā (0211), cümle bir yire dirildi görürem (0312), devlet anuñ kim öñinde ḳapıla (0669), raḥmet ḳapusı örtile hem gide (0670), yırtılıcaḳ anca yalın yörürem (0693), taḫta taḫta sökilür pāre pāre (0743), lāceverd naḳş birle anda ḳazılu (0902), bir ḳızıl altun ḳurılmış taḫt-gāh (0923), başı üstinde ḳanādīl aṣılu (0933), ağlaram yaşum dökilür yörürem (1163), içerüden misk ü ʿanber ṣaçılur (1180), alnuma yazılmış-ıdı bu ḳażā (1228), egilüben yanı üstine döner (1293), açılur ḳapu içerü girürem (1307), vebālıdur kim yıġılur boynına (1336).

-n-, -(ı)n-, -(i)n-:

Dönüşlülük ekidir. Genellikle geçişli fiillere gelerek dönüşlü fiiller yapan bu ek öznenin kendisini etkileyen hareketini karşılar. Bu ek sonu ünlü veya akıcı "l" ile biten fiillere gelerek bazen dönüşlülük yanında edilgenlik de ifade eder. Ekten önce gelen yardımcı ünlü eserimizde hep düz-dardır.

Ḥayaṭ ortasında bulındı neden (0099), bir daḫı bardaḳ ṣınıḳ olsa gişi (0208), kim geçerse incinür baldırları (0222), ağzumuñ içinde bağlanur sözüm (0258), bulına baḳça içinde yiyesi (0684),bir çırāḳ görindi benüm gözüme (0813), cān sevinür çün gözüm anı görür (0859), silkinüben ādem oldı yā ʿAlī (0887), yüzüm üstine sürinüp giderem (1124), her kim anuñ görkine aldanısar (1319), Söylene ḳıyāmete degin ḳala (1378).

-ş-, -(ı)ş-, -(i)ş-, -(u)ş:

İşteşlik ekidir. Bu ek geçişli ve geçişiz fiillere gelerek onlara ortaklaşma ve birliktelik anlamı kazandırır. Ekten önce gelen yardımcı ünlü eserimizde, "ṭutuş-" fiili hariç, hep düz-dardır.

Çekişi bunlar ḳapuya geldiler (0145), bunuñ ile söyleşür iken bile (0322), kim bu kāfirlerle çoḳ urışdılar (0331), döndi sulṭān görişür benüm-ile (0523), anca düger yaḳın irişür göge (0543), bir zamān birbirile gülişdiler (0716), ʿacebleşüp baña anlar baḳdılar (1020), bu ḳapuyı açmaġ-ıçun dürişe (1176), bir birin ḳoca ḳoca görişdiler (1381), cān u ciger ṭutuşup oda yanar (1234).

-ı-, -i-:

Çok az kullanılmaktadır. Eserimizde şu örneklerde geçmektedir: Süriyü getürdiler beni daḫı (0345), tā arınca çigni üstinde ṭutar (1143).

-ele-:

Çok az kullanılmaktadır. Eserimizde şu örnekte geçmektedir: Depelemezsin diri ḳorsın beni (0468).

-ḳ-, -k-:

Tek heceli fiil köklerinden anlamı pekiştirilmiş "olma" fiilleri türetir. Bazı türetmelerde, kökle kaynaşmış olan ekte bir de dönüşlülük işlevi görülür. Ek; "-r, -l" gibi akıcı ünsüzlerle biten bazı fiil köklerine, bağlantı ünlüsü almadan gelmiş görünüyor. Ancak, bu bağlantı ünlüsü erkenden bir orta hece düşmesine uğramış da olabilir (Korkmaz, 2009: 127). Bu ekle ilgili eserimizde geçen örnekler şunlardır:

Ḳorḳdı cānum illā yumşaḳdur sözüñ (0107), anı gördi ḳorḳup içerü girür (0150), bir daḫı ḳorḳulu sözleri dile (0212), silkinüben yine ṭurdı iy aḫī (0879), silkinüben ādem oldı yā ʿAlī (0887).

6.2. Fiillerde Olumsuzluk:

Eserimizde, fiil çekiminde kullanılan olumsuz ekleri şunlardır:

-ma-, -me-:

"i-" yardımcı fiili hariç, bütün fiil kök ve gövdelerine gelir: Dünyāda kimse bāḳī ḳalmayısar (0012), epsem otur işleme sen bu işi (0136), bunca müddet ġāʾib ola gelmeye (0194), ḥarf idüben geleci bıraḳmasun (0232), ev içinde eksük eyleme sözi (0248), ben ḳatında olmayınca yā imām (0368), ben didüm ki kimse ziyān itmedi (0411), şanma varan diri ḳurtulur imiş (0734), ṭurmadum ol aradan gitdüm daḫı (1157), bu ġarīblıḳda ḳalup ölmeyesin (1237).

-maz-, -mez-:

Geniş zamanın olumsuz ekidir: Bellü budur diyüben inanmazam (0182), birimüzi ḳomaz ayaġın ṭurur (0318), bilmezem alnuma ne yazdı ḳadīr (0480), eksük itmez ol kerem issi ḳādir (0689), elüm irmez hīç benüm eme seme (0750), dilemezdüm aña ben aḳmaz idüm (1055), nice-kim cehd ide açılmaz yārā (1177), kim getürmez tañrı ẕikrin diline (1273), aña uyan gişi varmaz ṭoġrı yol (1318).

6.3. Fiil Çekimi:

Eserimizde fiil çekimi EOT'nin özelliklerine uymaktadır.

6.3.1. Şahıs Ekleri:

6.3.1.1. I. Tip şahıs ekleri:

Zamir kökenli şahıs ekleridir. Bu tip şahıs ekleri, zamirlerin ekleşmesinden ortaya çıkmıştır. Eserimizde öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman, gelecek zaman ve istek kipinde kullanılmıştır.

Teklik 1. şahıs eki -am, -em:

Bunca yıldan berü göyerem aña (0180), bunlaruñ cezīresine irmişem (0342), bir zamān ben bunlar ile ṭurmışam (0358), bilmezem alnuma ne yazdı ḳadīr (0480), viriserem ziyān idiser saña (0502), çıḳısaram dünyāya beni işit (0608), baña dirseñ çoḳ meşaḳḳat görmişem (0628), ben didüm-ki giriserem nā-çāre (0907), parmaġından anı çıḳarısaram (0940), aṣḥābıyam Aḥmedüñ yol azmışam (1090), geziserem cümlesin başdan başa (1115), aġlaram yaşum dökilür yörürem (1163), açılur ḳapu içerü girürem (1307).

Teklik 2. şahıs eki -sın, -sin:

Dilerem benüm ḥālumı göresin (0045), baña cinnī dirsin ey cānum cānı (0173), bellü çetük diyüben inanasın (0304), ben didüm-ki sen bilürsin ey pāşā (0442), depelemezsin diri ḳorsın beni (0468), dilerem bitüresin anı baña (0471), yine eydür kime ṭaparsın yārā (0792), ziyān olur ṣoñra sögersin baña (0882), baña daḫı çoḳ duʿālar ḳılasın (0960), anları alup ḳapuya iresin (0987).

Teklik 3. şahıs eki: ø

Dünyāda kimse bāḳī ḳalmayısar (0012), ben diyem kim ayruḳ eyle itmeye (0102), ḳıllar ile şöyle bürünmiş yüzi (0159), cinnīler gelürse anı ṣaḳlaya (0207), anuñ içün aġlaram aḳar yaşum (0419), viriserem ziyān idiser saña (0502), bir pāresi ol oduñ ṭaġa iner (0554), bir cānāvar ṭurmış otlar görürem (0593), bekleye seferüñ içinde seni (0691), açar aġzın ḥamle ḳılur yā imām (0828), çaġırur kim ey oḳuyan ḳurānı (0835), bir ḳızıl altun ḳurılmış taḫt-gāh (0923), bir daḫı yazılmış İbrāhīm Ḫalīl (1174), bilmezem neler geliser başuma (1215), anda bir ʿavrat aya beñzer yüzi (1228), bulut eydür ḥaḳ beni viribidi (1287), bir gişi gördüm elin urmış şuya (1303), düşüben ṭamu

odına yanısar (1319), giriser yarın cehennem ḳoynına (1336), bu benüm ḳışṣam gerek destān ola (1378).

Çokluk 1. şahıs eki -uz, -üz, -vüz:

Biz daḫı işitmişüz bu ḥālları (0236), oḳumışuz vaṣfını hem adını (0640), bunlar eydür biz Muḥammed bilmezüz (0708), ol ʿĪsāyı ḥaḳ bilürüz biz hemān (0709), ol eṣerden bilürüz peyġamberi (0845), iki ṭaġuñ ortasına irevüz (0900), ortasında bir ṣu aḳar görevüz (0900).

Çokluk 2. şahıs eki -sız, -siz:

Didi gerek bu yigidi alasız (0704), anuñ içün delīl olasız bize (0846), ger ṣorarsız yirimüzi ey ḫoca (0848).

Çokluk 3. şahıs eki -lar, -ler:

Kim nicesi ṭaġıdurlar mālını (0010), şol sāʿat içinde ṭutmışlar anı (0041), derilürler ziyān olur cānına (0083), bahādurlıġ-ıla ögerler seni (0245), ne ṣalavāt virürler peyġambere (0279), Benī ʿĀmir ḳavmı dirler anlara (0316), bizi ḳırarlar ḳılurlar hem cezā (0320), seni ḳılmışlar idi pāre pāre (0805), bunuñ ehli çünki seni göreler (0990), ol zamānda baña tābiʿ olalar (1119), rızḳını yirler ṭaparlar ayruġa (1274), işidicek gey taʿaccüb ideler (1313).

6.3.1.2. II. Tip şahıs ekleri:

Bu tip şahıs ekleri, "-ḳ, -k" çokluk 1. şahıs eki dışında, iyelik kökenli şahıs ekleridir. Çokluk 1. şahıs eki ise, ET'de "-mız, -miz" şeklinde idi. BT'de bu ek atılmış, yerine "-duḳ, -dük" partisipinin tesiri ile ortaya çıktığı anlaşılan "-ḳ, -k" eki geçmiştir (Ergin, 2008: 287). Eserimizde bu tip şahıs ekleri görülen geçmiş zaman ve şart kipinde kullanılmıştır. Ayrıca istek çekiminin teklik 1. şahsında, iyelik kökenli şahıs ekinin kullanıldığını da görürüz.

Teklik 1. şahıs eki -m:

Adın añsam meşġūl ol ṣalavāta (0005), şerḥ-i ḥālın naẓma getürdüm temīz (0023), ibrīḳ aldum elüme ṭurdum öri (0240), ḳullıḳ itdüm bunlara üç yıl tamām (0309), ben didüm-ki başum üstine alam (0380), tīz oḳudum geñez itdi anı ḥaḳ (0511), ol keşīşden diñledüm bu sözi ben (0673), yatmaġa ol aġaca çıḳdum daḫı (0767), başladum yine oḳudum ḳurānı (0834), nireye dirsem oraya sen de baḳ (0852), bir gün eydür baña

kim alsam seni (0873), ilüñe varsam añar mısın beni (0873), andan artuḳ dünyā mülkini gezem (1118).

Teklik 2. şahıs eki -ñ:

Nedür adum eydü virürseñ baña (0110), nitekim sözde aġuladuñ beni (0127), söyledüñ bir söz ki oldı mı hemīn (0171), nice geldüñ bunda aḥvāluñ nedür (0347), oḳusañ cinnīlerüñ kāfirine (0389), ger dilerseñ ḳahr idesin şeyṭānı (0392), işde bu kez sen cigerüm ṭaġladuñ (0409), ne ḳatı ah eyledüñ n'oldı saña (0434), bu işümi bitürürseñ sen benüm (0474), unudursañ seni bıraġur gider (0506), ne ḳatı gözetdüñ aḫī sen beni (0603), didüm aña çün ḫabar ṣorduñ baña (0627), nice şiddetlere uġratduñ beni (0917), bilmedüñ bu işi sen-de eyledüñ (0968), dir-ki baña müʾmin olmasañ yārā (1007), şol duʿā kim gice oḳuduñ baña (1355).

Teklik 3. şahıs eki: ø

Rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza (0001), ḳılsa idi ḳalur idi Muṣṭafā (0013), ol nice dirse biz anı idelüm (0139), ʿÖmer ol ġalabaya urdı ḳulaḳ (0146), bir gişi uġrasa yolda bir sine (0225), geldi ol melʿūn el uzatdı baña (0259), bir gişi ne işlese görür bular (0305), nice el ayaḳ yaturdı nice baş (0333), döndi eydür pes niye aġlar gözüñ (0412), her ne kim dilerse anı viresin (0482), tañrı bunda viribidi uş seni (0568), ṭaña yaḳın yine çıḳdı bir āvāz (0783), nefesi neye ṭoḳunursa yaḳar (0916), her kime baḳarsa ḳanına ḳanar (1086).

Çokluk 1. şahıs eki -k:

Anuñ içün bilür olduḳ anı biz (0641), bunda geldük nedür aḥvāl didiler (0700), bunlar eydür biz daḫı ġarḳ olduḳ uş (0735), ey dirīġā ḥasret-ile ḳalduḳ uş (0735), geçdük andan yā imām işit ḥālı (0913).

Çokluk 2. şahıs eki -ñuz, -ñüz:

Döndi eydür yā Temīm hoş geldüñüz (0197), ġurbeti yaḫşı temāşā ḳılduñuz (0197), sulṭān eydür şimdi emīn olduñuz (0359), uş müslimānlar içine geldüñüz (0359), ḳanda varursañuz anda ṣalasız (0704), eydürem ben iy ḫalāyıḳ n'olduñuz (0726), döndi eydür ol aġaç kim irdüñüz (1314), bir ḳoca arslanlar-ıla gördüñüz (1320), ḳaṣr cennetdür aña kim yitdüñüz (1343), ḳapu açıldı içerü girdüñüz (1344).

Çokluk 3. şahıs eki -lar, -ler:

Girdiler anlar ṭanıḳlıḳ virdiler (0070), uyumadılar ṭañı gözetdiler (0140), ḳıldılar tekbīr ṣalavāt virdiler (0325), nice biñ cinnīler öldürdiler (0326), anda gördüm ḳıldılar pāre pāre (0330), aluban götürdiler beni daḫı (0335), geldiler sulṭāna ḫiẕmet itdiler (0453), yerlü yirine varup oturdılar (0713).

6.3.2. Şekil ve Zaman Ekleri:

Basit ve birleşik fiil kiplerini kurarlar. Bundan dolayı konuyu basit kipler ve birleşik kipler olmak üzere iki bölümde ele alacağız.

6.3.2.1. Basit Kipler:

Bildirme (haber) ve tasarlama (dilek) kipleri olmak üzere iki bölümde ele alınır:

6.3.2.1.1. Bildirme (haber) Kipleri:

Görülen Geçmiş Zaman Kipi -dı, -di:

Eserimizde görülen geçmiş zaman eki diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi "-dı, -di"dir. Ekin ünsüzü hep tonlu olup ünsüz benzeşmesine uymamaktadır, ekin ünlüsü ise 1. ve 2. teklik ve çokluk şahıslarda yuvarlak, 3. teklik ve çokluk şahıslarda düzdür.

Teklik 1. şahıs -dum, -düm:

Derd-ile yandum görinmez dermānum (0056), ʿavratumı boşamadum evleri (0185), ḥayaṭa çıḳdum ki ġusl idem arı (0240), bir ġalabalıḳ işitdüm yā ʿAlī (0311), bunı ḳardaş eyledüm kendüzüme (0365), çün işitdüm anı cāndan bizerem (0431).

Teklik 2. şahıs -duñ, -düñ:

Söyledüñ bir söz ki oldı mı hemīn (0171), nice geldüñ bunda aḥvāluñ nedür (0347), sen anuñ sözlerine ʿahd eyledüñ (0535), nice şiddetlere uġratduñ beni (0917), nice çıḳduñ vir baña ṭoġrı ḫabar (1031), şol duʿā kim gice oḳuduñ baña (1355).

Teklik 3. şahıs -dı, -di:

Ol gelicek dīn yolı oldı ʿayān (0003), ʿÖmere çün-kim irişdi bu ḫabar (0165), rāst didi bu sözleri ey murtażā (0211), oḳuyup ḳatına getürdi beni (0346), fürḳatı cānuma eṣer itdi uş (0417), yā ʿAlī gör ne didi sulṭān baña (0500).

Çokluk 1. şahıs -duḳ, -dük:

Anuñ içün bilür olduḳ anı biz (0641), bunda geldük nedür aḥvāl didiler (0700), bunlar eydür biz daḫı ġarḳ olduḳ uş (0735), ey dirīġā ḥasret-ile ḳalduḳ uş (0735), geçdük andan yā imām işit ḥālı (0913), geçdük andan daḫı gördük biz i şāh (0923).

Çokluk 2. şahıs -duñuz, -düñüz:

Ġurbeti yaḫşı temāşā ḳılduñuz (0197), sulṭān eydür şimdi emīn olduñuz (0359), ne ḳatı feryād u efġān ḳılduñuz (0726), döndi eydür ol aġaç kim irdüñüz (1314), geçüp andan ol mīşeye irdüñüz (1320), hezeni götürmiş-idi gördüñüz (1323), enigi ḳarnında ürer gördüñüz (1337).

Çokluk 3. şahıs -dılar, -diler:

Muṣṭafā öñinde şehīd oldılar (0066), her birisi bir bucaḳda yatdılar (0140), ḳılıcuñ balçaġına el urdılar (0324), nice biñ cinnīler öldürdiler (0326), sünnī cinnīler ḳatı dürişdiler (0331), öldürüben başlarını kesdiler (0332).

Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi -mış, -miş:

Eserimizde öğrenilen geçmiş zaman kipini karşılamak için şu ekler kullanılmıştır:

-mış, -miş:

Asıl öğrenilen geçmiş zaman ekidir. Eserimizde ekin ünlüsü ET ve EOT'de olduğu gibi düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayarak hep düzdür.

Teklik 1. şahıs -mışam, -mişem:

Uluya kiçiye ḫiẕmet ḳılmışam (0308), düş içinde Medīneye varmışam (0414), dünyānuñ miḥnetlerine ṭalmışam (0973), iki kerre yidi deryā geçmişem (1091), ṭaʿāmın yiyüp ṣuyından içmişem (1206), firḳat odı-y-ıla yavlaḳ pişmişem (1218).

Teklik 2. şahıs: ø

Teklik 3. şahıs -mış, -miş:

Ḳıllar ile şöyle bürünmiş tenüñ (0109), belürsüz olmış anuñ yüzi gözi (0159), küfr ü nifāḳ içleri ṭolmış ebī (0356), ne ʿaceb mertebe virmiş ḥaḳ saña (0581), zīrā bu yolda meşaḳḳat görmiş ol (0706), ẓulmete degin irişmiş iy ḥācı (0733).

Çokluk 1. şahıs -mışuz, -mişüz:

Biz daḫı işitmişüz bu ḥālları (0236), oḳumışuz vaṣfını hem adını (0640).

Çokluk 2. şahıs: ø

Çokluk 3. şahıs -mışlar:

Şol sāʿat içinde ṭutmışlar anı (0041).

-updur, -updurur, -üpdürür:

Eserimizde "-mış, -miş" eki yanında, "-up, -üp" zarf-fiil eki üzerine "-dur, -durur, -dürür" eklerinin getirilmesiyle kurulan "-updur, -updurur, -üpdürür" şekilleri (Özkan, 2009: 136) de öğrenilen geçmiş zamanı karşılamak için kullanılmıştır. Bu şekilleri eserimizde sadece teklik 3. şahısta görürüz.

Kim anuñ levlāk olup-durur adı (0840), kim ḳavmuñ yavı ḳılupdur seni (1208), tañrı bir āyet virüp-dürür seni (1252).

Geniş Zaman Kipi -ur, -ür, -ar, -er, -r:

Eserimizde geçen geniş zaman ekleri EOT'nin diğer metinlerinde olduğu gibi "-ur, -ür, -ar, -er, -r"dir. Eserimizde geçen bu eklerin şahıslara göre çekimini örnekleriyle birlikte şu şekilde gösterebiliriz:

Teklik 1. şahıs -uram, -ürem, -aram, -erem, -ram, -rem:

Ol ġalabaya ḳulaġum ururam (0312), ḫaylī müddet ḳatlarında ḳaluram (0367), girürem evüm içine bir zamān (0401), cinnī eydür iḥsānuñı bilürem (0466), illā ḳorḳaram günāhdan ey aḫī (0491), ben didüm ki ṭaparam ol cebbāra (0792), ben yine indüm aġaçdan gezerem (0809), geçdüm andan yola düşdüm giderem (1012), aġlaram yaşum dökilür yörürem (1163), oḳuram anı ṣalavāt virürem (1194), diñle imdi ne direm saña gişi (1322), bir zamān havā yüzinde yörürem (1375).

Teklik 2. şahıs -ürsin, -arsın, -ersin, -rsın, -rsin:

Ṣaçı gördüñ inkār idersin beni (0173), baña cinnī dirsin ey cānum cānı (0173), sen bilürsin ey tañrı arslanı (0245), depelemezsin diri ḳorsın beni (0468), yine eydür kime ṭaparsın yārā (0792), ziyān olur ṣoñra sögersin baña (0882), gezdürürsin bunda uş aña ʿaceb (1146).

Teklik 3. şahıs -ur, -ür, -ar, -er, -r:

Çaġırur kim müsteʿān itdüm ḥaḳa (0028), çeker elinden alur yire atar (0134), kendü alur ḳılıcı diler ṭura (0135), öñlerince gelür ol ʿavrat bile (0143), kim geçerse incinür baldırları (0222), kim başarsa oda yanar ey aḫī (0226), çıḳar ol yalıñ içinden bir gişi (0254), başladı kendüzini öger ol it (0261), ṭāʿat ider cümlesi erkān-ıla (0339), beni bekler ol ḫocalar ḫocası (0745).

Çokluk 1. şahıs -ürüz, -erüz:

Ol ʿĪsāyı ḥaḳ bilürüz biz hemān (0709), işde şimdi dünyādan biz giderüz (0736), ʿömrümüz çün ah u efġān iderüz (0736), ol eṣerden bilürüz peyġamberi (0845), ḳapu açıldı içerü girürüz (0915), iki ejderhā muʿaẓẓam görürüz (0915).

Çokluk 2. şahıs -arsız:

Ger ṣorarsız yirimüzi ey ḫoca (0848).

Çokluk 3. şahıs -urlar, -ürler, -arlar, -erler, -rler:

Derilürler ziyān olur cānına (0083), bahādurlıġ-ıla ögerler seni (0245), ne ṣalavāt virürler peyġambere (0279), pādişāha ḳullıḳ iderler bular (0295), Benī ʿĀmir ḳavmı dirler anlara (0316), bizi ḳırarlar ḳılurlar hem cezā (0320), rızḳını yirler ṭaparlar ayruġa (1274), Temīm Dārī dirler benüm aduma (1089).

Gelecek Zaman Kipi -ısar, -iser:

Eserimizde gelecek zamanı göstermek için EOT'nin esâs gelecek zaman eki olan "-"ısar, -iser" eki kullanılmıştır.

Teklik 1. şahıs -ısaram, -iserem:

Çıḳısaram dünyāya beni işit (0608), ben didüm-ki giriserem nā-çāre (0907), şol yüzüge şimdi ben varısaram (0940), geziserem cümlesin başdan başa (1115).

Teklik 3. şahıs -ısar, -iser:

Dünyāda kimse murād almayısar (0012), dünyāda kimse bāḳī ḳalmayısar (0012), viriserem ziyān idiser saña (0502), bilmezem-ki ḥālum olısar nice (1131), bilmezem neler geliser başuma (1215), her kim anuñ görkine aldanısar (1319), düşüben ṭamu odına yanısar (1319), giriser yarın cehennem ḳoynına (1336).

6.3.2.1.2. Tasarlama (dilek) Kipleri:

İstek Kipi -a, -e:

Eserimizde kullanılan istek eki, EOT'nin diğer metinlerinde ve bugünkü Türkiye Türkçesinde olduğu gibi "-a, -e"dir. Ek, ET'deki "-ġa, -ge / -ġay, -gey" ekinin "-ġ- ve -g-"lerinin düşmesinden meydana gelmiştir (Akalın, 2001: 332). Ek, teklik 1. şahıs dışında, I. tip şahıs ekleri ile, teklik 1. şahısta ise II. tip şahıs ekleri ile çekime girmektedir. Ünsüz ile biten fiil kök ve gövdelerine eklendiğinde doğrudan doğruya eklenir, ünlü ile bitenlere eklendiğinde ise araya bir "-y-" koruma sesi girer. İsteğin yanında gelecek zaman, şimdiki zaman ve geniş zamanı ifade eden bu ekin eserimizdeki şahıslara göre çekimi şu şekildedir:

Teklik 1. şahıs -am, -em:

Yiyem oġlancuḳlarum ile bile (0047), ben diyem kim ayruḳ eyle itmeye (0102), hem ḥayaṭı süpürem ṭutam arı (0103), virmiş-idüñ bu gice n'idem saña (0161), ḳullıḳ idem ʿömrüm olduḳça saña (0363), ümīdüm var mı ki ölmeyem gine (0435), bitürüñ kim duʿā ḳılam ben size (0702), ol işümüz biticek alam seni (0897), diri olam ḫayrum irişe saña (0942), itdi Temīm bir ḫabar ṣoram saña (1102).

Teklik 2. şahıs -asın, -esin:

Ṣanma kim bāḳī ḳalasın sen daḫı (0011), sen bize bulmayasın hīç furṣatı (0170), nefesinden ṣanasın tütün çıḳar (0256), ben didüm kim itmeyesin bu işi (0534), menzilüñe varasın ben isterem (0585), urasın fınduḳlar ile gideler (0988), ṭut ḳulaġuñ işidesin sen beni (1082), diñlenesin bir zamān sözüm işit (1145), eydesin ḳardaşlaruñ saña selām (1213), göresin oġlanlaruñı varasın (1242).

Teklik 3. şahıs -a, -e:

Kimseyi ḳor mı ki aça gözini (0007), bir gün ola kim ölesin sen daḫı (0011), gide ʿacāyıb ola anuñ işi (0193), oḳıya bir iki āyet ḳurānı (0206), virmeye ḳorḳuyı kengel üstine (0218), oḳusa bulmaya şeyṭān furṣatı (0391), gönderem ṭurmaya kimse yoluña (0440), ḳardaşuma ḳullıḳ ide ṣıdḳ-ıla (0483), gire dünyā mülkine cevlān ura (0659), nice-kim cehd ide açılmaz yārā (1177).

Çokluk 1. şahıs -evüz:

İki ṭaġuñ ortasına irevüz (0900), ortasında bir ṣu aḳar görevüz (0900).

Çokluk 2. şahıs -asız, -esiz:

Didi gerek bu yigidi alasız (0704), ḳanda varursañuz anda ṣalasız (0704), anuñ içün delīl olasız bize (0846), yolumı gösteri viresiz gidem (0847).

Çokluk 3. şahıs -alar, -eler:

Saña baña kim diyeler iy ata (0018), irmeyeler şeyāṭīnler yanına (0083), tesbīḥ-ile ẕikr oḳuyalar ḥaḳa (0803), ḳızlarını işledeler zināya (1340).

Emir Kipi:

Eserimizde hem şekil hem de şahıs ifadesini taşıyan emir kipinin şahıslara göre çekimi şu şekildedir:

Teklik 1. şahıs -ayım, -eyim, -eyin:

Eserimizde teklik 1. şahıs emir eki "-ayım, -eyim"dir. Sadece bir örnekte ET'de kullanılan "-eyin" ekinin geçtiğini görürüz, bu da bize "-ayım, -eyim" ekinin EOT'de genelleştiğini göstermektedir.

İdeyin bir bir anı ṭapuñıza (0019), yedi yıl oldı nice ṣabr ideyim (0055), bir ṣu getür baña ābdest alayım (0085), fidā ḳılayım senüñ içün cānı (0376), ögredeyim ḳullıḳ ideyim size (0381), uş evüñe göndereyim ṣaġ esen (0441), ben didüm-ki şol çırāġa varayım (0814), ben bu miḥnetlerden emīn olayım (0908), maġāradan nice çıḳayım baña (0984), tā ölünce duʿā ideyim size (1058), ḥācetüñ var mı bitüreyim saña (1289).

Teklik 2. şahıs ø, -ġıl, -gil:

Eserde bu şahıs için bazen eksiz, bazen de "-ġıl, -gil" teklik 2. şahıs emir kuvvetlendirme eki kullanılmıştır.

Adın añsam meşġūl ol ṣalavāta (0005), ʿÖmer eydür ʿiddetüñ ḳılġıl tamām (0058), insīyem sen beni cinnī ṣanmaġıl (0093), gel berü gel ey nigār üşenmegil (0093), baña eydür göñlüñi ḫoş ṭut ḫoca (0439), cinnī eydür üç sāʿat ṣayġıl daḫı (0477), döndi eydür tañrı-çun unutmaġıl (0512), çıḳġıl umuzına yapış yuḳaru (0526), baña sen söyle sözüñi ey ḫoca (0638), bunlar eydür yā yigit öñüñe baḳ (0728), bilür iseñ vir cevāb andan baña (0800), işideyim bir birin şerḥ eylegil (0863), ḳancaru gider ṭarīḳum söylegil (0983), bizi şād it ṭoġrusın digil baña (0991), ögüt virürseñ virgil kendüñe (1156).

Teklik 3. şahıs -sun, -sün:

Eserde bu şahıs için hep yuvarlak ünlülü "-sun, -sün" eki kullanılmıştır.

Var ise ṭanıḳlaruñ gelsün görem (0068), ḥaḳ teʿālā oda yandursun seni (0127), içmesün kim şeyṭānuñ oldur işi (0208), geçmesün arḳurusından ekinüñ (0221), başmasun ol sinüñ üstine daḫı (0226), tañrı ẕikrin dile getürsün revān (0306), kendüzin görsün evinde ey aḫī (0477), vir ṣalavāt ecri yazılsun size (0520), vir ṣalavāt şādumān olsun cānuñ (0573), döndi eydür ḥaḳ sevindürsün seni (1025).

Çokluk 1. şahıs -alum, -elüm:

ET'de "-alım, -elim" şeklinde olan ek (Ergin, 2008: 306), EOT'e geçtikten sonra "m" dudak ünsüzünün tesiri ile ekin son düz ünlüsü yuvarlaklaşmıştır. Ekin son ünlüsü eserimizde de hep yuvarlaktır.

Evvel anı eydelüm kim ol bize (0001), ṭuralum ʿÖmer ḳatına gidelüm (0139), ol nice dirse biz anı idelüm (0139), söylegil ḳulaḳ uralum sözüñe (0198), didiler kim nedür işüñ bilelüm (0703), bitürelüm saña ḫiẕmet ḳılalum (0703), illā senüñ içün anı alalum (0710), deñizüñ öte yanına ṣalalum (0710), döndi eydür baña kim ṭur varalum (0896), bir işümüz var anı başaralum (0896).

Çokluk 2. şahıs -(u)ñ, -(ü)ñ, -ñuz, -ñüz, -(u)ñuz, -(ü)ñüz:

Ek, çokluk 2. şahıs emir eki "-ñ" ile diğer kiplerin ikinci şahıslarındaki "-z" çokluk belirtisinden meydana gelmiştir (bk. Ergin, 2008: 306-307). Eserde hem ekin ünlüsü hem de ekten önce gelen yardımcı ünlü hep yuvarlaktır.

Bu gicede ġusl-ıla yatuñ didi (0081), döndi eydür ʿafv idüñ bu kez bize (0100), eydür imdi görüñüz nedür ḫabar (0154), evde oluñ anı tīzcek yapuñuz (0210), söyleyicek tañrı ẕikrin söyleñüz (0213), tesbīḥ ü tehlīl-ile cān ṭoylañuz (0213), işidüñ imdi benüm ḥālumı dir (0243), ey ev issileri anı ṭutuñ didi (0251), siz daḫı yaraġuñuzı ḳıluñuz (0315), ḳamuñuz bu sözüme ṭanıḳ oluñ (0364), ne ḳadardur bundasız eydüñ bize (0648), bitürüñ kim duʿā ḳılam ben size (0702), ḥürmet idüñ ʿĪsāya Muḥammede (0707), ben anuñ aṣḥābıyam siz bilüñüz (0850), ey yārānlar ḳulaḳ uruñuz baña (0796), baña yolum gösterüñ kerem ḳıluñ (1209), niçün dirseñ diñleñüz işbu sözi (1217).

Şart Kipi -sa, -se:

Bu ek ET'deki "-sar,-ser" şart ekinden gelişmiştir. ET'nin son devresinde "-sar, -ser"in sonunda bulunan "r" sesi düşerek "-sa, -se" şeklini almış ve o günden bu yana hep bu şekilde kullanılmıştır (Ergin, 2008: 309). "-sa, -se" eki şart kipi yanında, bünyesinde dilek kipini kurmak görevini de üstlenir, ancak bu görev ET'deki "-sar, -ser" ekinde yokturdu (Korkmaz, 2005: 161). Eserimizde bu ek diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi "-sa, -se" şeklinde olup bazı yerlerde şart yanında dilek ve temenni anlamlarını da ifade etmektedir.

Teklik 1. şahıs -sam:

Adın añsam meşġūl ol ṣalavāta (0005), bir gün eydür bańa kim alsam seni (0873), ilüñe varsam añar mısın beni (0873).

Teklik 2. şahıs -sañ, -señ:

Oḳusañ cinnīlerüñ kāfirine (0389), sen eger bu eylügi itseñ bańa (0876), her ne emr itseñ olur daḫı saña (0996), dir-ki bańa mü'min olmasañ yārā (1007).

Teklik 3. şahıs -sa, -se:

Bir daḫı bardaḳ ṣınıḳ olsa gişi (0208), her ki mü'min olsa ol işden ḳaçar (0209), bir gişi uġrasa yolda bir sine (0225), ḳanda kim buyursa giderler bular (0295), bir gişi ne işlese görür bular (0305), didüm iy keşīş pārelense ṭonuñ (0683), ger elümden gelse çāre ḳılayım (0864), nireden kim bir gişi baḳsa görür (1165).

Gereklilik Kipi:

Eserimizde diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi gereklilik kipini göstermek için ayrı bir ek kullanılmamıştır. Eserimizde gereklilik kipini göstermek için şu yapılar kullanılmıştır:

-maḳ gerek, -mek gerek:

Bu yapıda gereklilik kipi, fiillerin masdar şekillerinden sonra "gerek" kelimesini getirerek kurulmuştur.

Añlayuraḳ işlemek gerek işi (0022), Muṣṭafānuñ sözini ṭutmaḳ gerek (0084), her ne kim didi anı itmek gerek (0084), ḳomamaḳ gerek ev içinde bilüñ (0216), gice gündüz ṭurmadın sürmek gerek (00429), andan ol menzilüñe irmek gerek (00429).

-a gerek:

Bu yapıda gereklilik kipi, fiillerin istek eki almış şekillerinden sonra "gerek" kelimesini getirerek kurulmuştur.

Emr iricek aña kim gerek ṭura (0659), gün gerek kim girü maġribden ṭoġa (0668), didi gerek bu yigidi alasız (0704), dāʾim anlar bunda gerek kim çıḳa (0803), vaḳt-i āḫır olıcaḳ gerek çıḳa (1316), bu benüm ḳıṣṣam gerek destān ola (1378).

6.3.2.2. Birleşik Kipler:

Bu tür kipler iki çekimli fiilin bir araya gelmesinden oluşan kiplerdir. Asıl fiil önce yardımcı fiil "i- cevher fiili" sonra gelir. Bu kiplerde "i-" fiilinin görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart şekilleri kullanılır. Eserde "i-" fiili, orta hecede kaldığı için düştüğünü de görürüz.

6.3.2.2.1. Hikâye Birleşik Çekimi:

Bu çekim "i-" fiilinin görülen geçmiş zaman şeklini bir fiilin sonuna getirildiği zaman kurulur.

Öğrenilen geçmiş zaman kipinin hikâyesi:

Teklik 1. şahıs -mış idüm, -miş idüm, -miş-idüm:

Bir gün oturmış idüm işit ḥālı (0311), bir gün oturmış idüm ben fikr-ile (0373), bir gün oturmış idüm ḳayġu-ıla (0396), yoḫsa eylemiş idüm bundan biter (0970), seni eylemiş-idüm pāre pāre (1007).

Teklik 2. şahıs -miş-idüñ:

Virmiş-idüñ bu gice n'idem saña (0161).

Teklik 3. şahıs -mış idi, -mış-ıdı, -miş-idi:

Ṣarḳmış idi böyle gögsi üstine (0460), alnuma yazılmış-ıdı bu ḳażā (1228), bir yanında ṭurmış-ıdı Mīkāʾīl (1285), bir hezen götürmiş-idi görmişem (1300), hezeni götürmiş-idi gördüñüz (1323).

Geniş zaman kipinin hikâyesi:

Teklik 1. şahıs -ur idüm, -ür idüm, -ar-ıdum, -erdüm, -r idüm, -r-idüm, -r-ıdum, -rdum:

Tesbīḥ ü tehlīl iderdüm ẕikr-ile (0373), ḳurān oḳurdum işitdi pādişāh (0374), eglenür idüm senüñle bir zamān (0487), oḳur-ıdum duʿāyı dilüm ile (0537), ṭutar-ıdum ṣaçını elüm ile (0537), dir idüm ben ḥattā sübḥān u ḳadīm (0740), dir-idüm yā rabb bunuñ işi nice (0905), bunuñ içün ṣaḳlar-ıdum ben seni (0938), oturup oḳur idüm uçdan uca (1044).

Teklik 3. şahıs -ur idi, -urdı, -ür-idi, -ürdi, -ar idi, -ardı, -er idi, -erdi, -r idi, -rdi:

Ḳılsa idi ḳalur idi Muṣṭafā (0013), ṭurdı ʿavrat kendüye derdi ögin (0053), yaġar idi yaġmur aḳar idi sil (0242), yıldırım şaḳır idi eserdi yil (0242), gürler idi gök ditrer idi yir (0243), beñzer idi fīl azusına dişi (0461), ögredürdi hem bunı döne döne (0518), eydür-idi ẕikr ü tesbīḥ ü niyāz (0783), beni yavlaḳ sever idi ol pelīd (1025), iş ḳılardı yir yüzinde ādeme (1027), azdururdı ḫalḳ-ı ʿālemi tamām (1028).

Çokluk 3. şahıs -urlar idi, -rler idi:

Temīm-i Dārī aña dirler idi (0020), Ḳanda kim varursa vararlar idi (0292) .

Şart kipinin hikâyesi:

Teklik 3. şahıs -sa idi, -seydi:

Ḳılsa idi ḳalur idi Muṣṭafā (0013), keşke görmeseydi bu gözüm seni (0486).

İstek kipinin hikâyesi:

Teklik 1. şahıs -e idüm:

Bu derdüme bir çāre ide idüm (0423), evüm oġlanlaruma gide idüm (0423).

Teklik 2. şahıs -ayduñ:

Sen eger kāfir olayduñ ey yārā (0805).

Teklik 3. şahıs -a idi, -aydı, -e idi:

Fikr ḳıldum ḳıymaya idi ḳanuma (0888), ḳamu ʿālem ḫalḳını uta idi (1026), eger ol maḳṣūdına yite idi (1026), pādişāh ola idi bu ʿāleme (1027), fāsıḳ olaydı ne-kim var ḫāṣ u ʿām (1028), ḳul ide idi seni kendüzine (1029), işidenler uya idi sözine (1029), vay eger murādına yite idi (1035).

6.3.2.2.2. Rivâyet Birleşik Çekimi:

Bu çekim "i-" fiilinin öğrenilen geçmiş zaman şeklini bir fiilin sonuna getirildiği zaman kurulur.

Geniş zaman kipinin rivâyeti:

Teklik 3. şahıs -ur imiş, -ür imiş, -ar imiş:

Şeyāṭīnler çıḳıcaḳ atar imiş (0550), anuñ içün ol odı ṭutar imiş (0550), anda varan gemi ġarḳ olur imiş (0734), şanma varan diri ḳurtulur imiş (0734), ol ʿāṣī melʿūn dāʾim yörür imiş (1049), ḳanda kim bir ḫūb nigār görür imiş (1049), fitne vü ḥīle ile alur imiş (1050), ṭoġrı kendü evine gelür imiş (1050).

Bazen geniş zamanın rivâyetinden sonra şart eki gelince -mıssa/-misse; -mısa, -mise (<-mış-sa <-mış ise) şekli ortaya çıkmakta ve "şartın rivayeti" veya "farazî şart" anlamı vermektedir (Korkmaz, 2005: 556). Bu durum eserimizde şu örnekte geçmektedir: Bu duʿā degülmise "<degül-miş-ise: olmasaydı, olmamış olsaydı" pāre pāre (0359).

6.3.2.2.3. Şart Birleşik Çekimi:

Bu çekim "i-" fiilinin şart şeklini bir fiilin sonuna getirildiği zaman kurulur.

Geniş zaman kipinin şartı:

Teklik 1. şahıs -ür-isem, -r isem, -rsem:

Seni bunda ḳor isem n'olur ḥāluñ (0533), nireye dirsem oraya sen de baḳ (0852), ben ne-kim eydür-isem sözüm işit (0880).

Teklik 2. şahıs -ursañ, -ür iseñ, -ür-iseñ, -ürseñ, -arsañ, -er iseñ, -r-ısañ, -r-iseñ, -rseñ:

Nedür adum eydü virürseñ baña (0110), ṭut dir-iseñ ṭutar al dirseñ alur (0219), ger dilerseñ ḳahr idesin şeyṭānı (0392), bu işümi bitürürseñ sen benüm (0474), bu duʿāyı okur-ısañ sen aña (0505), unudursañ seni bıraġur gider (0506), ṭarlıġa düşer iseñ daḫı oḳı (0513), bilür iseñ vir cevāb andan baña (0800), yoluñ oldur gider iseñ yöri git (0853), ben ne direm işidür-iseñ sözüm (0890), ger ṣorarsañ sen-de baña ḫabarı (1042).

Teklik 3. şahıs -ur ise, -ursa, -ur-ısa, -ür ise, -ürse, -ar ise, -arsa, -er ise, -erse, -r-ise, -rse, -r ise:

Bal eger şeker yir-ise zehr ider (0008), ideyim yārī ḳılur ise ʿazīz (0023), kim alursa kābīnini ben virem (0073), ol nice dirse biz anı idelüm (0139), cinnīler gelürse anı şaḳlaya (0207), her ki yolda uġrar ise ekine (0220), kim geçerse incinür baldırları (0222), kim başarsa oda yanar ey aḫī (0226), her ki ne ider ise bulur cezā (0233), ḳanda kim varursa varurlar idi (0292), andan ire esen olursa başı (0430), ṭutar ise arta yüzinde ḳara (0663), benüm elüme girür ise pāşā (0946), her kime baḳarsa ḳanına ḳanar (1086), olur-ısa işini ḥaḳ bitüre (1398).

Çokluk 2. şahıs -ursañuz:

Ḳanda varursañuz anda şalasız (0704).

Çokluk 3. şahıs -erler ise:

Her ne kim giyerler ise giyerem (0276).

Görülen geçmiş zaman kipinin şartı:

Teklik 1. şahıs -dum ise, -dum-ısa, -düm ise, -düm-ise:

Her ne kim şordum ise virdi nişān (0178), her ne kim gördüm ise şerḥ eyledüm (0629), ḥayrān oldum baḳdum-ısa nesine (0795), her ne-kim gördüm-ise öñden şoña (1254).

Teklik 3. şahıs -dı ise, -di ise:

Ger żarar irdi ise bizden size (0100), eger oġlancuḳlar bevl itdi ise (0101), size anuñ żararı yitdi ise (0101), her ne-kim sulṭān didi ise aña (0525), söyledi n'oldı ise ḥālı nice (1379).

6.4. "i" Ek Fiilinin İsimlerle Kullanışı:

Cevher fiili "i-", isimlerden sonra gelerek isimlerle birlikte bildirme kiplerini kurar, yani ismin yüklem şeklini kurar. ET'de normal bir yardımcı fiil olan ve bütün kipleri bulunan "er-" fiili, BT'e geçtikten sonra fiilin çekim sahası daralmış ve "i-" fiili BT'nin başından beri dört çekim şekli içinde kullanıla gelmiştir (Ergin, 2008: 316). Eserimizde "i-" ek fiili, diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi bu dört çekim şeklinde kullanılmıştır:

Geniş Zaman Kipi:

ET'de "er-" şeklinde olan "i-" fiili, BT'e geçerken "r"si düşmüş ve "e>i" değişmesine uğrayarak "i-" şeklini almıştır. ET'de "er-" fiili geniş zaman eki ile "er-ür" bildirici fiil olarak kullanılırdı (men erür men "benim") gibi. Fakat ET'de iken "er-" fiili ile geniş zaman eki ekleşmiş ve düşmüştür; böylece ortada kalan şahıs zamirleri şahıs eklerine dönüşerek bildirme ekleri olmuştur (Ergin, 2008: 316). Eserde bu konu ile ilgili şu örnekleri verebiliriz:

Teklik 1. şahıs -am, -em:

Bu ek "ben" teklik 1. şahıs zamirinden gelişmiştir. Ünlü ile biten bir kelimeye eklendiği zaman araya bir "-y-" yardımcı ünsüz girer.

Bir pulum yoḳ muḥtācam vaḳtüm faḳīr (0032), yidi yıldur muntaẓıram ben aña (0097), cinnī degülem Temīm-i Dārīyem (0105), atasıyam bellü bilgil anlaruñ (0106), ben ḫo şeyṭān nesliyem aṣlum ulı (0264), müştāḳam oġlanlara varamazam (0371), gice gündüz duʿācısıyam anuñ (0645), ḫaylī müddetdür ki bundayam i yār (0647), ben didüm kim insīyem ṭoġrı işit (0791), ṣāḥibiyem hem anuñ daḫı ḳulı (0794), bunlaruñ ulucası benem yigit (1052).

Teklik 2. şahıs -sın, -sin:

Bu ek "sen" teklik 2. şahıs zamirinden gelişmiştir: Hem ḥelālumsın benüm ʿammum ḳızı (0094), sen benüm ʿammum ḳızısın āşikār (0117), enṣārī eydür yalansın bu söze (0124), ne gişisin seni evümde görem (0130), ne ḳavımdansın di ey cinnī bize (0166), ādemīsin cinnī degülsin i yār (0348), çünki sensin yā yigit Allāh diyen (0362), sen ne ḳuşsın daḫı nedür menzilüñ (0582), ne cānāvarsın aḫī itgil baña (0606), çünki müʾminsin saña yoḳdur elem (0806), nedür anlar sen nesin digil baña (1311).

Teklik 3. şahıs -durur, -dürür, -dur, -dür:

Bu ek yardımcı fiil olan "ṭur->dur-" ve geniş zaman eki almış "ṭurur>durur" şeklinden gelişmiştir.

Degme bir ṭırnaḳları vardur daḫı (0089), yidi yıldur muntaẓıram ben aña (0097), ḳorḳdı cānum illā yumşaḳdur sözüñ (0107), ʿavrat eydür sözüñüz gerçek-dürür (0115), yine eydür adı ʿAbbāsdur bilüñ (0317), biz kāfirlerüz bular müʾmin-dürür (0321), cümlesi hep resūle ümmet-dürür (0360), söyle bize bilelüm nedür sözüñ (0412), ne-ḳadarlıḳ yol durur eydüñ bize (0424), emānetüm bu durur öñden ṣoña (0521), misk-ile

ʿanberdür anuñ ḳoḳusı (0579), gögsi arslan gögsi gibidür ata (0598), ḫaylī müddetdür ki bundayam i yār (0647), keşīş eydür ḳarnuñ aç-durur meger (0676), çoḳ-durur ḥaḳ ḥażretinüñ ḳudreti (1001), niçün oturmış neye ḥākim-dürür (1130), ol-durur Deccāl-ı Aʿver ehl-i nār (1315).

Çokluk 1. şahıs -üz:

Ek "biz" zamirinden "b>v" değişikliği ve dudak ünsüzünün etkisiyle yuvarlaklaşmıştır (Özkan, 2009: 145).

Biz müʾminüz hem Muḥammed ümmeti (0170), biz kāfirlerüz bular müʾmindürür (0321).

Çokluk 2. şahıs -sız:

Bu ek "siz" çokluk 2. şahıs zamirinden gelişmiştir: Ne ḳadardur bundasız eydüñ bize (0648).

Çokluk 3. şahıs -lar durur, -lardur:

ʿĀṣī melʿūnlardur azġun sözleri (0289), bir ṭāʾife daḫı ḳoyunlar durur (0297), ḫalḳ içinde dāʾimā anlar durur (0297), bir ṭāʾife daḫı yılanlar durur (0298), ʿāṣī melʿūnlar durur işleri güç (0357).

Görülen Geçmiş Zaman Kipi:

Bu kipte isimler ile "i-" ek fiilin görülen geçmiş zamanı kullanılır. Eserimizde şahıslara göre çekimi şu şekildedir:

Teklik 1. şahıs -dum, -idüm:

İllā ṣoñra sözüme pişmān idüm (0040), bir meliküñ ḳızıdum dir yā yigit (1043), ben-idüm ol yol ṣalıḳ virdüm saña (1351).

Teklik 2. şahıs -duñ:

Üstādıduñ benüm oġlanlarumuñ (0488).

Teklik 3. şahıs -ıdı, -idi:

Nice kim şerʿ idi kābīn itdiler (0076), yoġ-ıdı yüzinde bir ḳılı anuñ (0109), Eflaḥ idi ol ḳuluñ adı daḫı (0147), ḳarañulıḳ bulut idi gök yüzi(0241), bir ḥelālum var idi düşdi ıraḳ (0303), illā içüm ṭolu idi şevḳ-ile (0370), bir demür ḳapusı var-ıdı anuñ

(0447), kör idi yoġ-ıdı anuñ bir gözi (0458), senüñ-ile maʿmūr idi ilümüz (0490), bir gözi yoġ-ıdı anuñ yā ʿAlī (1085), düpdüz-idi seküye beñzer tamām (1374).

Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi:

Bu kipte isimler ile "i-" ek fiilin öğrenilen geçmiş zamanı kullanılır. Bu kipi eserde sadece teklik 3. şahısta geçtiğini görürüz.

Teklik 3. şahıs -imiş:

Bu ḫo yitmiş yıl imiş ḳaçan olur (0436), ol gemide bile imiş aṣlımuz (0844), bildiler kim Temīm-i Dārī imiş (1380) ,ol Muḥammed Muṣṭafā yārı imiş (1380).

Şart Kipi:

Bu kipte isimler ile "i-" ek fiilin şart kipi kullanılır. Eserimizde şahıslara göre çekimi şu şekildedir:

Teklik 2. şahıs -iseñ:

Sen eger ümmet iseñ aña ata (0005), müʾmin iseñ ḳāʾim olġıl ṭāʿata (0018), cinnī iseñ "Eʿūẕu bi'llāh" didi (0091).

Teklik 3. şahıs -ise, ø-se, ø-sa:

Var ise ṭanıḳlaruñ gelsün görem (0068), ʿaḳluñ var ise düni gün ḳurān oḳı (0394), yoḫsa ḥasret-ile çıḳa mı cānum (0421), seyr iderem ne-ki var ise tamām (0679), ḳurudı mı yoḫsa aḳar mı daḫı (1110), ne-ḳadar gerekse içgil gel giri (1259).

"i" Ek " Fiilin Olumsuzu:

Eserde diğer EOT'nin metinlerinde olduğu gibi "i-" fiilin olumsuzu "degül" edatı ile yapılmaktadır.

Revā degül seni bir ayruḳ ala (0050), revā degül kim seni ḳılam yārā (0492).

6.5. Fiillerde Soru -mı, -mi:

Eserimizde soru eki şekil bakımından hep düz-dar olup fiil çekimindeki yeri bakımından ise bugünkünden farksızdır.

Kimseyi ḳor mı ki aça gözini (0007), kimse bizden ziyān itdi mi saña (0408), eydür iy cinnī ḥāluñ bilür misin (0465), ilüñe varsam añar mısın beni (0873), didi baña kim bilür misin beni (0938), ol olur mı ṭoġrusın digil baña (1102), ḳurudı mı yoḫsa aḳar

mı daḫı (1110), yigit delügi görür misin didüm (1153), ḳaṣr içinde ne varın gördüñ-mi sen (1203), menzilümden yaña ola mı yönüm (1230).

6.6. Birleşik Fiiller:

Birleşik fiil, bir isim veya fiil unsurunun bir yardımcı fiil ile birleşerek ortaya çıkardığı kelime gurubudur.

6.6.1. İsimlerden Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller:

Eserimizde, bir isim ve bir yardımcı fiil ile yapılan birleşik fiillerde isim kısmı genellikle Türkçeye geçmiş Arapça veya Farsça asıllı kelimelerdir. Eserde en çok kullanılan yardımcı fiiller "it-, eyle-, ḳıl-, ol-, bul-, ṭut-"dır. Bunlardan "it-, eyle-, ḳıl, bul-, ṭut-" ile yapılanlar geçişli, "ol-" ile yapılanlar ise geçişsiz bir anlam ifade ederler.

it- ile yapılan birleşik fiiller:

Çünki ṣabr itdi yidi yıla degin (0053), eger oġlancuḳlar bevl itdi ise (0101), ḳullıḳ itdüm bunlara üç yıl tamām (0309), kimse bizden ziyān itdi mi saña (0408), Muṣṭafādan taʿlīm itdüm ben anı (0509), tīz oḳudum geñez itdi anı ḥaḳ (0511), eksük itmez ol kerem issi ḳādir (0689), illā bize ʿayān itdi ṭoġrı yol (1094), firḳat aġusın alup nūş itmişem (1231).

eyle- ile yapılan birleşik fiiller:

Rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza (0001), anuñ içün cümlesin var eyledi (0016), temīz eyleyem yiri şimden geri (0103), ev içinde eksük eyleme sözi (0248), bir söz-ile göñlümi ḫoş eyledi (0483), sulṭān eydür geldüm āzād eyleyem (0469), meded eyle yā resūla'llāh didüm (0803), seni eylemiş-idüm pāre pāre (1007), Dīn-i İslām yolını pāk eylemiş (1030), ol helāk oldı bizi şād eyledi (1056), ḫalāṣ eyler ol kerem issi ġanī (1365).

ḳıl- ile yapılan birleşik fiiller:

Kimseye bu dünyā ḳılmadı vefā (0013), geldi Temīm üstine ḥamle ḳılur (0133), ʿavrat-ıla her ki yaḳınlıḳ ḳıla (0203), anda gördüm ḳıldılar pāre pāre (0330), ṭapu ḳılup bil iki ḳat itdiler (0453), bu duʿādur kim bizi manṣūr ḳılur (0507), tevbe ḳıla şimdiden devletlü ḳul (0672), bunı işidicek efġān ḳıluram (0737), ger elümden gelse çāre ḳılayım (0864), ol isiz yazıda zārī ḳıluram (1069), ḫamır içmek zinā ḳılmaḳ āşikār (1103), bāña yolum gösterüñ kerem ḳıluñ (1209), miḥrābında ṭurmış ol namāz ḳılur (1248).

ol- ile yapılan birleşik fiiller:

Adın añsam meşġūl ol ṣalavāta (0005), Muṣṭafā öñinde şehīd oldılar (0112), dirilürler żarar olur cānına (0204), bir sāʿat şād olmadı cānum tenüm (0354), iy ʿaceb derdüme dermān ola mı (0420), ben işitdüm bu sözi şad oluram (0479), çün müslimān kāfire yoldaş ola (0503), ben didüm-ki yavlaḳ oldum āvāre (0614), ḫoş feraḥ olup yiyüben içdiler (0716), anuñ içün delīl olasız bize (0846), çünki müʾminsin āzād olsun cānuñ (1008), ol zamānda baña tābiʿ olalar (1119), ṭamu odı kim ḥarām oldı saña (1219).

bul- ile yapılan birleşik fiiller:

Sen bize bulmayasın hīç furṣatı (0170), pes gişiye ẓaferi andan bulur (0215), her ki ne ider ise bulur cezā (0233), hem direm buldum bu ġurbetden emān (0401), vir ṣalavāt Muṣṭafāya bul necāt (0612), ʿāṣī olan gişi bulmaz ḫalāṣı (0965), ben oḳudum āb u ḥayāt buluram (1369).

ṭut- ile yapılan birleşik fiiller:

Cümlesi oruç ṭutar ḳılur namāz (0338), baña eydür göñlüñi ḫoş ṭut ḫoca (0439), didiler yigit yöri ṭutġıl ḳulaḳ (0852), sen eger benüm sözümi ṭutasın (0881), yiye ḳullarum hem emrümi ṭuta (1288), ne ḳalem ṭutar ne yazar ne oḳır (1396).

Eserimizde bu yardımcı fiillerin yanında “ur-, vir-, getür-, ḳal- ... vs.“ gibi fiillerin yardımcı fiil olarak kullanıldıklarını da görürüz.

ur- ile yapılan birleşik fiiller:

Ḳılıcuñ balçaġına elin urur (0132), ʿÖmer ol ġalabaya urdı ḳulaḳ (0146), ol nücūmlar gök yüzinde berḳ urur (0547), gire dünyā mülkine cevlān ura (0659), bir ʿaẓamet mevc uruban götürür (0742), şükr idüben secdeye yüz ururam (0819), baña bir yılan gele nefes ura (0941), şāẕılıḳdan bir kezin naʿre urur (1120).

vir- ile yapılan birleşik fiiller:

Bu ḥikāyetden bize virdi ḫabar (0026), dilerem destūr viresin yā imām (0058), girdiler anlar ṭanıḳlıḳ virdiler (0070), ḫalīfe öñinde selām virdiler (0157), her ne kim ṣordum ise virdi nişān (0178), ne ṣalavāt virürler peyġambere (0279), bilür iseñ vir cevāb andan baña (0800), gör ne şekil virmiş aña ol ġanī (0950).

getür- ile yapılan birleşik fiiller:

Siz ṣalavāt getürüñ Muḥammede (0014), tañrı ẕikrin dile getürsün revān (0306), taḳrīr ile şehādet getürürem (0738).

ḳal- ile yapılan birleşik fiiller:

Ol ḥaḳuñ işine ḥayrān ḳaldılar (0723), maḥrūm ḳalmaz her kim aña yüz sürer (1241), kendü yine bayaġı müflis ḳalur (1335).

6.6.2. Tasvir Fiilleri:

Tasvir fiilleri, her iki unsuru fiil olan birleşik fiillerdir. Birinci fiil -a/-e, -u/-ü, -ı/-i eklerini alarak zarf-fiil şeklinde olur. İkinci fiil ise ilk fiile eklenerek esâs fiilin nasıl olduğunu veya yapıldığını gösterir, yani esâs fiilin anlamını tasvir eder, bundan dolayı bu fiillere tasvir fiilleri denir. Eserimizde geçen tasvir fiilleri şunlardır:

Süreklilik (devâmlılık) Fiili:

Fiillerin zarf fiil şekillerine gel-, dur- gibi yardımcı fiilleri getirilerek yapılır. Eserimizdeki örnekleri şunlardır:

İçerüden çıḳa geldi bir ḳoca (0621), ileyümde çıḳa geldi bir yigit (0857), anı gördüm bir yılan çıḳa gelür (0949), uġrayu geldüm ḳapuda bir ḳuşa (1004), gide gide geldüm anuñla ṭaġa (0889), diri olup ṭurı geldi görürem (0953), ol gişi kim dürişi durur ṣuya (1329).

Tezlik Fiili:

Fiillerin zarf fiil şekillerine vir- yardımcı fiili getirilerek yapılır. Eserimizdeki örnekleri şunlardır:

Nedür adum eydü virürseñ baña (0110), ḥācetüm var bitüri virgil baña (0378), nedür anuñ adı eydi vir baña (0655), yolumı gösteri viresiz gidem (0847), ayaġumı ṣalı virürseñ saña (0882), vir yüzügi ṣunı virdüm ben aña (1068), ögredi vir ḥācetüm budur saña (1355).

İktidar (yeterlik) Fiili:

Fiillerin zarf fiil şekillerine bil- yardımcı fiili getirilerek yapılır. Olumsuz şekli ise "-amaz, -emez" şeklindedir. Eserimizde şu örneklerde geçmektedir:

Anuñ-ıla çıḳa bildüm iy aḫī (1032), bir geleci diyemezem ben aña (0259), müştāḳam oġlanlara varamazam (0371), elüm irmez yüzlerin göremezem (0371).

6.7. Sıfat Fiiller (partisipler):

-an, -en:

Geniş zaman ifade eder. ET'de -ġan, -gen şeklinde olan ek, EOT'e geçerken ekin başındaki ġ ve g'lerin düşmesi ile -an, -en şeklini almıştır. Ek ünsüz ile biten fiillere doğrudan doğruya eklenir, ünlü ile biten fiillere ise araya bir (y) koruma ünsüzü girer.

Bunca müddet ġurbeti gezen gişi (1224), cümle ḫalḳuñ rızḳını sensin viren (0822), anda varan gemi ġarḳ olur imiş (0734), ṭaġdan aḳan sil gibi gürler aḫī (0545), bunı oḳuyan gişi açar girür (1178), çünki sensin yā yigit Allāh diyen (0362), Temīm eydür söyleyen benem işit (0122), emānet ṣaḳlayan bunda gişi (1328).

-ar, -ur, -ür:

Geniş zaman ifade eder. Eserde çok az örneği vardır: Bir daḫı yatıcaġaz yanar çırāḳ (0214), anuñ içün bilür olduḳ anı biz (0641), yoḳ içinde tañrı bilür bir gişi (0271), her kimüñ bunda ḳızı ḳalur olur (1341).

Eserde -ar ekinin kalıplaşarak kalıcı isimler oluşturduğunu da görürüz: Gözi yaşı dökilür pıñar gibi (0255).

-maz, -mez:

Olumsuz geniş zaman ifade eder. Sadece şu iki örnekte birleşik fiil yapımında kullanılmıştır. Görmez olur gözler inicek ḳażā (0200), ben didüm-ki aḳmaz oldı ol durur (1111).

-ecek(g):

Gelecek zaman ifade eder. Sadece şu örnekte geçmektedir: Anuñ baña n'idecegin ḥaḳ bilür (0871).

-ası, -esi:

Kesin gelecek zaman ifade eder. EOT'de ilk defa ortaya çıkan bu ek (Özkan, 2009: 151), eserimizin EOT'e ait bir eser olduğunu gösteren bir kanıttır. Ek çoğu zaman kalıcı isimler de oluşturmaktadır.

Bulına baḳça içinde yiyesi (0684), kim getürür saña ayruḳ giyesi (0684), ben çıḳasımuñ nişānıdur ʿamū (1113).

-duḳ(ġ), -dük(g):

Geçmiş zaman ifade eder. İşlek olan bu ek eserimizde hep iyelik ekleriyle kullanılmıştır. Ekin ünlüsü daima yuvarlaktır.

Ḳanda gitdügini kimse bilmedi (0042), bu didüklerüñ edebidür anuñ (0235), cevāb itgil ṣorduġum budur saña (0984), diri bulduḳların ipe düzdiler (0334), geydügi keşīş ṭonı uçdan uca (0621), ol ḳapuda uġraduġun atlular (1348), ḳapudan çıḳduġı dem baḳar görür (0087), aldı beni geldügüm yola gider (1066).

-mış, -miş:

Geçmiş zaman ifade eder. Eserde örneği az olan bu ekin ünlüsü hep düz olup ünlü uyumunu bozmaktadır.

İllā bir vāḳıʿaya düşmiş ḳulam (0092), döndi eydür benem ol azmışlara (0583), ḳalmışı yirine yitüren benem, örü ṭurdı kükremiş deve gibi (0957), ḳalmışa meded irişdüren ebī (1352).

Eserde ekin kalıplaşarak kalıcı isimler oluşturduğunu da görürüz: Bāliġ olmaduḳ yimişi kim üze (0223), dürlü dürlü yimişi var baḳçanuñ (0680).

6.8. Zarf Fiiller (gerundiumlar):

-a, -e:

Hal bildirir. Bu ek eserimizde şu görevlerde kullanılmıştır:

1. Birleşik fiil yapımında kullanılmıştır:

İçerüden çıḳa geldi bir ḳoca (0621), ileyümde çıḳa geldi bir yigit (0857), anı gördüm bir yılan çıḳa gelür (0949), çıḳa geldi dīvler ol yirlere (1063), anuñ-ıla çıḳa bildüm iy aḫī (1032).

2. Tekrar gurubu oluşturarak hal zarfı olarak kullanılmıştır:

Güle güle yaʿnī kengel eyledüm (0039), ḫayrān oldum bunlara baḳa baḳa (0551), bir çalabuñ adını öge öge (0644), ġāfil olma dir baña döne döne (0954), gele gele bu menzile irmiş ol (0706), bir birin ḳoca ḳoca görişdiler (1381), gemiler geldi ṣudan yüze yüze (0695), gide gide yavlaḳ oldum iy yārā (0817), süre süre ḳaṣra yaḳın varuram (1015), yine beni götürür düge düge (0543).

3. Bazı yerlerde kalıplaşarak edat olarak kullanılmıştır:

Varuban geçsün ötesinden (öte<öt-e) anuñ (0221), deñizüñ öte yanına ṣalalum (0710), yine (yine<yen-e<yan-a) ʿÖmer ḳatına ʿavrat gelür (0054), yatmasun ol illā yine ġusl-ıla (0082), uş yine ṣaġ u selāmet gelmişem (0186).

-ı, -i, -u, -ü:

Hal bildirirler. Eserde şu görevlerde kullanılmışlardır:

1. "-arak, -erek" anlamında kullanılmıştır:

Çekişi bunlar ḳapuya geldiler (0145), uşda geldiler ḳapuya çekişi (0152).

2. Birleşik fiil yapımında kullanılmıştır:

Ayaġumı ṣalı virürsen saña (0882), baña yolum gösteri virgil gidem (1225), bir gişiye uġrayu geldüm hemān (1141), diri olup ṭurı geldi görürem (0953), nedür adum eydü virürseñ baña (0110), ol gişi kim dürişi durur ṣuya (1329),

3. Bazı yerlerde kalıplaşarak edat olarak kullanılmıştır:

Gürledi gökler diyü (diyü<di-y-ü "diye") inanasın (0459), ʿāṣī oldum diyü zārī aġlaram (0972), daḫı (daḫı<taḳ-ı) ṣabrum ḳalmadı kim n'eyleyem (0044), çıḳdı ʿavrat girü (girü<gir-ü "sonra") evine gider (0051), ġusl idince ḳarşu (ḳarşu<ḳar-ı-ş-u "karşı") baña söylegil (0249).

-iken, -ken:

Ünlü uyumuna girmeyen ve zaman gösteren "-ken" zarf-fiil eki, "i-" fiilinden başka bir fiile gelmez. ET'de kalın şekli de bulunan ekin, EOT'de ve TT'de kalın şekli ortadan kalkıp sadece ince şekli kullanılmıştır. Eserde bazı örneklerde "i-" fiili eriyip düşmüştür.

Bir gün oturmış-iken baḳar görür (0027), bunuñ-ıla söyleşürken iy yārā (1268), İdrīs oḳur dirilür ölü iken (1363), ṭūfān olup ṣuda yüzerken gemi (0842), ādemīler yoġ-iken var eyledi (1390), benüm ile gice yir iken ṭaʿām (0162), gider iken bir ite yolum irer (1158), sen var iken kime ḥālum söyleyem (0044).

-uraḳ:

Tarz ifade eder. -u zarf-fiil eki ile -raḳ karşılaştırma ve büyütme ekinin birleşmesinden ortaya çıkmıştır. Eserde sadece şu örnekte geçmektedir: Añlayuraḳ işlemek gerek işi (0022).

-ıcaḳ, -icek, -ıcaġaz, -icegez:

Zaman bildirirler. “-ıcaḳ, -icek” eki aslında “-ıçaḳ, -içek” şeklinde idi. Eski Anadolu Türkçesinin sonlarında “-ıcaḳ, -icek” şekline girerek Osmanlıcaya geçmiş ve sonradan yazı dilinden kalktığı halde ağızlarda varlığını sürdürmüştür (Ergin, 2008: 344). “-ıcaġaz, -icegez” eki ise “-ıcaḳ, -icek” şeklin genişletilmiş biçimidir (Özkan, 2009: 153). Zaman zarfı olan bu ekin eserimizdeki örnekleri şunlardır:

Aḫşam olıcaḳ baḳaram görürem (0811), ḳapudan ṭaşra çıḳıcaḳ ṣorasın (0989), işidicek duʿāyı ʿAlī bilür (0516), ol gelicek dīn yolı oldı ʿayān (0003), azıcaġaz yol gösteren anlara (0583), bir daḫı yatıcaġaz yanar çırāḳ (0214), ben anı göricegez ḳaldum ṭaña (0655), diyicegez ben bunı yılan gider (0831).

-ınca, -ince, -ünce:

Zaman bildirirler. Eserimizde şu görevlerle kullanılmıştır:

1. “-dığı zaman” anlamında:

Ben ḳatında olmayınca yā imām (0368), biri gidince biri olur ḥāżır (0689).

2. “-ıncaya kadar” anlamında:

Göz açup yumınca ilüñe ṣalam (1267), ġusl idince ḳarşu baña söylegil (0249), ḳurānuñ nıṣfın oḳuyınca tamām (0810), tā arınca çigni üstinde ṭutar (1143), tā ölünce duʿā ideyim size (1058).

-madın, -madan, -meden:

Zaman bildirirler. “-up, -üp, -araḳ, -erek” zarf-fiil eklerinin olumsuzudur. ET’de “-madın, -medin” şeklinde olan “-madan, -meden” zarf-fiil eki, Eski Anadolu Türkçesine geçtikten uzun bir süre sonra “-madan, -meden” şeklini almıştır. Bu ek, kendi bünyesinde olumsuzluk ifade ettiği için sadece olumlu fiillere gelmektedir (Ergin, 2008: 342). Eserimizde ekin her iki şekli de geçmektedir ve şu görevlerle kullanılmıştır:

1. “-madan önce” anlamında:

Çıḳ evümden ziyān olmadın saña (0129), daḫı henüz tamām olmadın sözüm (0877), bir belādan emīn olmadın daḫı (0918), dimiş-idi daḫı gitmeden özi (0192), tamām olmadan aġaçdan üzmesün (0224).

2. “-maksızın” anlamında:

Gice gündüz ṭurmadın sürmek gerek (0429).

-eli:

Zaman bildirir. ET'de "-geli" şeklinde olan ek, BT'e geçerken ekin başındaki "g" sesinin düşmesiyle bu şekli almıştır. Ekin esas görevi fiilin hareket başlangıcını bildirmektir. Eserde şu iki örnekte geçmektedir:

Ol gideli bir sāʿat şād olmadum (0034), bunlaruñ içine düşeli benüm (0354).

-duḳça, -dükçe:

Zaman bildirirler. "-duḳ, -dük" sıfat-fiil eki ile "-ça, -çe" eşitlik ekinin birleşmesinden oluşmuştur. Eserimizde bu ek "-dığı sürece, -dığı müddetçe" anlamında kullanılmıştır.

Söyledükçe aġzından odlar ṣaçar (0267), ʿömrüm olduḳça saña duʿā idem (0443), söyledükçe dört yanına od ṣaçar (0529).

-duġınca:

Zaman bildirir. Eserde bir tek şu iki örnekte geçmektedir: Varduġınca ḥasretüm oldı beter (0372), varduġınca raġbetüm artdı saña (0378).

-up, -üp:

Atıf (bağlama) bildirir. "-up, -üp" zarf-fiil eki, ET'de "-p" zarf-fiil ekinden gelişmiştir. ET'de "-p" şeklinde olan ek, BT'e geçerken aradaki ünlü eke dahil edilmiştir. Bu ek, her zaman kendisinden sonra gelen fiile bağlanır ve bu fiilin gösterdiği hareketten önce yapılan bir hareketi gösterir. Eserimizde ünlüsü hep yuvarlak olan bu ek, zarf-fiil eklerinden en çok kullanılan ektir.

Aña baḳup fikr iderem özüme (0813), birine dönüp didüm-ki ey yigit (0314), baġlayup bizden yañaya geldiler (0698), degmesini ḳaṣd idüp öldürmeñüz (0299), bu ġarīblıḳda ḳalup ölmeyesin (1237), eriyüp ḳurşun gibi aḳar teni (0390), anı gördi ḳorḳup içerü girür (0150), yüzüm üstine sürinüp giderem (1124).

Eserimizde iki beyitte "-up, -üp" zarf-fiil ekinin kafiye gereği olarak "-ıp, -p" şeklinde geçtiğini de görürüz: ne-ḳadar kim cefālar çekdüñ azıp (1238), nice gezersin ġarīblıḳda arıp (1236).

-uban, -üben, -übeni:

Atıf (bağlama) bildirir. "-up, -üp" zarf-fiil ekinin genişletilmiş şeklidir. Eserimizde pek çok örneği vardır.

Aluban götürdiler beni daḫı (0335), beni ol cinnī bıraġuban ḳaçar (0553), gözümi ḳalduruban baḳdum nā-gāh (1220), şükr idüben secdeye yüz ururam (0819), varuban geçsün ötesinden anuñ (0221), and içüben sözlerin berkitdiler (0478), tañrı ẕikrin oḳuyuban açmışam (1206), bellü budur diyüben inanmazam (0182), döndüm anı isteyüben yörürem (1244), düşübeni ol ġazāda öldiler (1346).

İKİNCİ BÖLÜM

TENKİTLİ METİN

1. Transkripsiyon ve Tenkitli Metinde Kullanılan Yöntem:

1.1. Metnin Transkripsiyonunda Kullanılan Yöntem:

Metnin transkripsiyonunu hazırlarken aşağıdaki yöntemi kullanmaya çalıştık:

1.1.1. Metnin transkripsiyonunu hazırlarken diğer bilimsel eserlerde uygulanan MEB İslâm Ansiklopedisi transkripsiyon sistemi uygulanmıştır (bk. çeviriyazı alfabesi).

1.1.2. Her beyte dört rakamdan oluşan beyit numarası verilmiştir:

0001 Evvel anı eydelüm kim ol bize
Rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza

0002 Viribidi bize Muḥammed resūl
Anuñ-ıla dīnümüz oldı uṣūl

0003 Ol gelicek dīn yolı oldı ʿayān
Ḳurān indi üstine bir bir beyān

1.1.3. Arap alfabesiyle yazılan bütün beyitleri çeviriyazı alfabesine çevirirken beyitler büyük harfle başlatılmıştır:

0375 Anuñ ahı ṭaġlara eşer ider
Derdümi benüm daḫı beter ider

0376 Döndi eydür çün bilürsin ḳurānı
Fidā ḳılayım senüñ içün cānı

1.1.4. Metnin transkripsiyonunu hazırlarken herhangi bir noktalama işareti kullanılmamıştır:

0181 İllā bunuñ cinnīye beñzer özi
Böyle ḳıllar ile bürünmiş yüzi

0182 Anuñ içün ben bunı ṭanımazam

Bellü budur diyüben inanmazam

1.1.5. Esâs alınan metinde bütün nüshaların varak geçişleri gösterilmiştir:

D 6b E 7b 0167 Şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar

Melāʾikeler bunlara odlar ṣaçar

A 21b F 82a 0168 Ya şulardan mı ki yerde uçasız

Kimsene görmeye sizi ḳaçasız

1.1.6. Esâs metinde geçen Arapça âyetlerin çeviriyazılı şeklini italik olarak gösterdikten sonra âyet numaraları ve hangi sûrede geçtikleri dipnotta gösterilmiştir:

0004 Allāh anı dünyāya viribidi

Raḥmeten li'l-ʿālemīn sensin didi

1.1.7. Arapça ve Farsça önekler, sonekler, birleşik kelimeler, ikilemeler ve tamlamaların çeviriyazısında kısa bir çizgi " - " kullanılmıştır:

0006 İşit imdi bu cihānuñ işini

Ya bu çarḫ-ı ġaddāruñ dönişini

0009 Ġāfil olma iy bī-çāre ḥāżır ol

Kesmesün çarḫ-ı felek üstüñe yol

0024 Rāvīdür işbu söze bir pāk-dil

İbrāhīm İbni Saʿīd-i Baṣrī bil

0028 Çaġırur kim müsteʿān itdüm ḥaḳa

İy ḫalīfe-i zemīn ṭūlü'l-beḳā

0160 ʿÖmer ol enṣārīye eydür yārā

Söyle imdi nice oldı mā-cerā

0187 ʿÖmer eydür ṣıddiḳ ey tācü'r-ricāl
Ḥāşā kim senüñ sözüñ ola muḥāl

0580 Çünki bu eylücegi değdi baña
Dem-be-dem raḥmet oḳuram ben aña

1.1.8. Müstensih tarafından eksik yazılan unsurlar [ ] işaretiyle, fazla yazılan unsurlar ise { } işaretiyle gösterilmiştir:

0442 Ben didüm-ki sen bilürsin ey pāşā
ʿÖmrüñ uzun ola [vü] sen yig yaşa

1179 Böyle yazılmış {o} yazı āşikāre
Tīz ṣalavāt getürüñ peyġambere

1.1.9. İki ünlü birleşmesinden dolayı düşen ünlü kesme işaretiyle gösterilmiştir:

0036 Benüm ile bir gice oldı yaḳın
Gör ki n'itdi ol ʿālemler ḫāliḳin

0044 Daḫı ṣabrum ḳalmadı kim n'eyleyem
Sen var iken kime ḥālum söyleyem

0434 Döndi eydür yā Temīm digil baña
Ne ḳatı ah eyledüñ n'oldı saña

1.1.10. Nüshalarda sayfaların derkenarlarında yazılan notlar dipnotta gösterilmiştir.

1.1.11. Nüshalarda Arap alfabesiyle "-ub, -üb" şeklinde yazılan "-up, -üp" zarf-fiil eki çeviriyazıda "-up, -üp" şeklinde yazılmıştır:

0150 Anı gördi ḳorḳup içerü girür
Geldi ʿÖmer ḳatına ḫabar virür

0319 Kimümüzi helāk eyleyüp gider

Kimümüzi baġlayup esīr ider

1.1.12. Nüshalarda “ile, ise, iken, durur, idi, daḫı, kim, ki” vb. bazen kendisinden önce gelen kelimeye bitişik yazılmışlardır. Bunlar bizim yaptığımız çeviriyazıda ise araya bir kısa çizgi “-“ koyarak gösterilmiştir:

0027 Bir gün oturmış-iken baḳar görür

Ḳapusında geldi bir ʿavrat ṭurur

0056 Gitdi ṣabrum ḳalmadı hīç fermānum

Derd-ile yandum görinmez dermānum

0096 ʿAmmum oġlı sefere gitmiş-dürür

Yedi yıl dört ay tamām olmış-durur

0192 ʿAlī eydür Muṣṭafā işbu sözi

Dimiş-idi daḫı gitmeden özi

0427 Diñle beni ey Temīm sen-daḫı

Saña ne söz direm imdi ben daḫı

0505 Bu duʿāyı oḳur-ısañ sen aña

Ḥükm idesin muṭīʿ ola ol saña

0525 Her ne-kim sulṭān didi ise aña

Ḥāżır itdi ḳapucı ol-dem aña

0563 Çıḳdı ṣudan baña gelür yā imām

Ben didüm-ki vaʿ demüz oldı tamām

1.2. Metnin Tenkidinde Kullanılan Yöntem:

Eserin nüshalarını birbiriyle karşılaştırarak yazarın kaleminden çıkan esâs nüshaya en yakın olan nüshayı ortaya koymak için aşağıdaki yöntemi kullanmaya çalıştık:

1.2.1. Reşit Rahmeti Arat'ın Kutadgu Bilig nüshaları üzerine yaptığı tenkitli metin çalışmasında kullandığı yönteme yakın bir yöntem kullanmaya çalıştık.

1.2.2. Eserin toplam on iki nüshası ele alınarak nüsha farkları verilirken bir nüshaya bağlı kalınmamış, yazıldığı dönem ve muhteva dikkate alınarak tercih edilen beyitler yukarıya esâs metne, diğer farklılıklar ise aşağıya dipnota çekilmiştir.

1.2.3. Yukarıya alınan esâs beyitlerin her birine sırasıyla dört rakamdan oluşan beyit numarası verildikten sonra bütün nüshaların varak geçişleri de gösterilmiştir.

1.2.4. Yukarıya alınan esâs beyitlerin tümü büyük harf ile başlatılmıştır.

1.2.5. Eserin on iki nüshası (A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K ve L) olarak kodlandık sonra, sağına, (2a, 3b, 15a … vb.) gibi, varak geçişlerine, esâs alınan metnin sol tarafında, işaret edilmiştir. Dipnotta ise bu kodların alt-sağ taraflarına küçük rakamlar ile, (A_2, D_7, F_{12} … vb.) gibi, sayfalardaki satır numaralarına işaret edilmiştir.

1.2.6. Dipnotta farklılık gösteren unsurları birbirinden kolayca ayırabilmek için aralarına | işareti koyulmuştur.

1.2.7. Dipnotta üst üste konulan iki noktanın : solundaki bölüm esâs alınan metni, sağındaki bölüm ise nüshalar arasındaki farkları göstermektedir.

1.2.8. Dipnotta mümkün oldukça gereksiz kelime kalabalığından ve tekrarlanmasından kaçınmak için, nüshalar arasındaki farkları gösterirken iki kelime arasındaki bölüm üç nokta … ile işaret edilmiştir. Bazen de kelimenin ilk harfinden sonra nokta . işareti koyularak (örneğin: vefât→v. gibi) yetinmiştir.

1.2.9. Dipnotta nüshalar arasındaki farkları gösterirken bir nüshada eksik olan ve diğer nüshalarda bulunan eksik beyit veya kelime – işaretiyle gösterilmiştir.

1.2.10. Nüshalarda bulunması gereken, ancak eksik yazılan kelime ve harfler dipnotta [ ] işareti içerisinde gösterilmiştir.

1.2.11. Nüshalarda okunamayan veya şüpheli görülen kelime ve ekler, dipnotta nüshalarda olduğu gibi Arap alfabesiyle yazılmıştır.

1.2.12. Nüshalarda sayfaların derkenarında yazılan duâ ve notlar, dipnotta ( ) işareti içerisine alınmıştır. Ayrıca aynı işaret içerisine açıklanması gerekli görülen cümleler de alınmıştır.

1.2.13. Nüshalarla ilgili önemli olan bazı açıklama ve özelliklere işaret etmek için, dipnotta ayrı bir satırda yazılarak bunlara işaret edilmiştir.

1.2.14. Nüshaların yalnız birinde veya bir ikisinde bulunan ve esâs metnin gelişine göre sıraya alınmalarında tereddüt edilen bazı beyitler dipnot bölümüne alınmıştır.

1.2.15. Bazı nüshalarda istinsah hatası yüzünden bozulmuş veya tekrar edilmiş beyitlere dipnot bölümünde işaret edilmiştir.

1.2.16. Farklı nüshalarda bazı beyitlerin sırası karışmıştır. Sırası karışık olan bu beyitler esâs alınan metnin gelişine göre düzeltilerek uygun yerlerine dizilmiş ve bu konuya dipnotta işaret edilmiştir.

2. Tenkitli Metin:

BİʾSMİʾLLĀHİʾR-RAḤMĀNİʾR-RAḤĪM*

(A 1b, B 1b, C 31a, D 1b, E 1b, F 78b, G 2b, H 1b, I –, J 1b, K 1b, L 1b)

0001 Evvel anı eydelüm kim ol bize
Rızḳı maḳsūm eyledi ḳamumıza[1]

0002 Viribidi bize Muḥammed resūl
Anuñ-ıla dīnümüz oldı uṣūl[2]

A 2a 0003 Ol gelicek dīn yolı oldı ʿayān
Ḳurān indi üstine bir bir beyān[3]

0004 Allāh anı dünyāya viribidi
Raḥmeten liʾl-ʿālemīn ** sensin didi[4]

0005 Sen eger ümmet iseñ aña ata
Adın añsam meşġūl ol ṣalavāta[5]

---

* Biʾsmiʾllāhiʾr-raḥmāniʾr-raḥīmi: B, C, E, F, I ve K'de yok, A_1 bismiʾllāhiʾr-raḥmāniʾr-raḥīmi D_2 biʾsmiʾllāhiʾr-raḥmāniʾr-raḥīmi ve bihi nesteʿīnü.

[1] G ve I'da bu beyit yok | H_1'de bu beyit yerine şu beyit gelmektedir: söze biʾsmiʾllāh ile başlayalum / işi ʿavnuʾllāh ile işleyelüm.
Evvel … bize: B_2 ... idelüm ... C_2 e. Allāh diyelüm ol b. D_3 Şükr idelim ol ḫudāya kim bize E_2 ... kim bize F_2 ... aydalum ... J_2 e. Allah diyelim k. evvel b. K_2 ... iydelüm ki ... L_2 ... idelim ... | Rızḳı: A_3 L_2 Rızḳ | maḳsūm: C_2 J_2 maḳṣūm | ḳamumıza: A_3 L_2 ḳamumuza B_2 D_3 cümlemize F_2 cümlemüze K_2 cümlemüze.

[2] G, H ve I'da bu beyit yok | viribidi: A_4 – B_3 J_3 L_3 virbidi D_4 E_3 virdi | bize Muḥammed: E_3 b. hem M. B_3 D_4 L_3 b. Muḥammedi C_3 b. Muḥammedün | resūl: C_3 resūlun | Anuñ-ıla: A_5 – B_3 anıñ-çun C_3 anuñla E_3 anıñ-ıla F_3 J_3 anuñla L_3 anun-ıla | dīnümüz: A_5 – B_3 dīnimüz D_4 J_3 dīnimiz E_3 dīnimüz | oldı: C_3 J_3 buldı | uṣūl: E_3 ḳabūl.

[3] G, H ve I'da bu beyit yok | dīn ... ʿayān: A_1 dīnimüz o. ʿa. B_4 ... beyān F_4 bellü oldı dīn ʿa. K_4 d. belli o. ʿa. L_4 d. bol o. ʿa. | ḳurān ... bir: B_4 ḳur'en ... A_2 D_5 ... üstüne ... E_4 أويدي ḳurān ... K_4 ḳ. i. bir bir üstine | beyān: B_4 E_4 ʿayān.

[4] G, H ve I'da bu beyit yok | dünyāya viribidi: A_3 E_5 ... virdi B_5 L_5 ... virbidi D_6 d. çünki virdi J_5 d. çün virbidi K_5 dünyāda çün viribidi | sensin: C_5 sen L_5 sensiñ | didi: E_5 dedi.

** *Raḥmeten liʾl-ʿālemīn:* Kurân-ı kerimden alıntıdır. 21. sûre "Enbiyâ sûresi" 107. âyet.

[5] D, G ve I'da bu beyit yok | sen ... ata: A_5 ... ten B_6 s. aña ü. i. ey a. C_5 sensin ... E_6 ... ümmetseñ ey aṭa H_2 ümmet olduñ ise daḫı aña ey a. J_6 ... aña ey ata K_6 ... üm[m]etseñ a. atan L_6 ümmeti i. ey ata | adın: H_2 ismin | añsam: E_6 añup F_6 K_6 añsañ H_2 añ sen L_6 insān | ol: A_6 ola J_6 – | ṣalavāta: A_6 ṣalāten K_6 ṣalāta.

0006 İşit imdi bu cihānuñ işini
Ya bu çarḫ-ı ġaddāruñ dönişini[6]

A 2b

0007 Kimseyi ḳor mı ki aça gözini
Söyleye vü tamām ide sözini[7]

0008 Her kim ayaḳ başdı anı ḳahr ider
Bal eger şeker yir-ise zehr ider[8]

0009 Ġāfil olma iy bī-çāre ḥāżır ol
Kesmesün çarḫ-ı felek üstüñe yol[9]

0010 Senden öñdin gör olanlar ḥālını
Kim nicesi ṭaġıdurlar mālını[10]

A 3a

0011 Bir gün ola kim ölesin sen daḫı
Ṣanma kim bāḳī ḳalasın sen daḫı[11]

0012 Dünyāda kimse murād almayısar
Dünyāda kimse bāḳī ḳalmayısar[12]

---

[6] D ve I'da bu beyit yok | G_3'de sayfanın kenarında "Rūġ-nāme ve'llāhu aʿlem" cümlesi yazılmıştır | işit: A_7 K_7 L_7 işid | cihānuñ: B_7 E_7 L_7 cihānıñ | işini: G_3 H_3 ḥālını | çarḫ-ı ġaddāruñ: A_8 çarḫ u ġaddāruñ B_7 J_7 çarḫ-ı ġaddārıñ C_6 çarḫ-ı ġaddāruñ E_7 çaraḫ ġadāret H_3 çarḫ-ı ġaddārenüñ L_7 çarḫ u ġaddārun | dönişini: A_8 K_7 L_7 dönüşini B_7 F_7 cünbüşini C_6 dönüşi E_7 dervīşini H_3 teşvīşini J_7 dö[ni]şüni | ya ... dönişini: G_3 kim nicesi daġıdurlar mālını.

[7] E, I ve L'de bu beyit yok | kimseyi: C_7 J_8 kimse F_8 K_8 kimseye | ḳor mı ki: B_8 ḳ. m. kim C_7 ḳorḳmaya kim D_7 ḳomaz H_4 ḳomaz | aça: H_4 açduramaz | gözini: A_1 B_8 G_7 H_4 J_8 gözüni D_7 gözün K_8 gözi | söyleye vü: A_2 s. ya B_8 s. hem C_7 s. kim D_7 s. v. hem H_4 ya söyleye J_8 şöyle K_8 daḫı söyleye | tamām ide: F_8 G_4 K_8 āḫır ide | sözini: A_2 B_8 H_4 J_8 sözüni D_7 sözün K_8 sözi.

[8] D ve I'da bu beyit yok | kim ayaḳ: A_3 C_7 E_8 J_9 L_8 ... ḳadem B_9 kime a. F_9 ki a. H_5 k. aña ḳadem | başdı: A_3 C_7 başar B_9 b. ise | anı: B_9 H_5 – | ḳahr ider: J_9 ḳahır i. | bal ... ider: A_4 ballarını yaġlarını z. i. B_9 ... yer-ise ... C_7 ballarını baġlarını zaḫm i. E_8 bellü başlu işlerini زاكدار G_5 bal vü şekker yirine z. i. H_5 balı yaġı aġılayup z. i. J_9 ballarını yaġlarını zehir ider K_9 ... zehir ... L_8 ballı yaġlı işlerini z. i.

[9] I'da bu beyit yok | C_9 ve J_{11}'de beytin sırası değiştirilmiştir | iy: B_{10} D_8 E_8 J_{11} L_9 ey | bī-çāre: E_8 buḫāre | ḥāżır: E_8 H_6 ḥāẓır | ġāfil ... ol: F_{10} ġ. o. sen saña gel ḥ. o. G_6 K_{10} ġ. o. sen saña ḥ. o. | kesmesün ... felek: A_6 C_9 k. çarḫ u felek B_{10} çarḫ-ı ġaddār kesmesin E_8 kesmeden çaraḫ f. G_6 H_6 kesmeden ... K_{10} gelmesün ç. f. L_9 kesmeden çarḫ u felek | üstüñe: D_8 uşda G_6 üstüne L_9 öñüne.

[10] G ve I'da bu beyit yok | C_8 ve J_{10}'da beytin sırası değişmiştir | senden öñdin: A_7 ben-der ögüt B_{11} H_7 s. evvel C_8 s. öñüdin D_9 s. öñde E_{10} s. öñden | gör ... ḥālını: C_8 olanlar gör ḥ. E_{10} gelenleriñ ḥālını H_7 g. olanuñ ḥ. J_{10} g. anlarıñ ḥ. L_{10} gelenlerin ḥ. | nicesi: E_{10} nice | ṭaġıdurlar: B_{11} daġıdurlar D_9 E_{10} L_{10} ṭaġıtdılar J_{10} daġıddılar | mālını: K_{11} ḥālını.

[11] G, H ve I'da bu beyit yok | ola kim: B_{12} ola-ki D_{10} E_{11} ola| ölesin ... daḫı: D_{10} sen-de ölesin | ṣanma ... daḫı: A_2 ṣ. k. diri ḳ. ey aḫī B_{12} ṣanma-ki ... D_{10} sanma ki sen bunda bāḳī ḳalasın E_{11} ḳalsa-ıdı vefā bula-ıdı Muṣṭafā L_{11} ... ḳalasıñ ey aḫī.

[12] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

D 2a

0013 Kimseye bu dünyā ḳılmadı vefā
Ḳılsa idi ḳalur idi Muṣṭafā[13]

0014 Gerçi ḳalan dünyā bize ey dede
Siz ṣalavāt getürüñ Muḥammede[14]

B 2a E 2a H 2a J 2a

0015 Kim anuñ içün yaratdı ʿālemi
Yiri gögi ʿarşı kürsi ḳalemi[15]

0016 Anuñ içün cümlesin var eyledi
Ayı güni hem münevver eyledi[16]

0017 Dünyānuñ mekri aña irdi yārā
Kim bıraḳdı vaṭanından āvāre[17]

A 3b L 2a

0018 Saña baña kim diyeler iy ata
Müʾmin iseñ ḳāʾim olġıl ṭāʿata[18]

0019 Bir ḥikāyet geldi bu sözden bize
İdeyin bir bir anı ṭapuñıza[19]

---

[13] E, I ve K'de bu beyit yok | kimseye ... vefā: A_3 k. dünyā ... C_{10} k. ḳılmadı dünyā iy ṣafā D_1 k. hīç dünyā ... F_{13} k. dünyā ḳılaydı v. H_8 k. hīc ḳılmadı bu dünyā vefā J_{13} k. ḳalmadı dünye ey ṣafā | ḳılsa idi ... Muṣṭafā: A_4 ḳılsaydı ḳala-y-ıdı M. B_{13} ḳ. i. dura idi M. C_{11} ḳılsaydı ḳalaydı Muṣṭafāya D_1 ḳalsa idi ḳ. i. M. F_{13} ḳılaydı bāḳī āḫır M. G_7 gir ḳılaydı Muḥammed Muṣṭafāya H_8 ḳalsaydı ḳalaydı Muḥammed Muṣṭafā J_{13} ḳalsayıdı ḳalayıdı M. L_{12} ḳılsaydı vefā bulur idi Muḥammed M.

[14] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[15] G, I ve K'de bu beyit yok | kim: D_3 H_1 ḥaḳ | anuñ içün: C_{11} F_{14} anuñ-çun E_1 anıñ çün J_1 anıñ-çun L_{14} anuñ-ıçun | anuñ içün ... ʿālemi: B_1 anıñ-çun cümleyi var eyledi | yiri ... ḳalemi: A_6 yeri gök ʿa. k. ḳālemi B_1 yeri ... C_{12} y. g. ʿa. levḥi ḳ. D_3 yir ü gök ü ʿarş u kürs ü ḳ. E_2 ay gün hem levḥi vü ḳalemi F_{14} yeri g. ʿarş u levḥ ü ḳalemi H_1 yir ü gök ü ʿa. k. k. J_1 y. g. ʿa. ferşi ḳ. L_{14} ay u gün ve hem levḥi ḳ.

[16] A, B, E, F, G, I, K ve L'de bu beyit yok | anuñ içün: D_4 anıñ-ıçun | cümlesin: D_4 H_2 cümleyi | ayı ... eyledi: D_4 H_2 her birini bir işe yār e.

[17] D, G, H, I ve K'de bu beyit yok| dünyānuñ: B_2 E_2 dünyānıñ C_{13} J_3 dünyā | mekri: C_{13} J_3 mekrinden | aña irdi: B_2 a. da i. | yārā: A_7 B_2 F_{15} bize L_{14} – | bıraḳdı vaṭanından: A_8 vaṭanından bıraḳdı | āvāre: C_{13} – L_{14} mā-verā.

[18] I ve K'de bu beyit yok | kim diyeler: A_1 diyeler kim B_3 k. didiler C_{14} E_3 F_{16} k. deyeler D_5 H_3 k. dirler | iy: B_3 D_5 E_3 G_8 J_4 L_1 ey | ata: E_3 aṭa | müʾmin iseñ: E_3 ümmet-iseñ | ḳāʾim: A_2 C_{14} J_4 ḳādir E_3 L_1 meşġūl F_{16} ḳāyım | olġıl ṭāʿata: C_{14} ol ṣalāta L_1 ol ṭ.

[19] I ve K'de bu beyit yok | ḥikāyet: D_6 ḥikāye | geldi ... bize: A_3 ideyim imdi yārā C_{14} g. bir sözden bir E_4 ... sizde bize | ideyin ... ṭapuñıza: A_4 sen ṣalāt viresin peyġambere B_4 idelüm b. b. sizüñ ṭ. C_{14} J_5 ... birin birin ... D_6 H_4 ideyim ... ḳamuñuza E_4 ideyim ... G_9 ... ṭapuñuza L_2 iydeyüm ...

0020 Muṣṭafānuñ bir ṣaḥābī var idi
Temīm-i Dārī aña dirler idi[20]

0021 Naẓar eyle çarḫ-ı felek işine
Kim neler getürdi anuñ başına[21]

A 4a

0022 Dünyā mekrinden emīn olmaz gişi
Añlayuraḳ işlemek gerek işi[22]

0023 Şerḥ-i ḥālın naẓma getürdüm temīz
İdeyim yārī ḳılur ise ʿazīz[23]

0024 Rāvīdür işbu söze bir pāk-dil
İbrāhīm İbni Saʿīd-i Baṣrī bil[24]

0025 Müttaḳīlerden yine hem bir velī
İsḥāḳ İbni İbrāhīm-i Mūṣulī[25]

A 4b D 2b F 79a

0026 Bu ḥikāyetden bize virdi ḫabar
Muṣṭafānuñ mescidi içre ʿÖmer[26]

---

[20] I ve K'de bu beyit yok | Muṣṭafānuñ: B_5 D_7 E_5 Muṣṭafānıñ | ṣaḥābī: A_5 B_5 C_{15} J_6 aṣḥābı | var idi: B_5 C_{15} J_6 var-ıdı F_{18} vardı | Temīm-i Dārī ... idi: A_6 aña Temmim D. d. i. B_5 J_6 Temmim D. ... C_{15} Temmīm D. a. dirlerdi D_7 ismine Temim D. d. i. E_5 adına Temim D. derlerdi F_{18} kim Temim D. a. dirlerdi H_5 ismine Temmim D. dir idi.

[21] I ve K'de bu beyit yok | naẓar ... işine: A_7 n. e. bu çarḫ u felek i. B_6 D_8 H_6 gör zamān-ıla bu çarḫıñ i. C_{15} ... çarḫ u f. ... E_6 ... çarḫ f. eşine F_{19} niçe zamān u carḫ-ı gerdūn işine G_{11} baḳ zamān-ıla bu çarḫuñ i. L_4 n. iyle çarḫ f. eşine | kim: D_8 F_{19} H_6 gör | getürdi: A_8 getürür | anuñ: B_6 E_6 anıñ.

[22] C, G, I, J ve K'de bu beyit yok | mekrinden: A_1 mekrinden | emīn olmaz: E_7 L_5 e. olan F_{20} olmayan | añlayuraḳ ... işi: B_7 añlayaraḳ i. g. her işi D_9 ġāfil olma bu sözüme ey gişi E_7 a. i. işi F_{20} a. i. yigdür işi H_7 ġāfil olma bu söze iy gişi L_5 añlayaraḳ ...

[23] D, G, H, I ve K'de bu beyit yok | şerḥ-i ḥālın ... temīz: A_3 ş. ḥ. getürdüm naẓma t. B_8 şerḥ-i ḥālını n. getürdim ... C_{16} ş. ḥ. n. getürürdüm ... J_8 şer[ḥ-i] ... L_6 ş. ḥālıñ n. getürdim t. | ideyim: A_4 eydeyüm J_8 idelim | ḳılur ise: A_4 L_6 ḳılursa B_8 ḳılarsa C_{16} ḳalursa F_{18} ḳılursa | ʿazīz: F_{18} L_6 ol ʿa.

[24] G, I ve K'de bu beyit yok | rāvīdür ... dil: A_5 J_9 rivāyet eyler anı bir ... B_9 r. bu söze ... C_{17} rivāyet eyler anı b. pāk-dīn D_{10} rāvī ider i. sözi pāk-dil E_9 L_7 rivāyetdir bize ey pāk-dil H_8 rāvi ider işbu sözi pāk-dil | İbrāhīm ... Baṣrī: A_6 ... İbn ... B_9 İ. bin Mesʿad B. C_{17} ... Saʿīd D_{10} ... Saʿdī B. E_9 ... Saʿīd Naṣrı F_{22} İ. bin Saʿīd Baṣri H_8 İ. bini Saʿdī B. J_9 ... Saʿīd L_7 ... İbin Saʿīd Naṣr | bil: C_{17} J_9 dirler adın.

[25] C, I ve K'de bu beyit yok | müttaḳīlerden: G_{12} müttaḳīlerden durur J_{10} müttaḳīlerden ise | yine hem: A_7 B_{10} hem yine D_{11} J_{10} yine F_{23} yine İbrāhīm G_{12} her | bir velī: A_7 L_8 bir ulı G_{12} her b. v. J_{10} b. ulu | İsḥāḳ ... Mūṣulī: A_8 İ. İbn İbrāhīm ol velī B_{10} İ. bin İ. Mūṣılī D_{11} İsḥāḳ İ. İbrāhīm M. E_{10} İsḥāḳ-ı İ. İbrāhīmdir Mūṣalī F_{23} İ. İbrāhīm bin M. G_{12} İsḥāḳ-ı ... Mūṣılī H_9 İsḥaḳ bin İbrāhim Mūṣulī J_{10} İbrāhīm İbni İsḥāḳ Mūṣulū L_8 İsḥāḳ İbin İbrāhīmdir Mūṣulī.

[26] I ve K'de bu beyit yok | bu ḥikāyetden: B_{11} b. rivāyetden D_1 H_{10} bir rivāyetde J_{11} ol vaḳitden | bize virdi ḫabar: E_{11} b. oldı ḫabar F_1 b. verdi ḫ. G_{13} ḫabar virdi bizlere | Muṣṭafānuñ: B_{11} D_1 E_{11} Muṣṭafānıñ G_{13} Muṣṭafā | mescidi içre: G_{13} m. i. bir gün C_{18} m. içinde E_{11} L_9 mescidin açdı F_1 mescid içinde J_{11} mescidinde | ʿÖmer: B_{11} meger C_{18} – G_{13} ʿÖmere J_{11} muʿteber.

0027 Bir gün oturmış-iken baḳar görür
Ḳapusında geldi bir ʿavrat ṭurur[27]

0028 Çaġırur kim müsteʿān itdüm ḥaḳa
İy ḫalīfe-i zemīn ṭūlü'l-beḳā[28]

B 2b E 2b J 2b 0029 ʿÖmer anuñ ünin işitdi aḫī
Virdi destūr içerü girdi daḫı[29]

A 5a 0030 Girdi ʿavrat yire urdı yüzini
ʿArża ḳıldı ʿÖmere kendüzini[30]

L 2b 0031 Döndi eydür yā emīre'l-müʾminīn
Faḳr odı cānuma boyandı hemīn[31]

H 2b 0032 Düşmişem oġlanlarum vardur ṣaġīr
Bir pulum yoḳ muḥtācam vaḳtüm faḳīr[32]

0033 Bir ḥelālum var idi düşdi ıraḳ
Ḥasret-ile cānumı yaḳdı firāḳ[33]

---

[27] G, I ve K'de bu beyit yok | bir gün: J_{12} ḫalīfe | oturmış-iken: A_3 oturmış-ıdı B_{12} E_{12} F_2 H_{11} J_{12} oturmışken C_{18} otururdı | baḳar görür: A_3 görür B_{12} ʿÖmer b. g. D_2 baḫar g. | geldi .. ṭurur: A_4 gördi b. ʿa. durur B_{12} mescidiñ b. ʿa. ṭ. C_{18} F_2 ... durur D_2 bir ʿavrat geldi durur H_{11} bir ʿavrat geldi ṭ.

[28] I ve K'de bu beyit yok | çaġırur: D_3 E_{13} çaġırır | kim ... itdüm: C_{18} F_3 ... etdüm D_3 k. çün nidā idem E_{13} k. m. idem H_{12} k. müsteġāṣ idem L_{11} ... idem | ḥaḳa: B_{13} ḫaṭā C_{19} H_{12} J_{13} L_{11} ḥaḳḳa | çaġırur ... ḥaḳa: G_{14} ç. bir ʿavrat kim ey ḥaḳa | iy ... beḳā: A_6 ey ... B_{13} ḫalīfe-i z. ṭūli'l-beḳā C_{19} ḫ. zemīne ... D_3 ṭoġrı geldim ḥażretiñe muṭlaḳā E_{13} L_{11} ḫalīfe zamāninā ... F_3 i. ḫ. z. ü ṭūl-i beḳā G_{14} ḫalīfe deminde ṭūle'l-beḳā H_{12} ṭoġrı geldüm ḥażretüñe muṭlaḳā J_{13} ḫalīfetü zamāninā ...

[29] I ve K'de bu beyit yok | anuñ: D_4 E_1 J_1 L_{12} anıñ | ünin: D_4 E_1 G_{15} ünün | aḫī: C_{19} D_4 F_4 G_{15} H_{13} J_1 daḫı L_{12} yā a. | virdi: J_1 didi | içerü: C_{20} E_1 L_{12} içeri | girdi: J_1 gir | daḫı: C_{20} F_4 H_{13} aḫī J_1 ey aḫī | virdi ... daḫı: G_{15} girdi içerü yüz yire urdı daḫı.

[30] I ve K'de bu beyit yok | yire urdı: A_1 E_2 yere u. B_2 y. vurdı F_5 yere vü urdı | yüzini: A_1 B_2 D_5 J_2 yüzüni E_2 yüzi G_{16} yüzin | ʿarża: D_5 J_2 ʿarżı E_2 F_5 G_{16} H_{14} ʿarż | kendüzini: A_2 hep sözüni B_2 D_5 kendüzüni E_2 kendü özüni G_{16} kendüzin J_2 ḳıldı özüni.

[31] I ve K'de bu beyit yok | döndi: B_3 didi C_{21} J_3 geldi E_3 L_1 girdi | eydür: B_3 bilgil D_6 L_1 ider E_3 eydir | yā: C_{21} iy | emīre'l-müʾminīn: A_3 L_1 emīre'l-müʾminīne D_6 emīrü'l-müʾm[n]īn E_3 emīrü'l-müʾminīne | faḳr ... boyandı: A_4 faḳır o. cānıma ... B_3 L_1 faḳır ... C_{21} f. irdi c. b. D_6 f. o. cānıma bandırdı E_3 f. oldı cānıma b. F_6 f. o. bu cānumı yaḳdı H_{15} f. o. cānumı yandurdı J_3 naʿra urdı cānıma bu-y-ıdı h.

[32] I ve K'de bu beyit yok | oġlanlarum: A_5 E_4 ʿayāllarım C_{21} J_4 L_2 ʿayāllarum | vardur: B_4 D_7 E_4 L_2 vardır | ṣaġīr: B_4 ḥaḳīr | pulum: A_6 L_2 yolum | muḥtācam ... faḳīr: A_6 J_4 m. vaḳtim f. B_4 müflisem oldum f. D_7 H_1 muḥtāc oldum ben f. E_4 m. vaḳtim f. G_{18} m. ḳatı f. L_2 muḥtācım ḳatı f.

[33] I ve K'de bu beyit yok | bir: J_5 – | ḥelālum: B_5 D_8 E_5 G_{19} J_5 ḥelālım | var idi: E_5 F_8 vardı | düşdi: A_7 C_{22} J_5 benden B_5 F_8 düşdüm G_{19} düşdim | ḥasret-ile: A_8 C_{22} oldı uşda J_5 oldı işte E_5 L_3 ayrılıḳdan | cānumı: A_8 D_8 E_5 J_5 cānımı | cānumı yaḳdı: B_5 yaḳdı cānumı.

A 5b

0034 Ol gideli bir sāʿat şād olmadum
Ḳayġudan ġuṣṣadan āzād olmadum[34]

C 31b

0035 Bir ʿacāyıb vāḳıʿa geldi añа
Ol sebebden derd ü renc oldı bañа[35]

0036 Benüm ile bir gice oldı yaḳın
Gör ki n'itdi ol ʿālemler ḫāliḳin[36]

D 3a G 3a

0037 Ḳudretiyle gör ki ne iş bitürür
Ṭurdı ol ḥelālum ibrīḳ götürür[37]

A 6a

0038 Ḥayaṭa çıḳdı ki ġusl ide arı
Nitekim emr eyledi peyġamberi[38]

0039 Ol çıḳıcaḳ bir geleci söyledüm
Güle güle yaʿnī kengel eyledüm[39]

0040 İy ev issi siz anı ṭutuñ didüm
İllā ṣoñra sözüme pişmān idüm[40]

---

[34] G, I ve K'de bu beyit yok | sāʿat: F_9 nefes | şād: B_6 C_{23} E_6 şāẕ J_6 L_4 şāz D_9 – | olmadum: B_6 E_6 L_4 olmadım D_9 almadım | ḳayġudan ġuṣṣadan: C_{23} ḳ. ḳuṣṣadan E_6 ḳayḳudan ġ. F_9 ġuṣṣadan ḳayġudan | āzād olmadum: B_6 D_9 L_4 ā. olmadım J_6 āẕād olmadım.

[35] G, I ve K'de bu beyit yok | ʿacāyıb: H_4 ʿacāʾib | añа: C_1 F_{10} J_7 bañа | sebebden: A_4 C_1 J_7 sāʿatden D_{10} H_4 sebebdendür E_7 L_5 sāʿatde | derd ü renc: B_7 dürli renc D_{10} H_4 bu renc E_7 L_5 derdi baḥri | oldı: L_5 evleri.

[36] I ve K'de bu beyit yok | benüm ile: C_1 benümle D_{11} E_8 J_8 benim ile G_{20} yanıma L_6 benimle | gice: E_8 gece | oldı: G_{20} olmış-ıdı | gör ki n'itdi: A_6 g. ne itdi B_8 ... n'etdi D_{11} H_5 g. ne ḳıldı E_8 ... bitdi | ol ... ḫāliḳin: A_6 o. ʿālemi'l-ḫāliḳin B_8 o. ʿālimler ḥālatın C_2 o. ʿā. ḫallāḳın E_8 o. ʿālimler ḫāliḳi F_{11} G_{20} bu cihānuñ ḫ. H_5 o ... J_8 ḫilāfetin.

[37] I ve K'de bu beyit yok | ḳudretiyle: C_2 ḳudretle E_9 L_7 ḳudreti | iş: E_9 L_7 işler | bitürür: B_9 bitirür E_9 bütürir G_1 bitirir H_6 bitürdi | ṭurdı: D_1 ṭur J_9 durdı | ol: A_8 D_1 E_9 H_6 L_7 – | ḥelālum: B_9 D_1 J_9 L_7 ḥelālım | ibrīḳ: D_1 ibrīḳı J_9 ayruḳ L_7 el i. | götürür: G_1 götürir H_6 götürdi J_9 getürür | ṭurdı ... ḥelālum: F_{12} ol ḥelālum durdı G_1 ol ḥelālım durdı.

[38] I ve K'de bu beyit yok | ḥayaṭa: A_1 ḥayıṭa B_{10} C_2 G_2 ḥayada D_2 E_{10} H_7 L_8 ḥayata | çıḳdı ki: E_{10} çıḳdı çıḳdı ki| ġusl: A_1 ġusul | çıḳdı ... arı: J_{10} çıḳduġı vaḳt ey dīndārī | emr: A_2 emir | eyledi peyġamberi: E_{10} e. ḥaḳın peyġamberi.

[39] I ve K'de bu beyit yok | ol: A_3 C_3 E_{11} F_{14} J_{11} L_9 – | çıḳıcaḳ: A_3 E_{11} çıḳıca B_{11} çıḳicek C_3 cıḳıcuġız J_{11} çınġaltıcaḳ L_9 çıḳıcaġaz | geleci: E_{11} gele G_3 gelici H_8 gelicuḳ L_9 kelāmı | söyledüm: B_{11} D_3 G_3 J_{11} L_9 söyledim E_{11} H_8 söyledi | Ol ... söyledüm: E_{11} çıḳıca ʿazīz bir gele söyledi | güle ... eyledüm: B_{11} illā soñra pişmān eyledim D_3 g. g. geldi geldi çün didim E_{11} anıñ-ıla yaʿnī ... G_3 g. g. y. bir laṭīfe eyledim H_8 g. g. geldi geldi çün didi J_{11} ... kengil ... L_9 anuñ-ıla ben laṭīfe eyledim.

[40] I ve K'de bu beyit yok | iy ... didüm: A_5 i. e. issileri s. ṭ. d. B_{12} ey e. issileri s. bunı ṭ. didim C_4 anı e. issileri anı dutuñ d. D_5 ey e. i. s. a. .ṭutuñ-didim E_{12} ey e. üsseleri anı ṭ. dedim F_{15} i. e. issileri dutuñ d. G_4 ey e. issiler a. ṭ. didim J_{12} ey ādāb-ıla anı dutıñ didim L_{10} ey e. issileri anı ... | ṣoñra: G_4 ṣoñraki | sözüme: A_6 işime G_4 söze | pişmān idüm: D_5 p. idim E_{12} peşmān idim G_4 peşimān-idim L_{10} peşmān oldım | illā ... idüm: B_{12} güle güle yaʿnī kengel eyledim.

0041 Şol sāʿat içinde ṭutmışlar anı
Gitdi hīç bilürmedi nirde cānı[41]

A 6b B 3a E 3a J 3a 0042 Bir sāʿat muntaẓır oldum gelmedi
Ḳanda gitdügini kimse bilmedi[42]

0043 Ḫaylī müddetdür göyerem ben aña
Ne ḫabar geldi ne bitisi baña[43]

L 3a 0044 Daḫı ṣabrum ḳalmadı kim n'eyleyem
Sen var iken kime ḥālum söyleyem[44]

0045 Dilerem benüm ḥālumı göresin
Beni bir gişiye daḫı viresin[45]

A 7a 0046 Gele baña mūnis ola otura
Yimege bir pāre etmek getüre[46]

D 3b H 3a 0047 Yiyem oġlancuḳlarum ile bile
Ḳılmayam ayruḳ faḳırlıḳdan gile[47]

---

[41] I ve K'de bu beyit yok | şol: G_5 ol | ṭutmışlar: C_5 F_{16} J_{13} dutmışlar G_5 ṭutdılar | bilürmedi: A_8 B_{13} C_5 F_{16} G_5 H_{10} belürmedi E_{13} bülürmedi | hīç bilürmedi: F_{16} belürmedi hīç J_{13} h. belürmedi | nirde cānı: A_8 izi üni B_{13} adı vü ṣanı C_5 cānum cānı E_{13} üni düni F_{16} nerde canı G_5 ḳandalığı J_{13} cānım cānı L_{11} üni ṣonı.

[42] I ve K'de bu beyit yok | muntaẓır ... gelmedi: B_1 H_{11} muntaẓır oldum biraz vaḳt g. D_7 muntaẓır oldım biraz vaḳt g. F_{17} aña muntaẓır o. bir sāʿat g. | gitdügini: D_7 H_{11} J_1 gitdi E_1 gitdigini | kimse bilmedi: D_7 H_{11} k. anı b. J_1 anı kimse b.

[43] I ve K'de bu beyit yok | müddetdür ... aña: B_2 L_{13} müddetdir ... D_8 H_{12} müddet gözler idim ben anı E_2 müddetdir görmedüm b. anı G_7 m. göyerim ... F_{18} oldı-kim göyerem ben | ne ḫabar: C_6 ne ḫabarı L_{13} n. bir ḫ. | geldi ... baña: A_4 J_2 gelür ... B_2 g. n. mektūbı b. C_6 gelür ... D_8 H_{12} g. n. ḫod mektūbı E_2 ne beti gelür baña G_7 g. n. biti b. L_{13} ne bir biti gelür b.
F_{18}'de bu beyit ile 42. beytin ilk mısraı bitiştirilerek yazılmıştır.

[44] I ve K'de bu beyit yok | ṣabrum ... kim: B_3 D_9 E_3 J_3 ṣabrım ... F_{19} kim ṣ. ḳ. G_8 ḥālım ḳalmadı-kim | n'eyleyem: B_3 C_7 D_9 F_{19} H_{13} L_1 eyleyem E_3 ne eyleyem J_3 eyleyeyim | var iken: C_7 F_{19} varken | kime ... söyleyem: A_6 ḥālum kime s. B_3 C_7 F_{19} ḥālı kime s. D_9 ḥālım kime s. E_3 ḥālumı kime s. G_8 H_{13} k. ḥālım ... J_3 ḥālı kime söyleyelim L_1 ḥālımı kime s. | F_{18}'de bu beytin ilk mısraı ile 41. beytin ilk mısraı bitiştirilerek yazılmıştır.

[45] I ve K'de bu beyit yok | dilerem: A_7 dilerüm | benüm: B_4 D_{10} E_4 G_9 J_4 benim L_2 ben | ḥālumı: A_7 ḥālım B_4 D_{10} G_9 J_4 L_2 ḥālımı | göresin: E_4 bilesin L_2 bilesiñ | beni ... daḫı: C_7 J_4 b. daḫı bir gişiye F_{20} daḫı beni bir gişiye | viresin: L_2 viresiñ.

[46] I ve K'de bu beyit yok | gele ... otura: A_1 E_5 ... mūnüs ... B_5 Baña m. o. gele o. D_{11} H_{15} daḫı baña ... | yimege: B_5 yemege J_5 yanıma-gele | getüre: E_5 götüre.

[47] I ve K'de bu beyit yok | yiyem: A_3 yiyelüm B_6 yeyem J_6 yisem | oġlancuḳlarum ... bile: A_3 L_4 oġlancıḳlarum ... B_6 D_1G_{11} oġlancıḳlarım ... C_8 oġlancuḳlarumla oturam b. E_6 oġlancıḳlarum-ıla b. J_6 oġlancuḳlarım | ḳılmayam ... gile: A_4 E_6 ḳalmayam a. f. gele B_6 ḳ. artıḳ f. g. D_1 ḳalbim a. f. gide G_{11} ḳalmayam ayrıḳ faḳırlıḳla g. H_1 ḳalbim a. faḳırlikden gide L_4 ḳılmaya a. f. gele.

0048 ʿÖmer anı işidicek n’eyledi
Döndi ol ʿavrata gör ne söyledi[48]

F 79b 0049 Eydür ey ʿavrat ḫalāyıḳ ṭur örü
Yöri bir yıl daḫı ṣabr eyle girü[49]

A 7b 0050 Kim bile bir yılda ḥelāluñ gele
Revā degül seni bir ayruḳ ala[50]

0051 Çıḳdı ʿavrat girü evine gider
Vardı bir yıla degin çün ṣabr ider[51]

0052 Anca yıldan yıla göydi ol nigār
Yidi yıl tamām olınca rūzigār[52]

0053 Çünki ṣabr itdi yidi yıla degin
Ṭurdı ʿavrat kendüye derdi ögin[53]

0054 Gelmez eri yedi yıl tamām olur
Yine ʿÖmer ḳatına ʿavrat gelür[54]

---

[48] I ve K’de bu beyit yok | işidicek: B_7 E_7 eşidicek | döndi ... söyledi: C_9 d. o. ʿa. ne s. D_2 d. ider ḥelālıñdur didi F_{23} d. o. ʿa. girü s. H_2 d. eydür ḥelāluñdur didi.

[49] D, I ve K’de bu beyit yok | eydür: F_1 aydur | ḫalāyıḳ ... örü: A_7 L_6 ... öri B_8 ḥelālıñ-durur diri E_8 yine sen ṭ. ö. F_1 ḫalāyıḳdan öri J_8 ḥelālıñdür yöri | eydür ... örü: H_3 yöri bir yıl daḫı ṣabr eyle didi | daḫı: A_8 – | ṣabr: A_8 G_{13} ṣabır | girü: A_8 B_8 geri C_{10} J_8 L_6 giri E_8 F_1 gerü | yöri ... girü: H_3 kim bilür kim gele ḥelāluñ didi.

[50] I ve K’de bu beyit yok | kim ... gele: B_9 J_9 ... ḥelālıñ ... D_3 k. bilür ki böyle ḥelālıñ g. E_9 k. b. gele ḥelālıñ bir yıla F_2 k. b. ḥ. bir yılda g. G_{14} k. bilür b. y. bu ḥ. g. H_4 sen saña ṣabr ḳıl bir yıla hele L_7 kim begim gele ḥelāluñ bir yıla | degül ... ala: A_2 d. kim seni a. a. B_9 degil s. b. ayrıḳ a. C_{10} J_9 degül-ki seni ... D_3 degil ... E_9 degil kim seni ayrıḳ ola F_2 degüldür s. a. er a. G_{14} degil s. ayrıḳlar a. L_7 degil kim seni ayruḳ a.

[51] I ve K’de bu beyit yok | çıḳdı: E_{10} L_8 ṭurdı | ʿavrat ... gider: A_3 B_{10} L_8 ʿa. yine e. g. C_{10} giri evine ʿavrat g. D_4 ʿa. giri ... E_{10} ol ʿavrat yene e. gele H_5 ... gide J_{10} girü evine ʿavrat g. | vardı ... ider: A_4 varup çün bir yıl ṣabır i. D_4 H_5 v. yine bir y. dek ṣ. i. E_{10} bir yıla degin yene çün ṣ. i. F_3 v. b. y. daḫı çün ... L_8 bir yıla degin çoḳ ṣ. i.

[52] G, I ve K’de bu beyit yok | Anca ... nigār: A_5 bir nice yıl gördi o. n. B_{11} ... gitdi o. n. D_5 bunca y. y. gitdi rūzigār H_6 bunca y. y. gitdi rūzigār J_{11} a. y. göydi ... L_9 a. y. yine geldi o. n. | yidi: A_6 B_{11} C_{11} E_{11} F_4 H_6 L_9 yedi | tamām ... rūzigār: D_5 H_6 bekledi tamām ol nigār E_{11} t. oldı r. J_{11} ... olunca ...

[53] A, E, I, K ve L’de bu beyit yok | çünki: B_{12} çün | ṣabr: G_{16} ṣabır | yidi: B_{12} C_{12} F_5 G_{16} yedi | ṭurdı: B_{12} J_{12} durdı C_{12} döndi| kendüye: C_{13} kendiye | derdi ögin: B_{12} d. ögün D_6 ider dögün G_{16} durdı ögün H_7 ider bükün.

[54] B, C, D, H, I, J ve K’de bu beyit yok | yine ... gelür: A_8 y. ʿÖ. ḳ. varır ṭurur E_{12} yene ʿÖ. ḳ. ṭurur g. F_6 y. ʿavrat ʿÖmer ḳatına g. L_{10} ... ṭurur g.

A 8a 0055 Geldi eydür yā ḫalīfe n’ideyim
Yedi yıl oldı nice ṣabr ideyim[55]

B 3b E 3b J 3b 0056 Gitdi ṣabrum ḳalmadı hīç fermānum
Derd-ile yandum görinmez dermānum[56]

0057 Uşaḳ oğlanum üküş vaḳtüm faḳīr
Yavlaḳ oldum ḫalḳ arasında ḥaḳīr[57]

G 3b L 3b 0058 Dilerem destūr viresin yā imām
ʿÖmer eydür ʿiddetüñ ḳılġıl tamām[58]

A 8b 0059 ʿİddetüñ tamām olıcaḳ gelesin
Şerʿ-ile sen bir müslimān alasın[59]

D 4a 0060 Ṭurdı ʿavrat gine evine gider
Dört ay on gün ʿiddetin tamām ider[60]

0061 Çünki ʿavrat ʿiddeti tamām olur
Yine ʿÖmer ḳatına degin gelür[61]

---

[55] I ve K’de bu beyit yok | geldi eydür: A_1 gelmedi e. B_{13} g. didi D_7 geldi idi F_7 didi ʿavrat | n’ideyim: A_1 L_{11} n’ideyüm B_{13} F_7 n’ideyin E_{13} n’idem G_{18} n’edeyim | yedi yıl: D_7 H_8 ḳaç y. J_{13} yidi y. | nice ... ideyim: A_2 n. ṣabır ideyüm B_{13} F_7 n. ṣ. ideyin D_7 H_8 ben n. ṣ. i. E_{13} n. ṣ. eyleyim G_{18} nece ... L_{11} ... ideyüm.

[56] G, I ve K’de bu beyit yok | ṣabrum: B_1 D_8 E_1 J_1 L_{12} ṣabrım | hīç: F_8 hem | fermānum: B_1 ṭāḳatım D_8 fermānım E_1 فَرِمْ | ṣabrum ... fermānum: J_1 ṣabrım ḳ. fermānım hīç | derd-ile: C_{14} derdle | yandum ... dermānum: A_4 y. görünmez d. B_1 yandım görünmez ḥasretim D_8 görünmez oldı dermānım E_1 y. görünmez dermānım H_9 görinmez oldı d. J_1 yandım görünmez dermānım hīç L_{12} yandım görünmez dermānım.

[57] I ve K’de bu beyit yok | uşaḳ: E_2 L_{13} uşacıḳ | oğlanum: A_5 oğlanlarum B_2 oğlan D_9 oğlım E_2 L_{13} oğlanlarım H_{10} oğlum J_2 oğlanım | üküş: J_2 ükiş | vaḳtüm: A_5 B_2 E_2 G_{19} J_2 L_{13} vaḳtim D_9 H_{10} ḥālım | yavlaḳ oldum: A_6 yuvluḳ o. E_2 yuvlaḳ o. D_9 L_{13} y. oldım G_{19} oldum yavlaḳ | ḫalḳ: A_6 ḫalaḳ | ḥaḳīr: E_2 F_9 faḳīr.

[58] I ve K’de bu beyit yok | viresin: L_1 viresiñ | eydür: D_{10} L_1 ider E_3 eydir | ʿiddetüñ ḳılġıl: A_8 L_1 ʿiddetüñi ḳıl B_3 F_{10} J_3 ʿiddetiñ ḳ. C_{15} D_{10} H_{11} ʿiddetiñ eyle E_3 G_1 ʿiddetiñi ḳıl.

[59] B, I ve K’de bu beyit yok | ʿiddetüñ: C_{16} ʿiddet D_{11} E_4 G_2 J_4 ʿiddetiñ | olıcaḳ: D_{11} G_2 H_{12} olunca J_4 olıcak | gelesin: L_2 gelesüñ | sen ... alasın: A_2 D_{11} F_{11} H_{12} bir müslimāna varasın C_{16} G_2 seni ... E_4 seni bir müslimāna vireyin L_2 señ ...

[60] E, I ve K’de bu beyit yok | ṭurdı: B_4 C_{16} G_3 J_5 durdı | gine: B_4 F_{12} G_3 J_5 L_3 yine | ṭurdı ... gider: D_1 H_{13} dört ay on gün ʿiddetiñ tamām ider | dört: G_3 dörd | gün: C_{16} – | ʿiddetin: A_4 G_3 ʿiddetiñ B_4 L_3 ʿiddet C_{16} ʿiddeti | dört ... ider: D_1 yine ʿavrat dönüp ʿÖmere gider H_{13} yine ʿavrat dönüp evine gider.

[61] A, I ve K’de bu beyit yok | çünki ... olur: B_5 ç ol ʿavratıñ ʿi. t. o. D_2 çün ʿavratın ... E_5 ṭurdı ʿavrat ʿiddetin ḳıldı tamām F_{13} ç. ʿa. ʿi. oldı tamām H_{14} çün ʿavratıñ ʿi. t. o. L_4 ... ʿiddetüñ ḳıldı tamām | yine ... gelür: C_{17} gine ... D_2 y. bir gün ʿÖmeriñ ḳatına g. E_5 L_4 geldi ʿÖmer ḳatına virdi selām F_{13} ʿÖmerüñ ḳatına geldi ol hümām G_4 ... ʿavrat g. H_{14} y. bir gün ʿÖmer ḳatına g.

0062 Geldi eydür yā emīre'l-müʾminīn
ʿİddetüm daḫı tamām oldı hemīn[62]

0063 ʿİddetüm yitdi tamām oldı günüm
Ṭāḳatum ḳalmadı bil ayruḳ benüm[63]

A 9a H 3b

0064 ʿÖmer eydür kimseñ var mı senüñ
Kim bularuñ-ıla eglenür cānuñ[64]

0065 ʿAvrat eydür yā imām yoldaşlarum
Atam anam daḫı hem ḳardaşlarum[65]

0066 Muṣṭafā öñinde şehīd oldılar
Bedr ġazāsı güninde öldiler[66]

0067 ʿÖmer eydür ʿavrata digil bize
Ṭanıġuñ var mı senüñ işbu söze[67]

A 9b

0068 Var ise ṭanıḳlaruñ gelsün görem
Daḫı ben seni birisine virem[68]

---

[62] I ve K'de bu beyit yok | geldi: B_6 yine C_{17} giri E_6 L_5 döndi F_{14} girü G_5 girdi H_{15} gelüp J_7 gider | eydür: D_3 L_5 ider | yā emīre'l-müʾminīn: C_{17} iy yā imām emīre'l-müʾminīn D_3 J_7 y. emīre'l-müʾminīne E_6 y. emīri'l-müʾminīne | ʿiddetüm ... hemīn: B_6 ṭāḳatım ḳalmadı bil ayruḳ h. D_3 ʿiddetim tamām oldı budur h. E_6 ʿiddetim tamām oldı daḫı h. G_5 ṭāḳatım ṭaḳ oldı çün ayruḳ benim H_{15} ʿi. bitdi t. o. h. J_7 ʿiddetim ...

[63] B, C, G, H, I ve K'de bu beyit yok | ʿiddetüm ... günüm: A_7 tamām oldı ʿiddetüm yitdi g. D_4 ʿiddetim y.tamār o. g. E_7 tamām oldı ʿiddetim yetdi gü[nü]m F_{15} yedi ʿiddet hem t. o. g. J_8 bitdi ʿiddet ... L_6 tamām oldı ʿiddetim yitdi g. | ṭāḳatum: D_4 J_8 ṭāḳatım E_7 L_6 hīç ṭāḳatım | ḳalmadı ... benüm: A_8 ḳ. ayruḳ b. E_7 ḳ. ayruḳ benim J_8 ḳ. ayruḳ bil benim L_6 ḳ. ayruḳ benim.

[64] B, I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_5 L_7 ider E_8 eder | kimseñ: C_{18} E_8 F_{16} H_1 kimsenüñ D_5 L_7 kimseniñ G_6 kimseneñ | senüñ: E_8 J_9 L_7 seniñ | kim ... cānuñ: A_2 k. bunlara vara eglene c. C_{18} kimlerüñle eglenürdi c. D_5 k. bile añlaya hem senüñ ḥāluñ E_8 k. bularuñla ... G_6 k. bularuñla çoḳ e. c. H_1 k. bile a[n]ıñla senüñ c. J_9 kimleriñle e. cānıñ seniñ L_7 ... bu[la]r-ıla ... canıñ.

[65] B, I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_6 ider | yā imām: E_9 L_8 y. ʿÖmer | yoldaşlarum: A_3 ḳarındaşlarum D_6 yoldaşlarım E_9 G_7 ḳardaşlarum L_8 ḳardaşlarım | daḫı ... ḳardaşlarum: A_4 mūnisem hem eşlerüm C_{19} ḳamu ḳardaşlarım D_6 ... ḳardaşlarım E_9 varımsa yoldaşlarum F_{17} hem-daḫı ḳ. G_7 ... yoldaşlarum J_{10} ḳavmu[m] h. ḳ. L_8 varımsa işlerim.

[66] B, G, I ve K'de bu beyit yok | Muṣṭafā öñinde: C_{19} Muṣṭafānuñ öñünde D_7 E_{10} J_{11} M. öñünde | Bedr: A_6 D_7 E_{10} J_{11} L_9 Bedir | ġazāsı güninde: D_7 ġ. gününde E_{10} ġazāsında F_{18} güninde ḳamusı H_3 ġazāsında bunlar | öldiler: C_{19} öldüler.

[67] B, I ve K'de bu beyit yok | eydür ʿavrata: C_{20} ʿavrata eydür D_8 ider ʿa. G_8 eydür ey ʿavrat | digil: A_7 eyit D_8 diñle E_{11} etgil G_8 söyle L_{10} itgil | ṭanuġuñ ... söze: A_8 ṭ. v. m. işbu s. C_{20} kim ṭanıḳ ādem imdi i. s. D_8 ṭanıḳıñ v. m. s. hem bu s. E_{11} ṭanuġuñ ... G_8 L_{10} ṭanıġıñ ... H_4 ṭanıġıñ v. m. s. hem bu s. J_{12} kimi ṭanuḳ ideyim ben bu s.

[68] B, E, I, K ve L'de bu beyit yok | var ise ... görem: A_1 ṭanıġuñ var ise getür görelüm C_{20} varsa ṭ. g. göreyim D_9 var-ısa ṭanıḳıñ ... F_{20} varsa ... G_9 v. i. gelsün ṭ. g. H_5 var-ısa ṭanuġıñ ... J_{13} ... ṭanıḳlarıñı göreyim | ben ... virem: A_2 seni bir gişiye virelüm C_{20} b. s. bir ere vireyin F_{20} seni bir güyegiye v. G_9 b. s. bir kimseye v. J_{13} b. s. vireyim bir ere.

J 4a

0069 Vardı ʿavrat bir ḳaç ululer alur
Ṭoġrı ʿÖmer ḳatına degin gelür[69]

0070 Girdiler anlar ṭanıḳlıḳ virdiler
Nice kim resūl öñinde gördiler[70]

D 4b E 4a

0071 Döndi ʿÖmer aṣḥāba ḳıldı naẓar
İşit imdi nicesi oldı ḫabar[71]

A 10a F 80a

0072 Eydür ey enṣārī aṣḥāb-ı resūl
Ḳanġıñuz bu ʿavratı eyler ḳabūl[72]

L 4a

0073 Kim alursa kābīnini ben virem
Beyt-i māl-ı müslimīnden degürem[73]

0074 Enṣārīlerden biri ṭurdı örü
ʿÖmerüñ ḳatına geldi ilerü[74]

0075 Geldi eydür yā emīre'l-müʾminīn
Eylegil bu ʿavratı baña kābīn[75]

---

[69] B, I ve K'de bu beyit yok | ululer alur: E_{12} ulu a. F_{21} ādemlar bilür | ṭoġrı: E_{12} G_{10} H_6 ṭoġru | ʿÖmer: E_{12} ʿÖmere | degin gelür: A_4 alur g. E_{12} J_1 ṭurur g. L_{11} ṭurı g.

[70] B, I ve K'de bu beyit yok | girdiler: A_5 geldüler E_{13} L_{12} geldiler | anlar: A_5 bunlara E_{13} L_{12} bunlar | ṭanıḳlıḳ: J_2 ṭanuḳluḳ | virdiler: F_{23} verdiler | nice ... gördiler: A_6 C_{21} nitekim ... D_{11} G_{11} ... öñünde ... E_{13} J_2 L_{12} nitekim r. öñünde g. F_{23} resūl öñinde nice-kim g.

[71] I ve K'de bu beyit yok | ʿÖmer aṣḥāba: E_1 aṣḥāba ʿÖmer | işit: C_{22} işidi D_1 L_{13} işid | nicesi ... ḫabar: E_1 necesi ... B_7 G_{12} nice oldı bu ḫ.

[72] E, I, K ve L'de bu beyit yok | eydür: D_2 ider | enṣārī ... resūl: B_8 F_1 H_9 aṣḥāb-ı enṣārī r. | ḳanġıñuz: A_2 ḳanḳuñuz B_8 C_{22} F_1 H_9 J_4 ḳanḳıñuz D_2 ḳanḳıñız | bu ... ḳabūl: B_8 ḳılar bu ʿavratı ḳ.

[73] A, D, H, I ve K'de bu beyit yok | alursa: F_2 olursa | kābīnini ... virem: B_9 C_{23} kābīnin ... E_2 bunı ben ḳıyam F_2 kābīn vireyim G_{14} kābīni ... J_5 nikāhını b. vireyim L_1 ... ḳıyam | beyt ... degürem: B_9 beytü'l-māl-ı m. degirem C_{23} ... müslimāndan ... E_2 beyti'l-māl-ı müslimīn d. F_2 beytü'l-māl-ı m. degüreyim G_{14} ... müslimīni ben virem J_5 ... müslimāndan göreyim L_1 beytü'l-māl-ı müslimāndan görem.

[74] I ve K'de bu beyit yok | enṣārīlerden: B_{10} aṣḥāb içinden C_{23} enṣārīlerde D_3 H_{10} aṣḥābdan E_3 F_3 enṣārīden | biri: D_3 F_3 H_{10} J_6 birisi | ṭurdı örü: B_{10} ṭ. hemīn C_{23} E_3 durdı öri D_3 geldi ilerü F_3 G_{15} durdı ö. H_{10} geldi berü L_2 ... öri | ʿÖmerüñ ... ilerü: A_4 geldi ʿÖmer ḳatına pes i. B_{10} didi bu ʿavrat baña eyle kābīn C_{24} durup ʿÖmer ḳ. g. i. E_3 geldi ʿÖmer ḳ. ol i. L_2 geldi ʿÖmeriñ ḳatına ileri.

[75] B, I ve K'de bu beyit yok | geldi: A_5 ṭurdı C_{24} döndi F_4 J_7 durdı | eydür: D_4 ider | yā: C_{24} iy | emīre'l-müʾminīn: E_4 emīrü'l-müʾminīn | eylegil ... kābīn: E_4 L_3 sen baña bu ʿavratı eyle k.

0076 Nice kim şerʿ idi kābīn itdiler
Her biri işlü işine gitdiler[76]

A 10b 0077 Enṣārī aḫşam namāzını ḳılur
ʿÖmer ile yatsuya degin ḳalur[77]

0078 Yatsuyı anda ḳılur ṭurur gider
Ṭoġrı evine gelür işit n'ider[78]

G 4a 0079 Girdi ol ʿavrat ḳatına oturur
Yimege ortaya ṭaʿām getürür[79]

B 4a H 4a 0080 Döndi eydür ey ḥelālum bu gice
Cumʿa gicesidür işit nice[80]

A 11a 0081 Muṣṭafā bize vaṣiyyet eyledi
Bu gicede ġusl-ıla yatuñ didi[81]

0082 Her ki{m} ḥelālına yaḳınlıḳ ide
Yatmasun ol illā yine ġusl-ıla[82]

0083 İrmeyeler şeyāṭīnler yanına
Derilürler ziyān olur cānına[83]

---

[76] I ve K'de bu beyit yok | nice ... itdiler: A_7 ... şeriʿ-idi ... C_{24} nice-ki şerʿdi k. etdiler D_5 şerʿ-ile ol-dem nikāḥın i. E_5 L_4 netekim şerʿ-ile ... F_5 şerʿi nice idi eyle etdiler G_{17} şerʿ-ile çün kābīn ḳıydılar H_{12} şerʿle ol-dem nikāḥın itdiler J_8 n. ki şerʿ-ile ... | her biri: E_5 her birin F_5 her birisi | işlü: L_4 işli.
[77] I ve K'de bu beyit yok | enṣārī ... ḳılur: B_{12} E_6 L_5 aḫşamı ʿÖmer ile bile ḳ. G_{18} e. çün a. namāzın ḳ. J_9 ... ḳılurlar | ʿÖmer ... ḳalur: A_2 ʿÖ. i. bile yatsuyı ḳılur B_{12} L_5 ol ṣaḥābe y. d. ḳ. C_{25} ʿÖ. bile y. ḳ. D_6 ʿÖ. i. y. bile gelür E_6 ol ṣaḥābe yatsu namāzın ḳılur G_{18} ʿÖ. i. yatsuyı bile ḳılur H_{13} ʿÖ. i. y. bile gelür J_9 ʿÖ. i. bile y. ḳalurlar.
[78] B, I ve K'de bu beyit yok | yatsuyı ... gider: C_{25} ... durur ... D_7 H_{14} yatsu namāzın ḳ. döner g. E_7 yatsu ḳıldı evine g. F_7 ... ṭurdı ... G_{19} y. a. ḳılup ḳalḳdı g. J_{10} ... girü döner L_6 yatsu namāzın ḳılup ṭurur gider | ṭoġrı: C_{26} G_{19} H_{14} ṭoġru | n'ider: C_{26} H_{14} n'eder.
[79] I ve K'de bu beyit yok | girdi ... oturur: B_{13} yatsuyı ḳıldı geldi ʿavratla o. E_8 L_7 g. ḥelālı ḳ. o. | yimege ... getürür: A_6 yaña ʿavrat yeyesi g. B_{13} yemege içmege ṭ. g. C_{26} y. içmege ṭ. g. F_8 yemege ʿavrat yiyesi g. G_1 y. ʿavrat ṭaʿāmıñ g. J_{11} yimek içmek ṭ. g.
[80] I ve K'de bu beyit yok | döndi: A_7 didi E_9 geldi | eydür: D_9 ider G_2 – L_8 eydir | ey: D_9 E_9 H_1 J_{12} – | ḥelālum: B_1 D_9 G_2 ḥelālım | gicesidür: A_8 L_8 gicesi durur H_1 gice | işit nice: B_1 işit-kim n. D_9 i. kim n. H_1 ġusl-ıla yatuñ didi J_{12} i. ḥāl n.
[81] C, I, J ve K'de bu beyit yok | gicede: B_2 giceyi D_{10} G_3 H_2 gice | ġusl-ıla: D_{10} ġusl eyle | yatuñ: A_2 L_9 yatun B_2 yatıñ E_{10} yatur | didi: E_{10} F_{10} dedi.
[82] bu beyit sadece B nüshasında geçmektedir.
[83] bu beyit sadece B nüshasında geçmektedir.

0084 Muṣṭafānuñ sözini ṭutmaḳ gerek
Her ne kim didi anı itmek gerek[84]

D 5a J 4b

0085 Bir ṣu getür bañа ābdest alayım
Muṣṭafā ḳavlınca ġusul ḳılayım[85]

0086 Ṭurdı ʿavrat eline ibrīḳ alur
Almaġa ṣu ṭaşra ḥayaṭa gelür[86]

A 11b E 4b

0087 Ḳapudan çıḳduġı dem baḳar görür
Ḥayaṭ ortasında bir gişi ṭurur[87]

L 4b

0088 Cümle endāmını ḳıllar bürümiş
Ṣanki cinnīler içinde yörümiş[88]

0089 Degme bir ṭırnaḳları vardur daḫı
Miṣli kerkes ḳaynaġıdur ey aḫī[89]

0090 Ol gişi çün ʿavratı baḳar görür
Ey nigārum baḳ berü dir çaġırur[90]

---

[84] G, I ve K'da bu beyit yok | Muṣṭafānuñ: B_5 D_{11} E_{11} Muṣṭafānıñ | sözini: A_3 B_5 D_{11} E_{11} J_{13} sözüni | ṭutmak: B_5 F_{11} J_{13} dutmaḳ C_{26} dut[maḳ] | gerek: C_{26} – | didi ... gerek: A_4 d. ṭutmaḳ gerek C_{26} dedi a. etmek g. E_{11} dirse a. etmek g. F_{11} H_3 d. a. etmek g.

[85] I ve K'de bu beyit yok | bir: A_5 C_{26} – | getür bañа: A_5 götür kim b. E_{12} götür b. J_1 getür | alayım: E_{12} L_{11} alayum | Muṣṭafā ḳavlınca: F_{12} Muṣṭafānuñ ḳ. | ġusul: G_4 ġuslüñ L_{11} ġusıl | ḳılayım: E_{12} L_{11} ḳılayum J_1 eyleyeyim.

[86] H, I ve K'de bu beyit yok | D_2 ve J'de mısraların yeri değiştirilmiştir | ṭurdı: B_7 C_{22} G_5 J_2 durdı | eline ibrīḳ: B_7 ibrīḳ eline E_{12} F_{13} G_5 e. ibrīḳ | almaġa ṣu: B_7 ṣuyı almaġa G_5 ṣu almaġa L_{12} işi-içün | ṭaşra ḥayaṭa: B_7 C_{26} G_5 ṭ. ḥayada D_2 ṭ. ḥayata L_{12} ḥayaṭa ṭaşra | gelür: G_5 varur | almaġa ... gelür: E_{13} ġusl için ḥ. ṭaşra g.

[87] B, I ve K'de bu beyit yok | ḳapudan: L_{13} ḥayaṭa | çıḳduġı: A_1 çıḳdıġı E_1 çıḳıcaḳ G_6 çıḳdıġı L_{13} çıḳıcaġaz | dem: E_1 L_{13} – J_3 vaḳde | ḳapudan ... görür: E_1 ḥayaṭ çıḳıcaḳ baḳar gördi | ḥayaṭ: C_{26} G_5 ḥayad | ṭurur: A_2 C_{26} G_6 L_{13} durur J_3 görür.

[88] B, I ve K'de bu beyit yok | C_{26}'da bu beyitten sonra aynı hikayenin mensur şekli devam etmektedir. Yani C nüshasında bu beyit son beyittir, Dolayısıyla bundan sonraki beyitten itibaren C nüshasına artık işaret etmeyeceğiz | endāmını: A_3 endāmın C_{26} gevdesi H_6 endāmı | ḳıllar: C_{26} – | bürümiş: A_3 G_7 bürümüş C_{26} – J_4 boyamış | ṣankī: C_{26} – D_4 H_6 ṣan-kim J_4 ṣanma-ki | cinnīler: C_{26} – D_4 cinler L_1 ol cinler | içinde: C_{26} – | yörümiş: A_4 durur-ımış C_{26} – D_4 H_6 ṭurmış E_2 yörümüş G_7 büyümüş J_4 büyimiş.

[89] B, D, G, H, I ve K'de bu beyit yok | degme: L_2 digme | bir: E_3 – | ṭırnaḳları: E_3 dırnaḳları F_{16} ṭırnaġı J_5 ṭırnaḳlar L_2 [ṭır]naḳları | vardur daḫı: A_5 vardır d. E_3 var d. anuñ F_{16} v. ey aḫī J_5 L_2 var anuñ d. | miṣli: F_{16} miṣle | kerkes: A_6 L_2 kerkez J_5 gürken | ḳaynaġıdur: E_3 L_2 ḳaynaġıdır F_{16} ḳaynaġı-durur | ey: F_{16} –.

[90] I ve K'de bu beyit yok | ol ... görür: A_7 G_8 ... ʿavrata ... B_8 ḥayada çıḳıcaḳ b. g. E_4 o. g. kim ʿa. b. g. F_{17} ... ʿavratın ... | nigārum: A_8 F_{17} J_6 nigārīn B_8 D_5 E_4 G_8 L_3 nigārım | baḳ: H_7 ḳaḳ | berü: E_4 L_3 beri | dir: B_8 E_4 F_{17} der | çaġırur: D_5 E_4 H_7 çaġırır.

A 12a

0091 ʿAvrat anı gördi bismi’llāh didi
Cinnī iseñ eʿūẕu bi’llāh didi[91]

0092 Döndi ol eydür ki cinnī degülem
İllā bir vāḳıʿaya düşmiş ḳulam[92]

0093 İnsīyem sen beni cinnī ṣanmaġıl
Gel berü gel ey nigār üşenmegil[93]

0094 Hem ḥelālumsın benüm ʿammum ḳızı
Saña taḥḳīḳ iderem işbu sözi[94]

A 12b

0095 ʿAvrat eydür bu ʿacāyıb iş ola
Ya bu göñlümden geçen teşvīş ola[95]

0096 ʿAmmum oġlı sefere gitmiş-dürür
Yedi yıl dört ay tamām olmış-durur[96]

B 4b

0097 Yidi yıldur muntaẓıram ben aña
Ḫabarın kimse getürmedi baña[97]

---

[91] I ve K’de bu beyit yok | gördi: A_1 görür B_9 görüp | bismi’llāh: A_1 G_9 bimi’llāhi | didi: E_5 F_{18} dedi | cinnī iseñ ... didi: A_2 cin-iseñ eʿūẕu bi’llāhi d. D_6 cinnīdür hem e. b. d. E_5 ... dedi F_{18} J_7 cinnīseñ ... G_9 cin iseñ ... H_8 cinndür hem e. b. d. L_4 ... eʿūẕ bi’llāhi ...

[92] I ve K’de bu beyit yok | ol ... degülem: A_3 H_9 eydür cinnī d. B_{10} eydür k. c. degilem D_7 o. ider c. d. E_6 Temim dedi c. d. F_{19} e. kim ben c. d. G_{10} ... degilem L_5 Temīm itdi c. d. | bir vāḳıʿaya: A_4 F_{19} b. vāḳıʿa D_7 H_9 vāḳıʿaya hem G_{10} b. ʿaḳabe J_8 vāḳıʿaya | ḳulam: G_{10} ḳuluyam J_8 Allāh ḳuluyam.

[93] I ve K’de bu beyit yok | insīyem ... ṣanmaġıl: A_5 Temmimem sen ... E_7 insim ḫod b. c. ṣ. F_{20} Temīmem sen ... G_{11} Temīm-i Dārīyem beni ... L_6 i. ḫod beni ... | Gel ... üşenmegil: B_{11} ... uṣanmaġıl D_8 H_{10} g. berüye g. n. ü. E_7 g. b. g. yā nigārım uṭanmaġıl G_{11} g. b. e. nigārım ü. J_9 g. b. ey nigārum ṣanmaġıl L_6 g. beri g. yā nigārım utanmaġıl.

[94] I ve K’de bu beyit yok | hem ḥelālumsın: B_{12} D_9 L_7 h. ḥelālımsın E_8 h. ḥelālım sen G_{12} ḥelālımsın hem J_{10} h. ḥelālım | benüm ... ḳızı: A_7 daḫı ʿa. ḳ. B_{12} vü hem ʿammım ḳ. D_9 benim ʿam[m]ım ḳ. E_8 G_{12} benim ... J_{10} hem ʿa. ḳ. | taḥḳīḳ: B_{12} – | iderem: A_8 direm.

[95] I ve K’de bu beyit yok | eydür: D_{10} ider | bu: H_{12} bir | ola: J_{11} olur | göñlümden: A_1 göñlimden D_{10} H_{12} göñülden E_9 göñlüme J_{11} gö[ñ]lümden | geçen: A_2 geçmiş D_{10} G_{13} giçen E_9 – | teşvīş: A_2 – | ola: J_{11} olur | ya ... ola: E_9 ya bellü göñlüme nice t. o.

[96] bu beyit sadece E ve L nüshalarında geçmektedir | ʿammum oġlı: E_{10} ʿammım oġlu | gitmiş-dürür: E_{10} gitmiş ṭurur L_9 gitmiş-dırır | olmış-durur: E_{10} olmuş durur L_9 olmış-dırır.

[97] I ve K’de bu beyit yok | yidi: A_3 B_1 F_{23} G_{14} H_{13} L_{10} yedi | yıldur ... aña : A_1 y. kim b. a. B_1 D_{11} E_{11} L_{10} yıldır ... F_{23} y. kim göyerem b. a. G_{14} y. ḳatlanuram b. a. | ḫabarın ... baña: A_4 E_{11} L_{10} ḫabarını k. getürmez b. B_1 ne ḫabarı var ne mektūbı b. G_{14} ne ḫabarı geldi ne biti b.

D 5b F 80b

0098 Bu gice mi buldı ancaḳ gelesi
Ya bu aña ḳanda beñzer olası[98]

J 5a

0099 Ne ḳapudan girdi ne ḫod bacadan
Ḥayaṭ ortasında bulındı neden[99]

A 13a H 4b

0100 Döndi eydür ʿafv idüñ bu kez bize
Ger żarar irdi ise bizden size[100]

0101 Eger oġlancuḳlar bevl itdi ise
Size anuñ żararı yitdi ise[101]

E 5a

0102 Ben diyem kim ayruḳ eyle itmeye
Kim bize senüñ elemüñ yitmeye[102]

L 5a

0103 Hem ḥayaṭı süpürem ṭutam arı
Temīz eyleyem yiri şimden geri[103]

A 13b

0104 Döndi Temīm eydür ey cānum benüm
Ey ḥelālum ey ʿammum ḳızı benüm[104]

---

[98] E, G, I, K ve L'de bu beyit yok | mi: D_1 H_{14} J_{13} – | buldı: B_2 buldu D_1 bulundun H_{14} bu buldun | aña: A_1 baña.

[99] E, I, K ve L'de bu beyit yok | girdi ... bacadan: B_3 g. vü n. ḫ. b. D_2 girdin ... F_2 g. n. b. G_{15} geldi ... H_{15} girdüñ ... | ḥayaṭ: B_3 G_{15} J_1 ḥayad | bulındı: A_8 B_3 F_2 G_{15} J_1 bulundı D_2 bulundun H_{15} bulınduñ | neden: G_{15} niden.

[100] I ve K'de bu beyit yok | döndi eydür: D_3 L_{11} d. ider G_{16} Temīm e. | ʿafv: A_1 ʿafuv B_4 E_{12} G_{16} ʿafıv J_2 – | idüñ: B_4 – J_2 eydüñüz L_{11} idün | kez: E_{12} L_{11} gün | ger: F_3 eger | żarar: A_2 żarār J_2 ẓarār E_{12} L_{11} żarūret | irdi ise: A_2 F_3 G_{16} J_2 L_{11} irdise D_3 irer ise H_1 iderse.

[101] I ve K'de bu beyit yok | eger: E_{13} H_2 ger | oġlancuḳlar: A_3 oġlancuḳ B_5 J_3 oġlancıḳ D_4 E_{13} G_{17} L_{12} oġlancıḳlar F_4 oġlancuḳlarum | bevl ... ise: A_3 b. itdise size B_5 necās etdi i. D_4 itdi i. E_{13} nice etdise F_4 b. etdise G_{17} b. itdise H_2 bunı etdi i. J_3 necis itdise L_{12} necāset etdise | size: A_4 – | anuñ: G_{17} anıñ | żararı ... ise: A_4 żarārı var ise biriñüze B_5 şerrinden yetdi i. D_4 eseri ... H_2 eşeri ... E_{13} أكْمى yitdise F_4 ż. ger yetdise G_{17} ż. irdi i. J_3 eṣeri y. i. L_{12} eşerinden yetdise.

[102] G, I ve K'de bu beyit yok | ben ... itmeye: A_5 ... öyle i. B_6 b. d. artıḳ öyle i. D_5 b. dimege a. ilk i. E_1 biz diyevüz ayrıḳ iyle etmeye F_5 b. d. hem a. öyle etmeye H_3 b. dimege a. e. etmeye J_4 b. d. ki a. öyle i. L_{15} biz diyevüz ayruḳ itmeye kim | bize: J_4 ben | senüñ: B_6 J_4 seniñ | elemüñ: A_6 ālāmuñ B_6 D_5 elemiñ J_4 elemiñe | yitmeye: E_1 bitmeye | kim ... yitmeye: L_{13} bize senüñ elemüñ yitmeye kim.

[103] I ve K'de bu beyit yok | ḥayaṭı: B_7 G_{18} ḥayadı D_6 ḥayatı J_5 hayadı | süpürem: D_6 şüpürüp H_4 süpürüp | ṭutam: D_6 H_4 ṭutuñ F_6 J_5 dutam G_{18} idem | eyleyem: G_{18} iderem | yiri: A_8 G_{18} H_4 L_1 yeri B_7 – E_2 F_6 yöri | geri: D_6 F_6 G_{18} H_4 J_5 L_1 giri.

[104] I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_1 B_8 E_3 Temmim D_7 F_7 Temim H_5 Temmīm | eydür: D_7 ider | ey ... benüm: A_1 H_5 e. benüm cānım B_8 G_{19} e. cānım benim D_7 e. benim cānım E_3 L_2 e. benim c. | ey ... benüm: A_2 e. ḥ. ʿammum ḳ. b. B_8 hem ḥelālım hem ʿammım ḳızısın benim D_7 e. ḥelālım ʿammım ḳızısın benim E_3 e. ḥ. ʿammım ḳızısın b. G_{19} e. ḥelālım e. ʿammım ḳ. benim H_5 e. ḥ. ʿammum ḳızısın b. J_6 ... ḥelalım ... L_2 e. ḥelālım ʿa. ḳızısın benüm.

0105 Cinnī degülem Temīm-i Dārīyem
Ben Muḥammed Muṣṭafānuñ yārıyam[105]

G 4b 0106 Hem senüñ zevcüñ hem oġlanlaruñ
Atasıyam bellü bilgil anlaruñ[106]

0107 ʿAvrat eydür yüzüme baḳdı gözüñ
Ḳorḳdı cānum illā yumşaḳdur sözüñ[107]

A 14a 0108 Temīmüñ yüzi iñen nūrlu idi
Ṣanma kim sencileyin kirlü idi[108]

D 6a 0109 Yoġ-ıdı yüzinde bir ḳılı anuñ
Ḳıllar ile şöyle bürünmiş tenüñ[109]

B 5a 0110 Nedür adum eydü virürseñ baña
Atam anam adın inanam saña[110]

0111 Eydür anañ ʿUmredür atañ ʿÜmeyr
Biri Müslim ḳardaşuñ biri Cübeyr[111]

---

[105] G, I ve K'de bu beyit yok | cinnī: B_9 cin | degülem: B_9 degilem | Temīm-i Dārīyem: A_3 Temmim D. B_9 belki Temmim D. D_8 Temim D. E_4 ben Temmim D. L_3 ben T. D. | ben: E_4 ol L_3 hem | Muṣṭafānuñ: A_4 J_7 Muṣṭafānın B_9 E_4 Muṣṭafānıñ.

[106] I ve K'de bu beyit yok | senüñ: B_{10} J_8 seniñ | zevcüñ: A_5 B_{10} E_5 zevceñ G_1 J_8 zevciñ | hem oġlanlaruñ: B_{10} G_1 h. oġlanlarıñ D_9 oġlanlarıñ E_5 J_8 h. oġlanların F_9 vü h. o. H_7 ol o. | bilgil: E_5 biliñ F_9 bilüñ J_8 beni b. | anlaruñ: B_{10} D_9 anlarıñ.

[107] I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_{10} ider | yüzüme: G_2 yüzime | gözüñ: L_5 gözün | cānum: A_8 B_{11} D_{10} E_6 G_2 L_5 cānım H_8 – | yumşaḳdur: A_8 D_{10} yumuşaḳdur B_{11} yumşaḳdır E_6 yımışaḳdır G_2 yumşaḳ L_5 yumuşaḳdır | sözüñ: L_5 söziñ.

[108] I ve K'de bu beyit yok | Temīmüñ ... idi: A_1 Temīmmüñ y. nūrlı i. B_{12} Temimmiñ y. ġāyet n. i. D_{11} Temim yüzünüñ içi n. durur E_7 Temimmiñ ... F_{11} yüzi Temīmüñ güzel n. i. G_3 L_6 Temīmiñ ... H_9 Temīmīnüñ y. içi nūrludur J_{10} Temīmiñ y. i. nūrlı i. | ṣanma kim: B_{12} L_6 ṣanma-ki E_7 ṭanma kim G_3 ṣ. ki | sencileyin: L_6 señcileyin | kirlü idi: F_{11} kürlü idi G_3 ḳıllıydı H_9 hem ḳıllıdur J_{10} L_6 kirli i. | ṣanma ... idi: D_{11} menim gibi s. hem ḳul-durur.

[109] I ve K'de bu beyit yok | yoġ-ıdı: D_1 yoġdı | yüzinde: A_3 B_{13} D_1 E_8 yüzünde | bir ... anuñ: A_3 anuñ bir ḳılı E_8 b. ḳ. anıñ G_4 hīç ḳıllar anuñ | ḳıllar ile: A_4 ḳıllaruñ B_{13} E_8 ḳıllar-ıla G_4 ḳ. daḫı | bürünmiş: A_4 kim bürümüş E_8 bürünmüş G_4 L_7 bürimiş J_{11} yörümiş | tenüñ: A_4 teñi D_1 teniñ F_{12} G_4 yüzüñ.

[110] I ve K'de bu beyit yok | nedür ... virürseñ: A_5 nedir adım ... B_1 nedir adım eydi ... D_2 n. atamıñ adı diyesin E_9 nedir adın idi virgil sen F_{13} n. aduñ eydi vir G_5 n. anam atam adı deyü vir H_{11} n. atamuñ adı diyesin J_{12} ... idi virürseñ ... L_8 n. aduñ idi virgil sen b. | atam ... inanam: D_2 ata ana adını diyem E_9 a. a. i. daḫı F_{13} ... hem inanam G_5 anañ atañ adın diyem ben H_{11} ata ana adını diyem L_8 ... adı ...

[111] I ve K'de bu beyit yok | eydür ... ʿÜmeyr: A_7 ... ʿAmīr B_2 e. atañ ʿammım adı ʿAmīr D_3 atañuñ ʿÖmerdür anan Gül Daḫmīr E_{10} e. atañ ʿÖmer anañ hem daḫı Hamīr F_{14} e. atañ ʿammum atañ ʿÜmeyr G_6 e. anan ʿAmir'dür atan ʿÖmer H_{12} atañ adı ʿÖmerdür anañ Daḫmīr J_{13} e. a. ʿammum a. ʿAbīr L_9 e. a. ʿUmre vü atañ ʿÜ. | biri ... Cübeyr: A_8 ... ḳarındaşuñ b. Ḫabīr B_2 ... ḳardaşıñ b. Ḥamīr D_3 b. Mislim ḳardaşıñ b. Cübīr E_{10} ḳardaşıñ biri Müslim b. Ḫabīr F_{14} b. ḳardaşuñ Müslim b. Ḥabīr G_6 ... ḳardaşın b. Ceber H_{12} b. Selīm ḳardaşıñ J_{13} ... Ḫabīr L_9 ḳardaşuñ biri Müslim Cübeyr.

A 14b J 5b

0112 Bedr ġazāsı güninde öldiler
Muṣṭafā öñinde şehīd oldılar[112]

0113 Bende daḫı vardur işte çoḳ yara
Ol ġazavātda yimişem ey yārā[113]

0114 ʿUḳbe İbnü Muġīra urmış-durur
Uş yüzümde nişānı durmış-durur[114]

E 5b H 5a

0115 ʿAvrat eydür sözüñüz gerçek-dürür
Cinnīler çoḳ nesneden ḫabar virür[115]

A 15a L 5b

0116 Cümle ḫalḳuñ adını bunlar bilür
Bunlara maʿlūm ne kim insī ḳılur[116]

0117 Temīm eydür cinnī degülem i yār
Sen benüm ʿammum ḳızısın āşikār[117]

0118 Enṣārīnüñ ḳapuya baḳar gözi
Ḳulaġına degdi bunlaruñ sözi[118]

---

[112] I ve K'de bu beyit yok | Bedr: A_1 B_3 D_4 E_{11} G_7 J_1 L_{10} Bedir | ġazāsı: D_4 ġazası J_1 ġazā | güninde: D_4 E_{11} G_7 gününde | öldiler: B_3 şehīd oldılar | öñinde: D_4 E_{11} J_1 öñünde | şehīd oldılar: B_3 anlar öldiler.

[113] I ve K'de bu beyit yok | bende daḫı: E_{12} L_{11} baña daḫı | vardur ... yara: A_3 vardır işde ... B_4 olmış-ıdı ç. y. D_5 v. uş ç. y. E_{12} oldı bir ʿacāyıb cerā F_{16} v. çoḳlıḳ y. H_{14} v. uş ç. nişān J_2 var ... L_{11} oldı bir ʿaceb cerā | ġazavātda: A_4 B_4 E_{12} J_2 L_{11} ġazāda D_5 F_{16} H_{14} ġazāvat G_8 ġazā gününde | yimişem ... yārā: A_3 olmışam ... B_4 ben-de bileydim y. D_5 J_2 y. ben yara E_{12} y. ben bir yara F_{16} yemişem çoḳlıḳ yara G_8 yidüm ... H_{14} yemişim biz y. L_{11} yemişdim bir yara.

[114] G, I ve K'de bu beyit yok | ʿUḳbe İbnü Muġīra: A_5 ʿUḳbī İbn Muġīṭ B_5 ʿU. bin Muġayẓa D_6 ʿUḳbā elin Maġbūṭ E_{13} ʿU. İbnü Mühheyyere F_{17} ʿUḳbā İbn Muġīṭ H_{15} ʿUḳbā İbn Maġbūṭ J_3 ʿUḳbā İbni Muġīẓ L_{12} ʿUḳbā İbni Muġabber | urmış-durur: B_5 urmışdur E_{13} virmişdürür L_{12} virmişdür | uş: B_5 işde D_6 H_{15} uşda | yüzümde: L_{12} y. de | nişānı: B_5 D_6 H_{15} L_{12} nişān | yüzümde nişānı: A_6 nişānı y. | durmış-durur: B_5 H_{15} olmışdur D_6 olmış-durur E_{13} var-durur L_{12} durmışdur.

[115] I ve K'de bu beyit yok | F_{18}'de mısraların yeri değiştirilmiştir | eydür: D_7 ider E_1 eydir | sözüñüz: A_7 B_6 F_{18} sözüñ E_1 kim sözin G_9 sözinüz H_1 sö[zü]ñüz L_{13} kim sözüñ | gerçek-dürür: A_7 gerçek durur D_7 girçek-dürür E_1 L_{13} gerçekdir | cinnīler: E_1 cinnīden | çoḳ ... virür: B_6 L_{13} ... nesneyi ... D_7 senden çoḳ. ḫ. v. E_1 ... virir F_{18} ç. nesne ḫabarın v. J_4 ç. nişānı ḫ. v.

[116] I ve K'de bu beyit yok | ḫalḳuñ: B_7 D_8 E_2 G_{10} J_5 ḫalḳıñ | adını bunlar: B_7 anlar adını F_{19} ḫālını b. G_{10} adını anlar | bilür: L_1 bulur | maʿlūm: D_8 H_2 maʿlūmdur J_5 m. olan | ne kim: B_7 D_8 ne-ki F_{19} – H_2 ne ki J_5 kime | insī ḳılur: B_7 gişi ḳ. H_2 L_1 insān ḳ. J_5 maʿlūm olur.

[117] I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_3 B_8 E_3 Temmim D_9 F_{20} Temim H_3 Temmīm | eydür: D_9 ider | cinnī degülem: A_3 ben c. d. B_8 G_{11} c. degilem | i: A_3 B_8 D_9 E_3 G_{11} J_6 ey L_2 – | yār: E_3 nigār L_2 nigār sen | benüm: B_8 E_3 G_{11} benim | ʿammum: B_8 D_9 E_3 G_{11} ʿammım | āşikār: G_{11} ey nigār | sen ... ḳızısın: L_2 ʿammum ḳızı benümsüñ.

[118] I ve K'de bu beyit yok | enṣārīnüñ: D_{10} G_{12} L_3 enṣārīniñ E_4 enṣāriniñ F_{21} enṣārinüñ | gözi: A_5 göẓi B_9 yüzi | degdi: G_{12} girdi | bunlaruñ: B_9 E_4 G_{12} J_7 L_3 bunlarıñ D_{10} buların | degdi ... sözi: H_4 bunlaruñ d. s.

0119 Ev içinden ṭaşraya çıḳar görür
Ḥayaṭ ortasında bir gişi ṭurur[119]

A 15b 0120 Cinnī ṣandı anı bismi'llāh didi
Şol aġaç yapraġı gibi ditredi[120]

F 81a 0121 Döndi eydür ʿavrata digil baña
Ne gişidür işbu söyleyen saña[121]

0122 Temīm eydür söyleyen benem işit
Bu benüm ʿammum ḳızıdur ey yigit[122]

B 5b 0123 Ev benümdür bu ḥelālumdur benüm
Hem ol oġlanlar benüm oġlanlarum[123]

A 16a 0124 Enṣārī eydür yalansın bu söze
Ḫalīfe virüp-dürür bunı bize[124]

J 6a 0125 Tañrı buyruġıyla aldum ben bunı
Çıḳ evümden ṭaşraya dön yönüñi[125]

---

[119] I ve K'de bu beyit yok | içinden: D_{11} E_5 H_5 içinde | ṭaşraya: B_{10} ḥayada E_5 L_4 ḥayaṭa F_{22} J_8 ṭaşra | çıḳar: J_8 ç. ki | görür: E_5 ṭurur L_4 ṣorur | ḥayaṭ: B_{10} G_{13} J_8 ḥayad | ortasında: L_4 ortasunda | bir ... ṭurur: A_8 Temmim durur B_{10} Temmim Dārī ṭ. D_{11} J_8 Temīmi görür E_5 bir cinnī ṭ. H_5 Temīmi görür L_4 b. cinnī görür.

[120] D, I ve K'de bu beyit yok | anı: çünki | bismi'llāh: A_1 L_5 bismi'llāhi | didi: F_{23} dedi | aġaç: A_2 aḳaç.

[121] D, I ve K'de bu beyit yok | eydür ʿavrata: A_3 ʿavrat eydür B_{12} ʿavrata eydür H_7 iy ʿavrat | digil: E_7 etgil H_7 di L_6 itgil | gişidür: E_7 L_6 gişidir | işbu ... saña: A_4 söyleyin āḫır s. E_7 söyleyen āḫır s. G_{15} daḫı söylersin aña H_7 söyleyen digil saña J_{10} söyleyen aḫī s. L_6 söylesin āḫır baña.

[122] D, I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_5 B_{13} E_8 Temmim | eydür: E_8 eydir | söyleyen benem: A_5 E_8 s. benüm B_{13} L_7 s. benim H_8 ben diyeyin | işit: H_8 sen işit | benüm: B_{13} E_8 G_{16} J_{11} L_7 benim | ʿammum: A_6 B_{13} E_8 G_{16} ʿammım | ḳızıdur: E_8 ḳızıdır L_7 ḳızı durur | ey yigit: A_6 E_8 işit L_7 ṣābit.

[123] D, I ve K'de bu beyit yok | ev ... benüm: A_7 o benüm-der bu ḥelālum-der b. B_1 hem ḥelālımdur bu evlerdür benim E_9 L_8 hem ḥelālımdır ev de benim G_{17} e. benimdür hem ḥelālımdur benim J_{12} ... ḥelālımdur benim | hem ... oġlanlarum: A_8 h. bu o. oġullarum B_1 ol oġlanlar benim oġlanlarım E_9 h. bu oġlancıḳlar atası benüm G_{17} h. oġlanlar oġlanlarımdur benim H_9 h. oġlancuḳlar benüm o. J_{12} ol oġlancuḳlar benim oġlanlarım L_8 h. oġlancıḳlar atası benim.

[124] D, I ve K'de bu beyit yok | enṣārī: J_{13} enṣār | eydür: E_{10} eydir | yalansın: H_{10} yalandur L_9 yalansıñ | virüp-dürür: A_2 B_2 E_{10} viripdür F_4 virüpdi G_{18} J_{13} virdi L_9 virmiş-dirür | bunı bize: A_2 bunu bize G_{18} b. bugün bize J_{13} bu ʿavratı.

[125] D, I ve K'de bu beyit yok | buyruġıyla: A_3 buyurıġıyla | aldum: B_3 G_{19} L_{10} aldım | çıḳ ... yönüñi: A_4 ç. e. git ṭurma yüri B_3 ç. evimden ... E_{11} ç. evimden ṭaşra gitgil ey ḳulı F_5 ç. e. git giri tutuba[n] tüni G_{19} ç. evimden git ṭutuban yabanı H_{11} ç. e. ṭ. git yā fanī J_1 ç. evimden ṭaşra git tün bile tün L_{10} ç. e. ṭaşra gid iy ḳıl.

G 5a

0126 Temīm eydür ḳāmetüñ olsun ʿadem
Yörümegil dünyāda ṣaġ bir ḳadem[126]

0127 Ḥaḳ teʿālā oda yandursun seni
Nitekim sözde aġuladuñ beni[127]

A 16b E 6a

0128 Ne işüñ var ḫalḳ evine giresin
Tañrınuñ emrine ʿāṣī olasın[128]

0129 Muṣṭafā virüp-dürür bunı baña
Çıḳ evümden ziyān olmadın saña[129]

H 5b L 6a

0130 Enṣārī eydür benümdür ev girem
Ne gişisin seni evümde görem[130]

0131 Temīm eydür ev benümdür şerʿ-ile
Var bir ayruḳ nesneye dişüñ bile[131]

A 17a

0132 Ḳaḳır ol enṣārī evine girür
Ḳılıcuñ balçaġına elin urur[132]

---

[126] D, I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_5 Temmüm B_4 Temmim | ḳāmetüñ: B_4 E_{12} ḳāmetiñ L_{11} ḳāmetün | ṣaġ bir: B_4 bir ṣaġ.

[127] D, I ve K'de bu beyit yoḳ | yandursun: A_7 J_3 yandursın B_5 G_2 L_{10} yandırsın H_{13} bandursun | nitekim ... beni: A_8 n. söz-ile aġuldun b. B_5 bu سُوزُولَه kim aġuladıñ b. E_{13} ... bini F_7 ... aġurladuñ ... G_2 J_3 ... aġuladıñ ... H_{13} anuñ-çun-kim a. sen b. L_{12} ... söze aġuladın ...

[128] D, G, I ve K'de bu beyit yok | B_6'da mısraların yeri değiştirilmiştir | L nüshasında bu beyit derkenarda yazılmıştır | işüñ: A_1 B_6 E_1 L işiñ | ḫalḳ: E_1 ḫalıḳ | evine: B_6 evinde | giresin: A_1 B_6 H_{14} J_4 giresi L giresiñ | tañrınuñ: B_6 L tañrınıñ | ʿāṣī olasın: A_2 B_6 J_3 olduñ-mı ʿāṣī E_1 oldum-mı ʿāṣī H_{14} sen olduñ ʿāsī L oldun-mı ʿāṣisin.

[129] D, I ve K'de bu beyit yok | virüp-dürür: A_3 B_7 E_2 veripdür G_3 virmiş-dürür J_5 viribdi | bunı: A_3 F_9 anı | evümden: B_7 E_2 G_3 J_5 L_{13} evimden | olmadın: A_4 G_3 H_{15} L_{13} olmadan B_7 olmasın E_2 irmeden.

[130] D, F, I ve K'de bu beyit yok | enṣārī: J_6 enṣār | eydür: E_3 eydir | benümdür ... girem: A_5 o benümdür girürem B_8 benimdür bu e. g. E_3 bu benimdir e. g. G_4 benimdür e. kim gidem J_6 benimdür ... L_1 benimdir ey g. | gişisin: B_8 gişisin-ki | seni: B_8 L_1 – J_6 sen | evümde: A_6 evde B_8 E_3 G_4 J_6 L_1 evimde | görem: E_3 girem L_1görirem.

[131] D, I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_7 Temmüm B_9 Temmim E_4 H_2 Temmīm F_{10} enṣārī | eydür: E_4 eydir | ev: A_7 o | benümdür: B_9 G_5 J_7 benimdür E_4 L_2 benimdir F_{10} benümdir | bir: H_2 – | ayruḳ: E_4 G_5 L_2 ayrıḳ F_{10} ıraḳ | dişüñ: A_8 B_9 G_5 J_7 dişiñ L_2 dişin | bile: A_8 beyle.

[132] D, I ve K'de bu beyit yok | ḳaḳır: B_{10} ḳaḳıyup G_6 J_8 ḳaḳar L_3 ḳaḳıyu | ol: E_5 F_{11} – | evine: A_1 eve F_{11} çün eve L_3 odaya | girür: A_1 E_5 G_6 L_3 girer | ḳılıcuñ: A_2 B_{10} ḳılıcın E_5 J_8 ḳılıcı G_6 L_3 ḳılıcıñ | balçaġına: B_{10} L_3 balçığına E_5 bıçaġına H_3 balçığına J_8 bıçaġ-ıla | urur: A_2 urar E_5 alur.

0133 Yalın eyler ḳılıcı ṭaşra gelür
Geldi Temīm üstine ḥamle ḳılur[133]

0134 Temīm anuñ bilegin ṣunar ṭutar
Çeker elinden alur yire atar[134]

0135 Kendü alur ḳılıcı diler ṭura
Çala ol enṣārīnüñ boynın ura[135]

A 17b B 6a

0136 Girdi ʿavrat ortaya eydür gişi
Epsem otur işleme sen bu işi[136]

0137 İkiñüzüñ daḫı gerçekdür sözi
Ziyān eylemeñ biribiriñüzi[137]

J 6b

0138 Her biriñüz ayru yatuñ bu gice
Ṭañla olsun görelüm ḥālı nice[138]

0139 Ṭuralum ʿÖmer ḳatına gidelüm
Ol nice dirse biz anı idelüm[139]

---

[133] D, I ve K'de bu beyit yok | yalın: A_3 yalıñ e. H_4 y. idüp J_9 yalıncaḳ | ḳılıcı: B_{11} E_6 ḳılıcın J_9 ḳılıç ile | geldi: H_4 gelüp L_4 ve hem | Temīm: A_4 B_{11} Temmim E_6 Temmīm L_4 Temīmiñ | üstine: A_4 B_{11} E_6 G_7 J_9 üstüne.

[134] D, I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_5 B_{12} E_7 Temmim | anuñ: B_{12} E_7 anıñ | bilegin: L_5 bileginden | ṣunar: B_{12} ḳavrar H_5 daḫı L_5 – | ṭutar: J_{10} dutar | çeker ... atar: B_{12} şöyle ṣıḳar ḳılıcın y. a. E_7 ç. ḳışar ḳılıcı y. a. G_8 çiker ... H_5 şöyle ḳapar ḳılıc öte a. J_{10} şöyle sıḳar ḳılıcı yire düşer L_5 şöyle ḳapar ḳılıcı yere aṭar.

[135] D, I ve K'de bu beyit yok | kendü: A_7 B_{13} H_6 J_{11} kendi | alur: E_8 gör | ṭura: B_{13} F_{14} G_9 J_{11} ura | ḳılıcı ... ṭura: G_9 kim örü durup ura L_6 ḳ. yirden dura | çala: A_8 G_9 H_6 çeke | ol: A_8 E_8 – | enṣārīnüñ: B_{13} E_8 G_9 H_6 J_{11} L_6 enṣārīniñ | boynın: G_9 J_{11} boynun.

[136] D, I ve K'de bu beyit yok | ortaya: L_7 orṭaya | eydür: E_9 eydir L_7 dur yā | otur: H_7 J_{12} oluñ L_7 oṭur | işleme: H_7 işlemen J_{12} işlemeñ | sen: E_9 – H_7 J_{12} siz | bu: E_9 işbu.

[137] D, G, I ve K'de bu beyit yok | ikiñüzüñ: A_3 ikünüzüñ B_2 ikiñüziñ E_{10} ikiñüzün F_{16} ikiñizüñ J_{13} ikiñiz L_8 ikinüz | gerçekdür: A_3 B_2 L_8 gerçekdir | ziyān eylemeñ: E_{10} z. etmeñ hīç H_8 hīç z. eylemeñüz L_8 z. etmeñ ne lāzım | biribiriñüzi: A_4 B_2 E_{10} birbiriñüzi F_{16} birübiriñüzi J_{13} birbirüñüzi.

[138] D, I ve K'de bu beyit yok | her biriñüz: F_{17} ikiñiz de G_{11} J_1 her biriñiz | ayru: H_9 – L_9 ayrı | yatuñ: A_5 B_3 L_9 yatun G_{11} J_1 yatıñ H_9 yatuñuz siz | ṭañla: A_6 B_3 G_{11} L_9 ṣabāḥ E_{11} żañ-ıla F_{17} ṭañlacaḳ J_1 tañ | olsun: A_6 ola F_{17} kim H_9 gele J_1 olıcaḳ | görelüm: A_6 göriñüz B_3 G_{11} L_9 görelim F_{17} görevüz J_1 görüñüz | ḥālı: B_3 aḥvāl G_{11} J_1 L_9 ḥāl H_9 kim ḥāl.

[139] D, I ve K'de bu beyit yok | ṭuralum: A_7 F_{18} ṭuravuz B_4 ṭuralım E_{12} L_{10} varalum G_{12} ṭuralum H_{10} ṭuruñuz J_2 duravuz | gidelüm: A_7 J_2 varavuz B_4 gidelim F_{18} H_{10} gidevüz G_{12} varalım | nice: F_{18} nece | dirse: A_8 der ise B_4 E_{12} derse F_{18} der-ise J_2 L_{10} dir-ise | biz ... idelüm: A_8 anı idevüz B_4 öyle idelim E_{12} eyle i. F_{18} H_{10} ... idevüz G_{12} anı ḳılalım J_2 öyle idevüz L_{10} öyle i.

A 18a 0140 Her birisi bir bucaḳda yatdılar
Uyumadılar ṭañı gözetdiler[140]

E 6b 0141 Ṭañlacaḳ oldı ikisi ṭurdılar
Birbirinüñ boġazını urdılar[141]

D 6b 0142 Birbirinüñ üstine ḥamle ḳılur
Ṭurdı ʿÖmer ḳatına bunlar gelür[142]

L 6b 0143 Öñlerince gelür ol ʿavrat bile
İşit imdi nicesi oldı gele[143]

A 18b 0144 Ṭurdı ʿÖmer ṭañ namāzını ḳılur
Tesbīḥ-ile tehlīle meşġūl olur[144]

F 81b H 6a 0145 Çekişi bunlar ḳapuya geldiler
Ḳapu öñinde ġalaba ḳıldılar[145]

0146 ʿÖmer ol ġalabaya urdı ḳulaḳ
Vir ṣalavāt işüñi oñara ḥaḳ[146]

---

[140] D, I ve K'de bu beyit yok | bir: G_{13} birer | her ... yatdılar: B_5 rāżı olup ayrı ayrı y. | uyumadılar: B_5 uyumayup | ṭañı: B_5 L_{11} ṣabāḥı E_{13} żañı G_{13} ṣabāḥ | gözetdiler: F_{19} göz ṭutdılar.

[141] D, I ve K'de bu beyit yok | ṭañlacaḳ: A_3 B_6 ṣabāḥ E_1żañlacaḳ G_{14} L_{12} çün ṣabāḥ | oldı: G_{14} J_4 – | ikisi: B_6 ol i. | ṭurdılar: F_{20} G_{14} durdılar J_4 daḫı ṭ. | birbirinüñ: G_{14} L_{12} biribiriniñ J_4 birbiriniñ | boġazını urdılar: A_4 b. ṭutdılar B_6 b. ḳavradılar E_1 boġazına yapışdılar F_{20} boġazın ṭutdılar G_{14} boġazıñ aldılar H_{12} yaḳasın berk ṭutdılar J_4 boġazın u. L_{12} dirdiler.

[142] G, I ve K'de bu beyit yok | birbirinüñ: A_5 B_7 E_2 F_{21} J_5 L_{13} birbirine | üstine ... ḳılur: A_5 daḫı ḥ. ḳ. B_7 yügürü ḥ. ḳ. D_1 üstüñe ... E_2 sıkkın ḥ. ider F_{21} şeksiz ḥ. ḳ. J_5 tüskirür ḥ. ḳ. L_{13} sekirüp ḥ. ider | ṭurdı: B_7 ṭoġrı F_{21} J_5 durdı | gelür: E_2 L_{13} gider | ʿÖmer ... gelür: A_6 bunlar ʿÖ. ḳ. g.

[143] G, I ve K'de bu beyit yok | gelür ... ʿavrat: A_7 ʿavrat g. L_1 g. ʿavrat | bile: J_6 daḫı | nicesi ... gele: A_8 ... yine D_2 L_1 ... gile H_{14} hele J_6 gele nice ey aḫī.

[144] I ve K'de bu beyit yok | ṭurdı: G_{15} J_7 durdı | ṭañ: A_1 ṭañı G_{15} ṣabāḥ | namāzını: A_1 namāz E_4 L_2 namāzı G_{15} namāzıñ | tesbīḥ-ile tehlīle: D_3 tesbīḥe tehlīle E_4 tesbīḥ tehlīl H_{15} J_7 tesbīḥe vü tehlīle.

[145] B, I ve K'de bu beyit yok | bu beyit L nüshasında 6b'de derkenarında yazılmıştır | çekişi: A_3 çeküşi D_4 çekişdiler | bunlar: J_8 bular | geldiler: E_5 vardılar | ḳapu: G_{10} ḳapuda | öñinde: D_4 E_5 J_8 üstünde F_1 L üstinde G_{10} – | ġalaba: G_{10} ḫaylī ġ.

[146] I ve K'de bu beyit yok | ġalabaya: J_9 ġavġāya | urdı ḳulaḳ: B_{10} ḳulaḳ urdı J_9 çün u. ḳ. L_3 virdi ḳ. | ṣalavāt: A_6 B_{10} ṣalāt | işüñi: D_5 E_6 G_{17} J_9 işiñi L_3 işini | oñara: L_3 onara.

0147 ʿÖmerüñ bir ḳulı var idi aḫī
Eflaḥ idi ol ḳuluñ adı daḫı[147]

A 19a 0148 Döndi ol ḳulına söyledi ʿÖmer
Ne ġalabadur bize getür ḫabar[148]

G 5b 0149 Ol ḳulı çün ḳapuya ṭurur çıḳar
Temīm-i Dārīnüñ üstine baḳar[149]

B 6b 0150 Anı gördi ḳorḳup içerü girür
Geldi ʿÖmer ḳatına ḫabar virür[150]

J 7a 0151 Girdi eydür yā emīre'l-müʾminīn
Bir ʿacāyıb vāḳıʿa gördüm hemīn[151]

A 19b 0152 Yapışur bir inse bir cinnī gişi
Uşda geldiler ḳapuya çekişi[152]

0153 Var bile anlarla bir ʿavrat daḫı
Ol benüm dir bu benüm dir ey aḫī[153]

---

[147] I ve K'de bu beyit yok | ʿÖmerüñ: B_{11} D_6 E_7 G_{18} ʿÖmeriñ | ḳulı: G_{18} ḳulu | var ... aḫī: A_7 daḫı var idi B_{11} var-ıdı daḫı E_7 J_{10} vardı a. F_3 G_{18} vardı daḫı | Eflaḥ idi: A_8 F_3 Eflaḥ-ıdı B_{11} E_7 adı Eflāḥ i. D_6 H_3 Eflāḥ i. L_4 adı Felāḥ idi | ol: F_3 – | ḳuluñ: A_8 ḳulun | adı daḫı: A_8 adı B_{11} E_7 daḫı F_3 a. aḫī.

[148] I ve K'de bu beyit yok | ol ... ʿÖmer: B_{12} o. ḳuluna s. D_7 o. ḳulun ʿÖmer söyledi F_4 o. ḳuluna ... G_{19} ʿÖmer añа ṣordı vir ḫabar H_4 o. ḳ. ʿÖmer söyledi J_{11} ... ḳula ... | ġalabadur: E_8 L_5 ġalabadır | bize ... ḫabar: A_2 b. alu ver ḫ. B_{12} b. ḫabar getür didi D_7 H_4 ḫabar getür didi F_4 G_{19} b. virgil ḫ. J_{11} getür bize ḫ. L_5 b. getürin ḫ.

[149] I ve K'de bu beyit yok | ol ... çıḳar: B_{13} durdı o. ḳ. çünki ḳapuya ç. D_8 Eflāḥ ol-dem ḳapuya ṭ. ç. E_9 o. ḳul ç. ḳ. varur ç. F_5 o. ḳ. ç. ḳ. durdı ç. G_1 o. ḳulu ç. durdı ḳapuya ç. H_5 Eflāḥ ol-dem ḳapuya ṭurdı ç. J_{12} o. ḳul ç. ḳ. ṭurdı ç. L_6 o. ḳ. ç. ḳ. ol-dem ç. | Temīm-i Dārīnüñ ... baḳar: A_4 Temmim D. üstüne b. B_{13} Temmim-i D. yüzine b. D_8 Temim Dārī-ile enṣāriye b. E_9 Temīm-i Dārīniñ üstüne b. F_5 T. D. yüzine çün b. G_1 T. D. çün yüzine b. H_5 Temīm-i Dārī ile enṣārīye b. J_{12} Temīm D. üstüne b. L_6 Temīm Dārīñ ...

[150] I ve K'de bu beyit yok | gördi: B_1 G_2 görüp | ḳorḳup: B_1 ḳorḳar G_2 durdı J_{13} ḳorḳdı | içerü: D_9 içeri | anı ... girür: E_{10} ḳul anı göricegez döner geri L_7 ḳul anı göricegiz döner giri | ʿÖmer ... virür: E_{10} L_7 ʿÖmere götürdi ḫabarı.

[151] I ve K'de bu beyit yok | D nüshasında bu beyit sayfanın derkenarında yazılmıştır | girdi: A_7 geldi | eydür: D ider | emīre'l-müʾminīn: E_{11} emīrü'l-müʾminīn | ʿacāyıb: D H_7 ʿaceb L_8 ʿacāʾib | gördüm: D H_7 g. ben G_3 görmişem.

[152] I ve K'de bu beyit yok | yapışur: D_{10} يَبِشْتْ E_{12} yapuşur H_8 yapışup L_9 yapışır | inse: D_{10} insī E_{12} insīye F_8 insiye H_8 insī | bir: L_9 – | uşda: A_2 D_{10} H_8 işde B_3 uş F_8 ikisi G_4 işte J_2 üstüne | geldiler ḳapuya: A_2 L_9 ḳapuya g. B_3 ḳapuya geldi anlar D_{10} ḳapuya gelmişler F_8 J_2 ḳapuya geldi H_8 ḳapuya gelmişler.

[153] G, I ve K'de bu beyit yok | var: F_9 vardur | bile anlarla: B_4 bilerince a. D_{11} H_9 bilelerince a. E_{13} F_9 bularınca a. J_3 bunlar ile L_{10} bunca | ol ... aḫī: A_4 bu b. der ol benüm der e. a. B_4 o. benin-der b. benim-der e. a. D_{11} J_3 o benimdür b. benimdür e. a. E_{13} L_{10} o. benimdir b. benimdür e. a. F_9 bu b. d. ol b. d. e. a. H_9 ...benüm-dir b. benüm-dir ...

D 7a E 7a

0154 Döndi ʿÖmer aṣḥāba ḳıldı naẓar
Eydür imdi görüñüz nedür ḫabar[154]

0155 Muṣṭafānuñ her ki ṣoñına ḳala
Nice dürlü ʿacāyıb ẓāhir ola[155]

A 20a

0156 Kim göre buncılayın tuḥfe işi
Yapışa bir inse bir cinnī gişi[156]

L 7a

0157 Virdi destūr çün içerü girdiler
Ḫalīfe öñinde selām virdiler[157]

0158 Çün ʿÖmer gördi Temīmüñ yüzini
Cinnīye beñzetdi anuñ özini[158]

0159 Ḳıllar ile şöyle bürünmiş yüzi
Belürsüz olmış anuñ yüzi gözi[159]

A 20b

0160 ʿÖmer ol enṣārīye eydür yārā
Söyle imdi nice oldı mā-cerā[160]

H 6b

0161 Enṣārī eydür bu ʿavratı baña
Virmiş-idüñ bu gice n'idem saña[161]

---

[154] I ve K'de bu beyit yok | ʿÖmer: D_1 – | aṣḥāba: D_1 aṣḥāblara | eydür: D_1 ider | görüñüz: B_5 görüñiz E_1 gördüñüz G_5 göriñüz | görüñüz ... ḫabar: E_1 gördüñüz mi iʿtibar J_4 göriñiz ne ḫ. L_{11} gördünüz mi iʿtibār.

[155] D, H, I ve K'de bu beyit yok | Muṣṭafānuñ: B_6 E_2 G_6 J_5 Muṣṭafānıñ L_{12} Muṣṭafā | her ki: A_7 B_6 E_2 her kim L_{12} kim ki | ṣoñına: B_6 E_2 G_6 ṣoñuna | ḳala: L_{12} ḳıla | nice: G_6 nece | dürlü ʿacāyıb: A_8 ʿacāyıblar anda B_6 ʿacāyıblar E_2 ʿacāyıblar gerek J_5 ʿacāyıblar daḫı L_{12} ʿacāyıb-da.

[156] D, I ve K'de bu beyit yok | buncılayın: J_6 buncılıyın L_{13} ancılayın | tuḥfe: B_7 H_{11} L_{13} ʿaceb E_3 ʿacāyıb J_6 ʿucbe | yapışa: E_3 yapuşu L_{13} yapuşa | bir inse: E_3 insīye F_{12} b. insiye | yapışa ... gişi: H_{11} gey ʿaceb oldı bularuñ teşvīşi.

[157] I ve K'de bu beyit yok | virdi: A_3 verdi | çün: D_2 H_{12} – | içerü: E_4 içeri H_{12} içeriye | girdiler: E_4 gördi | ḫalīfe öñinde: D_2 H_{12} ḫalīfeye varup E_4 G_8 ... öñünde J_7 geldiler ḫalīfeye | selām virdiler: B_8 s. ḳıldılar F_{13} s. verdiler H_{12} selāmın v..

[158] I ve K'de bu beyit yok | çün: B_9 E_5 J_8 çünki L_2 çünkile | Temīmüñ yüzini: A_5 Temmīmüñ y. B_9 Temmim yüzüni D_3 Temimiñ yüzüni E_5 Temmim yüzüni G_9 ... yüzüñ H_{13} L_2 Temīm y. J_8 Temimiñ yüzin | cinnīye: D_3 cinniye | özini: A_6 B_9 E_5 özüni D_3 L_2 yüzüni J_8 yüzin | cinnīye ... özini: G_9 ḳıl bürümüş şöyle ziyāde yüzüñ.

[159] I ve K'de bu beyit yok | ḳıllar ile: A_7 B_{10} F_{15} ḳıllar-ıla E_6 ḳıllar | bürünmiş: A_7 bürünmüş B_{10} bezenmiş J_9 bürümiş L_3 bürinmiş | yüzi: A_7 özi | ḳıllar ... yüzi: G_{10} cinnīye beñzer idi anuñ yüzi | belürsüz: A_8 B_{10} D_4 G_{10} belürsiz L_3 bellüsüz | olmış: E_6 olmuş G_{10} olmuş idi | anuñ: A_8 G_{10} J_9 – E_6 anıñ | yüzi gözi: A_8 yüziyle g. D_4 H_{14} iki g.

[160] G, I ve K'de bu beyit yok | ol ... yārā: B_{11} eydür enṣāriye ey y. D_5 o. e. ider ki y. E_7 o. e. eydir yöri H_{15} o. e. e. ki y. L_4 o. e. dir ey yār | imdi: B_{11} hem | nice: F_{16} nicesi | mā-cerā: E_7 ḫabar L_4 [mā]-cerā.

[161] I ve K'de bu beyit yok | enṣārī: G_{11} ʿÖmere enṣārī | eydür: D_6 ider E_8 eydir F_{17} e. ki G_{11} dir L_5 e. sen | bu ʿavratı: D_6 bu ʿa. kim H_1 J_{11} bu ʿavrat-kim | virmiş-idüñ: A_4 virmişdüñ D_6 J_{11} virmiş-idiñ E_8 L_5 virmişdiñ F_{17} vermiş-idüñ G_{11} virmiş idüñ | n'idem: D_6 H_1 diyem J_{11} n'itdüm.

0162 Benüm ile gice yir iken ṭaʿām
İşit imdi ḥālumuzı yā imām[162]

B 7a

0163 Bir iş içün ḥayaṭa çıḳar ṭurur
Ḥayaṭ içinde bu cinnīyi görür[163]

A 21a J 7b

0164 Çaġırur kim bu benüm ʿammum ḳızı
Ev benümdür hem ḥelālumdur özi[164]

0165 ʿÖmere çün-kim irişdi bu ḫabar
Döndi Temīmden yaña ḳıldı naẓar[165]

0166 ʿÖmer eydür Temīme gelgil söze
Ne ḳavımdansın di ey cinnī bize[166]

D 7b E 7b

0167 Şol ḳavımdan mısın ki gökde uçar
Melāʾikler bunlara odlar ṣaçar[167]

A 21b F 82a

0168 Ya şulardan mı ki yerde uçasız
Kimsene görmeye sizi ḳaçasız[168]

---

[162] I ve K'de bu beyit yok | benüm ile: A_5 bunuñla B_{13} benüm-ile D_7 E_9 benim-ile F_{18} bunuñ-ıla G_{12} bunuñ ile J_{12} anuñ-ıla | yir iken: A_5 B_{13} F_{18} yerken E_9 G_{12} yirken H_2 yer i. | işit: D_7 L_6 işid J_{12} – | ḥālumuzı: A_6 B_{13} E_9 G_{12} ḥālımuzı D_7 J_{12} L_6 ḫālımızı | yā imām: J_{12} gör y. i.

[163] I ve K'de bu beyit yok | bir ... içün: B_1 J_{13} ev issi çün D_8 E_{10} H_3 iş i. F_{19} bu gişi çün G_{13} bu ḫatūn çün L_7 ʿavratım ol | ḥayaṭa çıḳar: A_7 çıḳar ḥ. B_1 ḥayada ç. G_{13} gice ḥayada J_{13} ḥayad ç. | ṭurur: G_{13} varur J_{13} durur | ḥayaṭ: B_1 G_{13} J_{13} ḥayad | içinde: A_8 üzre J_{13} ortasında | bu: E_{10} J_{13} L_7 bir | cinnīyi: E_{10} F_{19} J_{13} L_7 cinnī | görür: F_{19} bulur.

[164] I ve K'de bu beyit yok | çaġırur: A_1 D_9 çaġırır F_{20} çaġıruban | kim: B_2 D_9 L_8 ki F_{20} – | bu benüm: B_2 D_9 E_{11} G_{14} J_1 L_8 b. benim F_{20} eydür ey H_4 ey benüm | ʿammum: B_2 D_9 E_{11} G_{14} ʿammım | ev: A_2 o | benümdür: B_2 D_9 G_{14} J_1 benimdür E_{11} L_8 benimdir | hem: L_8 – | ḥelālumdur: B_2 D_9 G_{14} J_1 ḥelālımdur L_8 ḥelālımdır.

[165] I ve K'de bu beyit yok | ʿÖmere ... ḫabar: B_3 D_{10} ʿÖmer anı işidicek ey yār E_{12} ʿÖmer anı eşidicegez ey yār H_5 ʿÖmer anı işidicek ey yār J_2 ʿÖmer eydür işidicegez ey yār L_9 ʿÖmer anı işidicek didi ey yār | Temīmden: A_4 B_3 E_{12} Temmimden D_{10} F_{21} Temimden | ḳıldı: J_2 dutdı.

[166] I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_{11} ider | Temīme: A_5 B_4 Temmime D_{11} F_{22} Temime | gelgil söze: A_5 söylegil bize B_4 ki gel s. E_{13} gel gel s. L_{10} kim gel s. | ḳavımdansın: L_{10} ḳavımdansıñ | di ... cinnī: B_4 H_6 ey cinnī eyit D_{11} E_{13} ey c. iyit F_{22} ey c. d. G_{16} ḫabar virgil J_3 söylegil sen L_{10} ḫabar vir c. b.

[167] I ve K'de bu beyit yok | ḳavımdan ... ki: A_7 J_4 ṣūretlerden m. D_1 ṣūretlerden misiñ E_1 sarıḳdan-kim F_{23} ṣūretlerden-mi G_{17} ṣūretlerden mi k. H_7 ṣūretlerden-misin L_{11} sarıḳdan mısıñ | gökde: D_1 E_1 H_7 L_{11} göge F_{23} göklerde | melāʾikler: A_8 D_1 F_{23} G_{17} H_7 ferişteler E_1 L_{11} kim ferişteler J_4 firişteler | bunlara: B_5 E_1 anlara L_{11} size.

[168] D, E, G, H, I, J ve K'de bu beyit yok | şulardan mı ki: A_1 şunlardan mısın L_{12} ş. olasız | yerde uçasız: A_1 y. uçar B_6 L_{12} gök yüzi | kimsene ... ḳaçasız: A_2 kimse görünmeden anı ḳaçar B_6 uça siz kimse görmeye hem sizi F_1 ... ḳaçasız L_{12} nde uçasız kimseye görmeye sizi.

0169 Ya şulardan mısın evlerde ṭurur
Hem ḫalāyıḳlarla bile oturur[169]

L 7b 0170 Biz müʾminüz hem Muḥammed ümmeti
Sen bize bulmayasın hīç furṣatı[170]

G 6a 0171 Temīm eydür yā emīre'l-müʾminīn
Söyledüñ bir söz ki oldı mı hemīn[171]

A 22a 0172 Ben-daḫı sözümi söyleyem saña
Müstemiʿ ol bir zamān benden yaña[172]

0173 Ṣaçı gördüñ inkār idersin beni
Baña cinnī dirsin ey cānum cānı[173]

0174 İnsīyem cinnī degülem yā imām
Ev benüm ʿavrat benüm sözüm tamām[174]

0175 Hem benüm ʿammum ḳızıdur bu nigār
Ayru ṣaldı beni bundan rūzigār[175]

---

[169] I ve K'de bu beyit yok | ya: F_2 hem | şulardan mısın: A_3 şunlardan mısın ki B_7 H_8 ş. mısın-ki E_2 sulardan-mı-kim F_2 J_5 şulardan-mı-ki G_{18} şulardan mı ki | evlerde: A_3 D_2 J_5 evde L_{13} kim e. | ṭurur: F_2 durup J_5 durur | hem ... oturur: A_4 J_5 h. ḫalāyıḳlar ile bile olur B_7 E_2 L_{13} ḫalāyıḳ içinde b. o. D_2 H_8 kim ḫ. ... F_2 h. ḫalāyıḳlar-ıla oturup.

[170] I ve K'de bu beyit yok | biz müʾminüz: A_5 b. ḫod m. B_8 müʾminleriz biz D_3 b. müʾminiz E_3 L_1 b. müʾminleriz F_3 b. ḫod müʾminler G_{19} b. ḫod müʾmin | hem: A_5 B_8 E_3 F_3 G_{19} – L_1 kim | sen ... furṣatı: A_6 siz b. ḳanda bulasız fırṣatı B_8 siz b. bulamayısar siz f. E_3 siz b. bulmayısar siz f. F_3 siz b. ḳanda bulasız f. G_{19} siz b. nice bulur siz f. J_6 siz b. h. bilmeyesiz f. L_1 siz b. bulmayasardır f.

[171] I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_7 B_9 Temmim D_4 Temim E_4 Temmīm | eydür: D_4 ider E_4 eydir | yā emīre'l-müʾminīn: B_9 yā emīre'l-müʾminīne E_4 yā emīri'l-müʾminīn | söyledüñ: A_8 söyledüñ-mi B_9 D_4 G_1 söylediñ E_4 söylediñ-mi J_7 söyledügüñ L_2 söyledigin | bir ... mı: A_8 sözüni oldun-mı B_9 sözüñi olduñ-mı D_4 sen sözin olmadı E_4 siz tamām G_1 söziñi oldı-mı H_{10} sen sözüñ olmadı J_7 sözüñ ola mı L_2 söz oldı mı.

[172] I ve K'de bu beyit yok | sözümi söyleyem: E_5 söyleyem sözüm G_2 sözimi s. L_3 söyleyeyim sözüm | müstemiʿ ... yaña: B_{10} münḳaṭıʿ ... E_5 m. o. sāʿat b. y.

[173] I ve K'de bu beyit yok | ṣaçı: A_3 saçı B_{11} ḳılı E_6 ṣaçımı F_6 saç G_3 ṣaçlı | gördüñ: B_{11} görüp D_6 gördün F_6 görüben | inkār idersin: B_{11} tenimden beñzetdiñ D_6 H_{12} i. itdiñ sen F_6 tanımaz sen | beni: J_9 – | dirsin: A_4 B_{11} dersin E_6 cinnī-dersiñ H_{12} dirsiñ | cānum: A_4 B_{11} D_6 E_6 G_3 J_9 L_4 cānım.

[174] I ve K'de bu beyit yok | insīyem: A_5 insem | cinnī: D_7 H_{13} ben c.| degülem: B_{12} G_4 degilem | ev: A_6 o | benüm ... sözüm: B_{12} G_4 benim ʿa. benim s. D_7 benimdür ʿa. benim söz E_7 benimdir ʿa. benim s. L_5 benim ʿavratımdır benim s.

[175] I ve K'de bu beyit yok | benüm: B_{13} E_8 G_5 J_{11} benim D_8 – | ʿammum: B_{13} D_8 E_8 G_5 L_6 ʿammım | ḳızıdur: E_8 L_6 ḳızıdır | bu: F_8 ol L_6 – | ayru: B_{13} J_{11} ayrı G_5 ilerü | beni bundan: B_{13} bizi b. D_8 H_{14} bir dem beni F_8 bunı benden G_5 b. çün L_6 b. bunda.

A 22b B 7b 0176 ʿÖmer eydür ʿavrata işbu işi
ʿAyān eyle bize nedür bu gişi[176]

H 7a 0177 ʿAvrat eydür cümle gerçekdür sözi
İllā ḳılları żāyiʿ eyler bizi[177]

J 8a 0178 Her ne kim ṣordum ise virdi nişān
Anuñ adı çünki ḫalḳa virdi cān[178]

D 8a 0179 ʿAmmum oġlı sefere gitmiş-dürür
Yidi yıl dört ay on gün yitmiş-dürür[179]

0180 Bunca yıldan berü göyerem aña
Muntaẓıram bir ḫabar gelmez baña[180]

A 23a 0181 İllā bunuñ cinnīye beñzer özi
Böyle ḳıllar ile bürünmiş yüzi[181]

E 8a 0182 Anuñ içün ben bunı ṭanımazam
Bellü budur diyüben inanmazam[182]

---

[176] G, I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_9 ider | ʿavrata: A_1 H_{15} ʿavrat | işi: B_1 gişi | ʿayān eyle: A_2 F_9 bellü bildür | nedür: B_1 L_7 nedir | gişi: B_1 işi.

[177] G, I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_{10} ider | cümle: H_1cüm[l]e | gerçekdür: D_{10} girçekdür E_{10} L_8 gerçekdir | ḳılları: D_{10} H_1 J_{13} ḳıllar | żāyiʿ eyler: A_4 ider żāyiʿ D_{10} H_1 ż. eyledi J_{13} zāʾil e. | ḳılları ... eyledi: F_{10} żāyiʿ eyledi ḳıllar.

[178] G, I ve K'de bu beyit yok | her ... kim: D_{11} H_2 ne ki | ṣordum ise: A_5 ṣordımsa E_{11} L_9 ṣordumsa F_{11} ṣordum-ısa | virdi: D_{11} H_2 hep virdi F_{11} verdi | nişān: E_{11} cevāp | anuñ ... cān: A_6 a. er-içün-kim ḫalḳa ... B_3 a. idi çünki virdi cümle c. D_{11} a. içün virdi ḫalḳa c. E_{11} a. a. ç. v. ḫalḳa beyān F_{11} ... verdi ... H_2 a. içün-ki virdi ḫalḳa c. L_9 a. a. ç. virdi ḫalḳa c.

[179] A, G, I ve K'de bu beyit yok | ʿammum: B_4 D_1 E_{12} ʿammım | oġlı: B_4 E_{12} oġlu | gitmiş-dürür: D_1 gitmiş durur E_{12} L_{10} gitmişdi | yidi: B_4 F_{12} H_3 yedi J_2 yiddi | on ... yitmiş-dürür: B_4 F_{12} o. g. olmış-durur D_1 H_3 uş gitmiş-dürür E_{12} ... olmuşdı J_2 uş y. L_{10} ... bitmişdi.

[180] E, G, I, K ve L'de bu beyit yok | yıldan: F_{13} – | göyerem: D_2 H_4 baḳaram | bunca ... aña: B_5 muntaẓır idüm ḫabarı gelmez baña J_3 yiddi yıl dört ay on gündür a. | muntaẓıram: A_8 muntaẓuram | muntaẓıram ... baña: B_5 yedi yıl dört ay on gündür baña J_3 m. gelmez ḫabarı b.

[181] G, I ve K'de bu beyit yok | bunuñ ... özi: D_3 b. hem c. b. yüzi H_5 b. hem cinne b. yüzi E_{13} L_{11} beñzer c. bunuñ yüzi | böyle ... yüzi: A_2 ... ḳıllarla ... B_6 belürsiz oldı ḳamu yüzi gözi E_{13} ḳıllar-ıla şöyle bürünmüş özi F_{14} ... ḳıllar-ıla ... H_5 ... gözi J_4 belürsüz olmış ḳamu yüzi gözi L_{11} ḳıllar-ıla şöyle bürünmiş yüzi.

[182] G, I, J ve K'de bu beyit yok | anuñ-içun: B_7 E_1 L_{12} anıñ-çun | ṭanımazam: A_3 D_4 F_{15} H_6 tanımazam B_7 diyemezem | budur: A_4 oldur L_{12} bu | diyüben: A_4 F_{15} diyü B_7 deyü E_1 diyüp L_{12} didigine | inanmazam: B_7 inanamazam.

0183 Döndi ʿÖmer Temīme eydür i yār
Nedür aduñ vir bize ṭoġrı ḫabar[183]

L 8a 0184 Döndi eydür ben Temīm-i Dārīyem
Muṣṭafānuñ ṣāḥibi hem yārıyam[184]

A 23b 0185 ʿAvratumı boşamadum evleri
Ṣatmadum kimseye uş geldüm geri[185]

0186 Nice dürlü vāḳıʿalar görmişem
Uş yine ṣaġ u selāmet gelmişem[186]

0187 ʿÖmer eydür ṣıddiḳ ey tācü'r-ricāl
Ḥāşā kim senüñ sözüñ ola muḥāl[187]

0188 Muṣṭafā bize ḫabar virmiş-dürür
Her ne-kim ġurbetde bu görmiş-dürür[188]

A 24a B 8a 0189 İbni ʿAbbās rivāyet ider ḥālı
Sözde iken içerü girdi ʿAlī[189]

---

[183] G, I ve K'de bu beyit yok | döndi ... yār: A_5 ... Temümme ... B_8 ... Temimme e. ey y. D_5 yine ider ʿÖ. Temime ey y. E_2 ʿÖmer eydür nedir adın söyle ey y. H_7 yine eydür ʿÖ. T. i y. J_5 ... ey ... L_{13} ʿÖmer eydür Temīm degülsiñ ey y. | nedür: A_6 B_8 D_5 E_2 nedir | aduñ: B_8 D_5 J_5 L_{13} adıñ | vir bize: A_6 bize vir E_2 J_5 L_{13} v. baña F_{16} ver b. | ṭoġrı ḫabar: A_6 J_5 doġrı ḫ. H_7 i ṭoġrı yār L_{13} ṣoġrı ḫ.

[184] G, I ve K'de bu beyit yok | döndi: J_6 döner | eydür: A_7 dir kim D_6 ider F_{17} aydur | ben: B_9 ben-ki L_1 – | Temīm-i Dārīyem: A_7 B_9 Temmim D. D_6 E_3 L_1 Temīm D. | Muṣṭafānuñ: B_9 D_6 Muṣṭafānıñ L_1 ol Muḥammed Muṣṭafānıñ | ṣāḥibi: A_8 ṣāḥibü B_9 J_6 aṣḥābı D_6 H_8 aṣḥābıyam L_1 – | hem: D_6 H_8 L_1 – | Muṣṭafānuñ ... yārıyam: E_3 ol Muḥammed Muṣṭafānıñ y.

[185] G, I ve K'de bu beyit yok | ʿavratumı: A_1 D_7 E_4 L_2 ʿavratımı J_7 ʿavratum | boşamadum: B_{10} E_4 boşamadım D_7 boşatmadım H_9 boşatmadum | evleri: B_{10} olmadı J_7 hem e. L_2 hem evimi | ṣatmadum: B_{10} D_7 L_2 ṣatmadım E_4 ṣatmadım ben | uş: B_{10} E_4 – | geldüm: D_7 J_7 geldim | geri: D_7 H_9 J_7 L_2 giri.

[186] I ve K'de bu beyit yok | dürlü: L_3 dürli | vāḳıʿalar: G_6 وَعِقَّه لَرِى | uş ... gelmişem: A_4 F_{19} ... ṣ. selāmet irmişem B_{11} J_8 u. gine ṣ. selāmet g. D_8 uşda hem ṣ. selāmet g. E_5 ṣaġ selāmet evime gelmişem G_6 hoş yine ṣaġ ı selāmet g. H_{10} işde hem ṣaġ ... L_3 ṣaġ selāmet işte gine g.

[187] I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_9 ider E_6 eydir | ṣıddiḳ: A_5 J_9 L_4 ṣaddaḳ B_{12} ṣadaḳta D_9 ṣaydıḳ E_6 ṣaddaḳtu G_7 ṣadaḳa | tācü'r-ricāl: A_5 D_9 E_6 tācı'r-ricāl B_{12} tāc-ı ricāl | ḫāşā kim: A_6 ḫāşa-kim D_9 H_{11} ḫ. ki F_{20} ḫāşā | senüñ: B_{12} E_6 seniñ.

[188] I ve K'de bu beyit yok | bize: E_7 J_{10} L_5 daḫı | ne-kim: D_{10} H_{12} ne-ki | ġurbetde bu: A_8 F_{21} bu ġurbetde E_7 b. [ġur]betde G_8 ġurbetde sen L_5 ġurbete b. | görmiş-dürür: E_7 görmüş durur.

[189] D, H, I ve K'de bu beyit yok | rivāyet ... ḥālı: A_1 diyü virdi ḫ. B_1 rāvīsidür ol velī F_{22} diyüp dururken ḫ. G_9 diye durur ḫ. J_{11} [riv]āyet eyler ḫ. L_6 r. eyler celī | sözde iken: B_1 J_{11} bu s. i. E_8 bular bu s. i. | içerü: J_{11} içeri.

0190 Ṣaḥābeler cümle örü ṭurdılar
Geçdi ʿÖmer ḳatına oturdılar[190]

F 82b 0191 Döndi ʿÖmer ʿAlīye şerḥ eyledi
Bunlaruñ bu vaṣf-ı ḥālın söyledi[191]

D 8b J 8b 0192 ʿAlī eydür Muṣṭafā işbu sözi
Dimiş-idi daḫı gitmeden özi[192]

A 24b H 7b 0193 Bu zamānuñ maḫlūḳından bir gişi
Gide ʿacāyıb ola anuñ işi[193]

0194 Bunca müddet ġāʾib ola gelmeye
Ḳanda gitdügini kimse bilmeye[194]

E 8b 0195 Ol gice kim ʿavratı ere vara
Ol gice içinde kendüsi ire[195]

0196 Bu cevābı çün ʿAlī şerḥ eyledi
Aṣḥābuñ cümlesine hep söyledi[196]

0197 Döndi eydür yā Temīm hoş geldüñüz
Ġurbeti yaḫşı temāşā ḳılduñuz[197]

---

[190] D, H, I ve K'de bu beyit yok | örü: A_3 – J_{12} L_7 öri | ṭurdılar: A_3 oṭurdılar G_{10} J_{12} durdılar | geçdi: B_2 geçüp L_7 giçdi | ḳatına: E_9 L_7 yanına.
[191] I ve K'de bu beyit yok | bunlaruñ: B_3 D_{11} E_{10} G_{11} J_{13} bunlarıñ | bu: J_{13} hem | vaṣf-ı ḥālın: A_6 F_1 vaṣf-ı ḥālını D_{11} vaṣf-ı ḥālıñ E_{10} vaṣfın cümle G_{11} H_{13} vaṣf-ı ḥālın L_8 vaṣfuñ ḥālından | söyledi: B_3 beyān eyledi.
D_1 8b'de daha sonra şu beyit gelmektedir: ʿAlī ider Muṣṭafā işbu ḫabar / Dimiş idi vaṣiyyetin peyġamber.
[192] I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_2 ider F_2 aydur | dimiş-idi: B_4 E_{11} F_2 G_{12} dimişdi D_2 dimiş L_9 dimişdir | gitmeden: D_2 gitmedeñ G_{12} gitmezden H_{14} gitmedin.
H_{15}'de daha sonra şu beyit gelmektedir: ʿAlī eydür Muṣṭafā işbu ḫabar / Dimiş-idi vaṣiyyetin peyġamber.
[193] I ve K'de bu beyit yok | bu zamānuñ: A_1 işbu zamān B_5 bir zamān D_3 E_{12} bu zamānıñ F_3 bu zamān G_{13} J_2 bu zamāne | maḫlūḳından: A_1 maḫlūḳında | gide ... işi: A_2 g. ʿaceb yavlaḳ olısar i. B_5 g. tā ʿacāyıb ... E_{12} g. ġāyıb ola ʿacāyıb i. F_3 g. vü yavlaḳ ʿaceb ola işi G_{13} ġāʾib ola ʿacāʾib ola i. H_1 g. ʿacāib ... J_2 gider-idi ʿa. o. işi L_{10} g. ġāʾib ola ʿacāʾib i.
[194] I ve K'de bu beyit yok | bunca: A_3 bu nice E_{13} J_3 L_{11} nice | ġāʾib: F_4 J_3 ġāyıb | gitdügini: E_{13} gitdigini G_{14} gitdügin.
[195] I ve K'de bu beyit yok | ol: A_5 o F_5 bir | kim: J_4 L_{12} – | ʿavratı: A_5 ʿavrat | kendüsi ire: B_7 k. eve gele D_5 F_5 G_{15} H_3 k. gele | ol ... ire: E_1 gire eri evi içinde ṭura L_{12} gelüp gire evi içinde ṭura.
[196] A, B, E, F, G, I, K ve L'de bu beyit yok | aṣḥābuñ: H_4 aṣḥābenüñ | hep: H_4 –.
[197] D, H, I, J ve K'de bu beyit yok | döndi: G_{16} ʿAlī | Temīm: A_7 Temmüm B_8 Temmim | geldüñüz: B_8 J_5 geldiñüz E_2 geldünüz G_{16} L_{13} geldiñiz | yaḫşı: E_2 yaġşı | ḳılduñuz: B_8 J_5 ḳıldıñuz E_2 ḳıldıñız G_{16} ḳıldıñız L_{13} ḳıldınuz.

A 25a 0198 Seferüñde ne görindi gözüñe
Söylegil ḳulaḳ uralum sözüñe[198]

L 8b 0199 Kim senüñ ḳıṣṣañ ʿaceb ḳıṣṣa durur
İʿtibār ehli anı ʿibret alur[199]

0200 Temīm eydür diñle iy şīr-i ḫuẕā
Görmez olur gözler inicek ḳażā[200]

0201 Ḥelāluma yaḳın oldum bir gice
Diñle imdi ḥālumı oldı nice[201]

A 25b G 6b 0202 Muṣṭafā bize vaṣiyyet eyledi
Her gice siz ġusl-ıla yatuñ didi[202]

B 8b 0203 ʿAvrat-ıla her ki yaḳınlıḳ ḳıla
Yatmasun ol anda illā ġusl-ıla[203]

0204 İtmeyenüñ şeyāṭīnler yanına
Dirilürler żarar olur cānına[204]

---

[198] D, H, I ve K'de bu beyit yok | seferüñde: B_9 E_4 G_{17} seferiñde L_2 seferinde | görindi: A_1 B_9 E_4 G_{17} J_6 göründi | gözüñe: A_1 G_{17} gözine J_6 göziñe L_2 gözüne | söylegil: B_9 L_2 söyle-kim E_4 J_6 söy[le]gil | uralum: B_9 J_6 uralım | sözüñe: A_2 sözine E_4 saña G_{17} söziñe L_2 sözüne.

[199] D, H, I ve K'de bu beyit yok | E_3'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | senüñ: B_{10} E_3 G_{18} seniñ | ḳıṣṣañ: L_1 ḳıṣṣan | ʿaceb: E_3 ʿacāyıb L_1 ʿacāʾib | ḳıṣṣa durur: A_3 E_3 ḳıṣṣadur L_1 ḳıṣṣadır | iʿtibār ... alur: A_4 i. ehline ancaḳ ḥıṣṣadur B_{10} söyle işidelüm aḥvāl nicedür E_3 i. ehline bu bir ḥıṣṣadur F_8 ... görür G_{18} i. e. andan ʿi. a. L i. ehline bu bir ḥıṣṣadır.

[200] D, H, I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_5 G_{19} Temmüm B_{11} Temmim | eydür: E_5 eydir | diñle: B_{11} E_5 J_8 L_3 işit | iy şīr-i ḫuẕā: A_5 i. شَرْحُ ḫudā B_{11} ey ṣ. ḫudā E_5 ey ṣ[ī]r ḫudā F_9 ... ḫudā G_{19} bu işi ḫudā J_8 ey ... L_3 ey şīr ḫudā | görmez ... inicek: B_{11} g. o. göz iricegez E_5 g. ol göz eser-iken F_9 kör olur gözleyicegez G_{19} ... içinde J_8 ... incesiñ L_3 g. o. gözüm o dem gelse ḳ.

[201] D, G, H, I ve K'de bu beyit yok | ḥelāluma: A_7 ʿavratuma B_{12} ḥelālıma F_{10} ʿavrata L_4 degil | yaḳın oldum: F_{10} ben y. o. | gice: E_6 gece | ḥālumı: A_7 ḥālum B_{12} aḥvālımı J_9 ḥālımı L_4 ne ḥālımı | oldı: B_{12} kim E_6 L_4 işit.

[202] D, H, I ve K'de bu beyit yok | vaṣiyyet eyledi: B_{13} ḫabar virmiş-dürür E_7 L_5 ḫabar virmişdi J_{10} ḫabar virmiş-idi | gice: E_7 gece | siz: E_7 F_{11} J_{10} – | yatuñ: A_2 J_{10} yatun | didi: E_7 dedi | her ... didi: B_{13} diñle imdi ol nice dimiş-dürür.

[203] D, G, H, I ve K'de bu beyit yok | ʿavrat-ıla ... ḳıla: B_1 her kim ḥelālına yaḳınlik ide E_8 her kim ḥelālı[n]a ... J_{11} her kim ḥelālına yaḳınlıḳ ḳıla L_6 kim ki ḥelālına y. ḳ. | ol ... ġusl-ıla: A_4 ol-kim i. ġ. yata E_8 gerü ol ġ. F_{12} o. girü illā ġ. J_{11} illā ki yatsun ġ. L_6 illā girü ol ġ.

[204] D, H, I ve K'de bu beyit yok | itmeyenüñ ... yanına: A_5 gelmeyeler şeyāṭinler y. B_2 irmeyeler ... E_9 etmeyeniñ ... F_{13} tā ki yetmeye şeyāṭīn y. G_2 itmeyenlerüñ ş. başına J_{12} insānun ş. y. L_7 itmeyeniñ şeyāṣinler y. | dirilürler: B_2 G_2 derilürler E_9 cemʿ olurlar L_7 dirlürteyin | żarar olur: A_6 ḍarb ururlar B_2 ziyān olur E_9 اُتُورُلَرْ J_{12} fevri cem olurlar L_7 olurlar | cānına: E_9 J_{12} yanına.

0205 Bir vaṣiyyeti budur daḫı bize
Ṭamda yatan gişi bir çizi çize[205]

A 26a J 9a

0206 Oḳıya bir iki āyet ḳurānı
Ḥaḳ teʿālā ḥıfẓ eyleye anı[206]

0207 Hem melāʾikeler anı bekleye
Cinnīler gelürse anı ṣaḳlaya[207]

0208 Bir daḫı bardaḳ ṣınıḳ olsa gişi
İçmesün kim şeyṭānuñ oldur işi[208]

D 9a

0209 Çün ṣınıḳ bardaḳdan cinnīler içer
Her ki müʾmin olsa ol işden ḳaçar[209]

A 26b E 9a

0210 Bir daḫı aḫşam olıcaḳ ḳapuñuz
Evde oluñ anı tīzcek yapuñuz[210]

0211 Kim ṣavılur bağlu ḳapudan ḳażā
Rāst didi bu sözleri ey murtażā[211]

---

[205] I ve K'de bu beyit yok | bir: D_7 bu | vaṣiyyeti: E_{10} vaṣiyyet ider F_{14} G_3 vaṣiyyet | budur ... bize: A_7 daḫı vardur b. B_3 daḫı budur b. D_7 b. anuñ size E_{10} anıñ b. G_3 daḫı budur b. H_5 b. anuñ b. J_{13} anuñ budur b. L_8 anuñ d. b. | ṭamda: F_{14} ṭamuda G_3 J_{13} damda | bir ... çize: B_3 bir çizgi ç. E_{10} bir ḥarḳ çize ḥarḳ F_{14} yerini çize | ṭamda ... çize: D_8 vir ṣalavāt tā şefīʿ olsun size.

[206] I ve K'de bu beyit yok | oḳıya: A_1 B_4 E_{11} G_4 oḳuya L_9 hem o. | bir: L_9 – | ḳurānı: B_4 ḳurʾeni E_{11} ḳurān | ḥıfẓ ... anı: A_2 F_{15} J_1 L_9 maḥfūẓ e. a. B_4 tā ki ṣaḳlaya a. E_{11} ḥıfẓa eyle anı hemān G_4 ḥıfıẓ ...

[207] E, I, K ve L'de bu beyit yok | melāʾikeler: J_2 melāyikeler | anı: B_5 D_{10} F_{16} H_7 buları J_2 bu kārī[be] | cinnīler: D_{10} cinlü | gelürse ... ṣaḳlaya: A_4 gelürse-de diñleye B_5 gelür ise girü gide D_{10} g. anı hem ṣ. F_{16} g. daḫı bekleye G_5 gelür ise diñelmeye | cinnīler ... ṣaḳlaya: J_2 gelür ise cinnī buña gelmeye.

[208] I ve K'de bu beyit yok | F_{20}'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | ṣınıḳ olsa: E_{12} açıḳ ola L_{10} ṣunuḳ o. | içmesün ... işi: A_6 içmeye ki şeyṭān olur yoldaşı B_6 iç ṣu oldur şeyṭānuñ aşı D_{11} ... şeyṭānıñ ... E_{12} i. şeyṭān içmekdir i. F_{20} içmeye ... G_6 içmeyeler şeyṭānuñ odur i. J_3 i. ṣu ṣ. o. i. L_{10} i. şeyṭānuñ içmegidir i.

[209] G, I ve K'de bu beyit yok | F_{21}'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | çün ... içer: D_1 H_9 pes ṣ. b. hem c. i. E_{13} ol bardaḳdan cinnīler daḫı i. F_{21} çünki cinnī ṣınıḳ bardaḳdan i. J_4 ol ṣınıḳ ... L_{11} ol ṣınuḳ bardaḳ c. i. | her ... ḳaçar: A_8 h. kim müʾmindür ol-şeyden ḳ. B_7 h. k. m. olur o. i. geçer E_{13} L_{11} pes müʾminler ol yavuz i. ḳ. J_4 pes bu müʾminler yavuz i. ḳ.

[210] I ve K'de bu beyit yok | F_{17}'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | olıcaḳ: B_8 olunca E_1 olıncaḳ | ḳapuñuz: A_1 ḳapıñuz B_8 ḳapuñız E_1 ṭapıñız J_5 ṭapuñuz L_{12} ṭapuñuza | evde ... yapuñuz: A_2 ... tīz yapıñuz B_8 e. o. tez ikindin yapıñuz D_2 aḫşam olsa anı tīzce y. E_1 e. olsun tīz yapılsun ḳ. G_7 e. olursañız tīzçe yapıñuz H_{10} aḫşam olsa anı tīzcek y. J_5 e. o. der yapulsun ḳapuñuz L_{12} e. o. tīz yapılsun ḳapıñuza.

[211] A, B, D, F, G, H, I, J ve K'de bu beyit yok | kim: E_2 – | didi ... murtażā: E_2 dir-idi b. sözlerümüz ḳażā.

L 9a

0212 Bir daḫı ḳorḳulu sözleri dile
Almañuz kim ziyān ola kim bile[212]

0213 Söyleyicek tañrı ẕikrin söyleñüz
Tesbīḥ ü tehlīl-ile cān ṭoylañuz[213]

0214 Bir daḫı yatıcaġaz yanar çırāḳ
Ḳomañuz kim cinnīler eyler ṭuraḳ[214]

A 27a

0215 Siz yatıcaḳ ṣoḥbeti anlar ḳılur
Pes gişiye ẓaferi andan bulur [215]

F 83a

0216 Bir daḫı ev süpüricek zibilin
Ḳomamaḳ gerek ev içinde bilüñ[216]

B 9a H 8a

0217 Şeyāṭīnler becid anda oturur
Uṣlu gişi ol zibili götürür[217]

0218 Bir daḫı bir yār bir yāra gine
Virmeye ḳorḳuyı kengel üstine[218]

---

[212] I ve K'de bu beyit yok | F_{18}'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | G_8'de sayfanın derkenarında "Elbelā müvekkel bi'l-manṭıḳ" cümlesi yazılmıştır | ḳorḳulu ... dile: D_3 ḫarāb sözler söylemeñiz E_3 ḳorḳu s. deye H_{11} ḫarāb sözleri söylemeñüz J_6 ḳorḳulı ... | almañuz ... bile: A_4 a. k. sizlere z. o. B_9 a. der z. olur k. b. D_3 āvāre bāṭıl sözi eylemeñiz F_{18} dimeñüz kim ziyān ide k. b. G_8 a. dir ziyān ... H_{11} āvāre bāṭıl sözi eylemeñüz J_6 a. dir z. o. k. b. L_1 almayunuz kim ziyān gele ṣāḥibine.

[213] D, I ve K'de bu beyit yok | söyleyicek: A_5 söyleyecek E_4 söylecek | ẕikrin: A_5 ẕikrüñ E_4 dilin G_9 sözüñ | söyleñüz: G_9 söyleñiz L_2 söyleyiñüz | tesbīḥ ... ṭoylañuz: A_6 tesbīḥi ... B_{10} t. ü. t. ḳalbiñüz ṭ. E_4 L_2 tesbīḥ tehlīl taḳdis eyleñüz F_{19} ... tehlīl-ile ṭ. G_9 tesbīḥ tehlīle cānıñ ṭ. H_{12} ... cānı ... J_7 tesbīḥi tehlīli taḳdis eyleñüz.

[214] I ve K'de bu beyit yok | yatıcaġaz: A_7 B_{11} G_{10} yatıcaḳ D_4 H_{13} yatur iken L_3 yatıcagez | yanar çırāḳ: E_5 yapır ç. G_{10} J_8 y. çırāġ | ḳomañuz: D_4 G_{10} ḳomañız L_3 ḳomayunuz | kim: B_{11} – J_6 dir | cinnī eyler ṭuraḳ: E_5 c. e. دِرَاقْ F_{22} c. ider ṭ. G_{10} c. e. ṭuraġ H_{13} c. eyle ṭ. J_8 eyler cinnīler duraġ.

[215] G, I ve K'de bu beyit yok | siz: D_5 H_{14} sen F_{23} biz | yatıcaḳ: E_6 yatıcaġaz H_{14} yatıcak | anlar: B_{12} F_{23} bunlar | gişiye ... bulur: B_{12} ża'īflik gişiye a. gelür D_5 g. ṭoġrı andan bilür E_6 gişi ẓāfir anlardan bilür F_{23} gişilere ẓafer ... H_{14} ... olur J_9 ... anlar b. L_4 g. ẓafer anlarda b.

[216] E, I ve K'de bu beyit yok | süpüricek: A_3 süpürünce B_{13} süpüricegez | zibilin: A_3 biliñ B_{13} bilüñ D_6 L_5 zībiliñ F_1 J_{10} zībilüñ G_{11} siz bilüñ | ḳomamaḳ ... bilüñ: A_4 ... biliñ B_{13} süprüntüyi e. içinden silüñ D_6 ḳomañız anı e. i. b. H_{15} ḳomañuz anı e. i. b. J_{10} ḳomañuz evüñüz i. b. L_5 ḳomayuñuz e. i. b.

[217] G, I ve K'de bu beyit yok | şeyāṭīnler: A_5 şeyāṭinler D_7 nice şeyṭanlar F_2 kim şeyāṭīn H_1 nice şeyṭānlar | becid ... oturur: A_5 anda becid o. B_1 anda becid oṭurur D_7 H_1 anda o. E_7 varur a. o. L_6 varur a. o. | uṣlu ... götürür: B_1 kim üstine varsa żarārı doḳunur D_7 H_1 u. g. üzerine g. E_7 zebüli F_2 uṣlı g. zibili g. L_6 uṣlı ...

[218] D, G, I ve K'de bu beyit yok | bir ... gine: B_2 H_2 ... yāra ... E_8 b. d. b. y. b. yār-ıla L_7 b. d. b. y. b. yār-ıla vir bile | virmeye ... üstine: A_8 ... üstüne B_2 söylemeye ḳorḳulu sözlerine E_8 vermeñüz ḳorḳu ḫabar kengel-ile F_3 vermeye ḳorḳu kingel ü. H_2 urmaya ḳorḳulu söz hem ü. J_{12} vermesün ḳorḳulı k. üstüne L_7 meñüz ḳorḳu ḫabar kengel-ile.

A 27b

0219 Ol daḫı hem yine yavuz iş olur
Ṭut dir-iseñ ṭutar al dirseñ alur[219]

J 9b

0220 Bir vaṣiyyeti daḫı budur gine
Her ki yolda uġrar ise ekine[220]

0221 Geçmesün arḳurusından ekinüñ
Varuban geçsün ötesinden anuñ[221]

0222 Kim geçerse incinür baldırları
Müʾmin olan her işi işler arı[222]

0223 Bir vaṣiyyeti daḫı budur bize
Bāliġ olmaduḳ yimişi kim üze[223]

D 9b E 9b

0224 Tamām olmadan aġaçdan üzmesün
Ol günāh baḥrine girüp yüzmesün[224]

L 9b

0225 Bir vaṣiyyeti daḫı budur gine
Bir gişi uġrasa yolda bir sine[225]

---

[219] D, F, G, I ve K'de bu beyit yok | ol ... olur: B_3 zīrā ol-daḫı y. i. o. E_9 ... yene ... H_3 ol-daḫı gine yavuz hem i. o. J_{13} o. d. yine hem y. iş-dürür | ṭut: J_{13} dut | dir-iseñ: A_2 E_9 H_3 J_{13} L_8 diseñ B_3 der-iseñ | ṭutar: J_{13} dutar | al ... alur: A_2 diseñ ölür B_3 öl dirseñ ölür E_9 L_8 al diseñ a. J_{13} ur d. urur.

[220] F, I ve K'de bu beyit yok | vaṣiyyeti daḫı: B_4 v. anuñ D_8 H_4 daḫı vaṣiyyet E_{10} L_9 daḫı vaṣiyyeti G_{12} vaṣiyyet d. | budur gine: A_3 budur ki B_4 b. yine E_{10} b. ki g. | her ki: D_8 G_{12} h. kim | uġrar ise: B_4 G_{12} uġrasa E_{10} uġrarsa H_4 uḫrar ise J_1 uġradısa | ekine: A_4 ikine J_1 L_9 öñine.

[221] F, I ve K'de bu beyit yok | geçmesün: H_6 giçmesün | arḳurusından: B_5 içinden D_{10} H_6 ortasından E_{11} arḳu[ru]sından G_{13} arḳurusundan J_2 L_{10} arḳurısından | ekinüñ: A_5 ikinüñ D_{10} ekiniñ J_2 öñine L_{10} anuñ | varuban ... anuñ: A_6 geçesin var ise tenüñde [e]kinüñ B_5 ṭolanasın var-ısa gevdeñde cānuñ E_{11} geçmegil var-ısa gevdeñde cānuñ G_{13} geçesin var ise tenünde كَنْكْ H_6 v. giçsün ö. anuñ J_2 geçesün var-ısa gedügüne L_{10} geçmegil var-ısa gevdinde canuñ.

[222] B, F, G, I ve K'de bu beyit yok | geçerse: H_5 giçerse | incinür: A_7 incele D_9 L_{11} incelür H_5 J_3 incilür | baldırları: E_{12} baldurları L_{11} yañuzları | müʾmin olan: E_{12} pes müʾminiñ J_3 pes müʾminler L_{11} müʾminüñ | her ... arı: A_8 h. işe gerek a. E_{12} h. gişi kārıñ a. H_5 h. i. eyler a. J_3 h. işe gerek ḳavī L_{11} h. i. gerekdir a.

[223] A, F, I ve K'de bu beyit yok | vaṣiyyeti daḫı: D_{11} vaṣiyyet E_{13} L_{12} daḫı vaṣiyyeti H_7 daḫı vaṣiyyet | budur: D_{11} bu durur H_7 bu-durur | olmaduḳ: B_6 D_{11} G_{14} olmadıḳ E_{13} olmaduġ J_4 olmadan | yimişi: B_6 E_{13} H_7 L_{12} yemişi G_{14} yemiş | üze: E_{13} ura.

[224] A, F, I ve K'de bu beyit yok | olmadan: B_7 olmadıḳ J_5 L_{13} olmadın | üzmesün: B_7 E_1 J_4 üzmeñüz L_{13} üzmeñiz | yüzmesün: B_7 E_1 J_4 yüzmeñüz D_1 H_8 üzmesün L_{13} yüzmeñiz.

[225] A, F, I ve K'de bu beyit yok | vaṣiyyeti daḫı: D_2 H_9 vaṣiyyet d. E_2 L_1 daḫı vaṣiyyeti | budur gine: D_2 b. bize E_2 b. ki g. G_{16} b. yine J_6 b. yaʿnī L_1 b. yine bizlere | gişi: L_1 kimse | uġrasa ... sine: D_2 yolunda irse b. s. E_2 yolda uġrarsa yene G_{16}'da "sine" kelimesinin yanında "ḳabir" diye bir açıklama yazılmıştır H_9 yolında irse b. J_6 ger yolda görse b. sini L_1 yolda görse b. s.

0226 Başmasun ol sinüñ üstine daḫı
Kim başarsa oda yanar ey aḫī[226]

A 28a 0227 Bir vaṣiyyeti daḫı budur gişi
Dāʾimā ḳovcılıḳ olmasun işi[227]

0228 Ḳovcılıḳ daḫı yavuz işdür yārā
İki cihānda olur yüzi ḳara[228]

0229 Bir vaṣiyyeti daḫı budur yārā
Her ne-kim yöriye kendüzin göre[229]

0230 Ya ṣalınup faḫr ider özin bizer
Ancılayın gişiden tañrı bizer[230]

B 9b 0231 Bir vaṣiyyeti daḫı budur gine
Bir gişi bir gişinüñ ḥelālına[231]

A 28b 0232 Göricegez aña yaman baḳmasun
Ḥarf idüben geleci bıraḳmasun[232]

---

[226] A, F, I ve K'de bu beyit yok | başmasun: H_{10} başmasın | ol sinüñ: E_3 ölüsiniñ | üstine: D_3 E_3 G_{17} üstüne J_7 üstüni | kim ... aḫī: B_9 k. b. od gözine başar e. a. D_3 H_{10} şöyle bilgil öz gözine başar a. E_3 k. b. odur giren başar e. a. J_7 ... od gözün başar aḫī L_2 k. b. od deñizin başar a.

[227] D, F, H, I ve K'de bu beyit yok | E_6 , J_{10} ve L_5'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | budur gişi: A_1 b. ki gişi | dāʾimā: E_6 duʿā | ḳovcılıḳ: A_2 E_6 ḳovculuḳ J_{10} ḳumṣuluḳ L_5 ḳovuculuḳ | olmasun: J_{10} olmasın.

[228] D, F, G, H, I ve K'de bu beyit yok | J_{11} ve L_6'da beytin yeri değiştirilmiştir | ḳovcılıḳ: A_3 E_7 ḳovculuḳ J_{11} ḳumṣuluḳ L_6 ḳovuculuḳ | daḫı: B_{11} – | işdür yārā: A_3 iş ola B_{11} L_6 iş-dürür y. E_7 işdir y. | iki ... ḳara: A_3 her ki ṣalınup kendüzin göre.

[229] A, F, G, I ve K'de bu beyit yok | vaṣiyyeti: D_4 H_{11} vaṣiyyet | daḫı: B_{12} – | budur yārā: B_{12} b. yine ey y. D_4 H_{11} b. ki y. E_4 bize gine y. | her ne-kim: B_{12} E_4 L_3 her ki D_4 H_{11} herkes | yöriye ... göre: B_{12} gönlinde enāniyyet g. E_4 y. kendi özin g. J_8 kendü özüni daḫı ol g. L_3 yörüye ...

[230] F, I ve K'de bu beyit yok | ya ... bizer: A_5 ... bezer B_{13} yaṣlanup f. i. özün bezer D_5 gāh ṣ. ... E_5 yaṣlanur f. iden andan bezer G_{19} ṣalınup f. i. özün bezer H_{12} ki ṣ. ... J_9 y. ṣalınıp f. i. özün bize L_4 y. ṣalınur faḫır ... | bizer: A_6 B_5 E_5 G_{19} bezer J_9 bize.

[231] G, I ve K'de bu beyit yok | vaṣiyyeti daḫı: D_6 H_{13} daḫı vaṣiyyet F_4 vaṣiyyet d. | budur gine: F_4 J_{12} b. yine H_{13} b. ki yine | gişinüñ: D_6 H_{13} kimsenüñ E_8 gişiyi L_7 gişiniñ.

[232] G, I ve K'de bu beyit yok | göricegez: A_1 L_8 göricek B_2 gördügince D_7 H_{14} görüp hem F_5 görücegez | baḳmasun: H_{14} baḳmasuz | ḥarf idüben: A_2 E_9 ḥ. idüp B_2 söz atuban J_{13} ḥ. atuban | geleci bıraḳmasun: E_9 artuḳ kelāmı dimesün H_{14} g.bıraḳmasuz L_8 gelici itmesün.

J 10a

0233 Muṣṭafā vaṣiyyeti budur bize
Her ki ne ider ise bulur cezā[233]

G 7a H 8b

0234 Ḫayr idenler ḫayr ile iḥsān bulur
Şerr idenler ṭamuda ebed ḳalur[234]

0235 ʿAlī eydür yā Temīm Muṣṭafānuñ
Bu didüklerüñ edebidür anuñ[235]

A 29a

0236 Biz daḫı işitmişüz bu ḥālları
Muṣṭafādan bu ʿaceb aḥvālları[236]

0237 Sen senüñ ḥāluñı söylegil bize
Seferüñde ne görindi di bize[237]

D 10a E 10a L 10a

0238 Temīm eydür işidüñ imdi sözi
Bu benüm ḥelālum ʿammum ḳızı[238]

0239 Bunuñ ile yaḳın oldum bir gice
Gör ki n'itdi benüm ile ol ḫoca[239]

---

[233] G, I ve K'de bu beyit yok | Muṣṭafā: E_{10} J_1 L_9 Muṣṭafānuñ | budur: F_6 bu-durur | her ... cezā: B_3 h. kim uymazsa aña b. c. D_8 H_{15} h. kim iderse bulur çoḳ c. E_{10} h. ne-ki eyderse aña b. c. F_6 h. kim iderse añı b. c. J_1 h. ne iderse aña b. c. L_9 h. kim ki ne iderse b. aña c.

[234] E, I ve K'de bu beyit yok | ḫayr: A_5 ḫayır | idenler: L_{10} iderse | ḫayr ile: A_5 ḫayır i. F_7 ḫayr J_2 ḫayrı | bulur: D_9 olur F_7 bulalar | şerr: A_6 D_9 F_7 G_1 L_{10} şer | idenler: L_{10} iderse | ṭamuda ... ḳalur: B_4 ṭ. şöyle ḳ. F_7 ṭamu içinde ḳalalar.

[235] D, H, I ve K'de bu beyit yok | eydür: E_{11} eydir | yā: A_7 – | Temīm: A_7 B_5 Temmim L_{11} T. Dār | Muṣṭafānuñ: E_{11} Muṣṭafānıñ | bu didüklerüñ: A_8 E_{11} b. didügüñ B_5 b. dedikleriñ F_8 b. dedüklerüñ G_2 b. didiñüz J_3 didükleri L_{11} b. didügin | edebidür: B_5 ḥadīṣidür E_{11} edebdür F_8 sözidür G_2 cümle e. J_3 ad mıdur L_{11} edebidi | anuñ: J_3 anlaruñ.

[236] F, G, I ve K'de bu beyit yok | biz daḫı: A_1 bir d. B_6 b. çoġ | işitmişüz: E_{12} işitmesüz L_{12} işitmüşüz| ḥālları: B_6 sözleri | ʿaceb aḥvālları: B_6 ʿacāyıb ḥālları.

[237] I ve K'de bu beyit yok | senüñ: G_3 J_5 seniñ | ḥāluñı: A_3 G_3 ḥālıñı B_7 D_{11} aḥvālıñı H_3 aḥvāluñı L_{13} ḥālı | söylegil bize: B_7 J_5 söyle b. D_{11} H_3 getür dile F_9 söyle gel söze | seferüñde: B_7 E_{13} seferiñde D_{11} H_3 sefere gidende G_3 L_{13} seferinde | ne ... bize: A_4 G_3 n. göründi eyit b. B_7 n. göründi gözüñe D_{11} gördügüñ söyle E_{13} her ne-ki gördiñse bize H_3 aḥvāluñ söyle J_5 n. gördüñ it b. L_{13} her ne gördün it b.

[238] I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_5 B_8 E_1 Temmim D_1 Temim H_4 Temmīm | eydür: D_1 ider E_1 eydir G_4 – | işidüñ: D_1 E_1 işidiñ G_4 işitdiñ J_6 işid | imdi: A_5 F_{10} G_4 işbu | bu ... ʿammum: A_6 ... ḥelālumdur hem ʿa. B_8 b. ḥelālım ki benim ʿammım D_1 b. benim ḥelālımdur ʿammım E_1 b. benim ḥelālum hem ʿammım F_{10} L_1 ... hem ʿa. G_4 ḥelālımdur bu benim ʿammım H_4 ... ḥelālumdur ʿa. J_6 ... benim ...

[239] I ve K'de bu beyit yok | bunuñ ile: A_7 B_9 bunun-ıla E_2 L_2 benim-ile F_{11} bunuñla | oldum: E_2 L_2 oldı | gör ... n'itdi: B_9 g. n'etdi E_2 F_{11} H_5 ... n'etdi J_7 görüñ n. | benüm ile: A_8 D_2 E_2 benim-ile B_9 benüm-ile F_{11} benümle G_5 benimle

A 29b

0240 İbrīḳ aldum elüme ṭurdum öri
Ḥayaṭa çıḳdum ki ġusl idem arı[240]

0241 Ḳarañulıḳ bulut idi gök yüzi
Ṭuman idi görmez idi göz gözi[241]

0242 Yaġar idi yaġmur aḳar idi sil
Yıldırım şaḳır idi eserdi yil[242]

0243 Gürler idi gök ditrer idi yir
İşidüñ imdi benüm ḥālumı dir[243]

A 30a B 10a

0244 Heybetinden tañrınuñ ḳorḳdı cānum
Ditremege düşdi cümle endāmum[244]

0245 Sen bilürsin ey tañrı arslanı
Bahādurlıġ-ıla ögerler seni[245]

J 10b

0246 Ol gicenüñ heybetinden ṭaġlanur
Cigerüm aġzumda dilüm baġlanur[246]

---

[240] I ve K'de bu beyit yok | ibrīḳ: D_3 G_6 H_6 ibrīḳ | aldum elüme: B_{10} a. elime D_3 H_6 L_3 aldım elime E_3 aldım e. G_6 elüme alup | ṭurdum: F_{12} G_6 I_8 L_3 durdum | öri: B_{10} E_3 F_{12} örü | ḥayaṭa: B_{10} G_6 J_8 ḥayada | çıḳdum-ki: B_{10} E_3 D_3 çıḳdım-ki G_6 çıḳdım ki L_3 çıḳdım | ġusl: E_3 G_6 J_8 ġusul | arı: F_{12} aru.

[241] I ve K'de bu beyit yok | ḳarañulıḳ: A_3 D_4 ḳara gice B_{11} ḳaraḳulıḳ G_7 ḳaralıḳlar J_9 ḳarañuluḳ idi L_4 ḳaranluḳ | bulut ... yüzi: B_{11} görmez idi göz gözi E_4 bellü degül-idi göz yüzi F_{13} bulud-idi ... G_7 ṭutdı çün gök yüzüni J_9 hem g. y. L_4 bulud idi gün y. | ṭuman idi: A_4 E_4 ṭumandı L_4 żumandı | görmez idi: G_7 görmezdi | göz gözi: B_{11} yüz yüzi.

[242] I ve K'de bu beyit yok | yaġar idi: E_5 yaġardı J_{10} yaġar daḫı | aḳar idi sil: B_{12} L_5 ... sel E_5 G_8 aḳardı sel | yıldırım: E_5 yıldurum | şaḳır ... yil: B_{12} şaḳıyup eser-idi yel D_5 şaḳar i. eser idi y. E_5 L_5 şaḳırdı eserdi yel F_{14} şaḳırdı eser-idi y. G_8 şaḳırdı eserdi y. H_8 ... eser idi y. J_{10} şaḳır eserdi ḳatı y.

[243] I ve K'de bu beyit yok | gürler idi gök: A_7 gürlerdi yir g. E_6 gürledi g. G_9 gürlerdi g. J_{11} ... gök yüzi | ditrer idi yir: A_7 ditrerdi yer B_{13} deprenür-idi yer E_6 ditredi y. F_{15} ditrerdi yer G_9 ditrerdi y. J_{11} ditrer-idi | işidüñ: A_8 F_{15} H_9 işit B_{13} siz eşidüñ D_6 J_{11} L_6 işidiñ E_6 eşidüñ G_9 işitdiñ | imdi ... dir: A_8 i. b. aḥvālımı d. B_{13} benim ḥ. der D_6 i. benim ḥālımı d. E_6 benim imdi ḥ. d. F_{15} imdi bu benüm ḥ. der G_9 L_6 i. benim ḥālımı dir J_{11} i. benim ḥālum dirdi.

[244] I ve K'de bu beyit yok | tañrınuñ: D_7 G_{10} tañrınıñ | ḳorḳdı: E_7 ḳor[ḳ]dı | cānum: A_1 B_1 D_7 G_{10} J_{12} cānım | düşdi: B_1 E_7 başladı | cümle: B_1 her | endāmum: A_2 B_1 D_7 G_{10} endāmım.

[245] I ve K'de bu beyit yok | bilürsin: E_8 bülürsin J_{13} bilürsen-ki | ey ... arslanı: A_3 ... arṣlanı B_2 e. arslan ʿAlī D_8 beni ey arṣlan ʿAlī E_8 kim ey t. arṣlanı F_{17} e. tañrınuñ a. G_{11} ḥālım t. a. H_{11} beni ey arslan ʿAlī L_8 kim ey t. aṣlanı | bahādurlıġ-ıla ... seni: A_4 bahādurluġ-ıla ... B_2 bahādırsın ʿālem içre yā velī D_8 bahādırlıḳ eyle ö. s. E_8 bahādırlıġ-ıla añarlar beni G_{11} kim bahādırlıġ-ıla ... H_{11} bahādurlik ile ö. s. J_{13} bahādurlıġa ... L_8 bahadırlıġ-ıla ...

[246] I ve K'de bu beyit yok | gicenüñ: A_5 gice D_9 G_{12} L_9 giceniñ | ṭaġlanur: A_5 cigerim daġlanup E_9 L_9 daġlanur | cigerüm aġzumda: A_6 B_3 D_9 E_9 J_1 cigerim aġzımda L_9 ciger aġzımdan d. b. | dilüm: B_3 D_9 J_1 dilim | baġlanur: A_6 baġlanup | cigerüm ... baġlanur: G_{12} cigerim aġzıma gelür b.

0247 Ḳatı ḳorḳdum yā imām ḳıldum ḥaẕer
Döndüm evümden yaña ḳıldum naẕar[247]

A 30b 0248 Çaġırup didüm-ki ey ʿammum ḳızı
Ev içinde eksük eyleme sözi[248]

D 10b 0249 Benüm ile luṭf u kerem eylegil
Ġusl idince ḳarşu baña söylegil[249]

H 9a 0250 İçerüden bir geleci söyledi
Güle güle yaʿnī kengel eyledi[250]

0251 Ey ev issileri anı ṭutuñ didi
Ṣanma kim sözini tamām eyledi[251]

(A 31a E 10b F 83b L 10b)

0252 Ḳorḳu ile dört yaña gözüm baḳar
Bir dīvārdan görürem yalıñ çıḳar[252]

0253 Ḳamaşur gözüm göricek ben anı
Daḫı beter ditremek ṭutdı beni[253]

---

[247] I ve K'de bu beyit yok | ḳorḳdum: D_{10} ḳorḳdım J_2 ḳorḳardım | ḳıldum: B_4 D_{10} E_{10} G_{13} L_{10} ḳıldım | ḥaẕer: D_{10} F_{19} ḥazer | evümden: A_8 B_4 E_{10} G_{13} L_{10} evimden D_{10} H_{13} evden | ḳıldum: B_4 E_{10} G_{13} L_{10} ḳıldım D_{10} ben ḳıldım H_{13} ben iderem.

[248] I ve K'de bu beyit yok | çaġırup: F_{20} çaġıruban J_3 çaġırıp | didüm-ki: A_1 didüm-kim B_5 eyitdüm-kim D_{11} itdim-ki E_{11} derim-ki J_3 itdüm-ki F_{20} didüm H_{14} eyitdüm-ki | ey: B_5 J_3 yā | ʿammum: B_5 D_{11} E_{11} G_{14} ʿammım | ev içinde: A_2 B_5 J_3 e. içinden G_{14} ġusul idince | eksük: A_2 B_5 E_{11} G_{14} L_{11} eksik | eyleme: G_{14} itmegil.

[249] E, G, I, K ve L'de bu beyit yok | benüm ile: D_1 benim ile F_{21} benümle | luṭf u kerem: B_6 J_4 luṭf-ı k. D_1 luṭf-ı ikrām | eylegil: J_4 işlegil | ġusl: J_4 ġusul | ḳarşu baña: A_4 baña B_6 J_4 baña ḳarşu.

[250] I ve K'de bu beyit yok | içerüden: A_5 ev içinden E_{12} L_{12} içeriden | geleci: G_{15} kelām H_1 gelici | söyledi: G_{15} kim s. L_{12} söz s. | kengel: D_2 kingil G_{15} laṭīfe J_5 kengil.

[251] I ve K'de bu beyit yok | issileri: G_{16} issiler | anı: B_8 bunı | ṭutuñ didi: D_3 ṭutun-didi E_{13} F_{23} ṭ. dedi J_6 dutuñ d. | ṣanma ... eyledi: A_8 ṣ. k. ki sözin t. e. B_8 ṣanma-ki sözüni t. söyledi D_3 ṣ. ki sözüni t. e. E_{13} ... sözüni t. söyledi F_{23} ... söyledi ... J_6 sözi t. söyled.

[252] I ve K'de bu beyit yok | ḳorḳu ... baḳar: E_1 ḳorḳıyla ... G_{17} ḳ. gözüm dört yaña b. J_7 ḳorḳuyılan ... | bir ... yalıñ: A_2 b. d. gördüm ki y. B_9 b. dıvārdan g. yalın D_4 b. dīvardan gördüm bir yalın E_1 L_1 ... yalın F_1 b. d. bir y. G_{17} görürem bir dīvārdan y. H_3 b. d. gördüm bir yalın J_7 b. d. gördüm ...

[253] B, I ve K'de bu beyit yok | ḳamaşur ... ben: A_3 ḳ. g. göricek D_5 ḳ. gözim ... E_2 ḳorḳdı çün göricek gözüm F_2 ḳ. gözler göricegez G_{18} ḳamışur ... J_8 ḳ. g. göricegez L_2 ḳoeḳdı çün gözüm göricegez | beter ditremek: D_5 H_4 bir ditreme E_2 benim ditreme J_8 biter d. L_2 bir d. | ṭutdı beni: F_2 J_8 dutdı b. H_4 ṭ. hem b.

0254 Çıḳar ol yalıñ içinden bir gişi
Ḳapḳara yüzi vü ṣapṣaru dişi[254]

0255 Başı büyük boyı bir çınar gibi
Gözi yaşı dökilür pıñar gibi[255]

A 31b 0256 Nefesinden ṣanasın tütün çıḳar
İt ölüsi gibi ol melʿūn ḳoḳar[256]

G 7b 0257 İki gözi yıldırım gibi şaḳır
Zişt melʿūn ḫalḳ arasında ḥaḳīr[257]

B 10b 0258 Çünki anuñ yüzine baḳar gözüm
Aġzumuñ içinde bağlanur sözüm[258]

J 11a 0259 Bir geleci diyemezem ben aña
Geldi ol melʿūn el uzatdı baña[259]

A 32a D 11a 0260 Aldı beni çigni üstine gider
Çıḳdı havā yüzine işit n'ider[260]

0261 Başladı kendüzini öger ol it
Ol ʿāṣī melʿūn ol murdār pelīd[261]

---

[254] I ve K'de bu beyit yok | çıḳar: B_{10} çıḳdı | ol: H_5 – | yalıñ: D_6 H_5 L_3 yalın | içinden: E_3 içinde | ḳapḳara ... dişi: A_6 ḳapḳaradur gözi ṣ. d. B_{10} ... ṣaru ... D_6 H_5 ḳ. y. ṣapṣarı gözi E_3 F_3 J_9 ḳ. y. ṣapṣaru d. G_{19} ... ṣapṣarı d. L_3 yire yaşı dökülür pıñar gibi.

[255] G, I, K ve L'de bu beyit yok | boyı: D_7 H_6 boynı F_4 boy | bir: A_7 F_4 – | başı ... gibi: D_7b. bunuñ boynı b. ç. g. | gözi: A_8 yārı E_4 yire J_{10} bārı | dökilür: A_8 B_{11} D_7 E_4 J_{10} dökülür | pıñar: D_7 puñar H_6 nigār.

[256] G, I ve K'de bu beyit yok | ṣanasın: A_1 ṣ. kim E_5 L_4 ṣanasıñ | tütün: B_{12} dütün | it ölüsi: B_{12} kelb ö. H_7 i. ölisi | it ... ḳoḳar: E_5 L_4 murdār ölmüş it gibi ḳ. J_{11} murdār olmış it gibi yiri ḳ.

[257] I ve K'de bu beyit yok | zişt ... ḥaḳīr: B_{13} zişit m. hem ġāyet ḳaḳır D_9 H_8 zīrā melʿūn ... E_6 zeşit melʿūn ḫ. a. çıḳar F_6 ḫalḳ içinde zişt melʿūn çıḳar G_1 zişit ... J_{12} zişti m. ḫalḳı ...

[258] G, I ve K'de bu beyit yok | anuñ: E_7 L_6 anıñ | yüzine ... gözüm: B_1 yüzünü gördi cānum D_{10} H_9 gözine b. g. J_{13} ... baḳdı ... | aġzumuñ: A_6 D_{10} E_7 H_9 L_6 aġzımıñ B_1 aġzım | bağlanur: B_1 D_{10} E_7 H_9 J_{13} L_6 bağlandı | sözüm: B_1 lisānım.

[259] E, I, K ve L'de bu beyit yok | geleci: G_2 kelām | diyemezem: D_{11} H_{10} diyemedim F_8 diyümezem G_2 söyleyemezem J_1 dimezem | ben aña: D_{11} H_{10} ol-dem a. | uzatdı: J_1 urdı.

[260] I ve K'de bu beyit yok | çigni: A_1 çigini E_8çegni G_3 boynı J_2 çirkin | üstine: A_1 D_1 G_3 J_2 üstüne E_8 üstünde | yüzine: D_1 üstüne H_{11} üstine | işit n'ider: B_3 H_{11} i. n'eder D_1 işid n. E_8 L_7 seyrān ider.

[261] G, I ve K'de bu beyit yok | kendüzini: A_3 kendüzin B_4 kendüsini D_2 kendüzüni E_9 kendi | öger: L_8 – | ol: D_2 – | it: A_3 pelīt | ʿāṣī melʿūn: D_2 ʿa. مَلْعُونْ E_9 melʿūn ʿāṣī H_{12} ʿāṣī murdār | ol ... pelīd: A_4 murdār it D_2 merdūd p. E_9 F_{10} murdār p. H_{12} melʿūn vü p. J_3 ... it L_8 murdār pelīt.

0262 Çaġırur eydür ki insīler ḳanı
Ḳanı ol maḥāle almayan beni[262]

0263 Kimse beni maḥāle almaz niçün
İns ü cinnī ḳadrümi bilmez niçün[263]

A 32b 0264 Ben ḫo şeyṭān nesliyem aşlum ulı
Cümle cinnīler benüm dedem ḳulı[264]

0265 Kibr ü ṭuġyān mecūsīdür ḳardaşum
Putlara ṭapmaḳ durur benüm işüm[265]

E 11a H 9b 0266 Bunı eydür ḳarşu ol melʿūn gider
Nice yazılar yabanlar seyr ider[266]

L 11a 0267 Söyledükçe aġzından odlar ṣaçar
Nice ṣaḥrālar cezīreler geçer[267]

A 33a 0268 Tā bişinci yire degin yitürür
Bir muʿaẕẓam cezīreye getürür[268]

---

[262] F, I ve K'de bu beyit yok | çaġırur: B_5 çaġırup D_3 G_4 çaġırır | eydür: D_3 ider E_{10} eydir | ki: J_4 – | insīler: G_4 insānlar L_9 ey i. | ḳanı: D_3 E_{10} G_4 ḳatı | ol maḥāle: A_6 E_{10} J_4 o. maḥāl L_9 bir ḥisāba | almayan: B_5 urmayanlar H_{13} almasun | beni: J_4 meni.

[263] G, I ve K'de bu beyit yok | beni: J_5 meni | maḥāle: A_7 J_5 maḥāl F_{11} maḥāliye | almaz: A_7 alamaz | niçün: E_{11} F_{11} neçün | ins ü cinnī: A_8 E_{11} J_5 L_{10} insī c. | ḳadrümi: A_8 E_{11} L_{10} ḳadrini D_4 J_5 ḳadrimi | niçün: E_{11} F_{11} neçün.

[264] I ve K'de bu beyit yok | ḫo: A_1 B_7 D_5 F_{12} G_5 H_{15} ḫod J_6 ḫoẕ L_{11} ḥaḳ | nesliyem ... ulı: A_1 aşlıyam aşlım u. B_7 G_5 J_6 n. aşlım ulu D_5 H_{15} n. adım Ḫūlī E_{12} neslim aşlım ola F_{12} aşlıyam a. olur L_{11} neslim adım u. | cümle ... ḳulı: A_2 ... dadım ḳ. B_7 c. cinnīlerde benim adım dolu D_5 ulı cinler hep benim d. ḳ. E_{12} L_{11} ... benim ... F_{12} c. c. b.ṭaṭum ḳalur G_5 c. c. benim d. ḳulu H_{15} ulı c. hep b. d. ḳ. J_6 ... [de]dem ḳulu.

[265] D, G, H, I ve K'de bu beyit yok | kibr ... ḳardaşum: A_3 k. ṭ. mecūsī ḳardaşım B_8 kibr-i ṭuġyāndır benim ḳardaşlarum E_{13} L_{12} mecūsī ṭuġyān benim ḳardaşlarım J_7 şacısı ṭ. benüm ḳ. | putlara: E_{13} puṭlara J_7 putlar | ṭapmaḳ ... işüm: B_8 ṭapmaḳı hemīşe işlerim E_{13} ṭ. benim insilerim J_7 dapmaḳ d. benim işim L_{12} ... benim işim.

[266] I ve K'de bu beyit yok | eydür: B_9 der D_6 ider G_6 söyler L_{13} eydüreñ benim | ḳarşu ... gider: D_6 H_1 ṭurmaz o. ... F_{15} ol melʿūn g. G_6 o melʿūn ḳarşu gider | yazılar yabanlar: A_6 yazıları yabanları D_6 H_1 yazular yabanlar F_{15} y. beleñler G_6 y. cezīreler | seyr ider: G_6 geçer.

[267] I ve K'de bu beyit yok | söyledükçe: B_{10} söyledikçe L_1 söyledigice | odlar: D_7 H_2 āteş E_2 od | ṣaçar: D_{10} H_2 çıḳar J_9 saçar | nice ... geçer: B_{10} bunca ... D_7 ... giçer E_2 L_2 anca gider kim ... F_{16} tā beşinci yazıya degin gider H_2 anca ṣ. c. giçer J_9 anca ṣ.

[268] E, F, I, K ve L'de bu beyit yok | bişinci: A_1 B_{11} G_8 H_3 beşinci | yire: A_1 G_8 H_3 J_{10} yere | yitürür: A_1 G_8 götürür B_{11} yitirür.

0269 Ẕerre idi ol cezīrenüñ adı
Vir ṣalavāt bulına sözüñ dadı[269]

0270 Ol cezīre içi cinnīler ṭolı
Biri bilmez nicedür İslām yolı[270]

B 11a D 11b 0271 Yoḳ içinde tañrı bilür bir gişi
Ne ulu ne kiçi ne irkek dişi[271]

A 33b J 11b 0272 Cümle şeyṭān tābiʿ idür iy dede
Kimisi puta ṭapar kimi oda[272]

0273 Ol laʿīn çün beni anda getürür
Aşaġa ḳor beni kendü oturur[273]

0274 Aṣḥābı cümle ḳatına geldiler
Hem öñinde ʿizzet ikrām ḳıldılar[274]

0275 Benüm-ile faḫr ider ol bunlara
Ol ʿāṣī melʿūn kāfir bī-dīnlere[275]

---

[269] I ve K'de bu beyit yok | Ẕerre idi: A_3 Zerre i. B_{12} Zer-idi D_9 Zerīr i. E_3 L_2 var-ıdı F_{18} Dez i. H_4 Ẕere-idi J_{11} Zeze i. | ol: E_3 anda L_2 bir | cezīrenüñ: B_{12} E_3 G_9 cezīreniñ | adı: F_{18} a. aḫī | vir: F_{18} ver | ṣalavāt: A_4 B_{12} D_{10} H_4 ṣalāt | bulına ... dadı: A_4 J_{11} kim biline söz d. B_{12} bulasın sen d. D_{10} şāzī şāzī ḳıl Muḥammedi F_{18} bulasız söz daḫı H_4 şādī ḳıl Muḥammedi L_2 kim biline söz didi

[270] I ve K'de bu beyit yok | cezīre ... ṭolı: A_5 c. içinde c. ṭ. B_{13} cezīreler içre c. ṭ.olu D_{11} cezīreniñ i. cānlar ṭ. E_4 ... ṭolu F_{19} cezīrenüñ i. ṭolu H_5 cezīrenüñ i. cinler ṭ. J_{12} ... dolu | biri: G_{10} hīç b. | nicedür: A_6 B_{13} D_{11} nicedir E_4 nice G_{10} nedür | İslām yolı: E_4 dār-ı İslām y. F_{19} J_{12} i. yolu G_{10} i. dīni.

[271] G, I, K ve L'de bu beyit yok | tañrı: B_1 tañrıyı | bir: E_5 – | yoḳ ... gişi: F_{20} tañrı bilür yoḳ içinde b. g. | ne ... dişi: A_8 n. u. n. ḫod erkek ne d. B_1 ... erkek ... D_1 n. u. kiçi ne i. ne d. E_5 ... keçi n. erkek d. F_{20} n. u. kiçi n. ... J_{13} ... küçi ...

[272] I ve K'de bu beyit yok | cümle ... dede: A_1 ... tābiʿi ... B_2 J_1 ... ey ... D_2 şeyṭāna tābiʿdür bunlar ey d. E_6 c. şeyṭāna tābiʿ durur d. G_{11} c. şeyṭāna tābiʿdür ey d. H_7 şeyṭāna tābiʿ-dürür bunlar d. L_5 c. şeyṭānlar tābiʿidir ey d. | kimisi: J_1 kimi | puta: L_5 puṭa | ṭapar: A_2 tapar | kimi: A_2 B_2 E_6 H_7 J_1 L_5 kimisi | kimisi ... oda: G_{11} kimi oda ṭapar kimisi puta.

[273] I ve K'de bu beyit yok | ol: A_3 o | getürür: A_3 B_3 götürür E_7 yetürür L_6 yitürür | aşaġa ... kendü: A_4 aşaġı ḳ. kendi daḫı B_3 ... kendi D_3 a. ḳ. daḫı kendi E_7 L_6 a. ḳodı b. k. F_{17} a. ḳ. b. k. daḫı G_{12} beni aşaġa ḳor k. H_8 a. ḳ. daḫı k. J_2 aşaġı ḳ. daḫı kendi.

[274] I ve K'de bu beyit yok | aṣḥābı cümle: A_5 cümle aṣḥāb E_8 aṣḥābları c. G_{13} çaġırır aṣḥāb c. | ḳatına: G_{13} – | hem öñinde: A_6 F_{22} ilinde B_4 öñinde D_4 öñine E_8 öñüne G_{13} ilinden J_3 iñilinden L_7 eleyinde | ʿizzet ikrām: G_{13} ʿi. ü i.

[275] G, I ve K'de bu beyit yok | benüm-ile: E_9 L_8 beni ol-dem F_{23} benümle H_{10} çün benümle | faḫr ider: A_7 faḫır i. E_9 faḫır idinür L_8 faḫır idünür | ol: E_9 – | ol ... bī-dīnlere: A_8 o. ʿā. m. kāfirlere B_5 o. ʿā. m. bī-dīnlere E_9 o. kāfire melʿūn dīnlere F_{23} o. ʿā. m. pelīd kāfirlere J_4 o. ʿa. melʿūnlara L_8 o. kāfir melʿūn b.

A 34a F 84a

0276 Her ne kim giyerler ise giyerem
Ne ki bunlar yir-ise andan yirem[276]

0277 Bir zamān bunlar yanında ṭururam
Nice dürlü ṭāʾifeler görürem[277]

0278 Ne namāz olur bularda ne ṭāʿat
Ne ḫod ḳurān dile gelür bir sāʿat[278]

0279 Ne ṣalavāt virürler peyġambere
Cümlesinüñ içi ṭaşı ḳapḳara[279]

A 34b E 11b

0280 Pinhānī ben ṭāʿat u ẕikr iderem
Baña ḥaḳdan gelene şükr iderem[280]

H 10a L 11b

0281 ʿÖmer eydür yā Temīm şerḥ eylegil
Ne şekildedür buları söylegil[281]

D 12a

0282 Aġzını açdı Temīm kim söyleye
Bunlaruñ şeklini maʿlūm eyleye[282]

---

[276] I ve K'de bu beyit yok | ne kim: E_{10} ne n. k. | giyerler ... giyerem: A_1 geyürler i. geyürem B_6 ... geyerem D_6 G_{14} J_5 giyerlerse g. E_{10} geyerlerse g. F_1 geyerlerse geyerem | ne ki: D_6 F_1 G_{14} H_{11} L_9 ne-kim | yir-ise ... yirem: A_2 yer-ise a. yerem B_6 yer-ise anı y. D_6 yiseler ben-de y. F_1 yer-ise a. y. G_{14} yer-ise ben-de y. H_{11} yer-ise ben-de yerem J_5 yirlerse ... L_9 y. andam yerem.

[277] I ve K'de bu beyit yok | bunlar yanında: A_3 J_6 b. ile B_7 bunlarıñla F_2 bunlaruñ-ıla G_{15} bunlarla bile L_{10} ben bunlar ile | ṭururam: G_{15} yörürem J_6 dururam | nice: F_2 nece | dürlü: B_7 dürli | ṭāʾifeler: E_{11} L_{10} ṭāyıfalar.

[278] I ve K'de bu beyit yok | namāz: G_{16} ġazā L_{11} zamān | olur: B_8 E_{12} – | bularda: A_5 B_8 F_3 L_{11} bunlarda E_{12} bunlarda gördüm | ne: L_{11} – | ne ... sāʿat: G_{16} ne ḳurān d. g. ne bir sāʿat | bir sāʿat: J_7 –.

[279] G, I ve K'de bu beyit yok | ṣalavāt: A_7 ṣalāt | virürler: A_7 virirler E_{13} verirler | cümlesinüñ: L_{12} cümlesiniñ | içi ... ḳapḳara: B_9 i. vü ṭaşı ḳara.

[280] I ve K'de bu beyit yok | pinhānī ... ẕikr: A_1 penhān ẕikiri ṭāʿat B_{10} ben ṭāʿatı ẕikri pünhān D_{10} pünhānī ṭāʿat ẕikr E_1 penhānī ṭāʿat u ẕ. F_5 p. b. ṭāʿat ẕikr G_{17} penhānī ẕikir ṭāʿat H_{15} p. b. ṭāʿat ü ẕikr J_9 penhānī b. ṭ. ẕikr L_{13} pehānī ben ṭāʿatı ẕikr | baña: J_9 – | gelene: J_9 geleni | şükr: A_2 E_1 G_{17} şükür B_{10} ṣabr.

[281] I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_{11} ider F_6 aydur | yā: E_2 ey | Temīm: A_3 B_{11} Temmim D_{11} Temim | eylegil: J_{10} – | şekildedür: B_{11} H_1 J_{10} şekildür D_{11} şekil E_2 şekildir G_{18} L_1 şekildedir | buları: A_4 bunlara D_{11} bunları | söylegil: D_{11} H_1 sen s. | ne ... söylegil: F_6 ne ki gördüñ-ise bize s.

[282] F, I ve K'de bu beyit yok | aġzını: A_5 D_1 H_2 J_{11} aġzın | açdı ... kim: A_5 a. kim Temmim B_{12} açdı-ki Temmim D_1 a. Temim ki E_3 a. Temīm G_{19} a. ki anı J_{11} a. kim Temīm L_2 a. ki Temīm | bunlaruñ: B_{12} D_1 G_{19} L_2 bunlarıñ | şeklini: B_{12} J_{11} ḥālını.

G 8a

0283 Döndi ʿAlī ḳulına eydür yöri
Ol vaṣiyyet kitābını al beri[283]

A 35a B 11b

0284 Kim anı bize resūl virmiş-dürür
Var içinde ne ki bu görmiş-dürür[284]

J 12a

0285 Vardı ḳulı ol kitābı getürür
Ḫalīfe kitāba baḳar oturur[285]

0286 Başladı Temīm ne-kim ḫabar virür
Ḫalīfe ol kitāb içinde görür[286]

0287 Eydür evvel görmişem bir ṭāʾife
Hīç bulardan kimseye gelmez vefā[287]

A 35b

0288 Gök yüzinde dāʾimā uçar bular
Müslimānlaruñ ḳanın içer bular[288]

0289 ʿĀṣī melʿūnlardur azġun sözleri
Aşaġadan yuḳaruya gözleri[289]

---

[283] I ve K'de bu beyit yok | ʿAlī: G_1 – | ḳulına eydür: A_7 G_1 ḳuluna e. B_{13} eydür ḳulına D_2 ḳ. ider F_7 eydür ḳulına | vaṣiyyet: A_8 vaṣiyyetüñ | kitābını: A_8 H_3 kitābın D_2 G_1 kitābıñ | al beri: A_8 a. berü D_2 H_3 L_3 algil b. E_4 al-berü G_1 getür b.

[284] I ve K'de bu beyit yok | anı bize: F_8 anı G_2 L_4 bize anı | resūl: A_1 ḫabar | virmiş-dürür: F_8 vermiş-dürür L_4 virmiş-dirür | ne ki bu: A_2 G_2 ne-kim B_1 ne-kim E_5 bu ne-ki H_4 L_4 ne-ki | görmiş-dürür:B_1 H_4 buyurmış-durur G_2 görmüş-dürür L_4 buyurmış-dırır.

[285] I ve K'de bu beyit yok | ol: B_2 G_3 – | vardı ... getürür: D_4 ṭurdı tīzcek ḳulı k. g. E_6 ... götürür F_9 v. ol ḳul k. g. G_3 varup ḳulu o. ... H_5 ṭurdı tīzcek ḳul k. g. | ḫalīfe ... oturur: E_6 ḫ. kitābı açar görür F_9 ol kitāba ḫalīfe baḳar görür J_1 ... görür L_5 ḫ. ol kitābı açar görür.

[286] I ve K'de bu beyit yok | Temīm: A_5 B_3 Temmim D_5 Temim | ne-kim: B_3 E_7 tā ki D_5 H_6 cümle F_{10} J_2 n. ki | ḫabar virür: F_{10} verdi ḫabar | ol: B_3 G_4 J_2 – F_{10} o | kitāb: F_{10} G_4 kitāba | içinde görür: B_3 J_2 i. hep g. F_{10} baḳar g. G_4 baḳar oturur | ḫalīfe ... görür: E_7 L_6 diñle imdi ne ʿacāyıblar g.

[287] I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_6 ider | evvel: E_8 L_7 imdi F_{11} anda | hīç: E_8 L_7 kim | bulardan kimseye: B_4 kimseye bulardan E_8 bunlardan kimse F_{11} bundan k. | gelmez: L_7 gelmeye.

[288] I ve K'de bu beyit yok | yüzinde: B_5 E_9 G_6 J_4 yüzünde L_8 yüzine | dāʾimā: D_7 ṭāʾimā | uçar bular: E_9 L_8 bunlar uçar F_{12} u. bunlar | müslimānlaruñ ... bular: A_2 biñ müslimān ḳanını ... B_5 biñ müslimān ḳ. içerler b. D_7 müslimānlarıñ ḳanıñ ... E_9 L_8 çoḳ müslimānıñ bular ḳanın içer F_{12} biñ müslimān ḳanını i. bunlar G_6 biñ müslimānıñ ḳanıñ ... J_4 müslimānlar ḳanını i. bunlar.

[289] G, I ve K'de bu beyit yok | ʿāṣī: L_9 azġun | melʿūnlardur azġun: A_3 melʿūndur a. B_6 J_5 melʿūnlar a. D_8 melʿūn ü a. H_9 melʿūnlar ü a. L_9 melʿūnlardır a. | aşaġadan: D_8 H_9 J_5 aşaġıdan | yuḳaruya gözleri: A_4 yuḳaru baḳar g. E_{10} yuḳaru er gözli L_9 yuḳarudur g.

0290 Her kime kim ḫışm-ıla bunlar baḳar
Ya delü olur ya ḫod cānı çıḳar[290]

0291 Bir ṭāʾife daḫı gördüm tenleri
Başları yoḳ var içinde cānları[291]

A 36a 0292 Pādişāh öñinde ṭururlar idi
Ḳanda kim varursa varurlar idi[292]

E 12a 0293 Bir ṭāʾife daḫı gördüm ey aḫī
Gey ʿacāyıb ṭāʾife bunlar daḫı[293]

L 12a 0294 Gevdeleri yoḳ bularuñ başı var
Ḳādirüñ gör kim ne ḳudret işi var[294]

0295 Pādişāha ḳullıḳ iderler bular
Ḳanda kim buyursa giderler bular[295]

H 10b 0296 Ḫalḳ içinde dāʾimā yörür bular
Söylenen sözi ḫabar virür bular[296]

A 36b 0297 Bir ṭāʾife daḫı ḳoyunlar durur
Ḫalḳ içinde dāʾimā anlar durur[297]

---

[290] G, I ve K'de bu beyit yok | her ... baḳar: A_5 h. kim-ki ḫ. bunlara b. B_7 h. k. k. bunlar ḫışm-ıla b. | ya delü: A_6 y. bī-ḫod B_7 bī-hoş E_{11} y. bī-ḫūn F_{14} y. saḳat J_6 y. niçün L_{10} y. beyḫūẕ | cānı çıḳar: J_6 yaḳar.
[291] I ve K'de bu beyit yok | daḫı: B_8 – | gördüm: B_8 görürem | tenleri: E_{12} L_{11} anları | cānları: E_{12}cinleri.
[292] I ve K'de bu beyit yok | pādişāh: F_{16} begleri | öñinde: E_{13} G_8 J_8 öñünde H_{12} [ö]ñinde | ṭururlar idi: D_{11} G_8 J_8 dururlar idi E_{13} L_{12} ṭururlardı | kim: F_{16} J_8 – | varursa ... idi: A_2 vardıysa varırlar-ıdı B_9 D_{11} vardıysa varırlar i. E_{13} ṭursa varırlar-ıdı F_{16} vardırsa varurlar-ıdı G_8 vardırsa varırlar i. H_{12} vardıysa vardılar i. L_{12} dilerse v. i.
[293] D, I ve K'de bu beyit yok | gördüm: A_3 B_{10} G_9 J_9 görmişem | ey: B_{10} G_9 J_9 – | gey: E_1 kim L_{13} ki | ʿacāyıb: G_9 H_{13} ʿacāʾib | bunlar: E_1 L_{13} anlar J_9 bular.
[294] D, I ve K'de bu beyit yok | gevdeleri: A_5 E_2 gözleri | bularuñ: B_{11} bunlarıñ E_2 G_{10} bularıñ L_1 bular | ḳādirüñ ... ḳudret: A_6 ḳ. g. ki n. ḳ. B_{11} ol Allāh'ıñ gör n. ḳ. E_2 gör ḳaydıñ kim ḳ. G_{10} ḳādiri ... H_{14} gör ki ḳādirüñ n. ḳ. J_{10} bir çalabuñ gör ne ... L_1 gör ḳadīrin ḳudret issi.
[295] D, E, G, I ve K'de bu beyit yok | ḳullıḳ: A_7 B_{12} J_{11} L_2 ḳulluḳ | iderler bular: B_{12} i. bunlar F_{19} eylerler bunlar H_{15} i. hem b. J_{11} i. bunlar | kim: B_{12} J_{11} – | buyursa: H_{15} buyurursa J_{11} var dise L_2 dirse | giderler bular: B_{12} g. bunlar H_{15} bunlar gider J_{11} varurlar bunlar L_2 giderlerdi | ḳanda ... bular: F_{19} söylenen sözi ḫabar virür bunlar.
[296] A, B, D, F, I ve K'de bu beyit yok | içinde: E_3 arasında | yörür bular: E_3 L_3 bunlar yörür J_{12} olur bunlar | söylenen: E_3 L_3 söyleyen J_{12} söyleşen | ḫabar ... bular: E_3 L_3 bular ḫabar virür J_{12} ... bunlar
[297] D, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḳoyunlar durur: H_2 ḳoyun-durur | ḫalḳ: A_2 ḫalıḳ | içinde: B_{13} arasında | anlar durur: B_{13} bunlar ṭurur H_2 anlar yörür.

B 12a

0298 Bir ṭāʾife daḫı yılanlar durur
Pes yılanlaruñ çoġı anlar durur[298]

J 12b

0299 Evde yılan göricek siz urmañuz
Degmesini ḳaṣd idüp öldürmeñüz[299]

0300 Kim bile anlardan ola urasız
Size ziyānı irişe göresiz[300]

A 37a

0301 Bir ṭāʾife daḫı eşekler gibi
Bunlaruñ içinde gördüm ey ebī[301]

F 84b

0302 Bir ṭāʾife daḫı öküz şekline
Bunlaruñ içinde görmişem gine[302]

0303 Bir ṭāʾife daḫı itlere döner
Ḫalḳ içinde dāʾimā çıḳar iner[303]

0304 Bir ṭāʾife daḫı çetük ṣanasın
Bellü çetük diyüben inanasın[304]

A 37b

0305 Ḫalḳ içinde dāʾimā yörür bular
Bir gişi ne işlese görür bular[305]

---

[298] D, E, I, K ve L'de bu beyit yok | durur: F_{20} H_3 J_{13} olur | pes ... durur: B_1 ... yılanlar ... F_{20} ... olur G_{12} ... yılanlarıñ ... H_3 yılanlar başı hem bunlar olur.

[299] D, E, I, K ve L'de bu beyit yok | evde ... urmañuz: A_5 e. y. g. urmañuz B_2 bir yılan göricegez öldürmeñiz F_{21} ev yılanın g. s. u. G_{13} e. y. g. pes urmañız H_4 J_1 e. y. göricegez u. | degmesini: B_2 degmesine G_{13} degme birin | öldürmeñüz: B_2 G_{13} öldürmeñiz.

[300] D, E, I, K ve L'de bu beyit yok | bile: G_{14} bilür H_5 – | anlardan ... urasız: A_7 bunları şāyet u. F_{22} bunlar ol-kim urasın G_{14} bunlardan o. u. H_5 olardan o. hem öldüresin J_2 bunlardan o. urasın | size ... göresiz: B_3 saña ziyān i. kim bilesin F_{22} sizlere ziyān i. göresin H_5 s. ziyān irişinde göresin J_2 ... göresin.

[301] D, I ve K'de bu beyit yok | eşekler gibi: A_1 e. g. teni B_4 ḥimārlar g. | bunlaruñ: B_4 G_{15} bunlarıñ J_3 bularuñ L_4 bunlar | gördüm: A_2 görürem | ey ebī: A_2 anı B_4 E_4 e. aḫī G_{15} anları.

[302] B, D, E, I, K ve L'de bu beyit yok | daḫı: G_{16} beñzer | bunlaruñ: G_{16} bunlarıñ | gine: G_{16} J_4 yine.

[303] D, E, F, I, J, K ve L'de bu beyit yok | itlere döner: G_{17} enlere d. H_8 i. döne | dāʾimā ... iner: A_6 d. ç. اَرْاَنَرْ B_5 bunlar ç. i. H_8 ... olur.

[304] B, D, I ve K'de bu beyit yok | çetük: G_{18} kedi | bir ... ṣanasın: E_5 b. ṭ. d. ç. خَنَاسِين F_2 b. daḫı gördüm-ki ç. ṣanarsın | bellü ... diyüben: A_8 b. çetikdür diyü E_5 b. ç. diyüp F_2 b. cinnī d. G_{18} ne bellü ç. deyü J_5 belki çetükden diyü.

[305] D, I ve K'de bu beyit yok | içinde: A_1 F_3 G_{19} J_6 arasında | dāʾimā: F_3 G_{19} J_6 dāʾim | yörür bular: B_6 bunlar ṭurur E_6 bunlar birbir F_3 yörür J_6 y. bunlar L_6 bunlar yörür | bir ... bular: B_6 b. g. n. i. bunlar görür E_6 b. g. n. i. ḫabar verir F_3 bunlar bir gişi ne işlese g. H_{10} insī ne işler-ise görür bular J_6 ... bunlar L_6 b. g. n. i. ḫabar virür.

G 8b

0306 Pes bu ṣūretlü cānāvarlar gören
Tañrı ẕikrin dile getürsün revān[306]

0307 Kim buları göre bismi'llāh diye
Bunlaruñ şerrinden Allāh bekleye[307]

0308 Bir zamān ben bunlar ile olmışam
Uluya kiçiye ḫiẕmet ḳılmışam[308]

A 38a

0309 Ṭāḳatum ṭaḳ oldı benüm yā imām
Ḳullıḳ itdüm bunlara üç yıl tamām[309]

0310 Bir sāʿat üç yılda rāḥat olmadum
Olmadı gün kim iki ḳat olmadum[310]

H 11a

0311 Bir gün oturmış idüm işit ḥālı
Bir ġalabalıḳ işitdüm yā ʿAlī[311]

0312 Ol ġalabaya ḳulaġum ururam
Cümle bir yire dirildi görürem[312]

---

[306] D, I ve K'de bu beyit yok | pes ... gören: A_3 ... canāvārları ... B_7 ... ṣūretleri canāvārları g. E_7 bu ṭuranları dāʾimā ḥayrān görün F_4 bular pes b. ṣ. ... G_1 kim bu ṣ. canāvarı göre H_{11} ... canāvarlar ... L_7 bu ṣūretleri dāʾimā ḥayvān g. | tañrı ... revān: A_4 t. ẕikrüñ d. getürsin iren B_7 ... getürsin ... E_7 t. adın d. getüresin F_4 tañrıyı dile getürsün dirin G_1 t. ẕikriñ d. g. hele J_7 ... inan.

[307] D, I ve K'de bu beyit yok | H_{13}'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | buları göre: E_8 göre buları F_5 H_{13} bunları g. J_8 b. görse | bismi'llāh: A_5 G_2 bismi'llāhi | diye: F_5 H_{13} deye | bunlaruñ: B_8 E_8 G_2 bunlarıñ J_8 bularun L_8 bunların | bekleye: J_8 saḳlaya.

[308] D, I ve K'de bu beyit yok | ben: J_9 L_9 – | bunlar ile: B_9 bunlarıñla E_9 bularıñla F_6 bunlaruñ-ıla G_3 bunlarla bile J_9 bularuñ-ıla L_9 buların ile | olmışam: E_9 ṣavmışam F_6 ḳalmışam L_9 ṭurmışam | uluya: B_9 büyüge L_9 büyügine | kiçiye: A_8 kiçe B_9 küçüge J_9 küçiye L_9 küçügine | ḫiẕmet: A_8 F_6 H_{12} ḫidmet | ḳılmışam: J_9 ḳıluram.

[309] D, I ve K'de bu beyit yok | ṭāḳatum: B_{10} E_{10} G_4 ṭāḳatım | benüm: B_{10} E_{10} F_7 J_{10} L_{10} yavlaḳ G_4 benim | ḳullıḳ: A_2 E_{10} B_{10} G_4 J_{10} L_{10} ḳulluḳ H_{14} ḫidmet | itdüm: B_{10} itdim E_{10} F_7 etdüm | bunlara: E_{10} F_7 bunlar.

[310] D, I ve K'de bu beyit yok | bir ... olmadum: B_{11} üç yılda bir sāʿat r. olmadım F_8 üç yıla deg hīç r. o. G_5 L_{11} ... olmadım | gün kim: B_{11} H_{15} J_{11} gün-ki E_{11} gün L_{11} kim | olmadum: B_{11} G_5 L_{11} olmadım | olmadı ... olmadum: F_8 ʿömrüm geçdi bir gün şād o.

[311] D, I ve K'de bu beyit yok | oturmış idüm: A_5 F_9 H_1 oturmışdum B_{12} E_{12} L_{12} oturmışdım | işit ḫālı: A_5 i. bu ḫ. H_1 diñle ḫ. L_{12} işid ḫ. | bir ġalabalıḳ: A_6 H_1 b. ġalaba B_{12} ġalebelikler G_6 b. ḳalabalıḳ | işitdüm: A_6 H_1 işidürem E_{12} G_6 L_{12} işitdim.

[312] D, I ve K'de bu beyit yok | ġalabaya: G_7 ḳalabaya | ḳulaġum: A_7 ḳulaḳ B_{13} L_{13} ḳulaġım J_{13} ḳulaḳum | ururam: A_7 E_{13} ururum L_{13} daḫı u. | cümle: A_8 B_{13} F_{11} G_7 cümlesi | yire: A_8 B_{13} E_{13} G_7 H_2 L_{13} yere | dirildi: A_7 E_{13} derildi B_{13} F_{11} geldi H_2 derilmiş | görürem: A_8 E_{13} görürüm G_7 görirem.

A 38b B 12b J 13a 0313 Cinnīler ḳıpırdıya düşdi ḳamu
Anı gördüm bir yere üşdi ḳamu[313]

E 12b L 12b 0314 Birine dönüp didüm-ki ey yigit
Ne ġalabadur bunı bańa eyit[314]

D 12b 0315 İlümüze yaġı gelür bilüñüz
Siz daḫı yaraġuñuzı ḳıluñuz[315]

A 39a 0316 Cinnīler var bir cezīrede yārā
Benī ʿĀmir ḳavmı dirler anlara[316]

0317 Yine eydür adı ʿAbbāsdur bilüñ
Ol cezīrenüñ içinde mālikün[317]

0318 Yılda bir kez gelür ilümüz urur
Birimüzi ḳomaz ayaġın ṭurur[318]

A 39b 0319 Kimümüzi helāk eyleyüp gider
Kimümüzi baġlayup esīr ider[319]

---

[313] D, E, F, G, I, K ve L'de bu beyit yok | A_1'de mısraların yeri değiştirilmiştir | cinnīler ... ḳamu: A_1 c. bir yere üşdiler ḳ. H_3 c. bir araya geldi ḳ. J_1 c. fıtırdıya d. ḳ. | Anı ... ḳamu: A_2 cümle ḳıpırdıya düşdiler ḳ. J_1 a. g. b. bir ü. ḳ.

[314] D, I ve K'de bu beyit yok | birine ... ey: A_3 birisine d. eydirüm B_2 birisini dutdum didim yā E_1 b. eydürem ben e. F_{12} birisini dutup eyitdüm yā G_8 b. d. didim-ki ... H_4 birisine didüm yā J_2 b. d. eydürem L_1 birisine eydürem ben e. | ġalabadur: E_1 ġalabadır G_8 ḳalabadur L_1 ġalaba | bunı ... eyit: A_4 J_2 L_1 bańa eydür işit E_1 di eyit F_{12} bu ġalaba işit G_8 bu dem b. iyit H_4 bańa bunı bir eyit.

[315] I ve K'de bu beyit yok | ilümüze ... bilüñüz: A_5 ilümize ... B_3 didi ilimüze yaġı geldi biliñüz D_1 ilümüzüñ y. g. beklüñüz E_2 ilimüze ya[ġı] ... G_9 bir ulu düşmān gelür kim b. H_5 dir ilimüze y. ... L_2 ... biliñüz | yaraġuñuzı: A_6 L_2 yaraġıñuzı B_3 yaraġuñızı D_1 yaraġıñızı E_2 ya[ra]ġu[ñu]zı F_{13} tīz yaraġıñuz J_3 yaraġuñuz | ḳıluñuz: B_3 L_2 ḳılıñuz E_2 G_9 görüñüz.

A_7 ve A_1 39a'da daha sonra şu iki beyit gelmektedir (aslında bu iki beyit bu beyitten önce gelen iki beytin tekrarıdır): cinnīler ḳıpırdıya düşdi ḳamu / anı gördüm bir yere üşdi ḳamu / birisine dönüp eydürüm yigit / ne ġalabadur bize eydür işit.

[316] I ve K'de bu beyit yok | H nüshasında bu beytin yeri değiştirilmiştir | cinnīler: D_2 E_3 cinniler | bir: A_3 bire | cezīrede: A_3 جَزِريدَه E_3 cezīre | yārā: E_3 yerde | Benī ʿĀmir: A_4 B. ʿAmir B_4 J_4 B. Şeybe D_2 B. Hamir F_{14} B. ʿĀṣī | ḳavmı: F_{14} ḳavm | dirler: E_3 derler A_4 dirler idi | anlara: A_4 yārā D_2 bunlara.

[317] B, I, J ve K'de bu beyit yok | yine ... bilüñ: A_5 G_{11} ... biliñ D_3 L_4 Benī ʿAmir İbni ʿAbbāsdır adı E_4 Benī ʿĀmir İbni ʿAbbās dārıdı H_6 Benī İbni ʿAbbās durur hem adı | cezīrenüñ ... mālikün: A_6 cezīre içinde m. D_3 cezīredeki mālikün didi E_4 cezīredeki mālikdir didi G_{11} o. cezīreniñ ... H_6 cezīre māliki bil adı L_4 cezīrede mālikdür didi.

[318] I ve K'de bu beyit yok | gelür: F_{16} – | ilümüz urur: B_5 ilimüz u. D_4 ilümüzi u. E_5 bizi u. F_{16} ilümüzi ol u. | yılda ... urur: H_8 gelür yılda bizüm ilimüz u. | birimüzi: D_4 birümüzi E_5 yirimüzde G_{12} kimsemüzi L_5 birimüze | ayaġın: B_5 ayaġı G_{12} ayaḳda | ṭurur: D_4 urur G_{12} J_5 durur.

[319] I ve K'de bu beyit yok | kimümüzi: B_6 kimümizi E_6 ḳavımumuzı F_{17} J_6 kimimüzi G_{13} kimümüz H_9 nicemüzi | helāk eyleyüp: A_1 öldürür ve ben ḳor B_6 öldürür döner F_{17} öldürüp ḳırur G_{13} aluban ṭutar J_6 öldürüp girü | kimümüzi: B_6 kimümizi D_5 begümüzi E_6 kimümizi F_{17} J_6 L_6 kimimüzi G_{13} kimümüz | baġlayup ... ider: E_6 ḳırup kimümizi baġlayup esir i.

0320 Vaḳt irişdi yine gelürler bize
Bizi ḳırarlar ḳılurlar hem cezā[320]

0321 Biz kāfirlerüz bular müʾmin-dürür
Ṣāḥib-i taḳvā vu ehl-i dīn-dürür[321]

0322 Bunuñ ile söyleşür iken bile
Tañrı ẕikrini getürdiler dile[322]

A 40a

0323 Görürem bir ʿaẕamet leşker gelür
Bī-ḥisāb ṣaġışı yok erler gelür[323]

0324 Geldiler bunlara ḳarşu ṭurdılar
Ḳılıcuñ balçaġına el urdılar[324]

0325 Ḳıldılar tekbīr ṣalavāt virdiler
Aldılar ḳılıç bulara girdiler[325]

0326 Ol ḳadar bunlara ḳılıç urdılar
Nice biñ cinnīler öldürdiler[326]

---

[320] I ve K'de bu beyit yok | vaḳt: E_7 F_{18} G_{14} J_7 vaḳit | irişdi: J_7 irişdi-kim | yine: A_3 F_{18} J_7 gine B_7 – | gelürler bize: B_7 g. çün b. G_{14} geliyor b. J_7 gelür b. | ḳırarlar: H_{10} ḳırup J_7 ḳırar | ḳılurlar ... cezā: A_4 ḳ. cezā B_7 iderler cezā D_6 ḳılurlar ġaza E_7 ḳılur hem ġazā F_{18} ḳ. çoḳ c. H_{10} bize ḳılurlar ġazā L_7 ḳ. çoḳ ġazā.

[321] I ve K'de bu beyit yok | biz: L_8 bizler | kāfirlerüz: E_8 kāfiriz L_8 kāfirüz | bular: B_8 H_{11} anlar F_{19} J_8 L_8 bunlar | müʾmin-dürür: B_8 F_{19} H_{11} müʾminler-dürür E_8 müʾmin-dirür | ṣāḥib ... dürür: A_6 ṣāḥib et-taḳvā ehliden-dürür B_8 G_{15} J_8 ṣāḥibü't-taḳvā ... D_7 ṣāḥibi't-taḳvā ehl-i d. F_{19} ṣ. t. ehl-i d. H_{11} ṣāḥib-ü taḳvā ...

[322] I ve K'de bu beyit yok | bunuñ ile: B_9 bizüm ile E_9 bunlar gele H_{12} anuñ-ıla L_9 bunlar ile | söyleşür iken: A_7 E_9 J_9 söyleşürken B_9 ceng iderler D_8 söyleşürken ben L_9 söyleşirken | ẕikrini: A_8 ẕikriñ B_9 ẕikrin E_9 ẕikirin G_{16} adın | getürdiler dile: B_9 getürürler d. E_9 H_{12} getürdüm ben d. L_9 getürdüm d.

[323] I ve K'de bu beyit yok | görürem: A_1 D_9 G_{17} J_{10} gördüm B_{10} H_{13} görürem-ki L_{10} g. kim | ʿaẕamet: B_{10} ulu D_9 ʿaẕīmetlü F_{21} ʿaẕīmet G_{17} ʿalāmet H_{13} J_{10} L_{10} ʿaẕīm | görürem ... gelür: E_{10} g. bunlara ḳarşu ṭurdılar | bī-ḥisāb ... gelür: A_2 G_{17} J_{10} ... er ... D_9 geldiler bunlara ḳarşu durur E_{10} b. ṣaġışa ṣıġmaz g. F_{21} b. şümāre cinnī g. H_{13} b. hem ṣaġışın Allāh bilür L_{10} b. ṣaġışa ṣıġmaz er g.

[324] I ve K'de bu beyit yok | geldiler ... ṭurdılar: A_3 ... ṭururlar B_{11} F_{22} ... durdılar D_{10} kılıcın balçıġına el urdılar E_{11} görürem bir ʿaẕamet leşker gelür G_{18} g. bulara ḳ. durdılar J_{11} g. bulara ḳ. durdılar | ḳılıcuñ ... urdılar: A_4 ḳılıç b. eller ururlar B_{11} hep ḳılıç ḳabżasına e. u. D_{10} ol-ḳadar ḳılıç bulara çaldılar E_{11} L_{11} ḳılıcın balçıġına e. u. F_{22} ṭartdılar bunlara ḳılıç u. G_{18} ḳılıcıñ ... H_{14} ol yigitler el ḳılıca u. J_{11} hep ḳılıç b. e. u.

[325] F, H, I ve K'de bu beyit yok | virdiler: E_{12} verdiler | aldılar ... girdiler: A_6 ... bunlara ... B_{12} nice biñ biñ cinnīler öldürdiler D_{11} niçe gevdeleri yire ṣaldılar E_{12} vurdılar ḳ. b. g. G_{19} ṭurdılar bulara ḳılıç urdılar J_{12} döndiler ḳılıç buları ḳırdılar L_{12} ṭurdılar ḳılıç ...

[326] B, D, G, I ve K'de bu beyit yok | bunlara: J_{13} bulara | urdılar: A_7 H_{15} ṣaldılar F_{23} çaldılar | nice ... öldürdiler: A_8 H_{15} ol benüm aṣḥāblarımı ḳırdılar E_{13} F_{23} L_{13} n. gevdeleri yire ṣaldılar.

(A 40b B 13a D 13a E 13a F 85a H 11b J 13b L 13a)

0327 Üç gün üç gice ḳılıçlar urdılar
Ol benüm aṣḥābларumı ḳırdılar[327]

0328 Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya bul necāt[328]

0329 Oḳıyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetüñle yarlıġaġıl yā ġanī[329]

G 9a 0330 Hem beni ṭutan laʿīni ey yārā
Anda gördüm ḳıldılar pāre pāre[330]

0331 Sünnī cinnīler ḳatı dürişdiler
Kim bu kāfirlerle çoḳ urışdılar[331]

0332 ʿĀḳıbet kāfir çerisin başdılar
Öldürüben başlarını kesdiler[332]

A 41a 0333 Cezīreyi ḳıldılar tāc u terāş
Nice el ayaḳ yaturdı nice baş[333]

0334 Ol cezīrenüñ içinde gezdiler
Diri bulduḳların ipe düzdiler[334]

---

[327] G, I, J ve K'de bu beyit yok | J_2'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | ḳılıçlar urdılar: E_1 F_1 ḳılıç u. H_1 ḳ. çaldılar | üç ... urdılar: B_1 anlar anda ṭurdılar üç g. ü. g. J_2 anlar anda durur üç gün üç gice | ol ... ḳırdılar: A_2 niçe gövdeleri bir yire şaldılar B_1 işit imdi girü aḥvāl nice D_1 E_1 o. b. aṣḥābларımı ḳ. H_1 nice gevdeleri yere şaldılar J_2 işit imdi kim girü aḥvāl nice L_1 ... benim aṣḥābларımı ...

[328] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | fāʿilātün fāʿilātün: D_2 fāʿilātin fāʿilātin.

[329] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | raḥmetüñle: D_4 raḥmetiñle.

[330] I ve K'de bu beyit yok | hem: B_{13} J_1 ol | ṭutan: A_3 D_5 ṭutañ B_{13} ḳapan F_2 J_1 dutan | ḳıldılar: D_5 H_2 eylediler | pāre pāre: E_2 F_2 L_2 iki p.

[331] B, D, E, G, H, I, K ve L'de bu beyit yok | dürişdiler: A_5 dürüşdiler | kim ... urışdılar: A_6 ... uruşdılar F_3 hem bularuñ-ıla ...

[332] B, D, E, H, I, K ve L'de bu beyit yok | öldürüben ... kesdiler: G_2 başların kesüp helāk eylediler.

[333] G, I ve K'de bu beyit yok | cezīreyi ḳıldılar: D_6 H_3 ḳıldılar ol arayı | tāc u terāş: A_1 D_6 B_2 ... tırāş E_3 tāc-ı tırāş H_3 tārāc tārāş L_3 t. tırāş | yaturdı ... baş: B_2 J_3 kesdiler n. b. D_6 nice n. b. H_3 nice b.

[334] I ve K'de bu beyit yok | cezīrenüñ: B_3 D_7 E_4 cezīreniñ G_3 çeriniñ L_4 cezīreye | içinde gezdiler: A_3 i. gördiler B_3 E_4 içine girdiler G_3 içindekin gördiler J_4 i. girdiler | bulduḳların: A_4 E_4 F_6 J_4 bulduḳlarını B_3 L_4 buldıḳların D_7 ṭutduḳlarıñ H_4 ṭutduḳların | ipe: B_3 J_4 – | düzdiler: A_4 E_4 G_3 dizdiler B_3 öldürdiler J_4 hep ḳırdılar.

0335 Bu esīrlerüñ bilesince aḫī
Aluban götürdiler beni daḫı[335]

0336 İllā ben şükr iderem sübḥānuma
Eydürem zihī beşāret cānuma[336]

A 41b 0337 Kim bu kāfirlerden emīn olmışam
Uş müslimānlar içine gelmişem[337]

0338 Cümlesi oruç ṭutar ḳılur namāz
Dillerinde ẕikr ü tesbīḥ ü niyāz[338]

0339 Gice gündüz dürişür ḳurān-ıla
Ṭāʿat ider cümlesi erkān-ıla[339]

D 13b 0340 Çoḳ ṣalavāt virürler peyġambere
Bunlaruñ içinde gördüm ey yārā[340]

A 42a 0341 Bir zamān bunlar ile ben oluram
Ṭutaram oruç namāzum ḳıluram[341]

---

[335] D, H, I ve K'de bu beyit yok | bu esīrlerüñ: A_5 b. perīlerüñ B_4 ṭutulan esīrleriñ E_5 G_4 b. esīrleriñ J_5 ol e. L_5 b. esīrler | bilesince: B_4 arasında E_5 bilesine J_5 bilence L_5 ile beraber | aḫī: L_5 yā a. | aluban: E_5 J_5 alıbanı L_5 alup | götürdiler: A_6 B_4 E_5 J_5 gitdiler L_5 beni gitdiler | beni: E_5 bizi.

[336] I ve K'de bu beyit yok | şükr: A_7 B_5 E_6 G_5 J_6 şükür | iderem: B_5 eyledim G_5 iderim J_6 eylerem | sübḥānuma: A_7 B_5 D_8 E_6 G_5 sübḥānıma | illā ... sübḥānuma: F_8 şükr iderem durmadan s. | eydürem zihī: A_8 eyderem zehī B_5 e. zehī D_8 F_8 J_6 iderem z. E_6 iderem kim zī G_5 iderim-ki zī L_6 e. kim zī | cānuma: A_8 B_5 E_6 G_5 cānıma. D_8 ḫānıma.

[337] I ve K'de bu beyit yok | kāfirlerden: D_9 kāfirler | uş: G_6 ḫoş | müslimānlar: B_6 müslimān E_7 F_9 G_6 L_7 müslimānlıḳ | içine: D_9 H_6 ḳatına.

[338] I ve K'de bu beyit yok | cümlesi: E_8 cümle | ṭutar: F_{10} J_8 dutar | ḳılur: B_7 J_8 ḳılar | cümlesi ... namāz: G_7 dillerinde ẕikir tesbīḥ-i niyāz | dillerinde: E_4 dillerde | ẕikr ... niyāz: A_4 ... tesbīḥ niyāz D_{10} ... t. vü niyāz E_8 ẕikir tesbīḥ n. H_7 ẕ. vü t. vü n. J_8 ẕikr-i tesbīḥ n. L_8 ẕikr-i t. ü. n. | dillerinde ... niyāz: G_7 gice gündüz ḳılurlar-ıdı namāz.

[339] F, G, I ve K'de bu beyit yok | dürişür: A_5 B_8 D_{11} J_9 dürüşür E_9 dürüşer L_9 dürüşürler | ider: A_6 B_8 J_9 eyler | cümlesi: L_9 cümle.

[340] I ve K'de bu beyit yok | G_8'de mısraların yeri değiştirilmiştir | ṣalavāt: A_7 B_9 D_1 ṣalāt | virürler: D_1 H_9 virdiler E_{10} virirler | peyġambere: A_7 B_9 F_{11} J_{10} Muḥammede | bunlaruñ: B_9 D_1 E_{10} G_8 bunlarıñ J_{10} bularuñ | ey yārā: A_8 F_{11} B_9 G_8 J_{10} e. dede E_{10} ben baḳ yārā.

[341] I ve K'de bu beyit yok | bunlar ile ... oluram: A_1 bunlarıñla oluram B_{10} bunlarıñla olmışam D_2 bunlar ile ben oluram E_{11} bunlaruñla oluram F_{12} J_{11} bunlaruñ-ıla o. G_9 kim bunlar-ıla o. H_{10} b. çün o. L_{11} bunlarun i. o. | ṭutaram oruç: B_{10} dutup orucım E_{11} F_{12} J_{11} dutaram o. | namāzum: A_2 B_{10} E_{11} G_9 J_{11} namāzım L_{12} namāz | ḳıluram: B_{10} ḳılmışam | ṭutaram ... ḳıluram: D_2 H_{10} nice dürlü işi daḫı görürem.

0342 Bunlaruñ cezīresine irmişem
Nice ʿacāyıb iş anda görmişem[342]

0343 Eydeyim birin birin imdi size
Ger ʿināyet ḳılur ise ḥaḳ bize[343]

E 13b J 14a L 13b 0344 Pādişāh çün emīn olur oturur
Bir bir esīrlerini getürür[344]

A 42b 0345 Ol esīrlerüñ arasında aḫī
Süriyü getürdiler beni daḫı[345]

B 13b 0346 Cinnīlerüñ māliki gördi beni
Oḳuyup ḳatına getürdi beni[346]

0347 Baña eydür ey yigit ḥāluñ nedür
Nice geldüñ bunda aḥvāluñ nedür[347]

H 12a 0348 Ādemīsin cinnī degülsin i yār
Seni bunda kim getürdi vir ḫabar[348]

---

[342] D, G, H, I ve K'de bu beyit yok | bunlaruñ: B_{11} E_{12} bunlarıñ J_{12} bularuñ | cezīresine irmişem: B_{11} içine girdim yörürem J_{12} içinde girdüm yörürem | nice: F_{13} neçe J_{12} ne | ʿacāyıb ... görmişem: B_{11} ʿacāyıblar a. g. E_{12} L_{12} ... bularda ... F_{13} iş anda ʿacāyıb g. J_{12} ʿa. işler a. görürem.

[343] F, G, I ve K'de bu beyit yok | eydeyim: D_3 E_{13} L_{13} ideyim H_{11} J_{13} ideyin | birin ... imdi: A_5 bir bir gördügüm B_{12} imdi bir bir D_3 birbirin i. E_{13} ḥikāyeti birem birem J_{13} L_{13} imdi b. b. | ger: E_{13} gir | ʿināyet: J_{13} ʿinā[yet] | ḳılur ise: A_6 E_{13} L_{13} ḳılursa | ḥaḳ: A_6 ḫudā.

[344] I ve K'de bu beyit yok | emīn olur: B_{13} dīvān ḳurdı D_4 H_{12} sākin olur G_{10} e. oldı | bir ... esīrlerini: A_8 hep bir yere esīrleri B_{13} beni bir esīr-ile bile D_4 adam virüp esīrleri E_1 varur bir bir esīleri G_{10} buyurdı e. b. b. H_{12} adam varup esīrleri L_1 varun bize esīleri | getürür: L_1 getürün.

[345] B, G, I ve K'de bu beyit yok | ol: E_2 L_2 bu | esīrlerüñ: D_5 H_{13} gişiler E_2 esīleriñ L_2 e. ile | arasında: E_2 belesince L_2 beraber | aḫī: D_5 H_{13} ey a. L_2 yā a. | süriyü: A_2 sürüyüp J_2 sürüyü L_2 sürüben.

[346] E, I, K ve L'de bu beyit yok | cinnīlerüñ: B_1 F_{16} H_{14} cinnīler D_6 cinniler G_{11} cinnīleriñ | māliki: B_1 pādişāhı D_6 H_{14} sulṭānı | gördi beni: D_6 H_{14} çün g. b. F_{16} g. çün b. | oḳuyup: A_4 أُوقُيِتْ D_6 H_{14} oḳudı G_{11} çaġırup | ḳatına: F_{16} yanına | getürdi: A_4 götürdi.

[347] I ve K'de bu beyit yok | E_4'de bu beytin yeri değiştirilmiştir| baña ... nedür: A_5 döndi eydür yigit ... B_2 dedi baña aḥvālıñ n. D_7 ider baña söylegil ḥālıñ n. E_4 L_3 döndi eydir yā y. ḥālıñ nedir F_{17} döndi eydür ... G_{12} b. e. yā yigit ḥālıñ n. H_{15} eydür baña söylegil ḥ. n. J_4 döndi e. yā y. ḥālıñ n. | nice: B_2 nite | geldüñ: B_2 D_7 E_4 G_{12} geldiñ L_3 geldin | bunda ... nedür: A_6 aḥvāluñ nedür B_2 b. ḥālıñ nitedir D_7 E_4 J_4 ... aḥvālıñ ... G_{12} b. aḥvalıñ n. H_{15} söyle bunda a. n. L_3 b. ḥāluñ n.

[348] I, K ve L'de bu beyit yok | ādemīsin: B_3 D_8 E_3 J_5 insīsin H_1 [insī]sin | degülsin: A_7 B_3 D_8 G_{13} H_1 degilsin E_3 digilsin | i: A_7 B_3 D_8 E_3 G_{13} H_1 J_5 ey | yār: E_3 beşer | seni ... ḫabar: B_3 s. kim g. bunda bunlara E_3 ... ver ... H_1 ... g. bī-çāre.

A 43a

0349 Didüm iy şāhum ʿaceb oldı işüm
Nice dürlü vāḳıʿa gördi başum[349]

0350 Medīne şehri durur şehrüm benüm
Ol Muḥammed Muṣṭafā yārum benüm[350]

0351 Her ne kim gördüm seferde söyledüm
Ṣordı bir bir aña maʿlūm eyledüm[351]

0352 Yine döndi bir ḫabar ṣordı baña
Nedür aduñ didi ben didüm aña[352]

A 43b D 14a

0353 Didüm iy şāh ben Temīm-i Dārīyem
Ol Muḥammed Muṣṭafānuñ yārıyam[353]

0354 Bunlaruñ içine düşeli benüm
Bir sāʿat şād olmadı cānum tenüm[354]

0355 Ne bular namāz ḳılur kim ben ḳılam
Daḫı beter artdı ahum u bilām[355]

---

[349] I ve K'de bu beyit yok | didüm ... şāhum: A_1 ... şāhım B_4 J_6 didim ey şāhım D_9 eydim aña E_5 ben dedim-ki G_{14} d. pādişāha H_2 didüm-ki L_5 ben didim-ki | ʿaceb: E_5 ʿacāyıb H_2 gey ʿaceb L_5 bir ʿacāyıb | işüm: A_1 B_4 D_9 G_{14} J_6 L_5 işim | nice: D_9 hem nice F_{19} neçe | dürlü ... başum: A_2 ... başım B_4 J_6 L_5 vāḳıʿalara düşdi başım D_9 vāḳıʿalar g. başım E_5 vāḳıʿalara düşdi b. G_{14} d. vāḳıʿalar g. başım H_2 d. vāḳıʿalar görmişem.

[350] G, I ve K'de bu beyit yok | Medīne ... benüm: A_3 M. ş. benim şehrüm-dürür B_5 hem Medīne şehirdür şārım benim D_{10} M. ş. d. benim şārım E_6 M. şehrimdür şehrüm F_{20} hem M. şehridür ş. b. H_3 [Med]īne şehridür benüm şehrüm J_7 hem M. şehridür benim şārum L_6 M. şehridür benüm şehrüm | ol: A_4 F_{20} hem | Muṣṭafā: H_3 Muṣṭafādur L_6 Muṣṭafānuñ | yārum benüm: A_4 yārım-durur B_5 yārım benim D_{10} benüm yārım E_6 ṭoġrı yārım H_3 ṭoġrı yārum J_7 doġrı yārım L_6 aṣḥābı yārıdım.

[351] H, I ve K'de bu beyit yok | her: A_5 hem | gördüm ... söyledüm: B_6 G_{15} L_7 ... söyledim D_{11} g. ise hep söyledim | ṣordı ... eyledüm: A_6 ṣorduġıñı b. b. a. söyledüm B_6 L_7 ... eyledim D_{11} gördügüm b. b. ḥikāyet eyledim F_{21} sözüm b. ... G_{15} vaṣf-ı ḥālım aña m. eyledim J_8 ṣordılar ...

[352] D, H, I ve K'de bu beyit yok | döndi ... ṣordı: G_{16} ṣordı dir ḫabar virgil | nedür: A_7 nedir | aduñ: A_8 B_7 G_{16} adıñ E_8 adın | didi ... didüm: E_8 dedi ben dedüm F_{22} ben didüm Temīm G_{16} d. b. didim J_9 ... döndüm L_8 ṣordı b. d.

[353] F, G, H, I ve K'de bu beyit yok | didüm ... Dārīyem: A_1 ... Temmim D. B_8 didim ey ş. Temmim D. D_1 didim ey ş. Temim D. E_9 L_9 eyitdim şehe ben Temīm D. J_{10} d. ey şāhım T. D. | ol: B_8 D_1 ben | Muṣṭafānuñ: B_8 L_9 Muṣṭafānıñ.

[354] H, I ve K'de bu beyit yok | bunlaruñ: B_9 D_2 G_{17} bunlarıñ J_{11} bularuñ L_{10} bunların | içine: A_3 içinde | benüm: B_9 D_2 E_{10} benim G_{17} adum J_{11} cānum L_{10} didüm | sāʿat: G_{17} nefes | şād ... tenüm: A_4 şāz o. cānum B_9 ḫoş o. ḫālım D_2 ş. o. göñlim benim E_{10} şāẕ o. ʿaḳlum F_{23} diñlenmedi cānum tenüm G_{17} ş. o. cānım t. J_{11} şāẕ o. c. benüm L_{10} olmadı ʿaḳlım cānum.

[355] bu beyit sadece E ve L nüshalarında geçmektedir | ahum: E_{11} ahım | bilām: L_{11} belām.

F 85b

0356 Ne bular tañrı bilür ne ḫod nebī
Küfr ü nifāḳ içleri ṭolmış ebī[356]

0357 Ne bular ṭāʿat bilürler ne oruç
ʿĀṣī melʿūnlar durur işleri güç[357]

A 44a J 14b

0358 Bir zamān ben bunlar ile ṭurmışam
Nice müfsid iş bularda görmişem[358]

E 14a L 14a

0359 Sulṭān eydür şimdi emīn olduñuz
Uş müslimānlar içine geldüñüz[359]

B 14a

0360 Cümlesi hep resūle ümmet-dürür
Gice gündüz işleri ṭāʿat-durur[360]

G 9b

0361 Sen daḫı şimden girü eyle ṭāʿat
Ḫālī olma ṭāʿatuñdan bir sāʿat[361]

A 44b

0362 Çünki sensin yā yigit Allāh diyen
Hem Muḥammeddür resūlu'llāh diyen[362]

---

[356] G, I ve K'de bu beyit yok | ne ... ḫod: A_5 ... bunlar ... B_{10} bilmemişler tañrıyı yā ḫ. E_{13} n. bunlar t. bilürler ne F_1 n. bilür tañrı n. ḫ. H_5 n. bunlar Allāh bilürler ne J_{12} tañrı bilmez bular ve hem L_{13} n. b. t. bilürler ne | küfr ... ebī: A_6 küfür nifāḳ i. dolmış e. B_{10} küfr-i ṭuġyān işleri hep ey e. D_4 küfr-i ʿişyān içeri ṭolmış hepi E_{13} küfr-i nifāḳ ... H_5 nifāḳla içleri olmış ṭolı J_{12} küfri'n-nifāḳ i. dolmış daḫı L_{13} küfr-i nifāḳ i. ṭ. yā e.

[357] D, E, G, H, I, K ve L'de bu beyit yok | ne ... bilürler: A_7 bular ne ṭāʿat bilür F_2 ne namāz ḳılur bunlar | melʿūnlar ... güç: A_8 melʿūnlar i. g. B_{11} melʿūnlar i. hep g. F_2 melʿūnlardur ...

[358] I ve K'de bu beyit yok | bir: H_4 – | ben ... ṭurmışam: A_1 bunlar i. durmışam B_{12} bunlarıñla olmışam E_{12} b. gele ṭ. F_3 bunlaruñ-ıla durmışam G_{18} bunlarla oldum yā emīn H_4 bunlar ... J_1 bularuñ-ıla olmışam L_{12} bunların ile ṭ. | müfsid: B_{12} fāsid D_3 fesād J_1 müfsidler | iş bularda: A_2 i. bunlarda B_{12} i. bunlardan F_3 i. bulardan H_4 işlerini J_1 anda L_{12} işiñ b. | nice ... görmişem: G_{18} sulṭān eydür şimdi oldıñız emīn.

[359] G, I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_5 ider | şimdi: D_5 imdi | emīn: E_1 L_1 eyü | olduñuz: A_3 H_6 oldıñuz B_{13} olduñız L_1 oldıñız | müslimānlar: E_1 müslimenlik F_4 H_6 J_2 L_1 müslimānlıḳ | içine: D_5 ḳatına | geldüñüz: A_4 B_{13} H_6 J_2 geldiñüz L_1 geldiñiz.

[360] E, I, K ve L'de bu beyit yok | cümlesi: F_5 cümlemüz G_{19} cümlecigüz H_7 [cüml]esi J_3 cümlecügi | hep: B_1 ol F_5 G_{19} H_7 J_3 – | resūle ümmet-dürür: D_6 resūlüñ ümmetidür F_5 Muḥammede ü. G_{19} r. ümmet durur | işleri: B_1 işimüz | ṭāʿat-durur: D_6 ṭāʿatıdur.

[361] B, E, I, K ve L'de bu beyit yok | sen daḫı: H_8 [se]n-daḫı | şimden girü: G_1 şimden-gerü | eyle ṭāʿat: F_6 ḳıl ṭāʿatı | ṭāʿatuñdan: A_8 ṭāʿatdan D_7 G_1 ṭāʿatından J_4 ṭāʿatıñdan | bir sāʿat: F_6 sāʿati.

[362] I ve K'de bu beyit yok | sensin: H_9 sensiñ | Allāh diyen: B_2 ḥaḳḳa yaḳın | çünki ... diyen: E_2 yā yigit sensin çünki A. adın | Muḥammeddür: A_2 D_8 E_2 G_2 L_2 Muḥammed | hem ... diyen: B_2 h. Muḥammed Muṣṭafāya ehl-ü dīn F_7 h. Muḥammed ḥürmeti-çün ben saña J_5 h. Muḥammedü'r-resūlu'llāh d.

0363 Ol Muḥammed ḥürmetine ben saña
Ḳullıḳ idem ʿömrüm olduḳça saña[363]

0364 Döndi ol leşkerine eydür bilüñ
Ḳamuñuz bu sözüme ṭanıḳ oluñ[364]

0365 Tañrı daḫı ṭanıḳ olsun sözüme
Bunı ḳardaş eyledüm kendüzüme[365]

A 45a D 14b

0366 Çün Muḥammedüñ yārıdur bu aḫī
Ben ideyim buña ḳullıḳlar daḫı[366]

0367 Ḫaylī müddet ḳatlarında ḳaluram
Pāk cemāʿat-ile namāz ḳıluram[367]

0368 Pādişāhuñ aġzına girmez ṭaʿām
Ben ḳatında olmayınca yā imām[368]

0369 Bir sāʿat ḳomaz ki ḳatından gidem
Ben benüm göynüklerümi fikr idem[369]

---

[363] I ve K'de bu beyit yok | F_8'de ilk mısra silinmiştir | Muḥammed ḥürmetine: B_3 M. Muṣṭafā ḥ. D_9 Muḥammediñ keremine E_3 L_3 M. kerāmetine | ben saña: E_3 L_3 saña H_{10} ben ḫiẕmet itdüm s. | ḳullıḳ: A_4 D_9 E_3 B_3 H_{10} G_3 J_6 L_3 ḳulluḳ | idem: B_3 ideyin E_3 H_{10} iderem | ʿömrüm ... saña: B_3 olunca hem s. H_{10} ... aña L_3 ... oldıḳça ...

[364] G, I ve K'de bu beyit yok | döndi: H_{11} [d]idi | ol ... bilüñ: B_4 leşkerine kim bilüñ didi D_{10} o. leşkerlere ider b. E_4 eydür leşkerine siz b. H_{11} ... bilüñüz J_7 o. leşkerlere ... L_4 eydür leşkerine siz b. | ḳamuñuz ... oluñ: A_6 ḳ. b. söze ṭ. o. B_4 benim sözüme ṭanıḳ oluñ didi D_{10} bu söze cümleñüz ḳulaḳ uruñ E_4 L_4 bu sözüme cümleñüz ṭ. o. F_9 ḳ. işbu söze ṭ. o. H_{11} bu sözime cümleñüz şāhid oluñuz J_7 cümleñüz işbu söze ṭ. o.

[365] I ve K'de bu beyit yok | tañrı ... sözüme: E_5 t. d. hem ṭanıḳdır s. F_{10} ... bu sözüme G_4 J_8 ... bu söze H_{12} [si]zler d. şāhid oluñ s. L_5 t. d. ṭanıḳdur sözüme | ḳardaş: G_4 ḳarındaş J_8 ḳarṭaş | eyledüm: B_5 D_{11} G_4 eyledim | kendüzüme: G_4 L_5 kendüzime J_8 kendümüze. | Bunı ... kendüzüme: A_8 eyledüm ḳardaş bunı k.

[366] I ve K'de bu beyit yok | çün: F_{11} çünki | Muḥammedüñ ... aḫī: B_6 Muḥammediñ yārı-durur b. a. D_1 Muḥammediñ y. b. daḫı E_6 Muḥammediñ yārıdır ... F_{11} Muḥammed ... G_5 Muḥammediñ ... H_{13} J_9 ... daḫı L_6 ... yārıdır ... | Ben ... daḫı: A_2 ... ḳulluḳ ... B_6 ... ḳulluḳ buña d. D_1 ... ḳulluḳ ey aḫī E_6 iderem buña ḳullugı ben aḫī G_5 J_9 ... ḳulluḳlar ... H_{13} ... ḳullıḳ ey aḫī L_6 iderem buña ben ḳulluḳ d.

[367] I ve K'de bu beyit yok | ḫaylī: F_{12} ḫaylu | müddet: D_2 E_7 L_7 zamān | ḳatlarında: B_7 anlarıñla H_{14} anlaruñ ile | ḳaluram: H_{14} J_{10} oluram | pāk: D_2 H_{14} biñ | cemāʿat-ile: B_7 H_{14} J_{10} L_7 cemāʿatle F_{12} c. bile | namāz: A_4 L_7 namāzı G_6 namāzım H_{14} namāzum.

[368] I ve K'de bu beyit yok | pādişāhuñ: B_8 D_3 E_8 J_{11} pādişāhıñ | ḳatında: B_8 yanında | olmayınca: A_6 H_{15} olmayıçaḳ.

[369] I ve K'de bu beyit yok | ḳomaz ... ḳatından: B_9 ḳomaz ḳatından-kim H_{16} ḳatından ḳomaz ki L_9 ... yanında | ben benüm: A_8 B_9 D_4 E_9 G_8 ben benim H_{16} ben kendi | göynüklerümi ... idem: A_8 göyem kendim fikir i. B_9 aḥvālımı bir f. i. D_4 göñlüm içinde yād i. E_9 göñlimi fikir i. G_8 endīşelerim fikir i. H_{16} ḥālumı varum f. i. J_{12} göñlügüm ... L_9 ḥālımı fikir i.

A 45b

0370 Bir zamān anlarda ṭurdum ẕevḳ-ile
İllā içüm ṭolu idi şevḳ-ile[370]

J 15a

0371 Müştāḳam oġlanlara varamazam
Elüm irmez yüzlerin göremezem[371]

H 12b

0372 Firḳat odı cānuma ḳıldı eṣer
Varduġınca ḥasretüm oldı beter[372]

0373 Bir gün oturmış idüm ben fikr-ile
Tesbīḥ ü tehlīl iderdüm ẕikr-ile[373]

(A 46a B 14b E 14b L 14b)

0374 Ḳurān oḳurdum işitdi pādişāh
Ben diñicek eyledi bir ḳatı ah[374]

0375 Anuñ ahı ṭaġlara eṣer ider
Derdümi benüm daḫı beter ider[375]

0376 Döndi eydür çün bilürsin ḳurānı
Fidā ḳılayım senüñ içün cānı[376]

---

[370] I ve K'de bu beyit yok | bir ... ẕevḳ-ile: A_1 b. z. anuñ-ıla ṭ. zevḳ-ile B_{10} b. z. anlarıñla ṭ. zevḳ-ile D_5 ḫaylī z. anda ḳaldım derd-ile E_{10} ḫaylī müddet ḳıldum anda zevḳ-ile F_{15} G_9 ... durdum ... H_{17} çoḳ z. anlar ile zevḳ-ile J_{13} b. z. anda dururdum ... L_{10} ḫaylī müddet ḳaldım anda ẕ. | içüm: J_{13} içim | ṭolu idi: E_{10} H_{17} ṭopṭoludur L_{10} ṭopṭolu | illā ... şevḳ-ile: D_5 bilmezem-ki başıma neler gele.

[371] I ve K'de bu beyit yok | müştāḳam: B_{11} L_{11} müştāḳım | oġlanlara: A_3 E_{11} F_{16} oġlanlaruma G_{10} L_{11} oġlanlarıma H_{18} oġlanlarımı | varamazam: B_{11} F_{16} varımazam E_{11} L_{11} irmezem H_{18} varup görmege J_1 varumazam | müştāḳam ... varamazam: D_6 şevḳ-ile müştāḳam ol oġlanlara | elüm: B_{11} G_{10} H_{18} elim | yüzlerin: A_4 H_{18} L_{11} yüzlerini G_{10} yüzleriñ | göremezem: A_4 görmezem B_{11} F_{16} J_1 görimezem H_{18} şehrime irmege L_{11} görsem | elüm ... göremezem: D_6 n'ideyim kim elim irmez anlara.

[372] I ve K'de bu beyit yok | firḳat: B_{12} J_2 fürḳat | cānuma: A_5 B_{12} E_{12} G_{11} L_{12} cānıma | füirḳat ... eṣer: D_7 yüzlerin görmezem firḳat giçer | varduġınca: E_{12} varduḳça H_1 ṭurduḳça | ḥasretüm: A_6 B_{12} E_{12} G_{11} J_2 L_{12} ḥasretim | oldı beter: B_{12} artdı b. F_{17} o. eṣer J_2 o. biter | varduġınca ... beter: D_7 ḥasret odı cānıma ḳıldı eṣer.

[373] I ve K'de bu beyit yok | oturmış-ıdum: A_7 B_{13} F_{18} H_2 J_3 oturmışdum L_{13} oturmışdım | ben: A_7 benden E_{13} H_2 L_{13} – J_3 bir | fikr-ile: A_7 ẕikir ile L_{13} fikir ile | tesbīḥ ü tehlīl: E_{13} tesbīḥ-i t. J_3 L_{13} tesbīḥ tehlīl | iderdüm: B_{13} L_{13} iderem D_8 E_{13} G_{12} iderdim F_{18} iderler H_2 ider idüm | ẕikr-ile: A_8 L_{13} ẕikir ile B_{13} zikr-ile D_8 zikr-ile H_2 ẕikr.

[374] I ve K'de bu beyit yok | ḳurān oḳurdum: A_1 oḳudum ḳurānı B_1 ḳureni oḳudum E_1 F_{19} ḳ. oḳıdum H_3 ḳ. oḳudum | işitdi: B_1 E_1 eşitdi | ben ... ḳatı: A_2 b. diyiçek e. b. ḳat B_1 diñicegez bir kezin eyledi D_9 diñicegez bir kezin eyledi E_1 dükenicek bir kezin eyledi G_{13} ... kere H_3 diñleyicek bir kezin eyledi J_4 diñicegez eyledi ... L_1 beni diñledi bir eyledi.

[375] D, G, I ve K'de bu beyit yok | anuñ ahı: E_2 anıñ a. H_4 benüm ahum | ṭaġlara: A_3 B_2 daġlara E_2 ṭaġlar | eṣer ider: A_3 te'ṣīr i. B_2 ḳıldı eṣer H_4 aṣar gider | derdümi ... ider: B_2 derdimi benim d. ḳıldı beter E_2 derdimi benim ... H_4 pādişāh eydür benüm senden J_5 d. daḫı benüm biter i. L_2 d. benim beter i.

[376] I ve K'de bu beyit yok | döndi eydür: D_{10} L_3 d. didi F_{21} d. aydur G_{14} H_5 baña e. | bilürsin: H_5 bilürsiñ | fidā ... içün: A_6 f. ḳıluram ... E_3 L_3 saña fidā ḳılayım ben bu G_{14} senüñ-içün fidā ḳılayım H_5 f. ḳılam yoluña başı J_6 ... seniñ ... | cānı: J_6 bu c.

0377 Ḳul olayım ben saña şimden giri
Ḳıldı ʿaşḳuñ cānum içinde yiri[377]

A 46b D 15a

0378 Vardugınca raġbetüm artdı saña
Ḥācetüm var bitüri virgil bañā[378]

F 86a

0379 Dilerem oġlanlarumı alasın
Bunlara ḳurānı taʿlīm ḳılasın[379]

0380 Ben didüm-ki başum üstine alam
Bildügümden bunlara taʿlīm ḳılam[380]

0381 Eyle kim Muṣṭafā ögretdi bize
Ögredeyim ḳullıḳ ideyim size[381]

0382 Getürür ḳatuma ol oġlanları
Başladum taʿlīm iderem anları[382]

A 47a

0383 Gice gündüz oḳuduram yā imām
Tā ḳılınca yidi muṣḥafı tamām[383]

---

[377] B, I ve K'de bu beyit yok | olayım: A_7 olayum | şimden giri: A_7 J_7 şimden girü E_4 şemden gerü G_{15} şimden-girü | ḳıldı: L_4 ḳılaydı | ʿaşḳuñ ... yiri: A_8 ... cānım i. yerü D_{11} ʿaşḳıñ cānım i. y. E_4 L_4 ʿaşḳıñ cānım içinde yeri F_{22} cānum içinde ʿaşḳuñ yeri G_{15} ʿışḳıñ cānım i. yeri H_6 ʿa. c. yeri J_7 ʿışḳıñ cānım içine y.

[378] I ve K'de bu beyit yok | vardugınca ... artdı: B_4 E_2 L_5 daḫı beter raġbetim a. D_1 J_8 daḫı biter raġbetim a. G_{16} v. raġbetim a. H_7 daḫı artuḳ raġbetüm irdi | ḥācetüm: B_4 G_{16} J_8 ḥācetim D_1 E_5 L_5 bir ḥācetim H_7 bir dilegüm | bitüri virgil: A_2 bitürü v. B_4 E_5 bitiri v. H_7 bitüri vir.

[379] I ve K'de bu beyit yok | dilerem: E_6 dileyim | oġlanlarumı: A_3 F_1 G_{17} J_9 oġlanlarum B_5 oġullarımı H_8 oġlanlarımı | alasın: A_3 G_{17} ögredesiñ F_1 örgedesin L_6 alasıñ | bunlara: D_2 H_8 anlara | ḳurānı: H_8 ḳurān | taʿlīm: L_6 – | ḳılasın: A_4 F_1 G_{17} idesin L_6 ḳılasıñ.

[380] I, J ve K'de bu beyit yok | didüm-ki: A_3 F_2 didüm-kim B_6 G_{18} didim-ki E_7 dedim-ki H_9 didüm | başum: A_3 B_6 D_3 E_7 G_{18} L_7 başım | üstine: A_3 D_3 G_{18} L_7 üstüne | alam: H_9 alayım | bildügümden: A_4 B_6 E_7 bildügimden G_{18} bildigimden H_9 ḳurānı | bunlara: D_3 oġluña H_9 anlara | ḳılam: A_4 F_2 idem H_9 ḳılayım.

[381] A, G, I, K ve L'de bu beyit yok | eyle kim: D_4 her ne-kim E_8 aynı-kim J_{10} öyle | ögredeyim ... ideyim: B_7 ögredem ben daḫı ḳulluḳ idem D_4 E_8 ö. ḳulluḳ i. F_3 ögredem taʿlīm idem ben H_{10} ben taʿlīm ḳılam hem J_{10} ögredüm ḳulluḳ eyleyem ben.

[382] B, H, I ve K'de bu beyit yok | getürür ... oġlanları: A_7 g. ol oġlanları ḳatıma D_5 getürüñ ... E_9 vardı getürdi yanıma o. G_{19} g. ḳatıma ... J_{11} getürem L_9 çün getürdi ḳatıma o. | başladum: A_8 başladup D_5 G_{19} L_9 başladım J_{11} başladuram | taʿlīm ... anları: A_8 t. i. ḳurān-ı ʿaẕīme D_5 t. ideyim a. J_{11} t. idem hem a.

[383] G, I ve K'de bu beyit yok | gice: E_{10} gece | oḳuduram: A_1 B_8 H_{11} oḳudılar E_{10} oḳıduram J_{12} oḳudurlar L_{10} oḳurdum | imām: E_{10} imān | ḳılınca ... tamām: A_2 B_8 F_5 ... yedi ... E_{10} ḳ. Muṣṭafā bunlara tamām H_{11} kim muṣḥafı ḫatm olunca t. J_{12} ... muṣḥaf ... L_{10} ḳ. muṣḥafı anlara t.

G 10a

0384 İllā bir ʿaceb bularda görürem
Āyete'l-Kürsīyi sebaḳ virürem[384]

J 15b

0385 Oḳuyıcaḳ ol sebaḳı yā emīr
Oddaġı ḳurşun gibi bunlar erir[385]

0386 Dükenicek gine olur bayaġı
Aʿżāları elleri vü ayaġı[386]

A 47b E 15a L 15a

0387 Baña dirler ey bize ḫayr ögreden
Bizüm-ile luṭfī hem iḥsān iden[387]

0388 Ne ʿacāyıb āyet olur bu āyet
Oḳuyıcaḳ maḥv olur bizden ḥayāt[388]

B 15a

0389 İllā tañrı cānumuz virür yine
Oḳusañ cinnīlerüñ kāfirine[389]

D 15b

0390 Eriyüp ḳurşun gibi aḳar teni
Gider ayruḳ kendüye gelmez cānı[390]

---

[384] I ve K'de bu beyit yok | illā ... görürem: A_3 i. ʿaceb bunlarda görürüm B_9 i. b. ʿa. ḥāl bunlarda g. E_{11} bir ʿacāyıb iş b. görmişem F_6 i. b. ʿacāyıb b. g. H_{12} bir ʿacāyıb ben b. g. J_{13} ... buları g. L_{11} bir ʿacāyıb iş bulardan gördüm | sebaḳ: J_{13} ders | virürem: A_3 virirüm E_{11} vermişem.

[385] I ve K'de bu beyit yok | oḳuyıcaḳ: A_5 F_7 oḳuyınca D_8 J_1 L_{12} oḳuyucaḳ E_{12} oḳıyıcaḳ G_2 oḳuyunca | ol sebaḳı: D_8 bu āyeti E_{12} L_{12} o. āyeti J_1 o. sebātı | emīr: B_{10} imām | oḳuyıcaḳ ... emīr: H_{13} od degin ḳurşun gibi bunlar erir | oddaġı ... erir: A_6 o. bunlar ḳurşun gibi erir B_{10} o. ḳ. g. erir bunlar tamām E_{12} ot[dak]i ... F_7 o. ḳ. g. e. G_2 āteş içinde ḳurşun gibi e. H_{13} oḳuyıcaḳ bu āyeti ey emīr J_1 otdaki ḳ. g. bular e. L_{12} oddaki ...

[386] I ve K'de bu beyit yok | H_{14}'de mısraların yeri depiştirilmiştir | dükenicek ... bayaġı: A_7 gine bunlar oldular b. B_{11} D_9 dükenince yine o. b. E_{13} d. yene ... F_8 d. g. bayaġı olur G_3 diñicek gine olurlar b. H_{14} aʿżāları ayaġ-ıla elleri J_2 diñince yine ... L_{13} d. g. ururlar b. | aʿżāları ... ayaġı: A_8 aʿżāsı elleri ayaḳları B_{11} aʿżāsı vu elleri v. a. D_9 a. cümle eli a. F_8 a. yine dürüst olur G_3 aʿżāsı vu elleri vü a. H_{14} tükenicek yine olur bayaġı J_2 aʿżāsını ve elleri ...

[387] I ve K'de bu beyit yok | baña: L_1 bize | dirler: A_1 dirler idi B_{12} derler D_{10} didiler G_4 eydür J_3 dir | ey: A_1 B_{12} D_{10} J_3 – | ḫayr: A_1 J_3 ḫayır B_{12} E_1 ḳuren F_9 ʿilm | bizüm-ile: A_2 L_1 bizümle D_{10} bizim ile E_1 bizim-ile H_{15} bizlere | luṭfī ... iḥsān: A_2 luṭf-ıla i. B_{12} luṭıf u i. D_{10} ḫayr u i. F_9 luṭf u i. H_{15} luṭfla i. L_1 l. iḥsān | iden: H_{15} L_1 eyleyen.

[388] I ve K'de bu beyit yok | ʿacāyıb: B_{13} D_{11} ʿaceb | āyet ... āyet: B_{13} āyetdür ki işbu ā. D_{11} ā. o. hem bu ā. E_2 ... āyāt H_{16} olur ki bu ā. L_2 ā. o. āyet | oḳuyıcaḳ: A_4 J_4 oḳuyucaḳ B_{13} oḳuyınca D_{11} oḳuyuçaḳ muṣḥafı | maḥv: J_4 maḥf | bizden: J_4 bizde.

[389] D, I ve K'de bu beyit yok | illā: J_5 i. ḥa | cānumuz: A_5 B_1 G_6 cānımuz E_3 cānımuzı J_5 cānımız | virür: E_3 virir | yine: bize J_5 L_3 gine | oḳusañ: A_6 F_{11} L_3 oḳısañ G_6 oḳusan H_{17} oḳursañ | cinnīlerüñ kāfirine: B_1 cinnīleriñ k. E_3 bunları kāfirler cinnīler yene G_6 cinnīleriñ kāfirlerine H_{17} c. kāfiri L_3 bu c. k.

[390] G, I ve K'de bu beyit yok | aḳar teni: E_4 olur t. F_{12} H_{18} a. ḳanı | gider: A_8 gideler | ayruḳ kendüye: A_8 artuḳ gövde dek D_1 imdi k. E_4 ayrıḳ kendiye F_{12} a. gövdeye | cānı: H_{18} teni.

A 48a H 13a

0391 Pes yatıcaḳ bir gişi bu āyeti
Oḳusa bulmaya şeyṭān furṣatı[391]

0392 Ger dilerseñ ḳahr idesin şeyṭānı
Dāʾimā ḳoma dilüñden sen anı[392]

0393 Ger dilerseñ ḫayra döne işüñüz
Ḳurtula cümle ḳadadan başuñuz[393]

0394 İş ḥaḳuñ ḳudret ḥaḳuñdur ey faḳī
ʿAḳluñ var ise düni gün ḳurān oḳı[394]

0395 İşit imdi sen bu ʿacāyıb işi
Er esen olsa neler görür başı[395]

0396 Bir gün oturmış idüm ḳayġu-ıla
Ḥaḳ teʿālā ḳayġu virmesün ḳula[396]

A 48b

0397 Ol ḳadar endīşe düşdi özüme
Ḳayġu ile uyḫu geldi gözüme[397]

0398 Yatur iken düşde gördüm yā ʿAlī
İşit imdi bu ʿacāyıb aḥvālı[398]

---

[391] F, I ve K'de bu beyit yok | pes ... gişi: E_5 beş kere oḳusa b. g. H_1 p. y. her g. | oḳusa: A_2 L_5 oḳısa D_2 oḳuya | bulmaya şeyṭān: B_3 b. cinnī E_5 şeyṭān bulmaya | furṣatı: A_2 D_2 fırṣatı.

[392] I ve K'de bu beyit yok | H_2'de mısraların yeri değiştirilmiştir | dilerseñ: A_3 dilersiñ D_3 dilersin G_8 L_6 dilersen | ḳahr idesin: A_3 E_6 ḳahır idesiñ J_8 ḳahır i. | şeyṭānı: D_3 E_6 L_6 düşmānı | ger ... şeyṭānı: H_2 dāʾimā ḳomañ diliñüzden sübḥānı | dilüñden: A_4 B_4 E_6 J_8 diliñden G_8 dilinden | sen anı: A_4 anı B_4 s. bunı F_{13} s. beni | dāʾimā ... anı: D_3 d. dilinden ḳoyma raḥmānı H_2 ger dilersiz ḳahr idesiz şeyṭānı L_6 d. ḳ. sen dilinden a.

[393] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | dilerseñ: D_4 dilersin | işüñüz: D_4 işiñiz | başuñuz: D_4 başıñız.

[394] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ḥaḳuñ: D_5 ḥaḳıñ | ḥaḳuñdur: D_5 ḥaḳıñdur | ʿaḳluñ: D_5 ʿaḳlıñ.

[395] D, G, I ve K'de bu beyit yok | işit: L_7 işid | sen ... ʿacāyıb: A_5 bu ʿaceb B_5 ...ʿaceb E_7 yene bir ʿa. F_{14} L_7 yine ʿa. J_9 yine bu ʿaceb | er ... görür: B_5 insān olanıñ çoḳ ḥāl g. E_7 insān olsa kim neler gördi H_3 er arslan o. ... L_7 e. isen ol kim neler g. b.

[396] I ve K'de bu beyit yok | oturmış idüm: A_7 F_{15} oturmışken B_6 E_8 L_8 oturmışdım D_6 oturmışam | ḳayġu-ıla: D_6 ben ḳayġu ile | bir ... ḳayġu-ıla: H_4 oturmışdum ben daḫı bu fikr ile | virmesün: A_8 virmeye B_6 virmesin E_8 verir mālıñ | ḳula: H_4 bir dile.

[397] I ve K'de bu beyit yok | endīşe: E_9 endīşeye | düşdi: E_9 düşdüm F_{16} üşdi | özüme: B_7 ögüme E_9 ol zamān G_{10} özime H_5 gönlüme | ḳayġu ile: H_5 ġayġu ile | uyḫu: B_7 D_7 F_{16} G_{10} J_{11} L_9 uyḳu | geldi gözüme: E_9 g. g. hemān G_{10} girdi gözime J_{11} gelmez g.

[398] G, I ve K'de bu beyit yok | yatur iken: A_3 yatur E_{10} yatır i. | düşde gördüm: A_3 görürüm düşde E_{10} görürüm ben H_6 düş görürem L_{10} gördüm ben | yatur ... ʿAlī: D_8 uyḳu içre düşde gördüm ben daḫı | işit: D_8 H_6 diñle | imdi ... aḥvālı: B_8 i. bir ʿa. ... D_8 bu sözlerimi sen ey aḫī E_{10} L_{10} i. sen bu ḥālı yā velī H_6 i. sen bu ʿacāyıb ḥālı J_{12} ... ḥālı.

0399 Düşde gördüm Medīneye varuram
Muṣṭafānuñ ravżasında ṭururam[399]

J 16a 0400 İnerem ḳabrin ziyāret iderem
Dönerem andan evüme giderem[400]

0401 Girürem evüm içine bir zamān
Hem direm buldum bu ġurbetden emān[401]

A 49a D 16a 0402 Görürem evümde oġlanlarumı
I 1a Ol cānumdan yigirek cānlarumı[402]

E 15b L 15b 0403 Baġruma başup buları aġlaram
Ḥasret ile cigerümi ṭaġlaram[403]

0404 Bu düşüñ içinde iken ol zamān
Ḳulaġuma bir ün geldi nāgihān[404]

0405 Pādişāh çün aġladuġumı görür
Düş içinde beni gelür uyarur[405]

---

[399] G, I ve K'de bu beyit yok | gördüm: E_{11} görürem | Medīneye: E_{11} Medīne | varuram: A_5 varurum D_9 varıram E_{11} varam L_{11} vardum | Muṣṭafānuñ: B_9 E_{11} Muṣṭafānıñ H_7 Muṣṭafā | ravżasında ṭururam: A_6 ravżasına ṭururum B_9 L_{11} ravżasına girürem D_9 ravżasını görürem E_{11} ravżına girürem F_{18} J_{13} r. dururam H_7 ravżasına yüzüm sürürem.

[400] I ve K'de bu beyit yok | inerem ḳabrin: A_7 i. ḳabri E_{12} öperem ḳ. G_{11} varup resūl ḳ. H_8 orda ḳ. L_{12} öperem ḳabriñ | ziyāret iderem: E_{12} J_1 L_{12} z. ḳıluram | dönerem: F_{19} dönüben | evüme: A_7 D_{10} E_{12} G_{11} H_8 J_1 L_{12} evime | giderem: E_{12} J_1 L_{12} gelürem.

[401] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | evüm: D_{11} evim | buldum: D_{11} buldım.

[402] K'de bu beyit yok | görürem: G_{12} görirem H_9 [gö]rürem J_2 gördüm | evümde: B_{11} D_1 E_{13} G_{12} L_{13} evimde J_2 anda | oġlanlarumı: A_1 D_1 G_{12} L_{13} oġlanlarımı B_{11} oġlanlarım | görürem ... oġlanlarumı: I – | ol ... cānlarumı: A_2 o. cānımdan yegrek c. B_{11} o cānımdan daḥı yegrek cānlarım D_1 hem cānımdan y. ol cānlarımı E_{13} ... yegrek ol c. F_{20} o. c. içerü c. G_{12} o. cānımdan sevgülü cānlarımı H_9 o c. daḥı yigrek cānumı J_2 o. cānımdan yig c. L_{13} ... yegrek c.

[403] K'de bu beyit yok | F_{21}'de mısraların yeri değiştirilmiştir | baġruma: B_{12} D_2 E_1 G_{13} H_{10} baġrıma | başup buları: A_3 başıp bunları E_1 G_{13} H_{10} b. bunları I_2 buları basup | aġlaram: A_3 aġlarum | ḥasret ile: E_1 ḥasretle | cigerümi: A_4 cigerüm D_2 J_3 L_1 çigerimi E_1 G_{13} I_3 cigerimi F_{21} yüregümi H_{10} ben cigerüm | ṭaġlaram: A_4 ṭaġlarum B_{12} daġlaram L_1 ṭaġlarım.

[404] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ḳulaġuma: D_3 ḳulaġıma.

[405] K'de bu beyit yok | pādişāh: I_4 pāẕişāh | çün ... görür: A_5 ... aġladuġum ... E_2 L_2 ... aġladuġımı ... G_{14} ... aġladığımı ... H_{11} ç. aġladuġum hem g. I_4 aġladuġumı çün g. J_4 aġladuġumı g. | beni gelür: B_{13} I_5 gelüp beni F_{22} geldi beni H_{11} gelür beni | uyarur: G_{14} uyarır | düş ... uyarur: E_2 beni gelür düş içinde uyarur L_2 beni gelür düş içinden u.

B 15b

0406 Ḳoçmış iken oġlumı uyanuram
Henüz anı ḳucaġumda ṣanuram[406]

0407 Göñlüme itdüm-ki bu ne iş idi
Fikr-i ḫayālden giçen teşvīş idi[407]

A 49b

0408 Sulṭān eydür yā Temīm digil baña
Kimse bizden ziyān itdi mi saña[408]

0409 Yatur iken düş içinde aġladuñ
İşde bu kez sen cigerüm ṭaġladuñ[409]

0410 İşidicek sözini ṭurdum örü
Sözümi işit şāhum baḳġıl berü[410]

F 86b I 1b

0411 Ben didüm ki kimse ziyān itmedi
Kimsenüñ baña elemi yitmedi[411]

0412 Döndi eydür pes niye aġlar gözüñ
Söyle bize bilelüm nedür sözüñ[412]

D 16b

0413 Söyle bize bilelüm nedür ḥāluñ
Ḫāb içinde nice olmış aḥvāluñ[413]

---

[406] F ve K'de bu beyit yok | ḳoçmış iken ... uyanuram: A_7 ḳoçuşmışken oġlanlarumla uyuram D_5 ... uyanıram E_3 ḳoçmışken ... G_{15} ḳoçmuş iken o. uyanıram I_6 ḳoçmışken ben anı u. L_3 ḳoçmışken oġlımı u. | henüz ... ṣanuram: B_1 daḫı anı ḳucaġımda ṣ. D_5 h. ḳucaġımda anı ṣanaram E_3 J_5 h. a. ḳucaġımda ṣ. G_{15} ṣanki anı ḳucaġımda ṣ. H_{12} ... görürem L_3 ... ḳucaġımdan ...

[407] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | itdüm-ki: D_6 itdim-ki.

[408] K'de bu beyit yok | eydür: D_7 ider F_{23} aydur | yā: A_1 – F_{23} J_5 ey | Temīm: A_1 B_2 I_8 Temmim D_7 H_{13} Temim | digil: A_1 eyit B_2 E_4 H_{13} eyitgil D_7 J_6 L_4 itgil F_{23} söyle | baña: H_{13} bize | kimse: I_9 kimsene | ziyān ... saña: A_2 ziyān-mı itdi s. F_{23} z. mı etdi s. G_{16} ziyān mı itdi s. H_{15} z. etdi m. size I_9 ziyān ider s.

[409] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | aġladuñ: D_8 aġladıñ | cigerüm: D_8 çigerim | ṭaġladuñ: D_8 ṭaġladıñ.

[410] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | sözini: D_9 sözüni | şāhum: D_9 şāhım.

[411] K'de bu beyit yok | didüm ki: A_3 B_3 F_1 L_5 didüm D_{10} E_5 G_{11} didim-ki I_1 | ziyān: A_3 mużżarraʿ B_3 żarār F_1 mażarrat G_1 żarar | itmedi: B_3 L_5 eylemedi E_5 F_1 H_{14} etmedi | kimsenüñ: B_3 E_5 L_5 kimseniñ | baña: D_{10} – | elemi: A_4 F_1 G_{11} ziyānı B_3 J_7 kelāmı | yitmedi: B_3 olmadı E_5 F_1 H_{14} L_5 yetmedi.

[412] K'de bu beyit yok | döndi : G_{18} baña | eydür: B_4 L_6 didi D_{11} ider | pes niye: A_5 F_2 J_8 pes neye B_4 H_{15} yā niçün E_6 I_3 sen neye G_{18} neye | aġlar gözüñ: A_5 a. gözün B_4 D_{11} aġladıñız G_{18} a. bu gözüñ H_{15} a. özüñ L_6 aġlarsun | söyle ... sözüñ: A_6 s. b. nedür senüñ s. B_4 bize söyle görelim ne ḫālıñuz D_{11} cigerimizi bizim ṭaġladıñız G_{18} s. b. görelim n. s. H_{15} yaşlar ile şöyle ṭolmışdur s. I_4 söylegil hem b. n. s. J_8 ... biz ... L_6 ... sözün.

[413] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | bilelüm: D_1 bilelim.

0414 Ben didüm-ki şāha kim düş görmişem
Düş içinde Medīneye varmışam[414]

A 50a G 10b 0415 Muṣṭafā ḳabrin ziyāret itmişem
Dönüben andan evüme gitmişem[415]

0416 Görmişem oġlanlarumuñ yüzini
I 2a Hem işitmişem bularuñ sözini[416]

0417 Fürḳatı cānuma eṣer itdi uş
Ḥasretümi daḫı beter itdi uş[417]

0418 Ġurbet içre gör ki neler görmişem
Çoḳ şükür kim ḥasretüme irmişem[418]

H 13b J 16b 0419 Anuñ içün aġlaram aḳar yaşum
Kim ġarīblıḳda neler gördi başum[419]

---

[414] K'de bu beyit yok | ben ... görmişem: A_7 b. didüm ş. düşde görürem B_5 b. didüm ey şāh d. g. D_2 b. didim-ki ey şehā diş g. E_7 b. dedim-ki ş. düş g. F_3 şāha didüm ben düş görürem G_{19} didüm pādişāhum düşde görürem H_{16} b. d. ey şāh d. g. I_5 b. didüm ş. ... J_9 b. didüm ey şāhım düş görürem L_7 b. didim-ki ey şāhum d. g. | düş ... varmışam: A_8 kim resūlüñ ravżasına girürem D_2 düşde gördüm M. v. E_7 d. i. Medīne irmişem F_3 kim resūlüñ türbesine varuram G_{19} kim resūlüñ ravżasına varıram H_{16} düşde gördüm-ki M. irmişem I_6 düşde gördüm M. varmışam J_9 düşümde ben M. varuram L_7 ... irmişem.

[415] K'de bu beyit yok | Muṣṭafā ... itmişem: A_1 türbeyi çün-kim z. iderem B_6 Muṣṭafānıñ ravżasına varuram D_3 E_8 L_8 ... iderem F_4 G_1 türbeyi çün-kim ziyāret iderem I_7 ... ḳılmışam J_{10} Muṣṭafānuñ ravżasında dururam | dönüben: E_8 F_4 L_8 dönerem H_{17} dönüp | evüme: D_3 E_8 F_4 G_1 L_8 evime H_{17} kendi evime | gitmişem: A_2 D_3 E_8 F_4 L_8 giderem G_1 varıram | dönüben ... gitmişem: B_6 inerem ḳabrin ziyāret iderem J_{10} inerem ḳabrin ziyāret ḳıluram.
J_{11}'de daha sonra şu beyit gelmektedir: dönerem andan evime giderem / varuram evüm içinde dururam

[416] G ve K'de bu beyit yok | F_5'de mısraların yeri değiştirilmiştir | görmişem ... yüzini: A_3 görürüm o. yüzüni B_7 dönerem andan evüme gelürem D_4 g. oġlanlarımıñ yüzüni E_9 I_9 ... yüzüni F_5 hem işidürem bularuñ sözini H_{18} g. oğlanlarımuñ yüzüni J_{12} görürem ... yüzin | hem ... sözini: A_4 işidürem bularuñ ben sözüni B_7 oġlumıñ yüzine baḳup dururam D_4 h. i. olarıñ sözüni E_9 I_1 ... sözüni F_5 görürem oġlanlarumuñ yüzini H_{18} hep i. anlaruñ sözüni J_{11} h. işidürem b. sözin L_9 ... buların ...

[417] G ve K'de bu beyit yok | fürḳatı ... uş: A_5 firḳatı cānıma ... B_8 ... etdi ... D_5 ayrılıḳ cānıma eṣer eyledi E_{10} L_{10} cānıma firḳat odı kār eyledi F_6 ... etdi çün H_{19} cānuma fürḳat eṣeri irdi u. I_2 cānıma itdi eṣer fürḳatları | ḥasretümi: A_6 D_5 L_{10} ḥasretimi F_6 J_{13} ḥasreti H_{19} ḥasretüm I_3 cigerümi | daḫı ... uş: D_5 d. biter eyledi E_{10} d. bize ah eyledi F_6 baġrumı yaḳdı cūş H_{19} d. ziyāde oldı ḫoş I_3 yaḳar ḥasretleri J_{13} d. biter yaḳdı ḫoş L_{10} d. beter eyledi.

[418] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ḥasretüme: D_6 ḥasretime.

[419] E ve K'de bu beyit yok | anuñ içün: B_9 anıñ-çun I_4 anıñ-ıçun J_1 anuñ-çun | aġlaram: A_7 aġlarum D_7 L_{11} derd-ile | yaşum: D_7 G_2 L_{11} yaşım | kim ... başum: A_8 ... başım B_9 D_7 L_{11} bu ġ. n. g. başım G_2 k. ġarīblikde ... H_1 J_1 bu ḳarīblikde ... I_5 bu ġ. ...

A 50b

0420 İy ʿaceb derdüme dermān ola mı
Ya gözüm oġlanlarumı göre mi[420]

0421 Yoḫsa ḥasret-ile çıḳa mı cānum
Aġladuġum anuñ içündür benüm[421]

I 2b L 16a

0422 Ḥasret-ile vaṭanumdan ayruyam
Ẓāhirüm ṣaġ bāṭınumda ṣayruyam[422]

0423 Bu derdüme bir çāre ide idüm
Evüm oġlanlaruma gide idüm[423]

D 17a E 16a

0424 Sulṭān eydür yā Temīm ilüñüze
Ne-ḳadarlıḳ yol durur eydüñ bize[424]

0425 Ya daḫı varup ilüñ görür misin
İşbu derdüñ çāresin ḳılur mısın[425]

A 51a B 16a

0426 Ben didüm-kim şehā ben ne bileyim
Bilmezem çün nice ḫabar vireyim[426]

---

[420] K'de bu beyit yok | iy: B_{10} D_8 E_{11} G_3 J_2 L_{12} ey | ʿaceb: H_2 ʿacāyıb | derdüme: B_{10} D_8 E_{11} G_3 L_{12} derdime H_2 derde | ola mı: A_1 H_2 J^2 ire mi | ya: D_8 E_{11} H_2 I_7 L_{12} – | oğlanlarumı ... mi: D_8 L_{12} oğlancıḳlarımı ... G_3 oğlanlarımı ... H_2 bir daḫı oğlancuḳlarumı g. m. I_7 oğlancuḳlarumı g. m.

[421] K'de bu beyit yok | yoḫsa: H_3 yoḳsa | ḥasret-ile: E_{12} L_{13} ah derd-ile H_3 bu ḥasretle | çıḳa mı: E_{12} çıḳar H_3 çıḳa | cānum: B_{11} D_9 G_4 J_3 L_{13} cānım I_8 canum | aġladuġum: G_4 L_{13} aġladuġım | anuñ içündür: E_{12} anıñ-çundur G_4 H_3 J_3 L_{13} anuñ-çundur I_9 anıñ-çundur | benüm: E_{12} G_4 L_{13} benim | aġladuġum ... benüm: B_{11} bu ġurbetde ḳalan dertlü cānım.

[422] F, G, H ve K'de bu beyit yok | ḥasret-ile ... ayruyam: B_{12} ḥasretimden vaṭanımdan a. D_{10} J_4 ḥ. vaṭanımdan a. E_{13} L_1 ḥ. vaṭanımdan ayrıyam I_1 çoḳ zamāndur vaṭanumdan ayrıyam | ẓāhirüm ... ṣayruyam: A_6 ẕ. ṣ. bāṭınımda ṣ. B_{12} ẓāhirim ṣ. bāṭınım ṣ. D_{10} ẓāhirim ṣ. bāṭınımdan ṣ. E_{13} ẓāhirim ṣ. bāṭınımdan ṣayrıyam J_4 ẕ. saġ bāṭınımdan ṣ. L_1 ẕ. saġ bāṭınımdan ṣayrıyam.

[423] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | derdüme: D_{11} derdime | idüm: D_{11} idim | evüm: D_{11} evim | idüm: D_{11} idim.

[424] K'de bu beyit yok | eydür: D_1 ider F_{10} aydur L_2 eydir | yā: F_{10} ey | Temīm: A_7 B_{13} I_3 Temmim L_2 T. Dār | ilüñüze: A_7 B_{13} H_4 iliñüze D_1 iliñize E_1 eliñüze I_3 ilüñize L_2 idiñüze | ne-ḳadarlıḳ ... bize: A_8 n. ḳadar yoldur eydiñiz b. B_{13} n. ḳadar ... D_1 n. ḳadar yol ola idüñüz b. E_1 n. ḳadar yıllıḳ yoldur idüñ b. F_{10} ḳaç yılda varılur bilüñüze G_5 n. ḳadar yıldır-ki bundan size H_4 n. ḳadar yoldur ḫabar vir biz[e] J_5 n. y. ola idüñ b. L_2 ... idün ...

[425] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ilüñ: D_2 iliñ | derdüñ: D_2 derdiñ.

[426] K'de bu beyit yok | didüm kim: B_1 didim D_3 G_6 didim-ki E_2 dedim-ki F_{11} didüm H_5 L_3 didüm-ki J_6 itdüm-ki | şehā: A_1 E_2 H_5 şāha B_1 J_6 ey şāhım D_3 ey şehā F_{11} iy şāh G_6 pādişāhım L_3 şāhum | ben ... bileyim: A_1 ... bileyem B_1 D_3 E_2 L_3 ne bileyim G_6 ne bilem H_5 I_5 ne bileyüm | bilmezem: E_2 bilmezim | çün nice: E_2 ne-çün n. H_5 ya niçe I_6 ben nice | vireyim: A_2 vireyem G_6 virem.

0427 Diñle beni ey Temīm sen-daḫı
Saña ne söz direm imdi ben daḫı[427]

0428 Dir ki yitmiş yıllıḳ aña yol-durur
İllā ki zaḥmet meşaḳḳat bol-durur[428]

0429 Gice gündüz ṭurmadın sürmek gerek
I 3a Andan ol menzilüñe irmek gerek[429]

0430 Nice deñizler daḫı geçe gişi
Andan ire esen olursa başı[430]

0431 Çün işitdüm anı cāndan bizerem
Bir uġurdan ümīdümi üzerem[431]

0432 Bir zamān geçdi bu sözüñ üstine
Yā ʿAlī bir derde düşdüm yine[432]

0433 Daḫı bir kez derd-ile eyledüm ah
Benüm ahumı işitdi pādişāh[433]

---

[427] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[428] K'de bu beyit yok | dir ... yol-durur: A_3 ... yetmiş ... B_2 didi yetmiş ... D_5 sulṭān ider yitmiş y. y. E_3 deyeyin kim aña yetmiş yıllıḳ yol-durur F_{12} ... yetmiş y. yoldur aña G_7 döndi eydür yitmiş yıllıḳ yol-durur H_6 didi yetmiş y. yol-durur I_7 sulṭān eydür yitmiş y. yol-durur J_7 di ki ... L_4 d. k. aña yetmiş yıllıḳ y. | illā ... bol-durur: B_2 ḳatı zaḥmetlü meşaḳḳatlu-durur D_5 i. zaḥmet ... E_3 i. meşaḳḳat zaḥmet yol-durur F_{12} i. kim z. m. boldur G_7 ... çoḳ-durur H_6 J_7 ...yol-durur I_8 i. zaḥmet çoḳ uzaḳ yol durur L_4 i. zaḥmet ki meşaḳḳatli yol-durur.

[429] K'de bu beyit yok | ṭurmadın: A_5 D_6 G_8 H_7 ṭurmayup B_3 durmayup E_4 L_5 ṭurmadan F_{13} du[r]madan J_8 durmadın | sürmek: B_3 H_7 J_8 gitmek G_8 giçmek | gice ... gerek: G_8 niçe deñizler daḫı giçmek gerek | andan: D_6 E_4 L_5 anda | menzilüñe irmek: A_6 menzile ki i. B_3 menziliñe yetmek D_6 E_4 menziliñe irmek F_{13} m. ermek G_8 ıraḳ yere i. H_7 menzile i. J_8 menziliñe yitmek L_5 menziline i.

[430] A, G ve K'de bu beyit yok | nice: F_{14} nece H_2 neçe | daḫı geçe: B_4 geçer daḫı D_7 d. giçer E_5 d. geçersen F_{14} J_9 L_6 d. geçer H_8 geçe giden | andan: D_7 anda I_3 iren | ire: B_4 F_{14} J_9 irer D_7 iresin | esen ... başı: B_4 āsān ... D_7 eviñe sen gişi H_8 ger āsān olursa işi I_3 ger esen ola b.

[431] A ve K'de bu beyit yok | işitdüm: B_5 eşitdüm D_8 L_7 işitdim E_6 eşitdim ki G_9 eşitdim | anı ... bizerem: B_5 a. andan b. E_6 canumdan b. G_9 bunı c. bezerem I_4 ben ḫoẕ anı b. | bir uġurdan: H_9 bu kez | ümīdümi: B_5 G_9 L_7 ümīdimi D_8 umudumı E_6 umudımı H_9 cāndan ümīdimi I_5 ümīẕümi | üzerem: B_5 G_9 I_5 keserem.

[432] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | üstine: D_9 üstüne | düşdüm: D_9 düşdim.

[433] A ve K'de bu beyit yok | daḫı: E_7 yā aḫī | bir kez: D_{10} bir gün I_6 bed-ter | derd-ile ... ah: B_6 d. eyledim a. D_{10} d. didim bir a. F_{16} d. ah iderem G_{10} ... eyledim ... L_8 eyledim derd-ile a. | benüm: B_6 E_7 G_{10} H_{10} benim J_{11} bu | ahumı: B_6 D_{10} E_7 G_{10} L_8 ahımı | işitdi pādişāh: B_6 eşitdi çün p. E_7 eşitdi padişāh J_{11} göricegez p. | benüm ... pādişāh: F_{16} pādişāh ahum işidüp gör n'iderem.

0434 Döndi eydür yā Temīm digil baña
Ne ḳatı ah eyledüñ n’oldı saña[434]

D 17b I 3b 0435 Ben didüm-ki şehā kim yitmiş güne
Ümīdüm var mı ki ölmeyem gine[435]

J 17a 0436 Bu ḫo yitmiş yıl imiş ḳaçan olur
Aña degin biñ benüm gibi ölür[436]

0437 Ḳaçan olur varup evüm göreyim
Ya daḫı ümīdlerüme ireyim[437]

0438 Döndi sulṭān yine baña söyledi
Bir söz-ile göñlümi ḫoş eyledi[438]

A 51b 0439 Baña eydür göñlüñi ḫoş ṭut ḫoca
Seni ilüñe iledem bu gice[439]

L 16b 0440 Bu gice içinde seni ilüñe
I 4a Gönderem ṭurmaya kimse yoluña[440]

---

[434] A ve K’de bu beyit yok | eydür: D_{11} ider E_8 itdi F_{17} aydur L_9 didi | Temīm: B_7 I_8 Temmim D_{11} H_{11} Temim | digil: B_7 E_8 eyitgil F_{17} eyitgil D_{11} J_{12} L_9 itgil H_{11} direm I_8 eyit | baña: E_8 bize H_{11} saña | eyledüñ: B_7 E_8 G_{11} eylediñ L_9 eyledin | n’oldı saña: D_{11} digil baña E_8 n. size G_{11} söyle baña H_{11} itgil baña.

[435] A ve K’de bu beyit yok | didüm-ki: B_8 didim D_1 G_{12} didim-ki E_9 dedim-ki F_{18} didüm I_1 didüm kim | şehā: B_8 D_1 E_9 L_{10} ey ş. F_{18} H_{12} ey şāh G_{12} şāha I_1 iy ş. | kim ... güne: B_8 yetmiş ay yıl g. D_1 I_2 yitmiş g. E_9 yetmiş g. F_{18} k. yetmiş g. H_{12} yetmiş-ile L_{10} yetmiş yıla | ümīdüm: B_8 D_1 E_9 ümīdim G_{12} I_2 ümīẕüm L_{10} ümīdi | var ... gine: B_8 v. m. k. diri olam yine D_1 var idi-ki dirilem yine E_9 v. m. ḳalam yene F_{18} vardı irişem g. G_{12} v. m. k. irişem g. H_{12} v. m. k. ö. kim bile I_2 v. m. k. bu ʿömrüm ḳana L_{10} v. m. diri ḳalam yine | ümīdüm ... gine: J_{13} bilür miyem ki diri olam yine.

[436] A ve K’de bu beyit yok | bu ... ḳaçan: B_9 b. ḫod yetmiş yıldır ḳ. D_2 b. ḫod y. yıllıḳ yol E_{10} bir ḫoş yetmiş yılmış ḳ. F_{19} b. ḫod y. yılmış ḳ. G_{13} ... ḫod ... H_{13} yitmiş yıllıḳ yol daḫı ḳanca I_3 b. ḫ. y. yılmış ḳ. J_1 b. ḫod y. yıllıḳ yol ḳ. L_{11} b. yetmiş yıllıḳ yol tamām | benüm: B_9 E_{10} benim | aña ... ölür: G_{13} bunda şāhım hem benim ḥālım n’olur H_{13} tükenür mi bu ġarīb ġurbetde ḳalur.

[437] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ḳaçan: D_3 haçan | evüm: D_3 evim.

[438] K’de bu beyit yok | sulṭān ... baña: B_{10} s. baña yine D_4 H_{14} baña yine sulṭān E_{11} s. yene b. G_{14} baña yine bir söz | bir söz-ile: B_{10} F_{20} H_{14} bu s. D_4 E_{11} I_6 L_{12} b. geleci | ḫoş: B_{10} G_{14} şāẕ D_4 F_{20} şād J_2 şāz.

[439] K’de bu beyit yok | eydür: D_5 ider | göñlüñi: E_{12} göñüli G_{15} göñlüni I_7 göñliñi J_3 göñlümi L_{13} göñlini | ḫoş: G_{15} – | ṭut: A_1 طوب F_{21} I_7 J_3 dut | ḫoca: E_{12} iy ḫace G_{15} L_{13} ey ḫoca H_{15} yā ḫoca | ilüñe iledem: A_2 iliñe i. B_{11} i. iltirem D_5 göndürem eviñe E_{12} eletem eviñe F_{21} evüñe i. G_{15} ilüne iltem H_{15} i. iletem L_{13} i. eyletem | bu gice: E_{12} ben bu g.

[440] F, J ve K’de bu beyit yok | seni: I_9 āsān | ilüñe: A_3 B_{12} E_{13} iliñe D_6 eviñe G_{16} L_1 ilüne | gönderem ... yoluña: A_4 kimse ṭurmaya senüñ y. B_{12} g. gidesin y. D_6 göndürem ṭ. k. yolıña E_{13} vereyim kimse ṭurmaya yolıña G_{16} göndereyim ... H_{16} vireyim kimse ṭurmaya y. I_1 viribiyem ṭurmayasın y. L_1 g. kimse ṭurmaz yolına.

0441 Bu söze ne dirsin ey Temīm sen
Uş evüñe göndereyim ṣaġ esen[441]

0442 Ben didüm-ki sen bilürsin ey pāşā
ʿÖmrüñ uzun ola [vü] sen yig yaşa[442]

0443 Ṣaġ esen ger ben evüme gidem
ʿÖmrüm olduḳça saña duʿā idem[443]

E 16b 0444 Aldı benüm elüm eline gider
Girdi baḳçası içine seyr ider[444]

B 16b H 14a 0445 Görürem anuñ içinde iy ebī
Bir muʿaẓẓam ḳaya var bir ṭaġ gibi[445]

A 52a D 18a F 87a 0446 Cinnīler ol ḳayayı delmiş-dürür
Sulṭānuñ zindānı ol olmış-durur[446]

0447 Bir demür ḳapusı var-ıdı anuñ
Cinnīler ṭopṭolu içi zindānuñ[447]

G 11a I 4b 0448 Şāh irişdi zindānuñ ḳapusına
Ḳapucı ṭurdı şāhuñ ṭapusına[448]

---

[441] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | dirsin: D_7 dirseñ | evüñe: D_7 eviñe.
[442] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | didüm-ki: D_8 didim-ki | uzun: D_8 uzuñ | vü: D_8 – | sen: D_8 señ.
[443] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | evüme: D_9 evime.
[444] K'de bu beyit yok | elüm: L_2 elim | girdi: A_6 كَرِيْدِيْ | benüm ... eline: B_{13} benim elim e. D_{10} beni evine E_1 beni elümi e. G_{17} benim elim | baḳçası: A_6 E_1 L_2 baḫçası F_{22} baġçesi I_3 baḫça | içine: A_6 F_{22} I_3 L_2 içinde H_{17} içini | seyr ider: A_6 G_{17} seyir i. I_3 seyrān i.
[445] K'de bu beyit yok | görürem: A_7 D_{11} G_{18} H_1 J_5 gördüm | anuñ: A_7 a. kim B_1 G_{18} anıñ | iy ebī: A_7 B_1 D_{11} E_2 G_{18} L_3 ey e. D_{11} G_{18} H_1 i. aḫī J_5 ay gibi | ḳaya: B_1 ṭaş D_{11} H_1 ḳubbe | var: D_{11} E_2 L_3 vardır H_1 vardur | bir: A_8 D_{11} E_2 H_1 L_3 –.
[446] G ve K'de bu beyit yok | ḳayayı ... delmiş-dürür: B_2 ṭaşa ṭolmış ṭurur D_1 ḳubbeye ṭolmış ṭurur E_3 ḳayaya ṭolmış ṭurur H_2 ḳubbeye ṭolmış-durur L_4 ḳayaya ṭolmışdır | sulṭānuñ: B_2 sulṭān D_1 E_3 sulṭānıñ | zindānı ... olmış-durur: A_2 ol zindānı olmuş-durur B_2 ol zindāna geldi ṭurur E_3 z. olmuş ṭurur F_1 J_6 ol zindānı o. L_4 z. olmuş-durur.
[447] K'de bu beyit yok | demür: G_{19} demirden H_3 demürden | var-ıdı: A_3 F_2 G_{19} L_5 vardur D_2 H_3 var idi E_4 vardı | anuñ: B_3 E_4 anıñ | cinnīler ... zindānuñ: B_3 E_4 G_{19} ... zindānıñ D_2 H_3 ṭopṭolu cinnī içi ol z. F_2 c. ṭ. içinde z. J_7 ... ṭolu-ıdı
[448] K'de bu beyit yok | irişdi: D_3 yöridi E_5 erişdi H_4 irdi | zindānuñ: B_4 D_3 E_5 G_1 zindānıñ | ṭurdı: G_1 geldi J_8 L_6 durdı | şāhuñ: B_4 D_3 E_5 G_1 L_6 şāhıñ I_2 şehüñ | ṭapusına: D_3 ṭapusuna I_2 ḳarşusına.

0449 Pādişāh çün gördi anuñ ṭapusın
Tīz buyurdı açdı zindān ḳapusın[449]

A 52b 0450 Döndi ol ḳapucıya eydür yöri
Ol güzīde cinnīlerden al beri[450]

0451 Cinnīlerüñ büyügin getür baña
Ḥācetüm vardur benüm n'idem saña[451]

0452 Girdi bevvāb ulu dīvleri alur
I 5a Pādişāhuñ ḳatına degin gelür[452]

0453 Geldiler sulṭāna ḫiẕmet itdiler
Ṭapu ḳılup bil iki ḳat itdiler[453]

A 53a J 17b 0454 Görürem ol cinnīleri yā imām
Her biri bir menāre gibi tamām[454]

0455 Sulṭānuñ bir bir öñine geldiler
Ṣad hezārān ʿizzet ikrām itdiler[455]

[449] B, G ve K'de bu beyit yok | pādişāh ... ṭapusın: D_4 H_5 çün pādişāh g. ... E_6 çün pādişah g. anıñ ṭ. F_4 p. gördi zindānuñ ḳapusın J_9 çün ḳapucı ... L_7 çün pādişāh gördi ḳapucısıñ | tīz ... zindān: D_4 H_5 şāh buyurdı ... E_6 L_7 şāh buyurdı hem açdılar F_4 t. b. aç zindānuñ J_9 şāh buyurdı ... | ḳapusın: L_7 ḳapusıñ.

[450] K'de bu beyit yok | döndi ... eydür: A_1 d. eydür ol ḳapucıya B_5 sulṭān ol ... D_5 ... ider E_7 d. şāh ḳapucıya eydir F_5 ... aydur L_8 d. şāh eydür ḳapucıya | güzīde: D_5 E_7 H_6 L_8 mināre I_6 mürīdi | cinnīlerden: D_5 cinleri E_7 H_6 L_8 cinnīleri | al beri: B_5 al-berü.

[451] G ve K'de bu beyit yok | cinnīlerüñ: B_6 D_6 E_8 cinnīleriñ | büyügin: E_8 büyügini | ḥācetüm: B_6 D_6 E_8 ḥācetim | vardur benüm: B_6 var benim E_8 L_9 vardır aña | n'idem saña: D_6 idem s. H_7 idem aña I_8 n'eydem s. L_9 direm s.

[452] K'de bu beyit yok | girdi ... dīvleri: A_5 g. b. ol d. B_7 ḳapucı şol d. D_7 H_8 g. ḳapucı ol cinleri F_7 ṭurdı b. u. d. G_3 g. ḳapucı cinnīlerden J_{12} gir[di] ... dīvler L_{10} g. bev[v]āb ulı devleri | pādişāhuñ: B_7 D_7 E_9 pādişāhın F_7 pādişāh | degin gelür: B_7 dek getürür E_9 alur g. F_7 d. çün g. G_3 çün-kim g.

[453] B, D, H ve K'de bu beyit yok | geldiler: L_{11} girdiler | ḫiẕmet: A_7 F_8 ḫidmet | itdiler: A_7 F_8 G_4 J_{13} ḳıldılar E_{10} etdiler | bil ... itdiler: A_8 ḳarşusına ṭurdular F_8 ḳarşusına ṭurdılar G_4 ḳarşusında durdılar L_{11} beliñi ...

[454] K'de bu beyit yok | görürem: A_1 G_5 H_9 gördüm B_8 geldiler görürem | ol: B_8 E_{11} – | cinnīleri ... imām: A_1 c. kim y. i. B_8 ben anı y. i. G_5 H_9 c. ben y. i. | bir ... gibi: A_2 G_5 J_1 menāreye beñzer B_8 b. menāreye beñzer D_8 E_{11} L_{12} ... mināre ... F_9 b. menāredür.

[455] G ve K'de bu beyit yok | sulṭānuñ: B_9 E_{12} sulṭānıñ | bir ... geldiler: A_3 F_{10} ... öñinden gitdiler B_9 öñinden bir bir geçdiler E_{12} b. b. yanından gitdiler I_6 ... öñünde ṭurdılar J_2 ... öñünden geçdiler L_{13} öñinde bir bir gitdiler | ṣad ... itdiler: A_4 J_2 her biri bir dürlü i. i. B_9 F_{10} her biri bir dürlü i. etdiler D_9 ṣ. hezār ʿi. i. ḳıldılar E_{12} ṣ. hezār ... H_{10} I_7 ... ḳıldılar.

L 17a 0456 Artlarınca geldi bir cinnī ḳara
İni ile uzunı birdür yārā[456]

E 17a I 5b 0457 Başı büyük çınara beñzer boyı
ʿĀṣī melʿūn kendüsi şeyṭān ṣoyı[457]

A 53b D 18b 0458 Kör idi yoġ-ıdı anuñ bir gözi
Maġāraya beñzerdi anuñ aġzı[458]

0459 Söyleyicek sözi eyle ṣanasın
Gürledi gökler diyü inanasın[459]

B 17a 0460 Yuḳaru ṭuṭaġı aşaġasına
Ṣarḳmış idi böyle gögsi üstine[460]

H 14b 0461 Beñzer idi fīl azusına dişi
I 6a Kim göre ancılayın ʿibret işi[461]

A 54a 0462 İki gözi ṣanasın od pāresi
Ḳorḳudur ādemi yüzi ḳarası[462]

---

[456] K'de bu beyit yok | artlarınca: A_5 G_6 L_1 ardılarınca D_{10} H_{11} aralarından | geldi: G_6 geldiler | cinnī: G_6 cin | ini ... yārā: A_6 enile u. birdir y. B_{10} L_1 eni ... D_{10} inile u. hem y. E_{13} elile uzanur bir deryāya F_{11} inile u. bir durur y. G_6 ...birdür ey y. H_{11} inile u. hem berābere I_9 inile u. bir-idi y. J_3 insī bile u. b. y.

[457] G ve K'de bu beyit yok | çınara ... boyı: B_{11} boyı çınar gibi F_{12} ç. b. özi J_4 ... yüzi | kendüsi: A_8 kendi B_{11} ṣanki F_{12} belki J_4 kendüzi | şeyṭān ṣoyı: B_{11} ṣ. gibi F_{12} ṣ. kendüzi J_4 ṣ. ṣozı L_2 sulṭānası.

[458] G ve K'de bu beyit yok | kör ... anuñ: B_{12} kör-üdi yoġ-ıdı E_2 k. i. anıñ yoġ-ıdı F_{13} kördi yoġdı a. H_{13} ... yoġdı ... I_3 gözsizdi y. a. | maġāraya ... aġzı: A_2 L_3 m. beñzer idi aġzı B_{12} m. beñzer anıñ a. D_1 H_{13} diñle imdi ne idi anuñ sözi E_2 ... anıñ ... I_4 m. beñzer-idi aġzı.

[459] F ve K'de bu beyit yok | söyleyicek: E_3 söyleyecegez L_4 söyleyicegez | sözi: D_2 anı E_3 kim I_5 sözi-y-ile | eyle: A_3 B_{13} G_7 öyle I_5 – | gürledi ... diyü: A_4 J_6 gökler gürler d. B_{13} gökler gürler deyü D_2 H_{14} gök gürülder diyüben E_3 ... deyü G_7 gökler gürledi ben I_6 gökleri gürler d. L_4 gürlerdi g. gibi inanasıñ.

[460] G ve K'de bu beyit yok | ṭuṭaġı: B_1 ṭudaġı E_4 dudaġı | aşaġasına: A_5 B_1 D_3 J_7 aşaġısına | ṣarḳmış ... üstine: A_6 ṣarḳmışdı bile g. üstüne B_1 ṣarḳmışdı anuñ g. üstüne E_4 ṣarḳmışdı gögsi ü. F_{14} ṣarḳmışdı belki g. ü. I_8 ṣarḳmış-ıdı tā aşaġa gögsine J_7 ṣarḳımış şöyle g. ü. L_5 ṣ. i. öyle g. ü.

[461] E, K ve L'de bu beyit yok | F_{15}'de mısraların yeri değiştirilmiştir | beñzer idi: B_2 F_{15} J_8 beñzerdi | azusına: D_4 azusuna J_8 azusına | ʿibret işi: G_8 ʿi. gişi I_1 murdār gişi.

[462] K'de bu beyit yok | iki ... pāresi: B_3 anıñ gözi ... D_5 ... sanasın ... E_5 gözi ṣ. o. p. yar | ḳorḳudur ... ḳarası: B_3 ḳ. ā. gözi ḳ. E_5 kim göre ancılayın ʿibret hüner L_6 kim göre ancılayın ʿibret işi.

0463 Eli vü ayaġı demürlü idi
Şāh öñine geldi yüz yire ḳodı[463]

0464 Döndi sulṭān anuñ ile söyledi
İşit imdi nice ḫiṭāb eyledi[464]

0465 Eydür iy cinnī ḥāluñ bilür misin
İḥsānumuñ şükrini ḳılur mısın[465]

A 54b I 6b 0466 Cinnī eydür iḥsānuñı bilürem
Gice gündüz saña duʿā ḳıluram[466]

J 18a 0467 Gelür ilüñden beni öldüresin
Baña düşmānlarumı güldüresin[467]

0468 Depelemezsin diri ḳorsın beni
Ḳanda bitürem saña bu iḥsānı[468]

0469 Sulṭān eydür geldüm āzād eyleyem
Ben senüñ dostlaruñı şād eyleyem[469]

---

[463] K'de bu beyit yok | eli ... idi: A_3 e. ayaġı boynı demürlidi B_4 e. ayaġı boynu demürli idi D_6 H_3 e. ayaġı boynı demirlüdür E_6 iki ayaġı boynı demürlü urur F_{17} el ayaḳ boynı demürlü idi I_4 iki ayaġı hem d. J_{10} e. ayaġın boyın d. i. L_7 iki ayaġı boynı demürli durur | öñine: A_4 B_4 D_6 H_3 I_5 L_7 öñinde E_6 G_{10} J_{10} öñünde | yüz: A_4 yüzün L_7 yüzün | yire: A_4 B_4 E_6 F_{17} H_3 yere | ḳodı: D_6 ur[ur] E_6 H_3 L_7 urur.

[464] K'de bu beyit yok | anuñ ... söyledi: A_5 orada göz eyledi B_5 aña naẓar eyledi E_7 anıñ-ıla s. F_{18} J_{11} ol dīve göz eyledi G_{11} ol dīve n'eyledi L_8 anun ile söyler | işit ... eyledi: A_6 B_5 F_{18} G_{11} söyleyüp ḫaylī iʿtibār e. J_{11} söyleyüp ḫaylī ʿitāblar e. L_8 işid ... eyler.

[465] K'de bu beyit yok | eydür: D_8 ider F_{19} aydur | iy: B_6 D_8 E_8 G_{12} J_{12} L_9 ey | ḥāluñ: B_6 D_8 E_8 G_{12} ḥālıñ | bilür misin: E_8 nidir ... L_9 b. misiñ | iḥsānumuñ: A_8 B_6 iḥsānumıñ D_8 iḥsānımuñ E_8 iḥsānıñ G_{12} J_{12} iḥsānımıñ L_9 iḥsānuñ |şükrini: D_8 J_{12} şükrüni E_8 L_9 şükrin | ḳılur mısın: E_8 tamām ... L_9 tamām ḳ. mısıñ.

[466] K'de bu beyit yok | eydür: D_9 ider E_9 eydir | iḥsānuñı: A_1 E_9 G_{13} I_1 iḥsānıñı D_9 H_6 şükrüñi L_{10} iḥsānını | bilürem: D_9 H_6 ben b. | gice: E_9 gece.

[467] G ve K'de bu beyit yok | gelür: H_7 geldüñ | ilüñden: A_3 alup gide B_8 I_3 elüñden D_{10} elinden E_{10} J_1 eliñden L_{11} elünden | öldüresin: B_8 öldürürseñ L_{11} öldüresiñ | düşmānlarumı: A_4 H_7 düşmenlerimi B_8 D_{10} düşmānlarımı F_{21} düşmenlerümi | güldüresin: B_8 güldürürseñ L_{11} güldüresiñ.

[468] D, G, H ve K'de bu beyit yok | depelemezsin: A_5 dilemez sen B_9 öldürmez sen E_{11} F_{22} dilemezseñ I_5 depelemezseñ L_{12} depelemezsiñ | diri: J_2 didi | ḳorsın: B_9 ḳor sen E_{11} F_{22} I_5 ḳorsañ L_{12} ḳorsuñ | bitürem: E_{11} bitirem J_2 bitürsem gerek | bu: A_6 ben | iḥsānı: E_{11} iḥsānıñı.

[469] B ve K'de bu beyit yok | eydür: D_{11} ider F_{23} aydur | geldüm ... eyleyem: D_{11} H_8 seni a. eyledim G_{14} L_{13} geldim ... J_3 seni a. e. | senüñ: E_{12} G_{14} L_{13} seniñ I_8 seni | dostlaruñı: D_{11} G_{14} dostlarıñı E_{12} dostuñı F_{23} düşmenlerüñi L_{13} dostlarumı | şād: G_{14} şāẓ J_3 şāz | eyleyem: D_{11} – H_8 eyledim.

D 19a

0470 Ġam yime endīşe ṣalma özüñe
Bir ḳulaḳ ur imdi benüm sözüme[470]

A 55a F 87b L 17b
I 7a

0471 İllā benüm bir ḥācetüm var saña
Dilerem bitüresin anı baña[471]

E 17b

0472 Dilerem bu ḳardaşumı alasın
Ol Muḥammed şehrine sen ṣalasın[472]

0473 Bu ḳadar işümi sen bitüresin
Ol Medīne şehrine yitüresin[473]

0474 Bu işümi bitürürseñ sen benüm
Degiserdür saña ḫayr u iḥsānum[474]

0475 Cinnī eydür başum üstine alam
Senüñ içün ben buña ḫiẕmet ḳılam[475]

A 55b

0476 Sulṭān eydür niceye degin bunı
Menziline iledesin sen bunı[476]

---

[470] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | yime: H_9 yeme | benüm: D_1 benim.

[471] K'de bu beyit yok | illā benüm: B_{10} sulṭān eydür D_2 G_{15} i. benim E_{13} illā | bir: F_1 G_{15} – | ḥācetüm: B_{10} D_2 E_{13} G_{15} ḥācetim | var: E_{13} vardır F_1 G_{15} vardur | dilerem: A_2 dilerüm B_{10} dilerem-ki E_{13} dilerim I_1 d. kim | bitüresin anı: A_2 bitürü viresin B_{10} bitiri virgil E_{13} L_1 bitüresiñ a. F_1 G_{15} bitüri viresin I_8 b. sen b. J_4 bitürü viresin.

[472] K'de bu beyit yok | dilerem: A_3 dilerüm E_1 L_1 isterem | ḳardaşumı: A_3 ḳarındaşumı D_3 E_1 G_{16} L_2 ḳardaşımı J_5 ḳardaşum | alasın: L_2 alasıñ | Muḥammed: B_{11} Muḥammediñ J_5 Muḥammedüñ | sen ṣalasın: B_{11} J_5 ṣalasın D_3 H_{11} iletesin E_1 L_2 ṣalasıñ G_{16} dek ṣ. I_3 iledesin.

[473] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | işümi: D_4 işimi.

[474] K'de bu beyit yok | işümi: A_5 D_5 E_2 L_3 işimi H_{12} ḳadar iş I_4 işüm | bitürürseñ ... benüm: A_5 b. baña B_{12} G_{17} J_6 ... benim D_5 ger bitüresin b. E_2 bitüresiñ ... H_{12} sen bitüresin b. I_4 bitürür-iseñ ... L_3 bitüresiñ benüm | degiserdür: E_2 iderem L_3 degiser | saña ... iḥsānum: A_6 ḫ. u. i. saña B_{12} s. ḫ. iḥsānum D_5 ... iḥsānım E_2 G_{17} s. ḫayrım iḥsānım F_3 ḫ. u. i. benüm L_3 benim saña ḫayrı iḥsānım.

[475] B ve K'de bu beyit yok | F_5'de bu beyit ile bundan sonraki beytin yerleri değiştirilmiştir | eydür: D_6 ider E_3 eydir F_5 aydur | başum: A_7 D_6 E_3 J_7 L_4 başım | üstine: A_7 D_6 G_{18} J_7 üstüne | senüñ içün: E_3 seniñ-içün | ben ... ḫiẕmet: A_8 F_5 ... ḫidmet D_6 b. bu ḫiẕmeti H_{13} b. bu ḫidmeti J_7 buña ben ḫ. L_4 b. buna ḫidmet ḳ.

[476] K'de bu beyit yok | eydür: D_7 ider F_4 aydur L_5 dedi | niceye degin: A_1 giçeye d. B_{13} n. dek F_4 G_{19} giceye dek sen J_8 nice deñiz | menziline: L_5 geçürüp m. | iledesin: D_7 G_{19} H_{14} iletesin E_4 eletesin L_5 iledürsin | sen bunı: B_{13} ey tünī E_4 pes b. F_4 işit b. I_9 iy tünī L_5 bunı.

B 17b G 11b I 7b

0477 Cinnī eydür üç sāʿat ṣayġıl daḫı
Kendüzin görsün evinde ey aḫī[477]

H 15a

0478 And içüben sözlerin berkitdiler
Ol zamān hem ʿahd u peymān itdiler[478]

0479 Ben işitdüm bu sözi şad oluram
Ḳayġudan ġuṣṣadan āzād oluram[479]

0480 Bilmezem alnuma ne yazdı ḳadīr
Kim bilür ne vardur öñümde ḥāżır[480]

A 56a

0481 Şāh buyurdı bendlerin götürdiler
Aṣḥābı arasına getürdiler[481]

D 19b
I 8a

0482 Sulṭān eydür sen bunı ḫoş göresin
Her ne kim dilerse anı viresin[482]

0483 Bu ola kim ḫayrı iḥsānı bile
Ḳardaşuma ḳullıḳ ide ṣıdḳ-ıla[483]

---

[477] K'de bu beyit yok | eydür: D_8 ider F_6 aydur | üç sāʿat: D_8 ol s. E_5 H_{15} L_6 on s. F_6 ü. sāʿadde | ṣayġıl daḫı: A_3 B_1 ṣayuñ d. F_6 yol d. G_1 ṣayıñ d. I_1 ṣay yā aḫī J_9 sayıñız L_6 ṣayın d. | kendüzin: A_4 kendüzini G_1 kendüsin J_9 kendüzün | görsün evinde: A_4 evünde görsün B_1 J_9 göre e. E_5 göresin e. F_6 I_2 evinde görsün L_6 görsiñ e. | ey aḫī: A_4 daḫı B_1 bu daḫı I_2 bu a. J_9 bilüñüz.

[478] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | and içüben: D_9 anuñ içün | ʿahd u peymān: D_9 ʿahd-ı peymān.

[479] K ve L'de bu beyit yok | ben: J_{10} pes | işitdüm: B_2 G_2 eşitdüm D_{10} işitdim E_6 eşitdim I_3 işidüp | şād: A_5 E_6 J_{10} şāz B_2 G_2 şāẕ | oluram: I_3 oldum | ḳayġudan ġuṣṣadan: F_7 G_2 ġuṣṣadan ḳayġudan | āzād: B_2 D_{10} H_2 āẕād | oluram: I_4 oldum.

[480] K'de bu beyit yok | alnuma ... ḳadīr: A_7 ne yazdı alnuma ḳādir B_3 alnımda yazdı ḳ. D_{11} anluma n. y. ḳādir E_7 alnıma ... F_8 alnumda ... G_3 alnıma n. y. ḳadīm H_3 ne yazdı alnuma ḳ. I_5 alnumda ... J_{11} al[n]umda | kim ... ḥāżır: A_8 hem ilerümde ne gördi ol ḫabīr B_3 daḫı neler gele başuma ẓāhir E_7 öñümde daḫı neler vardır ḫaḳīr F_8 hem alnumda ne ḳodı ol ḫabīr G_3 hem ilerimde ne ḳomuşdur ḫabīr I_6 ileyümde daḫı ne vardur ḥ. J_{11} elimde daḫı neler var ḥ. L_8 daḫı elümde neler vardır ḫaṣīr.

[481] D, E, H, J, K ve L'de bu beyit yok | bendlerin: B_4 G_4 bendlerini F_9 aṣḥābların I_7 bendini | götürdiler: B_4 çözdiler G_4 aldılar | aṣḥābı ... getürdiler: A_2 a. ortasına g. B_4 ʿaskerin a. g. F_9 gevdesinden bendini götürdiler G_4 aṣḥābıñ ...

[482] K'de bu beyit yok | eydür: B_5 didi D_1 ider F_{10} aydur | sen: A_3 B_5 F_{10} I_9 L_{10} siz | göresin: A_3 F_{10} L_{10} göresiz B_5 görüñiz E_9 götüre[sin] H_4 gör I_9 görüñüz | ne kim: A_4 ne-kim ki F_{10} neyi | dilerse: A_4 D_1 H_4 diler ise G_5 dirse I_1 J_{12} diler olursa | anı viresin: A_4 viresiz B_5 alı viriñüz D_1 sen viresi[n] E_9 aña veresin F_{10} a. viresiz G_5 a. ṭutasın H_4 sen aña vir I_1 virüñüz J_{12} viresiñ L_{10} siz virünüz.

[483] B, D, G, H ve K'de bu beyit yok | bu ... bile: A_5 şāyed ol kim iḥsānı b. E_8 bu şeh ki ḫayır iḥsān b. F_{11} şāh ol-kim iḥsānumı şāyed b. J_{13} b. beşer k. ḫ. iḥsān b. L_9 b. beşer ki ḫayr ... | ḳardaşuma: E_8 ḳardaşumı I_3 ḳarṭaşuma L_9 ḳardaşıma | ḳullıḳ: A_6 E_8 I_3 J_{13} L_9 ḳulluḳ | ṣıdḳ-ıla: J_{13} ṣıdḳla.

J 18b

0484 Ṣaġ selāmet iletesin evine
Göre oġlancuḳlarını sevine[484]

A 56b

0485 Döndi yine yüzüme sulṭān baḳar
Revān aġlar gözinüñ yaşı aḳar[485]

0486 Yine baña eydür iy cānum cānı
Keşke görmeseydi bu gözüm seni[486]

I 8b L 18a

0487 Eglenür idüm senüñle bir zamān
İllā ayrulıḳ odı yavlaḳ yaman[487]

0488 Üstādıduñ benüm oġlanlarumuñ
Ol benüm cānum içinde cānlarumuñ[488]

0489 Görmesün oġlanlar seni bir zamān
Anlaruñ işi daḫı olur yaman[489]

E 18a

0490 Senüñ-ile maʿmūr idi ilümüz
Sen gidicek nice olur ḥālumuz[490]

---

[484] F ve K'de bu beyit yok | ṣaġ selāmet: B_6 J_1 hem s. I_4 çün s. | iletesin: A_7 B_6 I_4 ilete D_2 G_6 ilet J_1 ilet bunı L_{11} iline bunı | evine: A_7 B_6 D_2 E_{10} G_6 I_4 bunı e. | göre: A_8 göre kim D_2 H_5 görüp | oġlancuḳlarını: A_8 B_6 D_2 G_6 L_{11} oġlancıḳlarını E_{10} oġlancıḳlarunı.

[485] K'de bu beyit yok | döndi yine: B_7 yine döndi D_3 d. ol-dem yine E_{11} d. yene H_6 d. y. ol-dem | yüzüme: G_7 yüzime L_{12} yüz | sulṭan: D_3 H_6 – | revān aġlar: F_{12} r. olur G_7 r. olup I_7 aġlayuraḳ | gözinüñ ... aḳar: B_7 gözleri yaşın döker D_3 E_{11} gözünüñ ... F_{12} gözleri ... L_{12} gözünüñ yaşıñ siler.

[486] F ve K'de bu beyit yok | yine ... cānum: A_3 döndi b. e. ey cānım B_8 baña eydür ki ey cānımuñ D_4 baña söyledi-ki ey cānım E_{12} baña eydür yā cānım G_8 döndi b. eydür ey c. H_7 baña söyledi-kim iy c. J_3 baña eydür ki eyā cānım L_{13} baña eydir kim eyā cānım | keşke: B_8 H_7 keşki | görmeseydi ... gözüm: A_4 görmeseydüm b. gözle B_8 görmesem idi ben D_4 g. gözüm E_{12} G_8 I_9 L_{13} görmeyeydi gözüm H_7 görmeyeydi b. g. J_3 görmeye-idi g. s.

[487] F ve K'de bu beyit yok | eglenür idüm: A_5 eglenürdüm B_9 eglenürdik D_5 e. idim E_{13} G_9 L_1 eglenürdük J_4 eglenür-idük | senüñle: A_5 I_1 B_9 J_4 bile D_5 seniñle E_{13} seniñ-ile L_1 senün-ile | bir: A_5 J_4 bunca B_9 bunca b. G_9 I_1 bunca | ayrulıḳ: E_{13} G_9 H_8 ayrılıḳ I_2 J_4 ayruluḳ L_1 ayruḳ | odı ... yaman: A_6 oldı y. B_9 işi küllī ʿayān G_9 işi oldı tamām I_2 o. virmez emān J_4 işi y. y.

[488] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | üstādıduñ: D_6 üstāẕı sen | oġlanlarumuñ: D_6 H_9 oġlanlarımuñ | cānum ... cānlarumuñ: D_6 cānım i. cānlarımuñ H_9 ... cānlarımuñ.

[489] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | görmesün: H_{10} görsün.

[490] F, G ve K'de bu beyit yok | senüñ-ile: D_9 seniñle H_{11} senüñle L_2 senün ile | ilümüz: A_7 D_8 E_1 H_{11} J_5 L_2 ilimüz B_{10} elimüz | gidicek: D_8 gedicik | nice olur: A_8 I_4 J_5 n'olısardur B_{10} n. ola E_1 ne o. L_2 ne olısar | ḥālumuz: A_8 B_{10} H_{11} J_5 ḥālımuz D_8 ḥālı[muz] E_1 ḥālımız.

A 57a

0491 Ḳomaz-ıdum seni gitmege daḫı
İllā ḳorḳaram günāhdan ey aḫī[491]

0492 Revā degül kim seni ḳılam yārā
Evüñ oġlancuḳlaruñdan āvāre[492]

0493 İmdi sen-de göñlüñ emīn eylegil
Ey Temīm bunda sözümi diñlegil[493]

D 20a
I 9a

0494 Bir vaṣiyyetüm daḫı vardur saña
Var da anı bitüri virgil baña[494]

B 18a H 15b

0495 Her ḳaçan-kim Medīneye iresin
Muṣṭafānuñ ravżasını göresin[495]

A 57b

0496 Ol arada yüzüñi urup yere
Selāmum degüresin peyġambere[496]

0497 Hem yarānları Ebū Bekr ʿÖmer
ʿOs̱mān ʿAlī aṣḥābı her ne ki var[497]

---

[491] K'de bu beyit yok | ḳomaz-ıdum: B_{11} ḳomaz-ıdım D_9 ḳoymaz idim H_{12} ḳoymaz-ıdum | seni ... daḫı: A_1 gidmege seni aḫī E_2 saña g. d. F_{13} s. g. ey aḫī I_5 gitmege seni aḫī | ḳorḳaram: E_2 ḳorḳdum | günāhdan: A_2 günāh-durur E_2 günāhuñdan L_3 günāhından | ey aḫī: A_2 daḫı E_2 L_3 aḫī I_6 ben-daḫı.

[492] K'de bu beyit yok | revā: I_7 hīç r. | degül: A_3 degildür B_{12} D_{10} E_3 G_{11} L_4 degil F_{14} degüldür | kim: F_{14} G_{11} I_7 J_7 – | seni ... yārā: B_{12} ḳılam seni y. D_{10} H_{13} s. bunda ḳoyam F_{14} s. ḳ. duvāra G_{11} s. ḳ. ey yārā J_7 ḳılavuz seni y. | evüñ ... āvāre: A_4 hem oġlancıḳlarından olasın ā. B_{12} ol oġlancıḳlarıñdan ā. D_{10} ol oġlancıḳlarından ayıram E_3 kim olasıñ uşaġından yara F_{14} ol o. ā. G_{11} evüñden oġlanlarından ā. H_{13} e. oġlancuḳlarundan ayıram J_7 evüñden ... L_4 kim olasıñ uşaġından ā.

[493] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | Temīm: D_{11} Temim | sözümi: H_{14} sözüm.

[494] K'de bu beyit yok | bir ... vardur: A_5 J_8 illā benüm bir vaṣiyyetüm var B_{13} illā bir vaṣiyyetim vardır D_1 b. vaṣiyyetim vardur daḫı E_4 illā benim bir vaṣiyyetim F_{15} illā benüm bir vaṣiyyetüm G_{12} illā bir vaṣiyyetim vardur I_9 illā vardur bir vaṣiyyetüm L_5 illā benüm vaṣiyyetim var | var da: A_6 E_4 F_{15} J_8 vardur D_1 H_{15} var G_{12} vardıḳda I_1 dilerem L_5 vardır | anı: G_{12} – | bitüri virgil: A_6 L_5 bitürü v. B_{13} E_4 bitiri v. F_{15} bitüri vergil G_{12} bitürgil sen I_1 bitüresin J_8 sen b. vir.

[495] G ve K'de bu beyit yok | ḳaçan-kim: E_5 ḳaçan | iresin: A_7 D_2 F_{16} H_1 varasın L_6 iresiñ | Muṣṭafānuñ: B_1 D_2 E_5 Muṣṭafānıñ | ravżasını göresin: B_1 J_9 ravżasına varasın E_5 görkli yüzin g. L_6 r. göresiñ.

[496] K'de bu beyit yok | yüzüñi: E_6 yüzüni G_{13} yüziñi | urup: D_3 H_2 urgil E_6 vurup G_{13} sürgil L_7 virüp | yere: D_3 J_{10} I_4 yire G_{13} ḥaḳa | selāmum: B_2 D_3 selāmım E_6 L_7 selāmumı | degüresin: B_2 degiresin D_3 H_2 iletesin E_6 viresiñ L_7 yitüresiñ.

[497] B, G ve K'de bu beyit yok | Ebū ... ʿÖmer: E_7 H_3 E. B. ü ʿÖ. J_{11} E. Bekir ʿÖ. L_8 E. Bekir ve ʿÖmer ve ʿOs̱mān | ʿOs̱mān ... aṣḥābı: D_4 ʿO. ʿAlī E_7 hem daḫı ʿO. ʿAlī F_{18} ʿO. ʿA. vü aṣḥāb H_3 ʿO. aṣḥābı I_7 ʿO. ʿA. aṣḥāb J_{11} ... ṣaḥābe L_8 ʿAlī ve sā'ir aṣḥāb | her: J_{11} L_8 – | ne ki: D_4 ne-kim.

0498 Selāmum benüm bulara viresin
Her ḳaçan-kim yüzlerini göresin[498]

I 9b

0499 Ben didüm-ki başum üstine varam
Selāmuñ senüñ bulara degürem[499]

0500 Çünki didüm bu cevābı ben aña
Yā ʿAlī gör ne didi sulṭān baña[500]

A 58a J 19a

0501 Döndi yine eydür iy sevdük işüm
Senüñ ile bir daḫı vardur işüm[501]

0502 Bu kāfir cinnīsidür seni buña
Viriserem ziyān idiser saña[502]

0503 Çün müslimān kāfire yoldaş ola
Ṣanmañuz kim aña şefāʿat ḳıla[503]

F 88a L 18b

0504 İllā saña bir duʿā ögredeyim
Senüñ-ile ḫayr u iḥsān ideyim[504]

---

[498] B, G ve K'de bu beyit yok | selāmum: D_5 selāmım | benüm: E_8 – | bulara: A_5 H_4 bunlara | viresin: E_8 L_9 viresiñ | selāmum ... bulara: F_{19} bunlara benüm selamum | göresin: E_8 L_9 göresiñ.

[499] K'de bu beyit yok | didüm-ki: A_7 d. kim B_3 D_6 G_{14} didim-ki E_9 dedim-ki I_1 didüm | başum ... varam: A_7 ... üstüne ... B_3 kaçan anda v. D_6 başım üstüne v. E_9 başım üzre v. G_{14} başım üstüne alam I_1 ... irem J_{13} b. üstüne erem L_{10} başım ... | selāmuñ ... degürem: A_8 ... bunlara ... B_3 hem selāmıñı olara d. D_6 selāmıñ s. olara bitürem E_9 selāmıñı s. anlara d. F_{20} ... bunlara ben virem G_{14} s. s. b. ben virem H_5 ... olara bitürem I_2 selāmuñuz yaranlara d. J_{13} bulara degürem selāmuñ senüñ L_{10} senüñ selāmunı anlara virem.

[500] bu beyit sadece H nüshasında geçmektedir.

[501] K'de bu beyit yok | döndi ... işüm: A_1 yine didi eydür sevdük i. B_4 yine döndi e. ey ḳardaşım D_7 çünki yine döndi ider sevdügüm E_{10} yene döndi e. ey sevdügim eşim F_{21} d. aydur i. s. i. G_{15} yine eydür ey benim cānım eşim H_7 d. y. e. i. görklü i. I_3 yine döndi e. ... J_1 yine döndi ey Dārī s. i. L_{11} yine döndi didi benim ḳarındaşım | senüñ ile: A_2 senüñle | bir ... işüm: B_4 daḫı vardır bir işim D_7 vardır benin bir işim E_{10} ... vardır ... H_7 ... sözüm I_4 J_1 daḫı vardur bir i. L_{11} ... vardır işim.

[502] G, I ve K'de bu beyit yok | bu: E_{11} bir | cinnīsidür: A_3 cinnī-dürür B_5 F_{22} cinnīdür L_{12} cinnīdir | seni: E_{11} beni | viriserem: E_{11} L_{12} veriserem F_{22} virürsem H_8 virse-idüm I_6 ger virürsem | idiser: A_4 ideriser D_8 ide mi H_8 degirse L_{12} ediser.

[503] G ve K'de bu beyit yok | kāfire: B_6 J_3 kāfir-ile | ola: E_{12} olur | ṣanmañuz: A_6 B_6 D_9 ṣanmañız E_{12} ṣanma-kim L_{13} ṣanmanuz | aña ... ḳıla: B_6 ol kāfir aña merḥamet ḳ. E_{12} ... ḳılur.

[504] I ve K'de bu beyit yok | saña: G_{16} – | bir duʿā: L_1 duʿāyı | ögredeyim: A_7 ögredeyüm G_{16} ö. ben saña H_{10} ögredeyin | senüñ-ile: A_8 senüñle H_{10} ben saña | ideyim: A_8 ideyüm H_{10} ideyin | senüñ-ile ... ideyim: E_{13} ḫüküm idesin muṭīʿ ola saña G_{16} ḫüküm idesin muṭīʿ ola cin saña J_4 ... ḫayrı ...

A 58b 0505 Bu duʿāyı okur-ısañ sen aña
Ḥükm idesin muṭīʿ ola ol saña[505]

D 20b E 18b 0506 Unudursañ seni bıraġur gider
Yoluñı yaḳın iken ıraġ ider[506]

0507 Bu duʿādur kim bizi manṣūr ḳılur
I 10a Düşmenümüz dāʾimā maḳhūr olur[507]

0508 Kimimüz ezber ḳılur anı dile
Kimimüzüñ yazılu vardur bile[508]

A 59a 0509 Muṣṭafādan taʿlīm itdüm ben anı
Anuñ-ıla ḳahr iderem düşmānı[509]

H 16a 0510 Sen daḫı oḳı ki manṣūr olasın
Düşmenüñ üstine ẓafer bulasın[510]

B 18b 0511 Ol duʿādan çün baña virdi sebaḳ
Tīz oḳudum geñez itdi anı ḥaḳ[511]

---

[505] E, G, I ve K'de bu beyit yok | A_1'de sayfanın derkenarında şu dua yazılıdır: (duʿā budur: Allāhumma bi-mā sebbaḥake illā tesbīḥ bi-ḥamdike ve lakin lā tafḳahūne tesbīḥahum innehü kāna ḥalīmen ġafūran) | oḳur-ısañ: D_{11} ger oḳursañ J_5 oḳudursañ L_2 oḳursan | sen: J_5 – | ḥükm: A_2 B_8 J_5 ḥüküm | idesin: J_5 idersin L_2 idesiñ | ola: L_2 olur | ol: A_2 L_2 –.

[506] K'de bu beyit yok | unudursañ: D_1 H_{12} unudursan G_{17} unudursun | seni: G_{17} sen | bıraġur: D_1 H_{12} J_6 L_3 bıraḳur | yoluñı: J_6 yolıñı L_3 yolını | ıraġ: H_{12} I_8 J_6 L_3 ıraḳ.

[507] G ve K'de bu beyit yok | B_{11}'de bu beyit ile bundan sonraki beytin yerleri değiştirilmiştir | duʿādur: A_5 E_2 L_4 duʿādır D_2 [du]ʿādur | kim bizi: A_5 k. bize E_2 J_7 ki b. F_4 bizi I_9 bizi kim | manṣūr ḳılur: B_{11} m. ider D_2 maʿmūr iden E_2 m. iden F_4 m. ḳılan I_9 maʿmūr ider | düşmenümüz: B_{11} düşmānımız D_2 E_2L_4 düşmānımuzı J_7 düşmānumuzı | dāʾimā: D_2 dāʾim I_1 dāyımā | olur: B_{11} I_1 ider D_2 E_2 iden F_4 ḳılan J_7 L_4 ḳılur.

[508] D, G ve K'de bu beyit yok | kimimüz: A_7 I_2 kimümüz B_{10} bizüm k. L_5 gāhımuz | ezber: I_2 ezberler | ḳılur: B_{10} E_3 J_8 L_5 alur H_{14} idüp | anı dile: I_2 dil-ile | kimimüzüñ: A_8 I_3 kimümüzüñ B_{10} kimisinüñ E_3 kimimüz de L_5 gāhımuz da | yazılu: A_8 yazulı B_{10} F_5 yazusı E_3 L_5 yazılı H_{14} yazulu.

[509] K'de bu beyit yok | itdüm: B_{12} aldım D_3 E_4 itdim F_6 etdüm G_{18} etdim H_{15} itdük | ben anı: D_3 E_4 b. bunı G_{18} b. daḫı H_{15} biz a. | anuñ-ıla: E_4 anıñ-ıla F_6 anuñla G_{18} anuñ-içun L_6 anun-ıla | ḳahr: A_2 J_9 ḳahır | iderem: E_4 itdüm H_{15} iderüz | düşmānı: F_6 H_{15} I_5 düşmeni.

[510] G ve K'de bu beyit yok | sen daḫı: L_7 señ | oḳı: B_{13} E_5 F_7 oḳı | ki: F_7 – | olasın: E_5 olasun L_7 olasıñ | düşmenüñ: B_{13} düşmānıñ D_4 E_5 J_{10} L_7 düşmānuñ | üstine: A_4 D_4 J_{10} üstüne | ẓafer bulasın: B_{13} furṣat b. E_5 nuṣret bulasun H_1 ḳāʾim olasın I_7 manṣūr olasın L_7 nuṣret bulasañ.

[511] K'de bu beyit yok | duʿādan: G_{19} duʿāyı | çün: F_8 çün-kim L_8 çünki | baña virdi: B_1 b. virdür D_5 virdi F_8 eyledi L_8 virdi baña | oḳudum: A_6 I_8 J_{11} oḳıdum E_6 oḳuyadum | geñez: B_1 D_5 āsān E_6 baña g. H_2 baña āsān L_8 geñiz | itdi ... ḥaḳ: A_6 eyledi ḥ. E_6 H_2 L_8 i. ḥaḳ F_8 etdi ...

D 21a I 10b

0512 Döndi eydür tañrı-çun unutmaġıl
Bu duʿāyı sen saña ḳaṣd itmegil[512]

0513 Ṭarlıġa düşer iseñ daḫı oḳı
Feraḥa irişdüre seni bāḳī[513]

A 59b G 12a J 19b

0514 ʿÖmer eydür bu duʿā kim ol size
Taʿlīm itdi nicedür eydüñ bize[514]

0515 Başladı Temīm duʿāyı oḳudı
Şeyṭānı etbāʿı-y-ıla ṭoḳudı[515]

0516 İşidicek duʿāyı ʿAlī bilür
I 11a Gelecisin Temīmüñ taṣdīḳ ḳılur[516]

L 19a

0517 ʿAlī eydür Muṣṭafādan ben bunı
Diñledüm oḳur idi düni güni[517]

---

[512] A, G ve K'de bu beyit yok | H_3'de mısraların yeri değiştirilmiştir | eydür: D_1 ider | tañrı-çun: B_2 tañrı ḥaḳı-çun D_1 L_9 tañrı için E_7 tañrı ḥaḳḳı | unutmaġıl: H_3 unutmagil | sen: L_9 señ | itmegil: E_7 F_9 etmegil | bu ... itmegil: H_3 döndi eydür sen buña ḳ. etmegil J_{12} b. d. saña ḳaṣıd i.

[513] G ve K'de bu beyit yok | ṭarlıġa: B_3 D_2 E_8 I_3 J_{13} L_{10} darlıġa | düşer iseñ daḫı: A_7 F_{10} daḫı düşer-iseñ B_3 D_2 düşerseñ d. H_4 d. i. yine J_{13} d. i. | oḳı: E_8 oḳu F_{10} aḫī L_{10} oḳu daḫı | feraḥa: D_3 rāḥata F_{10} kim f. H_4 giñlige | irişdüre: A_8 D_3 irüşdüre E_8 erişdire F_{10} irişesin H_4 ulaşdıra | seni bāḳī: F_{10} ey aḫī.

[514] K'de bu beyit yok | eydür: D_4 ider F_{11} aydur | bu ... size: B_4 b. d. ki ... D_4 b. duʿāyı kim s. E_9 ol kim s. F_{11} ol-duʿāyı kim s. H_5 ol-duʿāyı kim saña L_{11} ol duʿāya kim s. | taʿlīm itdi: F_{11} L_{11} t. etdi | nicedür: D_4 iydicidür E_9 nicedir | eydüñ bize: D_4 E_9 J_1 idüñ b. H_5 itgil baña L_{11} diyün b.

[515] K'de bu beyit yok | başladı: A_3 başlayup | Temīm: A_3 B_5 I_7 Temmim D_5 Temim | şeyṭānı ... ṭoḳudı: A_4 şeyṭān etbāʿını ṭ. B_5 nice kim aña ol ögretdi idi D_5 şeyṭānıñ etbāʿınadur doḳudı E_{10} şeyāṭīn e. doḳudı F_{12} ş. etbāʿına doḳudı G_2 ʿAlī bilür anuñla bile oḳudı H_6 ol aṣḥābuñ cümlesi diñledi J_2 cümle şeyṭānuñ yüregin doḳıdı L_{12} ş. etbāʿına şöyle ḳırdı.

H_7, H_8, H_9, H_{10}, H_{11} ve H_{12}'de daha sonra şu dua yazılmıştır: (sübḥāneke Allāhumma ve bi-ḥamdike, sübḥāneke bi-mā sabbaḥake bihi's-semavātu ve'l-arżu, sübḥāneke Allāhumma bi-mā sabbaḥa bihi melāʾiketüke ve enbiyāʾüke, sübḥāneke bi-mā sabbaḥake bihi'l-biḥāru ve'l-cibālu, sübḥāneke Allāhumma bi-mā sabbaḥake bihi'l-ʿālimūne min ḫalḳike mimmen kāna bihi şeyʾün min raḥmetike ve in min şey'en illā yüsebbiḥü bi-ḥamdike ve lakin lā tefḳahūna tesbīḥuhum innehü kāna ḥalīmen ġafūran yā kerīm yā raḥmān yā raḥīm).

[516] G, H ve K'de bu beyit yok | işidicek: A_5 işidüñ B_6 eşidicek J_3 oḳuyucaḳ | bilür: A_5 bilürdi | gelecisin ... ḳılur: A_6 g. Temmimüñ t. eyledi B_6 g. Temmimiñ ... D_6 Temim Dārī anlara taṣdīḳ olur E_{11} Temīmiñ gelecin t. ḳ. F_{13} ol T. sözini t. ḳ. I_1 gelecisi Temmimüñ t. olu[r] J_3 sözlerini ... L_{13} gelecisiñ Temīmiñ ...

[517] K'de bu beyit yok | eydür: D_7 ider F_{14} aydur | ben: E_{12} L_1 biz | diñledüm: B_7 D_7 diñledim E_{12} diñledük I_3 diñler-idüm L_1 diñler-idük | oḳur idi: A_8 oḳur-udum B_7 oḳur-ıdım E_{12} I_3 J_4 oḳurdı F_{14} oḳur-ıdum.

A 60a

0518 Ḥasana Ḥüseyne hem daḫı yine
Ögredürdi hem bunı döne döne[518]

0519 Aṣḥāblar hem duʿā işitdiler
Ḥikāyetüñ söyle Temīm didiler[519]

E 19a

0520 Yine Temīm başladı girdi söze
Vir ṣalavāt ecri yazılsun size[520]

H 16b

0521 Sulṭān ol cinnīye eydür kim saña
Emānetüm bu durur öñden ṣoña[521]

D 21b I 11b

0522 Menziline selāmet yitüresin
Benüm-içün bu işi bitüresin[522]

A 60b

0523 Döndi sulṭān görişür benüm-ile
Eydür iy sevdük yārum cānum-ıla[523]

0524 Yavlaḳ aġlar ben daḫı çoḳ aġladum
Eydür iy ḳardaş ḥaḳa ışmarladum[524]

---

[518] K'de bu beyit yok | Ḥasana Ḥüseyne: A_1 F_{15} J_5 Ḥ. Ḥüseyine D_8 Ḥasan Ḥüseyin E_{13} Ḥasanı Ḥüseyin | hem ... yine: A_1 F_{15} E_{13} daḫı y. B_8 hem y. G_4 daḫı bile I_4 daḫı hem y. J_5 daḫı gine | Ḥasana ... yine: L_2 daḫı hem Ḥasan ile Ḥüseyine | ögredürdi: A_2 ögredir-idi D_9 ögredirdi F_{15} ögredür-idi H_{14} dāʾimā ö. L_2 öger dirdi | hem bunı: A_2 F_{15} bunı B_8 bu duʿāyı D_9 hem yine E_{13} bu duʿā H_{14} – J_5 bunı hem L_2 bunı ol | döne döne: B_8 anlara.

[519] bu beyit sadece H nüshasında geçmektedir.

[520] K'de bu beyit yok | yine ... başladı: A_3 başladı Temmim yine B_9 y. başladı Temmim D_{10} y. başladı E_1 yene ... F_{16} başladı T. daḫı J_6 y. başladı T. | vir: E_1 ver | ṣalavāt: B_9 D_{10} ṣalāt | ecri yazılsun: A_4 F_{16} G_5 I_7 ecir y. B_9 ṣevāb y. D_{10} e. yazulsun E_1 ecrin [yazı]lsun | size: H_{16} bize.

[521] K'de bu beyit yok | ol ... kim: A_5 eydür cinnīye ol k. B_{10} ... ki D_{11} ... ider k. E_2 eydür ol cinnīye ider k. F_{17} aydur emānetüm bu J_7 eydür ol cinnīye eydür L_4 s. o. c. dir k. | emānetüm: B_{10} D_{11} E_2 G_6 emānetim | bu durur: E_2 F_{17} G_6 J_7 budur | öñden ṣoña: E_2 öñüden ṣ.

[522] K'de bu beyit yok | selāmet: E_3 ṣaġ s. I_1 sen bunı | yitüresi: A_7 J_8 yetüresin E_3 bütüresin L_5 yetiresin | benüm-içün ... bitüresin: B_{11} benim içün ... D_1 H_2 bu işi benüm içün b. E_3 benim-içün L_5 ... bitüresiñ.

[523] D, E, H, K ve L'de bu beyit yok | döndi: I_3 geldi | görişür: A_1 B_{12} G_8 görüşür | benüm-ile: G_8 benümle | iy: A_2 B_{12} J_9 ey G_8 – | sevdük: A_2 sevdügim G_8 sevdigim | yārum: B_{12} G_8 yārım | cānum-ıla: A_2 cānım-ıla F_{19} benüm-ile G_8 cānımla I_4 senün-ile.

[524] K'de bu beyit yok | yavlaḳ: B_{12} E_4 J_{10} L_6 revān D_2 H_3 sulṭān G_9 ḳatı I_5 şöyle | çoḳ: J_{10} çün | aġladum: B_{13} D_2 G_9 aġladım L_6 aġlaram | eydür: D_2 ider F_{20} aydur L_6 eydir | iy: A_4 B_{13} D_2 E_4 G_9 J_{10} L_6 ey | ḳardaş: I_6 ḳarṭaş L_6 ḳarındaş | ḥaḳa ışmarladum: B_{13} seni ḥaḳḳa ışmarladım D_2 ... ışmarladım F_{20} J_{10} ḥaḳḳa ı. G_9 seni ḥ. ışmarladım L_6 ḥaḳḳa ışmarlarım.

0525 Her ne-kim sulṭān didi ise aña
Ḥāżır itdi ḳapucı ol-dem aña[525]

0526 İtdi ṭurġıl ey Temīm sen-de örü
Çıḳġıl umuzına yapış yuḳaru[526]

B 19a 0527 Aldı cinnī beni boynı üstine
Nice yazılar geçer ev ḳaṣdına[527]

0528 Gāh aluban beni inişe iner
I 12a Gāh aluban girü yoḳuşa çıḳar[528]

A 61a 0529 Söyledükçe dört yanına od ṣaçar
Yidi deñiz üstine alur geçer[529]

F 88b J 20a 0530 Yir yüzine çünki beni yitürür
Aşaġa ḳor beni daḫı oturur[530]

0531 Sevinürem çünki yiri görürem
Muṣṭafāya çoḳ ṣalavāt virürem[531]

---

[525] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | aña: D_3 baña.
[526] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | Temīm: D_4 Temim.
D_5 ve H_6'da daha sonra şu beyit gelmektedir: beni berk ḳucaḳla imdi اولمه ست / her ne kim saña direm eyle درست .
[527] K'de bu beyit yok | aldı: A_5 B_1 F_{21} I_7 J_{11} L_7 urdı | cinnī ... üstine: A_5 D_6 beni cinnī b. üstüne B_1 beni cinnī üstine çün ol gider E_5 beni b. ü. F_{21} ... boynu G_{10} ... üstüne I_7 J_{11} L_7 beni cinnī b. ü. | nice: E_5 nece | yazılar: D_6 yazıları H_7 yazuları | geçer ... ḳaṣdına: A_6 söker e. ḳaṣd-ıla B_1 yabanlar seyr ider D_6 giçmek ḳ. E_5 L_7 u ṣular ḳ. G_{10} g. cān ḳ. H_7 geçmek ḳ. J_{11} sular ad ḳ.
[528] B ve K'de bu beyit yok | aluban beni: A_7 D_7 E_6 H_8 J_{12} alur b. L_8 beni alur | inişe: A_7 E_6 F_{22} G_{11} L_8 enişe I_9 inişler | iner: D_7 J_{12} gider ol G_{11} gider H_8 alur ol I_9 indürür L_8 ol i. | aluban ... çıḳar: A_8 alur kim g. y. döner D_7 girü gāh ileri döner ol E_6 alur beni y. ç. F_{22} a. beni y. döner G_{11} ... gider H_8 girü gāh ilerü döner ol I_1 yoḳuşa yine düze çıḳarur J_{12} gine çıḳar yoḳuşa gider L_8 alur beni yoḳuşa ol ç.
D_8'de daha sonra şu beyit gelmektedir: gāh gine yoḳuşa yörür çıḳar / gāh gine döner girisine baḳar.
H_9'da daha sonra şu beyit gelmektedir: gāh gine yoḳuşa yörür çıḳar / gāh gümrenür girüsine baḳar.
[529] K'de bu beyit yok | söyledükçe: A_1 söyledüginçe B_2 L_9 söyledikçe | dört ... od: A_1 H_{10} aġzından od B_2 D_9 F_{23} G_{12} J_{13} aġzından odlar E_7 d. yanından o. L_9 ... odlar ... | yidi: A_2 B_2 E_7 F_{23} G_{12} H_{10} L_9 yedi D_9 yiddi | deñiz ... geçer: A_2 G_{12} ... üstüne ... B_2 d. üstinden alup g. D_9 H_{10} deñizden beni alup giçer E_7 L_9 d. altından ... F_{23} ... üstinden ... J_{13} d. üstin alup g.
[530] G ve K'de bu beyit yok | yir yüzine: B_3 H_{11} L_{10} yer y. F_1 bir yazıya J_1 bir araya | çünki: F_1 – | yitürür: E_8 F_1 H_{11} yetürür | yir ... beni: A_3 beni çünki bir yazıya | aşaġa: H_{11} aşaġı J_1 aşaġadan | beni daḫı: A_4 kendü d. E_8 b. kendü J_1 daḫı kendü.
[531] G ve K'de bu beyit yok | yiri: A_5 B_4 F_2 H_{12} L_{11} yeri E_9 yerü | Muṣṭafāya: H_{12} Muṣṭafā | ṣalavāt: B_4 J_2 ṣalāt.

D 22a

0532 Ben ṣalavāt virdüm anda yā ʿAlī
Diñle imdi bu sözi sen yā velī[532]

0533 Döndi cinnī baña eydür aḥvāluñ
Seni bunda ḳor isem n'olur ḥāluñ[533]

A 61b I 12b

0534 Ben didüm kim itmeyesin bu işi
Beni ışmarladı saña ol gişi[534]

H 17a

0535 Sen anuñ sözlerine ʿahd eyledüñ
Menzile yitürmege cehd eyledüñ[535]

0536 Ammā sizüñ ʿahduñuzda yoḳ vefā
Sizden eksük olmamış cevr ü cefā[536]

L 19b

0537 Oḳur-ıdum duʿāyı dilüm ile
Ṭutar-ıdum ṣaçını elüm ile[537]

0538 Zehresi yoḳ bir adım girü gide
Ya elin ṣunup baña ziyān ide[538]

E 19b

0539 Bu duʿā degülmise pāre pāre
Beni biñ kez itmiş-idi iy yārā[539]

---

[532] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | virdüm: D_1 virdim | bu ... sen: D_1 sözlerimi.
[533] G ve K'de bu beyit yok | döndi ... aḥvāluñ: A_7 d. baña cinnī e. a. B_5 ... aḥvālıñ D_2 baña ider cinnī nedür aḥvālıñ E_{10} L_{12} baña döndi cinnī e. aḥvālıñ F_3 d. c. aydur baña a. H_{14} baña eydür cinnī nedür a. J_3 d. eydür cinnī baña a. | ḳor isem: B_5 E_{10} ḳorsam J_3 ḳorusam | n'olur: B_5 ne ola J_3 n'ola | ḥāluñ: B_5 D_2 E_{10} L_{12} ḥālıñ.
[534] G ve K'de bu beyit yok | didüm kim: B_6 D_3 didim-ki E_{11} dedim-ki F_4 H_{15} J_4 L_{13} didüm-ki | itmeyesin: E_{11} F_4 H_{15} etmeyesin L_{13} etmeye sen.
[535] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | yitürmege: H_1 yetürmege.
[536] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | sizüñ: D_5 siziñ | ʿahduñuzda: D_5 ʿahdıñıza | eksük: D_5 eksik | olmamış: D_5 olmasun.
[537] G ve K'de bu beyit yok | oḳur-ıdum: B_7 oḳur-ıdım D_6 oḳur idim E_{12} oḳudum F_6 oḳıdum | duʿāyı: L_1 duʿāya | dilüm ile: A_3 d. i. daḫı D_6 dilim ile | ṭutar-ıdum: B_7 ṭutar-ıdım D_6 ṭutar idim E_{12} I_4 J_5 dutar-ıdum L_1 dutardum | ṣaçını: A_4 J_5 saçını D_6 ṣaḳalıñ H_3 ṣaḳalım | elüm ile: A_4 e. i. daḫı D_6 L_1 elim ile.
[538] K'de bu beyit yok | zehresi: B_8 ḳudreti E_{13} J_6 zehlesi | yoḳ: G_{13} – | adım: A_5 adum L_2 adam | girü: A_5 gerü E_{13} gitdi I_5 giri L_2 – | ya ... ide: A_6 y. daḫı el ṣ. ... D_7 H_4 y. elim ṭuta baña ... E_{13} y. elüm duta baña ... F_5 J_6 ... ṣuna ... G_{13} y. e. ṣuña ... I_6 bu duʿā berekātından iy dede L_2 y. elim ṭuta baña bir z. i.
[539] G ve K'de bu beyit yok | duʿā: A_7 E_1 duʿāyı | degülmise ... pāre: A_7 bilmeseydüm p. p. B_9 degilmisse ey yārā D_8 H_5 olmasa beni ey yārā E_1 diñlemese p. p. I_7 degülmizse iy yārā J_7 dilimden gitse ey yārā L_3 olmasa idi dilimde | beni ... yārā: A_8 ... itmişdi i. y. B_9 b. eyleyeydi pāre pāre D_8 biñ k. eylemiş-idi pāre pāre E_1 ... etmişdi ey y. F_7 ... etmiş-idi i. y. H_5 bīn eylemiş-idi pāre pāre I_8 ḳılur-ıdı bu beni pāre pāre J_7 b. b. k. i. pāre pāre L_3 biñ pāre itmişdi ey dede.

A 62a 0540 Ṭāḳatı yoḳ bir geleci dimege
I 13a Ḳādir idi anda etüm yimege[540]

0541 Hem oḳurum duʿāyı ḥayḳıruram
Hem elümde anı ditrer görürem[541]

0542 Döndi eydür seni eve iledem
Göñlüñi ḫoş ṭut yigit andan gidem[542]

D 22b 0543 Yine beni götürür düge düge
Anca düger yaḳın irişür göge[543]

0544 Yuḳarudan yire baḳdum yā imām
Yir yüzi bir ʿaynaya beñzer tamām[544]

B 19b 0545 Ḳulaġuma yil gürüldüsi daḫı
Ṭaġdan aḳan sil gibi gürler aḫī[545]

A 62b I 13b 0546 Gök yüzinde görürem yıldızları
Bir ṭaġa beñzer idi degme biri[546]

---

[540] J ve K'de bu beyit yok | B_{11}'de mısraların yeri değiştirilmiştir, ayrıca bu beyit ile bundan sonraki gelen beytin yerleri değiştirilmiştir | geleci: G_{14} H_6 L_4 gelici | dimege: G_{14} söyleye | ḳādir idi: I_1 ḳılınurdı | etüm: B_{11} D_9 E_2 H_6 L_4 etim G_{14} alup | yimege: A_2 B_{11} L_4 yemege G_{14} gitmege.

[541] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | oḳurum: D_{10} oḳudum | ḥayḳıruram: D_{10} ḥayḳururam | elümde: D_{10} elimde.

[542] G ve K'de bu beyit yok | eydür: D_{11} ider F_9 aydur | eve: B_{10} ive D_{11} E_3 eviñe J_8 evüñe | iledem: B_{10} L_5 iletem D_{11} ideyim E_3 eletem | göñlüñi: E_3 كُوكُكْ I_3 göñliñi | ṭut: A_4 J_8 dut D_{11} idüp F_9 dut-ki | yigit: D_{11} F_9 H_8 – J_8 bugün | andan gidem: D_{11} anda gideyim E_3 anda giderem F_9 a. ben g. H_8 dönüp a. g. I_3 anda g. | göñlüñi ... gidem: L_5 yā yigit hem göñlüñi ḫoş idem.

[543] K'de bu beyit yok | yine: D_1 H_9 – E_4 yene J_9 gine | götürür: D_1 H_9 götürüp E_4 götürdi | düge düge: B_{12} E_4 tüge tüge D_1 çıḳar göge G_{15} döne döne H_9 yine çıḳar göge L_6 yüce yüce | anca: B_{12} şöyle E_4 nice | düger: B_{12} tügdi D_1 H_9 gider E_4 tüger F_{10} gördüm G_{15} gitdi L_6 görürem ki | yaḳın irişür: A_6 ... irüşür B_{12} kim başı urdı D_1 yirüşür evvel E_4 kim yaḳın irür F_{10} ... irişdi H_9 yitişür evvel J_9 kim yaḳın irer L_6 y. irer | göge: L_6 göre.

[544] G ve K'de bu beyit yok | yuḳarudan: L_7 yuḳarıdan | yire: E_5 F_{11} H_{10} L_7 yere | baḳdum: B_{13} D_2 E_5 baḳdım | yir: A_8 B_{13} E_5 F_{11} H_{10} yer | bir: I_7 – | ʿaynaya: A_8 öküze güye D_2 H_{10} pula F_{11} güzel güye I_7 aynaya | beñzer: D_2 H_{10} beñzerdi.

[545] A, D, G, H ve K'de bu beyit yok | ḳulaġuma: B_1 ḳulaġımdan I_8 ḳulaġumdan | yil: B_1 yel E_6 L_8 yir gök | gürüldüsi: E_6 gürüldisi L_8 gürlesi | daḫı: B_1 aḫī E_6 L_8 – | ṭaġdan: J_{11} daġdan | aḳan: E_6 J_{11} aḳar | sil: B_1 sel E_6 ṣu | gürler aḫī: B_1 g. daḫı E_6 gürüldisi L_8 gürildisi.

[546] K'de bu beyit yok | yüzinde: D_3 E_7 G_{16} J_{12} yüzünde L_9 yüzinden | görürem: A_1 görürüm D_3 J_{12} L_9 gördüm | yıldızları: I_1 J_{12} yılduzları | bir ṭaġa: B_2 birer ṭ. D_3 H_{11} ṭaġlara F_{13} ṭaġa | beñzer idi: A_2 B_2 D_3 H_{11} J_{12} beñzerdi F_{13} beñzer | degme biri: A_2 B_2 her b. D_3 H_{11} anuñ her b. F_{13} yılduzuñ d. b. G_{16} digme b.

0547 En kiçisi dünyā ṭaġınca durur
Ol nücūmlar gök yüzinde berḳ urur[547]

J 20b 0548 Çoḳ ferişteler daḫı gördüm i yār
Her biri elinde bir ḥarbe ṭutar[548]

0549 Nūrdan idi bunlaruñ ḥarbeleri
Birer ellerinde od ṭutar geri[549]

A 63a G 12b 0550 Şeyāṭīnler çıḳıcaḳ atar imiş
I 14a Anuñ içün ol odı ṭutar imiş[550]

L 20a 0551 Ḥayrān oldum bunlara baḳa baḳa
Cümlesi tesbīḥ ü ẕikr ider ḥaḳa[551]

H 17b 0552 İşidicek tesbīḥ itdüm ben daḫı
Ol duʿā gitdi ögümden iy aḫī[552]

0553 Yuḳarudan bir ferişte od ṣaçar
Beni ol cinnī bıraġuban ḳaçar[553]

A 63b E 20a 0554 Bir pāresi ol oduñ ṭaġa iner
Yalıñından ḳapḳara ol ṭaġ yanar[554]

---

[547] K'de bu beyit yok | en: F_{14} G_{17} H_{12} I_3 eñ | kiçisi: B_3 D_4 H_{12} L_{10} küçügi J_{13} küçisi | dünyā: F_{14} dünye | ṭaġınca durur: E_8 G_{17} L_{10} ṭ. ṭurur D_4 tağı gibidür J_{13} dağınca d. | ol: A_4 anuñ F_{14} o | nücūmlar: A_4 nücūmları B_3 yıldız kim E_8 yıldız F_{14} nücūmuñ I_4 nücūmlaruñ | gök: I_4 – | yüzinde: E_8 G_{17} J_{13} yüzünde | berḳ urur: D_4 H_{12} oturur E_8 J_{13} balḳ u. I_4 var durur.

[548] K'de bu beyit yok | çoḳ: L_{11} çün | ferişteler: D_5 H_{13} ferişte J_1 firişteler L_{11} ferişteleri | daḫı gördüm: B_4 E_9 I_5 J_1 L_{11} görürem D_5 H_{13} gördüm gökde F_{15} d. görürem | i yār: B_4 D_5 G_{18} J_1 L_{11} ey y. E_9 yā imām | biri: E_9 biriniñ J_1 bir | ṭutar: E_9 ṭ. tamām F_{15} I_6 dutar L_{11} ṭutarlar.

[549] D, E, H ve K'de bu beyit yok | nūrdan ... bunlaruñ: B_5 G_{19} ... bunlarıñ J_2 ... bularuñ L_{12} buluda beñzer-idi | ḥarbeleri: I_7 her birisi | birer: F_{16} J_2 L_{12} bir | ellerinde: B_5 F_{16} I_8 J_2 L_{12} elinde | od: I_8 – L_{12} daḫı o. | ṭutar: A_8 ṭutarlar B_5 F_{16} L_{12} ṭutarlardı I_8 J_2 dutarlar | geri: G_{19} daḫı I_8 ḥarbesi J_2 ey ebī L_{12} giri.

[550] K'de bu beyit yok | şeyāṭīnler: A_1 şeyāṭinler B_6 E_{10} şeyāṭīn I_9 şeyṭān | çıḳıcaḳ: G_1 çıḳsa I_9 anlar ç. | atar imiş: B_6 G_1 atarlar i. | anuñ içün: B_6 anıñ-çun E_{10} anıñ-ıçun | ol: G_1 – | ṭutar imiş: B_6 G_1 L_{13} ṭutarlar i.

[551] K'de bu beyit yok | bunlara: D_7 H_{15} anlara E_{11} ben b. | tesbīḥ ... ider: A_4 ... ẕikir iderlder B_7 tesbīḥ-i ẕ. iderler E_{11} L_1 t. ẕikir ideler F_{18} t. ẕikr iderler G_2 t. ẕikir iderler H_{15} t. vü ẕ. i. I_3 t. ü. ẕikir i. J_4 t. ẕikr ...

[552] K'de bu beyit yok | işidicek: B_8 eşidicek | itdüm: B_8 D_8 G_3 itdim F_{19} etdüm I_4 idem | ögümden: B_8 ʿaḳlımdan D_8 J_5 dilimden H_1 dilümden L_2 özümden | iy: A_6 B_8 D_8 E_{12} G_3 J_5 L_2 ey.

[553] K'de bu beyit yok | I_6'da mısraların yeri değiştirilmiştir | bir: E_{13} yere | ferişte: J_6 firişte | ol: B_9 – | bıraġuban: E_{13} bıraġur I_6 bıraḳur L_3 bıraḳur ha.

[554] K'de bu beyit yok | bir ... oduñ: A_1 ol oduñ bir pāresi B_{10} ol odıñ bir pāresi D_{10} L_4 ... odun E_1 b. paresi ... I_8 ... oṭuñ | iner: D_{10} E_1 G_5 H_3 L_4 düşer | yalıñından: F_{21} yaluñından D_{10} H_3 yalınından L_4 yalından | ḳapḳara ... yanar: D_{10} H_3 ḳ. olur giçer E_1 L_4 ol ṭaġ ḳapḳara bişer F_{21} ol ṭaġ ḳapḳara y. G_5 ṭaġı ḳapḳara yaḳar.

I 14b

0555 Çün bu ʿibret işleri ben görürem
Muṣṭafāya çoḳ ṣalavāt virürem[555]

0556 Yidi gün yidi gice ha inerem
Gāh baş-ile gāh ayaġa dönerem[556]

B 20a F 89a

0557 Bir pāre yil aldı beni götürür
Bir deñizüñ kenārına yitürür[557]

0558 Ḳuş ne resme kim yuvasından düşer
Kim hīç elem aña irmez iy beşer[558]

A 64a D 23a

0559 Şöyle düşdüm ben daḫı gice yere
Yatdum anda gün ṭoġınca iy yārā[559]

0560 Çün uyandum uyḫudan açdum gözüm
Yā emīre'l-müʾminīn işit sözüm[560]

J 21a

0561 Ṭurdum ol kenāra düşdüm yörürem

I 15a

Bir muʿaẓẓam ḳuş gelür ben görürem[561]

---

[555] G ve K'de bu beyit yok | ben görürem: A_3 görürüm B_{11} hep g. E_2 b. gördüm | Muṣṭafāya ... virürem: A_4 gāh başa gāh ayaġa dönerüm B_{11} J_8 ... ṣalāt ... D_{11} gāh başım gāh ayaġım ha dönerem E_2 ... virdüm H_4 gāh başum gāh ayaġum ha dönerem.

[556] A, D, H, I ve K'de bu beyit yok | yidi gün: B_{12} F_{23} G_6 L_6 yedi g. J_9 y. gice | yidi gice: B_{12} E_3 F_{23} G_6 L_6 yedi g. J_9 y. gün | ha inerem: B_{12} inerem G_6 h. dönerem | baş-ile: B_{12} G_6 başım E_3 başım üstine F_{23} L_6 başum | ayaġa: B_{12} E_3 G_6 ayaġım F_{23} ayaġum L_6 ayaġum ha | dönerem: G_6 inerem.

[557] D, H ve K'de bu beyit yok | B_1'de bu beyit ile bundan sonraki beytin yerleri değiştirilmiştir | pāre: B_1 yegin E_4 I_3 yere | yil: B_1 F_1 L_7 yel | aldı beni: A_5 J_{10} irdi b. E_4 beni aldı F_1 I_3 indi b. G_7 urdı b. L_7 bizi a. | götürür: L_7 getürür | deñizüñ: B_1 G_7 L_7 deñiziñ E_4 F_1 J_{10} deñiz | kenārına: F_1 ḳırañına dek G_7 başına dek | yitürür: A_6 F_1 J_{10} getürür B_1 yitirür E_4 yetürür.

[558] D, H, I ve K'de bu beyit yok | ḳuş ... düşer: B_{13} şol çaġa ḳuşı yuvadan nice d. E_5 şol çaġa ḳuş şöyle yuvadan iner F_2 ... yuvasına ... J_{11} şol çaġa ḳuş nice yuvadan d. L_8 şol cücük ḳuş şöyle yuvadan d. | kim ... iy: A_8 hīç aña elem i. i. B_{13} k. aña irmez elem hīç ey E_5 L_8 k. h. elem irmez aña ey G_8 k. aña hīç bir ziyān olmaz J_{11} k. h. e. irmez ey.

[559] K'de bu beyit yok | düşdüm: D_1 yatdım H_5 yatdum | daḫı: J_{12} anda | gice yere: A_1 G_9 g. yire D_1 H_5 kim ey yārā | yatdum: B_2 D_1 L_9 yatdım | gün ... yārā: A_2 F_3 g. yayılınca yere B_2 gelince ʿaḳlım ey yārā D_1 H_5 g. yayılınca yire E_6 g. ṭoġunca G_9 g. yayılınca ey yārā J_{12} yayılınca yire L_9 g. ṭoġunca ey y.

[560] B ve K'de bu beyit yok | uyandum: D_2 L_{10} uyandım G_{10} uyanup | uyḫudan: D_2 E_7 G_{10} L_{10} uyḳudan I_7 ġuṣṣadan | açdum: D_2 E_7 G_{10} L_{10} açdım J_{13} açd[um] | yā emīre'l-müʾminīn: E_7 y. emīrü'l-müʾminīne G_{10} işit imdi yā ʿAlī | işit: D_2 H_6 G_{10} diñle I_8 işid.

[561] K'de bu beyit yok | ṭurdum ... kenāra: D_3 H_7 ṭutdum o. kenārı E_8 L_{11} bir kenāra I_9 ṭ. o. yirde J_1 durdum andan k. | düşdüm yörürem: A_5 d. yörürüm D_3 ben-de y. E_8 anda giderem G_{11} J_1 d. giderem H_7 dem-be-dem y. L_{11} d. anda giderem | ṭurdum ... yörürem: B_3 gözüm açdım geldi ʿaḳlım ṭururam | gelür ... görürem: A_6 ṣuda görürüm D_3 H_7 gelüben g.

0562 Ancılayın bir ʿaẕīm ḳuş görmedüm
Görki gibi görke daḫı irmedüm[562]

A 64b 0563 Çıḳdı ṣudan baña gelür yā imām
Ben didüm-ki vaʿ demüz oldı tamām[563]

L 20b 0564 Ṣaġlıġuñ yayı kirişin yasaram
Dirligümden ümīdümi keserem[564]

0565 Eydürem bu ḳuş gelür beni yudar
Daḫı varur yine işine gider[565]

I 15b 0566 Çünki yaḳın geldi ḳatuma ṭurur
Ādemī gibi baña selām virür[566]

0567 Ol-dem anuñ ben selāmın aluram
Bir ʿacāyıb şekle anı görürem[567]

A 65a E 20b 0568 Selām olsun saña dir iy Medenī
Tañrı bunda viribidi uş seni[568]

0569 Nice dürlü ʿacāyıblar göresin
Varıcaḳ maḫlūḳa ḫabar viresin[569]

---

[562] G ve K'de bu beyit yok | bir ... ḳuş: A_7 E_9 J_2 ḳuş ʿaẕamet D_4 H_8 ḳuş ʿacāyıb F_6 ʿaẕīm ḳ. I_2 büyük ḳuş ben | görmedüm: B_4 D_4 L_{12} görmedim | görki ... daḫı: B_4 böyle ḳorḳuya daḫı hīç D_4 g. g. hīç görke E_9 g. g. daḫı aña F_6 g. g. daḫı gözler H_8 g. g. daḫı görke L_{12} böyle görgüye d. | irmedüm: B_4 D_4 E_9 L_{12} irmedim.

[563] K'de bu beyit yok | baña: E_{10} G_{12} yaña | gelür: B_5 D_5 H_9 geldi | didüm-ki: A_2 I_5 d. kim D_5 G_{12} didim-ki E_{10} dedim-ki | vaʿ demüz: B_5 ʿömrimüz D_5 L_{13} vaʿ demiz | oldı: E_{10} –.

[564] B, G ve K'de bu beyit yok | ṣaġlıġuñ: D_6 ṣaġlıġıñ E_{11} L_1 ṣaġlıġım | yayı: D_6 – E_{11} yay | kirişin: D_6 L_1 kirişiñ | yasaram: A_3 yasarum D_6 H_{10} keserem E_{11} J_4 L_1 yaşaram | dirligümden: A_4 diriligümden E_{11} dirligimden | ümīdümi: A_4 ümīẕüm D_6 H_{10} ümīdimi E_{11} ümüzimi I_7 ümīẕümi L_1 ümīzim | keserem: D_6 H_{10} L_1 üzerem.

[565] K'de bu beyit yok | eydürem: A_5 eyderüm D_7 G_{13} H_{11} iderem F_9 ayduram | gelür beni: E_{12} I_8 J_5 L_2 beni gelür | varur: G_{13} varır | yine: A_5 D_7 L_2 gine E_{12} yene | varur ... işine: A_6 andan işine varır.

[566] K'de bu beyit yok | çünki: J_6 çün | yaḳın ... ḳatuma: A_7 geldi ḳatıma yaḳın B_7 ... ḳatımda D_8 y. yanıma geldi E_{13} G_{14} L_3 ... ḳatıma F_{10} ... ḳatumda H_{12} y. ḳatuma geldi J_6 y. g. ḳarşumda | ṭurur: F_{10} G_{14} J_6 durur | ādemī: D_8 G_{14} H_{12} ādem | baña: E_{13} – | selām virür: D_8 H_{12} hem s. v. G_{14} ḫoş s. v.

[567] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | selāmın: H_{13} selāmıñ.

[568] K'de bu beyit yok | saña dir: B_8 s. der F_{11} der s. G_{15} sañadur | iy Medenī: A_1 B_8 J_7 L_4 ey M. E_1 ey Medīnī F_{11} Meddenī G_{15} ey maʿ denī | selām ... Medenī: D_{10} ol sāʿ atde der baña ey m. H_{14} ol sāʿ atde dir baña i. m. | tañrı: D_{10} H_{14} ḫaḳ teʿ ālā | bunda ... uş: A_2 eyit nice virüpdür B_8 anıñ-çun virüp-dürür D_{10} H_{14} b. virbidi F_{11} āyet viribidi çün G_{15} gönderüp-dürür I_4 āyet viribiyüpdür J_7 ıt virbidür bunda s. L_4 ... virdi u.

[569] K'de bu beyit yok | nice: F_{12} nece | dürlü: B_9 G_{16} dürli | ʿacāyıblar: D_{11} H_{15} I_5 hem ʿacāyıb | göresin: E_2 görürem | varıcaḳ: E_2 varacaḳ.

D 23b H 18a

0570 Diyesin çoḳ çoḳ ʿacāyıb görmişem
Dürlü dürlü vāḳıʿaya irmişem[570]

0571 Naẓar itdüm ben anuñ endāmına
Dürlü naḳşı cismine urmış yine[571]

0572 Ḳarnı anuñ pes yişil ḳızıl ḳara
I 16a Aġ-ıla gök yol yol idi iy yārā[572]

A 65b

0573 Gözleri daḫı ṣaru idi anuñ
Vir ṣalavāt şādumān olsun cānuñ[573]

0574 Hem daḫı anuñ ʿacāyıb ayaġı
Gey ʿacāyıb gökçek idi ḳulaġı[574]

0575 Ayaġını imlü gördüm ol ḳuşı
Gör ki zihī ḳādirüñ ḳudret işi[575]

0576 Yā ʿAlī ol çünki geldi yanuma
İssiligi daḫı düşdi cānuma[576]

0577 Geldi aġzın benüm aġzuma urur
Çün nefesi aġzum içine girür[577]

---

[570] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ʿacāyıb: H_1 ʿacāʾib.
[571] K'de bu beyit yok | itdüm: D_2 G_{17} itdim F_{13} etdüm | ben: F_{13} – | anuñ: B_{10} G_{17} anıñ | endāmına: L_6 endāmını | dürlü: F_{13} dür[lü] G_{17} ḳudretden | naḳşı: D_2 F_{13} G_{17} H_2 naḳş | cismine ... yine: A_6 çeşmine u. y. D_2 H_2 olmış anuñ ḳanadına E_3 üstine virmiş F_{13} urmış anuñ cismine G_{17} urulmuş kendine I_8 c. vurmış y. L_6 üstine vurmış sübḥānı.
[572] G ve K'de bu beyit yok | anuñ ... ḳara: A_7 a. p. yeşil ḳara B_{11} yeşilli anıñ ḳızıl el ḳara D_3 J_{10} a. yişil ... E_4 anıñ yeşil ... F_{14} a. yeşil ... H_3 a. yeşil ü ḳızıl u ḳara I_9 a. yeşil ... L_7 a. yeşil ḳ. vü ḳara | yol ... yārā: A_8 E_4 L_7 ... ey y. B_{11} pudları daḫı y. D_3 H_3 yüzlü idi ey y. F_{14} bülbül idi i. y. I_1 yüñi-y-idi i. y. J_{10} yuvılayyıdı ey y.
[573] K'de bu beyit yok | gözleri ... idi: A_1 g. de ṣ. i. D_6 g. ṣaru idi daḫı | anuñ: G_{18} anıñ | vir: E_5 ver | ṣalavāt: B_{12} I_3 J_{11} ṣalāt | şādumān: B_{12} J_{11} ṣāẕumān D_6 ṣāzımān E_5 L_8 ṣādımān I_3 ṣādukām | olsun: E_5 olasıñ | cānuñ: D_6 E_5 cānıñ.
[574] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ʿacāyıb: H_4 ʿacāʾib.
[575] A, B, G ve K'de bu beyit yok | ayaġını: E_6 F_{16} J_{12} ayaġı I_4 ayaġın L_9 uyanıġla | imlü: E_6 emli D_5 eyle F_{16} açılu H_5 J_{12} iplü L_9 – | gördüm: E_6 L_9 görürüm I_4 J_{12} görürem | ḳuşı: D_5 H_5 ḳuşuñ | gör ki: D_5 H_5 g. ne E_6 I_5 görüñ | zihī: D_5 H_5 ḳudret E_6 L_9 zehī | ḳādirüñ: D_5 ḳādiriñ J_{12} ḳādiri L_9 ḳādirün | işi: D_5 işiñ H_5 işüñ.
[576] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ol: D_7 o | yanuma: D_7 yanıma | dahı ... cānuma: D_7 düşdi benüm cānıma.
[577] K'de bu beyit yok | aġzın: E_7 aġzı | benüm: B_{13} E_7 – G_{19} L_{10} benim J_{13} yenüh | aġzuma: B_{13} G_{19} L_{10} aġzıma | urur: B_{13} D_8 E_7 virür | aġzum içine: B_{13} D_8 G_{19} J_{13} aġzım i. I_7 benüm aġzuma | girür: G_{19} girer.

B 20b G 13a J 21b

0578 Baña bir dad gelür andan ne şeker
Daḫı ṭatlu ḳılmış anı pīşeker[578]

I 16b

0579 Misk-ile ʿanberdür anuñ ḳoḳusı
Ne işe gelür ḳatında ḳamusı[579]

0580 Çünki bu eylücegi degdi baña
Dem-be-dem raḥmet oḳuram ben aña[580]

A 66a D 24a

0581 Dönüp eydürem aña kim di baña
Ne ʿaceb mertebe virmiş ḥaḳ saña[581]

L 21a

0582 Sen ne ḳuşsın daḫı nedür menzilüñ
Kim bunuñ gibi işe irer elüñ[582]

0583 Döndi eydür benem ol azmışlara
Azıcaġaz yol gösteren anlara[583]

0584 Ḳalmışı yirine yitüren benem
I 17a Dem-be-dem bu işi bitüren benem[584]

0585 Üşte geldüm saña yoluñ gösterem
Menzilüñe varasın ben isterem[585]

---

[578] K'de bu beyit yok | bir: B_1 E_8 – | dad: A_5 ṭad B_1 E_8 ṭatlu | gelür: D_9 H_9 virür F_{18} virdi J_1 geldi | andan ... şeker: B_1 ol şeker gibi D_9 H_9 ol-ki n. ş. I_8 a. çün ş. | ṭatlu ... anı: A_6 ṭ. ḳılmuş a. B_1 şekerden ṭatludur E_8 ḳ. ṭatlu a. F_{18} ṭ. ḳılmışdı | pīşeker: B_1 ey ebī E_8 ne şeker F_{18} ḥaḳ meger H_9 pīşekār.

[579] K'de bu beyit yok | misk-ile ... anuñ: A_7 m. bir tad ʿanber B_2 m. ʿanber gibi D_{10} H_{10} m. zībā vü ʿanber E_9 m. ʿanber zibād F_{19} misk ü zaʿferān vü ʿanber G_2 ṣanki zībā u ʿanber J_2 müşg-ile zübān-ı ʿanber L_{12} müşg-ile zeyāt ʿanber | ne işe: B_2 n. şeye D_{10} H_{10} n. ise E_9 ni şeye L_{12} n. güzel | ḳatında: E_9 anuñ ḳ. L_{13} ḳatından | ḳamusı: L_{13} ḳoḳusı.

[580] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok.

[581] B, K ve L'de bu beyit yok | eydürem: D_1 E_{10} H_{12} iderem | aña ... di: A_1 D_1 H_{12} J_3 a. ki d. G_3 ḫabar virgil | ʿaceb: E_{10} ʿacāyıb | mertebe: D_1 rütbe | virmiş: F_{20} vermiş.

[582] K'de bu beyit yok | sen ne: B_3 ben didim-ki s. n. | ḳuşsın: A_3 G_4 ḳuşsun E_{11} ḳuşsındır L_1 ḳuşsıñ | daḫı ... menzilüñ: B_3 E_{11} menziliñ D_2 niredendir menziliñ F_{21} ne yerdedür m. G_4 neredür menziliñ H_{13} niredür m. I_5 ne yirdedür m. J_4 niredendür m. L_1 nirededir m. | gibi: L_1 – | işe: G_4 yire | irer: E_{11} irilür F_{21} irür L_1 irmiş | elüñ: B_3 D_2 eliñ E_{11} [e]lüñ G_4 seniñ eliñ L_1 elin.

[583] D, H ve K'de bu beyit yok | döndi eydür: B_4 didi kim L_2 durdı e. | benem: A_5 L_1 benüm E_{12} benim | ol: E_{12} – | azmışlara: B_4 F_{22} ḳalmışlara | azıcaġaz: B_4 yetişiben G_5 أَزِغَاجِينْ | yol gösteren: E_{12} y. göstereyin F_{22} rehber olam L_2 yolı gösterem | anlara: A_6 yārā F_{22} ey yārā.

[584] D, E, H, K ve L'de bu beyit yok | G_8'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | ḳalmışı: B_5 G_8 ḳalmışları J_6 ḳalmış gişileri | yirine: A_7 B_5 F_{23} yerine | yitüren: B_5 götüren F_{23} yetüren | benem: A_7 menem |

[585] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | geldüm: D_3 geldim.

A 66b F 89b

0586 Beşāret olsun saña yoluñ yaḳın
Tañrı ẕikrin ḳoma dilüñden ṣaḳın[586]

E 21a H 18b

0587 Kim anuñ ẕikri işüñi bitürür
Seni āsān menzilüñe yitürür[587]

0588 Gitdi ol ḳuş ḳaldı bende leẕẕeti
Göñlüme düşmez bu dünyā niʿmeti[588]

0589 Anuñ-ıla mūnis oldum bir zamān
Ol gidicek dirligüm oldı yaman[589]

A 67a I 17b

0590 Dört gice dört gün giderem yā imām
Ġuṣṣa ile dilemez göñlüm ṭaʿām[590]

0591 Endīşeye ġarḳ oluban yörürem
Bir çimene irdi yolum görürem[591]

0592 Ḫoş çayır çimenlü görklü yirler
Göñlüm anda bir dem eglenmek diler[592]

---

[586] K'de bu beyit yok | yoluñ: I_2 bu yol | tañrı ... ṣaḳın: A_2 E_{13} ... diliñden ... D_4 H_{15} t. ẕikrinden fāriġ olma ṣ. G_6 t. ẕikriñ ḳ. dilinden ṣ. I_3 dilüñden Allāh ẕikrin ḳ. saḳın J_7 diliñden hemīn L_3 ... dilinden ...

[587] K'de bu beyit yok | anuñ: E_1 seniñ | ẕikri: D_5 H_1 ẕikrini E_1 bu ẕikr L_4 ẕikrüni | işüñi: A_3 G_7 işiñi D_5 H_1 eşyā E_1 işiñ L_4 işüni | bitürür: A_4 E_1 bütürür B_7 bitirür D_5 H_1 götürür L_4 bütüre | seni: D_5 H_1 anı | āsān: I_5 – J_8 esen | menzilüñe: A_4 H_1 G_7 L_4 menziline B_7 E_1 J_8 menziliñe D_5 menzilüne | yitürür: B_7 yetirür E_1 F_2 H_1 yetürür I_5 ol dem y. L_4 yitüre.

[588] K'de bu beyit yok | ḳuş: F_3 – | ḳaldı bende: B_8 bende ḳaldı G_9 ḳıldı b. | düşmez: B_8 gelmez D_6 H_2 düşmezdi | bu: D_6 H_2 – | niʿmeti: E_2 I_7 L_5 leẕẕeti.

[589] G ve K'de bu beyit yok | anuñ-ıla: E_3 anıñ-ıla L_6 anun-ıla | mūnis: E_3 mūnüs | dirligüm: B_9 D_7 E_3 L_6 dirligim | yaman: F_4 ḥarām.

[590] K'de bu beyit yok | gice: A_1 B_{10} D_8 G_{10} H_4 L_7 gün | gün: A_1 B_{10} D_8 G_{10} H_4 L_7 gice | giderem: A_1 yörürüm B_{10} gitdim D_8 H_4 çün g. G_{10} yörürem I_1 giderdüm | yā imām: D_8 H_4 – G_{10} tamām | ġuṣṣa ... ṭaʿām: B_{10} bir çemenzāra yetdi yolum tamām D_8 H_4 endīşeye ġarḳ oluban yörürem F_5 illā göñlüm dilemez bir dem ṭ. I_2 ġuṣṣadan göñlüm dilemezdi ṭ. J_{11} ġ. ilen göñlüm dilemez ṭ. L_7 ... göñlim ...

[591] B ve K'de bu beyit yok | endīşeye ... yörürem: A_3 ... yörürüm D_9 H_5 ġuṣṣa ile dilemez göñlüm ṭaʿām E_5 endeşeye ġ.o. yörürüm | bir çimene: A_4 bu çine E_5 I_4 b. çemene H_5 b. çeşmeye | irdi yolum: D_9 H_5 yolum irdi E_5 L_8 yolum irer F_6 girdi y. | görürem: A_4 E_5 görürüm D_9 H_5 tamām.

[592] D, E, H, K ve L'de bu beyit yok | çimenlü: A_5 çemendür B_{11} çemen F_7 çimen I_5 çemen J_{13} çümen | yirler: A_5 yeller B_{11} F_7 yerler I_5 yil eser | bir dem: A_6 – .

J 22a

0593 Arḳun arḳun girdüm anda yörürem
Bir cānāvar ṭurmış otlar görürem[593]

0594 Bir ʿaceb tuḥfe cānāvar yā ʿAlī
İşit imdi vaṣfını sen yā velī[594]

A 67b D 24b
I 18a

0595 Görmemişem ancılayın cānāvar
Ne ḫo kimse gördi ne ḫod miṣli var[595]

B 21a

0596 Şol ṭoñuz gözlerine beñzer gözi
Boynı sıġır boynına işit sözi[596]

0597 Fīl ḳulaġı gibi anuñ ḳulaġı
Deve ayaġına beñzer ayaġı[597]

0598 Gögsi arslan gögsi gibidür ata
Ḳarnınuñ altı daḫı beñzer ata[598]

A 68a

0599 Ḳuyruġı ḳoç ḳuyruġı gibi anuñ
Gör ne ʿaceb işleri var sübḥānuñ[599]

L 21b

0600 Ḳaplana beñzer idi anuñ teni
Ḥayrān oldum göricegez ben anı[600]

---

[593] K'de bu beyit yok | arḳun arḳun: E_6 F_8 L_9 arḫun arḫun | girdüm ... yörürem: A_7 ... yörürüm B_{12} durdum a. y. D_{10} H_6 yolda giderken ey yār E_6 çün a. giderem G_{13} girüp a. yörirem J_1 girdim imdi y. L_9 anda gide y. | bir ... görürem: A_8 ... görürüm B_{12} b. c. ṭurup odlar g. D_{10} durmış anda görürem bir cānāvar E_6 ... ṭurmuş ... F_8 b. c. ṭ. anda g. G_{13} b. c. anda otlar görirem H_6 ṭurmış anda görürem bir cānāvar J_1 b. cānāvardur anda g.

[594] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ʿaceb: D_{11} ʿacāyıb | işit: D_{11} H_8 işid | vaṣfını: D_{11} vaṣfın | sen: D_{11} anuñ.

[595] K'de bu beyit yok | görmemişem: E_7 gördügüm L_{10} gördügüm yoḳ | ancılayın: A_1 I_9 bu şekilde B_{13} a. ol şekilde F_9 J_2 ol şekilde G_{14} anuñ gibi | ne ḫo: A_2 D_1 F_9 L_{10} ne ḫod B_{13} G_{14} ne E_7 ya ḫ. | gördi: I_1 gördü L_{10} gördigi | ne ḫod: A_2 L_{10} – B_{13} vü ne E_7 I_1 ki ne H_7 J_2 n. ḫo.

[596] D, E, G, H, J, K ve L'de bu beyit yok | boynı: B_1 boyı | sıġır boynına: A_4 naʿīm boynuna B_1 irer buluda I_3 neʿāme b. | işit sözi: A_4 i. bu s.

[597] K'de bu beyit yok | ḳulaġı ... anuñ: B_2 E_8 ... anıñ G_{15} ḳulaġına beñzer | ayaġına: E_8 ayaġın | beñzer: G_{15} beñzerdi.

[598] G, I, K ve L'de bu beyit yok | arslan: A_7 D_3 J_4 arṣlan | gögsi ... ata: B_3 g. g. anıñ D_3 H_{10} gögsine beñzer a. E_9 g. ey aṭa | ḳarnınuñ: B_3 E_9 ḳarnınıñ | daḫı: A_7 E_9 – | ata: B_3 a. anuñ D_3 H_{10} ite.

[599] K'de bu beyit yok | ḳoç: G_{16} I_6 J_5 ḳuş | ḳuyruġı: F_{13} – | anuñ: B_4 E_{10} anıñ | ʿaceb: E_{10} ʿacāyıb F_{13} ḳudret L_{13} ʿacāyıblar | işleri: L_{13} işi | sübḥānuñ: B_4 D_4 E_{10} sübḥānıñ F_{13} tañrınuñ.

[600] G ve K'de bu beyit yok | beñzer idi: A_3 D_5 E_{11} F_{14} J_6 beñzerdi | anuñ teni: B_5 anıñ t. E_{11} anıñ sinni H_{12} teni anuñ | göricegez: A_4 B_5 D_5 H_{12} göricek L_1 göricegiz | ben anı: A_4 anı D_5 ol-dem a. H_{12} ol-dem anuñ.

I 18b 0601 Ol baña baḳar ṭurur hem ben aña
Ḳudretine ḫāliḳüñ ḳaldum ṭaña[601]

0602 Döndi ādem gibi baña söyledi
Benüm ile ḫoş geleci eyledi[602]

A 68b E 21b 0603 Söyler eydür baña kim iy Medenī
Ne ḳatı gözetdüñ aḫī sen beni[603]

0604 Beni gözetdüñ ʿaceblerem seni
Bil ki ne maḫlūḳ yaradur ol ġanī[604]

G 13b H 19a 0605 Ben didüm kim seferümde irmedüm
Sencileyin hīç cānāvar görmedüm[605]

0606 Ne cānāvarsın aḫī itgil baña
I 19a Zī ʿacāyıb şekil virmiş ḫaḳ saña[606]

D 25a 0607 Döndi yine baña cevāb eyledi
İşit imdi yā imām ne söyledi[607]

A 69a 0608 Baña eydür vaḳt-i āḫırda yigit
Çıḳısaram dünyāya beni işit[608]

---

[601] K'de bu beyit yok | baḳar ṭurur: A_5 durur baḳar D_6 b. idi E_{12} baḳıp ṭururdı F_{15} baḳa durur G_{17} baḳup-durur H_{13} baḳardı I_1 b. dururdı J_7 b. durur L_2 baḳup ṭurdı | hem ben: D_6 H_{13} ben-daḫı E_{12} I_1 J_7 ben F_{15} ben-de G_{17} ben hem | ḫāliḳüñ: B_6 ol ḥaḳıñ D_6 E_{12} ḳādiriñ G_{17} ḫāliḳiñ H_{13} J_7 ḳādirüñ I_2 tañrınuñ L_2 ḳādirün | ḳaldum: A_6 B_6 F_{15} J_7 ḳılġıl D_6 E_{12} ḳaldım G_{17} ḳıldım | ṭaña: A_6 saña E_{12} żaña L_2 ṭaġa.

[602] K'de bu beyit yok | benüm ile: E_{13} benim-ile G_{18} benümle | geleci: G_{18} kelimāt L_3 gelici.

[603] K'de bu beyit yok | söyler eydür: D_8 s. ider F_{17} s. aydur H_{15} söyler-idi | baña kim: A_1 F_{17} H_{15} I_5 kim baña B_8 baña E_1 L_4 b. ki | iy: A_1 B_8 D_8 E_1 G_{19} J_9 L_4 ey F_{17} yā | Medenī: F_{17} ādemī G_{19} J_9 maʿ denī | gözetdüñ: A_2 gözitdüñ B_8 D_8 gözetdiñ E_1 gözledüñ G_{19} gözedüp durursın L_4 gözetdin | aḫī: A_2 aḫu B_8 E_1 F_{17} L_4 āḫır G_{19} – | sen beni: G_{19} beni.

[604] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | gözetdüñ: D_9 gözetdiñ.

[605] K'de bu beyit yok | didüm kim: B_9 D_{10} G_1 didim-ki E_2 dedim-ki H_1 J_{10} L_5 didüm-ki | seferümde: A_3 B_9 D_{10} E_2 G_1 seferimde L_5 seferimden | irmedüm: B_9 D_{10} E_2 irmedim G_1 görmedim J_{10} görmedüm | hīç cānāvar: A_4 G_1 c. hīç B_9 bir c. J_{10} cānāvara | görmedüm: B_9 D_{10} E_2 G_1 L_5 görmedim J_{10} irmedüm.

[606] G ve K'de bu beyit yok | aḫī: A_5 B_{10} āhır F_{19} – L_6 ey a. | itgil: A_5 B_{10} F_{19} eyitgil I_9 eyit | zī: A_6 ey D_{11} H_2 ne.

[607] K ve L'de bu beyit yok | yine baña: D_1 H_3 baña yine E_4 yene b. | eyledi: D_1 H_3 söyledi | işit imdi: B_{11} benüm-ile D_1 I_3 işid i. E_4 eşit i. | ne söyledi: B_{11} D_1 gör n'eyledi H_3 kim n'eyledi.

[608] K'de bu beyit yok | baña: L_7 döndi b. | eydür: D_2 ider | vaḳt-i āḫırda: A_1 āḫır vaḳtinde B_{12} J_{13} āḫır vaḳitde D_2 v. uḫrāda E_5 L_7 v. āḫır F_{21} G_3 āḫır vaḳitde I_4 vaḳt āḫırdur | yigit: A_1 B_{12} E_5 F_{21} G_3 I_4 ey y. L_7 – | çıḳısaram ... işit: B_{12} gezerem dünyāyı uçdan uca D_2 H_4 ç. dünyā yüzine işit E_5 ç. dünyā cebr işit F_{21} çıḳaram ... I_5 ... işid L_7 ç. d. ḫayır i.

J 22b

0609 Ol sāʿat kim emr ider baña ḫoca
Geziserem dünyāyı uçdan uca[609]

0610 Seyr iderem cümlesini dünyānuñ
Ḥaḳa muṭīʿ bendesiyem ben anuñ[610]

B 21b

0611 Çün işitdüm bu sözi andan i yār
Yine döndüm ṣordum andan bir ḫabar[611]

0612 Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya bul necāt[612]

0613 Oḳıyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetüñle yarlıġaġıl yā ġanī[613]

F 90a I 19b

0614 Ben didüm-ki yavlaḳ oldum āvāre
Yol ṣalıḳ vir gideyim ben iy yārā[614]

0615 Çün ṣalıḳ virdi yolumı ol baña
Beni işit ideyim bir bir saña[615]

A 69b

0616 Döndi eydür bu çimenden çıḳ daḫı
Yoluñ andandur gidesin iy aḫī[616]

---

[609] K'de bu beyit yok | ol: L_8 şol | ider: J_1 L_8 ide | ol ... ḫoca: A_3 o. saʿat k. baña emir ider ḫ. D_3 H_5 o. s. emr idiser b. ḫ. E_6 şol ... ḫudā I_6 çünki destūr vire baña ol ḫ. | geziserem: E_6 geziyerem | dünyāyı: F_{22} dünyāya | geziserem ... uca: B_{13} çıḳısaram dünyāya beni işit.
[610] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḥaḳa: D_4 ḥaḳḳa | muṭīʿ: D_4 muṭīʿam | ben: D_4 –.
[611] K'de bu beyit yok | işitdüm ... i: B_1 eşitdüm andan bu sözi ey D_5 bu sözi andan işitdim ey E_7 eşitdi b. s. ide ey F_{23} ... bundan ... G_5 eşitdim ... ey H_7 bu sözi andan işitdüm i J_2 işitdim ... ey L_9 işitdi b. s. a. ey | yine: E_7 yene | döndüm: G_5 dönüp | ṣordum andan: A_6 B_1 aña ṣordum E_7 L_9 ṣ. aña.
[612] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.
[613] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | raḥmetüñle: D_8 raḥmetiñle.
[614] K'de bu beyit yok | ben: J_3 – | didüm-ki: A_7 I_1 d. kim B_2 D_9 G_6 didim-ki E_8 dedim-ki | ṣalıḳ vir: A_8 E_8 H_8 salıḳ v. F_1 G_6 I_2 ṣalı v. | gideyim ... iy: A_8 g. kim i. B_2 E_8 L_{10} baña gidem ey D_9 ... ey H_8 g. iy I_2 baña gideyim J_3 g. baña.
[615] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ṣalıḳ: H_9 salıḳ | ol: D_{10} –.
[616] K'de bu beyit yok | döndi eydür: B_3 didi baña D_{11} d. ider F_2 aydur I_3 baña e. | çimenden: A_1 E_9 G_7 J_4 L_{11} çimeni B_3 çemenden I_3 çemeni | andandur: A_2 D_{11} andandır B_3 a. ki E_9 anda irer F_2 I_4 J_4 andadur | gidesin: A_2 J_4 giderseñ B_3 gideriseñ E_9 göresin G_7 I_4 gidersin | iy: B_3 D_{11} E_9 G_7 J_4 ey | yoluñ ... aḫī: L_{11} āḫırına ben çimenüñ irerem.

D 25b

0617 Bir gice bir gün çimende yörürem
Āḫırına ben güc-ile irürem[617]

0618 Ṭaşra çıḳdum ol çimenden iy ḫoca
Bir depede ṣavmaʿa gördüm yüce[618]

0619 Ne yir o yir ʿacebe ḳaldum aña
Gide gide güc-ile yitdüm aña[619]

L 22a

0620 Geldüm anuñ ḳapusında ṭururam
I 20a
Āvāz ile bir kezin çaġıruram[620]

A 70a

0621 İçerüden çıḳa geldi bir ḳoca
Geydügi keşīş ṭonı uçdan uca[621]

E 22a

0622 Ol ḳoca keşīş yüzini görürem
Gelüben ḳatına selām virürem[622]

H 19b

0623 Çünki benüm selāmumı ol alur
Dönüben yine baña suʾāl ḳılur[623]

0624 Saña ben bir söz direm ey yigit
Ṭut ḳulaġuñ baña sözümi işit[624]

---

[617] K'de bu beyit yok | gice: B_4 D_1 F_3 H_{11} gün E_{10} gece | gün: B_4 D_1 F_3 H_{11} gice | çimende: B_4 I_5 çemende J_5 ol ç. L_{12} çimenden | yörürem: A_3 yörürüm G_8 yöridüm L_{12} giderem | āḫırına: I_6 āḫırını J_5 āḫır ben | ben: B_4 çün G_8 hem | güc-ile: E_{10} çimeniñ L_{12} çimenüñ | irürem: A_4 irerüm B_4 L_{12} irerem G_8 irdüm I_6 J_5 görürem | āḫırına ... irürem: D_1 bir depe ṣavmaʿa yüce görürem H_{11} bir depe bir ṣavmaʿa yüce görürem.

[618] D, H ve K'de bu beyit yok | çıḳdum: B_5 G_9 J_6 çıḳdım | ol: L_{13} ben | çimenden: B_5 E_{11} I_7 çemenden | iy: B_5 E_{11} G_9 J_6 ey | ḫoca: E_{11} aḫī | depede ṣavmaʿa: A_6 depe bir ṣavmıʿa B_5 depeden ṣ. G_9 derin صَعْمَيَه I_8 depe üstinde ṣ. | gördüm yüce: G_9 g. çün y.

[619] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | yir: D_2 yirdür H_{12} yerdür | yir: H_{12} yer | ʿacebe: D_2 ʿaceb | ḳaldum: D_2 ḳaldım | güc-ile: H_{12} güçle | yitdüm: D_2 yitdim H_{12} yetdüm.

[620] K'de bu beyit yok | geldüm: B_6 D_3 G_{10} geldim | anuñ: B_6 andan E_{12} anıñ | ḳapusında: B_6 G_{10} ḳapusına | ṭururam: A_7 ṭururum J_7 dururam | kezin: B_6 kez L_1 kez ben | çaġıruram: A_8 çaġırurum B_6 çaġırırım G_{10} çaġırıram.

[621] K'de bu beyit yok | içerüden: E_{13} içeriden | geydügi: D_4 geydigi | ṭonı: L_2 donı.

[622] K'de bu beyit yok | ḳoca: B_8 I_4 – | keşīş: B_8 keşīşiñ I_4 keşīşüñ | yüzini: A_3 D_5 E_1 G_{12} I_4 yüzüni B_8 çünki y. J_9 yüzin | görürem: A_3 görürüm G_{12} görirem I_4 ben g. L_3 gördüm | gelüben: A_4 gelürüm D_5 E_1F_7 H_{15} J_9 gelürem I_5 geliben L_3 gelür | virürem: A_4 virürüm G_{12} virirem.

[623] K'de bu beyit yok | benüm ... ol: A_5 ol b. selāmum B_9 benim selāmım o. D_6 selāmımı benüm o. E_2 G_{13} benim ... H_1 selāmumı benüm o. J_{10} b. s. | dönüben: B_9 döniben | yine baña: A_6 I_7 gine b. E_2 baña G_{13} yine J_{10} L_4 baña yine | suʾāl ḳılur: A_6 s. iydür E_2 I_7 selām virür L_4 selām ḳ.

[624] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḳulaġuñ: D_7 ḳulaġın.

0625 Yā yigit dir niredendür gelişüñ
Bu issüzlik yazıda nedür işüñ[625]

A 70b I 20b

0626 İnsī bunda geldügi yoḳdur daḫı
Seni bunda kim getürdi iy aḫī[626]

0627 Didüm aña çün ḫabar ṣorduñ bāña
Ṭut ḳulaġuñ sen-daḫı benden yaña[627]

0628 Bāña dirseñ çoḳ meşaḳḳat görmişem
Güc-ile imdi buraya irmişem[628]

D 26a

0629 Vaṣf-ı ḥālum bir bir aña söyledüm
Her ne kim gördüm ise şerḥ eyledüm[629]

0630 Sözüm işidüp ʿaceb ḳaldı ṭaña
İtdi ne yirdensin anı it bāña[630]

J 23a

0631 Ben didüm-ki Medīne şehrindenem
Muṣṭafānuñ aṣḥābı yārındanam[631]

0632 Bil beni Temīm Dārīyem ey ḫoca
Cümle ḫalḳ beni bilür uçdan uca[632]

---

[625] K'de bu beyit yok | yā ... dir: A_7 ... didi B_{10} eydür yā yigit E_3 ... dur G_{14} bāña eydür L_5 der yā yigit | niredendür: A_7 nedür B_{10} ne yirdendir D_8 niredendir E_3 G_{14} I_8 neredendür F_9 ne yirdendür | gelişüñ: B_{10} D_8 E_3 L_5 gelişiñ | issüzlik: A_8 issüz B_{10} D_8 E_3 issizlik F_9 I_9 ısuzlıḳ G_{14} ışızlıḳ J_{11} ısızlıḳ L_5 ıssızlıḳ | yazıda: B_{10} J_{11} yazuda | nedür: A_8 ne-dürür B_{10} D_8 E_3 L_5 nedir I_9 ne var | işüñ: B_{10} E_3 G_{14} L_5 işiñ D_8 işin.

[626] K'de bu beyit yok | insī bunda: F_{10} G_{15} H_4 ins b. I_1 bunda ādem | geldügi: E_4 geldigi | yoḳdur: L_6 yoḳdır | daḫı: E_4 ey aḫī G_{15} aḫī | seni: B_{11} sizi | getürdi: E_4 götürdi | iy: A_2 B_{11} D_9 E_4 G_{15} J_{12} L_6 ey | aḫī: E_4 saḫī.

[627] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | didüm: D_{10} didim | ḳulaġuñ: D_{10} ḳulaġıñ.

[628] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | meşaḳḳat: D_{11} müşaḳḳat | irmişem: D_{11} gelmişem.

[629] K'de bu beyit yok | vaṣf-ı ḥālum: A_3 B_{12} G_{16} J_{13} L_7 v. ḥālım D_1 v. ḥālımı H_7 I_3 v. ḥālumı | bir ... aña: D_1 aña ben G_{16} H_7 L_7 aña bir bir I_3 ben aña | söyledüm: B_{12} D_1 G_{16} L_7 söyledim | her: A_4 I_4 hem | gördüm ise: E_5 gördim-ise J_{13} L_7 gördümse | şerḥ eyledüm: B_{12} aña ş. eyledim D_1 G_{16} ş. eyledim.

[630] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | işidüp: H_8 işitdüp | yirdensin: H_8 yerdensin.

[631] G ve K'de bu beyit yok | ben didüm-ki: A_5 F_{12} H_9 I_5 J_1 ṣoñra didüm B_{13} D_3 ṣoñra didim E_6 b. dedim-ki | şehrindenem: A_5 şehrüm-dürür | Muṣṭafānuñ ... yārındanam: A_6 ol Muḥammed Muṣṭafā yārım-durur B_{13} Muṣṭafānıñ aṣḥābıyam y. D_3 hem Muḥammed Muṣṭafānıñ yārıyam E_6 Muṣṭafānıñ ... F_{12} M. aṣḥābınuñ biri benem H_9 hem Muḥammed Muṣṭafānuñ yārıyam I_6 Muṣṭafā aṣḥābınuñ biri benem J_1 M. aṣḥābından biri benem.

[632] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok.

B 22a

0633 Keşīş eydür Muṣṭafānuñ ḥālı ne
Diri-midür ölü-mi aḥvālı ne[633]

A 71a

0634 Eydürem ben keşīşe sen ol beḳā
Bil Muḥammed teslīm olmışdur ḥaḳa[634]

I 21a

0635 Keşīş anı işidicek ah ider
Yire düşer ʿaḳlı başından gider[635]

0636 Bir ḳaç kerre böyle oldı yā imām
Anuñ aḥvālı daḫı böyle tamām[636]

G 14a

0637 Yine ʿaḳlı gelicek ṭurdı örü
Döndüm aña bir ḫabar ṣordum girü[637]

H 20a

0638 Baña sen söyle sözüñi ey ḫoca
Niye gitdi ʿaḳluñ başuñdan ḫoca[638]

0639 Ne bilürsin sen didüm Muḥammedi
Ol iki cihān güneşi Aḥmedi[639]

A 71b D 26b L 22b

0640 Keşīş eydür kitābumuzda anı
Oḳumışuz vaṣfını hem adını[640]

---

[633] K'de bu beyit yok | eydür: D_5 ider L_9 eydir | Muṣṭafānuñ: A_7 B_1 E_7 G_{17} Muṣṭafānıñ I_7 Muṣṭafā | ḥālı: I_7 aḥvālı | ne: G_{17} nedür | diri-midür: F_{13} diridür L_9 diri-midir | ölü-mi: A_8 öldi-mi B_1 F_{13} ölü midür D_5 H_{11} ya daḫı E_7 henüz J_2 ol daḫı L_9 ya henüz | aḥvālı: F_{13} ḥālı | ne: G_{17} nedür | diri-midür ... ne: I–.

[634] K'de bu beyit yok | eydürem ben: B_2 eydürem D_6 H_{12} L_{10} iderem b. E_8 eydür b. F_{14} ayduram b. G_{18} ben didim J_3 e. yine | keşīşe: F_{14} yā keşīş | sen: D_6 siz | olmışdur: A_2 B_2 E_8 F_{14} olupdur G_{18} olmuşdur L_{10} ölidir | ḥaḳa: H_{12} L_{10} ḥaḳḳa.

[635] K'de bu beyit yok | işidicik: E_9 eşidicek | yire: E_9 F_{15} yere | düşer: B_3 E_9 H_{13} düşdi G_{19} düşüp.

[636] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok.

[637] K'de bu beyit yok | yine: E_{10} yene | I_3 yirine | ṭurdı: D_9 ṭurur G_1 durdı | örü: A_5 E_{10} F_{16} G_1 J_5 öri L_{12} ö. giri | bir: F_{16} ben | girü: A_6 F_{16} geri E_{10} gerü J_5 L_{12} giri.

[638] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḫoca: H_1 ḳoca | ʿaḳluñ: D_{10} ʿaḳlıñ | başuñdan: D_{10} başından.

[639] K'de bu beyit yok | ne ... sen: A_7 G_2 sen ne bilürsin D_{11} I_5 n. bilürsin | didüm Muḥammedi: B_5 Muḥammedi didüm D_{11} ben didim M. E_{11} dedim M. G_2 didüm I_5 d. sen M. | ol ... Aḥmedi: B_5 iki c. g. Aḥmedi didüm D_{11} H_2 L_{13} iki c. g. ol A. E_{11} iki cihānı g. ol Aḥmed G_2 o. i. c. güneşi.

[640] K'de bu beyit yok | eydür: D_1 ider F_{18} aydur | kitābumuzda: A_1 E_{12} L_1 kitābımuzda B_6 D_1 kitābımızda G_3 kitāb içinde | oḳumışuz: A_2 L_1 oḳımuşuz E_{12} J_7 oḳumuşuz | vaṣfını: A_2 vaṣf-ıla F_{18} vaṣfınuñ I_8 evṣāfını | hem adını: B_6 L_1 vü a. D_1 H_3 vü ḥālını F_{18} adını G_3 vü a. I_8 biz anı J_7 ve a.

0641 Anuñ içün bilür olduḳ anı biz

I 21b ʿĪsā bize maʿlūm itdi iy ʿazīz[641]

0642 Yine döndüm keşīşe didüm i yār

Ne ḳavımdansın bāña virgil ḫabar[642]

E 22b 0643 Keşīş eydür ben Ḥavāriyyūndanam

Ol ʿĪsā peyġamberüñ yārındanam[643]

A 72a 0644 Ol sāʿatde kim ʿĪsā çıḳdı göge

Bir çalabuñ adını öge öge[644]

0645 Gice gündüz duʿācısıyam anuñ

Bu zamāna diri ḳılmışdur cānum[645]

0646 Müfsid oldı ḫalāyıḳ ben görürem

Maʿzūl olup içlerinden yörürem[646]

F 90b 0647 Gelüben bu arada ḳıldum ḳarār

Ḫaylī müddetdür ki bundayam i yār[647]

---

[641] D, H ve K'de bu beyit yok | anuñ içün: B_7 anıñ-çun E_{13} anıñ-ıçun L_2 anun içün | anı biz: E_{13} adını F_{19} biz anı L_2 anı | bize ... itdi: E_{13} maʿlūm idi bize F_{19} m. etdi b. L_2 maʿlūm itdi bize | iy ʿazīz: B_7 G_4 J_8 ey ʿa. E_{13} hem anı L_2 dadını.

[642] E, K ve L'de bu beyit yok | yine: J_9 gine | didüm: B_8 D_2 didim F_{20} eyitdüm J_9 – | i: A_5 B_8 D_2 G_5 J_9 ey | ḳavımdansın: A_6 D_2 J_9 ḳavumdansın B_8 ḳavımdan G_5 ḳavmdansın I_3 ḳavumsız | bāña virgil: B_8 siz bize virüñ F_{20} b. vergil I_3 siz bāña virüñ.

[643] K'de bu beyit yok | eydür: D_3 ider E_1 eydir F_{21} aydur | ben Ḥavāriyyūndanam: D_3 H_5 Ḥavārīlerden benem E_1 b. Ḥavārīlerdenem F_{21} b. Ḥavārīdenem J_{10} b. Ḥavāriyūndanam L_3 b. Ḥarārilerdenem | peyġamberüñ: B_9 D_3 E_1 peyġamberiñ | yārındanam: A_8 L_3 yārıyam D_3 F_{21} H_5 I_5 yārı benem E_1 aṣḥābındanam G_6 hem y.

[644] K'de bu beyit yok | ol: B_{10} şol | sāʿatde kim: A_1 zamān k. B_{10} D_4 E_2 sāʿat k. F_{22} G_7 zamānda k. | ʿĪsā: E_2 – | çıḳdı: A_1 çıḳdıydı | bir: D_4 H_6 ol | çalabuñ: B_{10} D_4 E_2 G_7 çalabıñ | adını: B_{10} D_4 E_2 H_6 I_7 J_{11} L_4 ismini | öge öge: B_{10} aña aña E_2 dā'im ö.

[645] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.

[646] K'de bu beyit yok | oldı: B_{11} – I_8 olmış L_5 oldılar | ḫalāyıḳ: A_3 ḫalāyıḳlar B_{11} E_3 ḫalāyıḳı G_8 çün ḫ. I_8 çoḳ ḫ. | ben görürem: A_3 görürüm E_3 baḳaram G_8 I_8 J_{12} L_5 görürem | müfsid ... görürem: D_6 ol gidicek ḫalḳı fāsid g. H_8 ol gidicek ḫalḳı fāsıḳ g. | maʿzūl: J_{12} maġrūr | olup: E_3 L_5 oldum | içlerinden: A_4 H_8 I_9 içlerinde B_{11} buracıḳda | yörürem: A_4 yörürüm B_{11} ḳaluram E_3 çıḳaram.

[647] K'de bu beyit yok | I_3'de bu beyit ile bundan sonraki beytin yerleri değiştirilmiştir | gelüben ... arada: A_5 bu arada gelüp D_7 g. b. yire E_4 g. b. yüzde H_9 g. b. yeri I_3 dir gelüben bunda L_6 geliben b. yirde | ḳıldum: B_{12} D_7 E_4 H_9 I_3 L_6 ḳılmışam G_9 ḳıldım | ḫaylī: F_1 ḫaylu | müddetdür: B_{12} L_6 müddetdir E_4 müddet | ki: A_6 ben B_{12} I_4 – G_9 kim | bundayam: B_{12} yörürem E_4 bundayım G_9 bunda J_{13} ḳılmışam | i yār: B_{12} D_7 E_4 J_{13} L_6 ey y. F_1 āṣār G_9 ṭururam.

I 22a J 23b

0648 Yine döndüm keşīşe didüm size
Ne ḳadardur bundasız eydüñ bize[648]

A 72b

0649 Didi biş yüz yıl bir sāʿat durur
Kim duʿācıñ buracuḳda oturur[649]

B 22b

0650 Gice gündüz dilegüm budur benüm
Ḫātimetü'l-ḫayr ile çıḳa cānum[650]

0651 Çünki geldi bu cevāb andan baña
I 22b Yine döndüm bir ḫabar ṣordum aña[651]

0652 Döndüm didüm keşīşe ey pīr gişi
Sen gider gönlüm içinden teşvīşi[652]

D 27a

0653 Didüm iy ṣāḥib-i ʿĪsā şol çimen
Bir cānāvar gördüm anda şimdi ben[653]

A 73a

0654 Görmemişem ancılayın cānāvar
Ne ḫo kimse gördi ne ḫod miṣli var[654]

---

[648] K'de bu beyit yok | yine : E_5 yene J_1 gine | didüm: B_{13} didim E_5 L_7 itdim | ne ḳadardur: B_{13} n. ḳ. di E_5 nice vaḳit vardır ki J_1 ne-ḳadardan L_7 nice vaḳit | bundasız: E_5 bunda J_1 L_7 bundasın | eydüñ: E_5 itdüñ J_1 idüñ L_7 idin | D_8'de bu beyit yerine şu beyit geçmektedir: saña idem ʿömrümi ben sāʾile / dünyādan gitsem böyle kim īmān-ıla.
H_{10}'da bu beyit yerine şu beyit geçmektedir: saña idem ʿömrümi ben sāʾile / dünyādan gitsem بولیکی īmān-ıla.

[649] B ve K'de bu beyit yok | didi: E_6 dedi J_2 idür | biş: A_1 E_6 F_3 L_8 beş | yıl bir: D_9 L_8 y. u bir | durur: L_8 – | bir ... durur: E_6 var durur F_3 b. sāʿatdür | duʿācıñ: A_2 G_{11} I_6 J_2 duʿācuñ F_3 duʿācı | buracuḳda: A_2 D_9 E_6 buracıḳda F_3 bu arada G_{11} bu aracıḳda I_6 bu aracuḳda | oturur: A_2 G_{11} durur I_6 olur.

[650] K'de bu beyit yok | dilegüm: B_1 D_{10} G_{12} L_9 dilegim | budur: L_9 bu durur | benüm: B_1 E_7 G_{12} L_9 benim | ḫātimetü'l-ḫayr ile: D_{10} H_{12} īmān-ıla bir gice E_7 ḫātimim ḫ. ola F_4 ḫātimim ḫayrla G_{12} īmān-ıla ḫātim ola J_3 ḥācetüm ḫ. i. L_9 ḫātimetüm ḫayr ola | çıḳa cānum: F_4 ç. bu c. G_{12} cānım benim L_9 ç. benüm.

[651] K'de bu beyit yok | andan: D_{11} itdi H_{13} irdi | yine ... aña: B_2 H_{13} ben anı göricegez ḳaldım ṭaña E_8 yene ... J_4 ben anı örücek ḳaldum ṭaña.

[652] bu beyit sadece B nüshasında geçmektedir.

[653] K'de bu beyit yok | didüm ... çimen: A_7 d. i. ṣāḥib ʿĪ. ol çemen B_4 şol çayırda bir cānāvar görmişem D_1 didim ey ṣ. ʿĪ. ol ç. E_9 dedüm ey ... G_{14} didim ey ṣ. ʿĪ. bu çemende H_{14} ... ol ç. I_2 ... çemen J_5 ... ey ... L_{11} didim ey ... | anda ... ben: A_8 anda b. G_{14} şimdi ben anda | bir ... ben: B_4 di baña kim ḫayrān olup ḳalmışam.

[654] B, G ve K'de bu beyit yok | görmemişem: E_{10} gördügüm yoḳ L_{12} gördigim yoḳ | ḫo: A_2 D_2 F_7 H_{15} L_{12} ḫod E_{10} gū | ne ḫod: A_2 ne E_{10} I_5 ki ne J_6 n. ḫo L_{12} ki ni.

H 20b 0655 Nedür anuñ adı eydi vir baña
Ben anı göricegez ḳaldum ṭaña[655]

L 23a 0656 Yine döndi baña keşīş söyledi
Ne cānāvardur anı şerḥ eyledi[656]

I 23a 0657 Eydür anuñ Dābbetü'l-arżdur adı
Ḥaḳ teʿālā vaḳt-i āḫır-çun ḳodı[657]

A 73b E 23a 0658 Ol çimen içinde dāʾim otlar ol
Şuña degin kim açıla aña yol[658]

0659 Emr iricek aña kim gerek ṭura
Gire dünyā mülkine cevlān ura[659]

0660 Ṣafā vü Merve arasında çıḳa
Maḫlūḳ anuñ ʿaẓametine baḳa[660]

0661 Ayaġı yirde ola gökde başı
I 23b Ḥayrān ola yüzine baḳan gişi[661]

---

[655] B, G ve K'de bu beyit yok | nedür: A_3 E_{11} L_{13} nedir | anuñ adı: A_3 anıñ a. E_{11} adı anıñ L_{13} a. idi | eydi vir: D_3 E_{11} H_1 J_7 idi v. F_8 aydı v. I_6 digil sen | ben: E_{11} biz | göricegez: A_4 göricegiz | ḳaldum: A_4 D_3 ḳaldım E_{11} ḳıldım L_{13} ḳıldum | ṭaña: E_{11} żaña.

[656] G ve K'de bu beyit yok | yine: E_{12} yene I_8 girü | baña keşīş: D_4 F_9 H_2 I_8 J_8 keşīş baña | cānāvardur: B_5 L_1 cānāvardır E_{12} cānāvar | anı: A_6 B_5 – D_4 H_2 baña | şerḥ eyledi: E_{12} ş. idiñ idi.

[657] K'de bu beyit yok | eydür: D_5 ider | anuñ: B_6 anıñ E_{13} anı | Dābbetü'l-arżdur adı: B_6 L_2 Dābbetü'l-arżdır a. E_{13} adı Dābbetü'l-arż dedi G_{15} adı Dābbetü'l-arżdı | vaḳt-i āḫır-çun: A_8 G_{15} anı āḫır vaḳt-içün B_6 J_9 āḫır vaḳt-içün D_5 H_3 anı vaḳt içün E_{13} anı v. āḫır-ıçun F_{10} āḫır vaḳt-çün L_2 ... içün.

[658] K'de bu beyit yok | çimen: A_1 B_7 G_{16} I_3 çemen | dāʾim otlar: B_7 otlar dāʾim A_1 F_{11} I_3 J_{10} dāyım o. | şuña ... aña: B_7 ş. d. k. aña açıla F_{11} şol deme-dek kim çalap vere a. G_{16} şu neden-kim pes açıla yol I_4 ş. d. k. a. doğrı L_3 ş. d. açıla a.

[659] K'de bu beyit yok | emr: A_3 E_2 G_{17} I_5 emir | iricek: A_3 irişicek B_8 irinceye dek D_7 G_{17} H_5 J_{11} idicek E_2 L_4 olıcaḳ F_{12} erişicek | aña ... ṭura: A_4 F_{12} a. g. ṭ. B_8 a. ṭura D_7 ol-zamān-kim dir ola E_2 ol ger kim ṭ. G_{17} a. g. ṭola ol H_5 ol-za[mā]n-kim dir ola J_{11} a. g. kim ṭ. L_4 ol gerekdir kim dura | gire dünyā: B_8 geze d. G_{17} g. hem dünyāya J_{11} g. cihān | mülkine: A_3 I_6 J_{11} milkine D_7 H_5 içine G_{17} – | cevlān ura: G_{17} c. u. ol H_5 cev[lan] u.

[660] K'de bu beyit yok | vü: B_9 E_3 ve F_{13} – G_{18} ile | arasında çıḳa: B_9 G_{18} arasından ç. E_3 arasından ol ç. L_5 a. ol ç. | anuñ: B_9 E_3 anıñ.

[661] K'de bu beyit yok | ayaġı: I_9 ayaḳı J_{13} aya[ġı] | yirde: A_7 B_{10} E_4 F_{14} G_{19} H_7 L_6 yerde | gökde başı: A_7 başı gökde | ḥayrān ... gişi: A_8 baḳan gişi ḥayrān ola gördükde B_{10} şöyle ḥayrān ola b. g. D_9 ... yüzüne [ba]ḳan g. J_{13} ... yüzüne ...

A 74a G 14b J 24a

0662 Bir elinde ʿaṣāsı var Mūsānuñ
Bir elinde yüzügi Süleymānuñ[662]

D 27b

0663 Her kime kim yüzügi ḳarşu yārā
Ṭutar ise arta yüzinde ḳara[663]

0664 Ya kime kim ʿaṣāyı ḳarşu ṭuta
Appaġ ola yüzleri nūra bata[664]

B 23a

0665 Ol ḳara yüzlü kāfirler öliser
Ṭamu içinde muḫalled ḳalısar[665]

A 74b I 24a

0666 Ol yüzi nūrlu müʾminler olısar
Ṣāḥibü't-taḳvā ʿazīzler olısar[666]

0667 Nice ʿalāmetler anda görine
Kimisi şād ola kimi yirine[667]

0668 Gün gerek kim girü maġribden ṭoġa
Ṣanma kim ayruḳ duʿā göge aġa[668]

---

[662] K'de bu beyit yok | ʿaṣāsı ... Mūsānuñ: A_1 I_2 ʿaṣā ola M. B_{11} ... Mūsānıñ D_{10} ʿa. Mūsānuñ E_5 ʿa. ola Mūsānıñ F_{15} G_1 J_1 ʿa. ola M. H_8 var ʿaṣāsı M. L_7 ʿaṣāsı ol Mūsā anuñ | bir elinde: A_2 B_{11} F_{15} birisinde | yüzügi: D_{10} E_5 H_8 I_3 J_1 L_7 ḫātemi G_1 yüzigi | Süleymānuñ: B_{11} E_5 Süleymānıñ.

[663] K'de bu beyit yok | D_1 ve H_{10}'da bu beyit ile bundan sonraki beytin yerleri değiştirilmiştir | her: F_{16} – | kim: G_2 ki L_8 – | yüzügi: G_2 yüzigi I_4 yüzü[g]i | yārā: A_3 ire B_{12} G_2 ura D_1 duta E_6 I_4 vire F_{16} ey y. H_{10} ṭuta | ṭutar ise: B_{12} D_1 J_2 L_8 dutar ise E_6 ṭutarsa G_2 döner ise | arta: A_4 irte | yüzinde: D_1 E_6 G_2 J_2 yüzünde.

[664] K'de bu beyit yok | ya: D_{11} E_7 L_9 her | ʿaṣāyı ḳarşu: A_5 B_{13} F_{17} G_3 J_3 ḳarşu ʿaṣāya E_7 L_9 ṭuta: B_{13} D_{11} E_7 J_3 duta | appaġ: A_6 F_{17} appaḳ B_{13} D_{11} E_7 L_9 aġ G_3 aḳ I_7 aydın J_3 ebyaż | yüzleri: B_{13} E_7 yüzi anıñ I_7 yüzi anuñ L_9 yüzi | bata: L_9 baḳa.

[665] K'de bu beyit yok | yüzlü kāfirler: D_2 yüzlüler kāfir L_{10} y. kāfir | öliser: J_4 ölüser | ṭamu: J_4 kim ṭ. | muḫalled: B_1 ebedī D_2 H_{11} tā ebed E_8 muḫallid J şöyle.

[666] B ve K'de bu beyit yok | ol: I_1 o | yüzi: D_3 H_{12} – F_{19} yüz | nūrlu müʾminler: E_9 n. olan müʾmin F_{19} L_{11} n. müʾmin I_1 n. müslimānlar | olısar: E_9 I_1 L_{11} ola J_5 olusar | ṣāḥibü't-taḳva ... olısar: A_2 ṣ. t. ehli o. D_3 ṣāḥibi't-taḳvā o dīndār o. E_9 L_{11} ṣāḥib-i taḳvā ve ehl-i dīn ola F_{19} ṣāḥib-i taḳvā o dīndār o. H_{12} ṣ. t. o dīndār o. I_2 ṣ. t. müʾminler ola J_5 ṣ. t. ehl-i dīn olusar.

[667] G ve K'de bu beyit yok | nice: F_{20} nece | ʿalāmetler anda: I_3 dürlü hem ʿalāmet | görine: A_3 belüre F_{20} J_6 görüne | kimisi ... yirine: A_4 ṣāẕ ola çoḳlar çoḳlar y. B_2 kimi ṣāẕ o. kimisi yerine D_4 şād ola müʾmin kāfirler y. E_{10} kimi ṣ. o. k. yerine H_{13} şād ola müʾminler kāfirler yerine I_4 ṣāẕ ola çoḳlar niceler y. J_6 ṣāẕ ola çoḳlar ve çoḳlar y. L_{12} çoḳlar ṣ. olur ve çoḳlar yerine.

[668] K'de bu beyit yok | gerek ... girü: A_5 E_{11} g. k.m B_3 gelüp bil-ki D_5 g. ki milki F_{21} meger vara G_6 ol zamānda H_{14} g. k. mülk J_7 ... biliñ L_{13} olur kim mülki | ṭoġa: G_6 doġa | ṣanma kim: B_3 E_{11} ṣanma-ki D_5 F_{21} G_6 H_{14} J_7 ṣanma I_6 ṣanmañuz k. | ayruḳ ... aġa: B_3 a. ṭoġup g. a. D_5 a. göklere duʿā a. E_{11} duʿā ayruḳ g. a. F_{21} J_7 ... duʿālar ... G_6 artuḳ duʿālar ḳabūl ola H_{14} a. göklere duʿā a. I_6 duʿāñuz maḳbūl ola L_{13} ol-dem duʿā maḳbūl ola.

L 23b 0669 Tevbeler ḳapusı anda yapıla
Devlet anuñ kim öñinde ḳapıla[669]

H 21a 0670 Raḥmet ḳapusı örtile hem gide
Zebānīler ol-demde bize n'ide[670]

0671 Vir ṣalavāt Muṣṭafāya ey aḫī
Şimdiden ḳıluñ istiġfārı daḫı[671]

A 75a 0672 Yoḫsa ayruḳ tevbeler olmaz ḳabūl
I 24b Tevbe ḳıla şimdiden devletlü ḳul[672]

0673 Ol keşīşden diñledüm bu sözi ben
Düşdüm andan oda ey Ebū'l-Ḥasan[673]

E 23b F 91a 0674 Çün işitdüm yā imām bu işleri
Daḫı artdı gönlümüñ teşvīşleri[674]

D 28a 0675 Yine döndüm keşīşe didüm size
Yimek içmek nireden irer size[675]

0676 Keşīş eydür ḳarnuñ aç-durur meger
Uşda sözüñ seni ol yaña eger[676]

---

[669] K'de bu beyit yok | tevbeler ... yapıla: A_7 ... yapula B_4 andan tevbe ḳapuları yapula D_6 H_{15} tevbe ḳ. hem a. y. G_7 tevbe ḳ. ol zamānda ḳapana L_1 daḫı tevbeler ḳ. a. y. | anuñ: B_4 L_1 anıñ G_7 andan | kim ... ḳapıla: A_8 evvelinde ḳ. B_4 evveline ḳ. D_6 k. öñünde ḳ. E_{12} L_1 kim tevbe öñden ḳ. F_{22} J_8 öñinde ḳ. G_7 evvel tevbe ḳılana I_8 tevbeyin öñdin kıla.
[670] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ol-demde bize: H_1 olda bize.
[671] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḳıluñ: D_8 ḳıl.
[672] K'de bu beyit yok | yoḫsa: D_9 H_3 yoḳsa | ayruḳ: A_1 artuḳ E_{13} G_8 ayrıḳ | tevbeler: D_9 L_2 tevbe | ḳıla: A $_2$ ide F_{23} G_8 iden | devletlü: L_2 devletli.
[673] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | diñledüm: D_{10} diñledim | Ebū'l-Ḥasan: H_4 [E]bū'l-Ḥasan.
[674] K'de bu beyit yok | işitdüm: B_6 eşitdüm D_{11} L_3 işitdim E_1 eşitdim | işleri: I_2 J_{10} sözleri | teşvīşleri: E_1 sevdāları.
[675] K'de bu beyit yok | döndüm: B_7 didüm G_{10} dönüp | didüm size: B_7 deyiñ bize D_1 didim s. E_2 itdim cevāb L_4 itdüm s. | yimek: A_6 B_7 F_2 H_6 L_4 yemek | nireden: A_6 ne-yerden B_7 E_2 F_2 G_{10} nereden I_5 neden | irer size: A_6 F_2 I_5 eydüñ bize B_7 G_{10} gelür s. E_2 itdiñ ḫiṭāb J_{11} idüñ bize L_4 idin bize.
[676] K'de bu beyit yok | eydür: D_2 ider F_3 aydur H_7 – | ḳarnuñ: B_8 E_3 ḳarnıñ D_2 ḳarnıñız G_{11} ḳarnıñuz H_7 ḳarnuñuz | aç-durur: D_2 açdır E_3 F_3 G_{11} H_7 J_{12} açdur L_5 acıḳmış | uşda: G_{11} H_7 işte B_8 işde D_2 üşte E_3 L_5 işbu J_{12n} işid | seni: B_8 seniñ L_5 beni | Ol yaña: D_2 H_7 o yanı E_3 baña J_{12} o y. | eger: B_8 irer I_7 çeker.

A 75b

0677 Yöri şol dere içine gir daḫı
Ḳarnuñı ṭoyur yine gel iy aḫī[677]

I 25a J 24b

0678 İndüm andan ol dereye girürem
Bir muʿ aẓẓam baḳça anda görürem[678]

0679 Gezerem baḳça içinde yā imām
Seyr iderem ne-ki var ise tamām[679]

0680 Dürlü dürlü yimişi var baḳçanuñ
Ḫoş āb-ı revānları aḳar anuñ[680]

0681 Yirem ol yimişleri ḳarnum ṭoyar
İçerem ṣudan ṣusuzlıġum ḳanar[681]

A 76a

0682 Yine çıḳdum baḳçadan ben giderem
Geldüm ol keşīşe gör kim n'iderem[682]

B 23b

0683 Didüm iy keşīş pārelense ṭonuñ
Ḳalur ise şöyle yalıncaḳ tenüñ[683]

---

[677] K'de bu beyit yok | yöri ... daḫı: A_1 ... içine d. B_9 ... didi D_3 H_8 hem yöri d. i. g. d. E_4 şol d. içinde gezgil d. F_4 y. gir şol d. i. d. G_{12} y. eydür şol ... J_{13} ... şu ... | ḳarnuñı: B_9 D_3 E_4 G_{12} ḳarnıñı | ṭoyur: A_2 doyur | yine ... aḫī: A_2 gel ey a. B_9 y. g. didi D_3 ...ey ... E_4 u andan gel ey a. I_9 girü gel ... J_{13} gine ... ey ... L_6 daḫı g. yā a.

[678] K'de bu beyit yok | indüm ... girürem: A_3 endüm a. o. d. girürüm B_{10} andan indim o. d. giderem D_4 H_9 ben-de oldem ol dereye g. E_5 vardım andan dereye g. G_{13} gitdim ... J_1 i. a. bir d. ... L_7 andan indim o. d. g. | muʿ aẓẓam: D_4 E_5 H_9 I_2 L_7 münevver | baḳça: A_4 E_5 I_2 L_7 baḫçe F_5 baġçe | görürem: A_4 görürüm B_{10} seyr iderem.

[679] A, B, E, F, G, I, J , K ve L'de bu beyit yok | gezerem: H_{10} gezdüm.

[680] D, E, H, I, K ve L'de bu beyit yok | dürlü ... baḳçanuñ: A_5 d.d. yemişi baḳçanuñ B_{11} ... yemişi ... F_6 d. yemişi var ol baġçe içinde G_{14} d. yemişleri var ol baḳçanıñ | ḫoş ... anuñ: A_6 āb revānları aḳar a. F_6 ḫ. āb revān a. içinde G_{14} ... anıñ J_2 çün ā. revānlar ...

[681] K'de bu beyit yok | yirem ... ḳarnum: A_7 ol yemişlerden yerüm ḳ. B_{12} ... yemişlerden ḳarnım D_6 ... ḳarnım E_6 yidim anıñ yemişinden ḳarnım F_7 ol yemişden çün yerem ḳ. G_{15} ol yemişlerden yirem ḳarnım H_{11} yidüm ol yemişleri ḳ. J_3 y. o yimişlerden ḳarnım L_8 yidim andan yemişiñ ḳarnım | ṭoyar: G_{15} doyar | içerem ṣudan: A_8 içerüm ṣ. E_6 i. ṣuyundan G_{15} ol ṣulardan içerem | ṣusuzlıġum ḳanar: A_8 H_{11} ṣuṣalıġum gider B_{12} L_8 ṣusızlıġım ḳ. D_6 ṣuṣanıġım ḳ. E_6 ṣusuzlıġım ḳ. G_{15} yürek ḳ. I_4 ṣusuzluġum ḳ. J_3 ṣuṣalıġım ḳ.

[682] K'de bu beyit yok | yine: E_7 yene | çıḳdum baḳçadan: A_1 E_7 I_5 ç. baḫçadan B_{13} D_7 L_9 çıḳdım b. F_8 baġçeden çıḳuban G_{16} çıḳdım baḳçalardan | ben: F_8 G_{16} – | giderem: A_1 giderüm | geldüm: B_{13} D_7 E_7 G_{16} L_9 geldim | gör kim: D_7 gör E_7 H_{12} gör ki J_4 diñle | n'iderem: A_2 ne dirüm D_7 E_7 H_{12} I_5 ne direm F_8 n. derem.

[683] K'de bu beyit yok | didüm: B_1 D_8 didim E_8 dedüm | iy: A_3 B_1 D_8 E_8 G_{17} J_5 L_{10} ey | pārelense: D_8 H_{13} niredendür | ṭonuñ: B_1 ṭonıñ L_{10} ṭonun | ḳalur ise: A_4 B_1 ḳalursa F_9 ḳ. olursa G_{17} ḳ. olsa | tenüñ: B_1 D_8 teniñ.

0684 Bulına baḳça içinde yiyesi

I 25b Kim getürür saña ayruḳ giyesi[684]

0685 Yine döndi sözüme virdi cevāb

Gör nice geldi anuñ sözi ṣavāb[685]

H 21b 0686 Baña eydür yā Temīm diñle ḥālum

Ne olısar söyleyem bu aḥvālum[686]

A 76b D 28b 0687 Yaz u ḳışda ṣu gemileri gelür

Her gemi içinde bunca er olur[687]

L 24a 0688 Yaz u ḳışın giyesi bunlar baña

Getürürler giyerem n'idem saña[688]

0689 Biri gidince biri olur ḥāżır

Eksük itmez ol kerem issi ḳādir[689]

E 24a G 15a I 26a 0690 Baña bir cübbe vü bir göñlek virür

Yüñden idi anı baña giydürür[690]

---

[684] B ve K'de bu beyit yok | bulına: A_5 D_9 G_{18} J_6 buluna L_{11} bulunca | baḳça: A_5 E_9 I_9 L_{11} baḫça F_{10} baġçe | yiyesi: A_5 F_{10} H_{14} yeyesi E_9 geyesi L_{11} daḫı yiyecek | getürür: A_6 E_9 G_{18} J_6 L_{11} getüre | saña: G_{18} size | ayruḳ: G_{18} ayrıḳ | giyesi: E_9 F_{10} G_{18} H_{14} geyesi L_{11} giyecek.

[685] G ve K'de bu beyit yok | yine: E_{10} yene | virdi: F_{11} verdi | gör nice: E_{10} F_{11} g. nece J_7 görünce | geldi: B_2 oldı | anuñ: B_2 E_{10} anıñ | geldi ... ṣavāb: J_7 anuñ sözi geldi cevāb.

[686] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | eydür: D_{11} ider | Temīm: D_{11} Temim | ḥālum: D_{11} ḥālım | aḥvālum: D_{11} aḥvālım.

[687] K'de bu beyit yok | yaz ...gemileri: A_1 döndi eydür ṣudan gemiler B_3 didi ṣuda gemiler D_1 ... su ... E_{11} J_8 döner eydür ṣuda gemiler F_{12} döner aydur ṣudan gemiler G_{19} baña eydür ṣudan gemiler I_4 L_{13} döndi eydür ṣuda gemiler | her: L_{13} hem | bunca: G_{19} nice | er: E_{11} erler | olur: A_2 B_3 E_{11} F_{12} G_{19} J_8 L_{13} gelür.

[688] G ve K'de bu beyit yok | yaz ... bunlar: A_3 y. u. ḳış geyesi b. B_4 y. ḳış geyesimi getürürler D_2 y. u. ḳ. bunlar giyesin E_{12} L_1 yazda ḳışda g. b. F_{13} y. ḳış geycegüm b. H_3 y. u. ḳ. bunlar geyesisin I_6 y. ḳış geyesimi b. J_9 y. ḳış giyesisin bular | getürürler: A_4 getürirler E_{12} getirirler | giyerem: A_4 giyerim D_2 giyerüm E_{12} F_{13} I_7 geyerem | n'idem saña: A_4 n'edem s. D_2 H_3 öñden ṣoña J_9 didüm s.

[689] G ve K'de bu beyit yok | biri ... biri: A_5 b. g. birisi B_5 F_{14} b. gidicek b. D_3 H_4 eksilicek bir daḫı E_{13} L_2 b. g. bir daḫı I_8 bir ... J_{10} bir g. bir | olur ḥāżır: B_5 ḥāżır gelür J_{10} daḫı ḥ. gelür L_2 ol ḥażır | eksük: A_5 B_5 D_3 E_{13} eksik | itmez: E_{13} F_{14} H_4 etmez | ol: A_6 – | kerem: A_6 kerīm H_4 – I_9 كاسَمْ (satır üstünde yazılmıştır) | ḳādir: B_5 ġafūr E_{13} L_2 ḳadīr.

[690] K'de bu beyit yok | cübbe: D_4 H_5 ʿabā | vü: A_7 E_1 F_{15} G_1 – J_{11} ve | bir: E_1 – | göñlek: B_6 D_4 G_1 H_5 J_{11} L_3 gömlek | virür: A_7 geyürir F_{15} G_1 geyürür | yüñden idi: B_6 y. olmış D_4 H_5 y. idüp E_1 eksinde anuñ F_{15} yün-idi J_{11} bugünde idi L_3 yünden | anı ... giydürür: A_8 F_{15} anları b. virür B_6 baña anı geydirür D_4 H_5 J_{11} ... geydürür E_1 baña geyürür G_1 anları baña geyürür L_3 ... geyürür.

A 77a 0691 Eydür ıssı ile ṣovuḳdan teni
Bekleye seferüñ içinde seni[691]

0692 Ol olur āḫır giyesim dünyāda
Bunca müddet seferümde iy dede[692]

J 25a 0693 Yırtılıcaḳ anca yalın yörürem
Nice dürlü ṭā'ifeler görürem[693]

0694 Anı kim gördüm cihānda bir gişi
I 26b Görmemiş ola ne irkek ne dişi[694]

A 77b 0695 Keşīş ile ṭurmış iken ben söze
Gemiler geldi ṣudan yüze yüze[695]

0696 Bu keşīş ol gemileri çün görür
Ṣundı bir biz pāresin ele alur[696]

0697 Yile ḳarşu ol bizi bir kez ṣalar
Çün bunuñ biz ṣalduġın görür bular[697]

---

[691] G ve K'de bu beyit yok | eydür: D_5 ider L_4 işte | ıssı ... ṣovuḳdan: E_2 ı. vu ṣ. I_3 ıssıda ṣovuḳda L_4 ıssıdan ve ṣ. | teni: B_7 seni D_5 H_6 bu t. E_2 L_4 ey yār I_3 gey şunı J_{12} ey zi yil ṣ. | bekleye: D_5 H_6 ṣaḳlaya | seferüñ içinde: B_7 seferiñ i. D_5 ṣafarıñ i. I_4 ṣovuḳdan ıssıdan | seni: B_7 teni | bekleye ... seni: E_2 budur teniñi bekleyen meger L_4 bu durur tenüñi bekleyen meger.

[692] G ve K'de bu beyit yok | ol olur: D_6 ol-ıdı E_3 ol-daḫı H_7 olaydı I_5 ol durur L_5 oldı | āḫır: E_3 aḫī L_5 yā aḫī | giyesim: A_3 B_8 F_{17} geyesim I_5 geyesüm J_{13} giyesi | bunca ... dede: A_4 F_{17} seferümde nice müddet i. d. B_8 b. seferimde benim ey d. D_6 ... seferimde ey d. E_3 b. m. s. i. dir J_{13} ...ey d. L_5 ... seferde ey d.

[693] D, E, G, H, K ve L'de bu beyit yok | yırtılıcaḳ: B_9 yirenicek F_{18} yalıncaḳ J_1 yapyalıncaḳ | anca: A_5 yine F_{18} nece | yalın: F_{18} gün | yörürem: A_5 yörürüm | dürlü ... görürem: A_5 ... görürüm B_9 dürli ṭ. g. I_8 vāḳı' alar anda g. J_1 d. ṭaġlar anda g.

[694] D, E, G, H, K ve L'de bu beyit yok | F_{10}'da bu beytin yeri değiştirilmiştir | kim: F_{10} ben J_2 ki | gördüm ... bir: B_{10} cihānda ben gördüm F_{10} görürem ... | ola: A_8 anı | ne ... ne: A_8 F_{10} n. erkek n. B_{10} n. erkek ü n.

[695] K'de bu beyit yok | keşīş ile: A_1 keşīşlen F_{19} H_8 keşīşle | ṭurmış iken: A_1 E_4 F_{19} ṭurmışken B_{11} G_2 J_3 durmış-iken I_2 ṭurur-iken | ben: A_1 B_{11} – D_7 H_8 bu F_{19} J_3 biz G_2 bir | ṭurmış iken ben: L_6 ben ṭ. | gemiler: I_3 gemi | geldi ṣudan: B_{11} ṣudan geldi I_3 g. deñizden | yüze yüze: B_{11} sen diñle söze D_7 H_8 üze üze.

[696] B, G ve K'de bu beyit yok | ol ... çün: A_3 çün-kim gemileri F_{20} çün ol gemileri J_4 bu g. ç. | bir: L_7 – | biz: A_4 F_{20} H_9 bez | pāresin: D_8 pāresine E_5 L_7 pāresi H_9 pāresini | ele alur: A_4 alur D_8 el urur H_9 ol a. J_4 eline a.

[697] K'de bu beyit yok | yile ... ṣalar: A_5 y. ḳ. bir kez ol bezi ṣ. B_{12} çün eliyle keşīş bir bezi ṣ. D_9 bunlara ḳarşu bizi çün ṣalur E_6 L_8 bulara ḳarşu bu bizi çün ṣ. F_{21} J_5 y. ḳ. bir kez ol bizi ṣ. G_3 diñle keşīş bir maḳremeyi ṣ. H_{10} bunlara ḳarşu bir bezi çün ṣalur | çün ... bular: A_6 ç. bunun bez ṣalduġın gördüler B_{12} hem b. bez ṣaldığını gördiler D_9 keşīşüñ biz ṣalduġun anlar görür E_6 keşīş bizi ṣalduġını anlar görürler F_{21} çün b. bez ṣalduġını gördiler G_3 ç. b. ṣalduġunı görür bular H_{10} keşīşüñ bez ṣalduġın anlar görür I_7 ... ṣalduḳın gördi b. J_5 ç. b. ṣalduġın gördiler L_8 keşīşiñ bez ṣalduġıñ görürler.

0698 Gemilerin kenāra çıḳardılar
Baġlayup bizden yañaya geldiler[698]

0699 Çün olar keşīş ḳatına geldiler
İleyinde ʿizzet ikrām ḳıldılar[699]

D 29a 0700 Elin öpüp öñinde baş ḳodılar
Bunda geldük nedür aḥvāl didiler[700]

A 78a B 24a I 27a 0701 Didiler kim iy dīnümüz ulusı
Duʿādan unutma iy tañrı ḫāṣı[701]

F 91b 0702 Keşīş eydür bir işümüz var bize
Bitürüñ kim duʿā ḳılam ben size[702]

H 22a 0703 Didiler kim nedür işüñ bilelüm
Bitürelüm saña ḫiẕmet ḳılalum[703]

0704 Didi gerek bu yigidi alasız
Ḳanda varursañuz anda ṣalasız[704]

A 78b L 24b 0705 Bu Muḥammedüñ yārıdur bilüñüz
I 27b Siz buña ʿizzet ikrām ḳıluñuz[705]

---

[698] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.
[699] K'de bu beyit yok | çün ... keşīş: A_7 çıḳdular cümle B_{13} E_7 F_{22} G_4 I_8 J_6 çıḳdılar cümle L_9 gemiden çıḳup cümle | geldiler: A_7 geldüler | ileyinde: B_{13} öñinde D_{11} H_{12} öñlerinde E_7 öñünde F_{22} iñinde G_4 ol keşīşe J_6 iñilinden L_9 ala yire | ʿizzet ikrām: G_4 ʿizzet ü ikrām.
[700] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | öñinde: D_1 öñünde | geldük: D_1 geldik.
[701] J ve K'de bu beyit yok | didiler: E_8 dediler | kim: B_1 E_8 – | iy: A_1 B_1 D_2 E_8 G_5 L_{10} ey | dīnümüz: A_1 B_1 D_2 E_8 dīnimüz | ulusı: I_1 ulası | unutma ... ḫāṣı: A_2 E_8 unutmayasın bizi B_1 D_2 F_{23} G_5 H_{14} L_{10} unutmayasın sen bizi.
[702] J ve K'de bu beyit yok | eydür: D_3 ider | işümüz: A_3 B_2 D_3 işimüz E_9 L_{11} işim G_6 işimiz | var bize: A_3 D_3 H_{15} v. size E_9 vardır L_{11} vardır size | bitürüñ kim: A_4 bitürün k. B_2 bitüri virüñ kim D_3 yitüñüz H_{15} bitürüñüz | duʿā ... size: B_2 G_6 H_{15} d. ḳ. size I_4 ben duʿā ḳılam s.
[703] K'de bu beyit yok | didiler: E_{10} dediler | kim: D_4 F_2 – H_1 ki | nedür ... bilelüm: B_3 işiñ nedir biz b. D_4 ne işin var bilelim E_{10} işüñ var b. G_7 n. işiñ söyleñüz H_1 ne i. var bilelim I_5 n. eyit b. L_{12} ne işin var b. | bitürelüm: B_3 G_7 H_1 bitürelim E_{10} L_{12} başaralum | ḫiẕmet: A_5 ḫıdmet B_3 ḫürmet | ḳılalum: B_3 D_4 H_1 L_{12} ḳılalım G_7 ḳılavuz.
[704] K'de bu beyit yok | didi gerek: A_7 d. siz B_4 J_8 dilerim ki D_5 H_2 dilegim budur E_{11} dilerem ben I_7 dilerem kim L_{13} dilerem ki | alasız: J_8 alasın | varursañuz: A_8 varırsañuz B_4 D_5 E_{11} varursañız G_8 varırsañız I_8 kim varsañuz L_{13} varursanuz | anda: G_8 bunı | ṣalasız: J_8 ṣalasın.
[705] K'de bu beyit yok | Muḥammedüñ: A_1 B_5 Muḥammed D_6 E_{12} G_9 Muḥammediñ | yārıdur: I_9 yārı durur L_1 yarıdır | bilüñüz: G_9 biliñüz L_1 bilünüz | ḳıluñuz: A_2 B_5 E_{12} J_9 ḳılıñuz L_1 ḳılunuz.

0706 Zīrā bu yolda meşaḳḳat görmiş ol
Gele gele bu menzile irmiş ol[706]

0707 Size didüm bu cevābı ey dede
Ḥürmet idüñ ʿĪsāya Muḥammede[707]

0708 Bunlar eydür biz Muḥammed bilmezüz
Ne gişidür hīç ḫabardār olmazuz[708]

0709 Ol ʿĪsāyı ḥaḳ bilürüz biz hemān
İtmezüz aña daḫı vehm ü gümān[709]

E 24b 0710 İllā senüñ içün anı alalum
Deñizüñ öte yanına ṣalalum[710]

D 29b 0711 Ol yaña çıḳıcaġaz kendü gide
Her ne kim göñli diler eyle ide[711]

0712 Çünki keşīş söyleşür benüm ile
Didi var ʿĪsā yoldaş senüñ ile[712]

A 79a 0713 Aldılar beni gemiye girdiler
Yerlü yirine varup oturdılar[713]

---

[706] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | bu: H_4 –.
[707] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | didüm: D_8 didim | cevābı: H_5 cevāb.
[708] K'de bu beyit yok | eydür: D_9 E_{13} ider F_5 aydur | biz: E_{13} bize | Muḥammed: E_{13} Muḥammedi | bilmezüz: B_6 bilmeziz | gişigür: L_2 gişidir | hīç ḫabardār: E_{13} çün anı L_2 h. ḫabarıñ | olmazuz: A_4 B_6 olmazız E_{13} bilmezüz.
[709] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | vehm ü gümān: D_{10} hem gümān.
[710] K'de bu beyit yok | senüñ ... anı: B_7 seniñ-çün a. E_1 seniñ-çün a. biz G_{11} senüñ ḫāṭırıñ çün | alalum: B_7 D_{11} G_{11} alalım | deñizüñ: A_6 deñüzüñ B_7 D_{11} E_1 G_{11} L_3 deñiziñ I_5 bu d. | öte: I_5 ötesine L_3 orta | yanına: A_6 yanuna I_5– | ṣalalum: B_7 D_{11} G_{11} ṣalalım.
[711] G ve K'de bu beyit yok | çıḳıcaġaz: D_1 H_9 çıḳıcaḳ E_2 çıḳarıcagaz L_4 çıḳıcagez | kendü: A_7 B_8 E_8 kendi | gide: B_8 gider | her ... ide: A_8 L_4 çünki keşīş bu işe virdi rıżā B_8 illā biz deñizi geçürelim didiler E_2 çünki keşīş bu işe virdi ḫabar F_7 zihī ḳudret anlara gör n'ider H_9 ... öyle ide I_7 kendü bilür nice iderse ide J_{12} çünki keşīş bu söze virdi rıżā.
[712] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | benüm ile: D_2 benim ile | yoldaş: D_2 yoldaşuñ | senüñ ile: D_2 bile.
[713] K'de bu beyit yok | girdiler: I_8 J_{13} urdılar | yerlü ... oturdılar: A_2 F_8 geminüñ yelkenlerini gerdiler B_9 I_9 L_5 geminüñ yelkenlerini ḳurdılar D_3 H_{11} varup yerlü yirine o. E_3 geminiñ yelkenleriñ açdılar G_{12} geminiñ yelkenlerini gerdiler J_{13} geminüñ yilke[n]lerin ḳurdılar.

0714 Ser-ḳāfile hem buyurdı göçdiler
Geminüñ yilkenlerini açdılar[714]

I 28a J 25b 0715 Bir zamān deñiz içinde gitdiler
Ḫoş emīnlik yil-ile ẕevḳ itdiler[715]

0716 Ḫoş feraḥ olup yiyüben içdiler
Bir zamān birbirile gülişdiler[716]

0717 Ol kāfirler arasında giderem
Gice gündüz ẕikr ü tesbīḥ iderem[717]

0718 Ḳalb içinde bitürürem bu işi
Bilmez anlaruñ içinde bir gişi[718]

A 79b 0719 Ṣu yüzinde gider iken bir gice
İşit imdi ḥālumuz oldı nice[719]

H 22b 0720 Dört yañadan muḫālif yiller eser
I 28b Ol gemi islerinüñ baġrın keser[720]

0721 Gāh alur yil gemiyi şarḳa gider
Gāh yine döndürüben ġarba gider[721]

---

[714] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ser-ḳāfile: D_4 sir-ḳāfile | yilkenlerini: H_{12} yelkenlerini.
[715] B ve K'de bu beyit yok | bir ... içinde: A_3 çün biraz müddet bu resme F_9 çün bu resme biraz G_{13} çün bir müddet bu resme | eminlik ... itdiler: A_4 e. zevḳ-ile gitdiler D_5 iminlik ẕevḳ-ile yetdiler E_4 emīnlikler zevḳ-ile i. F_9 āsānlıġ-ıla hem ẕ. etdiler G_{13} e. birle ẕevḳler i. H_{13} emīnlik ẕevḳ-ile anlar yetdiler I_2 emīnlik ... J_1 emīnlig-ile zevḳ i. L_6 emīnlig-ile ẕevḳler i.
[716] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | gülişdiler: D_6 güleşdiler.
[717] D, E, H, K ve L'de bu beyit yok | giderem: A_5 giderüm | gice gündüz: B_{10} sırr-ıla hem J_2 kendüzüme | ẕikr ü tesbīḥ: A_6 ẕikir t. J_2 ẕikr t. | iderem: A_6 iderüm.
[718] B, D, E, G, H, K ve L'de bu beyit yok | ḳalb: J_3 ḳalaba | bitürürem: A_7 bitürürüm | bilmez: J_3 bilmezler | anlaruñ içinde: F_{12} a. içre I_6 hergiz bunlardan.
[719] K'de bu beyit yok | yüzinde: A_1 yüzince D_7 E_5 G_{15} J_4 yüzünde | gider iken: L_7 giderken | işit imdi: D_7 eşed oldı E_5 eşit i. I_8 L_7 işid i. | ḥālumuz: A_2 D_7 G_{15} J_4 ḥālımuz B_{11} ḥālımız E_5 ḥālımızı H_{15} ḥālumı L_7 ḥālumuzı | oldı nice: D_7 H_{15} gör kim n. E_5 L_7 gör n. F_{13} o. nece.
[720] K'de bu beyit yok | yañadan: I_9 yañadın | yiller: A_3 B_{12} E_6 F_{14} H_1 L_8 yeller | gemi islerinüñ: A_4 g. issilerüñ B_{12} g. ṣāḥiblerinüñ D_8 H_1 gemiye bineniñ E_6 g. anlarınıñ F_{14} g. issilerinüñ G_{16} g. ṣāḥibleriñ J_5 gemicilerüñ L_8 g. issileriniñ | baġrın: L_8 baġrıñ.
[721] B ve K'de bu beyit yok | A_5'de mısraların yeri değiştirilmiştir | alur ... gider: A_5 gemi ... D_9 a. gemiyi yil ş. g. E_7 olur yelkeni ş. çıḳar F_{15} yel aluban g. ş. g. G_{17} olur ki gemimüz maşrıḳa g. H_2 a. yel ... J_6 a. gemiyi ş. g. L_9 a. yelkenini ş. çıḳar | yine döndürüben: D_9 y. dolandurup E_7 y. dönübeni G_{17} dönüben gine I_3 y. döndürür J_6 gine dönüben L_9 y. dönüp | ġarba: G_{17} maġribe | gider: E_7 L_9 çıḳar.

0722 Gemi sergerdān olup yörür ṣuda
Gemi issinüñ cānı düşdi oda[722]

0723 Endīşe ġuṣṣa ile fikre ṭurdılar
Ol ḥaḳuñ işine ḥayrān ḳaldılar[723]

A 80a D 30a 0724 Cümlecügi zārī zārī iñiler
Birbirinden döndi ḥelāllıḳ diler[724]

B 24b 0725 Ol ḳadar feryād iderler yā imām
Deñiz içi ġulġule ṭoldı tamām[725]

I 29a 0726 Eydürem ben iy ḫalāyıḳ n'olduñuz
Ne ḳatı feryād u efġān ḳılduñuz[726]

0727 Bunlar anda yā ʿAlī gör ne didi
Cümle işlerini bir bir söyledi[727]

0728 Bunlar eydür yā yigit öñüñe baḳ
Gör ki ne ṭarlıġa ṣaldı bizi ḥaḳ[728]

A 80b G 15b 0729 Öñüme baḳdum görürem iy ḫoca
Bir muʿaẓẓam ṭaġ ṭurur yavlaḳ yüce[729]

---

[722] B, G ve K'de bu beyit yok | yörür ṣuda: A_7 ṣuda yüzer | gemi ... oda: A_8 g. issinün c. oda düşer D_{10} kimisinüñ cānı ... E_8 düşdi gimi anlarınıñ cānı o. F_{16} ... düşer ... I_5 gemicilerüñ cānı ... J_7 ... isleri ... L_{10} düşdi ṣāḥibleriniñ cānı o.
[723] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | fikre: D_{11} fikr | ḥaḳuñ: D_{11} ḥaḳıñ.
[724] K ve L'de bu beyit yok | cümlecügi ... iñiler: A_1 cümlesi z. vü z. i. B_{13} cümlesi z. z. aġladılar D_1 H_5 cümle gemi ḫalḳı zār eylediler E_9 cümlecigi ... G_{18} cümle z. z. durmaz iñler I_6 cümle çoġı z. z. i. | birbirinden: G_{18} I_7 biribirinden | döndi ... diler: A_2 cümlesi ḫ. d. B_{13} D_1 H_5 G_{18} ḥelāllıḳ dilediler E_9 döndiler ... I_7 ḥelāllıġın d. J_8 ḥelāllıḳlar d.
[725] G ve K'de bu beyit yok | ol: B_1 ṣol | ġulġule: A_4 B_1 F_{18} J_9 zelzele | ṭoldı: B_1 doldı F_{18} dutdı.
[726] G ve K'de bu beyit yok | eydürem ... n'olduñuz: A_5 eydirem b. ey ḫ. n'oldıñuz B_2 eyderem b. ḫālāʾiḳ n'oldıñız D_3 H_7 ben didim ki ey yigitler n. E_{11} iderem yā yigitler n. J_{10} e. b. yā ḫalāyıḳ n. L_{12} e. b. yā yigit n'oldıñuz | feryād ... efġān: A_6 f. neferīn B_2 f. u fiġān D_3 f. efġān E_{11} f. nefrīn F_{19} I_2 nefrīn feryād J_{10} feryādı zārī L_{12} f. fiġān | ḳılduñuz: A_6 E_{11} L_{12} ḳıldıñuz B_2 ḳıldıñız.
[727] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.
[728] K'de bu beyit yok | bunlar eydür: D_5 ider aḫī H_9 eydür aḫī J_{11} anlar e. | yā: F_{20} ey | öñüñe: E_{12} göge G_{19} L_{13} öñüne | ki: A_8 kim D_5 E_{12} H_9 I_4 – | ṭarlıġa: A_8 J_{11} darlıġa D_5 H_9 müşkül ḥāla E_{12} müşkil işe | bizi ḥaḳ: E_{12} nūr-ı ḫ. | gör ... ḥaḳ: L_{13} bir muʿaẓẓam ṭaġ ṭurur yavlaḳ yüce.
[729] K ve L'de bu beyit yok | öñüme ... görürem: A_1 baḳdum gördüm öñümde B_4 ö. baḳdım-ki g. D_6 E_{13} ö. baḳdım g. G_1 ö. baḳdım görirem H_{10} ö. b. u gördüm I_5 ... gördüm | iy ḫoca: B_4 – D_6 E_{13} G_1 J_{12} ey ḫ. | ṭaġ ... yüce: A_2 ṭ. ṭ. yüce B_4 ṭ. ġāyet yüce görürem E_{13} ṭaġdır y. y. F_{21} ṭ. görürem gey y. G_1 ṭ. durur ġāyet y. H_{10} ṭ. durur y. y. J_{12} ... durur ...

E 25a L 25a

0730 Dār-ı Sīdī ol ṭaġuñ adı aḫī
Görmemişem ancılayın ṭaġ daḫı[730]

J 26a
I 29b

0731 Miʿrāca çıḳıcaġaz anı nebī
Görmiş ol bize ḫabar virdi ebī[731]

F 92a

0732 Andan işitdüm bu ṭaġuñ ḥavlını
Taṣdīḳ itdüm cümle resūl ḳavlını[732]

A 81a

0733 Yidi ḳat yir altına degin ucı
Ẓulmete degin irişmiş iy ḥācı[733]

0734 Anda varan gemi ġarḳ olur imiş
Ṣanma varan diri ḳurtulur imiş[734]

0735 Bunlar eydür biz daḫı ġarḳ olduḳ uş
Ey dirīġā ḥasret-ile ḳalduḳ uş[735]

0736 İşde şimdi dünyādan biz giderüz
ʿÖmrümüz çün ah u efġān iderüz[736]

D 30b H 23a

0737 Bunı işidicek efġān ḳıluram
Biter olardan daḫı ah ḳıluram[737]

---

[730] G ve K'de bu beyit yok | Dār-ı Sīdī: A_3 Detirimiş B_5 Dārās imiş D_7 H_{11} Dāsīn Yemen E_1 varmış I_7 Dārış-ımış J_{13} deñemiş L_1 var imiş | ṭaġuñ: B_5 D_7 H_{11} ṭaġıñ E_1 ṭaġın F_{22} ṭaġ J_{13} daġuñ | adı aḫī: B_5 adı D_7 E_1 H_{11} I_7 a. daḫı J_{13} ardın daḫı L_1 bir adı daḫı | görmemişem: A_4 F_{22} görmedüm B_5 görmedim D_7 görmemişdim E_1 görmişem | ṭaġ: A_3 B_5 F_{22} bir ṭ. I_8 bir J_{13} daġ | daḫı: D_7 H_{11} aḫī.

[731] D, G, H ve K'de bu beyit yok | Miʿrāca çıḳıcaġaz: A_5 çıḳıcaġaz Miʿrāc | görmiş: E_2 F_{23} L_2 gördi | ol ... ebī: B_6 ... ey e. E_2 L_2 ḫabar virdi bize ey e. F_{23} daḫı ḫabar verdi e. I_1 J_1 ... anı.

[732] D, G, H, J ve K'de bu beyit yok | andan: E_3 anda | işitdüm: E_3 eşitdüm L_3 işiddüm | bu: A_7 B_7 ol | ṭaġuñ: B_7 E_3 L_3 ṭaġıñ | ḥavlını: B_7 ḥālını E_3 aḥvālını | itdüm: B_7 itdim F_1 etdi | resūl ḳavlını: E_3 nebī efʿālını L_3 nebī ḳ.

[733] K'de bu beyit yok | G_2'de sayfanın derkenarında (bu kelāmuñ kiẕbi ẓāhir) ibaresi yazılmıştır | yidi: A_1 B_8 E_4 F_2 G_2 L_4 yedi | ḳat: B_8 – | yir: A_1 F_2 G_2 L_4 yer E_4 deñiz | altına: B_8 E_4 altında | degin ucı: A_1 d. aḫī B_8 deñiziñ u. E_4 digin aḫī L_4 deñiz u. | yidi ... ucı: D_8 H_{12} dibi anuñ yidi ḳat yir altına | ẓulmete: L_4 ẓulmāt | degin irişmiş: D_8 H_{12} d. inmişdür E_4 deginmiş F_2 d. erişmiş L_4 deñizi imiş | iy ḥācı: A_2 ey aḫī B_8 E_4 F_2 ey ḥ. D_8 H_{12} yine G_2 bir ucı L_4 ey cān | ẓulmete ... ḫācı: J_2 anda varan ẓulmet deñizine irişmiş ey ḥ.

[734] B ve K'de bu beyit yok | gemi: F_3 küll | ġarḳ olur imiş: F_3 I_6 J_3 ġ. olurmış G_3 ḳurtulmaz i. | ṣanma ... imiş: D_9 H_{13} ṣ. kimse diri ... E_5 ṣ. kim varan ḳ. i. F_3 J_3 ... kurtulurmış G_3 ṣ. anda diri ... I_7 ādemī içindeki ölürmiş L_5 ṣ. v. gişi ḳ i.

[735] B ve K'de bu beyit yok | eydür: D_{10} ider F_4 aydur | biz ... uş: A_5 ġarḳ olduḳ biz de u. D_{10} H_{14} b. d. ġ. oluruz L_6 işde biz ġ. oldıḳ u. | ey ... uş: A_6 e. d. ḥayret-ile ḳaldıḳ u. D_{10} H_{14} e. d. ḥ. ḳaluruz E_6 ... ḳaldıḳ ... I_9 ḳılduḳ ol ḥasret adını bizde nūş.

[736] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.

[737] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | efġān: H_1 ah u efġān | biter: H_1 biz | ah ḳıluram: H_1 yaḳıluram.

0738 Ol zamān hem parmaġum götürürem
Taḳrīr ile şehādet getürürem[738]

0739 Ṣıġınuram ol ḥaḳuñ dergāhına
Bizi yoḳdan var iden ol şāhuma[739]

0740 Dir idüm ben ḥattā sübḥān u ḳadīm
Ḳudretüñ çoḳdur cihān içre ʿaẕīm[740]

A 81b 0741 Cümlemüzüñ gözi ol ṭaġa baḳar
Derd-ile ḥasret odı bizi yaḳar[741]

0742 Bir ʿaẓamet mevc uruban götürür
Gemimüzi çünki ṭaġa yitürür[742]

0743 Şöyle urur gemiyi ṭaġa yārā
Taḫta taḫta sökilür pāre pāre[743]

0744 Ġarḳ olur gemi içinde ne ki var
Ādemī zād altun aḳça ne ki var[744]

A 82a 0745 Beni bekler ol ḫocalar ḫocası
İşit imdi ḥālum oldı nicesi[745]

---

[738] B, G, I ve K'de bu beyit | ol ... götürürem: A_7 ben işitdüm p. götürürüm D_2 o. z. bir muʿaẓẓam götürür E_7 ben işitdim parmağım g. F_5 ben işitdüm p. ḳaldururam J_5 ben işitdüm p. g. L_7 ben işitdim p. g. | taḳrīr ... getürürem: A_8 taḳrīrle ş. getürürüm D_2 ḫoş ş. getürüben oturur H_2 ḫoş ş. getürüp otururam F_5 t. şehādet ben g. L_7 tekbīr ile ben ş. götürürem.

[739] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḥaḳuñ: D_3 ḥaḳıñ | şāhuma: D_3 şāhıma.

[740] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | dir idüm: D_4 d. idim | sübḥān u ḳadīm: H_5 s. vü ḳ. | ḳudretüñ: D_4 ḳudretiñ.

[741] B, I ve K'de bu beyit yok | E_8 ve L_8'de mısraların yeri değiştirilmiştir | cümlemüzüñ: D_5 cümlemiziñ G_5 cümlemizüñ J_6 L_8 cümlemüzün | ṭaġa: G_5 daġa | der-ile: G_5 derdi | ḥasret ...bizi: A_2 J_6 L_8 ḥ. bizi oda F_6 ḥasret-ile bizi G_5 ḥ. hem bizi oda.

[742] B, I ve K'de bu beyit yok | ʿaẓamet: D_6 H_6 J_7 muʿaẓẓam L_9 ʿaẓīm | uruban: A_3 H_6 J_7 irişür D_6 irüşür G_6 urur bizi L_9 urubanı | gemimüzi: A_4 J_7 gemümüzi D_6 gemimizi E_9 gemümizi | ṭaġa: A_4 E_9 ol ṭ.

[743] B, I ve K'de bu beyit yok | şöyle: L_{10} öyle | urur: A_5 u. ki E_{10} F_8 J_8 L_{10} urdı | gemiyi: A_5 – L_{10} gemiye | taḫta taḫta: E_{10} taḫda taḫda G_7 taḫtaları | sökilür ... pāre: A_6 H_7 J_8 L_{10} sökülür ... E_{10} ayrılup oldı p. G_7 oldı hep p. p.

[744] B, I, J ve K'de bu beyit yok | ādemī zād: D_8 ādemīzāde E_{11} ā. ẕātı G_8 ā. ẕāt | altun aḳça: A_8 aḳça altun | ne ... var: A_8 ṭavar F_9 her k. v.

[745] B, I ve K'de bu beyit yok | ḫocalar: E_{12} [ḫo]calar | işit: D_9 L_{12} işid | ḥālum: D_9 G_9 L^{12} ḥālım | oldı: G_9 olur | nicesi: E_{12} F_{10} necesi.

0746 Yapışup bir taḫtaya ben ṭururam
Taḫta üstine yüzümi ururam[746]

0747 Bilmezem ne yaña giderüm özüm
Diñle imdi yā ʿ Alī benüm sözüm[747]

D 31a E 25b L 25b 0748 Yidi gün yidi gice gitdüm yārā
Ṣu yüzinde bī-çāre hem āvāre[748]

0749 Şöyle sergerdān oluban giderem
Dirligümden ümīdümi keserem[749]

A 82b 0750 Aşaġası ṣu yuḳaru hem semā
Elüm irmez hīç benüm eme seme[750]

0751 Çünki gezer taḫta [vü] hem ṣu ile
Meşġūl oldum ḥaḳ teʿālā ẕikrine[751]

J 26b 0752 Bilmezem kim ḳancaru gider yolum
Eydürem ki yaḳīn irişdi ölüm[752]

H 23b 0753 Yidi günden ṣoñra beni kenāra
Bir cezīreye çıḳardı ṣu yārā[753]

---

[746] B, I ve K'de bu beyit yok | yapışup: D_{10} yapışıp F_{11} yapışuban G_{10} yapışur J_{10} yapışuram | bir: A_3 F_{11} – | taḫtaya ... ṭururam: A_3 taḫta üstüne ṭururum E_{13} taḫtacuġa dururam F_{11} G_{10} taḫta üzre ṭ. J_{10} taḫta üstünde dururan L_{13} ... dururam | üstine: D_{10} E_{13} G_{10} H_{10} üstüne J_{10} üstünde | yüzümi: G_{10} yüzimi | taḫta ... ururam: A_4 diriligümden ümīẕümi keserüm.
[747] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | giderüm: D_{11} gider.
[748] B, G, I ve K'de bu beyit yok | yidi: A_5 E_1 F_{12} H_{12} L_1 yedi | gitdüm: A_5 ṭurdum D_1 E_1 gitdim F_{12} gitdi | yārā: L_1 ey yār | ṣu yüzinde: E_1 J_{11} ṣ. yüzünde L_1 ṣuyında | hem: A_6 E_1 vü F_{12} J_{11} – L_1 oldım.
[749] B, G, I ve K'de bu beyit yok | giderem: A_7 yüzerim E_2 görürem F_{13} J_{12} L_2 gezerem | dirligümden: D_2 E_2 dirligimden J_{12} dirlügümden | ümīdümi: D_2 umudı E_2 ümüzümi H_{13} ümīdi J_{12} umudumı | keserem: D_2 H_{13} ḳaṭʿ iderem F_{13} J_{12} L_2 üzerem | dirligümden ... keserem: A_8 taḫta üstünde yüzümi ururum.
[750] B, I ve K'de bu beyit yok | aşaġası: A_1 E_3 G_{11} H_{14} J_{13} aşaġa D_3 aşaġı | ṣu: D_3 G_{11} H_{14} ṣudur | yuḳaru: A_1 y. durur F_{14} G_{11} yuḳarusı L_3 yuḳarı | hem semā: A_2 F_{14} G_{11} semā J_{13} arż u s. | elüm: D_3 G_{11} elim L_3 alur | hīç benüm: D_3 H_{14} daḫı E_3 o yerde G_{11} h. benim L_3 orada | eme seme: A_2 bir şey ʾe E_3 L_3 ammā semā.
[751] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | vü: D_4 H_{15} – | hem: D_4 –.
[752] B, D, H, I ve K'de bu beyit yok | kim: E_4 L_4 ki J_1 – | ḳancaru gider: G_{12} ḳanda gidiser | eydürem ki: A_4 eyderem-kim E_4 G_{12} L_4 iderem-ki | ölüm: A_4 elüm L_4 yolum.
[753] B, I ve K'de bu beyit yok | yidi: A_5 E_5 F_{16} G_{13} H_1 L_5 yedi | yārā: D_5 H_1 yine.

0754 Çün cezīrenüñ içine girürem
Dürlü dürlü yimiş anda görürem[754]

0755 Elma ile armud ayva vü enār
Dürlü yimişler aġaçlar anda var[755]

A 83a

0756 Her aġacuñ yapraġı vardur iri
Mevze yapraġına beñzer her biri[756]

0757 Degme yapraḳ bir gişiyi büriye
Gördüm ol baḳça içinde bī-riyā[757]

0758 Yimişi yirem ṣuyından içerem
Bir zamān ol baḳçada ḫoş giçerem[758]

0759 Şükr iderem ḥaḳ teʿālāya imām
Yörürem ben anda [hem] ṣaġ u selām[759]

D 31b

0760 Bir ay ol baḳça içinde ṭururam
Yörürem dört yaña cevlān ururam[760]

A 83b

0761 Gündüzin seyr iderem uçdan uca
Gice yatmaġa çıḳaram aġaca[761]

---

[754] B, I ve K'de bu beyit yok | cezīrenüñ: E_6 cezīreniñ | girürem: A_7 girürüm | dürlü dürlü: E_6 dürlü G_{14} dürli dürli | yimiş: A_8 E_6 F_{17} H_2 yemiş G_{14} yimişler L_6 yemişinden | anda: H_2 andan | görürem: A_8 görürüm.
[755] A, B, E, G, I, K ve L'de bu beyit yok | armud: J_4 armut | ayva: D_7 ḥayva J_4 hayva | vü: D_7 F_{18} H_3 – | enār: D_7 J_4 nār | yimişler: D_7 yimiş F_{18} yemiş H_3 yemişler | aġaçlar: F_{18} aġaçları.
[756] B, G, I ve K'de bu beyit yok | aġacuñ: D_8 E_7 aġacıñ | vardur: E_7 L_7 vardır | iri: A_1 E_7 J_5 L_7 giri D_8 arı F_{19} geri | mevze: D_8 üzüm E_7 H_4 L_7 muz J_5 muza F_{19} ḳoz | yapraġına: F_{19} aġacına | beñzer: E_7 beñzerdür.
[757] B, G, I ve K'de bu beyit yok | degme: D_9 bir | yapraḳ: E_8 yapraġını H_5 bir y. | gişiyi: A_3 E F_{20} gişi | büriye: A_3 bürüne E_8 bürine H_5 J_7 bürüye | degme ... büriye: L_8 d. gişi bürür yapraġına | gördüm: E_8 girürem L_8 girdüm | baḳça: A_4 E_8 baḫça F_{20} H_5 baġçe | içinde: E_8 L_8 içine | bī-riyā: A_4 yārā E_8 yene J_7 ey yārā L_8 gör ne.
[758] B, F, I, J ve K'de bu beyit yok | yimişi: A_5 E_9 yemişin D_{10} yimiş H_6 yemişi L_9 yemişiñ | yirem: A_5 yedüm E_9 yidim L_9 yedüm| ṣuyından: D_{10} E_9 ṣuyundan G_{15} hem ṣ. | baḳçada: A_6 E_9 baḫçada G_{15} baḳça içre H_6 baġçede | ḫoş: G_{15} – | giçerem: A_6 E_9 L_9 geçerem G_{15} gezerem.
[759] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | hem: D_{11} H_7 – | u: D_{11} –.
[760] B, F, I, J ve K'de bu beyit yok | baḳça: A_7 E_{10} L_{10} baḫça H_8 baġçe | ṭururam: A_7 ṭururum E_{10} L_{10} yörürem | yörürem: A_8 yörürüm E_{10} ṭuram G_{16} yörirem L_{10} dururam | ururam: A_8 ururum L_{10} iderem.
[761] B, I ve K'de bu beyit yok | gündüzin: D_2 gündüzüñ E_{11} G_{17} gündüzün | seyr iderem: E_{11} s. ider | gice ... aġaca: A_2 F_{21} G_{17} J_8 yatmaġa aġaca çıḳaram gice L_{11} yatmaġa çıḳaram aġaç üstine gice.

0762 Bir gün indüm ol aġaçdan yörürem
Bir cānāvar çıḳdı ṣudan görürem[762]

0763 Görmedüm hīç ancılayın cānāvar
Ne ḫo kimsenüñ daḫı gördügi var[763]

F 92b G 16a

0764 Çünki gördi gözüm anuñ yüzini
Gitdi ʿaḳlum işidicek sözini[764]

A 84a E 26a L 26a

0765 Yüzüm üstine düşerem yā ʿAlī
Yatdum aḫşama degin işit ḥālı[765]

0766 Çünki ʿaḳlum başuma geldi benüm
İşit imdi saña diyem aḥvālum[766]

0767 Aḫşam olıcaḳ yine ṭurdum aḫī
Yatmaġa ol aġaca çıḳdum daḫı[767]

H 24a J 27a

0768 Bir āvāz geldi-ki eyle ṣanuram
Gürledi gök diyüben inanuram[768]

0769 Ḫoş faṣīḥ lisān-ıla öger ḥaḳı
Çaġırup dir ey ṣunıʿ issi bāḳī[769]

---

[762] B, I ve K'de bu beyit yok | bir gün: E_{12} ben b. g. | indüm ... yörürem: A_3 i. aġaçdan yörürüm D_3 indim aġaçdan y. E_{12} aġaçdan yörürüm F_{22} anda ol aġaçda y. H_{10} i. aġaçdan y. J_9 i. ben a. L_{12} i. ben a. y. | çıḳdı ṣudan: D_3 H_{10} ṣudan çıḳdı | görürem: A_4 E_{12} görürüm.

[763] B, E, I, K ve L'de bu beyit yok | görmedüm: D_4 görmemişdim G_{19} görmedim H_{11} görmemişem | hīç ancılayın: D_4 H_{11} ol ṣıfatda | ne ...daḫı: A_6 vü ne-ḫod kimsenüñ D_4 n. ḫod kimseniñ F_{23} n. ḫod kimse gördi ne G_{19} n. kimse görmüş ne J_{10} n. ḫoz k. gözi.

[764] B, I ve K'de bu beyit yok | gördi ... yüzini: A_7 D_5 J_{11} ... yüzüni E_{13} gözüm gördi anıñ yüzüni G_1 g. anda gözüm yüzüni | ʿaḳlum: A_8 D_5 E_{13} G_1 L_{13} ʿaḳlım | sözini: A_8 D_5 E_{13} G_1 J_{11} sözüni.

[765] B, I ve K'de bu beyit yok | üstine: A_1 D_6 E_1 G_2 J_{12} üstüne | düşerem: E_1 düşdüm | yatdum: D_6 G_2 yatdım E_1 yatmadum F_2 yaturam | degin: D_6 E_1 F_2 H_{13} dek | işit ḫālı: A_2 yā ʿAlī D_6 H_{13} i. ḫālımı E_1 eşit ḫālımı.

[766] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ʿaḳlum başuma: D_7 ʿaḳlım başıma | işit: D_7 işid | aḥvālum: D_7 aḥvālım.

[767] B, I ve K'de bu beyit yok | olıcaḳ: E_2 olunca | yine: E_2 yene G_3 J_{13} – | ṭurdum: J_{13} durdum L_2 ṭururam | aḫī: D_8 F_3 H_{15} J_{13} daḫı G_3 ey a. | ol ... daḫı: D_8 H_{15} çıḳdum aġaca ey aḫī E_2 bir aġaca ... G_3 L_2 ... çıḳdım ... J_{13} aġaca ç. aḫī.

[768] B, I ve K'de bu beyit yok | geldi-ki eyle: A_5 J_1 geldi eyle D_9 işitdim eyle E_3 ... ile G_4 ... öyle H_1 işitdüm öyle | ṣanuram: A_5 ṣanurum D_9 E_3 ṣanaram | gürledi gök: A_6 gökler gürledi D_9 gürülder E_3 gök gürledi G_4 gökler gürler H_1 gök gürülder J_1 g. gökler L_3 g. gökler | diyüben: A_6 J_1 diyü E_3 deyü G_4 deyüben L_3 gibi | inanuram: A_6 inanurum E_3 ṣanuram.

[769] B, I ve K'de bu beyit yok | faṣīḥ ... ḥaḳı: A_7 E_4 L_4 ... ḫaḳḳı D_{10} āvāz-ıla ögerler ol ḫ. F_5 f. lisānla ... H_2 āvāz-ıla ögerdi ol ḫ. | çaġırup ... bāḳī: A_8 ç. eydür ṣunıʿ issini b. D_{10} çaġıruram iderem ṣunʿı b. E_4 çaġırur ... F_5 ç. eydür ki ey ... G_5 ç. ider ey ṣ. i. ġanī H_2 çaġıruram ider ey ṣunʿı b. J_2 ç. eydür ṣunıʿ isi b. L_4 ç. eydür ki ṣ. i. b.

A 84b

0770 Medḥ-ile resūlı getürmiş dile
Medḥ idüp dört yārını daḫı bile[770]

D 32a

0771 Ol Ebū Bekre ṣāḥib-i ġār didi
ʿÖmere müʾeyyidü'l-enṣār didi[771]

0772 ʿOṯmāna daḫı ḳātilü'l-aʿdā dir
Ḳāhirü'l-küffār daḫı ʿAlīye dir[772]

0773 Bunı didi daḫı epsem oldı ün
Ṣanki cānum içine urdı dögün[773]

0774 Bunları işidicek ben aġlaram
Ḥasret odıyla cigerüm ṭaġlaram[774]

A 85a

0775 Bir zamān ol āvāzı fikr iderem
Başladum tesbīḥ ile ẕikr iderem[775]

0776 Āvāz ile gāh oḳuram ḳurānı
Tesbīḥ ile kör iderem şeyṭānı[776]

---

[770] B, I ve K'de bu beyit yok | medḥ-ile ... dile: A_1 ... getürmiş kim d. D_{11} H_3 dile getürür resūlı medḥ-ile E_5 medḥ eyle r. getirir d. F_6 medḥle resūl g. d. G_6 ... getürmüş d. L_5 ... getürdi ... | medḥ ... bile: A_2 m. ile dört ... D_{11} ol cümlesi bile E_5 m. i. d. a. d. öger G_6 m. ider dört ... H_3 öger ol yārı hem cümle b. J_3 mediḥ ider d. yārın b.

[771] B, E, I, K ve L'de bu beyit yok | ol: A_3 J_4 evvel | Ebū Bekre: A_3 G_7 J_4 E. Bekir D_1 H_4 E. Bekire F_7 Bekir | ṣāḥib-i ġār: A_3 D_1 H_4 ṣāḥib-ġār G_7 ṣāḥib-ġārı J_4 ol ṣāḥib-ġāzī | didi: D_1 H_4 dir F_7 der G_7 yārı J_4 – | ʿÖmere ... didi: A_4 ʿÖ. müʾeyyidi'l-enṣār d. D_1 ʿÖ. müʾeyyid enṣārī dir F_7 ʿÖmer ... dedi G_7 ʿÖmer ʿOṯmān ʿAlī arslanı daḫı H_4 ʿÖ. müʾeyyid-i e. dir J_4 ʿÖmer müʾeyyid enṣārī d.

[772] B, E, G, I, K ve L'de bu beyit yok | ʿOṯmāna ... dir: A_5 ʿO. d. ḳatlid'-dār dir ol D_2 daḫı ʿO. ḳatle'd-dāri d. F_8 ʿOṯmān ... der ol H_5 daḫı ʿO. ḳatle'd-dār d. J_5 ʿOṯmān d. ḳāʾit'd-dārı dir ol | ḳāhir ... dir: A_6 ʿAlī ḫod ḳāhirü'l-k. dir ol D_2 hem ʿAlīye ḳ. küffārı d. F_8 ʿAlī daḫı ḳ. k. der ol H_5 hem ʿAlīye ḳ. k. d. J_5 ʿAlī-ḫoẕ ḳāhirü'l-kāfir dir ol.

[773] B, D, H, I ve K'de bu beyit yok | didi: E_6 dedi | daḫı ... ün: A_7 epsem o. ü. E_6 d. e. ṭurdı ol F_9 G_8 d. e. o. ol J_6 d. sākin o. ol | cānum: E_6 G_8 L_6 cānım | içine ... dögün: A_8 i. u. bir d. E_6 üstine od degdi ol F_9 içinde ... J_6 içre dögün urdı ol L_6 üstine urdı dügüm.

[774] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | aġlaram: D_3 aġladım | cigerüm: D_3 cigerim | ṭaġlaram: D_3 ṭaġladım.

[775] B, I ve K'de bu beyit yok | ol ... iderem: A_1 ... fikir ... D_4 H_7 ben üni f. i. E_7 fikr eyledüm F_{10} ben bunı f. i. L_7 ben ol üni f. eyledim | başladum: D_4 L_7 başladım G_9 başlaram | tesbīḥ ile ẕikr: A_2 ... ẕikir G_9 cān u dilden ẕikir | iderem: E_7 eyledüm L_7 eyledim.

[776] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | tesbīḥ ile: H_8 tesbīḥle.

0777 Dün buçuġında bir ün geldi yine
Kim ne evvelki üne beñzer yine[777]

0778 Ol daḫı medḥ oḳuyup öger şāhı
Ol ʿālemleri yaradan Allāhı[778]

0779 Hem Muḥammed Muṣṭafāyı medḥ ider
Hem kim anı dilemezse ḳadḥ ider[779]

A 85b 0780 Medḥ ile aṣḥābını cümle öger
Ḫavāric-ile rāfiżīye söger[780]

0781 Ol daḫı epsem olıcaḳ yā imām
Ben aġaçda ṣayruya döndüm tamām[781]

0782 Didüm bārī kim bular kimler durur
Dün içinde böyle ṭurur çaġırur[782]

D 32b 0783 Ṭaña yaḳın yine çıḳdı bir āvāz
Eydür-idi ẕikr ü tesbīḥ ü niyāz[783]

H 24b J 27b 0784 Ol daḫı hem medḥ oḳudı Aḥmede
Aṣḥābın bile ögerdi iy dede[784]

---

[777] B, I ve K'de bu beyit yok | dün: G_{10} gice | buçuġında: D_6 J_8 buçuġunda G_{10} yarısında L_8 buçaġından | ün ... yine: E_8 āvāz g. yene | kim ... yine: A_4 k. n. beñzer ol çıḳan üne D_6 H_9 ol-daḫı beñzerde ilk çaġırana E_8 L_8 k. n. beñzer ol daḫı çaġırana F_{11} k. n. beñzer ol evvel çıḳan üne J_8 k. n. beñzer evvel çıḳan üne.

[778] B, I ve K'de bu beyit yok | oḳuyup: D_7 E_9 H_{10} eyleyüp L_9 eyledi | şāhı: E_9 pādişāhı F_{12} ḥakı | Allāhı: A_6 L_9 ilāhı | ol ... yaradan: D_7 H_{10} ʿālemiñ rızḳını viren.

[779] B, I ve K'de bu beyit yok | Muṣṭafāyı: E_{10} L_{10} Muṣṭafāya | medḥ: A_7 mediḥ | hem ... ider: A_8 ... ḳadıḥ i. D_8 H_{11} rāfiżīyi ḫāricīyi ḳ. i. E_{10} h. anı d. ḳ. i. F_{13} her kimi-kim dilemezse ... G_{12} her k. a. sevmez ise ḳ i. J_{10} her k. a. dilemeye ḳ. i.

[780] B, G, I ve K'de bu beyit yok | medḥ ...cümle: D_9 çāryārları ṭurmış E_{11} m. ider aṣḥābı c. F_{14} medḥle ... H_{12} çāryāları daḫı ṭurmış J_{11} ... aṣḥābın ... L_{11} m. idüben aṣḥāb c. | ḫavāric-ile rāfiżīye: A_2 ḫırc-ıla rāfiżīlere D_9 H_{12} anı sevmeyenleri ḳatı E_{11} rāfiżīyle ḫācılara J_{11} ḫāricīye rāfiżīler L_{11} rafāżīleri ve ḫāricīleri.

[781] B, I ve K'de bu beyit yok | epsem: G_{13} sākin | aġaçda: E_{12} aġaçdan | ṣayruya: J_{12} ṣayruyam | tamām: F_{15} hümām G_{13} hemān.

[782] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | didüm: D_{11} didim H_{14} didi.

[783] B, E, I, K ve L'de bu beyit yok | taña: D_1 H_{15} baña G_{14} ṣabāḥa | yine: J_{13} gine | bir: G_{14} – | eydür-idi ... niyāz: A_6 ... tesbīḥ n. D_1 H_{15} var dilinde ẕikr ... F_{16} aydur-ıdı ... G_{14} ider idi ẕikr ... J_{13} var dilinde ẕ. ü tesbīḥi n.

[784] B, E, I, K ve L'de bu beyit yok | hem: A_7 D_2 G_{15} H_1 J_1 – | medḥ: A_7 G_{15} mediḥ | oḳudı: D_2 H_1 ider idi G_{15} ider J_1 oḳur | Aḥmede: J_1 ol A. | aṣḥābın ... dede: A_8 cümle aṣḥāb-ıla öger ol D_2 a. b. öger ey d. F_{17} aṣḥābı cümle bile öger d. G_{15} aṣḥābını daḫı öger i. d. J_1 a. cümle bile öger d.

0785 Hem Ebā Bekr ü ʿÖmer ʿOs̱mān didi
Ol ʿAlīye şīr-i ḥaḳ arslan didi[785]

0786 Ḳanḳı müʾmin kim buları işide
Anuñ ḥaḳḳında razıyallāhu ʿanh ide[786]

A 86a 0787 Ol āvāza daḫı ḳulaḳ ururam
Diñicegez ṭañla olur görürem[787]

0788 Ṣubḥ namāzın ḳıluram ben i yār
Diñle imdi size idem bir ḫabar[788]

0789 Bir cānāvar çıḳdı deñizden gelür
Ṭoġrı benüm ḳatuma ʿazim ḳılur[789]

E 26b L 26b 0790 Geldi aġaç dibine daḫı ṭurur
Aşaġadan yuḳaru selām virür[790]

0791 Döndi eydür insī misin yā yigit
Ben didüm kim insīyem ṭoġrı işit[791]

A 86b G 16b 0792 Yine eydür kime ṭaparsın yārā
Ben didüm ki ṭaparam ol cebbāra[792]

---

[785] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | Bekr: D_3 Bekir | ü: D_3 – | şīr-i ḥaḳ: D_3 şīr aṣlan.
[786] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok.
[787] B, D, E, H, I, K ve L'de bu beyit yok | ururam: A_1 ururum | diñicegez ... görürem: A_2 gice ger ṭ. o. görürüm G_{16} dinicek pes ṣabāḥ o. g.
[788] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | i: D_5 ey | imdi ... idem: D_5 idem size andan.
[789] B, I ve K'de bu beyit yok | ṭoġrı: G_{17} ṭoġru | benüm: E_{13} G_{17} J_3 benim | ḳatuma: A_4 D_6 E_{13} G_{17} J_3 L_{13} ḳatıma | ʿazim: D_6 ʿarżı F_{19} ʿazmın H_5 ol ʿa. L_{13} ʿazm.
[790] B, I ve K'de bu beyit yok | geldi ... ṭurur: E_1 L_1 g. a. d. anda ṭ. J_4 g. benüm ḳatuma daḫı durur | aşaġadan: D_7 G_{18} aşaġıdan | selām virür: E_1 baña s. v.
[791] B, I ve K'de bu beyit yok | eydür: D_8 ider L_2 eydir | insī misin: A_7 kim sen-misin D_8 H_7 F_{21} G_{19} ins m. E_2 insīsin L_2 i. m. sen | didüm kim: D_8 G_{19} H_7 didim-ki E_2 dedim F_{21} eyitdüm J_5 L_2 d. ki | insīyem: A_8 insim | ṭoġrı: A_8 G_{19} ṭoġru D_8 H_7 J_5 L_2 bellü E_2 belli | işit: E_2 eşit.
[792] B, I ve K'de bu beyit yok | yine: E_3 yaña | eydür: D_9 ider F_{22} aydur G_1 dir | kime ... yārā: G_1 kim k. ṭ. ey y. L_3 ... ṭaparsıñ ... | didüm ki: A_2 didüm-kim F_{22} dedüm-kim D_9 G_1 didim-ki E_3 dedim-ki | ol cebbāra: G_1 ġanī cebbār.

0793 Ḥaḳdan özge dünyāda ḥaḳ bilmezem
Ṭoġrı söylerem yüzüñe gülmezem[793]

0794 Hem severüm ol Muḥammed resūlı
Ṣāḥibiyem hem anuñ daḫı ḳulı[794]

D 33a 0795 Naẓar itdüm ben anuñ aʿżāsına
Ḥayrān oldum baḳdum-ısa nesine[795]

0796 Diñle vaṣfını anuñ diyem saña
Ey yārānlar ḳulaḳ uruñuz baña[796]

F 93a 0797 Başı arslan başına beñzer anuñ
Hem ayaġı ayaġına arslanuñ[797]

A 87a 0798 Cismi beñzer idi deve ḳuşına
Kāfir olur şek iden ḥaḳ işine[798]

0799 Balıḳ arḳasına beñzer arḳası
Ben didüm-ki ey cānāvarlar ḫāṣı[799]

H 25a 0800 Bir suʾālüm vardur idem ben saña
Bilür iseñ vir cevāb andan baña[800]

---

[793] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.
[794] B, F, G, I ve K'de bu beyit yok | hem ... resūlı: A_3 h. s. kim ol ... D_{11} H_{10} bil Muḥammed Muṣṭafā ḫatm-ı resūl J_7 h. severem ... L_4 h. severem Muḥammedi resūl | ṣāḥibiyem ... ḳulı: A_4 hem aṣḥābıyam daḫı anuñ ḳ. D_{11} H_{10} ṣ. olmışam Allāha ḳul E_4 hem aṣḥābıyam anıñ hem ḳ. J_7 hem ṣaḥābesiyem anuñ hem ḳ. L_4 hem aṣḥābını anuñ ben hem ḳ.
[795] B, I ve K'de bu beyit yok | naẓar itdüm: D_1 H_{11} bir n. itdim | ben: D_1 – | anuñ: E_5 anıñ H_{11} – | ḥayrān oldum: L_5 ḥ. oldım | baḳdum-ısa nesine: A_6 baḳdum anuñ tenine D_1 H_{11} baḳıcaḳ aʿżāsına E_5 ben baḳdum anuñ miṣāsına F_{23} b. neresine G_2 baḳdıḳça başına J_8 baḳdım-ısa n. L_5 baḳdımsa nesne.
[796] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḳulaḳ uruñuz: D_2 bir ḳ. urun.
[797] B, G, I ve K'de bu beyit yok | arslan: A_7 arṣlan D_3 L_6 aṣlan J_9 aṣla[n] | başına: L_6 – | anuñ: E_6 anıñ | hem ... ayaġına: A_8 ayaġı a. E_6 F_1 J_9 L_6 ayaġı ayaḳlarına | arslanuñ: A_8 J_9 arṣlanuñ D_3 L_6 aṣlanuñ E_6 arslanıñ.
[798] B, F, I ve K'de bu beyit yok | cismi ... ḳuşına: A_1 beñzerdi cismi nāʿim ḳuşuna D_4 c. b. i. nāʿim ḳ. E_7 L_7 bañzerdi cimi niʿmeti ḳuşuna G_3 beñzerdi gözi d. ḳuşuna H_{14} c. b. i. nāʿim ḳ. J_{10} beñzer-idi cismi naʿim ḳuşuna | olur ... işine: E_7 ola ṣ. idenler i. J_{10} ola ṣ. getüren i. L_7 olan ṣ. idenler işine.
[799] B, I ve K'de bu beyit yok | beñzer: G_4 beñzerdi | didüm-ki: A_4 didüm-kim D_5 G_4 didim-ki E_8 dedim-ki | ey: F_2 – | ḫāṣı: D_5 ḫāsı E_8 ḫāṣı F_2 ḥası.
[800] B, I ve K'de bu beyit yok | suʾālüm: A_5 D_6 G_5 L_9 suʾālim | vardur: A_5 E_9 L_9 vardır | idem ben: A_5 F_3 J_{12} benüm E_9 G_5 L_9 benim | bilür ... andan: A_6 ṣorısaram sen cevāb virgil E_9 ṣorarsam sen cevāb virgil F_3 ṣorısaram ḫabar virgil G_5 ṣorısaram bir ḫabar virgil J_{12} ṣorusaram cevābım virgil L_9 ṣorısaram sen cevāb eyle.

0801 Üç kezin āvāz işitdüm bu gice
Ne āvāzdur çaġıran gişi nice[801]

A 87b J 28a

0802 Döndi eydür deñizüñ mālikleri
Kim deñiz olur anlaruñ yirleri[802]

0803 Dāʾim anlar bunda gerek kim çıḳa
Tesbīḥ-ile ẕikr oḳuyalar ḥaḳa[803]

0804 Bunlaruñ āvāzı idi ol āvāz
Gör nice bekler seni ol bī-niyāz[804]

E 27a L 27a

0805 Sen eger kāfir olayduñ ey yārā
Seni ḳılmışlar idi pāre pāre[805]

A 88a D 33b

0806 Çünki müʾminsin saña yoḳdur elem
Bekledi ol ḫāliḳ-i levḥ ü ḳalem[806]

0807 Ḳıl şükür sensin Muḥammed ümmeti
Bulmaz cinn ü dīv saña hīç furṣatı[807]

0808 Bunı eydür daḫı ḳatumdan gider
Kendüzini deñize pertāv ider[808]

---

[801] B, I ve K'de bu beyit | kezin: A_7 G_6 J_{13} – E_{10} L_{10} kez | işitdüm: D_7 L_{10} işitdim E_{10} eşitdim | bu gice: A_7 G_6 J_{13} L_{10} ben b. g. E_{10} ben b. gece | āvāzdur: A_8 L_{10} āvāzdır | nice: E_{10} F_4 nece | ne ... nice: D_7 H_2 çaġıranı ne gişidür pes n.

[802] B, I ve K'de bu beyit yok | döndi: G_7 baña | eydür: D_8 ider | deñizüñ mālikleri: A_1 kim ẕikir m. D_8 H_3 bu deñiz içindeki E_{11} L_{11} şol deñiz m. G_7 deñiziñ m. | kim ... yirleri: A_2 k. ẕikir içinde o. yerleri D_8 H_3 ṭāʾifeniñ bunlar olurlar begi E_{11} G_7 L_{11} k. d. içinde o. begleri F_5 deñiz içinde olur hep begleri.

[803] B, I ve K'de bu beyit yok | dāʾim: F_6 J_2 dāyım | anlar: G_8 anlardur | bunda ... kim: A_3 kim gerek bunda D_9 H_4 b. gerekdür G_8 kim çün bunda J_2 b. gelürler k. ç. | tesbīḥ-ile ... oḳuyalar: A_4 t. ẕikir oḳıyalar D_9 H_4 tesbīḥ idüp ẕ. iderler hem E_{12} ... ẕekir ... F_6 oḳuyalar ẕikr tesbīḥ ol G_8 ... ẕikir okurlar J_2 t. ẕikir öger L_{12} ... oḳıyanlar ḥaḳḳa.

[804] B, I ve K'de bu beyit yok | bunlaruñ: D_{10} G_9 bunlarıñ J_3 bularuñ | āvāzı idi: A_5 J_3 āvāzıdı E_{13} āvāzıdur F_7 āvāzesidür G_9 āvāzı durur L_{13} āvāzı | gör nice: E_{13} gün nece F_7 g. nece | bekler: A_6 E_{13} F_7 J_3 L_{13} bekledi | seni: E_{13} – | ol: A_6 J_3 L_{13} – | bī-niyāz: A_6 J_3 niyāz D_{10} H_5 kār-sāz.

[805] B, I ve K'de bu beyit yok | sen eger: D_{11} señ e. G_{10} eger sen L_1 sen | kāfir ... yārā: A_7 k. olaydın y. D_{11} G_{10} k. olaydıñ ... E_1 F_8 k. iseñ şimdi y. J_4 k. miseñ şimdi y. L_1 k. olsan eger şimdi y. | ḳılmışlar idi: A_8 ḳılnışlardı G_{10} ben ḳılaydum.

[806] B, I ve K'de bu beyit yok | çünki ... elem: D_1 H_7 saña yoḳdur çünki müʾminsin e. E_2 ç. müʾminseñ yoḳdur e. L_2 ç. müʾminsiñ s. yoḳdır e. | bekledi ... ḳalem: A_2 ... levḥ-i ḳ. D_1 seni bekler ḫ. levḥ-i ḳ. E_2 b. sen. ol ḫāliḳü levḥi'l-ḳ. G_{11} b. seni ḫāliḳ-i levḥ ḳ. H_7 seni bekler ḫāliḳ-i ... J_5 L_2 ... levḥi ...

[807] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | cinn ü dīv: D_2 cin d.| hīç: H_8 –.

[808] B, I ve K'de bu beyit yok | bunı: J_6 bunu | eydür: D_3 H_9 söyle L_3 didi | ḳatumdan: A_3 D_3 E_3 G_{12} L_3 ḳatımdan | kendüzini: A_4 kendüñi D_3 varıban E_3 kendü özin H_9 varuban J_6 kendüzüni L_3 kendü özün | deñize ... ider: D_3 H_9 deñiz içinde ẕikr i. E_3 d. ġarḳ i. F_{10} pertāv pertāv i.

0809 Ben yine indüm aġaçdan gezerem
Ḳayġu ile ṭop cānumdan bezerem[809]

0810 Ḳurānuñ nışfın oḳuyınca tamām
Gezdüm ol mīşe içinde yā imām[810]

A 88b

0811 Ġuṣṣa ile aḫşama dek yörürem
Aḫşam olıcaḳ baḳaram görürem[811]

0812 Nāgihān ḳıbleye baḳar bu gözüm
Yā ʿAlī diñle beni işit sözüm[812]

0813 Bir çırāḳ görindi benüm gözüme
Aña baḳup fikr iderem özüme[813]

0814 Ben didüm-ki şol çırāġa varayım
İnsīler var mıdur anda göreyim[814]

0815 Döndüm andan yā imām ʿazm iderem
Yaʿnī ol çırāġa degin giderem[815]

---

[809] B, I ve K'de bu beyit yok | yine: E_4 yene F_{11} biraz J_7 L_4 gine | indüm ... gezerem: A_5 ... gezerüm D_4 E_4G_{13} L_4 indim ... F_{11} deñiz ḳatında g. | ḳayġu ile: E_4 ḳayġuya | ṭop ... bezerem: A_6 ... cānımdan bezerüm D_4 H_{10} öz ḥālımdan bizerem E_4 ṭurup candan b. F_{11} ṭurup c. bizerem G_{13} ṭatlu cāndan b. J_7 ... bizerem L_4 çün c. b.

[810] B, I ve K'de bu beyit yok | ḳurānuñ: E_5 G_{14} ḳurānıñ | nışfın: D_5 H_{11} nışfını L_5 nışfıñ | okuyınca: D_5 H_{11} oḳurken F_{12} G_{14} J_8 oḳuyunca L_5 oḳınıcaḳ | gezdüm: D_5 E_5 gezdim G_{14} gezerem L_5 gezer-idim | ol mīşe: G_{14} baḳça L_5 baḳçada | içinde: L_5 ben | yā imām: A_8 tamām.

[811] B, I ve K'de bu beyit yok | ġuṣṣa ... yörürem: A_1 ... yörürüm D_6 H_{12} aḫşama dek ġuṣṣa ile y. E_6 aḫşama dek ġuṣṣalu y. G_{15} ġ. bile a. d. gezerem J_9 aḫşama degin ġuṣṣalu y. L_6 aḫşamdan ġuṣṣalu bu dirdüm | olıcaḳ: G_{15} olunca L_6 oldı | baḳaram görürem: A_2 baḳar görürüm E_6 baḳuban g. G_{15} bakar g. L_6 çün baḳar g.

[812] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.

[813] B, I ve K'de bu beyit yok | görindi: A_3 D_8 E_7 G_{16} J_{10} L_7 göründi | benüm gözüme: E_7 benim g. G_{16} benim gözime J_{10} gözüme | aña ... özüme: A_4 ḳulaḳ urġıl yā imām sözüme E_7 F_{14} L_7 ḳulaḳ urġıl yā imām bu sözüme G_{16} ḳulaḳ urġıl yā ʿAlī bu sözime J_{10} ḳulaḳ urḳıl yā imām bu sözüme.

[814] B, I ve K'de bu beyit yok | didüm-ki: A_5 didüm-kim D_9 G_{17} L_8 didim-ki E_8 dedim-ki | çırāġa: D_9 çırāḳa | varayım: J_{11} varayın | insīler: L_8 neler | var mıdur: D_9 J_{11} v. ola E_8 L_8 var F_{15} G_{17} v. mı bir H_{15} v. ol | göreyim: J_{11} göreyin L_8 ben g.

[815] B, D, G, H, I ve K'de bu beyit yok | döndüm ... iderem: A_7 L_9 durdum andan ... E_9 d. a. ʿazm iderem yā imām F_{16} yöriyüben yā ʿazm eylerem J_{12} ... ʿazim ... | yaʿnī ... giderem: A_8 ... yörürem E_9 y. o. ç. ḳarşu giderem tamām J_{12} y. çırāġa ... L_9 y. kim çırāḳa ḳarşu g.

A 89a

0816 Nice kim didüm yaḳın ola çırāḳ
Gitdügümce ol daḫı oldı ıraḳ[816]

H 25b J 28b

0817 Gide gide yavlaḳ oldum iy yārā
İrdüm andan görürem bir maġāra[817]

G 17a

0818 Ol maġāranuñ içinde iy pāşā
Dürr ü cevher dökilü başdan başa[818]

D 34a

0819 Çünki ol māl-ıla genci görürem
Şükr idüben secdeye yüz ururam[819]

A 89b E 27b L 27b

0820 Nice ṭarlıḳlara kim ol ḥaḳ beni
Ṣaldı illā ṣoñra eyledi ġanī[820]

0821 Didüm ey bārī ḫudā-yı ẕū'l-celāl
Cümle fānīdür saña yoḳdur zevāl[821]

0822 Cümle ḫalḳuñ rızḳını sensin viren
Ādemi hem maḳṣūdına irgüren[822]

0823 İnsān olan niʿ metüñ şükrin ḳıla
Cümle rızḳı yazılu virdi ḳula[823]

---

[816] B, D, H, I ve K'de bu beyit yok | didüm: E_{10} dedim G_{18} didim | ola çırāḳ: G_{18} olam çırāġa | gitdügümce: A_2 gitdügimce E_{10} varduġınca G_{18} varduġımca J_{13} gitdigümce L_{10} varduġunca | daḫı: G_{18} benden | oldı: E_{10} L_{10} gider | ıraḳ: E_{10} yaraḳ G_{18} ıraġa.

[817] B, I ve K'de bu beyit yok | yavlaḳ oldum: A_3 L_{11} y. irdüm D_{10} H_1 aña irdim E_{11} yolum irer G_{19} yolum erdi | iy yārā: D_{10} G_{19} J_1 L_{11} ey y. E_{11} bir yere F_{18} yā imām | irdüm: D_{10} H_1 vardım G_{19} irdim | andan: D_{10} H_1 J_1 anda L_{11} aña | görürem: A_4 daḫı gördüm E_{11} gördüm | bir: A_4 – | irdüm ... maġāra: F_{18} bir maġāra gördüm anda ey hümām.

[818] B, I ve K'de bu beyit yok | maġāranuñ: D_{11} E_{12} G_1 maġāranıñ | iy: D_{11} E_{12} G_1 J_2 L_{12} ey | dürr ü cevher: A_6 L_{12} dürrī c. D_{11} dürr i c. E_{12} dürr i cevherdür F_{19} dürr cevher G_1 dürrī cevāhir J_2 ... gevher | dökilü: A_6 döküli D_{11} dökülür E_{12} ṭolu G_1 dökülmüş J_2 ṭopṭolu L_{12} düzili.

[819] B, I ve K'de bu beyit yok | ol māl-ıla: G_2 ben o. mālı | görürem: A_7 görürüm | şükr: A_8 E_{13} J_3 şükür | secdeye ... ururam: A_8 J_3 secde ḳılurum L_{13} sec[dey]e yüz u.

F_{21}'de daha sonra şu beyit gelir: bir muʿ azẓam ejderhā gördüm ṭurur / cānum ürker gözüm anı çün görür.

[820] B, I ve K'de bu beyit yok | nice: F_{22} bunca | ṭarlıḳlara: D_2 darlıḳlardan E_1 J_4 darlıḳlara F_{22} ṭarlıḳlar-ıla H_4 ṭarlıḳlardan | kim ... beni: A_1 kim ḥaḳ b. D_2 H_4 direm ḥaḳ b. E_1 L_1 ṣaldı ḥaḳ b. F_{22} ol ... G_3 ki ṣaldı b. J_4 didüm ḥ. b. | ṣaldı ... eyledi: A_2 ... ḳılısar D_2 ... ne ḳıldı E_1 illā şükür kim beni ḳıldı F_{22} ṣaḳladı-kim ḳalısar ṣoñra G_3 ṣ. ammā ṣ. e. H_4 ... ḳıldı J_4 ... ḳılarsa L_1 illā şükür ṣoñra ḳıldı.

[821] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | didüm: D_3 didim.

[822] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḫalḳuñ: D_4 ḫalḳıñ | maḳṣūdına: D_4 maḳṣūduna.

[823] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | niʿ metüñ: D_5 niʿ metiñ | şükrin: D_5 şükrün.

0824 Gidicegez bundan alayım bile
Gerek ola çıḳıcaḳ baña ile[824]

F 93b

0825 Bir zamān bu fikr-ile ben ṭururam
Ol maġāranuñ içine girürem[825]

0826 Bir muʿaẓẓam ejdehā gördüm ṭurur
Cānum ürker çün gözüm anı görür[826]

A 90a

0827 Burnınuñ delüklerinden od çıḳar
ʿAḳlum azar çün gözüm aña baḳar[827]

0828 Açar aġzın ḥamle ḳılur yā imām
Eydürem ben vaʿdemüz oldı tamām[828]

0829 Anı görüp zārī zārī aġlaram
Firḳat odıyla cigerüm ṭaġlaram[829]

D 34b

0830 Daḫı bir kez derd-ile Allāh didüm
Meded eyle yā resūla'llāh didüm[830]

0831 Diyicegez ben bunı yılan gider
Bilmezem kim ḳanḳı yaña ʿazm ider[831]

---

[824] B, I ve K'de bu beyit yok | gidicegez: D_6 H_8 gidicek G_4 gider iken | bundan alayım: A_3 alayum bundan D_6 H_8 b. a. ben J_5 b. ben alam | ola: L_2 olur | çıḳıcaḳ ... ile: A_4 bile ç. ele D_6 H_8 ilimüzde kim bile E_2 ç. b. eyle F_{23} ç. ben ol i. G_4 baña çıḳıcaḳ yola L_2 ... bile.

[825] B, I ve K'de bu beyit yok | bir zamān: E_3 ben b. z. | bu: H_9 – | fikr-ile: A_5 fikir ile F_1 fikirle | ben: A_5 E_3 G_5 – F_1 J_6 L_3 çün | ṭururam: A_5 ṭururum E_3 J_6 L_3 dururam | ol: G_5 illā | maġāranuñ: D_7 E_3 G_5 maġāranıñ | içine: F_1 G_5 L_3 içinde | girürem: F_1 G_5 L_3 görürem | ol ... girürem: A_6 cānım ürker çün gözüm görür.

[826] B, I ve K'de bu beyit yok | bir ... ṭurur: A_7 D_8 E_4 F_2 H_{10} ... ejderhā ... G_6 b. büyük ejderhāyı g. durur J_7 ... durur | cānum ... görür: A_8 maġāranıñ içinde gördüm ṭurur D_8 cānım ... E_4 cānım ü. gözüm a. g. F_2 c. ü. gözüm anı çün görürem G_6 anı çün görürem cānım ürker L_4 cānım arıdı anı gözüm g.

[827] B, I ve K'de bu beyit yok | burnınuñ: A_1 F_3 J_8 burnunuñ D_9 H_{11} gözünüñ E_5 burnınıñ L_5 burnunın | delüklerinden: A_1 E_5 G_7 J_8 deliklerinden | çıḳar: A_1 şaçar | ʿaḳlum: D_9 E_5 L_5 ʿaḳlım | azar: G_7 gider | çün ... aña: A_2 gözim D_9 çün aña gözüm G_7 aña çün gözüm L_5 gözüm a.

[828] B, I ve K'de bu beyit yok | aġzın: D_{10} aġzıñ | eydürem ben: A_4 eydürem D_{10} H_{12} iderem b. E_6 iderim-kim G_8 ben iderüm L_6 didim işde. | vaʿdemüz: L_6 vaʿdemiz.

[829] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | aġlaram: D_{11} aġladım | cigerüm ṭaġlaram: D_{11} cigerim ṭaġladım.

[830] B, I ve K'de bu beyit yok | didüm: D_1 H_{14} direm E_7 dedim L_7 didim | medem ... yā: A_6 hem Muḥammed J_{10} medḫ-ile y. | resūla'llāh: A_6 D_1 E_7 G_9 J_{10} resūlu'llāh | didüm: D_1 H_{14} direm E_7 dedüm L_7 didim.

[831] B, G, I ve K'de bu beyit yok | diyicegez ben: A_7 deyicegez b. D_2 H_{15} söyleyicek b. E_8 L_8 ben deyicek J_{11} diyücegez b. | yılan: L_8 ol y. | bilmezem kim: A_8 bilmezem D_2 H_{15} J_{11} b. ki L_8 bildim-ki | ḳanḳı: L_8 ḳanġı | ʿazm: A_8 E_8 J_{11} ʿazim.

A 90b H 26a

0832 Ayruḳ anı maġārada görmedüm
Ḳancaru gitdügini hīç bilmedüm[832]

0833 Başladum bu şiʿri āġāz ile ben
Diñle benüm sözümi ey vech-i ḥasen[833]

0834 Başladum yine oḳudum ḳurānı
Geldi bir āvāz işitdüm ben anı[834]

J 29a

0835 Çaġırur kim ey oḳuyan ḳurānı
Āyet ile beyyinātu'r-raḥmānı[835]

0836 Beşāret olsun saña kāfir degül
Bu maġāra mesken-i kāfir degül[836]

0837 Cümle müʾmin müslimāndur bular
Şöyle dīn ü erkāndadur bular[837]

A 91a E 28a L 28a

0838 Tañrı ḳulları Muḥammed ümmeti
Ḳahr idici ʿāṣī melʿūn laʿneti[838]

---

[832] B, I ve K'de bu beyit yok | ayruḳ: E_9 G_{10} ayrıḳ | görmedüm: D_3 L_9 görmedim F_7 bulmadum | ḳancaru: A_2 G_{10} ḳanda | gitdügini: E_9 G_{10} gitdügüni J_{12} gitdügin | hīç: G_{10} daḫı | bilmedüm: D_3 G_{10} L_9 bilmedim.

[833] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | başladum: D_4 başladım | H_3'de daha sonra (haẕā ġazel-i Temīm-i Dārī) diye bir başlık yazılmıştır.

[834] B, I ve K'de bu beyit yok | başladum: D_5 G_{11} L_{10} başladım | yine: A_3 E_{10} gine | oḳudum: A_3 oḳurum F_8 oḳurdum | yine ... ḳurānı: E_{10} ḳurān oḳıdum ben gene J_{13} ben ḳurānı oḳudum ben giri L_{10} ḳurānı oḳuram ben gine | geldi ... anı: A_4 āyet-ile beyyinātı raḥmānı D_5 ... işitdim ... E_{10} g. üç ün çün eşitdim hem yene F_8 āyet-ile beyyināt u raḥmānı G_{11} bir āvāz işitdüm gelür ey aḫī J_{13} geldi bir ün ben işitdüm ol üni L_{10} g. b. od ben işitdim gine.

[835] A, B, G, I ve K'de bu beyit yok | çaġırur: D_6 çaġırır | kim: E_{11} ki | ey: L_{11} – | oḳuyan: L_{11} oḳıyan | ḳurānı: D_6 H_5 gel beri | çaġırur ... ḳurānı: F_9 geldi bir ün çün işitdüm ol üni | āyet ... raḥmānı: D_6 H_5 oḳuġıl āyātı ḥüccet bürhānı F_9 çaġırup dir ey oḳıyan ḳurānı J_1 ... beyyinā[t] r. L_{11} ... beyyinātı ...

[836] B, I ve K'de bu beyit yok | beşāret: D_7 H_6 muştulıḳ | saña: L_{12} – | kāfir: E_{12} L_{12} cinnī | degül: A_5 D_7 L_{12} degil G_{12} degilüz | bu maġāra: A_6 maġāranuñ D_7 H_6 G_{12} bu maġāranıñ F_{10} J_2 bu maġāranuñ | mesken ... degül: A_6 içinde bil D_7 H_6 içinde raḥmānı F_{10} içinde سیکانی G_{12} içinde tevekkelüz J_2 içindeki ḳul L_{12} ... degil.

[837] B, H, I ve K'de bu beyit yok | müʾmin müslimāndur: A_7 m. vü müslimāndır D_8 müʾmindür m. E_{13} F_{11} m. müslimāndır L_{13} müʾminler müslimānlardır | bular: E_{13} L_{13} bunı | şöyle ... bular: A_8 ş. bil-kim daḫı sen i yār D_8 ş. bilürler nedür dīn erkānı E_{13} L_{13} ḳamu bilür necedür dīn erkānı F_{11} ş. bir nece durur dīn erkānı J_3 ş. bilürler nice dīn ü erkānlar.

[838] B, G, I ve K'de bu beyit yok | ḳahr: A_2 ḳahır | melʿūn: A_2 melʿūnı | laʿneti: A_2 D_9 F_{12} H_7 şeyṭānı.

D 35a

0839 Çünki geldi bu āvāz andan yaña
Ben yine döndüm cevāb virdüm aña[839]

0840 Ne bilürsin sen didüm Muḥammedi
Kim anuñ levlāk olup-durur adı[840]

0841 Ya ḫod bunda kim olsa ey aḫī
Ṭoġrı söyle baña uş sözüñ daḫı[841]

0842 Ün gelür kim Nūḥ zamānında he-mi
Ṭūfān olup ṣuda yüzerken gemi[842]

0843 Yitmiş iki ṭā'ifeden aldı Nūḥ
Çift çift gemi içine ṣaldı Nūḥ[843]

A 91b

0844 Ol gemide bile imiş aṣlımuz
Ol zamāndan ḳaldı bizüm neslimüz[844]

0845 Ol eṣerden bilürüz peyġamberi
Ḳamu dīnlerden anuñ dīni arı[845]

H 26b

0846 Ben didüm-ki vācib oldı pes size
Anuñ içün delīl olasız bize[846]

---

[839] B, G, I ve K'de bu beyit yok | yaña: A_3 F_{13} baña | yine: E_2 yene | cevāb: A_4 ḫabar | virdüm: D_1 H_8 itdüm L_2 virdim | aña: J_5 saña.

[840] B, I ve K'de bu beyit yok | bilürsin: L_3 bilürsiñ | sen didüm: D_2 H_9 ben didim E_3 dedim G_{14} didüm sen | Muḥammedi: G_{14} bunları | anuñ: E_3 anıñ G_{14} – | levlāk: A_6 levlākdır | olup-durur: A_6 – D_2 E_3 olupdur F_{14} urılupdur G_{14} olmuş anuñ J_6 ururludur L_3 olupdır.

[841] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok.

[842] B, I ve K'de bu beyit yok | ün: G_{15} ah | zamānında: A_7 J_7 zamānından | he-mi: G_{15} ʿAlī J_8 gemi | olup: E_4 L_4 oldı | ṣuda yüzerken: D_4 H_{11} ṣudan gidicek E_4 L_4 ṣuya düşicek.

[843] B, I ve K'de bu beyit yok | A_3'de bu beyit ile bundan sonraki beytin yerleri değiştirilmiştir | yitmiş ... Nūḥ: A_3 E_5 F_{16} G_{16} L_5 yetmiş ... D_5 H_{12} cümle ḥayvāndan ol aldı çift çift | çift ... Nūḥ: A_4 ç. ç. ol gemide ṣ. N. D_5 H_{12} bilesince gemiye ṣoḳdı işit E_5 bunları çift çift gemiye ḳodı N. G_{16} ç. idüp g. içre ṣ. N. J_8 ... ol gemi ... L_5 çifte çifte g. bıraḳdı N.

[844] B, I ve K'de bu beyit yok | ol: L_6 o | gemide: E_6 L_6 gemiden idi | bile imiş: A_1 bilmiş anı E_6 bile F_{17} bilmişüz biz L_6 – | aṣlımuz: J_9 aṣlumuz L_6 bizim a. | zamāndan ḳaldı: F_{17} zamānda ḳ. G_{17} z. berü | bizüm: A_2 D_6 E_6 G_{17} bizim L_6 – | neslimüz: J_9 neslümüz.

[845] B, I ve K'de bu beyit yok | eṣerden: D_7 zamāndan | bilürüz: A_5 bilüriz | ḳamu: J_{10} ḳa[mu] | anuñ: L_7 – | dīni arı: E_7 arı dīni.

[846] B, I ve K'de bu beyit yok | didüm-ki: A_7 didüm-kim D_8 didim-ki E_8 dedim-ki F_{19} dedüm-ki | oldı ... size: A_7 o. size D_8 G_{19} o. p. bize E_8 o. sen s. J_{11} olduñuz bize L_8 oldu ... | anuñ: A_8 E_8 anıñ | olasız bize: E_8 oldı ol söz b. J_{11} olasın b.

0847 Yolumı gösteri viresiz gidem
Ben bu müşkil işlerümi ḥall idem[847]

0848 Ger ṣorarsız yirimüzi ey ḫoca
İşit imdi diyeyim saña nice[848]

0849 Medīne şehri benüm şārum-durur
Ol Muḥammed Muṣṭafā yārum-durur[849]

(A 92a D 35b G 17b J 29b)

0850 Ben anuñ aṣḥābıyam siz bilüñüz
Nice ṭarlıḳlara düşdüm yaluñuz[850]

0851 Dilerem luṭf u kerem eyleyesin
Nireden gider yolum söyleyesin[851]

0852 Didiler yigit yöri ṭutġıl ḳulaḳ
Nireye dirsem oraya sen de baḳ[852]

A 92b E 28b F 94a 0853 Ün gelür kim ṣu kenārınca yigit
Yoluñ oldur gider iseñ yöri git[853]

[847] B, I ve K'de bu beyit yok | yolumı: F_{20} G_2 yolı | gösteri ... gidem: A_3 g. vir gideyüm E_9 g. vir yā ḫā'if g. F_{20} g. v. ben g. G_2 g. viriñ ben gideyim J_{12} ... viresin ... L_9 g. vir baña g. | ben ... idem: A_4 ... işleri ḥal ideyüm D_9 ... müşkül işlerimi ḥal i. E_9 b. kendü m. eşlerimi ḥall i. F_{20} kim bu ... G_2 müşkil işlerimi āsān ḳılayım H_2 ... işlerimi ... J_{12} bes bu m. i. ḥal i. L_9 b. müşkil i. ḥal ider.

[848] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ṣorarsız: D_{10} ṣorursız | yirimüzi: D_{10} yirimizi H_3 yerimüze.

[849] B, G, I ve K'de bu beyit yok | benüm: E_{10} benim | şārum-durur: A_5 H_4 şehrüm-dürür D_{11} E_{10} şehrim-dürür F_{21} şehrümdür L_{10} şehrüm-dirir | yārum-durur: A_6 D_{11} E_{10} yārım-durur F_{21} benüm yārumdur L_{10} yārım-dırır.
E_{11}'de daha sonra şu beyit gelmektedir: ayrıḳ anı maġārada görmedüm / ḳancaru gitdügini hīç bilmedim.

[850] B, I ve K'de bu beyit yok | ben ... siz: A_1 b. a. a. siz D_1 H_5 ol nebīnüñ yārıyam ben E_{12} ... anıñ ... F_{22} b. aṣḥābıyam siz anı J_1 ... ṣaḥābesiyem b. L_{11} b. a. aṣḥābısıyam | nice ... yaluñuz: A_2 E_{12} L_{11} ... yalıñuz D_1 H_5 beni esirgeyüp şefā'at ḳıluñuz F_{22} n. ṭ. düşdi yolumuz G_1 ... yalıñız J_1 ... darlıḳlara ...

[851] B, I ve K'de bu beyit yok | luṭf u kerem: E_{13} luṭfī F_{23} luṭf k. H_6 l. vü k. J_2 L_{12} luṭıf k. | eyleyesin: F_{23} J_2 eyleyesiz L_{12} eyleyeseñ | nireden: E_{13} nereye L_{12} nireye | gider: L_{12} – | yolum: E_{13} L_{12} yolumı | söyleyesin: E_{13} deyesin F_{23} gösteresiz J_2 söyleyesiz L_{12} söyleyeseñ.

[852] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | yöri: D_3 bizi | dirsem: D_3 H_7 dirseñ.

[853] B, I ve K'de bu beyit yok | kim: G_4 J_3 – | kenārınca: D_4 kenārından E_1 H_8 kenārında L_{13} kenārına | yigit: G_4 yā y. | oldur: D_4 H_8 andandır E_1 andan L_{13} andadur | gider isen: A_2 L_{13} gidersen D_4 H_8 gidersin E_1 gider | yöri: G_4 yörü.

L 28b

0854 Geçdüm andan yola düşdüm giderem
Ben benüm aḥvālumı fikr iderem[854]

0855 Gāh ot otlaram yolda ey ḫoca
Gāh aç yörürem anda dün gice[855]

0856 Ġuṣṣalu dört gice dört gün yörürem
Ne ādemī ne cānāvar görürem[856]

0857 Ol ısuzlıḳda gider iken işit
İleyümde çıḳa geldi bir yigit[857]

A 93a

0858 Gördüm anuñ yüzi beñzer güneşe
Görmedüm ancılayın güzel pāşā[858]

0859 Cān sevinür çün gözüm anı görür
Geldi ḳatuma baña selām virür[859]

0860 Ben selāmın aldum anuñ yā imām
Hem benümle söyleşür ṭatlu kelām[860]

D 36a H 27a

0861 Şöyle ṭatlu dil ile söyler baña
Ben işitdüm sözini ḳaldum ṭaña[861]

---

[854] B, I ve K'de bu beyit yok | geçdüm: D_5 G_5 geçdim E_2 giçdüm | giderem: A_3 giderüm | ben ... iderem: A_4 ... aḥvālımı fikir iderüm D_5 daḫı ben aḥvālımı ... E_2 L_1 b. b. işlerümi f. i. G_5 benim ḥālım ben baña f. i. J_4 b. b. işlerümi f. i.

[855] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | otlaram: D_6 otlarım | anda: H_{10} – | dün: D_6 dört.

[856] B, I ve K'de bu beyit yok | ġuṣṣalu ... yörürem: A_5 ġ. d. gün d. gice giderem D_7 dört gün d. gice anda y. E_3 F_3 ... giderem H_{11} dört g. d. g. anda y. G_6 ġuṣṣa ile dört gün giderem J_5 dört gice dört gün ġuṣṣalu y. L_2 çünki dört ... yöridim | ādemī ... cānāvar: A_6 cānāvar u ne ādem E_3 ā. vü ne c. F_3 cānāvar ne ādem G_6 cānāvar ne ḫod ādem.

[857] B, I ve K'de bu beyit yok | ol ... işit: A_7 ... giderken ... D_8 o. ısızlıḳda giderken i. E_4 o. issüzlikden giderken eşit F_4 ısızlıḳda g. i. sen i. G_7 o. ısızlıḳdan giderken i. J_6 ... ısızlıḳda ... L_3 ... giderken bunı i. | ileyümde: A_8 ilerümde D_8 eleyimde E_4 F_4 öñümden G_7 öñüme J_6 ilgimden L_3 önümden.

[858] B, I ve K'de bu beyit yok | F_5'de mısraların yeri değiştirilmiştir | gördüm: F_5 gör ki | anuñ: E_5 anı G_8 anda | görmedüm: D_9 G_8 L_4 görmedim.

[859] B, I ve K'de bu beyit yok | cān ... gözüm: A_3 c. s. gözüm D_{10} çün sevinür gözüm E_6 çün sevinür gözlerim F_6 c. s. çünki göz G_9 cānım s. gözüm H_{14} c. sever ç. g. J_8 cānum ... L_5 çoḳ sevindim gözlerim | ḳatuma: A_4 D_{10} G_9 J_8 L_5 ḳatıma | baña: F_6 benüm.

[860] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | selāmın: D_{11} selāmuñ | aldum: D_{11} aldım H_{15} aluram | anuñ: H_{15} – | benümle: D_{11} benimle.

[861] B, G, I ve K'de bu beyit yok | F_8'de bu beyit ile bundan sonraki beyitin yerleri değiştirilmiştir | ṭatlu: E_7 ṭaṭlu | ben işitdüm: D_1 H_1 işidicek E_7 b. eşitdüm L_6 b. işitdim | sözini: A_6 D_1 E_7 J_9 sözüni | ḳaldum: A_6 E_7 ḳıldum D_1 ḳaldım L_6 ḳıldım | ṭaña: E_7 żaña.

0862 Eydür āḫır yā yigit ḥāluñ nedür
Gelişüñ nireden aḥvāluñ nedür[862]

0863 Seferüñde gördügüñi söylegil
İşideyim bir birin şerḥ eylegil[863]

0864 Cümle müşkil işlerüñi bileyim
Ger elümden gelse çāre ḳılayım[864]

A 93b I 30a 0865 Söyledüm gördügümi bir bir aña
Seferümde cümlesin öñden ṣoña[865]

0866 Sözümi tamām işidicek gider
İşit imdi yā ḫalīfe kim n'ider[866]

0867 Geldi yine yanuma ol nāgihān
Görürem ben daḫı anı ol zamān[867]

0868 Anı gördüm bir mā'ide getürür
Başı üstinde ḳatuma yitürür[868]

J 30a 0869 Öñüme ḳodı ṭaʿāmdan çün yidük
Tā ṭoyınca elḥamdülillāh didük[869]

---

[862] B, I ve K'de bu beyit yok | eydür āḫır: A_7 eydirem ā. D_2 āhır ider E_8 eydür aḫī F_7 aydur ā. G_{10} iydürem H_2 āḫır eydür L_7 eydir baña | yā: A_7 E_8 J_{10} – F_7 ey L_7 ey yā | ḥāluñ: A_7 D_2 E_8 ḥālıñ G_{10} aḥvālıñ J_{10} āḫır ḥ. L_6 ḥālun | gelişüñ: A_8 gelüşün D_2 E_8 L_7 gelişiñ | nireden: A_8 ne-yirden E_8 nerden G_{10} nereden | aḥvāluñ: A_8 E_8 aḥvālıñ G_{10} çün ḥālıñ L_7 aḥvālın | nedür: E_8 L_7 nedir.

[863] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | seferüñde: D_3 seferinde | işideyim birbirin: D_3 ben işidim sen anı.

[864] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | müşkil: D_4 müşkül | işlerüñi: D_4 işleriñi | bileyim: D_4 bilelim | elümden: D_4 elimden | ḳılayım: D_4 ḳılalım.

[865] B ve K'de bu beyit yok | söyledüm: D_5 söyledim F_9 I_1 söylerem | gördügümi: E_9 L_8 gördügimi I_1 gördüklerüm J_{11} gördügüm | bir bir: F_9 cümle | seferümde: A_2 D_5 G_{11} seferimde E_9 seferimden H_5 I_2 seferümden | cümlesin: F_9 ḳamusın.

[866] B ve K'de bu beyit yok | sözümi: D_6 H_6 sözi | işidicek: D_6 işidicegiz G_{12} idicek H_6 işidicegez I_3 J_{12} idicegez | işit: D_6 I_4 L_9 işid E_{10} eşit | ḫalīfe: I_4 imām | kim n'ider: F_{10} J_{12} L_9 gör n. G_{12} çün n'eder I_4 baña n.

[867] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | yanuma: D_7 yanıma.

[868] B ve K'de bu beyit yok | anı ... getürür: D_8 H_8 ṭutmış elde baña ṣofra g. E_{11} J_{13} ... götürür | başı ... yitürür: A_6 ... üstünde ... D_8 eleyimde ḳoybanı oturur E_{11} b. ü. ḳatıma y. F_{11} ḳodı öñümde ḳatumda oturur G_{13} b. üstünde ḳatıma getürür H_8 ileyümde ḳoyup anı oturur I_6 ... getürür J_{13} b. üstüne ḳ. getürür.

[869] B ve K'de bu beyit yok | öñüme ... yidük: A_7 ö. ḳ. ṭaʿāmı ç. yidik D_9 H_9 ṣunuban el ol-ṭaʿāmdan yidik E_{12} ... ṭaʿāmından y. F_{12} ol ṭaʿāmdan çünki ben daḫı yidüm G_{14} ... yerem L_{11} ... yedik | tā ṭoyınca: D_9 H_9 ṭoyıcaḳ E_{12} tā ṣonca J_1 t. ṭoyunca L_{11} t. doyınca | didük: D_9 didik E_{12} dedik F_{12} didüm G_{14} direm.

A 94a
I 30b

0870 Orta yirden bāḳīsini götürür
Üç gün üç gice ḳatumda oturur[870]

0871 Cān u dil ile baña ḫiẕmet ḳılur
Anuñ baña n'idecegin ḥaḳ bilür[871]

D 36b E 29a

0872 Benüm ile mūnis olur ol yigit
Anuñ ile n'olısar ḥālum işit[872]

L 29a

0873 Bir gün eydür baña kim alsam seni
İlüñe varsam añar mısın beni[873]

0874 Gördügüñ bu işleri hem yoḳ ola
Dünyā içre buña mānend çoḳ ola[874]

0875 İllā bu işüm benüm āsān-durur
Her işümüz bitüren raḥmān-durur[875]

H 27b

0876 Ben didüm-ki ḳul olayım ben saña
Sen eger bu eylügi itseñ baña[876]

A 94b

0877 Daḫı henüz tamām olmadın sözüm
Baḳar iken yüzine anuñ gözüm[877]

---

[870] B ve K'de bu beyit yok | yirden A_1 E_{13} F_{13} G_{15} H_{10} yerden D_{10} yirde | bāḳīsini: D_{10} H_{10} ol bāḳīsin G_{15} bāḳīsin | üç ... gice: E_{13} I_1 ü. gece ü. gün L_{12} ü. gice ü. gün | ḳatumda: A_2 D_{10} E_{13} L_{12} ḳatımda G_{15} benimle | oturur: E_{13} yetürür.
[871] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | cān ... ile: H_{11} cān dil.
[872] B, G ve K'de bu beyit yok | benüm: E_1 benim | olur: E_1 L_{13} oldı | ol: J_3 – | Anuñ ile: E_1 anıñ-ıla F_{14} I_3 anuñla L_{13} anun-ıla | n'olısar: J_3 n'olusar | ḥālum: A_4 D_1 L_{13} ḥālım | işit: E_1 eşit.
[873] B ve K'de bu beyit yok | eydür ... alsam: A_5 J_4 ... alam D_2 ider ... E_2 e. b. eliñe alam I_4 kim baña a. L_1 ... baña alsam s. | ilüñe: D_2 H_{13} eviñe E_2 eliñe G_{16} ilerü L_1 iliñe | varsam: D_2 H_{13} F_{15} iletsem E_2 varsañ G_{16} varınca L_1 bıraḳsam | añar ... beni: A_6 F_{15} I_5 aña m. b. G_{16} götürem seni J_4 ala mı-sın b. L_1 ... mısıñ ...
[874] bu beyit sadece H nüshasında geçmektedir.
[875] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | işüm: D_3 işim | işümüz: D_3 işimüz.
[876] B ve K'de bu beyit yok | didüm-ki: A_7 I_6 didüm-kim D_4 didim-ki E_3 G_{17} dedim-ki | olayım ... saña: A_7 J_5 olaydum s. D_4 ola idim s. E_3 ola idüm b. s. F_{16} ola idüm s. H_1 ola-y-ıdum s. I_6 olaydum idüm s. L_2 olaydım ... | bu: H_1 – | eylügi: E_3 G_{17} H_1 L_2 eyligi | itseñ: A_8 iderseñ L_2 ideyin
[877] B ve K'de bu beyit yok | daḫı henüz: D_5 d. heniz I_8 henüz daḫı | olmadın: A_1 D_5 E_4 G_{18} olmadan | yüzine: D_5 J_6 yüzüne | anuñ: E_4 anıñ | baḳar ... gözüm: F_{17} gör ne göriser durur anda g. L_3 ... anun ...

I 31a 0878 Yatdı yirüñ üstine yuvalanur
Ol yirüñ ṭopraḳlarına bulanur[878]

0879 Silkinüben yine ṭurdı iy aḫī
Anı gördüm bir ḳuş oldı hem daḫı[879]

G 18a 0880 Döndi eydür ayaġumı ṭut yigit
Ben ne-kim eydür-isem sözüm işit[880]

A 95a 0881 Sen eger benüm sözümi ṭutasın
Ṣaġ selāmet menzilüñe yitesin[881]

0882 Ayaġumı ṣalı virürseñ saña
I 31b Ziyān olur ṣoñra sögersin baña[882]

0883 Didüm imdi berk ṭutam ayaġuñı
Her ne gösterür baña ol-dem ġanī[883]

D 37a 0884 Yapışuram ayaġına ol uçar
Aldı beni yidi deñizden geçer[884]

[878] B, G ve K'de bu beyit yok | yatdı: F_{18} ol | yirüñ: A_3 E_5 F_{18} H_3 yerüñ D_6 yiriñ L_4 yerün | üstine: A_3 D_6 üstüne E_5 L_4 yüzine J_7 yüzüne | yuvalanur: D_6 L_4 yuvarlanur H_3 hem y. | yatdı ... yuvalanur: F_{18} ol yerüñ ṭopraḳlarına bulanur | yirüñ: A_4 H_3 yerüñ D_6 yiriñ E_5 yeriñ L_4 yerün | bulanur: E_5 belenür | ol ... bulanur: F_{18} anı gören şöyle ṭopraḳdan ṣanur.
[879] B ve K'de bu beyit yok | G_{19}'de sayfanın derkenarında (kiẓb iftirā') ibaresi yazılmıştır | silkinüben ... ṭurdı: E_6 selkiniben örü ṭ. F_{19} yine silkünübeni ṭ. G_{19} silkiniben gine ṭ. I_3 silkinübenüñ ... J_8 silkiniben ... L_5 silkinibeni urdı ṭ. | iy aḫī: A_5 aḫī D_7 E_6 H_4 ey a. F_{19} G_{19} I_3 L_5 daḫı J_8 aḫī | oldı: D_7 olmış | hem daḫı: A_6 aḫī E_6 ey saḫī F_{19} G_{19} J_8 ey aḫī I_4 iy aḫī L_5 yā aḫī.
[880] B ve K'de bu beyit yok | eydür: D_8 ider F_{20} aydur | ayaġumı ṭut: D_8 H_5 ṭut ayaġım E_7 G_1 L_6 ayaġımı ṭ. F_{20} ayaġum ṭ. J_9 a. dut | yigit: D_8 H_5 ey y. E_7 F_{20} G_1 yā y. | ne-kim: A_8 her n. k. G_1 ne | eydür-isem: A_8 D_8 G_1 H_5 dirsem E_7 L_6 idersem F_{20} aydursam | sözüm işit: D_8 H_5 anı sen i. E_7 anı it G_1 sen sözümi gey i. L_6 anı i.
[881] B, F ve K'de bu beyit yok | benüm: E_8 G_2 benim | ṭutasın: G_2 ṭutar-isen J_{10} dutasın | sen ... ṭutasın: D_9 H_6 itdi ger sen sözlerimi ṭ. | selāmet: A_2 J_{10} esen G_2 – | menzilüñe: A_2 yerine E_8 J_{10} menziliñe G_2 varasın menziline I_8 hem m. L_7 menziline | yitesin: A_2 E_8 H_6 yetesin G_2 iresin L_7 inesiñ.
[882] B, F ve K'de bu beyit yok | ayaġumı: D_{10} H_7 ger ayaġım E_9 G_3 L_8 ayaġımı | virürseñ: A_3 virirsen D_{10} H_7 virürsin E_9 verirseñ G_3 L_8 virürsen | saña: A_3 benüm | ṣoñra: J_{11} meger.
[883] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | didüm: D_{11} didim | ayaġuñı: D_{11} ayaġını | her: D_{11} hem.
[884] B ve K'de bu beyit yok | G_4'de sayfanın derkenarında (kiẓb) yazılmıştır | yapışuram: A_5 yapuşurum D_1 yapışıp F_{21} yapuşıram G_4 yapışıram H_9 yapışup | ol: D_1 H_9 ol-dem | yidi ... geçer: A_6 deñiz üstünden g. D_1 y. deñizler giçer E_{10} yedi deñiz g. F_{21} G_4 yedi ... H_9 yedi d. giçer I_3 ... giçer J_{12} ... deñizi ... L_9 yedi deñizi g.

0885 Bir ẓulümāt cezīreye yitürür
Aşaġa ḳor beni daḫı oturur[885]

A 95b J 30b

0886 Çünki ḳurtuldı elümden ayaġı
Anı gördüm girü oldı bayaġı[886]

0887 Silkinüben ādem oldı yā ʿAlī
Gördüm siḥre meşġūl olur yā velī[887]

0888 Bu işden düşdi heybet cānuma
Fikr ḳıldum ḳıymaya idi ḳanuma[888]

0889 Diñle imdi yā ḫalīfe bir ḫabar
Bunuñ ucından neler gördüm neler[889]

F 94b

0890 Döndi eydür baña iy iki gözüm
Ben ne direm işidür-iseñ sözüm[890]

E 29b H 28a I 32a

0891 Bir işüm var senüñ ile bitürem
Daḫı seni menzilüñe yitürem[891]

0892 Bir zamān ṣabr eyle bunda ṭur aḫī
Şunda varup tīz gelürem ben-daḫı[892]

---

[885] B ve K'de bu beyit yok | ẓulümāt: E_{11} J_{13} ẓulmāt I_4 ḳarañu | cezīreye: E_{11} cezīresine | yitürür: E_{11} G_5 H_{10} yetürür F_{22} getürür | aşaġa: J_{13} aşaġı | ḳor: E_{11} L_{10} ḳodı | beni daḫı: E_{11} G_5 b. kendi F_{22} H_{10} daḫı beni I_5 L_{10} b. anda J_{13} daḫı kendü.
[886] B ve K'de bu beyit yok | ḳurtuldı: A_1 ḳurtılur E_{12} F_{23} J_1 L_{11} ḳurtulur G_6 ḳurtulup | elümden: D_3 E_{12} G_6 L_{11} elimden | girü: A_2 E_{12} F_{23} G_6 I_2 J_1 L_{11} ādem | oldı: A_2 olur.
[887] A, B, E, F, G, I, J , K ve L'de bu beyit yok | silkinüben: D_4 silkinüp | yā: D_4 –.
[888] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | cānuma: D_5 cānıma | fiḳr ḳıldum: D_5 fikir ḳıldım | ḳıymaya idi: D_5 ḳaymayaydı | ḳanuma: D_5 ḳanıma.
[889] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ucından: D_6 içinde | gördüm: D_6 gördi.
[890] B ve K'de bu beyit yok | eydür baña: D_7 ider b. F_1 aydur kim b. G_7 H_{15} baña eydür L_{12} eydir b. | iy: A_3 E_{13} F_1 G_7 – D_7 yā J_2 L_{12} ey | iki: D_7 – H_{15} yigit | ne: J_2 L_{12} – | direm: A_4 D_7 G_7 H_{15} dirsem E_{13} dersem L_{12} dirsem | işidür-iseñ: A_4 işidürsin D_7 H_{15} işitgil sen E_{13} işidesiñ J işidürseñ L_{12} eger işit.
[891] B ve K'de bu beyit yok | G_8'de sayfanın derkenarında (göz yaġcı) ibaresi yazılmıştır | işüm: D_8 E_1 G_8 L_{13} işim | senüñ ... bitürem: E_1 seniñ-ile bütürem F_2 L_{13} senüñle b. | daḫı ... menzilüñe: A_6 E_1 G_8 J_3 ... menziliñe F_2 d. menzilüñe seni I_2 seni daḫı m. L_{13} d. menziline seni | yitürem: E_1 yetürem.
[892] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.

L 29b 0893 Beni anda bıraġur kendü gider
İşit imdi yā ḫalīfe gör n'ider[893]

A 96a 0894 Vardı bir yay bir nice fınduḳ alur
Ṭoġrı benüm ḳatuma degin gelür[894]

D 37b 0895 Baña ol yay ile üç fınduḳ virür
Kendü oturmış iken örü ṭurur[895]

0896 Döndi eydür baña kim ṭur varalum
I 32b Bir işümüz var anı başaralum[896]

0897 Ol işümüz biticek alam seni
İledüp menzilüñe ṣalam seni[897]

0898 Düşdi öñüme anuñla giderem
Didüm anda ey ḫudāyā n'iderem[898]

0899 Gide gide geldüm anuñla ṭaġa
Göz diküp baḳaram ṣola ṣaġa[899]

A 96b 0900 İki ṭaġuñ ortasına irevüz
Ortasında bir ṣu aḳar görevüz[900]

---

[893] B ve K'de bu beyit yok | beni: D_{10} H_3 yine b. | bıraġur: D_{10} H_3 ḳor I_3 bıraḳ J_4 bir yire ḳor L_1 bıraḳur | kendü: A_7 – D_{10} G_9 kendi | işit: D_{10} I_4 – | yā: I_4 iy | gör n'ider: A_8 E_2 J_4 L_1 kim n. F_3 g. n'eder G_9 n'ider H_3 g. n'idem.

[894] B, E, G ve K'de bu beyit yok | yay: L_2 yayı yanına | nice: A_1 ince | fınduḳ: A_1 D_{11} L_2 fındıḳ | ṭoġrı: A_2 ṭoġru | benüm: D_{11} benim | ḳatuma: A_2 D_{11} J_5 L_2 ḳatıma | degin: A_2 yörür L_2 ṭurur.

[895] B, E, K ve L'de bu beyit yok | baña ... virür: A_3 b. daḫı bir yay üç fındıḳ b. D_1 ... fındıḳ ... F_5 b. daḫı bir yay üç f. v. G_{10} vardı baña üç oḳ bir yay getürür I_7 b. bir yay üç daḫı f. v. J_6 b. bir yay üç daḫı fındıḳ v. | kendü: A_4 D_1 G_{10} kendi | oturmış iken: A_4 F_5 oturmışken G_{10} oturur | örü ṭurur: A_4 ṭurur G_{10} anları baña virür J_6 öri durur.

[896] B ve K'de bu beyit yok | döndi ... varalum: A_5 d. e. b. ṭur v. D_2 d. ider b. k. ṭuralım E_3 L_3 d. baña eydür imdi ṭuralum F_6 d. baña eyitdi-kim ṭuralum G_{11} baña e. yöri bile v. H_6 d. e. b. k. ṭut elim I_9 d. e. yā yigit ṭur v. J_7 d. e. b. k. duralum | işümüz: A_6 D_2 işimüz E_3 L_3 işimiz G_{11} işim | var: G_{11} vardur | başaralum: D_2 bitürelim.

[897] B ve K'de bu beyit yok | işümüz: A_7 D_3 I_2 L_4 işimüz E_4 işimiz G_{12} işim | biticek: F_7 J_8 bitüricek | alam: I_2 iltem | iledüp: D_3 G_{12} H_7 J_8 L_4 iletüp E_4 eletüp | menzilüñe: A_8 E_4 G_{12} menziliñe L_4 menziline.

[898] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | anuñla: D_4 anıñ-ıla | didüm: D_4 didi.

[899] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | geldüm: D_5 geldim | anuñla: D_5 anıñla | göz diküp: H_9 dikilüp | baḳaram: D_5 baḳar.

[900] B ve K'de bu beyit yok | iki: J_9 şol i. | ṭaġuñ: D_6 E_5 ṭaġıñ J_9 ṭaġ | ortasına: E_5 L_5 arasında I_4 J_9 arasına | irevüz: A_1 ireriz E_5 G_{13} irerüz L_5 yörürüz | ortasında: E_5 I_5 L_5 deresinde J_9 arasında | görevüz: A_2 görüriz E_5 L_5 görürüz.

0901 Ṣu kenārında yine bir maġāra
Ḳapusı altun gümüş kilid yārā[901]

0902 Gördüm bir ḫaṭ var anda yazılu
Lāceverd naḳş birle anda ḳazılu[902]

0903 Ol kilide yazılu Allāh adı
Hem Muḥammed resūlu'llāh adı[903]

I 33a 0904 Hem Süleymān tañrınuñ peyġamberi
Kilid üstinde yazılmış adları[904]

0905 Göricek ʿacebe ḳaldum ey ḫoca
Dir-idüm yā rabb bunuñ işi nice[905]

A 97a D 38a H 28b 0906 Ḳapuyı fınduġ-ıla bir kez urur
Açılur ol ḳapu içerü girür[906]

J 31a 0907 Baña daḫı dir ki girseñe yārā
Ben didüm-ki giriserem nā-çāre[907]

0908 Bir kez olur ölmek āḫır öleyim
Ben bu miḥnetlerden emīn olayım[908]

---

[901] B ve K'de bu beyit yok | yine: E_6 yene G_{14} y. var | maġara: L_6 m. var | altun ... kilid: A_4 a. laʿldan k. D_7 H_{11} gümüş kilidi altun E_6 a. gümiş keliddür F_9 a. gümüşdendür G_{14} a. g. kilidi I_7 J_{10} a. gümiş kilidi | yārā: G_{14} J_{10} L_6 var.
[902] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḫaṭ: D_8 ḫaṭṭ | lāceverd: D_8 lāciverden | naḳş: D_8 naḳış | birle anda: D_8 olmış.
[903] B ve K'de bu beyit yok | ol: I_8 o | kilide yazılu: A_5 k. yazılı D_9 H_{13} kilid üstünde var E_7 F_{10} I_8 kilidde y. L_7 ḳapuda yazılur | Muḥammed: D_9 M. ḥaḳ G_{15} M. ol.
[904] B ve K'de bu beyit yok | tañrınuñ: E_8 tañrınıñ | kilid: A_8 F_{11} kilidüñ E_8 gördüm G_{16} kilidi L_8 gördik | üstinde: A_8 D_{10} E_8 G_{16} J_{12} üstünde | yazılmış: D_{10} J_{12} yazılmışdur G_{16} I_2 yazılu L_8 yazılmışdı | adları: A_8 D_{10} F_{11} G_{16} H_{14} J_{12} L_8 adı E_8 ey anı.
[905] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ʿacebe: H_{15} ʿaceb | ḳaldum: D_{11} ḳaldım | dir-idüm: D_{11} didim | rabb: D_{11} rabbī | işi: D_{11} ḥālı.
[906] B ve K'de bu beyit yok | ḳapuyı: I_3 ḳapu-y-ıla | fınduġ-ıla: A_1 D_1 fındıḳ ile E_9 fındıġ-ıla G_{17} ḳaḳaraḳ I_3 J_{13} fınduḳ-ıla L_9 fındıḳla | açılur ... ḳapu: D_1 H_1 ḳapu açılur E_9 L_9 açar ol ḳapuyı | içerü: D_1 H_1 içerüye.
[907] B ve K'de bu beyit yok | daḫı ... ki: G_{18} eydür F_{13} dir ki J_1 didi daḫı L_{10} daḫı | girseñe: A_3 E_{10} girseñ D_2 H_2 gir sende F_{13} g. berü s. I_5 gelseñe L_{10} gir sen | yārā: E_{10} L_{10} ey y. G_{18} ey y. | didüm-ki: A_4 I_6 didüm-kim D_2 didim-ki E_{10} dedim-ki | giriserem: F_{13} J_1 girüserem | nā-çāre: G_{18} nā-çār.
[908] B, D, H ve K'de bu beyit yok | olur ... āḫır: A_5 I_7 o. āḫır ölmek E_{11} o. aḫī ölmek G_{19} o. ö. bārī J_2 ölürem daḫı ölmek L_{11} ... ölmek yā ahī | öleyim: F_{14} öleyin I_7 L_{11} öleyüm | Ben ... miḥnetlerden: E_{11} L_{11} hem teşvīşlerden I_8 işbu teşvīşlerden J_2 b. b. işlerden tek | olayım: F_{14} olayın.

0909 Gördüm anda bir aġaç yol içeri
Baña eydür ḳorḳmaġıl tīz gel beri[909]

0910 Girdüm anda iki arslan görürem
I 33b Ol öñümce ben ardınca yörürem[910]

A 97b G 18b 0911 Bunı gördüm arslana ḳarşu gider
Ol iki arslan aña ḥamle ider[911]

E 30a L 30a 0912 İki fınduġ-ıla anları urur
İkisi daḫı yüzini döndürür[912]

0913 Geçdük andan yā imām işit ḥālı
Bir ḳapu daḫı görürem yā ʿAlī[913]

0914 Ḳapu altundan gümüş kilidi var
Aña daḫı urdı bir fınduḳ i yār[914]

A 98a I 34a 0915 Ḳapu açıldı içerü girürüz
İki ejderhā muʿaẓẓam görürüz[915]

0916 Bunlaruñ aġızlarından od çıḳar
Nefesi neye ṭoḳunursa yaḳar[916]

---

[909] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | gördüm: H_3 girdüm | anda: H_3 andan | eydür: D_3 ider.

[910] B, G ve K'de bu beyit yok | girdüm: A_7 E_{12} gördüm L_{12} girdi | anda: F_{15} – J_3 andan L_{12} içeri | iki: J_3 – | arslan: D_4 aşlan E_{12} arşlan F_{15} arslanı J_3 arşlanı | görürem: A_7 E_{12} görürüm | öñümce: A_8 öñimce J_3 gidicek | yörürem: A_8 yörürüm I_1 girürem L_{12} varıram | ol ... yörürem: E_{12} bu nigārım arşlana ḳarşu varur görü[rü]m.

[911] B ve K'de bu beyit yok | bunı gördüm: G_1 anı g. J_4 bu nigārum L_{13} bu nigārım | arslana: A_1 arşlana D_5 J_4 aşlana | ḳarşu: A_1 ḳarşı | bunı ... gider: E_{13} ol öñümce ben ardınca varuram | iki arslan: A_2 i. arşlan D_5 J_4 i. aşlan E_{13} i. arşlana G_1 öñümce arslana | aña: A_2 E_{13} G_1 – I_3 buña | ḥamle ider: E_{13} ḥ. ḳıluram.

[912] B ve K'de bu beyit yok | iki: F_{17} J_5 ol i. | fınduġ-ıla: D_6 G_2 fındıḳ ile I_4 fınduḳ-ıla | iki fınduġ-ıla: E_1 fındıġın birisin L_1 fındıġıñ birisün | anları: E_1 L_1 anlara I_4 arslanı | ikisi: E_1 L_1 anlar | yüzini: A_4 yüzüni E_1 L_1 yüzlerini F_{17} yüzünü G_2 yüzlerin J_5 yüzlerin.

[913] B ve K'de bu beyit yok | geçdük: D_7 geçdik E_2 getdim F_{18} J_6 geçdüm G_3 L_2 geçdim | andan: E_2 anda | işit: E_2 eşit | ḳapu: J_6 ḳapuyı | daḫı görürem: A_6 d. görürüm D_7 H_7 d. açıldı F_{18} G_3 d. gördüm J_6 gördüm daḫı.

[914] B ve K'de bu beyit yok | ḳapu ...var: A_7 ḳapunuñ altunı laʿldan k. v. D_8 ḳ. altun gümüşdendür kilid E_3 ḳ. üstünde g. kelid v. H_8 ḳ. altundandur gümüşdendür kilid I_8 ... gümiş ... L_3 ḳ. altından gümüş k. v. | urdı ... yār: A_8 ... fındıḳ ... D_8 H_8 fındıḳ urdı ol pelīd E_3 ... fındıḳ yār G_4 J_7 L_3 ... fındıḳ ey y.

[915] B ve K'de bu beyit yok | açıldı: E_4 L_4 açılur J_8 açdı | girürüz: A_1 girür D_9 girevüz E_4 G_5 L_4 girürem | ejderhā: A_2 ejderhāyı D_9 J_8 ejdehā | muʿaẓẓam: A_2 muʿaẓẓamlar | görürüz: A_2 görür D_9 görevüz E_4 G_5 L_4 görürem.

[916] B ve K'de bu beyit yok | F_{21}'de mısraların yeri değiştirilmiştir | bunlaruñ: A_3 bunların D_{10} G_6 bunlarıñ J_9 anlaruñ L_5 bunlarun | aġızlarından: E_5 L_5 nefeslerinden | od: H_{10} o[d] | nefesi: D_{10} H_{10} her E_5 J_9 nefsi | neye: E_5 kime | ṭoḳunursa: D_{10} doḳunur ise E_5 J_9 doḳunursa G_6 H_{10} ṭoḳunur ise.

0917 Eydürem ben zihī ṣunᶜ issi ġanī
Nice şiddetlere uġratduñ beni[917]

D 38b 0918 Bir belādan emīn olmadın daḫı
Bir belāya yine uġraram aḫī[918]

F 95a 0919 Ejdehālar çün baḳar anı görür
I 34b İkisi de ḳuyruḳ üstine ṭurur[919]

A 98b 0920 Yine ṭurdı anlara ḳarşu gider
Gördi yılanlar ṭurup ḥamle ider[920]

J 31b 0921 İki fınduḳ anlara daḫı urur
Ol ikisi daḫı yüzin çevürür[921]

H 29a 0922 Çün gider ejderhālar anda yaman
Gör nice āsān olur ḥükmi yılan[922]

0923 Geçdük andan daḫı gördük biz i şāh
Bir ḳızıl altun ḳurılmış taḫt-gāh[923]

---

[917] B ve K'de bu beyit yok | eydürem ... ġanī: A_5 ... zehī ṣunıᶜ ... D_{11} iderem b. ẕihī ṣunıᶜ ... E_6 iderem ey ṣunıᶜ ... F_{22} ayduram-ki ey ḳudret issi ġ. G_7 iydürem b. zehī ṣunıᶜ ... H_{11} iderem ... I_5 e. kim zihī ... J_{10} e. ki z. ṣu i. ġ. L_6 eydür ey ṣunıᶜ i. ġ. | nice: A_6 F_{22} I_6 L_6 bunca | şiddetlere: E_6 şiddelere | uġratduñ: A_6 D_{11} L_6 uġratdı E_6 G_7 uġratdıñ.

[918] A, B ve K'de bu beyit yok | olmadın: D_1 E_7 F_{23} G_8 olmadan | daḫı: I_7 aḫī | yine: E_7 F_{23} L_7 daḫı | uġraram: D_1 H_{12} uġratdı E_7 uġratdıñ I_8 J_{11} uġradum L_7 düşdim | aḫī: E_7 I_8 daḫı L_7 ey ḳavī.

[919] B ve K'de bu beyit yok | ejdehālar: A_7 D_2 E_8 F_1 H_{13} I_9 ejderhālar G_9 ejdehā | baḳar anı: A_7 J_{12} b. bizi D_2 H_{13} aña baḳar E_8 beni baḳar G_9 kim baḳar bizi I_9 bunı baḳar | de: A_8 – E_8 I_1 J_{12} L_8 daḫı | ḳuyruḳ üstine: A_8 F_1 G_9 ḳuyruġı üstüne D_2 ḳ. üdtüne E_8 hem yerinden J_{12} ḳorsañ üstüne L_8 yerinden | ṭurur: D_2 J_{12} durur.

[920] B ve K'de bu beyit yok | yine ... anlara: D_3 bu gişi yörüben E_9 yene ṭ. nigārım F_2 y. ṭ. ne görem G_{10} y. ṭurup bunlara H_{14} bu gişi yörüyüben I_2 y. ṭ. nigārum J_{13} y. durdı nigārum L_9 y. durdı nigārım | gördi: A_2 görüp E_9 gördüm | yılanlar: E_9 ejderhālara J_{13} bunlar | ṭurup: D_3 H_{14} I_3 L_9 ṭurur E_9 – F_2 buña G_{10} durup J_{13} duruban.

[921] B ve K'de bu beyit yok | fınduḳ: A_3 D_4 E_{10} G_{11} J_1 L_{10} fındıḳ | anlara daḫı: G_{11} I_4 daḫı anlara | ol ... daḫı: E_{10} J_1 L_{10} anlar daḫı I_5 o. iki d. | yüzin: D_4 G_{11} H_{15} yüzün E_{10} L_{10} yüzlerini F_3 yüzini I_5 yüzüni J_1 yüzlerin | çevürür: A_4 E_{10} F_3 L_{10} çevirür G_{11} I_5 döndürür J_1 ḳaynadur.

[922] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ejderhālar: D_5 ejdehālar | yaman: D_5 tamām | olur: D_5 – | yılan: D_5 ılan.

[923] B ve K'de bu beyit yok | geçdük: E_{11} G_{12} L_{11} geçüp | andan: A_5 D_6 G_{12} H_2 J_2 anlardan | daḫı ... şāh: A_5 d. gitdük i ş. E_{11} ilerü girdik şāh F_4 gitdük biz i ş. G_{12} d. gitdi ey ş. I_6 bu kezin gördük i ş. J_2 d. gitdük ey ş. L_{11} ilerü girdik ey ş. | ḳurılmış: A_6 D_6 E_{11} J_2 ḳurulmış G_{12} urulmuş I_7 urılmış | taḫt-gāh: D_6 taḫtı-gāh.

0924 Ayaġı ḳızıl yāḳutdandur anuñ
Vir ṣalavāt şādumān olsun cānuñ[924]

A 99a I 35a 0925 Taḫtuñ üstinde görürem bir serīr
Yatur ol serīr içinde bir emīr[925]

E 30b L 30b 0926 Arḳası üstine yatur ol gişi
Ḥayrān oldum ben göricek bu işi[926]

0927 İki eli gögsi üstinde ṭurur
Nūrı çıḳar dört yanına berḳ urur[927]

0928 Ḥayrān oldum ʿaceb işine anuñ
Eyle kimse görmemişdüm ey cānum[928]

D 39a 0929 Parmaġında bir yüzügi var daḫı
Üç ḳaşı var ol yüzügüñ ey aḫī[929]

A 99b 0930 Birisinde yazılu Allāh adı
I 35b Birisinde ol resūlu'llāh adı[930]

0931 Birisinde ḫātemi Süleymānuñ
Kim bu dünyā idi ḥükminde anuñ[931]

---

[924] B ve K'de bu beyit yok | ayaġı ... anuñ: A_7 a. ḳ. yāḳutdan-durur a. E_{12} taḫtıñ ayaġı ḳızıl yāḳutdan idi anıñ F_5 ḳızıl yāḳutdandur ayaġı a. G_{13} a. ḳ. altun durur a. I_8 ayaḳı ... J_3 ... altundandur ... L_{12} ... yaʿḳūtdan idi a. | vir: E_{12} ver | şādumān: A_8 şāẕmān D_7 şāẕımān G_{13} şāẕī I_9 şāẕkām J_3 şāẕumān L_{12} şādımān | olsun: A_8 ola G_{13} eyle | cānuñ: D_7 cānıñ.
[925] B ve K'de bu beyit yok | taḫtuñ: A_1 taḫıt D_8 E_{13} G_{14} taḫtıñ L_{13} taḫtun | üstinde: A_1 D_8 E_{13} G_{14} J_4 üstünde | görürem: A_1 D_8 F_6 gördüm H_4 g. ben | bir: H_4 – | içinde: E_{13} üstinde.
[926] B ve K'de bu beyit yok | üstine: A_3 D_9 G_{15} J_5 üstüne I_3 üstinde | yatur: E_1 yatır | ol: F_7 J_5 bir | ḫayrān ... göricek: A_4 ben görücek ḫayrān oldum D_9 ḫ. oldım b. görince F_7 G_{15} ben göricek ḫayrān oldum I_4 ḫ. o. göricek ben.
[927] B ve K'de bu beyit yok | gögsi: G_{16} gögsü | üstinde: A_5 D_{10} E_2 G_{16} üstünde F_8 üstine J_6 üstüne | ṭurur: G_{16} I_5 J_6 durur | nūrı çıḳar: F_8 nūrlar ç. E_2 n. çıḳa L_2 çıḳar nūrı | dört yanına: A_6 yanında E_2 çevre yaña F_8 yüzinden G_{16} yanına L_2 çevresine | berḳ urur: E_2 J_6 balḳ u.
[928] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | oldum: D_{11} oldım | eyle: H_7 öyle | görmemişdüm: D_{11} görmemişdim | cānum: D_{11} cānım.
[929] B ve K'de bu beyit yok | bir: F_9 G_{17} – | yüzügi: A_7 yüzigi E_3 J_7 yüzük L_3 yüzik | var: E_3 vardır | daḫı: A_7 H_8 I_7 aḫī D_1 F_9 ey aḫī J_7 ey gişi L_3 yā aḫī | üç ... aḫī: A_8 ü. ṭaşı v. yüzügüñ daḫı D_1 ... yüzügün ... E_3 ol ḳaşı v. o. yüzügün e. saḫī F_9 ol yüzügüñ üç ḳaşı vardur a. G_{17} ü. ṭaşı vardur yüzügün e. a. I_8 ... yüzügünüñ daḫı J_7 daḫı var ol yüzügün üç ḳaşı L_3 ... yüzigiñ yā saḫī.
[930] B ve K'de bu beyit yok | yazılu: A_1 L_4 yazılı | birisinde: D_2 H_9 hem b. | ol: D_2 H_9 – E_4 L_4 hem.
[931] B ve K'de bu beyit yok | ḫātemi: F_{11} ḫatemidi I_2 ḫatemidür J_9 ḫātemdür | Süleymānuñ: E_5 L_5 Süleymānıñ | kim ... ḥükminde: A_4 k. cihān ḥükmine fermānıdur E_5 k. ʿālemler ḥükmine fermān F_{11} k. cihān ḥükminde fermāndı G_{19} k. ʿālemler ḥükmünde idi I_3 J_9 k. ʿālemler ḥükmindeydi L_5 cümle ʿālem ḥükmine fermān.

G 19a

0932 Nūrı çıḳar ol yüzügüñ berḳ urur
Ay u güneş nūrını utandurur[932]

0933 Başı üstinde ḳanādīl aṣılu
Altun ile gümüş idi iy ulu[933]

A 100a

0934 İki ejderhā başı ḳatında var
İki daḫı ayaġı ḳatında var[934]

I 36a

0935 Bu nigārum yine fınduḳlar alur
Vardı ejderhālara ḥamle ḳılur[935]

0936 Ḥamle ider ol yılanlar ol ara
Anı gördüm ben daḫı hem ey yārā[936]

H 29b J 32a

0937 İki fınduḳ ile anları urur
Çünki anlar daḫı yüzin döndürür[937]

0938 Didi baña kim bilür misin beni
Bunuñ içün ṣaḳlar-ıdum ben seni[938]

---

[932] B ve K'de bu beyit yok | G_1'de mısraların yeri değiştirilmiştir | nūrı: F_{12} nūr | yüzügüñ: A_5 yüzük E_6 G_1 yüzükden J_{10} yüzügün L_6 yüziginiñ | berḳ urur: E_6 J_{10} balḳ u. | ay u güneş: A_6 D_4 E_6 H_{11} I_5 L_6 ay güneş | nūrını: D_4 H_{11} nūrı I_5 nūrlarını J_{10} yüzüni | utandurur: D_4 anda oturur E_6 uṭandurur H_{11} andan utanur J_{10} üste durur | ay ... utandurur: G_1 eydür ne-kim hem neler gözüm görür.

[933] B ve K'de bu beyit yok | başı: D_5 H_{12} başınuñ | üstinde: A_7 D_5 G_2 üstünde I_6 üstlerine J_{11} üstüne | ḳanādīl: D_5 E_7 H_{12} I_6 ḳandīl F_{13} ḳanād[ī]l G_2 ḳandīller | aṣılu: E_7 aṣılur | gümüş idi: A_8 F_{13} I_7 gümiş-idi D_5 L_7 gümiş ile E_7 H_{12} g. ile | iy ulu: A_8 ey aḫī D_5 G_2 J_{11} ey u. E_7 L_7 yazılur.

[934] B ve K'de bu beyit yok | ejderhā: D_6 F_{14} G_3 J_{12} ejdehā | ḳatında: E_8 G_3 H_{13} ḳıtında J_{12} ucunda | var: A_1 ṭurur | ḳatında: A_2 G_3 J_{12} ucında H_{13} ḳıtında | var: A_2 ṭurur.

[935] B, G ve K'de bu beyit yok | bu ... fınduḳlar: A_3 bunu gördüm yine f. D_7 H_{14} yine ol eline fındıḳlar E_9 L_9 b. nigārım yine fındıḳlar F_{15} bunı gördüm yine fınduḳ J_{13} ... fındıḳlar | vardı: D_7 H_{14} varur | ejderhālara ... ḳılur: D_7 ol ejdehā ḳatında oturur H_{14} ol ejderhā ḳatında oturur.

[936] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.

[937] B, E, K ve L'de bu beyit yok | fınduḳ ile: A_5 D_9 G_4 fındıḳ-ıla F_{16} fınduġ-ıla | çünki ... döndürür: A_6 ... yüzüñ ... D_9 ejdehālar yüzüni hem dönderür F_{16} ç. andan yüzin anlar çevirür G_4 ... yüzün ... H_1 ejdehālar yüzini hem d. I_4 yine anlar d. y. ḳaytarur.

[938] B, G ve K'de bu beyit yok | didi ... beni: A_7 döndi baña kerem eydür gişi D_{10} d. b. bilür m. b. E_{10} döndi nigārım baña eydür bunı F_{17} döndi ne görem baña eydür gişi I_5 döndi eydür yerüñe iltem seni J_2 döndi nigārum yine eydür b. L_{10} döndi nigārım baña eydür gişi | bunuñ ... ṣaḳlar-ıdum: A_8 bugün içün besler-idüm D_{10} ... ṣaḳlar-ıdım E_{10} senüñ i. ṣ. F_{17} b. i. besler-idüm I_6 J_2 b. i. gizler-idüm $_{10}$ bunıñ içündür getürdüm.

A 100b 0939 Sen eger sözüm işidürseñ benüm
Degiserdür saña ḫayrum iḥsānum[939]

D 39b 0940 Şol yüzüge şimdi ben varısaram
I 36b Parmaġından anı çıḳarısaram[940]

0941 Baña bir yılan gele nefes ura
Düşem ölem çünki göresin yārā[941]

E 31a L 31a 0942 Fınduġuñ birisini urġıl baña
Diri olam ḫayrum irişe saña[942]

0943 Olmaya bu söze ḫilāf idesin
ʿAḳluñ azup hem beni unudasın[943]

A 101a 0944 Ben didüm kim vir baña ṭoġrı ḫabar
Ne gişidür bu yatan gişi i yār[944]

0945 Döndi eydür bu Süleymāndur nebī
Ol yüzük devlet yüzügidür ebī[945]

F 95b I 37a 0946 Benüm elüme girür ise pāşā
Ḥükm idem bu dünyāya başdan başa[946]

---

[939] B, G ve K'de bu beyit yok | işidürseñ: A_1 işidesiñ D_{11} H_3 I_7 J_3 L_{11} işidesin E_{11} eşidesin | benüm: L_{11} benim | degiserdür: A_2 degiser L_{11} degiderdir | ḫayrum iḥsānum: A_2 F_{18} ḫayr i. D_{11} ḫayrım iḥsānım E_{11} ḫayır iḥsānım J_3 ḫayır i. L_{11} ḫayr u i.

[940] B ve K'de bu beyit yok | şol ... varısaram: D_1 H_4 ş. yüzügi ş. b. alısaram F_{19} ş. y. ş. varısaram G_5 baña dir kim yüzige urısaram | anı: G_5 şimdi.

[941] B ve K'de bu beyit yok | bir yılan: D_2 H_5 ılanlar E_{12} bu arṣlan | gele: G_6 çıḳa J_5 gelür | düşem ölem: D_2 H_5 bī-hūş olam | çünki: A_6 – D_2 H_5 çün | göresin: E_{13} giresin | yārā: D_2 H_5 ey y.

[942] B ve K'de bu beyit yok | fınduġuñ: D_3 H_6 fındıḳıñ E_1 fındıġıñ G_7 fındıḳları J_6 fınduḳuñ L_1 fınduġıñ | birisini: G_7 J_6 birini H_6 birisi | urġıl: D_3 H_6 urgil I_4 vurġıl | diri olam: J_6 dirilem | ḫayrum: A_8 D_3 E_1 G_7 L_1 ḫayrım | irişe: E_1 erişe.

[943] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ʿaḳluñ: D_4 ʿaḳlıñ.

[944] B, D, H ve K'de bu beyit yok | didüm kim: E_2 dedim-ki G_8 didim-ki J_7 L_2 didüm-ki | vir: E_2 F_{22} ver | ṭoġrı: J_7 doġrı L_2 ṣorġı | gişidür: L_2 gişidir | bu ... yār: A_2 b. y. ey y. E_2 G_8 J_7 L_2 ... ey ... F_{22} vir baña bellü ḫabar.

[945] B, D, H ve K'de bu beyit yok | eydür: F_{23} aydur L_3 didi | Süleymāndur: E_3 L_3 Süleymāndır | ol: E_3 o | devlet ... ebī: A_4 J_8 d. yüzigidür e. E_3 d. yüzügidir e. G_9 devletlüdür bunuñ begi L_3 d. yüzigidir ey e.

[946] B, D, H ve K'de bu beyit yok | benüm ... pāṣā: A_5 b. ol elüme ... E_4 b. elime girürse p. F_1 yüzük benüm elüme girse p. G_{10} benim elime giriserdür p. I_1 b. ol elüme girürse p. J_9 bugün e. girürse p. L_4 ... girürse ol p. | ḥükm idem: A_6 ḫüküm i. G_{10} J_9 ḫüküm iderem I_2 ḥ. iderem |bu: G_{10} I_2 J_9 – | dünyāya: J_9 dünyāyı L_4 dünyāda.

0947 Saña daḫı māl u memleket virem
İledem ilüñe seni ḫoş görem[947]

0948 Ben didüm-ki sözlerüñ baş üstine
Eylik itmeyen kimdür ol dostına[948]

A 101b 0949 Vardı çün ol yüzüge ḥamle ḳılur
Anı gördüm bir yılan çıḳa gelür[949]

0950 Bir ṣūretde gördüm imdi ben anı
Gör ne şekil virmiş aña ol ġanī[950]

0951 Yüzi ʿavrat yüzi gibi yılanuñ
Ṣaçı ʿavrat ṣaçına beñzer anuñ[951]

0952 Geldi ol yılan buña nefes urur
I 37b Düşer ölür çün gözüm anı görür[952]

J 32b 0953 Fınduġuñ birisi-y-ile ururam
Diri olup ṭurı geldi görürem[953]

0954 Ḳaḳdı ayaġ üzre ol gişi yine
Ġāfil olma dir baña döne döne[954]

---

[947] B, D, H ve K'de bu beyit yok | māl ... virem: A_7 J_{10} L_5 mālı m. v. E_5 māl memleket virsem F_2 I_3 māl memleket v. G_{11} ... vireyim | iledem ... görem: A_8 i. yerüne s. ḫ. g. E_5 eletem seni eliñe ḫ. g. F_2 i. yerüñe s. ḫ. g. G_{11} iletem seni ilüñe ḫ. götüreyim I_4 iletem ... J_{10} iletem seni ilüñe ḫ. g. L_5 eyledem seni eline ḫ. g.

[948] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | didüm-ki: D_5 didim-ki | sözlerüñ: D_5 sözleriñ H_8 sözlerin | üstine: D_5 üstüne | itmeyen kimdür: H_8 itmeye kim-dürür | dostına: D_5 dostuna.

[949] B ve K'de bu beyit yok | vardı: G_{12} ṭurdı | çün ... yüzüge: D_6 ç. yüzüge ol E_6 çünki yüzüge F_3 I_5 ol yüzüge J_{11} ol yüzüge çün L_6 çün-kim yüzige | gördüm: E_6 görür | biy yılan: E_6 L_6 yılanlar | çıḳa: A_2 aña E_6 ḳarşu G_{12} I_6 çıḳar.

[950] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | gördüm imdi: H_{10} gördüm idi.

[951] B'de bu beyit yok | yüzi gibi: E_7 L_7 yüzine beñzer | yılanuñ: D_8 ılanuñ E_7 L_7 anuñ | ṣaçı ʿavrat: A_4 ṣ. çü ʿa. J_{12} ṣ. daḫı | ṣaçına: A_4 F_4 I_8 saçına | anuñ: E_7 anlarıñ.

[952] B ve K'de bu beyit yok | ol: F_5 bu | buña: D_9 E_8 H_{12} L_8 aña | nefes urur: D_9 n. ururam H_{12} ben ururam | çün ... görür: A_6 gözüm a. g. G_{14} görürem anı ḳalur | düşer ... görür: D_9 diri olup ṭurdı geldi görürem H_{12} diri olup ṭurı geldi görürem J_{13} düş[er] ...

[953] B, D, H ve K'de bu beyit yok | fınduġuñ: A_7 fınduġıñ E_9 L_9 fındıġıñ G_{15} fındıġuñ I_2 fınduḳuñ | birisi-y-ile: E_9 L_9 biriyle | ururam: A_7 ururum E_9 anı ururum L_9 anı u. | fınduġuñ ... ururam: J_1 yine bir fınduḳ-ıla urdum anı | diri olup: E_9 L_9 çün dirilür F_6 J_1 d. oldı | ṭurı geldi: G_{15} ṭurdı g. I_3 ṭ. gelür J_1 kendüye g. L_9 ṭuru gelür | görürem: A_7 E_9 görürüm J_1 cānı.

[954] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḳaḳdı: H_{13} ḳalḳdı | ayaġ: D_{10} ayaḳ.

A 102a

0955 Vardı yine yüzüge ḥamle ider
Yılan urur bu düşer cānı gider[955]

D 40a

0956 Yine bir fınduġ-ıla urdum anı
Diri oldı kendüye geldi cānı[956]

H 30a

0957 Örü ṭurdı kükremiş deve gibi
Döndi baña söyler eydür iy ebī[957]

I 38a

0958 Bu kez eger ḳurtulur ise cānum
Nice eylüge ire elüm benüm[958]

A 102b E 31b L 31b

0959 Saña daḫı māl u memleket virem
İledem seni evüñe ḫoş görem[959]

0960 Ol uşacuḳlaruñı sen göresin
Baña daḫı çoḳ duʿālar ḳılasın[960]

0961 Vardı yine yüzüge elin urur
Yılan urur bunı oda yandurur[961]

---

[955] B'de bu beyit yok | vardı: G_{16} dönüp L_{10} virdi | yine: A_1 L_{10} gine E_{10} yene | yüzüge: L_{10} yüzige | ḥamle ider: G_{16} L_{10} ḥ. ḳılur | yılan ... gider: A_2 y. u. düşüben c. g. D_{11} ılan u. ʿaḳlı başından g. E_{10} y. u. bürüşür c. g. F_7 düşer ölür cānı kendüden g. G_{16} y. urup düşürür c. giderür H_{14} y. u. düşer ʿaḳlı g. I_5 y. u. b. d. ḥamle ider J_2 y. urup düşer cā[nı] g. L_{10} y. urup bu düşer cānın urur.

[956] B, G ve K'de bu beyit yok | yine: E_{11} L_{11} – | bir fınduġ-ıla: D_1 b. fındıḳ ile E_{11} L_{11} fındıġıñ biriyle F_8 b. fınduḳla H_{15} b. fındıḳla I_6 b. fınduḳ-ıla | urdum: F_8 ururam I_6 vurdum | diri oldı: A_4 d. olup E_{11} F_8 d. olur L_{11} dirilür | geldi: E_{11} F_8 L_{11} gelür | cānı: F_8 cinnī.
E_{12} ve L_{12}'de daha sonra şu beyit gelmektedir: vardı bu kez ḥamle ḳıldı yüzüge / vardı yılan ḳapḳara yandı cānı ura.

[957] B, E, G, K ve L'de bu beyit yok | örü: J_4 öri | ṭurdı: D_2 J_4 durdı | kükremiş: J_4 gögermiş | baña ... ebī: A_6 b. s. yā aḫī D_2 ider baña söyler ey e. F_9 ... aydur ... I_9 söyler baña e. i. e. J_4 ... ey ...

[958] B, G ve K'de bu beyit yok | bu kez: I_1 buġur | eger: E_{13} eydir L_{13} eydür | ḳurtulur ise: A_7 ḳurtılur i. E_{13} L_{13} ḳurtulursa | cānum: D_3 L_{13} cānım | nice: E_{13} anca F_{10} nece | eylüge: D_3 H_2 eylikler | ire: D_3 H_2 ide | elüm benüm: D_3 elim b. J_5 benüm elüm L_{13} e. benim.

[959] B, F, G, I ve K'de bu beyit yok | māl u memleket: A_1 J_6 māl-ı m. D_4 bir m. E_1 māl m. | iledem ... görem: A_2 i. ilüñe seni ḫ. g. D_4 H_3 iletem ... E_1 yılan artıḳ eşer etmeye g. J_6 iletem ilüñe seni ḫ. g. L_1 yılan ayruḳ eşer itmeye g.

[960] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | uşacuḳlaruñı: D_5 uşacıḳlarını H_4 uşaḳlaruñı | sen: D_5 – | duʿālar: D_5 duʿā. | J_7'de bu beyit yerine şu beyit geçmektedir: göresin benden degme eylük göresin / murādıñ ḥāṣıl olup eylük göresin.

[961] B, E, G, K ve L'de bu beyit yok | yine: A_3 gine F_{11} – | elin urur: F_{11} ḥamle ider J_8 ḥamle u. | yılan: D_6 ılan | urur ... yandurur: F_{11} uruban düşer cānı gider J_8 urup ...

0962 Ḳaldı bir fınduḳ anuñla ururam
İllā ayruḳ eṣer itmez görürem[962]

0963 Cānı cehenneme ulaşdurdı ol er
İşit imdi ol yılandan bir ḫabar[963]

0964 Döndi yılan benüm ile söyledi
Baña gey ḳaḳıdı ʿitāb eyledi[964]

A 103a
I 38b
0965 Baña eydür iy günāhkār u ʿāṣī
ʿĀṣī olan gişi bulmaz ḫalāṣı[965]

0966 Bunca ṭarlıḳlarda tañrı saña yol
Virdi senüñ-ile iḥsān itdi ol[966]

D 40b G 19b
0967 Bu ne işdür sen anuñla işledüñ
Gelüben peyġamberini ṭaşladuñ[967]

0968 Bilmedüñ bu işi sen-de eyledüñ
Uşda ṭoġrusını sen-de söyledüñ[968]

J 33a
0969 Ol Muḥammed kerāmetine saña
Ḥürmet olsun böyledür emir baña[969]

---

[962] B, E, G, K ve L'de bu beyit yok | fınduḳ: A_5 D_7 J_9 fındıḳ | anuñla: D_7 anıñla | ururam: A_6 ururum | ayruḳ: A_6 artuḳ | itmez: F_{12} H_6 etmez | görürem: A_6 görürüm.
[963] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | cānı: D_8 cānını | ulaşdurdı: D_8 ulaşdırdı H_7 uladurdı | işit: D_8 işid.
[964] B ve K'de bu beyit yok | yılan: D_9 ılan E_2 ol y. F_{13} o y. | benüm ile: F_{13} L_2 benümle G_{17} baña yine | baña ... ʿitāb: A_8 b. ḳaḳıdı ʿi. D_9 b. çoḳ dürlü ʿitāyıblar E_2 ḳaḳıdı baña ʿitābetler F_{13} b. ḳaḳıdı bu ʿi. H_8 b. çoḳ dürlü ʿitāblar J_{10} b. ḳaḳıdı ʿitāblar L_2 ḳaḳdı baña ʿitāblar.
[965] B ve K'de bu beyit yok | eydür: D_{10} ider | iy: A_1 D_{10} E_3 G_{18} J_{11} ey H_9 ol L_3 – | günāhkār ... ʿāṣī: A_1 F_{14} J_{11} L_3 g. ʿāṣī E_3 G_{18} I_9 günāhkārī ʿā. | ʿāṣī: F_{14} – | olan gişi: J_{11} gişi bil-ki.
[966] B ve K'de bu beyit yok | bunca: E_4 F_{15} G_{19} nice | ṭarlıḳlarda: D_{11} E_4 ṭarlıḳlardan F_{15} I_2 L_4 ṭarlıḳdan G_{19} ṭarlıḳları J_{12} darlıḳdan | tañrı ... yol: A_3 J_{12} saña tañrı y. E_4 virdi saña tañrı ol F_{15} deger saña bu y. G_{19} ol saña y. I_2 saña çün tañrı y. L_4 virdi tañrı y. | virdi ... ol: A_4 ... iḥsān virdi D_{11} H_{10} ... senüñle ... E_4 seniñle luṭfī iḥsān idi yol F_{15} verdi s. i. i. bol G_{19} v. saña i. i. nice ol J_{12} ... yol L_4 senüñ-ile luṭf i. i. yol.
[967] B ve K'de bu beyit yok | işdür: A_5 E_5 işdir | sen anuñla: A_5 s. bunuñ-ıla D_1 H_{11} sen-ki bunı E_5 s. anıñ-ıla J_{13} s. anı | işledüñ: A_5 işledün E_5 işlediñ L_5 işledin | gelüben: E_5 I_5 geliben | peyġamberini: E_5 ḥaḳıñ p. F_{16} peyġamberi G_1 peyġamberi hem | ṭaşladuñ: E_5 G_1 L_5 ṭaşladıñ.
[968] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | bu ... sen-de: D_2 senden bu işi | ṭoġrusını: D_2 ṭoġrusunı.
[969] B ve K'de bu beyit yok | Muḥammed: G_2 – H_{13} Muḥammedüñ | kerāmetine: A_7 ümmetine D_3 H_{13} keremine F_{17} ḥürmetine | saña: A_7 F_{17} hem s. D_3 H_{13} ben seni | olsun: D_3 H_{13} itdim L_6 itdüm | böyledür ... baña: A_8 emir böyledür b. D_3 H_{13} müstemiʿ olġıl beni E_6 L_6 emir böyledir b. I_7 emr böyledür b. J_1 emir bu oldı saña.

A 103b

0970 Yoḫsa eylemiş idüm bundan biter
İllā yüzüñ ḳarası saña yiter[970]

0971 Ben bu sözi işidicek ey yārā
Götürüp ol yayı ururam yere[971]

H 30b

0972 ʿĀṣī oldum diyü zārī aġlaram
Firḳat odıyla yüregüm ṭaġlaram[972]

0973 Ey ḫudāyā ne günāhkār olmışam
Dünyānuñ miḥnetlerine ṭalmışam[973]

I 39a

0974 Eydürem-kim ʿayān eyle bu işi
Ne gişidür bu oda yanan gişi[974]

0975 Beni getürüp yolumdan azduran
Her ne söylerse beni ol azduran[975]

0976 Yılan eydür maġārada cinnīler
Kim Süleymāna ʿāṣī idi bular[976]

A 104a

0977 Yidi idi altısı helāk olur
Ara yirde birisi diri ḳalur[977]

---

[970] B, D ve K'de bu beyit yok | yoḫsa: G_3 yoḳsa | eylemiş idüm: A_1 G_3 eylemişdüm E_7 işlemişdim F_{18} eylemişdür L_7 itmişdüm seni | bundan biter: A_1 G_3 b. beter E_7 seni b. beter F_{18} seni beter H_{14} andan beter | illā ... yiter: A_2 E_7 F_{18} G_3 ... yeter H_{14} gözlerinden yaş yerine ḳan döker I_9 J_2 i. bunuñ ḳorḳusı saña y. L_7 ... yüzin ...

[971] B, I ve K'de bu beyit yok | H_{15}'de mısraların yeri değiştirilmiştir | ben: D_4 – | işidicek: E_8 eşidecegez J_3 işidecegez L_8 işidicegiz | ey: E_8 J_3 – | götürüp ... yere: A_4 zārī ḳılup yüzimi urdum yere D_4 ... yire E_8 g. o. y. virdim ben yārā F_{19} G_4 zārī ḳılup yüzümi urdum yere J_3 götürüben yayı u. yire L_8 g. o. y. tīz virdim y.

[972] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | oldum: D_5 oldım | odıyla: H_1 odına | yüregüm: D_5 yüregim.

[973] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.

[974] B ve K'de bu beyit yok | eydürem-kim: D_7 H_3 ben didim-ki E_9 eydürem G_5 I_1 J_4 eydürem-ki | ʿayān eyle: D_7 H_3 bildüri vir E_9 ʿa. e. baña | işi: A_5 gişi | gişidür: E_9 L_9 gişidir | bu ... yanan: A_6 burada yatan D_7 yuvarlanup yatan E_9 b. o. yatan F_{20} oda y. H_3 bulunup.

[975] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | yolumdan: D_8 yolımdan | azduran: D_8 azdurañ.

[976] B ve K'de bu beyit yok | yılan: D_9 ılan | eydür: D_9 – E_{10} eydir F_{21} aydur | maġārada cinnīler: E_{10} L_{10} ol murdār c. F_{21} ilerüde c. I_3 ol mürīd-i c. J_5 var-ıdı ol-dem c. | ʿāṣī ... bular: A_8 ʿāṣīdur b. D_9 ... olar F_{21} ʿā. oldılar I_4 L_{10} ... bunlar.

[977] B ve K'de bu beyit yok | yidi ... altısı: A_1 G_7 H_6 L_{11} yedi ... F_{22} ben anlaruñ baʿzısın | helāk olur: A_1 h. oldı D_{10} H_6 I_5 oldı helāk | ara ... ḳalur: A_2 arada b. d. ḳaldı D_{10} ol birisi bu idi oldı helāk E_{11} a. y. b. bu daḫı ḳ. F_{22} ... yerde ... H_6 ol birisi bu idi bu da oldı helāk I_6 a. y. b. ḳaldı nā-pāk J_6 orta yirte b. d. ḳ. L_{11} a. yerde b. daḫı ḳ.

0978 Bu daḫı siḥr-ile çün bunda gelür
Yaʿnī yüzügin Süleymānuñ alur[978]

D 41a F 96a
I 39b
0979 Gör ki tañrı nice helāk eyledi
Çünki yılan bunı baña söyledi[979]

E 32a L 32a
0980 Eydürem ben bilmez-idüm n'ideyim
Nice firḳat aġusın nūş ideyim[980]

A 104b
0981 Anuñ-ıçun işledüm ben bu işi
İlüme ilede didüm bu gişi[981]

0982 Beni azdurdı yolumdan bu leʾīm
Günāhkāram estaġfiru'llāhu'l-ʿaẕīm[982]

0983 Benüm-ile luṭf u kerem eylegil
Ḳancaru gider ṭarīḳum söylegil[983]

0984 Maġāradan nice çıḳayım baña
Cevāb itgil ṣorduġum budur saña[984]

---

[978] B ve K'de bu beyit yok | siḥr-ile ... gelür: A_3 siḥir ile bunda g. D_{11} s. uş b. g. E_{12} L_{12} s. bunda g. F_{23} çün siḥirle bunda g. G_8 kim siḥirle bunda g. H_7 s. uşbu işi I_7 siḥirle ... J_7 hem s. b. g. | yaʿnī ... Süleymānuñ: A_4 E_{12} y. kim Süleymānıñ ḫātemiñ D_{11} y. y. Süleymānıñ F_{23} Süleymānuñ yaʿnī kim ḫātemin G_8 y. kim Süleymān yüzigin H_7 evüme yüzügin S. I_8 J_7 y. kim Süleymānuñ ḫātemin L_{12} y. kim S. ḫātemi.

[979] B ve K'de bu beyit yok | gör ki: A_5 görince | nice ... eyledi: A_5 anı h. e. D_1 H_8 bunı daḫı n'eyledi E_{13} helāk itdi anı F_1 helāk e. | çünki ... söyledi: D_1 H_8 böyle diyüp döndi baña s. E_{13} ç. y. baña söyledi bunı G_9 J_8 ç. y. baña bunı s.

[980] B ve K'de bu beyit yok | eydürem ... n'ideyim: A_7 eydürim-kim b. bilmezem n'edeyim D_2 H_9 didim aña bilmez idim n'eyleyim E_1 iderem b. bilmez-idim n. F_2 e. bilmez-idüm n. G_{10} iderem-ki bilmezem ben n. I_2 ... n'ideyüm J_9 ... n'ideyin L_1 ... bilmez-idim ... | nice: E_1 – | firḳat: A_8 ḳurbet J_9 fürḳat | aġusın: J_9 aġusını L_1 aġusıñ | nūş ideyim: F_2 n. eyleyim I_3 n. ideyüm J_9 yudayın.

[981] B ve K'de bu beyit yok | işledüm: D_3 L işledim H_{10} işlerem | ben: D_3 H_{10} uş | ilüme ... bu: D_3 ḳoma-kim ilete beni ol E_2 ilime eletdi beni b. F_3 evümde ... G_{11} ... ilete ... H_{10} evüme ilete beni ol I_5 ilüñe iletem didi bil b. J_{10} ilüñe i. didi b. L_2 ... didim ...

[982] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | azdurdı: D_4 azdırdı | estaġfiru'llāhu'l-ʿaẕīm: D_4 estaġfiru'llāhı'l-ʿaẕīm.

[983] B ve K'de bu beyit yok | benüm-ile: A_3 benim-ile F_4 G_{12} benümle | luṭf u kerem: A_3 J_{11} E_3 L_3 luṭfı kerem D_5 H_{12} ḫayr u iḥsān | eylegil: I_6 işlegil | ḳancaru: A_4 H_{12} ḳancarı G_{12} ḳanda | gider: F_4 gidem | ṭarīḳum: A_4 ṭarīḳım D_5 E_3 H_{12} L_3 yolumı G_{12} J_{11} yolum | söylegil: G_{12} baña s.

[984] B, G, J ve K'de bu beyit yok | nice çıḳayım: E_4 çıḳmaḳ içün I_8 çıḳayum L_4 çıḳmaḳ sen | baña: A_5 yaña E_4 sen b. | cevāb itgil: A_6 c. virgil D_6 idi virgil F_5 c. eyitgil H_{13} eydü virgil I_9 ḫabar virgil | ṣorduġum: A_6 dilegim I_9 didügüm | budur: A_6 budır.

0985 Ḥaḳ teʿālā raḥmet eyleye saña
Ger dir-iseñ ṭoġrusın imdi baña[985]

I 40a 0986 Döndi eydür yüzügin al cinnīnüñ
Al bile fınduḳların daḫı anuñ[986]

A 105a H 31a 0987 Anları alup ḳapuya iresin
Ol iki ejderhāları göresin[987]

J 33b 0988 Ṭurup anlar saña ḥamle ideler
Urasın fınduḳlar ile gideler[988]

0989 Ḳapudan ṭaşra çıḳıcaḳ ṣorasın
Sen bu dīvüñ meskenine iresin[989]

D 41b 0990 Bunuñ ehli çünki seni göreler
I 40b Ḳanı yoldaşuñ diyüben ṣoralar[990]

A 105b 0991 Gitdi senüñle bile n'oldı aña
Bizi şād it ṭoġrusın digil baña[991]

0992 Sen di-ki yılan depeledi anı
Düşdi öldi ṭamuya gitdi cānı[992]

---

[985] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | dir-iseñ: D_7 dir-isen H_{14} der-isen.
[986] B ve K'de bu beyit yok | döndi: G_{13} baña | eydür: D_8 ider F_6 aydur | yüzügin: A_7 E_5 G_{13} L_5 yüzigin J_{12} yüzügüni | cinnīnüñ: D_8 H_{15} cāzūnuñ G_{13} L_5 cinnīniñ | fınduḳların: A_8 D_8 E_5 J_{12} L_5 fındıḳların G_{13} fındıḳlarıñ.
[987] B ve K'de bu beyit yok | iresin: E_6 G_{14} varasın L_6 varuram | iki: D_9 H_1 – | ejderhāları: D_9 ejdehāyı E_6 arslanları G_{14} I_4 J_{13} ejdehāları H_1 ejderhāyı | göresin: D_9 çünki g. H_1 çün-kim g. L_6 görürem.
[988] B ve K'de bu beyit yok | ṭurup ... saña: E_7 durup saña anlar J_1 durup ... | ideler: A_3 E_7 L_7 iderler F_8 I_5 ḳılalar G_{15} ḳılurlar | urasın: D_{10} urgil E_7 vurasın H_2 sen urgil L_7 urasıñ | fınduḳlar ile: D_{10} L_7 fındıḳlar i. E_7 G_{15} J_1 fındıḳlar-ıla | gideler: L_7 giderler.
[989] B, G ve K'de bu beyit yok | ḳapudan ... ṣorasın: E_8 L_8 maġāradan ṭ. çıḳup gidesin F_9 çıḳıcaḳ dura ḳapuda ṣ. | bu: D_{11} H_3 – | dīvüñ: D_{11} dīviñ H_3 dīvün L_8 dīvin | meskenine: E_8 miskīnine.
[990] B ve K'de bu beyit yok | bunuñ ... göreler: A_7 b. e. ç. bunı bulalar D_1 b. e. ç. göreler G_{16} çün yanına gelüp seni bileler | ḳanı ... ṣoralar: A_8 menzile seni alalar gideler D_1 ... yoldaşıñ ... E_9 menziliñe ileteler alalar F_{10} menzilüñe iledeler ṣalalar G_{16} menziline alup seni gideler I_1 menziline iledeler alalar J_3 yanlarına ileteler ṣ. L_9 menziline ileteler alalar.
[991] B ve K'de bu beyit yok | gitdi ... aña: A_1 pes ṣorarlarsa yoldaşuñ ḳanı D_2 seniñle bile gitdi n. a. E_{10} ṣorarlar saña nigārıñ ḳanı F_{11} ṣoralar saña ki yoldaşuñ ḳanı G_{17} ṣorarlarsa saña yoldaşuñ ḳanı H_5 senüñle bile gitdi n. a. I_2 ṣorarlar kim saña yoldaşuñ ḳanı J_4 ṣoralar saña nigāruñ ḳanı L_{10} ṣoralar saña ki nigārun ḳanı | bizi ... baña: A_2 eydesin depelediler anı E_{10} J_4 idesin nice depeledüm anı F_{11} eydesin nece depeledüm anı G_{17} idesin nice depeledik anı I_3 eyidesin nice depeledüm anı L_{10} idesiñ nice depeledüm anı.
[992] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | yılan: D_3 ılan | depeledi: D_3 aġuladı.

0993 İşidicek sözüñi şād olalar
Ḳaygudan ġuṣṣadan āzād olalar[993]

0994 Ṭāġī bāġī idi zīrā kim bu it
Ḳavmı daḫı dilemez-idi işit[994]

0995 Öldügini çünki senden bileler
Anca saña ʿizzet ikrām ḳılalar[995]

0996 Her ne emr itseñ olur daḫı saña
Yoḳ dimeyüp muṭīʿ ola emr aña[996]

(E 32b G 20a I 41a L 32b)

L 32b 0997 Yüzügini parmaġuñda göreler
Ṭoġrı yol anlar saña göstereler[997]

0998 Baña didi çün bu sözi ol yılan
Yā ḫalīfe bu sözde yoḳdur yalan[998]

A 106a 0999 Yüzügi fınduḳlar ile aluram
Çıḳmaġa ḳapu ḳatına gelürem[999]

1000 Ejdehālar beni görüp ṭurdılar
İki yañadan nefesler urdılar[1000]

---

[993] B ve K'de bu beyit yok | sözüñi: E_{11} söziñi G_{18} sözüni L_{11} sözini | şād olalar: A_3 G_{18} I_4 şāẕ o. E_{11} şāz o. J_5 senden bular | ḳaygudan ġuṣṣadan: F_{12} G_{18} ġuṣṣadan ḳaygudan.
[994] A, B, D, G, H, J, K ve L'de bu beyit yok | ṭāġī ... bu: E_{12} yol üstünde ṭāġīdi F_{13} ṭ. b. zīrā k. ol I_6 ṭ. vü b. i. z. bu | dilemez-idi: E_{12} dilemezdi F_{13} bilmez-idi hem | işit: E_{12} [i]şit.
[995] B ve K'de bu beyit yok | öldügini: G_{19} I_8 J_6 öldügüni L_{13} öldigini | çünki: A_5 anca | senden: G_{19} – | anca: D_5 F_{14} nice G_{19} nece nece | ikrām: G_{19} – | ḳılalar: D_5 E_{13} ideler.
[996] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | itseñ: H_9 itsen | dimeyüp: H_9 demeyüp | ola: D_6 ol | emr aña: D_6 emriñe.
[997] B ve K'de bu beyit yok | yüzügini: D_7 G_1 H_{10} yüzügi F_{15} J_7 yüzügüni L_1 yüzigi | parmaġuñda: A_7 D_7 parmaġında E_1 L_1 çünki sende G_1 çün parmaġından H_{10} parmaġunda | göreler: D_7 H_{10} hem g. | ṭoġrı ... saña: A_8 ṭoġru saña yolunı E_1 L_1 ... bunlar ... F_{15} ṭ. saña yoluñı G_1 saña doġrı yolunı I_2 ṭoġru ... J_7 bular saña ṭoġrı.
[998] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.
[999] B ve K'de bu beyit yok | yüzügi: L_2 yüzigi | fınduḳlar ile: D_9 H_{12} fındıḳları çün E_2 G_2 L_2 fındıḳlar-ıla | çıḳmaġa: I_4 çıḳmaḳa J_8 girdügüm L_2 çıḫmaġa | ḳapu ḳatına: A_2 çünki ḳapuya F_{16} ḳapuya degin.
[1000] B ve K'de bu beyit yok | ejdehālar: A_3 E_3 F_{17} L_3 ejderhālar | ṭurdılar: J_9 ṭurdular | yañadan: D_{10} yirden H_{13} yerden I_6 yañadın | nefesler urdılar: D_{10} H_{13} baña ḥamle ḳıldılar E_3 F_{17} L_3 nefesi u. G_3 ḥamleler ḳıldılar J_9 nefesi urdular.

1001 Gerçi ḳorḳaram olardan ben ḳatı
Çoḳ-durur ḥaḳ ḥażretinüñ ḳudreti[1001]

D 42a 1002 Fındugı bunlara pertāv iderem
Gözlerin yumar çıḳaram giderem[1002]

H 31b 1003 Çün olardan ḳurtuluram ey aḫī
Şükr iderem ḫāliḳe uş ben-daḫı[1003]

1004 Ḳapudan ṭaşra çıḳıcaḳ iy pāşā
I 41b Uġrayu geldüm ḳapuda bir ḳuşa[1004]

A 106b 1005 Gice gündüz tesbīḥi Allāh idi
Hem Muḥammed resūlu'llāh idi[1005]

1006 Ḫışm-ıla ol daḫı hem baña baḳar
Ayaġa ṭurup ḳanatların ḳaḳar[1006]

1007 Dir-ki baña müʾmin olmasañ yārā
Seni eylemiş-idüm pāre pāre[1007]

J 34a 1008 Çünki müʾminsin āzād olsun cānuñ
Ol Muḥammede bağışladum ḳanuñ[1008]

[1001] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.
[1002] B ve K'de bu beyit yok | fındugı: D_1 fındıḳı E_4 G_4 fındığı I_7 fınduḳı | bunlara: G_4 bulara J_{10} bula[ra] | iderem: E_4 ederem | gözlerin: D_1 H_{15} J_{10} gözlerim F_{18} gözlü gözin G_4 gözlerimi | yumar: A_6 L_4 yumarlar F_{18} yumdı | çıḳaram: A_6 F_{18} G_4 çıḳar.
[1003] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.
[1004] B ve K'de bu beyit yok | çıḳıcaḳ: A_7 L_5 çıḳıcaġaz E_5 çıḳıcaġız | iy: A_7 E_5 – D_3 G_5 J_{11} L_5 ey | uġrayu geldüm: D_3 u. geldim E_5 L_5 uġrayı geldim G_5 oturur gördüm | ḳapuda: A_8 ḳapudan | ḳuşa: G_5 ḳoca.
[1005] B ve K'de bu beyit yok | gice gündüz: A_1 E_6 düni gün G_6 dün ü gün I_2 dün ü gündüz J_{12} dilinde L_6 dün gün | tesbīḥi ... idi: A_1 L_6 anun t. ... E_6 tesbīḥ A. adı F_{20} J_{12} tesbīḥ ... G_6 tesbīḥ ider i. | idi: E_6 I_3 adı | hem ... idi: G_6 h. resūlu'llāhı zikir ider idi.
[1006] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḫışm-ıla: H_4 ḫışmla | ḳanatların: D_5 ḳanatlarıñ.
[1007] A, B ve K'de bu beyit yok | dir-ki ... olmasañ: D_6 dir baña ... E_7 dir müʾmin degilmisiñ ey F_{21} çünki müʾmin degül misiñ G_7 baña eydür müʾmin degilmiş sen ey I_4 dir b. m. degülmizseñ J_{13} dir b. m. degülmisiñ y. L_7 der b. m. olmasaydın y. | seni eylemiş-idüm: D_6 H_5 L_7 s. eylemişdim E_7 s. şimdi eylemişdim F_{21} eylemişdüm ben seni G_7 eyleyeydüm şimdi seni J_{13} eylemişdür | pāre pāre: J_{13} iki p. L_7 bunda p. p.
[1008] B, F ve K'de bu beyit yok | çünki: A_3 dir baña | müʾminsin: E_8 müʾminsiñ L_8 müʾmin | olsun: L_8 olsın | cānuñ: A_3 E_8 cānun | ol: A_4 – | Muḥammede bağışladum: E_8 Muḥammed kerāmetine G_8 bağışlaram L_8 Muḥammed ḫürmetine pes | ḳanuñ: A_4 I_7 tenüñ E_8 L_8 senüñ.

1009 Nuṭḳum olmadı aña söz söyleyem
Ṭarīḳum ḳancarıdur gidem diyem[1009]

1010 Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya bul necāt[1010]

1011 Oḳıyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetüñle yarlıġaġıl yā ġanī[1011]

D 42b 1012 Geçdüm andan yola düşdüm giderem
Ah-ıla feryād u efġān iderem[1012]

1013 Gözümüñ yaşı dökilür yörürem
Bir muʿaẓẓam ḳaṣra irdüm görürem[1013]

1014 Bir muʿaẓẓam ḳaṣr altun ḳapusı
Dürr ü cevher hem gümüşdür yapusı[1014]

A 107a F 96b I 42a 1015 Süre süre ḳaṣra yaḳın varuram
Yüz ḳaravaş yöresinde görürem[1015]

1016 Her birinüñ aya beñzer yüzleri
Azdurur zāhidi yoldan sözleri[1016]

[1009] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | nuṭḳum: D_8 nuṭḳım | ṭarīḳum: D_8 ṭarīḳım.
[1010] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.
[1011] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | raḥmetüñle: D_{11} raḥmetiñle.
[1012] B ve K'de bu beyit yok | geçdüm: A_5 düşdüm D_1 G_9 geçdim H_8 giçd[üm] | feryād u efġān: E_9 G_9 feryād e. F_{22} feryād fiġān J_2 feryād-ıla fikir L_9 ... fiġān | ah-ıla ... iderem: D_1 H_8 aġlaram ah-ıla feryād iderem I_9 bir muʿaẓẓam ḳaṣra irdüm görürem.
[1013] B, I ve K'de bu beyit yok | gözümüñ: A_7 gözümiñ G_{10} gözimüñ | dökilür: D_2 tökülür G_{10} J_3 L_{10} dökülür | yörürem: A_7 yörürüm E_{10} بُورعَه görürem G_{10} giderem L_{10} görürem | gözümüñ ... yörürem: F_{23} gözüm ol yaña düş oldı görürem | ḳaṣra ... görürem: A_8 ... görürüm D_2 ḳ. irdim g. E_{10} ḳ. yaḳın ururum F_{23} ḳaṣrı anda g. J_3 ḳaṣır anda g. L_{10} ḳ. yaḳın varuram.
[1014] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | dürr ü cevher: D_3 dürrī c.
[1015] B, G ve K'de bu beyit yok | süre ... varuram: A_1 s. s. ḳ. y. olurum D_4 yörüyüp çün ḳaṣr öñine v. E_{11} L_{11} s. s. çünki ḳaṣra gelürem F_1 s. s. ḳ. y. gelürem H_{11} yöriyüp çün ḳaṣra öñine v. I_1 ṣora ṣora ḳ y. v. | yüz: E_{11} L_{11} çoḳ | yöresinde: A_2 ḳaṣrada D_4 H_{11} çevresinde | görürem: A_2 görürüm.
[1016] B, E, K ve L'de bu beyit yok | birinüñ: F_2 birisinüñ | yüzleri: F_2 yüzi | azdurur: F_2 G_{11} azdura | zāhidi: J_5 zāhid | yoldan sözleri: D_5 H_{12} yolundan s. F_2 bir sözi J_5 yolında s.

1017 Aralarında biri iñen laṭīf
Görki zībā ḥüsni ḫūb ḫulḳı şerīf[1017]

1018 Anlara yaḳın varuram ey aḫī
İkrām itdüm el ḳavışdurdum daḫı[1018]

1019 Geldüm anuñ ḳatına virdüm selām
Selāmumı çünki aldı yā imām[1019]

H 32a 1020 ʿAcebleşüp baña anlar baḳdılar
Beni ʿaşḳ odına hem bıraḳdılar[1020]

A 107b E 33a L 33a 1021 Döndi eydür baña yoldaşuñ ḳanı
I 42b Ṭoġrı digil ḥaḳ sevindürsün seni[1021]

1022 Şād olġıl ey ḫātūnlar sulṭānı
Ben didüm ol ṭamuya ṣaldı cānı[1022]

D 43a 1023 İşidicek bu sözümi şād olur
Ḳayġulardan ġuṣṣadan āzād olur[1023]

1024 Çünki bunlar sözümi işitdiler
Ḳaldurup el baña duʿā itdiler[1024]

[1017] B ve K'de bu beyit yok | aralarında: G_{12} aralarından | biri ... laṭīf: A_5 b. pek l. D_6 bir iki l. H_{13} b. i. luṭf J_6 bir ... | görki: F_3 özi G_{12} güzel | zībā: D_6 zīrā | ḥüsni ... şerīf: A_6 ḥüsn-i ḫulıḳ gey laṭīf D_6 H_{13} ḥ. ḫ. ʿaḳlı ş. E_{12} ḥüsnü ḫ. ḥ. laṭīf I_6 ḫūb kendüsin ṭarīf J_6 ... laṭīf L_{12} ... şeref.
[1018] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | itdüm: D_7 itdim | ḳavışdurdum: D_7 ḳavışdırdım.
[1019] B ve K'de bu beyit yok | geldüm: D_8 E_{13} G_{13} geldim | anuñ: E_{13} anıñ | virdüm: D_8 E_{13} G_{13} virdim F_4 verdim | selāmumı ... aldı: A_8 selāmımı ... D_8 H_{15} çünki aldı selāmımı.
[1020] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ʿaşḳ: D_9 ʿışḳ.
[1021] B ve K'de bu beyit yok | eydür baña: D_{10} baña ider E_1 baña H_2 baña eydür J_8 baña didi | yoldaşuñ: A_1 yoldaşın D_{10} yoldaşıñ E_1 nigārıñ J_8 nigāruñ L_1 nigārın | ṭoġrı ... seni: A_2 F_5 I_1 L_1 ben didüm cehenneme vardı cānı D_{10} ... sevündürsin ... E_1 ben dedim cehenneme vardı cānı G_{14} ben didüm kim cehenneme virdi cānı J_8 ben didim cehenneme virdi cānı.
[1022] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | didüm: D_{11} didim.
[1023] B ve K'de bu beyit yok | bu ... olur: A_3 J_9 sözümi şāẕ oldılar E_2 b. sözimi ş. olup F_6 sözümi ol şād o. G_{15} b. sözi şāẕ olurlar H_4 b. [sö]zümi ... I_2 sözümi ş. oldılar | ḳayġulardan ġuṣṣadan: D_1 I_3 J_9 L_2 ḳayġudan ġ. F_6 G_{15} ġuṣṣadan ḳayġudan | āzād olur: A_4 I_3 J_9 ā. oldılar F_6 L_2 ol ā. o. G_{15} ā. olurlar.
[1024] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḳaldurup el: D_2 el ḳaldurup | baña duʿā: H_5 hem duʿālar.

1025 Döndi eydür ḥaḳ sevindürsün seni
Nice-kim bugün sevindürdüñ beni[1025]

1026 Eger ol maḳṣūdına yite idi
Ḳamu ʿālem ḫalḳını uta idi[1026]

1027 Pādişāh ola idi bu ʿāleme
İş ḳılardı yir yüzinde ādeme[1027]

1028 Azdururdı ḫalḳ-ı ʿālemi tamām
Fāsıḳ olaydı ne-kim var ḫāṣ u ʿām[1028]

A 108a 1029 Ḳul ide idi seni kendüzine
İşidenler uya idi sözine[1029]

I 43a 1030 İllā şükür tañrı helāk eylemiş
Dīn-i İslām yolını pāk eylemiş[1030]

G 20b J 34b 1031 Ol ölicek sen maġāradan i yār
Nice çıḳduñ vir baña ṭoġrı ḫabar[1031]

[1025] B ve K'de bu beyit yok | döndi eydür: D_3 baña ider H_6 baña e. | sevindürsün: A_5 E_3 sevindirsin D_3 sevündürsin I_4 sevündürsün J_{10} L_3 sevindürsin | nice-kim: D_3 H_6 I_5 J_{10} nitekim F_7 G_{16} nice | sevindürdüñ: A_6 sevindirdiñ D_3 sevündürdüñ F_7 sen s. G_{16} kim s. L_3 sevindirdin.

[1026] B ve K'de bu beyit yok | maḳṣūdına: D_4 maḳṣūduna | yite idi: A_7 ireydi E_4 yete-idi G_{17} ire idi | ḳamu: E_4 cümle | ḫalḳını: G_{17} kendüne | uta idi: A_8 utar-ıdı D_4 G_{17} H_7 J_{11} duta idi.

[1027] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | iş ... yir: H_8 işi ḳıldı idi yer | yüzinde: D_5 yüzünde.

[1028] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | azdururdı: H_9 azdura idi | ḫalḳ-ı ʿālemi: H_9 ḫalḳ ʿālemi | olaydı: D_6 olurdu.

[1029] B ve K'de bu beyit yok | ḳul ... kendüzine: A_1 ḳ. ideydi s. ḳ. D_7 H_{10} ḳ. ideydi hem s. k. E_5 ḳ. iderdi s. kendi özine F_9 cümle ḳul ideydi öñden şoña I_8 ḳ. ideydi ol seni k. J_{12} ḳ. idineydi s. kendü özine L_5 ḳ. iderdi seni ol k. | işidenler: E_5 eşidenler | uya idi: A_2 F_9 G_{18} uyaydı E_5 uyardı I_9 uya-y-ıdı L_5 uyar idi | sözine: D_7 sözüne F_9 hep aña.

[1030] B ve K'de bu beyit yok | illā ... eylemiş: A_3 i. ş. kim tañrı h. e. D_8 H_{11} i. ş. tañrıya oldı helāk E_6 ... eyledi F_{10} şükür ol tañrıya ki oldı helāk G_{19} çoḳ şükür t. h. e. L_6 ... şükr ... ryledi | dīn-i İslām ... eylemiş: D_8 dīn-ü İ. yolı ḫoş oldı pāk E_6 L_6 dīn ... ... eyledi F_{10} d. İ. yolı oldı ġāyet pāk G_{19} yine İslām yolını p. e. H_{11} dīn-i İslāmuñ yolı ḫoş oldı pāk I_2 J_{13} ... yolını ...

[1031] B ve K'de bu beyit yok | ölicek: J_1 ölücek | i yār: D_9 E_7 F_{11} G_1 ey y. J_1 L_7 ey er | nice: L_7 nicesi | çıḳduñ: E_7 G_1 çıḳdıñ L_7 çıḳdın | vir baña: D_9 v. bize E_7 L_7 baña virgil | ṭoġrı: L_7 –.

1032 Eydürem ben yüzügin aldum daḫı
Anuñ-ıla çıḳa bildüm iy aḫī[1032]

1033 Ḥaḳ ʿināyet virdi uş geldüm aḫī
Uşda söz ṭoġrusı bu-dur[ur] daḫı[1033]

A 108b D 43b 1034 Döndi eydür baña gerçekdür sözüñ
Ol yüzüg-ile ḫalāṣ oldı özüñ[1034]

H 32b 1035 Anuñ-ıla ḫalḳı ol uta idi
I 43b Vay eger murādına yite idi[1035]

1036 Cümle ḫalḳı yandurur idi oda
Getürürdi İslāma ol bir ḳażā[1036]

1037 Her ne ise tañrı helāk eyledi
Yine döndi baña bir söz söyledi[1037]

A 109a 1038 Baña eydür yā yigit ḥāluñ nedür
Nice düşdüñ bunda aḥvāluñ nedür[1038]

[1032] B ve K'de bu beyit yok | eydürem ... daḫı: A_7 e. yüzügin a. d. D_{10} H_{13} didüm aña aldım anuñ yüzügin E_8 iderem ben yüzügün aldım aḫī F_{12} ayduram ... G_2 ... yüzügi aldım J_2 e. yüzügini a. d. L_8 iderem b. yüzigin aldım yā aḫī | anuñ-ıla: E_8 anıñ-ıla | çıḳa bildüm ... aḫī: A_8 J_2 ... ey a. D_{10} H_{13} yol bulup oldum emīn E_8 ... bildim ey saḫī G_2 bile çıḳdum i. a. L_8 ... bildim ey a.

[1033] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | geldüm: D_{11} geldim | uşda: H_{14} işde | budurur: D_{11} H_{14} budur.

[1034] B ve K'de bu beyit yok | döndi ... baña: D_1 d. ider b. F_{13} d. aydur b. G_3 baña eydür J_3 d. baña didi | gerçekdür: D_1 girçekdür E_9 L_9 gerçekdir | sözüñ: G_3 senüñ s. L_9 sözün | yüzüg-ile: A_2 yüzükle E_9 yüzig-ile L_9 yüzüg-ilen | oldı özüñ: A_2 buldıñız E_9 G_3 buldı ö. L_9 o. özün.

[1035] B, G ve K'de bu beyit yok | anuñ-ıla: E_{10} anıñ-ıla | ḫalḳı ... idi: A_3 ḫ. hem utar i. D_2 işler idi ol gişi E_{10} L_{10} ḫ. utar i. F_{14} ol ḫalḳı uta-y-ıdı H_1 işler idi ol işi I_9 ḫ. utar-ıdı ol J_4 ... utar-ımış | vay ... idi: A_4 ... yete i. D_2 H_1 ṭutar idi dünyāda irkek dişi E_{10} v. baña ger yüzüge yite-y-idi F_{14} eger ol maḳṣūdına yite-y-idi I_1 v. ol yire ki yiter-idi ol J_4 v. aña kim ol yire yetr-imiş L_{10} v. e. yüzüge y. i.

[1036] B ve K'de bu beyit yok | ḫalḳı: G_4 ḫalḳa | yandurur ... oda: A_5 yandırır i. o. E_{11} yandururdı öri F_{15} yanduraydı ol o. G_4 yandururdı ol o. H_2 yandur idi o. | getürürdi ... ḳażā: A_6 olurdı ol İ. ḳażā D_3 g. İslām ehline ḳ. E_{11} ḳılurdı İ. o. b. ḳ. F_{15} olur-ıdı İ. o. b. ḳaẕā G_4 olur-ıdı İ. o. b. belā H_2 getür idi İslām ehline ḳaẕā J_5 gelür idi İ. ol-dem ḳ. L_{11} ḳılur idi İslāma ...

[1037] B ve K'de bu beyit yok | her ... eyledi: A_7 I_4 ne-ise-kim t. h. e. D_4 H_3 h. n. i. ḥaḳ anı ḳahr e. E_{12} illā şükür t. h. e. F_{16} ya nece-kim t. h. e. G_5 hele anı helāk eylemiş didi J_6 ya yine kim t. h. e. L_{12} yinese kim tañrı ... | yine döndi: D_4 H_3 böyle didi döndi E_{12} yene d. | bir söz: D_4 H_3 –.
G_6'de daha sonra şu beyit gelmektedir: didiler kim içerü girdin-mi sen / ol Süleymān ḳabrini gördün-mi sen.

[1038] B ve K'de bu beyit yok | baña eydür: D_5 yine ider H_4 yine e. | yā: D_5 H_4 ey | baña ... yigit: G_7 bizler daḫı bilelüm | ḥāluñ: A_1 E_{13} L_{13} ḥālıñ | nedür: E_{13} L_{13} nedir | düşdüñ: E_{13} düşdiñ | bunda: A_2 di | aḥvāluñ: E_{13} G_7 L_{13} aḥvālıñ | nedür: E_{13} L_{13} nedir.

1039 Ne sebeb oldı baña hep söylegil
Cümlesin bize ḥikāyet eylegil[1039]

E 33b L 33b 1040 Vaṣf-ı ḥālum aña bir bir söyledüm
Evvel āḫır çünki maʿlūm eyledüm[1040]

I 44a 1041 Yine döndüm ben daḫı ṣordum aña
Senüñ aḥvāluñ nedür itgil baña[1041]

1042 Ger ṣorarsañ sen-de baña ḫabarı
Ṭut ḳulaġuñ baña yigitler serveri[1042]

1043 Bir meliküñ ḳızıdum dir yā yigit
İmdi benüm vaṣf-ı ḥālumı işit[1043]

A 109b 1044 Mā-teḳaddemler kitābın bir gice
Oturup oḳur idüm uçdan uca[1044]

D 44a 1045 Ben kitābda görürem ol resūlı
Ol dīn-i İslām yolınuñ uṣūlı[1045]

1046 Nebīlerüñ ṣoñına ol geliser
I 44b Dīn-i İslām anda ẓāhir olısar[1046]

[1039] bu beyit sadece D ve H nüshalarında geçmektedir.
[1040] B ve K'de bu beyit yok | ḥālum: D_7 E_1 G_8 L_1 ḥālım | aña ... bir: D_1 F_{18} H_6 I_8 bir bir aña | söyledüm: D_7 G_8 L_1 söyledim | çünki ... eyledüm: D_7 H_6 gördügüm şerḥ e. E_1 aña maʿlūm e. L_1 ḥālım m. eyledim.
[1041] B ve K'de bu beyit yok | yine: D_8 H_7 girü E_2 yene | döndüm ... ṣordum: L_2 döndim ... ṣordım | senüñ: G_9 L_2 seniñ | aḥvāluñ: A_6 E_2 G_9 L_2 aḥvālıñ | nedür: E_2 L_2 nedir | itgil: A_6 bir ḫabar vir E_2 H_7 etgil F_{19} eyitgil G_9 didim I_2 eyit | baña: G_9 aña.
[1042] A, B, E, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | ḳulaġuñ: D_9 ḳulaġın.
[1043] B ve K'de bu beyit yok | meliküñ: A_7 G_{10} māliküñ E_3 F_{20} L_3 melik J_{10} meleküñ | ḳızıdum: E_3 ḳızıydum F_{20} J_{10} ḳızı-y-ıdum G_{10} L_3 ḳızı idim | dir: A_7 G_{10} J_{10} L_3 – E_3 ben der | yā: E_3 ey | bir ... yigit: D_{10} H_9 b. ḫabar birem saña ben yā y. | imdi benüm: D_{10} ider imdi E_3 G_{10} i. benim F_{20} imdi H_9 eydür imdi | ḥālumı: A_8 G_{10} ḥālımı D_{10} ḥālı E_3 L_3 ḥālım F_{20} J_{10} ḫālum | işit: D_{10} sen i. E_3 eşid F_{20} diñle i.
[1044] B ve K'de bu beyit yok | mā-teḳaddemler: D_{11} H_{10} mā-teḳaddemden G_{11} mā-teḳaddemde | kitābın: D_{11} kitābım G_{11} H_{10} kitābum L_4 kitābıñ | oḳur idüm: A_2 E_4 F_{21} I_6 L_4 oḳurdum D_{11} H_{10} o. iken J_{11} oḳurudum.
[1045] B ve K'de bu beyit yok | ben: D_1 E_5 H_{11} I_7 J_{12} L_5 bir | görürem ... resūlı: A_3 görürüm-kim r. D_1 H_{11} oḳudum ben Aḥmedi E_5 görürüm ... G_{12} gördüm idi r. I_7 g. ben r. J_{12} gördüm ben r. L_5 gördüm ben o. r. | ol ... uṣūlı: D_1 o. nebīler serveri Muḥammedi E_5 dīn-i İ. pāk erkānı uṣūl G_{12} o. d. İslāmıñ yolı u. H_{11} o nebīler serveri Muḥammedi I_8 o. dīn yolınuñ menḫarı hem uṣūlı L_5 dīn İslām anda ẓāhir olısar.
[1046] B, K ve L'de bu beyit yok | nebīlerüñ: D_2 H_{12} kim nebīler E_6 G_{13} nebīleriñ F_{23} bunlaruñ | ṣoñına: D_2 ṣoñuna F_{23} ṣ. hem | ẓāhir: F_{23} maʿlūm | olısar: J_{13} olusar.

F 97a

1047 Çünki adını işitdüm dil-ile
ʿĀşıḳ oldum aña cān u dil-ile[1047]

A 110a J 35a

1048 Şāẕılıḳdan uyḳuya varmış gözüm
Uyanuban bunda gördüm kendüzüm[1048]

H 33a

1049 Ol ʿāṣī melʿūn dāʾim yörür imiş
Ḳanda kim bir ḫūb nigār görür imiş[1049]

1050 Fitne vü ḥīle ile alur imiş
Ṭoġrı kendü evine gelür imiş[1050]

1051 Bizi bu nevʿ-ile bunda getürür
Her birimüz nice yıldur oturur[1051]

1052 Bunlaruñ ulucası benem yigit
Beni yavlaḳ sever idi ol pelīd[1052]

1053 Mālı mülki hep elüm altındadur
Yaḫşı yaman cümleyi benden görür[1053]

1054 Daḫı benüm sözümden çıḳmaz idi
Gerçi bir gün göñlümi yıḳmaz idi[1054]

[1047] B, I, J ve K'de bu beyit yok | adını: E_7 adın | işitdüm: D_3 işitdim E_7 oḳuram ben G_{14} eşitdüm L_6 oḳudum | dil-ile: D_3 H_{13} ben anuñ | ʿāşıḳ ... dil-ile: D_3 yüzüni gördüm ü diñlendi cānım E_7 L_6 ʿā. o. cān-ıla göñül-ile G_{14} ... cān göñül ile H_{13} vaṣfını gördüm diñlendi cānum.
D_4 ve H_{14}'de daha sonra şu beyit gelmektedir: vaṣfı ḫod anuñ daḫı gelmez dile / ʿāşıḳ oldum cān-ıla göñül ile.
[1048] B ve K'de bu beyit yok | şāẕılıḳdan: A_1 şāẕulıḳdan E_8 F_2 L_7 şādılıḳdan | uyḳuya: F_2 uyḫuya | varmış: A_1 D_5 G_{15} H_{15} L_7 vardı E_8 virdi | uyanuban: A_2 uyanup E_8 uyuyuban G_{15} daḫı u. | bunda: G_{15} – | gördüm kendüzüm: E_8 buldum kendi özüm J_1 g. kendü özüm L_7 buldım k.
[1049] B ve K'de bu beyit yok | H_1'de mısraların yeri değiştirilmiştir | ol: A_3 – | dāʾim: D_6 baña E_9 dāʾimā H_1 müdām I_4 dāyım | yörür imiş: A_3 F_3 I_4 yörürmiş G_{16} yörürmüş J_2 yörür-ümiş | ḳanda: E_9 anda | kim: A_4 F_3 – | ḫūb: I_5 – | nigār: F_3 nigārı H_1 – | görür imiş: A_4 F_3 I_5 L_8 görürmiş J_2 yörür-ümiş.
[1050] A, B, D, F, G, H, I ve K'de bu beyit yok | fitne ... imiş: E_{10} vü fitne v. ḥ. i. olur-ımış J_3 f. v. ḥ. alur-umış | kendü: E_{10} kendi | gelür imiş: J_3 gelür-ümiş L_9 gelürmiş.
[1051] B, E, H, K ve L'de bu beyit yok | bizi ... getürür: A_5 bunda bunları nevʿ-ile götürir D_7 b. bunuñ ile b. g. F_4 bir bir nevʿle b. g. G_{17} b. bir n. b. g. | nice: I_7 J_4 bunca | yıldur: A_6 yıldır.
[1052] B ve K'de bu beyit yok | bunlaruñ: D_8 G_{18} bunlarıñ | ulucası: D_8 ulusı | benem: A_7 L_{10} benüm E_{11} benim I_8 benven | yigit: D_8 L_{10} yā y. E_{11} ey | yavlaḳ: H_2 ġāyet | sever idi: E_{11} severdi | ol pelīd: F_5 o. yigit G_{18} hem ol it J_5 L_{10} o. pelīt.
[1053] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.
[1054] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

A 110b I 45a

1055 İllā ben hīç yüzine baḳmaz idüm
Dilemezdüm aña ben aḳmaz idüm[1055]

G 21a

1056 Şükür uşda tañrı āzād eyledi
Ol helāk oldı bizi şād eyledi[1056]

D 44b

1057 Ne dilersin muştulıḳ digil bize
Maḳṣūduñ bitürelüm tīzcek size[1057]

1058 Ben didüm-ki iletüñ evümüze
Tā ölünce duʿā ideyim size[1058]

E 34a

1059 Muştulıġum bu ola kim alasız
Siz beni kendü ilüme ṣalasız[1059]

A 111a L 34a
I 45b

1060 Eydür eydem bir dīve ala seni
İlüñ ucına yaḳın ṣala seni[1060]

1061 Her ḳaçan kim il ucını göresin
İllā bu yüzügi aña viresin[1061]

[1055] B, D, E, K ve L'de bu beyit yok | yüzine ... idüm: F_6 baḳmaz-ıdum yüzine | dilemezdüm ... idüm: F_6 dileyüp aḳmazdum kendüzine G_{19} dilemez idüm a. aḳmaz i. H_3 d. ben anı sevmez i. I_2 d. a. yaḳışmaz-ıdum J_6 d. ben aña a. i.

[1056] B ve K'de bu beyit yok | şükür ... eyledi: A_3 ş. işde ... D_{11} şükr olsun tañrıya ā. e. E_{12} ş. u. anı tañrı helāk e. H_4 ş. anı rebbüm helāk e. J_7 ş. işiddük t. helāk e. L_{11} ş. işde t. helāk e. | ol ... oldı: H_4 helāk olup | bizi: E_{12} biz F_7 – | şād: A_4 şāz G_1 J_7 şāẕ H_4 āzād.

[1057] B ve K'de bu beyit yok | dilersin: D_1 G_2 L_{12} diler sen E_{13} dilersiñ H_5 dilerseñ | muştulıḳ: A_5 L_{12} muştılıḳ D_1 E_{13} G_2 I_5 J_8 muştuluḳ F_8 – | digil: A_5 F_8 eyitgil D_1 E_{13} J_8 L_{12} itgil | bize: G_2 baña | maḳṣūduñ ... size: A_6 ben didüm-kim iledüñ ilimüze E_{13} ben dedim elet daḫı elimüze F_8 ben didüm-ki iledüñ ilümüze G_2 ben didüm ilüme gitmege çāre baña H_5 J_8 ben didüm-ki iletüñ ilümüze I_6 ben didüm kim iletüñüz ilümüze L_{12} ben didüm-ki iletün beni elümüze.

[1058] bu beyit sadece D nüshasına geçmektedir | didüm-ki: D_2 didim-ki | evümüze: D_2 evimize.

[1059] B ve K'de bu beyit yok | muştulıġum: A_7 G_3 J_9 muştuluġum D_3 I_7 muştuluḳum F_9 H_6 muştulıḳ L_{13} muştılıḳlıġım | bu ... kim: D_3 J_9 b. o. ki F_9 ol-kim G_3 b. ola H_6 böyle kim | alasız: A_7 D_3 E_1 alasın F_9 G_3 siz a. H_6 beni a. | siz ... ṣalasız: A_8 ... elüme ṣalasın D_3 bu dem beni menzilime ṣalasın E_1 s. b. ol menzilime ṣalasın H_6 iliñ ucuna yaḳın iletesiz I_8 s. b. menzilüme-dek ṣ. J_9 s. b. gāhıma ṣ. L_{13} s. b. ol menzilime ṣ.

[1060] B, F ve K'de bu beyit yok | eydür eydem: A_1 eydür-idüm D_4 ʿavrat eydür E_2 L_1 döndi eydür G_4 J_{10} e. kim | dīve: A_1 deve E_2 dīv G_4 kimesne H_7 dev | ala: D_4 ḳoşam E_2 L_1 virem J_{10} diyem | ilüñ: D_4 ilin E_2 eliñ G_4 ilünüñ L_1 eyliñ | ucına yaḳın: D_4 içine y. G_4 u. dek H_7 ucuna J_{10} içün yaḳına.

[1061] B ve K'de bu beyit yok | her: G_5 – | kim: H_8 I_2 – | il ... göresin: D_5 i. ucunı g. E_3 i. içine iresin F_{10} ilüñ ucın g. G_5 H_8 ilüñ ucunı g. I_2 J_{11} ilüñ ucına iresin L_2 ilüñ ucıñ göre sen | illā ... viresin: D_5 işbu yüzügin sen aña v. E_3 sen bu y. dīve viresin G_5 ... yüzigi ... I_3 ol yüzügi cinnīye degüresin J_{11} i. yüzügi aña degüresin L_2 sen bu yüzigi ol dīve veresin.

1062 Ben didüm-ki ilümi eger görem
Yüzügi de başum üstine virem[1062]

1063 Ol sāʿat emr eyledi ol dīvlere
Çıḳa geldi dīvler ol yirlere[1063]

1064 Baña bir şeyṭānī cinnī getürür
Bindürür boynına beni götürür[1064]

A 111b J 35b 1065 Döne döne beni ışmarlar aña
Ne dir ise hep ʿayān olur baña[1065]

I 46a 1066 Götürür ol cinnī beni seyr ider
Aldı beni geldügüm yola gider[1066]

1067 Ol deminki ṭaġa getürür ḳoya
Kim gemimüz anda ġarḳ oldı ṣuya[1067]

D 45a 1068 Beni anda getürür eydür baña
Vir yüzügi ṣunı virdüm ben aña[1068]

[1062] B ve K'de bu beyit yok | didüm-ki: A_5 I_4 didüm-kim D_6 didim-ki E_4 dedim-ki | ilümi ... görem: D_6 ilimüzi görem E_4 ilimi ... F_{11} eger ilümi g. G_6 eger görem ben ilümi H_9 i. e. ben g. J_{12} i. gerek g. L_3 ... görürem | yüzügi ... üstine: A_6 J_{12} y. başum üstüne D_6 başım üstüne yüzügi-de E_4 y. başım ü. F_{11} y. başum ü. G_6 pes yüzügi başım üstüne H_9 başum üstine yüzügi aña I_5 y. başum ü. L_3 bu yüzigi başım üzere virürem.
[1063] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.
[1064] B ve K'de bu beyit yok | baña: H_{10} beni | bir: D_8 I_6 – | şeyṭānī: D_8 E_5 F_{12} H_{10} J_{13} L_4 şeyṭān | getürür: E_5 götürür H_{10} gönderür | bindürür: L_4 bindürüp | boynına beni: A_8 J_{13} beni boynuna D_8 G_7 boynuna b. | götürür: A_8 D_8 L_4 getürür | bindürür ... götürür: H_{10} ol cinnīnün boynı üstine bindürür.
[1065] B ve K'de bu beyit yok | döne döne: A_1 döndi yine | beni: F_{13} – | ışmarlar: E_6 ışmarladı I_8 ısmarlar | dir ise: E_6 dirse G_8 der-ise | hep: A_2 –.
[1066] B ve K'de bu beyit yok | götürür: A_3 getürür D_{10} L_6 götürüp F_{14} götürüben | ol ... ider: E_7 beni cinnī سَكْر ider F_{14} çün beni ol s. i. L_6 o. c. seyr i. | beni: D_{10} geldi | geldügüm: A_4 geldügim D_{10} kim E_7 G_9 L_6 geldigim F_{14} geldi kim.
[1067] B, E, K ve L'de bu beyit yoḳ | deminki ... ḳoya: A_5 Deresī ṭaġına çün getürür D_{11} Dirāsī ṭaġına g. ḳ. F_{15} Ṭaras ṭaġına getürdi ḳ. G_{10} Ṭaris ṭaġına getürdi yārā H_{13} d. ṭ. g. yine I_3 Dārisī ṭaġına getürdi mu eyā J_3 darası defīne getürür eyā| kim ... ṣuya: A_6 gemümüz ġarḳ olmışdı anda getürür D_{11} gemimiz de gine ġarḳ oldı ṣ. F_{15} ... gemi ... H_{13} ... gemimiz ġarḳ ...
[1068] B ve K'de bu beyit yok | beni anda: D_1 ol araya E_8 L_7 b. ol-dem | getürür: D_1 gelicegiz E_8 L_7 getürüp G_{11} H_{14} götürür | eydür: D_1 dir F_{16} aydur | vir yüzügi: D_1 yüzügi vir E_8 ver y. G_{11} yüzügi vir dir I_6 J_4 v. y. dir L_7 ... yüzigi | ṣunı virdüm: D_1 ṣ. virdim E_8 ṣunu virdim G_{11} ṣunu v. H_{14} ṣunı L_7 ṣoñra v. | ben: A_8 G_{11} I_6 J_4 –.

A 112a

1069 Gitdi cinnī ben yalıñuz ḳaluram
Ol isiz yazıda zārī ḳıluram[1069]

1070 Bilmezem-ki ḳanḳı yaña gideyim
I 46b Ḥālumı kime şikāyet ideyim[1070]

1071 Ṭurdum ol kenāra düşdüm yörürem
ʿAyn-ı Ḥāmiyeyi anda görürem[1071]

1072 Var idi yitmiş ḳapusı iy ḫoca
Aḳar idi ṣuyı ḳırḳ arşun yüce[1072]

A 112b

1073 Her ḳapudan ki ṣu çıḳar ey yārā
Güneş anda gelicek batar yere[1073]

E 34b H 33b

1074 Bilmezem-ki ḳanḳı yaña gider ol
Tañrı virmiş aña yir altında yol[1074]

I 47a L 34b

1075 Bir zamān bir ḳapuda ben ṭururam
İçerüye ḳulaġumı ururam[1075]

[1069] B, G ve K'de bu beyit yok | gitdi cinnī: E_9 L_8 cinnī gitdi H_{15} [gi]tdi c. | yalıñuz: H_{15} anda I_7 yaluñuz J_5 yalañuz L_8 yalavuz | isiz yazıda: A_2 ısuzlıḳda E_9 issizde F_{17} ısuzlıḳda H_{15} J_5 ısızlıḳda I_8 isüzlikde L_8 issiz yirlerde | zārī: E_9 zārīlıḳlar H_{15} çoḳ z. J_5 zārīler.

[1070] B ve K'de bu beyit yok | bilmezem-ki: A_3 bilmezem E_{10} I_9 J_6 b. kim | ḳanḳı: G_{12} L_9 ḳanġı | yaña: L_9 yana | gideyim: A_3 gide yolum I_9 gideyüm | ḥālumı: D_3 E_{10} G_{12} L_9 ḥālımı | şikāyet: G_{12} L_9 ḥikāyet | ideyim: H_{16} I_1 ideyüm | ḥālumı ... ideyim: A_4 kime söyleyem n'ola ḥālum.

[1071] B ve K'de bu beyit yok | ṭurdum: E_{11} durdım F_{19} durdum G_{13} – H_{17} döndüm I_2 ṭuruban J_7 dururam L_{10} ṭururam | ol: E_{11} bir H_{17} I_2 J_7 – | kenāra düşdüm: D_4 yaña d. G_{13} k. düşüben I_2 düşdüm kenāra | yörürem: A_5 yörürüm E_{11} G_{13} I_2 J_7 giderem L_{10} – | ʿAyn-ı Ḥāmiyeyi: A_6 ʿAynu'l-Ḥama E_{11} ʿAyne'l-Ḥayāt F_{19} ʿA. Ḥamiyyeyi G_{13} ʿA. Ḥamīmi I_3 ʿA. Ḥāṣiyyeyi J_7 ʿA. cāmi L_{10} giderim ʿA. ḥayāt ben | anda görürem: A_6 ben görürüm E_{11} ben öri görürem F_{19} ben a. g. G_{13} a. seyr iderem.

[1072] B ve K'de bu beyit yok | var idi: A_7 F_{20} vardı E_{12} L_{11} var-ımış | yitmiş: A_7 E_{12} F_{20} H_{18} L_{11} yetmiş | iy: D_2 E_{12} G_{14} J_8 L_{11} ey | aḳar idi: H_{18} L_{11} aḳardı J_8 [a]ḳar idi | ṣuyı: F_{20} ṣu I_5 suyı | ḳırḳ: I_5 ḳır[ḳ] | arşun: A_8 arşın.

[1073] B ve K'de bu beyit yok | H_{19}'da mısraların yeri değiştirilmiştir | her: D_6 hem | ḳapudan ... yārā: A_1 ḳ. daḫı ṣu çıḳar D_6 ḳ. ṣu çıḳardı e. y. E_{13} ḳ. ṣuyı ç. e. y. F_{21} ḳ. kim çıḳar e. y. H_{19} ḳ. ṣu ... I_6 ḳ. ṣu ki çıḳardı yārā J_9 ḳ. kim ṣ. çaġlar y. L_{12} ḳ. ṣuyı çıḳar aḳar | anda: J_9 andan | gelicek: I_7 varıcaḳ J_9 çıḳıncaḳ | batar yere: A_2 yere batar D_6 G_{15} I_7 b. yire J_9 baḳar yere L_{12} yire batar | güneş ... yere: H_{19} anda gelicek baṭar güneş yere.

[1074] B ve K'de bu beyit yok | H_1'de mısraların yeri değiştirilmiştir | bilmezem-ki: A_3 I_8 J_{10} bilmezem-kim F_{22} bilmezem | ḳanḳı: L_{13} ḳanġı | ol: H_1 yol | virmiş: E_1 F_{22} vermiş | aña ... altında: A_4 F_{22} G_{16} H_1 ... yer ... E_1 L_{13} yir altında aña.

[1075] B ve K'de bu beyit yok | bir ... ben: A_5 bu ḳ. b. E_2 L_1 bu arada b. G_{17} pes ḳ. b. H_2 ol ḳ. b. I_1 ben bir ḳapuda | ṭururam: A_5 ṭururum E_2 żururam J_{11} L_1 dururam | içerüye: L_1 içeriye | ḳulaġumı: A_6 H_2 ḳulaġum D_8 ḳulaġımı L_1 ḳulaġı | ururam: A_6 ben ururum.

F 97b

1076 Dürlü dürlü baña āvāzlar gelür
İşidicek ādemī ḥayrān olur[1076]

A 113a

1077 Gürlemekler çatlamaḳlar yā imām
Şol ḳıyāmet günine beñzer tamām[1077]

G 21b J 36a

1078 İşidürem silsileler āvāzın
İçerü girdüm bu kez azın azın[1078]

D 45b
I 47b

1079 Girdüm anda cinnīler gördüm i yār
Gey ʿacāyıb şekl-ile idi bular[1079]

1080 Fīl gibi ḫorṭūmları od gözleri
Söyleyicek yanḳulanur sözleri[1080]

1081 Kimi cinnī kimi işekdür daḫı
Kimi ejdehā kimi öküzdür daḫı[1081]

1082 Her biri bir şekl-ile gördüm anı
Ṭut ḳulaġuñ işidesin sen beni[1082]

A 113b

1083 Orta yirde bir aġaç gördüm yüce
Yatur anuñ gölgesinde bir ḳoca[1083]

[1076] B ve K'de bu beyit yok | baña: E_3 F_1 G_{18} I_3 J_{13} L_2 – H_3 nice | āvāzlar: A_7 āvāz E_3 ā. içinde F_1 āvāzeler G_{18} ā. andan I_3 āvāzelerdür J_{13} āvāzlardur | işidicek ādemī: E_3 eşidicek anı ādem G_{18} insān ol āvāzlara H_3 i. ādem.
[1077] B ve K'de bu beyit yok | gürlemekler çatlamaḳlar: G_{19} gökler şanki çatlar idi J_{12} g. çaġlamaḳlar | günine: D_{10} G_{19} J_{12} gününe.
[1078] B ve K'de bu beyit yok | işidürem: E_5 işidicek G_1 işidirem | silsileler: D_{11} silsile E_5 H_5 L_4 zelzeleler I_7 selāsil J_1 silsiler | āvāzın: I_7 āvāzını | içerü: J_1 içeri | girdüm: D_{11} E_5 L_4 girdim | bu ... azın: A_4 ... aẕın aẕın D_{11} daḫı a. a. E_5 bir kez āvāzın G_1 b. k. ḥazīn ḥazīn H_5 J_1 b. k. hezīn hezīn I_8 biraz a. a. L_4 aẕınsız bu kezin.
[1079] B ve K'de bu beyit yok | girdüm: D_1 girdim E_6 L_5 gördüm H_6 baḳdum J_2 gitdüm | gördüm: E_6 L_5 var-ımış | i yār: D_1 G_2 J_2 ey y. E_6 ey cār | gey ʿacāyıb: D_1 bir ʿaceb H_6 kim ʿacāyıb J_2 ger ʿa. | şekl-ile ... bular: A_6 şekil virmiş ḥaḳ teʿālā D_1 şekilde i. b. E_6 şekilde bunlar ey yār F_4 şekille i. b. G_2 ş. i. ey yār H_6 şekillüler anda var I_1 şekilde i. b. J_2 ş. bular L_5 şeklle bunlar ey yār.
[1080] B ve K'de bu beyit yok | H_7 ve J_3'de mısraların yeri değiştirilmiştir | fīl: J_3 fīller | ḫorṭūmları ... gözleri: H_7 ḳulaḳları hem g. J_3 ḫ. sözleri | söyleyicek: J_3 söyleyincek | yanḳulanur: A_8 yanḳulatur F_5 yanḳılanur G_3 yanġulanur.
[1081] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.
[1082] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ḳulaġuñ: D_4 ḳulaġın.
[1083] B ve K'de bu beyit yok | orta yirde: A_1 E_8 F_6 o. yerde H_8 ortasında | bir: J_4 – | anuñ: G_4 –.

1084 Yanınuñ üstine yaturdı pāşā
Bağlu idi zencīre başdan başa[1084]

1085 Bir gözi yoġ-ıdı anuñ yā ʿAlī
İşit imdi bu ʿacāyıb aḥvālı[1085]

I 48a 1086 Bir gözi var ṣanasın kim od yanar
Her kime baḳarsa ḳanına ḳanar[1086]

A 114a 1087 Döndi baña söyler eydür yā yigit
Niredendür gelişüñ baña eyit[1087]

1088 Eydürem ben Medīne şehrüm durur
Ol Muḥammed Muṣṭafā yārum durur[1088]

1089 Temīm Dārī dirler benüm aduma
Ḥaḳdan özge nesne gelmez yāduma[1089]

D 46a 1090 Aṣḥābıyam Aḥmedüñ yol azmışam
Ser-te-ser Ḳāf memleketin gezmişem[1090]

[1084] B ve K'de bu beyit yok | yanınuñ: D_6 yanınıñ E_9 yanında J_5 yanunuñ L_8 yanınun | üstine: A_4 D_6 E_9 G_5 J_5 üstüne I_6 üstinde | yaturdı pāşā: A_3 F_7 yatur iy p. D_6 G_5 yatur ey p. E_9 yatırdı H_9 yatur ol p. | bağlu idi: F_7 baġluydı J_5 baġlu hem | zencīre: A_4 H_9 I_6 J_5 zencīr ile E_9 F_7 G_5 zencīrle L_8 zincire | başdan başa: G_5 uçdan uca.

[1085] B ve K'de bu beyit yok | gözi: I_8 gözü | yoġ-ıdı: D_7 yoḳ idi | anuñ ... ʿAlī: E_{10} anıñ ayaġı | işit: D_7 sen i. I_9 işid | bu: A_6 H_{10} J_6 L_9 sen b. F_8 sen | ʿacāyıb: D_7 ʿaceb | aḥvālı: A_6 F_8 H_{10} J_6 L_9 ḥālı | işit ... aḥvālı: E_{11} her kime baḳsa ḳan ḳaşırturdı velī.

[1086] B, E, H ve K'de bu beyit yok | gözi ... kim: A_7 L_{10} b. g. v. ṣanasın D_8 gözünde ṣana ṣan-kim I_1 b. g. ṣanasın k. J_7 ... ṣanaṣın-kim | od yanar: L_{10} ot-durur | kime: D_8 kim J_7 kimse | baḳarsa: A_8 D_8 baḳar ise J_7 kim baḳsa L_{10} ol baḳsa | ḳanına ḳanar: A_8 ḳana ḳarar D_8 ḳ. ḳıyar F_9 ḳına ḳınar G_7 oda yanar J_7 L_{10} ḳatında ḳ.

[1087] B ve K'de bu beyit yok | söyler: E_{11} L_{11} söyledi H_{11} – | eydür ... yigit: D_9 ider ... E_{11} eydir yigit F_{10} aydur ... H_{11} e. imdi y. y. | niredendür: A_2 I_4 ne yirdendür D_9 L_{11} niredendir E_{11} nereden F_{10} G_8 neredendür | gelişüñ: D_9 E_{11} G_8 L_{11} gelişiñ | baña eyit: A_2 H_{11} āḫır e. D_9 hem bize it E_{11} eydir eşit F_{10} āḫır ayıt J_8 āḫır işit L_{11} ider işit.

[1088] B ve K'de bu beyit yok | eydürem ... durur: A_3 ... şehrim-dürür D_{10} ben didim-ki vāḳıʿālar görmişem E_{12} iderem Medīneden gelürem G_9 ben eyitdüm Medīne şehrindenem H_{12} Medīne şehri benüm şehrüm-dürür J_9 e. M. şehrim-dürür L_{12} ... Medīneden gelürem | ol ... durur: A_4 J_9 ... yārım-durur D_{10} işde şimdi bu araya gelmişem E_{12} L_{12} ... Muṣṭafāyı bilürem G_9 ... yārındanam H_{12} ... benüm y. d.

[1089] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | aduma: D_{11} adıma | yāduma: D_{11} yādıma.

[1090] B, G ve K'de bu beyit yok | aṣḥābıyam ... yol: A_5 H_{13} ben anuñ bir aṣḥābıyam D_1 ... Aḥmediñ ... E_{13} ben aṣḥābıyam anuñ F_{12} ben anuñ ṣaḥābıyam I_7 ben ṣaḥābesiyem J_{10} ben anuñ ṣaḥābesi L_{13} ben anuñ ṣaḥābesiyem | azmışam: J_{10} yol a. L_{13} gezmişem | Ḳāf: D_1 L_{13} ḳanı E_{13} Ḳāfı | memleketin: A_6 milkini D_1 memleket E_{13} L_{13} tamāmet F_{12} ṭaġını hep I_8 milketini.

1091 İki kerre yidi deryā geçmişem
Dīve binüp nice menzil göçmişem[1091]

1092 Ben-didüm sözlerümi gūş eyledi
Beni anuñ yüzi bī-ḫūş eyledi[1092]

E 35a L 35a
I 48b
1093 Döndi eydür ol Muḥammed geldi-mi
Dünyāda hem dīni ẓāhir oldı-mı[1093]

A 114b
1094 Eydürem ben geldi yine gitdi ol
İllā bize ʿayān itdi ṭoġrı yol[1094]

1095 İşidicek yatur iken oturur
Oḳur ol beni ḳatına getürür[1095]

J 36b
1096 Döndi eydür ḫalḳ içinde şehādet
Nicesidür var mıdur ʿörf ü ʿādet[1096]

1097 Ben didüm-ki cümle Allāh dir bular
Hem Muḥammed resūlu'llāh dir bular[1097]

A 115a I 49a
1098 İşde güçde ḳayġusında teşvīşi
Her birinüñ anı dimekdür işi[1098]

[1091] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.
[1092] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ben-didüm: D_3 ben-didim | sözlerümi: D_3 sözlerimi.
[1093] B ve K'de bu beyit yok | döndi eydür: D_4 d. ider F_{13} d. aydur G_{10} baña e. H_{14} baña döndi L_1 d. eydir | ol: A_7 kim | dünyāda: D_4 E_1 L_1 dünyāya I_1 dünyā içre | hem ... ẓāhir: D_4 dīni hep ẓ. E_1 h. dīn ẓ. F_{14} dīni ẓ. H_{14} h. adı ẓ. I_1 dīni ẓ. J_{11} dīni ... | oldı-mı: H_{14} I_1 oldu-mı.
[1094] B ve K'de bu beyit yok | eydürem ben: D_5 ben-didim-ki E_2 iderem b. F_{14} ayduram G_{11} ben eyitdüm H_{15} iderem | geldi ... ol: D_5 g. ol resūl E_2 yene geldi g. ol F_{14} g. vü gine gitdi o. J_{12} g. gine g. o. L_2 yine geldi gitdi o. | illā ... itdi: D_5 i. b. ẓāhir oldı E_2 L_2 i. b. ʿa. oldı H_{15} i. b. taʿlīm etdi I_3 taʿyīn eyledi bize ol J_{12} ʿayān oldı bize | ṭoġrı: I_3 ṭoġru.
D_6'da daha sonra şu beyit gelmektedir: nice muʿizāt gösterdi dünyāda / ḫulḳ iderdi hem bilişe hem baya.
[1095] B ve K'de bu beyit yok | işidicek: E_3 eşidicek | yatur ... oturur: D_7 yatmış ... E_3 yatır-iken oturup H_{16} y. i. örü ṭurur I_4 ṭuru gelür o. J_{13} durı gelür o. L_3 ... oṭurur | oḳur: A_4 oḳır D_7 oḳudı G_{12} çaġırur | ol beni: D_7 G_{12} H_{16} beni L_3 beni ol | ḳatına: E_3 I_5 J_{13} yanına | getürür: D_7 E_3 götürür.
[1096] B, H ve K'de bu beyit yok | döndi: G_{13} baña H_{17} didi | eydür: D_8 dir | ḫalḳ: D_8 ḫalḳa I_6 ḫalıḳ | içinde: D_8 H_{17} – | şehādet: D_8 ş. var mıdur | nicesidür: A_6 G_{13} nicedür F_{16} nicesi | var ... ʿādet: A_6 E_4 I_7 ... ʿörf i ʿā. D_8 ʿırf ʿādet var mıdur F_{16} vardur ʿörf-ile ʿā. G_{13} v. m. ʿaynı ʿā. L_4 v. mıdır ġarḳ ʿā.
[1097] B ve K'de bu beyit yok | didüm-ki: A_7 I_8 didüm-kim D_9 G_{14} didim-ki E_5 dedim-ki | dir: E_5 F_{17} G_{14} H_{18} der | hem Muḥammed: H_{18} Muḥammeddür | resūlu'llāh: I_9 resūlıdur | dir: E_5 – F_{17} der.
[1098] B, E, F, G, H, K ve L'de bu beyit yok | işde ... teşvīşi: D_{10} ... ḳayġusıdur ... I_1 iş dutduḳça her sāʿatde bir gişi J_3 i. g. her ṣāʿatde t. | anı dimekdür: D_{10} hem dimek-dürür I_2 eyle d. J_3 öyle d.

H 34a

1099 İşidicek bu sözümi yā emīr
Oddaġı ḳurşun gibi teni erir[1099]

D 46b

1100 Çünki gördüm ḥaḳ teʿālā ḳudretin
Ol ḳabīḥüñ anda gördüm heybetin[1100]

1101 Yine yatur yanına n'idem saña
Daḫı döner bir ḫabar ṣorar baña[1101]

1102 İtdi Temīm bir ḫabar ṣoram saña
Ol olur mı ṭoġrusın digil baña[1102]

1103 Eydür āḫır fısḳ u fücūrī i yār
Ḫamır içmek zinā ḳılmaḳ āşikār[1103]

A 115b
I 49b

1104 Aḳçasını aşşıya viren gişi
Var mıdur anlarda iden bu işi[1104]

1105 Ya yalan yire ṭanıḳlıḳ virici
Ya ẓālim gişilere yüz görici[1105]

G 22a

1106 Ya nā-ḥaḳ ḳanlar dökilür mi baña
Ḫabar eyle ṣorduġum budur saña[1106]

[1099] B ve K'de bu beyit yok | işidicek: H_1 işidicekler | sözümi: H_1 sözi L_6 sözimi | emīr: G_{15} imām | oddaġı: A_4 od ṭaġı D_{11} ol-daḫı G_{15} āteşde H_1 oddaḳı J_4 otdaḫı | ḳurşun: G_{15} ḳor | teni erir: A_4 irir D_{11} erir F_{18} bunlar e. G_{15} erir hemān J_4 çoḫı e.

[1100] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ḳudretin: D_1 ḳudretiñ | heybetin: D_1 heybetiñ.

[1101] B ve K'de bu beyit yok | yine ... yanına: D_2 yatdı yanı üstine E_7 yene yatır y. H_2 y. y. yanı üstine | n'idem saña: A_5 n'eydem s. H_2 yārā J_5 eydür s. | döner: D_2 H_2 döndi | bir: J_5 – | ḫabar: H_2 – | ṣorar: D_2 H_2 ṣordı.

[1102] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1103] B ve K'de bu beyit yok | eydür ... yār: A_7 ... fücūr ey y. D_4 ol ider fısḳ ı fücūr ey yārā E_8 ider aḫī fücūr ey y. F_{20} aydur ā. f. u fücūr ... G_{17} eydür fısḳ ı f. ey y. H_3 ... fısḳ ı fücūr i. yārā I_7 ... fısḳ fücūr ... J_6 e. ā. fısḳ ı fücūr ey y. L_8 eydir kim fısıḳ fücūr ey y. | ḫamır: I_8 ḫamr | zinā: H_3 riyā | ḳılmaḳ: A_8 H_3 itmek | āşikār: D_4 H_3 āşikāre.

[1104] B ve K'de bu beyit yok | aḳçasını: D_5 G_{15} aḳçasın E_9 aḳçası | aşşıya: E_9 F_{21} aşıya G_{18} hem fāʾideye H_4 uşşıya J_7 aḫīye | viren: E_9 virir L_9 virür | var mıdur: D_5 F_{21} H_4 I_1 J_7 var mı E_9 L_9 var mıdır | anlarda ... işi: A_2 a. bu gişi D_5 andan idenler b. i. E_9 anlardan eder b. i. F_{21} anlar kim ide işbu i. H_4 anlar sen baña di bu i. I_1 J_7 a. idenler b. i. L_9 anlardan ider b. i. | var ... işi: G_{18} hem yalan yere ṭanıḳlıḳ virici.

[1105] B ve K'de bu beyit yok | yire: A_3 F_{22} H_5 yere | ṭanıḳlıḳ: I_2 J_8 ṭanuḳluḳ L_{10} ṭanuḳluḳ | ya ... virici: G_{19} ya ẓulüm gişiler hem yüz görüci | gişilere: F_{22} işlere | görici: D_6 I_3 L_{10} görüci E_{10} dönüci J_8 virici | ya ... görici: G_{19} var mı anlardan işbu işi idici.

[1106] B ve K'de bu beyit yok | ya: E_{11} L_{11} – | nā-ḥaḳ: D_7 bī-ḥaḳ J_9 nice | ḳanlar ... baña: D_7 I_4 J_9 ... dökülür ... E_{11} yere ḳanlar iderler mi yārā F_{23} yere ḳan dökerler mi yārā G_1 H_6 yere ḳan dökülür m. b. L_{11} ḳ. iderler mi ey yārā | ḫabar eyle: D_7 ḫabarın vir H_6 eydi virgil | ṣorduġum: A_6 ṣorduġım | budur: L_{11} budır | saña: E_{11} L_{11} yārā.

F 98a

1107 Ben didüm-ki bu didügüñ çoḳ-durur
Hīç bularsuz yir ü menzil yoḳ-durur[1107]

1108 Dünyāda işler cümle işbu işi
Uşda didüm ṭoġrusını ey gişi[1108]

A 116a

1109 Yine döndi ṣordı baña bir ḫabar
Aña daḫı cevābın virdüm i yār[1109]

E 35b I 50a L 35b

1110 Eydür ol maġārada pıñar aḫī
Ḳurudı mı yoḫsa aḳar mı daḫı[1110]

D 47a

1111 Ben didüm-ki aḳmaz oldı ol durur
İllā henüz daḫı ṣuyı var durur[1111]

1112 Yine eydür baḥr-i Meyser nicedür
Eydürem ben ḳurudı şöyle durur[1112]

A 116b J 37a

1113 Yine eydür bu didüklerüñ ḳamu
Ben çıḳasımuñ nişānıdur ʿamū[1113]

[1107] B ve K'de bu beyit yok | didüm-ki: A_7 I_6 didüm-kim D_8 didim E_{12} dedim-ki G_2 didim-ki | didügüñ: A_7 G_2 didügin D_8 didügüñüz I_6 didügüm J_{10} dilegüñ L_{12} didügün | çoḳ-durur: L_{12} çoḳdır | hīç ... menzil: A_8 h. bularsız menzil D_8 ... bularsız ... E_{12} h. bulasız y. menzil F_1 h. belürsiz bir menzil G_2 bir yer bularsız H_7 h. bunlaruñ bir menzili J_{10} L_{12} h. bularsız bir menzil | yoḳ-durur: L_{12} yoḳdır.

[1108] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | didüm: D_9 didim | ṭoġrusını: D_9 ṭoġrusunı.

[1109] B, H ve K'de bu beyit yok | yine: E_{13} yene | döndi: D_{10} didi | ṣordı ... bir: E_{13} L_{13} bir daḫı ṣordı I_8 baña ṣordı b. J_{11} ṣ. benden b. | aña: A_2 – | cevābın: E_{13} bir ḫabar I_9 ben cevāb L_{13} ben ḫabar | virdüm: D_{10} L_{13} virdim E_{13} verdim F_2 verdüm | i: D_{10} E_{13} G_3 J_{11} L_{13} ey.

[1110] B, H ve K'de bu beyit yok | eydür: D_{11} ider F_3 aydur | maġārada: D_{11} maġāradaki E_1 L_1 maġāradan I_1 maġāraya | pıñar: D_{11} E_1 J_{12} L_1 puñar | aḫī: A_3 D_{11} G_4 J_{12} L_1 daḫı E_1 ey a. | ḳurudı mı: A_4 E_1 G_4 L_1 ḳurudu m. D_{11} ḳurımışdur F_3 J_{12} ḳuru m. | aḳar mı: D_{11} aḫar m. J_{12} a. m. ki | daḫı: F_3 ol-daḫı J_{12} aḫī.

[1111] B, H ve K'de bu beyit yok | ben didüm-ki: A_5 I_3 b. didüm-kim D_1 didim aña E_2 b. dedim-ki | aḳmaz: D_1 aḫmaz | ol: G_5 – | durur: A_5 G_5 L_2 ṭurur D_1 puñar | daḫı ... durur: D_1 d. anuñ ṣuyı var E_2 J_{13} ṣuyı v. d. F_4 G_5 ṣuyı daḫı v. d.
D_2'de daha sonra şu beyit gelmektedir: itdi bilmedün-mi benüm işlerimi / çekdigim dünyāda teşvīşlerimi.

[1112] B, D, J ve K'de bu beyit yok | yine eydür: E_3 yene döndi F_5 y. aydur G_6 daḫı e. I_5 y. ṣordı | baḥr-i Meyser: A_7 L_3 baḥr M. E_3 b. Mīr G_6 b. Seyre | nicedür: G_6 nice durur L_3 nicedir | yine ... nicedür: H_8 Mısırdaki Nīl deñizi n. | eydürem ... durur: A_8 L_3 ... ṭurur E_3 girüben ḳurudıysa şöyledür F_5 ayduram-ki ḳurudı ṣ. d. G_6 eyderem ... H_8 didüm anı görmişem aḳar ṭurur.

[1113] B ve K'de bu beyit yok | yine ... ḳamu: A_1 J_1 ... didiklerüm ... D_3 hem daḫı saña didüklerim ḳ. E_4 yene didi budur gelerem ḳ. F_6 y. aydur b. d. ʿamū G_7 ... didüklerin H_9 y. döndi b. didüklerüm ḳ. L_4 y. eydir b. didüklerüm ḳ. | ben: H_9 benüm | çıḳasımuñ: A_2 çıḳasımıñ D_3 çıḳacaġıñ E_4 L_4 çıḳası G_7 çıḳısaram H_9 çıḳmaḳlıġuma | nişānıdur: E_4 şāndur H_9 nişāndur L_4 nişānıdır | ʿamū: A_2 F_6 ḳamu E_4 H_9 ey ʿa.

1114 Yaḳın olmış ṭaşra çıḳmaġum benüm
Kim bu bendden āzād olmaġum benüm[1114]

I 50b

1115 Girüben bu dünyā mülkine pāşā
Geziserem cümlesin başdan başa[1115]

1116 Mekke ile Medīneye varmayam
Ḳudsa daḫı hem içine girmeyem[1116]

1117 Varmaġa anlara destūr yoḳ baña
Ben-didüm daḫı sözüm ṣaḥīḥ saña[1117]

A 117a

1118 Andan artuḳ dünyā mülkini gezem
Ḫalāyıḳuñ ekşerin baña düzem[1118]

1119 Dünyā ḫalḳı anda beni göreler
Ol zamānda baña tābiʿ olalar[1119]

1120 Ṣāẕılıḳdan bir kezin naʿre urur
Yirde gökde yir ḳalmaz üni varur[1120]

[1114] B ve K'de bu beyit yok | yaḳın olmış: A_3 y. oldı D_4 y. olmışdur E_5 y. olmuş F_7 yaḳınmış | ṭaşra ... benüm: A_3 ṭ. çıḳmaġum D_4 benüm çıḳacaġum E_5 ṭ. çıḳmaġım benim G_8 çıḳacaġım uş benim | kim: F_7 G_8 – | bendden: A_4 benidlerden D_4 E_5 G_8 L_5 bendelerden F_7 bendlerden H_{10} dardan J_2 bentden | olmaġum: D_4 olacaġum E_5 L_5 ola G_8 olacaġım | benüm: A_4 D_4 – E_5 benim cānım G_8 benim L_5 cānum | kim ... benüm: I –.

[1115] B ve K'de bu beyit yok | girüben: D_5 J_3 giriserem E_6 L_6 yöriyem F_8 girüven H_{11} girem I_1 giriben | bu: D_5 H_{11} J_3 – | mülkine: A_5 J_3 milkine D_5 mülküne G_9 milkin | geziserem: H_{11} gezeyim I_2 gezeven J_3 göriserem | cümlesin: D_5 dünyāyi L_6 cümlesinüñ.

[1116] B ve K'de bu beyit yok | Mekke ... varmayam: D_6 ... varamam E_7 Mekkeye Medīneye giremesem L_7 Medīne girmeyem | Ḳudsa ... girmeyem: A_8 Ḳ. d. ol ucına g. D_6 Ḳudsuñ d. çevresine giremem E_7 Ḳ. d. ol ucına varamam F_9 daḫı Ḳudsuñ hem i. g. H_{12} hem daḫı Ḳudsuñ i. g. I_4 Ḳ. d. ol zamānda g. J_4 Ḳudsuñ d. h. ucına g. L_7 Ḳ. d. ol ucına varmayam.

[1117] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ben-didüm: D_7 ben-didim.

[1118] B ve K'de bu beyit yok | andan: J_5 anlardan | artuḳ: E_8 L_8 artıḳ | mülkini: A_1 milkini D_8 mülkin G_{11} J_5 milkin H_{13} mülkine | gezem: A_1 geziserem D_8 G_{11} gezerem E_8 gizem F_{10} gezmeyem H_{13} girem | ḫalāyıḳuñ ekşerin: A_2 ekşerin ḫ. D_8 G_{11} ḫalḳıñ e. E_8 L_8 ḫalāyıḳıñ e. F_{10} ḫalḳuñ ekşerini H_{13} ḫ. çoġın | baña düzem: D_8 b. hem düzerem F_{10} ben b. d. G_{11} b. düzerem H_{13} b. döndürem.

[1119] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1120] B ve K'de bu beyit yok | ṣāẕılıḳdan: E_9 F_{11} ṣādlıḳla L_9 ṣādlıġ-ıla | kezin: H_{14} kez | naʿre: G_{12} nefes | yirde ... varur: A_4 yerde g. y. ḳ. ü. yörür D_{10} yir yarılur göklerden āvāz gelür E_9 heybet-ile duruban oturur F_{11} yerde g. yer ... G_{12} y. g. y. ḳ. anı urur H_{14} yerde g. yer ḳomaz ü. ṭoldurur I_8 y. yir ḳalmaz āvāzı v. J_6 ... ḳalmaz ḳalmaz ... L_9 heybet-ile ṭurubanı oturur.

1121 Anı gördüm bir melāʾike gelür
I 51a Bir demür çomaġı eline alur[1121]

1122 Bunı bir kez başına şöyle urur
Yat yā melʿūn diyüp anı yaturur[1122]

A 117b D 47b 1123 Daḫı vaḳtüñ olmadı-kim çıḳasın
Göz açup kimse yüzine baḳasın[1123]

1124 Ḳorḳudan ben ẕikr ü tesbīḥ iderem
Yüzüm üstine sürinüp giderem[1124]

1125 Ayaġa ṭurmaġa yoḳdur ṭāḳatum
Biñ oldı baña o bir sāʿatüm[1125]

1126 Ḥaḳ virdi ḳuvvet ṭurdum ayaġa
Diñle nice oldı ḥālum ey aġa[1126]

E 36a L 36a 1127 Yalıñuz bir gice bir gün yörürem
Bir dereye irdi yolum görürem[1127]

H 34b 1128 Anda bir ʿavrat aya beñzer yüzi
Ḥulle geymiş ḥūrīye beñzer özi[1128]

[1121] B ve K'de bu beyit yok | anı: G_{13} daḫı | gördüm: H_{15} gördüm-ki L_{10} gördim | melāʾike: D_{11} melek H_{15} melāʾik I_9 firişte | gelür: D_{11} yine g. I_9 tīz g. | bir: I_1 – | demür: G_{13} demir J_7 – | çomaġı ... alur: I_1 çoḳmarı alnında vurur J_7 ç. var ki e. a. L_{10} çomaḳ ...

[1122] B, D ve K'de bu beyit yok | bunı: G_{14} anı H_{16} çomaġı L_{11} bunın | kez: H_{16} kezin | başına: I_2 başıra | şöyle: L_{11} böyle | diyüp ... yaturur: A_8 henüz vaḳtin mi-dir E_{11} henüz vaḳtiñ degil F_{13} henüz vaḳtüñ degüldür G_{14} dir daḫı vaḳtiñ degül I_3 henüz vaḳtüñ-midür J_8 henüz vaḳti durur L_{11} der henüz vaḳtiñ degil.

[1123] B ve K'de bu beyit yok | vaḳtüñ: A_1 vaḳit D_1 vaḳtin E_{12} G_{15} L_{12} vaḳtiñ F_{14} vaḳt | olmadı-kim: I_4 J_9 olmadı-ki | çıḳasın: F_{14} sen ç. L_{12} çıḳasıñ | göz: E_{12} gözün I_5 J_9 gözüñ | kimse yüzine: D_1 k. yüzüne H_{17} dünyā mülkine I_5 sen ādeme J_9 o cānibe L_{12} kimseye yüzini | baḳasın: L_{12} baḳasıñ.

[1124] B ve K'de bu beyit yok | ẕikr ü tesbīḥ: A_3 E_{13} G_{16} ẕikir tesbīḥ F_{15} L_{13} ẕikr tesbīḥ H_{18} Allāhı ẕikr J_{10} [ẕ]ikr tesbīḥ | üstine: A_4 D_2 G_{16} J_{10} üstüne | sürinüp giderem: A_4 D_2 L_{13} sürünüp g. F_{15} sürini g. G_{16} sürüni gezerem H_{18} sürünür g. I_7 sürünü g. J_{10} sürüni g.

[1125] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ṭāḳatum: D_3 ṭāḳatım | sāʿatüm: D_3 sāʿatim.

[1126] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ḥālum: D_4 ḥālım.

[1127] B ve K'de bu beyit yok | yalıñuz: D_5 yalıñız | bir ... gün: A_5 D_5 F_{16} G_{17} J_{11} b. gün b. gice H_{19} ... gündüz | yalıñuz ... gün: I_8 gice gündüz bir iki gün | yörürem: A_5 H_{19} yörürüm E_1 F_{16} G_{17} L_1 giderem | görürem: A_6 H_{19} görürüm | bir ... görürem: E_1 yüzüm üstüne sürünüp giderem J_{11} b. depeye irdi ...

[1128] B, I ve K'de bu beyit yok | ʿavrat: J_{12} ʿa. görürem | beñzer özi: D_6 H_1 J_{12} dönmiş ö. G_{18} b. yüzi L_2 b. nūrı.

A 118a

1129 Geldüm anuñ ḳatına virdüm selām
Ne ʿaleyke aldı ne söyler kelām[1129]

1130 Bilmedüm ol ʿavratı [kim] kim-dürür
Niçün oturmış neye ḥākim-dürür[1130]

G 22b J 37b

1131 Geçdüm andan gitdüm üç gün üç gice
Bilmezem-ki ḥālum olısar nice[1131]

1132 Yalıñuz ḳayġu ile ben yörürem
Bir mīşeye irdi yolum görürem[1132]

I 51b

1133 Ḫoş çayır çimen [ü] sünbül erġavān
Dört yanında dökilür āb-ı revān[1133]

A 118b D 48a

1134 Ḳaba gölgeler yimiş aġaçları
Naġmeler düzer içinde ḳuşları[1134]

1135 Ṭolu arslan mīşede uçdan uca
Oturur ortalarında bir ḳoca[1135]

[1129] B, I ve K'de bu beyit yok | geldüm: D_7 E_3 G_{19} geldim | anuñ: E_3 anıñ | virdüm: D_7 E_3 G_{19} L_3 virdim H_2 verdüm | ʿaleyke: A_2 D_7 F_{18} ʿaleyk E_3 ʿaleyniñ | aldı: G_{19} alur | ne söyler: A_2 J_{13} n. söyledi D_7 E_{18} F_{18} n. ḫod s. L_3 n. ḫūb s.
[1130] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | bilmedüm: D_8 bilmedim | kim: D_8 –.
[1131] B, I ve K'de bu beyit yok | geçdüm: D_9 E_4 G_1 geçdim | gitdüm: D_9 E_4 gitdim H_3 daḫı | bilmezem-ki: A_4 J_1 bilmezem-kim E_4 G_1 L_4 bilmezem | ḥālum: D_9 G_1 J_1 L_4 ḥālım | olısar nice: E_4 olısardır n. G_1 L_4 ne o. n. H_3 n'olısar n. J_1 olusar n. L_4 ne olısar kim n.
[1132] B, I ve K'da bu beyit yok | yalıñuz ... ben: D_{10} yaluñız ... E_5 yalıñuzın ḳ i. G_2 biraz ... L_5 yalañuz ben ḳayġu ile | yörürem: A_5 E_5 yörürüm D_{10} giderem G_2 hem y. | mīşeye: A_6 E_5 G_2 J_2 L_5 meşeye | irdi yolum: D_{10} i. yol E_5 yolum irdi | görürem: A_6 E_5 görürüm D_{10} gör n'iderem.
[1133] B ve K'de bu beyit yok | ḫoş çayır: F_{21} ki ç. G_3 bir ç. H_5 ḫoş | çimen: A_7 F_{21} I_1 çemen H_5 çemenler | ü: A_7 D_{11} E_6 F_{21} G_3 H_5 I_1 L_6 – | erġavān: A_7 żaʿfirān D_{11} erġūvān E_6 F_{21} L_6 zaʿferān G_3 zaʿfirān H_5 hem zaʿferān | yanında: A_8 E_6 yanından | dökilür: A_8 D_{11} E_6 G_3 I_2 J_3 L_6 dökülür H_5 aḳar idi | āb-ı revān: D_{11} E_6 F_{21} J_3 L_6 āb u r. H_5 āb r.
[1134] B ve K'de bu beyit yok | ḳaba ... aġaçları: A_1 ḳoyı g. yemiş a. D_1 ḳırmızı güller çiçekler çoḳ tutar F_{22} ḳoyı gölge hem yemiş a. G_4 daḫı gökler ü yemiş a. H_6 J_4 L_7 ... yemiş ... | naġmeler ... ḳuşları: D_1 ol çimen mīşede bülbüller öter E_7 ẕikir ider ḥaḳa ḳamu ḳuşları F_{22} نَشْمَلَرْ ... H_6 ... dizer ... I_4 n. ider i. ḳ. J_4 maḳāmlar düzer ... L_7 ẕikr tesbīḥ ider ḥaḳḳa ḳ.
[1135] B ve K'de bu beyit yok | ṭolu: D_2 E_8 L_8 dürlü F_{23} ṭolı | arslan: A_3 E_8 arṣlan D_2 J_5 aṣlan | mīşede: L_8 meşede | ṭolu ... mīşede: G_5 ol meşede gezerim | uçdan uca: D_2 içinde uca | oturur ... ḳoca: E_8 otururlar ortalarından ... G_5 o. ortada gördüm d. ḳ. H_7 oṭurur ... L_8 ortalarında oturur b. ḳ.

F 98b 1136 Geldüm anuñ ḳatına virdüm selām
Selāmumı çünki aldı yā imām[1136]

K 2a 1137 Döndi eydür yā yigit ḥāluñ nedür
I 52a Gelişüñ nireden aḥvāluñ nedür[1137]

A 119a 1138 Vaṣf-ı ḥālum söyledüm bir bir aña
İşidicek sözümi ḳaldı ṭaña[1138]

1139 Döndi eydür gey ʿaceb olmış işüñ
Nice dürlü vāḳıʿa görmiş başuñ[1139]

1140 Yaḳın oldı yoluñuz imdi yöri
Geçdüm andan işüme gitdüm giri[1140]

L 36b 1141 Yola düşdüm daḫı gitdüm bir zamān
Bir gişiye uġrayu geldüm hemān[1141]

A 119b I 52b 1142 Bir hezeni çignine ṭutmış ṭurur
Ne gider gelür ne bir adım yörür[1142]

[1136] B ve K'de bu beyit yok | geldüm: D_3 geldim G_6 vardım H_8 gelüp | virdüm: D_3 E_9 L_9 virdim F_1 H_8 verdüm | selāmumı ... imām: A_6 selāmımı ... D_3 çünki ol selāmım aldı ... E_9 L_9 s. ç. a. ol hümām G_6 selāmı çün-kim ... H_8 s. aldı çünki yā i.

[1137] B'de bu beyit yok | eydür: D_4 ider F_2 aydur | yigit: E_{10} بِيك | ḥāluñ: A_7 E_{10} G_7 J_7 K_1 L_{10} ḥālıñ | nedür: A_7 E_{10} L_{10} nedir | gelişüñ: L_{10} gelişiñ | nireden: D_4 niredendür E_{10} F_2 G_7 H_9 nereden I_1 ne yirden | aḥvāluñ nedür: A_8 E_{10} L_{10} aḥvālıñ nedir G_7 J_7 K_1 aḥvālıñ n.

[1138] B ve E'de bu beyit yok | ḥālum: D_5 G_8 K_2 L_{11} ḥālım I_2 ḥālumı | söyledüm: D_5 G_8 L_{11} söyledim I_2 ʿayān itdüm | bir ... aña: I_2 aña L_{11} uçdan uca | sözümi: G_8 sözi L_{11} ḥālumı | ḳaldı ṭaña: A_2 ḳıldı ṭ. L_{11} bildi nice.

[1139] B ve E'de bu beyit yok | döndi eydür: D_6 d. ider G_9 baña e. H_{11} baña didi | gey ʿaceb: A_3 D_6 ʿaceb G_9 L_{12} kim ʿa. H_{11} J_9 ne-ʿaceb K_3 giy ʿa. | olmış: A_3 olmışdır G_9 olmuş J_9 oldı | işüñ: D_6 işin G_9 J_9 K_3 L_{12} işiñ | nice ... başuñ: D_6 I_5 L_{12} n. vāḳıʿalara düşmiş b. G_9 ... وَعْفَه لَرْ görmüş başıñ H_{11} ... vāḳıʿalar ... J_9 bu ġarīblıḳda neler görmiş b. K_3 ... başıñ.
D_7'de daha sonra şu beyit gelmektedir: didi baña yā yigit imdi yöri / ḥaḳ ola saña bu ṭarlıḳda yārī.

[1140] B'de bu beyit yok | yaḳın: H_{12} tā y. | oldı: D_8 olupdur | yoluñuz ... yöri: A_5 imdi yolıñuz yöri D_8 yoluñ yā yigit L_{13} yolun ... | geçdüm: E_{11} L_{13} geçdim G_{10} giçdim | işüme: E_{11} G_{10} L_{13} işime F_5 H_{12} J_{10} yoluma | gitdüm: G_{10} L_{13} gitdim I_7 girdüm | giri: E_{11} girü F_5 geri | geçdüm ... giri: D_8 tañrı zikrinden ferāġ olma işit.
D_9'da daha sonra şu beyit gelmektedir: geçdüm andan yola düşdüm ben hemān / şükr iderem her ne-kim var müsteʿān.

[1141] B'de bu beyit yok | düşdüm: L_1 düşdim | daḫı gitdüm: D_{10} J_{11} gider iken E_{12} gitdim daḫı G_{11} L_1 d. gitdim H_{13} yine g. | uġrayu geldüm: D_{10} daḫı uġradım E_{12} uġrayı g. G_{11} ṣataşdım yolda H_{13} uġrayı g. J_{11} uġradum daḫı L_1 uġraya geldim.

[1142] B'de bu beyit yok | hezeni: D_{11} I_1 J_{12} hizeni E_{13} هلير G_{12} mīzānı | çignine ... ṭurur: A_1 çegine ... D_{11} H_{14} ç. urmış ṭ. E_{13} anı çigni üstinde ṭutar F_7 ç. dutmış ṭ. J_{12} urmış-durur K_6 ... dutmış durur L_2 ... durur | ne ... yörür: D_{11} n. g. ne gelür bir a. y. E_{13} yorılıcaḳ yene bir yana daḫı atar F_7 n. g. vü ne gelür bir a. y. G_{12} n. g. g. vü ne bir a. y. H_{14} n. g. g. ne-ḫod bir yer[e] ḳor J_{12} gitmez gelmez bir arada durur K_6 n. g. ne gelür bir adum da y. L_2 ... bir dem oturur.

1143 Tā arınca çigni üstinde ṭutar
Arıcaġaz birine daḫı atar[1143]

D 48b 1144 Yıl on iki ay bu iş anuñ işi
Vir ṣalavāt gide göñlüñ teşvīşi[1144]

E 36b J 38a 1145 Eydürem ben aşaġa ḳo yā yigit
Diñlenesin bir zamān sözüm işit[1145]

1146 Gezdürürsin bunda uş aña ʿaceb
Ha virürsin özüñe dāʾim taʿab[1146]

1147 Döndi eydür fużūl olma yā gişi
Git işüñe ne bilürsin bu işi[1147]

A 120a 1148 Geçdüm andan yola düşdüm yā emīn
I 53a Bir ḳuyuya uġrayu geldüm hemīn[1148]

1149 Ol ḳuyu üstinde ṭurur bir gişi
Hem daḫı ʿacāyıbdur anuñ işi[1149]

1150 Ol gişi ḳoġa ile ṣu çıḳarur
Bir ḥavuż var içine döker ṭurur[1150]

[1143] B, D ve E'de bu beyit yok | tā ... üstinde: A_3 ... üstüne F_8 bir zamān çigni üstinde G_{13} t. ardınca pes çigni üstüne H_{15} aġrınca çigni ü. I_3 ... üstine J_{13} tā ardınca bir çe[g]ninde K_7 ... üstünde L_3 t. irince çegni üstine | ṭutar: J_{13} K_7 dutar | arıcaġaz ... daḫı: A_4 arıncaġaz yine yerine F_8 yorġıncaġaz bir çignine daḫı G_{13} yorulunca yine birine H_{15} aġrıyınca öbür omuzına J_{13} yorulunca ... K_7 yorılıcaḳ yine yerine L_3 iricegez yine yine yirine | atar: L_3 aṭar.

[1144] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1145] B'de bu beyit yok | eydürem ben: A_5 eydürem-kim D_2 E_1 iderem b. G_{14} K_8 iderem-ki H_{16} didüm J_1 ben e. | ḳo: D_2 L_4 ḳoy H_{16} ḳosaña | yā: D_2 ey | diñlenesin ... zamān: F_9 diñlen erin bir dem I_6 bir zamān diñlenesin J_1 ... sāʿat L_4 dinlenesiñ ...

[1146] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | gezdürürsin: D_3 gezdirirsin.

[1147] B'de bu beyit yok | döndi: G_{15} baña | eydür: D_4 L_5 ider F_{10} aydur | fużūl olma: E_2 fużūlīsin L_5 ne fużūlsın | yā: D_4 H_{17} ey K_9 – | gişi: F_{10} I_7 yigit | git ... işi: E_2 ... bilürsin uruşı F_{10} ne bilürsin bu işi işüñe git G_{15} g. işiñe bilürsin ḫod bu i. I_8 ne bilürsin bu işi yoluña git J_2 geç yoluña sen bilmezsin b. i. L_5 g. işine ki ne ...

[1148] B'de bu beyit yok | geçdüm: D_5 L_6 geçdim | yola: L_6 – | düşdüm: L_6 düşdim | yā emīn: A_1 F_{11} y. imām G_{16} giderem H_{18} K_{10} emīn | ḳuyuya: F_{11} G_{16} K_{10} ḳapuya I_1 ḳoġaya | uġrayu geldüm: D_5 u. geldim E_3 uġradı geldi G_{16} uġrayuban L_6 uġradı geldim | hemīn: A_2 F_{11} hemān G_{16} görürem.

[1149] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | üstinde: D_6 üstünde.

[1150] B'de bu beyit yok | ol: A_3 E_4 F_{12} G_{17} H_{19} I_2 J_4 K_{11} L_7 bir | ḳoġa ile: E_4 ḳ. elinde F_{12} gördüm derdle G_{17} ḳoġa-y-ıla H_{19} ḳova i. L_7 ḳ. elinde | çıḳarur: E_4 L_7 çeker | ḥavuż: A_4 F_{12} J_4 çuḳur D_7 çevreye E_4 ḥavıż H_{19} ḥavżı I_3 K_{11} curun L_7 gürün | var ... ṭurur: D_7 varınca töker ṭ. E_4 v. yanında ṣu döker F_{12} v. i. d. varur G_{17} J_4 ... durur H_{19} vardur i. dökülür K_{11} v. içinde d. alur L_7 v. yanında aña döker.

1151 Ol ḥavużuñ delügi var ḳuyuya
Ṭurmaz anda ne-ḳadar kim ṣu ḳoya[1151]

H 35a K 2b

1152 Anca zaḫmet çeker andan ṣu çıḳar
Ḥavża ḳoyar yine ḳuyuya aḳar[1152]

1153 Döndüm aña ben bu sözi söyledüm
Yigit delügi görür misin didüm[1153]

A 120b G 23a

1154 Eydürem ben delügini ṭut anuñ
Ṭola ḥavuż diñlene bir dem cānuñ[1154]

D 49a I 53b

1155 Eydür āḫır fużūl olma yā yigit
Neñe gerek yöri var işüñe git[1155]

1156 Ögüt virürseñ virgil kendüñe
Nice dirseñ girmezem fermānuña[1156]

1157 Ṭurmadum ol aradan gitdüm daḫı
İşit yine sözlerümi ey aḫī[1157]

[1151] B ve H'de bu beyit yok | ol: J_5 – | ḥavużuñ: A_5 F_{13} J_5 çuḳuruñ D_8 çevrenüñ E_5 ḥavżıñ G_{18} ḳoġanuñ I_4 K_{12} curunuñ L_8 gürün | delügi: J_5 bir d. | ḳuyuya: J_5 egilür | ṭurmaz: E_5 G_{18} K_{12} L_8 durmaz | anda ... ṣu: D_8 anda ... F_{13} I_5 aḳar ... K_{12} andan ... L_8 ṣu ne-ḳadar kim | ḳoya: K_{12} ḳoyar | ṭurmaz ... ḳoya: J_5 ṣu gine varur ḳuyuya dökülür.

[1152] B'de bu beyit yok | anca zaḫmet: H_1 a. zaḫmet ile I_6 nice zaḫmetle J_6 anda ancaḳ z. | çeker andan: A_7 çeküben E_6 ç. kim F_{14} bir ḳoġa kim G_{19} bir ṣuya kim H_1 andan I_6 bir ḳoġa J_6 çeker K_1 bir ṣuya kim L_9 görür ṣuya | çıḳar: A_7 çıḳara | ḥavża: D_9 çevreye K_1 ḥavżdan | ḳoyar: D_9 ḳor G_{19} K_1 – L_9 döker | yine: A_8 J_6 gine E_6 yene | ḳuyuya aḳar: G_{19} ḳ. yanına aḳar K_1 ḳu[yu]ya a.

[1153] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | döndüm: D_{10} döndim | söyledüm: D_{10} söyledim.

[1154] B'de bu beyit yok | eydürem ben: D_{11} E_7 G_1 iderem b. F_{15} ayduram b. H_2 didüm aña J_7 ben idüm L_{10} ben didüm-ki | delügini: E_7 kim delügüni G_1 delügüni K_2 delügün L_{10} delügi | ṭut: I_8 J_7 K_2 dut | ṭola ḥavuż: A_2 ṭolu ola ḥavż E_7 ṭ. ḥavżuñ F_{15} ṭ. ol ḥavż G_1 dola ol ḥavż H_2 L_{10} ṭ. ḥavżıñ I_9 ṭ. curun J_7 dola ḥavżuñ K_2 ṭ. ḥavża | diñlene: I_9 diñle | bir dem: A_2 E_7 – H_2 bārī | cānuñ: J_7 cānun L_{10} cānıñ.

[1155] B'de bu beyit yok | eydür: D_1 ider E_8 eydir F_{16} aydur H_3 didi J_8 ol-da didi | āḫır ... olma: A_3 ... fużūlī ... E_8 ey aḫī fużūlīsin o. H_3 fużūl olma āḫır I_1 a. işüñe var J_8 fużūl ... L_{11} aḫī fużūlsın | yā: K_3 – | neñe ... işüñe: D_1 nenin ... işiñe E_8 yöri yoluña var işiñe F_{16} ne ki gerek ... G_2 ... işiñe H_3 ne gerek ... I_2 n. g. y. sen işüñe J_8 ... yoluña K_3 ne gerek ... L_{11} nene ... işine g.

[1156] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | dirseñ: D_2 dirsen.

[1157] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ṭurmadum: D_3 ṭurmadım | gitdüm: D_3 gitdim | sözlerümi: D_3 sözlerimi.

1158 Gider iken bir ite yolum irer
Ḳarnı içinde enikleri ürer[1158]

1159 Ḳudret-i ḳādire taʿẓīm iderem
Geçdüm andan daḫı bir dem giderem[1159]

1160 Gider iken irdüm bir dereye
İrişürem bir ısızlıḳ araya[1160]

A 121a L 37a 1161 Ol ısızlıḳda giderem yalıñuz
Ot daḫı yoḳ yimege aç u ṣusuz[1161]

1162 Öyle acıḳdum gönlüm ṭaʿām diler
Öyle ṣandum yüregüm bıçaḳ deler[1162]

1163 Aġlaram yaşum dökilür yörürem
I 54a Bir muʿaẓẓam ḳaṣr öñümde görürem[1163]

1164 İşit imdi vaṣfını anuñ hemān
Ḳaṣr içinde ne-ki var [idem] ʿayān[1164]

1165 Dört yanından nūrı çıḳar berḳ urur
Nireden kim bir gişi baḳsa görür[1165]

[1158] B ve G'de bu beyit yok | gider iken: A_5 E_9 F_{17} H_4 I_3 J_9 K_4 geçdüm andan L_{12} geçdim andan | ite: E_9 H_4 L_{12} kelbe K_4 aḫī | enikleri: E_9 اِنْكَارِيْ H_4 I_4 J_9 K_4 enükleri | ürer: K_4 beter.

[1159] B, G ve H'de bu beyit yok | ḳudret-i ḳādire: D_5 ḳādiriñ ḳudretleriñ I_5 ḳ. ḳādiri J_{10} Allāhuñ ḳudretlerin K_5 ḳudret issi ḳādire | taʿẓīm iderem: A_7 ben t. i. D_5 J_{10} fikr i. K_5 t. idem | geçdüm ... giderem: D_5 yine yola düşdüm andan g. E_{10} L_{13} g. a. bir dem daḫı g. I_6 g. a. d. biraz g. J_{10} yene yola düşdüm andan g. K_5 g. a. d. giderem.

[1160] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | irdüm: D_6 irdim.

[1161] B ve G'de bu beyit yok | ısızlıḳda: A_1 ısuzlıḳda E_{11} L_1 issizlikde I_7 ısuzluḳda | giderem: D_7 J_{11} yörürem | yalıñuz: D_7 J_{11} yalıñız I_7 yaluñuz | yoḳ ... ṣusuz: A_2 H_5 y. yemege aç ṣusuz D_7 L_1 ... aç ṣusız E_{11} yoḳdur y. aç ṣusuz J_{11} y. yemek a. u. ṣusız K_6 yemege aç ṣ.

[1162] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | acıḳdum: D_8 acıḳdım | ṣandum: D_8 ṣandım | yüregüm: D_8 yüregim.

[1163] B'de bu beyit yok | aġlaram ... yörürem: A_3 aġlarum ... yörürüm D_9 gözlerim aġlar nefesim yorınur E_{12} a. [y]aşım دُكَلُورَه girürem F_{20} ... dökülür ... G_3 geçdüm andan yola düşdüm giderem H_6 ... dökülür yüzüme J_{12} gözlerüm aġlar gönlüm yirinür K_7 aġlarum y. dökülür y. L_2 a. yaşım dökülür görürem | muʿaẓẓam: E_{12} muʿaẓẓım | ḳaṣr ... görürem: A_4 ḳaṣır ö. görürüm D_9 ... görinür E_{12} L_2 ḳaṣra yaḳın varuram H_6 köş[k] görindi gözime I_1 ḳaṣra irdüm g. J_{12} ḳaṣra anda görünür K_7 ḳaṣra ...

[1164] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | idem: D_{10} –.

[1165] B'de bu beyit yok | dört: F_{21} bu d. | yanından: A_5 D_{11} G_4 J_{13} K_8 L_3 yanında H_{11} yañadan | nūrı: F_{21} G_4 K_8 nūr | berḳ urur: E_{13} J_{13} K_8 balḳ u. | nireden: A_6 E_{13} G_4 nereden K_8 nirede | kim ... baḳsa: D_{11} ... geçse F_{21} bir gişi kim b. H_7 k. baḳsa her gişi kim J_{13} n. ki ...

D 49b E 37a J 38b

1166 Eydürem ben ẕī-kerem issi ġanī
Uş ʿimārete irişdürdi beni[1166]

A 121b

1167 Ādemīler menzilidür varayım
Ādemī var ola anda göreyim[1167]

F 99a

1168 Yidi gün yidi gice öñden ṣoña
Gitdüm andan ṣoñra yitdüm ben añа[1168]

I 54b

1169 Gördüm anuñ havāya çıḳmış ucı
Bir ṭaşı altun biri gümüş ḫācı[1169]

1170 Ḳapusı daḫı anuñ gevher durur
Balçıġı cevher misik ʿanber durur[1170]

1171 Geldüm anuñ ḳapusına ṭururam
İşik üstinde yazılmış görürem[1171]

A 122a K 3a

1172 Yazılu lā ilāhe illa'llāh adı
Hem Muḥammedün resūlu'llāh adı[1172]

[1166] B'de bu beyit yok | eydürem ben: D_1 G_5 iderem b. E_1 iderem kim F_{22} L_4 e. ki H_8 iderem-ki | ben: L_4 – | ẕī-kerem: E_1 J_1 L_4 ey k. G_5 kerīm K_9 iy k. | uş: G_5 ḫoş | ʿimārete: E_1 imā[re]te L_4 ʿamārete | irişdürdi: A_8 irüşdürdün E_1 erişdürdüñ G_5 irişdirdüñ K_9 erişdürdi L_4 irişdün | beni: J_1 seni.

[1167] B'de bu beyit yok | menzilidür: E_2 L_5 menzilidir | varayım: A_1 F_{23} G_6 K_{10} göreyim | ādemī ... ola: E_2 ā. var I_7 ā. vardur J_2 ādemīẕāt ola | anda: G_6 anda | göreyim: A_2 ireyim F_{23} G_6 K_{10} varayım H_9 görelüm I_7 göreyüm.

[1168] B'de bu beyit yok | yidi ... yidi: A_3 E_3 F_1 G_7 H_{10} K_{11} L_6 yedi ... yedi | öñden ṣoña: H_{10} gitdüm añа K_{11} öñdin ṣ. | gitdüm: D_3 E_3 G_7 gitdim H_{10} vardum J_3 gidem | yitdüm ... añа: D_3 G_7 yitdim ... E_3 erişdim añаF_1 yetdüm ... H_{10} n'idem añа I_9 irdüm b. a. J_3 vardum b. a. K_{11} n'idem b. a. L_6 irişdim a.

[1169] B'de bu beyit yok | anuñ: E_4 andan J_4 ḳaṣruñ | havāya ... ucı: D_4 kim havādadur başı G_8 ucı havāya çıḳmış J_4 havādadur b. K_{12} havā[ya] ç[ıḳ]mış u. | bir ... ḫācı: A_6 ... gümüş anuñ D_4 biri altun biri gümüşdür ṭaşı E_4 ... ey ḫācı F_2 biri altun biri gümüş kerpüçi G_8 b. ṭ. a. bir ṭaşı gümiş H_{11} biri altun biri gümüş kerpiçi I_2 ... gümiş iy ḥ. J_4 b. daşı a. bir daşı gümiş ey gişi K_{12} ... bir ṭ. gümiş [ḫ]ācı L_7 ... gümiş ...

[1170] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1171] B'de bu beyit yok | geldüm: D_6 E_5 geldim | anuñ: E_5 anıñ | ḳapusına: A_7 F_3 J_5 L_8 ḳapusında H_{12} işigine I_3 işiginde | ṭururam: A_7 ṭururum G_9 ṭurıram J_5 L_8 dururam | işik: A_8 G_9 K_{13} eşik D_6 H_{12} ḳapu E_5 eşigi J_5 [iş]igi L_8 işigi | üstinde: A_8 D_6 E_5 G_9 J_5 K_{13} üstünde L_8 üzere | görürem: A_8 görürüm G_9 görirem.

[1172] B'de bu beyit yok | yazılu ... adı: A_1 yazıludur lā ilāhe ... D_7 J_6 gördüm anda yazılu Allāh a. E_6 yazılmış anda lā ... G_{10} lā ilāhe ... H_{13} anda yazılmışdurur Allāh a. L_9 yazılmış ... | Muḥammeddür ... adı: A_2 E_6 F_4 G_{10} J_6 K_1 L_9 Muḥammed ... D_7 Muḥammed ḥaḳ r. a. H_{13} Muḥammeddür r. a.

1173 Bir daḫı Ādem Ṣafiyyu'llāh ḥācı
Bir daḫı ʿAbdullāh ol Nūḥu'n-nācī[1173]

1174 Bir daḫı yazılmış İbrāhīm Ḫalīl
I 55a Enbiyālar ceddi ol ṣāḥib-celīl[1174]

1175 Yazılaruñ ṣoñına Allāh adı
Ḫatmi yine ol resūlu'llāh adı[1175]

A 122b 1176 Hem yazılmış her ki bunda irişe
Bu ḳapuyı açmaġ-ıçun dürişe[1176]

L 37b 1177 Nice-kim cehd ide açılmaz yārā
İllā oḳuyan gişi aça gire[1177]

D 50a 1178 Ḳapunuñ zīrā kilidi bu durur
Bunı oḳuyan gişi açar girür[1178]

1179 Böyle yazılmış {o} yazı āşikāre
Tīz ṣalavāt getürüñ peyġambere[1179]

I 55b 1180 Ben oḳudum anı ḳapu açılur
İçerüden misk ü ʿanber ṣaçılur[1180]

[1173] B'de bu beyit yok | bir: A_3 F_5 biri I_7 – | daḫı: F_5 – | Ādem: K_2 – | ḥācı: A_3 D_8 G_{11} H_{14} adı | bir: A_4 D_8 F_5 biri | ʿAbdullāh ... nācī: A_4 ʿAbdullāhı o. Nūḥu nebī D_8 Nūḥ ʿAbdullāh idi E_7 ʿA. Nūḥ necli F_5 ... Nūḥ nācī G_{11} ʿA. Nūḥu'n-necātı H_{14} ʿA. Nūḥu'n-nācī J_7 ʿA. Nūḥı'n-nacī K_2 ʿA. o. nācī L_{10} ... Nūḥ necī.

[1174] B ve G'de bu beyit yok | bir daḫı: A_5 D_9 F_6 biri d. H_{15} hem yine | enbiyālar: F_6 enbiyā I_1 enbiyānuñ | ceddi ol: H_{15} serveri I_1 c. vü J_8 ceddidür | ṣāḥib-celīl: D_9 K_3 L_{11} ṣāḥib-ḫalīl E_8 ṣāliḥ ḫalīl H_{15} ṣāḥib-delīl I_1 dost-ı celīl.

[1175] B, D, F, H ve J'de bu beyit yok | yazılaruñ: E_9 G_{12} yazularıñ L_{12} yazıların | ṣoñına: K_4 ṣoñuna L_{12} ṣonında | ḫatmi yine: E_9 ḫatm-i kitāb G_{12} K_4 L_{12} ḫ. gine.

[1176] B'de bu beyit yok | hem ... irişe: A_1 yazılmış anda kim irişe D_{10} h. y. kim ki ... E_{10} yazmış anda her ... F_7 L_{13} yazılmış anda her ... G_{13} yazılmış anda her kim bunda gele H_{16} yazılmışdı anda kim irişe I_4 yazmış anda her ... J_9 yazılmış h. kim b. i. K_5 yazmış anda her kim b. i. | bu ... dürişe: A_2 ḳapuyı açmaġ-ıçun kim d. D_{10} ... ṭuruşa G_{13} açmaḳ içün bu ḳapuyı d. H_{16} ḳapu açmaġa çün-kim dürüşe J_9 ... açmaḳ içün dürüşe L_{13} ... ḳapuya ...

[1177] B'de bu beyit yok | nice-kim: D_{11} nice-ki I_6 nice | cehd ... yārā: E_{11} c. açılmaz y. H_{17} dürüşe a. ey y. K_6 cehed ... L_1 c. iden açamaz y. | illā ... gire: D_{11} i. bunı oḳuyup aça g. H_{17} i. bunı oḳuyan açar I_7 bu adları oḳuyan aça g. J_{10} i. bunı oḳıya a. g. L_1 ... aça hem g.

[1178] A, B, E, J ve L'de bu beyit yok | ḳapunuñ zīrā: D_1 zīrā ḳapunuñ G_{15} ḳapınuñ z. I_8 zīrā ḳapu | bu durur: H_{18} ol-durur I_8 dili ol-durur | bunı: H_{18} I_9 anı | oḳuyan: D_1 oḳıyan | açar: F_9 K_7 içerü.

[1179] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1180] B ve F'de bu beyit yok | ben: J_{11} pes | oḳudum: A_5 oḳıdum E_{12} oḳurum G_{16} I_1 J_{11} L_2 oḳuram | misk ü ʿanber: A_6 D_3 G_{16} K_8 J_{11} misk i ʿanber E_{12} misk i ezfer H_{19} misk ʿanber L_2 mişg edfez | ṣaçılur: J_{11} K_8 saçılur.

H 35b 1181 Girdüm ol ḳaṣruñ içine yörürem
Nūra batmış maḳṣūreler görürem[1181]

E 37b 1182 Örtü döşek sündüs istebraḳ idi
Perdeleri nūra müstaġraḳ idi[1182]

J 39a 1183 Perde ucın ḳalduruban yörürem
Ay gibi yüzlü yigitler görürem[1183]

A 123a K 3b 1184 Her biri ḳılıç ḥamāyıl ṭaḳar
I 56a Yaralarından henüz ḳanı aḳar[1184]

1185 Seyr iderler ḳaṣr içinde şādumān
Yoldaş olmış bunlara dīn ü īmān[1185]

1186 Yine bir maḳṣūreye vardum daḫı
El urup perdesini açdum aḫī[1186]

1187 Gördüm anda bir ʿaẓīm ırmaḳ durur
Ṭatlu baldan levni südden aḳ durur[1187]

[1181] A ve B'de bu beyit yok | girdüm: D_4 girüp | E_{13} G_{17} girdim | ḳaṣruñ: D_4 E_{13} G_{17} ḳaṣrıñ L_3 ḳaṣrın | içine: G_{17} H_1 I_3 J_{12} K_9 içinde | yörürem: E_{13} yörüdüm L_3 giderem | maḳṣūreler: D_4 G_{17} maḳṣūdlar E_{13} maḳṣūdeler F_{10} maḳṣūrlar I_4 maḳṣaralar K_9 maḳṣūmlar | görürem: E_{13} görürüm.

[1182] A ve B'de bu beyit yok | örtü: E_1 L_4 örtüsi J_{13} örti | döşek: E_1 L_4 – | sündüs: E_1 sündüsden | istebraḳ idi: D_5 istibraḳ ḳamu J_{13} i. ḳamu | perdeleri: J_{13} L_4 perdeler | müstaġraḳ idi: D_5 m. ʿamū E_1 müstebraḳ idi J_{13} m. ḳamu.

[1183] B'de bu beyit yok | perde ... yörürem: A_7 girdüm ol ḳaṣruñ içine görürüm D_6 içerü girdim ne gördüm ortada E_2 perdesini ḳ. girürem F_{12} ... görürem G_{19} p. ucun ḳaldırı ben y. H_3 ... ḳaldurup girerim I_7 K_{11} ... ḳaldururam ... J_1 içerüde seyr idüben y. L_5 perdesini ḳalduruban görürem | ay ... yigitler: F_{12} anda ay yüzlü yigitler G_{19} bir muʿaẓẓam arslan L_5 ... yüzi ... | görürem: A_8 görürüm D_6 ey dede.

[1184] B ve G'de bu beyit yok | her: H_4 hep | biri: D_7 J_2 birisi H_4 – | ḳılıç: A_1 F_{13} K_1 ḳılıcı H_4 ḳılıçların | ḥamāyıl: D_7 H_4 L_6 ḥamāʾil | ṭaḳar: A_1 J_2 K_1 daḳar E_3 L_6 ṭutar I_9 ṭaḳınur | yaralarından: I_1 yaralarınuñ | ḳanı: D_7 ḳanlar E_3 ḳan | aḳar: I_1 aḳınur.

[1185] D ve G'de bu beyit yok | seyr iderler: A_3 K_2 s. ider H_5 I_2 s. iderem | ḳaṣr: A_3 ḳaṣrıñ K_2 ḳaṣruñ | şādumān: A_3 I_2 K_2 şāzumān J_3 şāẓımān | olmış: E_4 olmuş H_5 – | bunlara: B_9 bularıñla E_4 bunlaruñla F_{14} K_2 anlara H_5 anlaruñ ile I_3 bunlaruñ-ıla L_7 bunlar ile | dīn ü īmān: B_9 E_4 I_3 L_7 īmān F_{14} J_3 dīn īmān K_2 dīn-i ī.

[1186] G ve K'de bu beyit yok | yine: E_5 yene J_4 andan L_8 y. idelim | maḳṣūreye: B_{10} maḳṣūre D_8 ḳaṣraya E_5 maḳṣūd yere J_4 köşke | vardum daḫı: D_8 vardım ben d. E_5 v. aḫī F_{15} irdüm aḫī L_8 vardım aḫī | el ... perdesini: D_8 ḳapusına el urup F_{15} H_6 ... perdesin J_4 e. urup | açdum aḫī: B_{10} L_8 açdım a. D_8 açdım daḫı E_5 F_{15} H_6 I_5 a. daḫı J_4 a. ḳapu girdüm aḫī.

[1187] G ve K'de bu beyit yok | bir ... durur: A_7 b. ʿaẓamet ı. d. B_{11} L_9 ... ṭurur D_9 ırmaḳ aḳar idi aġ E_6 b. muʿaẓẓım ı. d. F_{16} ulu ırmaḳ d. H_7 b. ʿa. ı. aḳar J_5 ırmaḳ aḳar südden aḳ | ṭatlu ... durur: A_8 ... aġ-durur D_9 dadı hem baldan şekerden ṭatluraġ E_6 ṭatlı ... süd[d]en ... F_{16} ṭ. b. dahı südden ... H_7 ṭaṭlu b. südden a. d. aḳar I_7 ṭatlı ... J_5 dadı var baldan şekerden datlu revāḳ L_9 ṭatlı ... aḳ-dırur.

A 123b

1188 Kenārında dürlü dürlü māʾide
Vardum anda nefsüme virdüm ġıdā[1188]

I 56b

1189 Ṭaʿāmın yirem ṣuyından içerem
Kör oluban nefsüm andan giçerem[1189]

B 25a D 50b

1190 Çıḳmaġa ḳapu ḳatına yörürem
Bir muʿaẕẓam ulu arslan görürem[1190]

G 23b

1191 Geldi ol arslan baña ḥamle ider
Ḳorḳusından beñzümüñ levni gider[1191]

1192 Baḳaram yanına envār ey ḫoca
İşit imdi diyeyim anı nice[1192]

A 124a L 38a

1193 İki yanında anuñ iki satır
Biri Muḥammed biri ism-i ḳadīr[1193]

1194 Oḳuram anı ṣalavāt virürem
I 57a Ġāʾib oldı gitdi arslan görürem[1194]

[1188] G'de bu beyit yok | kenārında: A_1 k. d. māʾide E_7 L_{10} buldum anda | vardum: A_2 ṭurdum B_{12} E_7 virdim D_{10} L_{10} vardım | anda: D_{10} H_8 I_9 andan | nüfsüme: B_{12} nefse D_{10} L_{10} nefsime | virdüm: B_{12} biraz ben D_{10} E_7 L_{10} virdim F_{17} verdüm | ġıdā: F_{17} ede.

[1189] G ve J'de bu beyit yok | ṭaʿāmın: D_{11} ol ṭaʿāmdan E_8 L_{11} ṭaʿāmından H_9 ṭaʿāmından I_1 ṭaʿāmı K_4 ṭaʿāmdan | yirem: A_3 yerim B_{13} yeyüp E_8 yidüm F_8 H_9 yerem L_{11} yedim | ṣuyından: D_{11} ṣuyın E_8 vü ṣuyundan | içerem: A_3 H_9 içerim | kör ... giçerem: A_4 k. olur n. a. geçerim B_{13} ... nefsim a. geçerem D_{11} k. olur nefsim çün andan g. E_8 nefsim andan gider ben geçerem F_{18} k. olur ... geçerem H_9 körlenüp ben nüfsümden geçerim I_2 k. olur n. hem andan geçerem K_4 k. olur n. geçerem L_{11} nefsüm anda kör idüben geçerem.

[1190] G'de bu beyit yok | çıḳmaġa: I_3 çıḳmaḳa | ḳapu: E_9 L_{12} ḳapudan H_{10} ben ḳ. | ḳatına: E_9 yaña L_{12} yañadan | yörürem: A_5 gelürüm D_1 H_{10} J_7 varuram I_3 gelürem | bir muʿaẕẓam: D_1 anda ben E_9 b. muʿaẕẓım | ulu: H_{10} – | arslan: A_6 H_{10} arṣlan D_1K_5 aṣlan | görürem: A_6 görürüm H_{10} anda g. | bir ... arslan: J_7 anda bin bir ulu aṣlan.

[1191] geldi: F_{20} gelür K_6 geldüm | ol ... baña: A_7 H_{11} ... arṣlan ... D_2 baña ol aṣlan J_8 K_6 ... aṣlan ... | ḳorḳusından: A_8 F_{20} ḳorḳudan G_1 ḳorḳusundan J_8 şöyle ḳorḳdum | beñzümün: A_8 L_{13} beñzimin B_2 D_2 beñzimüñ E_{10} G_1 J_8 beñzimiñ F_{20} hem b. | levni: J_8 ḳanı.

[1192] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1193] satır: A_1 D_4 H_{12} ṣatır | biri: I_8 bir | biri ... ḳadīr: A_2 adı bir i. ḳādir B_3 ismi bir isim adı ḳadīr D_4 b. ismü'l-ḳādir E_{11} bir i. ḳ. G_3 adı biri i. ḳ. H_{12} ismi biri i. ḳ. I_8 ismi biri i. ḳ. J_9 b. hem i. ḳ. K_8 adı biri ḳadīr.

[1194] oḳuram anı: A_3 oḳurum a. E_{12} L_2 oḳudum a. F_{22} o. duʿā H_{13} o. aña K_9 anı oḳuram | ṣalavāt: B_4 ṣalāt | virürem: A_3 virürüm | ġāʾib: F_{22} I_1 K_9 L_2 ġāyıb J_{10} ġāyet | gitdi: A_4 G_4 H_{13} J_{10} – | arslan: A_4 arṣlanı D_5 aṣlan F_{22} G_4 H_{13} arṣlan J_{10} ol aṣlanı | görürem: A_4 görürüm G_4 çün g.

1195 Geçdüm andan daḫı ṭaşra çıḳaram
Ḥayrān olup dört yanuma baḳaram[1195]

E 38a F 99b

1196 Bilmezem-ki ḳanḳı yaña gideyim
Eydürem-ki yā ilāhī n'ideyim[1196]

1197 Ḳurān oḳur yalvaruram ben aña
Luṭfuñ ile sen emān vir ḥaḳ baña[1197]

A 124b

1198 Anı gördüm çıḳdı iki atlular
Nūr içinde şöyle ġarḳ olmış bular[1198]

J 39b

1199 Ellerinde ḥarbeler nūrdan durur
Dört yanına nūrı çıḳar berḳ urur[1199]

K 4a

1200 Atlarınuñ ṭuynaġı yirde başı
Gökde idi gör zihī ḳudret işi[1200]

D 51a I 57b

1201 Ṭuruban bunlara ḳarşu yörürem
Tañrı selāmın bulara virürem[1201]

[1195] I'da bu beyit yok | geçdüm: B_5 ḳaçdım D_6 E_{13} G_5 geçdim | andan: B_5 L_3 – | daḫı: A_5 yine | çıḳaram: A_5 çıḳarım | olup: H_{14} oldum | yanuma: A_6 B_5 D_6 E_{13} G_5 L_3 yanıma | baḳaram: A_6 L_3 baḳarım.

[1196] bilmezem-ki: A_7 bilmezem G_2 K_7 bilmezem ben I_2 J_{12} bilmezem kim | ḳanḳı: G_2 L_4 ḳanġı H_{15} ḳancarı | yaña: H_{15} – | gideyim: A_7 ben gidem D_7 E_1 L_4 giderem H_{15} gide yolum | eydürem-ki: A_8 I_3 eydürem-kim B_6 eyderem-ki D_7 E_1 H_{15} iderem-ki F_1 ayduram ki G_2 iydürem-ki | yā ilāhī: A_8 ben i. G_2 H_{15} y. Allāh K_7 Allāh ben | n'ideyim: A_8 n'iderim D_7 E_1 n'iderem G_2 ben n. H_{15} ben n'iderim I_3 n'ideyüm.

[1197] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | yalvaruram: D_8 yalvarıram.

[1198] çıḳdı: H_{16} geldi | atlular: A_1 atlu görürüm E_2 aṭlular | şöyle: J_{13} – | olmış bular: A_2 görürüm E_2 G_6 olmuş b.

[1199] ḥarbeler nūrdan: L_6 ḥarbeleri nūr | durur: D_{10} ṭurur | yanına: A_4 G_7 yanından E_3 F_3 K_{12} yanında | nūrı: E_3 F_3 I_7 L_6 nūr G_7 K_{12} – | berḳ: E_3 balḳ I_7 pervāz K_{12} henüz balḳ | dört ... berḳ: B_8 nūrı çıḳar dört yañaya b. J_1 nūrı çıḳar göge degin balḳ.

[1200] B ve H'de bu beyit yok | atlarınuñ: E_4 anlaruñ G_8 I_8 atları | ṭuynaġı ... başı: D_{11} dırnaġı ... E_4 dırnaġı yerde b. F_4 ... yerde ... G_8 ṭırnaġı y. gökde başı I_8 yirde başar gökde başı J_2 ayaġı y. gökde b. K_1 ... yirinde ... L_7 tırnaġı yerde b. | gökde ... işi: A_6 ... zehī ... D_{11} g. i. diñle gel ʿaceb i. E_4 gör ki ḳādiriñ ḳ. i. I_9 ḥayrān olur bunları gören gişi J_2 diñle imdi sen bu ʿacāyıb i. L_7 gör ki ḳādirün nedir ḳ. i.

[1201] ṭuruban: A_7 ṭururum B_9 K_2 duruban E_5 G_9 L_8 varuban F_5 ṭurdum I_1 dönüben | bunlara: H_{18} anlara I_1 bunla[ra] | ḳarşu yörürem: A_7 ḳ. yörürüm D_1 virdim ben selām E_5 L_8 ḳ. giderem G_9 selām virürem | ṭuruban ... yörürem: J_3 ḳarşu varup anlara virdüm selām | tañrı ... virürem: A_8 ... bunlara viririm B_9 K_2 ... bunlara ... D_1 redd iderler daḫı söylerler kelām E_5 ... bunlara verirem G_9 ḳarşularında bunlaruñ ṭururam H_{18} anlara v. J_3 benüm-ile söylerler bir ḳaç kelām L_8 t. selāmıñ bunlara v.

A 125a H 36a

1202 Selāmumı çünki benüm aldılar
Dönüben baña suʾāli ḳıldılar[1202]

1203 Didiler kim içerü girdüñ-mi sen
Ḳaṣr içinde ne varın gördüñ-mi sen[1203]

1204 Ṭaʿāmın yidüñ-mi içdüñ-mi ṣudan
Āzād olur bir ṭadım andan ṭadan[1204]

1205 Ben didüm-ki içerü girdüm belī
I 58a Ḳaṣr içinde ne varın gördüm belī[1205]

A 125b

1206 Tañrı ẕikrin oḳuyuban açmışam
Ṭaʿāmın yiyüp ṣuyından içmişem[1206]

1207 Ṣoñra geldüm buraya çıḳdum yārā
Ol-dem işde sergerdān āvāre[1207]

L 38b

1208 Didiler kim sen-misin ol Medenī
Kim ḳavmuñ yavı ḳılupdur seni[1208]

[1202] B, D ve J'de bu beyit yok | selāmumı çünki: A_1 selāmımı ç. G_{10} çünki selāmum | benüm: E_6 benim F_6 bildüm G_{10} H_1 bunlar | dönüben baña: F_6 d. yine H_1 baña dönübeniñ K_3 dönibeni L_9 dönübeni b. | suʾāli ḳıldılar: A_2 ḳarşu geldiler E_6 F_6 K_3 L_9 suʾāl ḳ. G_{10} suʾāller ḳ. H_1 suʾālin ḳ.

[1203] B'de bu beyit yok | didiler: E_7 derler | kim içerü: E_7 iy cārī | girdüñ-mi: D_2 girdin-mi E_7 G_{11} girdiñ-mi L_{10} girdün-mi | ḳaṣr: D_2 E_7 ḳaṣrıñ | içinde: E_7 F_7 içine | ne varın: A_4 G_{11} n. var D_2 ne-ki var L_{10} n. vardır | gördüñ-mi: D_2 L_{10} gördün-mi E_7 gördiñ-mi | ḳaṣr ... sen: H_2 ṭaʿāmın yedüñ ṣuyın içdüñ-mi sen.

[1204] F ve H'de bu beyit yok | ṭaʿāmın ... içdüñ-mi: A_5 ṭ. yediñ-mi içdin-mi B_{10} baña didiler yedüñ içdiñ-mi D_3 ṭaʿāmuñ yidin-mi içdin-mi E_8 ṭaʿāmından yidiñ-mi içdiñ-mi G_{12} hem ṭaʿāmuñ yidiñ içdiñ-mi I_7 ṭaʿāmı ... L_{11} ṭaʿāmından yedin-mi içdin-mi | bir ... andan: B_{10} b. dadım dadından D_3 E_8 b. dem a. G_{12} hem dāʾim a. I_8 b. ṭaṭım a. J_5 andan bir içim K_5 b. yudum a. L_{11} b. derim a. | ṭadan: A_6 ṭatan B_{10} E_8 dadan I_8 K_5 ṭaṭan J_5 ṭadan.

[1205] didüm-ki: A_7 I_9 didüm-kim B_{11} D_4 G_{13} didim-ki E_9 dedim-ki | içerü: E_9 içeri L_{12} içerüye | girdüm: B_{11} D_4 E_9 G_{13} L_{12} girdim | ḳaṣr: E_9 ḳaṣır | ne varın: B_{11} varını D_4 ne-ki var G_{13} ne vardur L_{12} n. vardır | belī: D_4 velī.

[1206] ẕikrin: D_5 G_{14} adın | oḳuyuban: K_7 ben oḳuyup | açmışam: G_{14} K_7 içmişem I_2 geçmişem | ṭaʿāmın yiyüp: A_2 B_{12} ṭ. yeyüp D_5 yiyüben ṭaʿām G_{14} ṭaʿāmuñ yeyüp L_{13} ṭaʿāmıñ yeyüp | ṣuyından: D_5 E_{10} G_{14} J_7 ṣuyundan K_7 ṣuyın.

[1207] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | geldüm: D_6 geldim | çıḳdum: D_6 çıkdım.

[1208] didiler: A_3 didüler E_{11} dediler G_{15} eyitdiler | kim: B_{13} E_{11} G_{15} – | sen-misin: J_8 sensin L_1 sen-mi sen | ol: H_5 – | Medenī: G_{15} maʿdenī H_5 Medīnelü | kim: A_4 – B_{13} F_{10} H_5 ki | ḳavmuñ ... ḳılupdur: A_4 F_{10} ... ḳılup-dururB_{13} ḳavmıñ yavu ḳılıpdır D_7 ḳavımlarıñ y. ḳıldı E_{11} ḳavmıñ y. ḳılmışdır G_{15} ḳavmıñ y. ḳılmışdur H_5 ... ḳılmışlardı L_1 ... ḳılmışlar.

B 25b

1209 Ben didüm-ki ol benem bellü bilüñ
Baña yolum gösterüñ kerem ḳıluñ[1209]

1210 Didiler kim beşāret olsun senüñ
Ṭamu odından āzād oldı cānuñ[1210]

A 126a E 38b I 58b

1211 İşbu yolı ṭut daḫı sen varasın
Bir yigit var ilerüñde göresin[1211]

1212 Her ḳaçan kim menziline iresin
Selāmumuzı aña degüresin[1212]

1213 Eydesin ḳardaşlaruñ saña selām
Virdi diyesin unutma yā ġulām[1213]

D 51b

1214 Ben didüm yüzümüñ üstine alam
Selāmuñuzı sizüñ aña virem[1214]

J 40a

1215 Geçdüm andan daḫı gitdüm işüme
Bilmezem neler geliser başuma[1215]

[1209] ben ... bilüñ: A_5 b. didüm-kim benüm ol bellü b. B_1 b. didim-ki belī ol benem bilüñ D_8 direm anlara ki bizim evim bilüñ E_{12} b. dedim-ki o. b. bilüñ G_{16} b. didim-ki benem ol b. biliñ H_6 b. d. Temīmem bellü b. I_6 b. d. bunlara hem ol benem J_9 ... benüm ... K_9 ... benüm ol ... L_2 ... benüm ol biliñ | yolum: D_8 yol I_7 yoluñ | gösterüñ: B_1 D_8 K_9 gösteriñ L_2 gösterin | kerem kıluñ: H_6 ṣalıḳ viriñ I_7 ḳıluñ kerem L_2 k. kılıñ.

[1210] didiler: E_{13} dediler | kim: B_2 ki | beşāret: D_9 muştuluḳ E_{13} şükür L_3 şükrin | senün: B_2 saña G_{17} tenüñ L_3 ol s. | ṭamu ... cānuñ: A_8 āzād oldı ṭamudan c. B_2 ... şehā D_9 ṭ. odundan ā. olsun c. E_{13} ṭ. odundan ā. ider c. G_{17} ... odundan ... J_{10} ṭ. odundan āzā[d] o. c. K_{10} ṭ. hem odundan o. c.

[1211] G ve K'de bu beyit yok | işbu: D_{10} şu | ṭut: J_{11} dut | daḫı sen: B_3 sen-daḫı D_{10} kim eviñe J_{11} demimsen | varasın: D_{10} iresin | bir ... göresin: B_3 ileriñde bir yigit var g. D_{10} hem selāmımızı aña viresin E_1 b. y. v. yoluñda g. H_8 ... ilerüde ... I_2 b. y. ileyüñde var g. J_{11} b. yigidüñ eylügünde g. L_4 ... yolında ...

[1212] A, D, F, G, H ve K'de bu beyit yok | menziline: E_2 ḫiẓmete I_3 J_{12} L_5 ḫiẓmetine | iresin: L_5 varasıñ | selāmumuzı: B_4 selāmımızı E_2 selāmımızı sen L_5 selāmumızı sen | degüresin: E_2 viresin J_{12} degüresen L_5 viresiñ.

[1213] G ve K'de bu beyit yok | eydesin ... selām: B_5 ... ḳardaşlarıñ ... D_{11} didi selām ḳardaşlarıñ viribidi E_3 L_6 idesin ḳardaşların ... F_{14} e. kim ḳardaşuñ ... H_9 ... ḳardaşuñ ... I_5 J_{13} idesin ... | virdi ... ġulām: A_4 vir ... D_{11} dem-be-dem bizi unutmasun didi E_3 v. di bendesin unutma ġ. H_9 v. aña unutup selām I_6 ... unutmayasın tamām J_{13} v. diyesen u. ġulām.

[1214] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | didüm: D_1 didim | üstine: D_1 üstüne | selāmuñuzı: D_1 selāmıñızı | sizüñ: D_1 siziñ.

[1215] D, G ve K'de bu beyit yok | geçdüm: B_6 geçdim | gitdüm: B_6 E_4 L_7 gitdim | işüme: E_4 H_{10} L_7 işime F_{15} yoluma | bilmezem: F_{15} H_{10} J_1 bilmezem-ki | neler A_6 F_{15} H_{10} J_1 ne | geliser: A_6 geliserdür | başuma: B_6 E_4 başıma.

1216 Bir gice bir gün bu yolda giderem

I 59a Gāh perīşān gāh şādılıḳ iderem[1216]

1217 Niçün dirseñ diñleñüz işbu sözi

Vir ṣalavāt gide göñlüñ teşvīşi[1217]

A 126b 1218 Perīşānlıġum budur ki düşmişem

Firḳat odı-y-ıla yavlaḳ pişmişem[1218]

1219 Şādılıġum bu ki didiler baña

Ṭamu odı kim ḥarām oldı saña[1219]

1220 Ben bu fikr içinde gide[r]ken i şāh

Gözümi ḳalduruban baḳdum nā-gāh[1220]

1221 Gördüm ol didükleri yigit durur

Ol-daḫı anda baḳar beni görür[1221]

1222 Gördüm anı miḥrābında oturur

Bir yeşil levḥ öñine ṭutmış ṭurur[1222]

[1216] B, G ve K'de bu beyit yok | bir ... gün: A_7 D_2 b. gün b. gice | bu: A_7 E_5 I_9 – D_2 çü H_{11} ol J_2 o | giderem: A_7 giderüm H_{11} yörürem | gāh ... iderem: A_8 ... şāzuluḳ iderüm D_2 göñlümüñ ḳayġularıñ şād i. E_5 ki perīşān ki şādlıḳ i. H_{11} ... şādumān yörirem I_1 geh perūşān geh şāẕılıḳ i. J_2 L_8 ... şāẕılıḳ ...

[1217] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | dirseñ: D_3 dirsin | diñleñüz: D_3 diñleñiz.

[1218] B, G ve K'de bu beyit yok | perīşānlıġum: D_4 E_6 J_3 L_9 perīşānlıġım F_{17} perīşānlıḳ H_{12} perīşān I_2 ġuṣṣalanduġum | budur ... düşmişem: A_1 J_3 bu k. d. E_6 ... düşmüşem F_{17} bu durur kim d. H_{12} budur irü d. I_2 bu kim d. L_9 b. kim d. | firḳat: I_3 fürḳat J_3 firḳatüñ | odı-y-ıla: E_6 F_{17} H_{12} I_3 J_3 L_9 odına | yavlaḳ pişmişem: E_6 L_9 ṭutuşup p. H_{12} ḳatı ṭuṭuşmışam.

[1219] G ve K'de bu beyit yok | şādılıġum: A_3 şāzılıġum B_7 L_{10} şāzılıġım D_5 E_7 şādılıġım H_{13} şāẕılıġum J_4 şāẕlıġım | bu ki: B_7 var k. D_5 F_{18} budur kim E_7 budur k. J_4 bu L_{10} budur | didiler: E_7 dediler | ṭamu ... saña: B_7 ṭ. o. ḥarām olupdur s. D_5 ṭ. oduñ ḥaḳ ḥarām itdi s. E_7 gider-iken yolum uġradı aña F_{18} ṭamunuñ o. ḥarām o. baña H_{13} ṭ. o. bil ḥarām ... I_5 kim ṭamu ḥarām ... J_4 ṭ. o. ḥarām olmışdum s. L_{10} ṭ. o. ḥ. olmışdır s.

[1220] E, G, K ve L'de bu beyit yok | ben: F_{19} H_{14} – | fikr: A_5 J_5 iki fikir B_8 fikir F_{19} iki fikrüñ H_{14} I_6 iki f. | içinde: B_8 içre iken | giderken ... şāh: A_5 J_5 yörürüm B_8 ṭururam D_6 gide[r]ken ey ş. F_{19} I_6 yörürem H_{14} giderem | gözümi ... nā-gāh: A_6 J_5 ol didükleri yigidi görürüm B_8 ol didikleri yigidi buluram F_{19} H_{14} I_7 ol didükleri yigidi görürem.

[1221] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | L_{11}'de bu beyit yerine şu beyit gelmektedir: ol yigit ki didiler idi baña / giderken yolum uġradı aña | didükleri: D_7 didikleri.

[1222] G ve K'de bu beyit yok | anı: J_6 anda | miḥrābında oturur: D_8 miḥrāb içinde ey yār H_{15} m. oṭurur J_6 miḥrābda o. | yeşil: D_8 J_6 yişil | levḥ: E_8 levḥi F_{20} – J_6 levḥa | öñine: B_9 H_{15} öñinde D_8 öñüne E_8 elinde J_6 öñünde L_{12} – | ṭutmış ṭurur: B_9 J_6 dutmış durur D_8 ḳoymış baḳar E_8 ṭutmuş ṭ. F_{20} I_8 ṭ. durur H_{15} götürür.

A 127a I 59b

1223 Geldüm aña ṭoġrı selām iderem
Yaʿnī dertlü cānuma em iderem[1223]

L 39a

1224 Döndi eydür sen misin azan gişi
Bunca müddet ġurbeti gezen gişi[1224]

1225 Ben didüm-ki benem ol bellü n'idem
Baña yolum gösteri virgil gidem[1225]

D 52a F 100a H 36b

1226 Döndi eydür yoluñ işbudur yöri
Geçdüm andan işüme gitdüm giri[1226]

A 127b
I 60a

1227 Aġlaram yaşum dökilür yüzüme
Başladum şiʿr oḳuram kendüzüme[1227]

B 26a E 39a

1228 Eydürem-ki iy kerem issi ḫudā
Alnuma yazılmış-ıdı bu ḳażā[1228]

1229 Kim bu firḳat odına düşe cānum
Kim bu işlerde saña vardur yönüm[1229]

[1223] G ve K'de bu beyit yok | geldüm ... iderem: A_1 ... ṭoġru s. virürüm B_{10} geldim a. doġrı s. virürem D_9 ṭoġrı geldim ḳatına virdim selām E_9 geldim ... H_{16} g. çünki selām aña i. I_1 ... doġrı ... J_7 ... eyledüm L_{13} geldim a. ṭ. selāmı i. | yaʿnī ... iderem: A_2 F_{21} ʿizzet-ile dürlü ikrām i. B_{10} ... cānıma merhem buluram D_9 çün selāmım aldı benüm yā imām E_9 y. dertli cānıma e. i. H_{16} ... merhem i. I_2 y. ṭatlu c. e. i. J_7 y. ṭatlu c. e. eyledüm L_{13} y. d. cānıma dermān i.

[1224] G ve K'de bu beyit yok | döndi: B_{11} didi H_{17} baña | eydür: B_{11} – D_{10} ider | sen misin: A_3 sen-mısün H_{17} L_1 sen-misiñ | azan gişi: B_{11} ol a. g. D_{10} ol azan J_8 aẓan g. | bunca: D_{10} E_{10} nice F_{22} nece | ġurbeti: D_{10} ġurbet içinde F_{22} ġurbetde | gişi: D_{10} –.

[1225] G ve K'de bu beyit yok | didüm-ki: A_5 I_5 didüm-kim B_{12} D_{11} didim-ki E_{11} dedim-ki | benem ... n'idem: A_5 benüm o. ben n'eydeyüm B_{12} belī ol benem D_{11} belī benem n'ideyim E_{11} ol benim n'ideyim F_{23} ... n'ideyim H_{18} ... n'edem I_5 b. o. benem n'idem J_9 b. o. gişi n. L_2 benüm o. benüm n. | yolum: D_{11} F_{23} J_9 L_2 yol | gösteri virgil: A_6 gösterin-kim B_{12} I_6 g. vir kim D_{11} g. vir ben H_{18} g. viresiñ J_9 g. vir ta ki | gidem: A_6 D_{11} F_{23} gideyim L_2 kim g.

[1226] G ve K'de bu beyit yok | eydür: D_1 ider E_{12} eydir | yoluñ: A_7 kim y. L_3 yolıñ | işbudur: A_7 B_{13} budur L_3 işbudır | yöri: E_{12} yeri | geçdüm: B_{13} D_1 geçdim F_1 döndüm | andan ... giri: A_8 a. işime g. geri B_{13} yoluma gitdim andan g. D_1 a. yoluma gitdim g. E_{12} a. gitdim geri H_1 ... işime ... J_{10} ... girü L_3 a. işime gitdim g.

[1227] B, G ve K'de bu beyit yok | aġlaram: A_1 aġlarum E_{13} aġladum | yaşum: A_1 D_2 yaşım | dökilür: D_2 E_{13} J_{11} L_4 dökülür | yüzüme: A_1 yörürüm L_4 yüzime | başladum: D_2 L_4 başladım I_1 başlaram | şiʿr ... kendüzüme: A_2 kendüzüme şiʿr oḳudum D_2 ş. iderem k. E_{13} ş. oḳurum kendü özime H_2 bu şiʿr o. kendi özüme I_1 ş. eydürem k. J_{11} L_4 şiʿir ... | L_4'de derkenarda "şiʿr-i Temīmi'd-Dār" ibaresi yazılmıştır. A_3'de daha sonra şu başlık yazılmıştır: şiʿr Temmim Dārī raḥmetü'llāhi ʿaleyh.

[1228] G ve K'de bu beyit yok | eydürem-ki: A_4 I_2 eydürem-kim B_1 eyderem ben D_3 iderem E_1 H_3 iderem-ki | iy: B_1 D_3 E_1 J_{12} L_5 ey | kerem: E_1 mülk | issi: L_5 gānī | ḫudā: D_3 şehā H_3 ḫudāy | alnuma: B_1 alnıma D_3 anluma J_{12} alunnuma | yazılmış-ıdı: A_5 B_1 F_3 H_3 yazılmışdı E_1 yazılmışdır J_{12} yazılmış | bu ḳażā: E_1 benüm b. ḳ. H_3 işbu ḳ.

[1229] B, G ve K'de bu beyit yok | kim: D_4 ey F_4 ki | bu: D_4 F_4 – | firḳat: I_4 fürḳat | odına: D_4 J_{13} oduna | düşe: D_4 düşmiş E_2 L_6 yandı F_4 düşdi | cānum: D_4 L_6 cānım | kim ... yönüm: A_7 F_4 işbu i. s. v. rıżā D_4 ey ʿaceb ol gün ola mı-kim benim E_2 L_6 işbu işlerden s. yoḳ-mı rıżā H_4 işbu i. vardur saña rıżā I_5 çün b. i. s. v. rıżā.

A 128a J 40b

1230 İy ʿaceb ol gün ola mı-ki benüm
Menzilümden yaña ola mı yönüm[1230]

1231 Firḳat aġusın alup nūş itmişem
Vaṣl-ı tiryāḳını girü içmişem[1231]

I 60b

1232 Beñzer ol vaḳt irişem ben menzilde
Kim ḳara ḳaṭrān döne levni süde[1232]

1233 Yoḫsa ayruḳ evüme varmaḳ baña
Yoḳdur illā ḳaluram öñden ṣoña[1233]

1234 Gözlerümden yaş yirine ḳan aḳar
A 128b Cān u ciger ṭutuşup oda yanar[1234]

1235 Ben diñicek görürem bir ün gelür
Ol āvāzdan derdüme maʿ cūn gelür[1235]

[1230] G ve K'de bu beyit yok | iy ... benüm: A_8 H_5 ... mı-kim ... B_2 ey ʿa. bu o. m. baña D_5 işbu işlerde saña vardur rıżā E_3 ey ... mı-kim ... J_1 ey ... L_7 ey ʿa. bir gün o. mı-kim ölem | menzilümden: A_1 B_2 D_5 E_3 L_7 menzilimden H_5 menzilime | yaña ... yönüm: A_1 y. adımum atam B_2 y. ide midim ada D_5 y. adımım ada E_3 ireşelüm F_5 I_7 y. adımum ada H_5 irmege yolum aẓa L_7 y. irişmeyem benüm.

[1231] G ve K'de bu beyit yok | firḳat: B_3 I_8 J_2 fürḳat | alup: B_3 – E_4 içip H_7 içüben L_8 içüp | itmişem: D_6 eyledim F_6 etmişem | vaṣl-ı ... içmişem: A_3 vaṣıl tiryākın g. dilüm ṭada B_3 v. tiryākın idem ḳaçan ada D_6 v. tiryāḳıñ ḳaçan dad iderem E_4 kim bu uzaḳ menzile irmişem F_6 vaṣl tiryākın g. dilüm dada H_7 vaṣl tiryākın inşā'llāh ide ḳażā I_9 v. tiryāḳın ḳaçan dilüm ṭaṭa J_2 ... giri ... L_8 kim bu uzaḳ menzile ben irmişem.

[1232] B, G, K ve L'de bu beyit yok | beñzer ... menzilde: A_4 ... vaḳit i. menzilime D_7 ... vaḳit irişürem menzile E_6 vaṣl ṭıryāḳını kim daṭsadur F_7 ... menzile H_8 ... irişem menzile I_1 bu kez ol vaḳt irişem menzilüme J_3 ... vaḳit ... | kim ... süde: A_5 ... ḳaṭırān levni döne s. E_6 ḳara ḳ. d. l. side F_7 ey kim ḳ. ḳaṭrāna döne gün s. H_8 döne ḳaṭrān rengi ebyaża I_2 k. ḳ. ḳ. levni döne s.

[1233] G ve K'de bu beyit yok | yoḫsa: H_6 yoḳsa | ayruḳ: E_5 ayrıḳ H_6 artuḳ L_9 daḫı | evüme: A_6 ilüme D_8 E_5 H_6 J_4 evime | varmaḳ: H_6 irmek | baña: B_4 benim | yoḳdur: B_4 yoḳ-durur | illā: B_4 – F_8 ayruḳ | ḳaluram: B_4 ḳalısaram F_8 ḳaldum | öñden ṣoña: A_7 D_8 I_4 bu yazıda B_4 yazıda F_8 işbu yazıda H_6 ben yazuda | yoḳdur ... ṣoña: E_5 beklese aḫī geñizdür saña L_9 müşkil ise aḫī geñizdir saña.

L_{10}'da daha sonra şu beyit gelmektedir: vaṣl-ı tıryāḳını dadsa ey dede / ḳara ḳaṭrān döne levni bunda.

[1234] G, H ve K'de bu beyit yok | gözlerümden: A_8 B_5 D_9 J_5 gözlerimden | yirine: A_8 B_5 F_9 yerine | gözlerümden ... aḳar: E_7 yoḳdur illā ḳaluram ben yārında L_{11} yoḳdur illā ḳaluram bu yazuda | cān u ciger: A_1 D_9 F_9 I_6 c. ciger E_7 L_{11} c. çıḳısar J_5 c. ı c. | ṭutuşup ... yanar: A_1 düşüben o. y. B_5 tutuşuban yanar oda D_9 derde düşüp yanar oda E_7 ḳaluram ben yārında F_9 düşin yanar oda J_5 dutuşup o. yaḳar L_{11} ḳaluram bu yazıda.

A_2'de daha sonra şu cümle yazılmıştır: şiʿ r tamāmdur.

[1235] G ve K'de bu beyit yok | ben diñicek: A_3 b. gidicek B_6 bunı deyicek D_{10} b. diyicek E_8 b. dönicek H_9 b. dinicek I_7 b. bunı diyicegez | görürem: A_3 görürüm B_6 görürüm-ki E_8 L_{12} işidürem I_7 – J_6 gördüm | bir: B_6 E_8 L_{12} – | ol āvāzdan: D_{10} kim o ünden E_8 L_{12} kim ol ünden | derdüme: A_4 B_6 J_6 derdime D_{10} baña E_8 derde H_9 dürrle | maʿ cūn gelür: D_{10} dermān ey dede E_8 I_8 J_6 L_{12} dermān g. F_{10} m. olur.

D_1 52b'de daha sonra şu beyit gelmektedir: ol āvāza ḳulaġımı ururam / Hātifden bu şiʿ ri söyler ey dede.

J_7'de daha sonra şu beyit gelmektedir: raḥmet itsün bu sözi / oḳıyana yazana diñleyene.

D 52b 1236 Çaġırur kim iy bī-çāre vü ġarīb

I 61a Nice gezersin ġarīblıḳda arıp[1236]

K 4b L 39b 1237 Bir gün ola kim evüñe varasın

Bu ġarīblıḳda ḳalup ölmeyesin[1237]

G 24a 1238 Ne-ḳadar kim cefālar çekdüñ azıp

Ḫayra döne elüñe gire ḥabīb[1238]

A 129a 1239 İllā dāʾim yüzüñi dergāha ṭut

Kim hīç andan maḥrūm olmadı ṭālib[1239]

1240 Ulu kiçi bay u yoḫsul u ḥācib

Ger müslimān gerçi ʿubbād-ı ṣalīb[1240]

E 39b I 61b 1241 Cümlesinüñ ḥāceti andan biter

Maḥrūm ḳalmaz her kim aña yüz sürer[1241]

J 41a 1242 Bir gün ola kim naṣībüñ alasın

Göresin oġlanlaruñı varasın[1242]

[1236] çaġırur ... vü: A_5 çaġıruban baña eydür iy B_7 ... ey bī-çāre D_2 çaġırır k. ey ... E_9 ç. ki ey b. āvāre F_{11} ç. baña ki bī-çāre G_{18} baña eydür kim ey bī-çāre H_{10} ç. ki iy ... I_9 ... bī-çāre iy J_8 ... ey ... K_{11} ç. baña i. b. L_{13} ç. ki ey b. v. | nice: A_6 ölmeyesin F_{11} bunca | gezersin: A_6 – E_9 gizersin | ġarīblıḳda: A_6 bu ġ. B_7 ġurbetde D_2 E_9 H_{10} ġarīblikde | arıp: A_6 ḳalup B_7 H_{10} arayıp D_2 G_{18} azıp J_8 ġarīb K_{11} azıp.

[1237] A'da bu beyit yok | I_2'de bu beyit ile bundan sonraki beytin yerleri değiştirilmiştir | kim: B_8 D_3 J_9 ki I_4 – | evüñe varasın: E_{10} eviñe v. G_{19} L_1 evine v. H_{12} eviñe iresin I_4 evüñe de v. | bu ... ölmeyesin: B_8 ölmeyesin bu ġarīblıḳda ḳalıp D_3 ölmeyesin bu ġarīblikde varıp E_{10} b. ġarīblikde ḳılup ö. F_{12} ölmeyesin bu ġ. mücīb G_{19} ṣanma kim bu ġ. ḳalasın H_{12} ölmeyesin ġarīblikde arayıp I_5 ölmeyesin bu ġ. arıp J_9 ġarībluḳda ḳalmayasın varasın K_1 ölmeyesin bu ġarīblıḳda ḳalmayasın L_1 bu ġaīblikden āzād olasıñ.

[1238] ne-ḳadar: H_{11} her n. | kim: J_{10} ki | cefālar: A_7 çoḳ cefā D_4 sen cefā E_{11} F_{13} H_{11} K_2 cefā | çekdüñ azıp: A_7 B_9 çekdiñse D_4 çekdin ise E_{11} gördüñse F_{13} çekdüñse sen G_1 çikdüñ a. H_{11} J_{10} K_2 çekdüñ ise I_2 gördüñ-ise L_2 gördünse | döne: B_9 dönüp | elüñe: E_{11} H_{11} eliñe F_{13} evüñe G_1 eline L_2 elüne | gire: B_9 girip | ḥabīb: H_{11} naṣīb L_2 –.

[1239] illā dāʾim: B_{10} iledeyim I_6 i. dāyım | yüzüñi dergāha: A_1 B_{10} E_{12} J_{11} K_3 yüzüñ ol dergāha L_3 yüzün d. | ṭut: F_{14} I_6 J_{11} K_3 dut G_2 dutup L_3 tut | kim andan: B_{10} I_7 kim andan D_5 F_{14} hīç andan H_{13} isteyen | olmadı: H_{13} ḳalmadı I_7 olmaya | ṭālib: A_2 F_{14} ṭāyıb B_{10} E_{12} G_2 J_{11} K_3 L_3 ṭabīb D_5 ṭāʾib.

[1240] B'de bu beyit yok | ulu: L_4 ulı | kiçi: J_{12} küçügi L_4 ve diri | bay ... ḥācib: A_3 E_{13} F_{15} H_{14} K_4 L_4 bay yoḫsul ḥācı D_6 ḳamusı ḥaḳdan umar G_3 cümle yoḫsul ḥ. I_8 b. u y. u ḥaccī J_{12} bayı yoḫsulı ḥācı | müslimān: K_4 müslümān L_4 Süleymān | gerçi ... ṣalīb: A_3 g. ʿubbād-u ṣ. D_6 ola ger ṭuta ṣalīb E_{13} g. ʿibāde'ṭ-ṭīb F_{15} g. ʿubbād ṭīb G_3 ger ʿibād u ger ṭabīb H_{14} ger sürḫu-serī ṭālıb I_9 g. ʿubbād-u ṭālib J_{12} ʿibād-ı ṣalīb K_4 ger ... L_4 g. ʿubbādu'ṣ-ṣalīb aḫī.

[1241] A ve D'de bu beyit yok | cümlesinüñ: E_1 cümlesiniñ L_5 cümlenüñ | ḥāceti: E_1 I_1 J_{13} L_5 maḳṣūdı | andan: G_4 K_5 anda | maḥrūm ... sürer: B_{11} E_1 F_{16} H_{15} ḳadarınca her biri alur naṣīb I_2 miḳdārınca her birine olur naṣīb J_{13} ḳadirince her biri alur naṣīb K_5 غزضج her biri alur naṣīb L_5 ḳadrınca her biri olur biter.

[1242] kim: B_{12} H_{16} – D_7 J_1 ki | naṣībüñ alasın: B_{12} H_{16} naṣībüñi a. J_1 evüñe varasın | göresin: I_4 görürsin L_6 göresiñ | oġlanlaruñı: A_6 H_{16} oġlanlarıñı sen B_{12} sen o. F_{17} I_4 o. sen L_6 oġlanlarına | varasın: B_{12} F_{17} H_{16} I_4 varıp J_1 sevinesin K_6 varup | göresin ... varasın: D_7 tīzcek ol-ki evüñe gelesin ḳarīb.

1243 Bilmezem-ki ol āvāz ḳandan gelür
Ṣanuram-ki içerü cāndan gelür[1243]

A 129b B 26b 1244 Döndüm anı isteyüben yörürem
Bir yeşil çimene irdüm görürem[1244]

1245 Görürem anuñ içinde ey aḫī
Ṭut ḳulaġuñ sözümi diñle daḫı[1245]

1246 Anda bir yigit aya beñzer yüzi
I 62a Nūr içinde şöyle ġarḳ olmış özi[1246]

D 53a 1247 Geydügi ṭonlar anuñ cümle yeşil
Çevre yanı daḫı yeşil öyle bil[1247]

1248 Miḥrābında ṭurmış ol namāz ḳılur
Beni baḳup göricek taʿcīl ḳılur[1248]

A 130a H 37a 1249 Tamām eyler namāzını oturur
Döndi bu kez el duʿāya götürür[1249]

F 100b K 5a 1250 Duʿā ḳılup yüzine elin siler
Beni kendü ḳatına yaḳın diler[1250]

[1243] bilmezem-ki ... āvāz: A_7 ol āvāze bilmezem B_{13} bilmedim-ki āvāz H_{17} bilmezem o. āvāzı I_5 J_2 bilmezem kim ... | ḳandan: K_7 ḳanda | ṣanuram-ki ... gelür: A_8 ṣanurum-ki ... D_8 şöyle ṣandım gelür ol ḥaḳdan bī-reyb G_6 ṣanırım-ki ... H_{17} nūr içinde gördüm āvāzı g. I_6 J_2 ṣanuram kim ...

[1244] D ve H'de bu beyit yok | döndüm: J_3 dururam L_8 döndim | anı: F_{19} andan K_8 – | isteyüben yörürem: A_1 i. yörürüm B_1 ben isteyü y. E_4 istiben yörürüm L_8 i. yöriyem | yeşil: A_2 – J_3 yişil | çimene: A_2 B_1 F_{19} I_8 çemene | irdüm: A_2 irdi yolum B_1 E_4 G_7 irdim L_8 irüp | görürem: A_2 E_4 görürüm F_{19} yörürem.

[1245] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ḳulaġuñ: D_9 ḳulaġın.

[1246] H'de bu beyit yok | anda: J_4 andan | içinde: A_4 B_2 G_8 içine | şöyle: E_5 şil | olmış: E_5 G_8 olmuş.

[1247] ṭonlar: A_5 K_{10} ṭon F_{21} G_9 ṭonı H_{18} – | anuñ: B_3 anıñ | cümle: I_2 hep J_5 daḫı K_{10} – | yeşil: D_1 J_5 yişil K_{10} yemyeşil | çevre ... bil: A_6 F_{21} çevresi daḫı yeşildi ö. b. D_1 J_5 ... yişil idi bil E_6 ç. y. anıñ daḫı cümle yeşil G_9 çevresi daḫı yeşil hem şöyle b. H_{18} ç. y. yeşillerle ṭolaşur I_3 ... yeşil-idi bil K_{10} ç. y. d. şöyle idi ö. b. L_{10} ... şöyle b.

[1248] miḥrābında: E_7 miḥrābına H_{19} miḥrāba J_6 miḥrābda | ṭurmış: A_7 ṭurur E_7 G_{10} ṭurmuş H_{19} ṭurmışdı I_4 J_6 K_{11} durmış | ol: H_{19} – | baḳup: G_{10} görüp L_{11} baḳıp | göricek: G_{10} baḳıcaḳ | ḳılur: D_2 E_7 G_{10} H_{19} I_5 J_6 L_{11} olur.

[1249] eyler: D_3 itdi H_1 eyledi | namāzını: D_3 çün namāzı H_1 namāzın | oturur: A_1 o. daḫı H_1 oṭurur | bu ... el: G_{11} pes elin | duʿāya: I_7 duʿā | götürür: A_2 g. aḫī D_3 getürür G_{11} ḳaldırur.

[1250] duʿā ... siler: A_3 G_{12} K_1 ... sürer B_6 tamām eyler yüzüne elin sürer D_4 çün elin yüzüne sürdi ol emīr E_9 d. virüp yüzine ... F_1 d. ḳ. elin yüzine s. H_2 d. oḳur elin yüzine çalar I_8 d. ḳılur elin yüzine s. J_8 d. ḳılur yüzüne elini sürer L_{13} duʿāyı urup y. eliñ s. | beni: D_4 döndi b. | kendü: A_4 kendüye B_6 G_{12} H_2 K_1 L_{13} kendi | ḳatına: A_4 – E_9 L_{13} yanına | yaḳın: D_4 – | kendü ... yaḳın: J_8 yaḳın kendü yanına | diler: A_4 oḳur diler D_4 oḳur.

I 62b L 40a

1251 Geldüm anuñ ḳatına virdüm selām
Selāmumı çünki aldı yā imām[1251]

1252 Baña eydür merḥabā yā Medenī
Tañrı bir āyet virüp-dürür seni[1252]

A 130b

1253 Sensin āḫır ol Muḥammed ümmeti
Bu seferde bunca çekdüñ zaḥmeti[1253]

1254 Her ne-kim gördüm-ise öñden ṣoña
Seferümde maʿlūm olmış hep aña[1254]

E 40a
I 63a

1255 Döndi baña yimege bir nār virür
Her ḳaçan-kim gözüm ol nārı görür[1255]

J 41b

1256 Yidüm anı şöyle leẕẕetlü idi
Bal u şekerden daḫı ṭatlu idi[1256]

A 131a

1257 Misk-ile ʿanber ṣanasın ḳoḳusı
Ol nāruñ içinde ḳoḳar ḳamusı[1257]

[1251] geldüm ... selām: B_7 ... virdim ... D_5 ilerü geldim aña virdim s. E_{10} geldim anıñ ḳ. virdim s. F_2 ... selām virür G_{13} geldim ... L_1 geldim ... virdim ... | selāmumı çünki: A_6 selāmımı ç. B_7 s. çün-kim D_5 çünki selāmımı H_3 selāmumı | aldı ... imām: B_7 a. ol i. F_2 benüm ol alur H_3 a. benüm yā i.

[1252] eydür: D_6 ider F_3 aydur | merḥabā: L_2 m. geldin | yā: B_8 D_6 F_3 ey | Medenī: G_{14} maʿdenī | eydür ... Medenī: H_4 sen mi-sin dir ol Medīnelü | tañrı: H_4 ḥaḳ teʿālā | bir ... virüp-dürür: A_8 ʿāyit virip-dürür B_8 virüp-dürür ha D_6 işde virüp-dürdi E_{11} baña virüp-di āḫır G_{14} ayından v. H_4 virüpdi çün I_4 āyet viribiyüpdür J_{10} āyet virmiş-dürür K_3 āyet-de virüpdür L_2 baña virdi āḫır.

[1253] sensin: A_1 senin L_3 sensiñ | āḫır ... Muḥammed: B_9 ol āḫır zamān peyġamberi E_{12} J_{11} L_3 aḫī ol ... G_{15} ā. o. ümmeti | bunca: A_2 B_9 D_7 E_{12} J_{11} L_3 nice G_{15} – | çekdüñ: B_9 E_{12} çekdiñ D_7 gördüñ G_{15} çekdiñseñ L_3 çekdin | zaḥmeti: H_5 I_3 miḥneti | seferde ... çekdüñ: K_4 seferüñde çekdügüñ öküş.

[1254] ne-kim: I_7 neyi | gördüm-ise: E_{13} H_6 K_5 gördümse | öñden: K_5 öñdin | seferümde: B_{10} D_8 E_{13} G_{16} L_4 seferimde K_5 seferüñde | olmış ... aña: E_{13} G_{16} olmuş ... H_6 itdüm ben a. K_5 ... baña.

[1255] döndi: D_9 ṭurdı G_{17} – H_7 ṣundı | yimege: A_5 B_{11} F_6 G_{17} H_7 K_6 L_5 yemege | bir nār: G_{17} çün b. enār | virür: A_5 virir | her ḳaçan-kim: F_6 h. ḳaçan-ki H_7 ḳaçan J_{13} yirem anı şöyle | gözüm ... nārı: E_1 ol nārı gözüm F_6 g. nārı H_7 ol nārı benüm gözüm K_6 ... o ...

[1256] yidüm: A_7 K_7 yirüm B_{12} J_1 yirem D_{10} yidim F_7 yerem G_{18} yedim H_8 L_6 yedüm | leẕẕetlü idi: A_7 l. i. aḫī J_1 lezzetlü-idi | bal u şekerden: E_2 şekeri baldan F_7 K_7 b. şekerden H_8 ballu ṣ. L_6 şeker baldan | daḫı ... idi: A_8 ṭatlu idi daḫı J_1 ... datlu ...

[1257] misk-ile ... ḳoḳusı: A_1 m. ʿa. ṣ. yiyesi B_{13} m. ʿanberdür anı bilmedüm D_{11} andan ʿanber ḳoḳar idi misk-ile E_3 misk ʿa. idi ol nārıñ ḳ. F_8 şöyle kim ʿanber ṣ. ḳ. G_{19} misk ü ʿanber ṣ. yiyesi H_9 miskle ʿa. daḫı ḳ. I_4 m. ʿa. ʿabīrdür ḳ. J_2 müşg-ile ʿabīr ʿanber ḳ. K_8 müşg-ile ʿa. ṣ. yiyesi L_7 misk ʿanber ʿabīr ḳ. | ol ... ḳamusı: A_2 o. nār i. vardur ḳoḳusı B_{13} döndüm andan içmege ṣu diledüm D_{11} dermān olur idi her bir müşküle E_3 çünki ol ḫūb yiyileri yidüm F_8 ... dānesi G_{19} ... rayḥası H_9 ... ikisi I_5 ... nār ... K_8 o. n. i. ḳoḫusı L_7 o. nār i. ḳ. hem yiyesi.

D 53b G 24b

1258 Çünki ol ḫūb yiyileri yiyledüm
Döndüm andan içmege ṣu diledüm[1258]

B 27a

1259 Baña eydür işde pıñar kim yöri
Ne-ḳadar gerekse içgil gel giri[1259]

I 63b

1260 Geçdüm andan ol pıñara giderem
Ṣuyınuñ levnine naẓar iderem[1260]

A 131b

1261 Gördüm anuñ levni südden aġ-ıdı
Ṭadı baldan daḫı ṭatluraġ-ıdı[1261]

K 5b

1262 İçerem andan hem ābdest aluram
Vardum anuñ-ıla namāz ḳıluram[1262]

1263 İllā şöyle şād olur göñlüm cānum
Ḳayġularum feraḥa döner benüm[1263]

[1258] B'de bu beyit yok | çünki: A_3 F_9 çün-kim | ol: D_1 o | ḫūb: F_9 H_{10} – | yiyileri yiyledüm: A_3 ṭaʿāmı yedüm D_1 ḳoḳuları eylerem G_1 ḳoḳulıyı ḫūb yiyledüm I_6 ḳoḳuları y. K_9 ḳoḫuları y. L_8 ḳoḳuları yerem | çünki ... yiyledüm: E_4 döndi andan içmege ṣu dilerem | döndüm ... diledüm: D_1 d. a. çişme dilerem E_4 baña eydür uşda puñar yöri J_3 dönüp ... L_8 döndim ... dilerem.

[1259] eydür: D_2 ider K_{10} – | işde: D_2 E_5 L_9 uşda G_2 K_{10} işte J_4 şunda | pıñar kim: B_1 pıñara D_2 puñar F_{10} K_{10} pıñar H_{11} bu kez sen I_8 ya pıñar L_9 puñar var | pıñar ... yöri: J_4 yöri puñarı | baña ... yöri: E_5 ne-ḳadar gerek ise içgil gel beri | gerekse: B_1 isterseñ D_2 F_{10} gerek ise H_{11} ṣu g. | içgil: H_{11} L_9 iç J_4 iç-de | gel: A_6 D_2F_{10} K_{10} – | giri: A_6 F_{10} K_{10} geri B_1 berü D_2 H_{11} beri | ne-ḳadar ... giri: E_5 geçdim andan pıñara giderem.

[1260] geçdüm ... giderem: B_2 g. pıñara andan yörürem D_3 ṭurdum a. o. puñara g. E_6 ṣuyunuñ levnine naẓar iderem G_3 geçdim ... I_1 ... pıñarı görürem K_{11} ... yörürem L_{10} puñara | ṣuyınuñ: B_2 D_3 G_3 J_5 ṣuyunuñ F_{11} ol ṣunuñ K_{11} ṣuyuñ | levnine: K_{11} içine | naẓar iderem: B_2 baḳup görürem I_2 n. ḳıluram | ṣuyınuñ ... iderem: E_6 gördüm anı levni südden aġ-ıdı.

[1261] gördüm ... aġ-ıdı: A_1 g. anı ki sütden a. B_3 g. anıñ ... aḳ-durur E_7 ṭadı baldan daḫı ṭatluraġ-ıdı F_{12} ol ṣuy gördüm südden aḳdı G_4 K_{12} g. a. ṣuyı südden a. J_6 ... sütden ... | ṭadı ... ṭatluraġ-ıdı: A_2 ... ṭatlu idi B_3 dadı ... ṭatluraḳ-durur D_4 L_{11} dadı ... E_7 içüp andan çünki ʿābdest alurum F_{12} dadı ... G_4 ... ṭatlu idi aġ-ıdı H_{13} ṭ. b. şekerden ṭaṭlu idi I_4 ṭaṭı ... ṭatluraḳ-ıdı.

[1262] içerem ... aluram: A_3 içüben ʿabdesti andan a. B_4 K_1 i. a. ābdest a. D_5 I_5 i. a. ʿabdest a. E_8 vardım anıñ-ıla namāz ḳıluram F_{13} i. ol ṣudan ābdest a. H_{14} i. hem andan ā. a. J_7 içdüm a. daḫı ā. a. L_{12} içüp a. çünki ā. a. | vardum ... ḳıluram: B_4 vardım anıñ-ıla namāzım ḳ. D_5 yine ol yigit yanına gelürem E_8 illā şöyle şād olur göñlüm cānım G_5 J_7 varup ... H_{14} v. anuñla ... I_6 varup ... L_{12} vardım anuñla namāzı ḳ.

[1263] şād: A_5 B_5 G_6 I_7 J_8 K_2 şāẕ | olur: H_{15} oldı | göñlüm cānum: A_5 cānım B_5 g. benim D_6 g. benüm F_{14} cānum benüm G_6 g. cānım H_{15} güldi c. L_{13} göñlim cānım | illā ... cānum: E_9 ḳayġularım feraḥa döndi benüm | ḳayġularum: A_6 B_5 ḳayġulardan D_6 G_6 J_8 ḳayġularım L_{13} ḳayġuladım | feraḥa döner: B_5 G_6 J_8 K_2 L_{13} f. döndi H_{15} feraḥ buldı | benüm: A_6 B_5 cānım G_6 benim | ḳayġularum ... benüm: E_9 aña iderim-kim bi-ḥaḳḳ-ı ġanī.

L 40b 1264 Eydürem-ki aña bi-ḥaḳḳ-ı ġanī
I 64a Kim bu menzile yitürdi ol beni[1264]

A 132a 1265 Dilerem-ki baña delīl olasın
Menzilüme iledesin ṣalasın[1265]

1266 Döndi eydür ilüñüze bil nice
Yitmiş yıllıḳ yol-durur gündüz gice[1266]

H 37b 1267 İllā ḫoş ṭut göñlüñi seni alam
Göz açup yumınca ilüñe ṣalam[1267]

D 54a E 40b 1268 Bunuñ-ıla söyleşürken iy yārā
Anı gördüm bir bulut geldi ḳara[1268]

A 132b I 64b J 42a 1269 Gürlemekler çatlamaḳlar kim çıḳar
Yıldırımlar neye ṭoḳunsa yaḳar[1269]

[1264] G ve K'de bu beyit yok | eydürem-ki aña: A_7 I_9 J_9 eydürem aña ki B_6 eyderem-ki a. D_7 iderem aña ki F_{15} eydürem-ki H_{16} iderem-ki a. L_1 aña iderem ki | eydürem-ki ... ġanī: E_{10} kim bu menzile erişdirdi seni | bi-ḥaḳḳ-ı ġanī: L_1 ey bi-ḥaḳ-ı ġ. | bu: H_{16} – | menzile: D_7 menzilgāha H_{16} mertebeye I_1 menzilüñe J_9 menzilete | yitürdi: A_8 yitirdi B_6 F_{15} yetürdi D_7 iletdi H_{16} irişdürdiñ J_9 yitürdüñ L_1 irişdürmiş | ol: D_7 F_{15} H_{16} I_1 J_9 L_1 – | beni: A_8 I_1 L_1 seni B_6 meni | kim ... beni: E_{10} dilerim-kim baña delīl olasın.

[1265] dilerem-ki: A_1 I_2 dilerem-kim G_7 ben didim-ki K_3 didüm-ki | delīl olasın: D_8 olasın delīl L_2 d. olasıñ | dilerem-ki ... olasın: E_{11} menzilüme eletesin alasın | menzilüme: A_2 B_7 G_7 J_{10} L_2 menzilime | iledesin: B_7 D_8 E_{11} H_{17} iletesin F_{16} iledüben G_7 beni iletüp L_2 iletesiñ | ṣalasın: A_2 B_7 K_3 alasın D_8 ḥaḳḳ-ı celīl G_7 bıraġasın H_{17} ḳoyasın L_2 beni señ | menzilüme ... ṣalasın: E_{11} döndi eydür eliñüz bil nice.

[1266] döndi ... nice: A_3 ... iliñüze ... B_8 didi baña iliñüze ... D_9 d. ider i. ey ḫoca E_{12} yetmiş yıllıḳ yol durur gündüz gice G_8 baña eydür menziline yol n. H_{18} didi e. iliñüze ey ḫoca I_4 d. e. i. b. ḫoca K_4 d. e. i. il n. L_3 ... eliñüze ... | yitmiş: A_4 B_8 F_8 H_{18} J_{11} K_4 L_3 yetmiş | yol-durur: A_4 – F_{17} yoldur L_3 yoldır | gündüz gice: D_9 J_{11} irte g. I_5 bil irte gice (derkenarda yazılmıştır) L_3 gündiz g. | yitmiş ... gice: E_{12} illā ḫoş ṭut göñliñi seni alam.

D_{10}'da daha sonra şu beyit gelmektedir: sen baña and virdiñ imdi ṭurayım / ben senüñ ḳayduñı hemān göreyim.

[1267] ṭut: F_{18} J_{12} K_5 dut | göñlüñi: D_{11} göñliñi G_9 göñlüni L_4 göñlini | illā ... alam: E_{13} göz açup yumunca eviñe ṣalam | açup yumınca: D_{11} G_9 J_{12} K_5 a. yumunca I_7 yumup açınca | ilüñe: A_6 iline D_{11} I_7 J_{12} evüñe H_1 eviñe L_4 evine | göz ... ṣalam: E_{13} bunuñ-ıla söyler-iken ey yārā.

[1268] bunuñ-ıla: G_{10} anuñ ile H_2 J_{13} L_5 bunuñla I_8 benüm-ile | söyleşürken: A_7 D_1 G_{10} söyleşür iken K_6 söyleşir-iken L_5 söyleşirken | iy yārā: A_7 F_{19} ben y. B_{10} L_5 ey y. D_1 J_{13} K_6 yārā G_{10} kelām | bunuñ-ıla ... yārā: E_1 anı gördüm bir buluṭ geldi ḳara | anı ... ḳara: E_1 gürlemekler çatlamaḳlardur çıḳar F_{19} ... buluṭ ... G_{10} ... buluṭ g. ẓalām K_6 ... görürem ...

[1269] B ve D'de bu beyit yok | gürlemekler: J_1 gör melekler K_7 gürleмeklerdür | çatlamaḳlar: G_{11} K_7 çatlamaḳlardur L_6 çatlamaḳlardır | kim: A_1 ki G_{11} K_7 L_6 – H_3 çoḳ | çıkar: A_1 yārā | gürlemekler ... çıḳar: E_2 yıldırumlar neye uġrarsa yıḳar | yıldırımlar ... yaḳar: A_2 yıldırumlar niye ṭ. yaḳa E_2 dört yañadan melā'ikeler ey yār F_{20} yıldırım n. ṭoḳunursa y. G_{11} y. çaḳıyup odlar çıḳar H_3 yıldırımı ... I_2 y. n. uġrarsa y. J_1 y. yine uġrarsa yıḳar K_7 yıldurımlar ṭoḳuz ṭaġı y. L_6 yıldırumlar n. uġrasa y.

1270 Dört yanından melāʾikeler ṭutar
Ṣāʿiḳalar ṣaġa vu ṣola atar[1270]

1271 Geldi bunuñ başı üstinde ṭurur
Yuḳarudan aşaġa selām virür[1271]

1272 Yigit eydür ḳanḳı ıḳlīme seni
Viribidi ol kerem issi ġanī[1272]

A 133a B 27b F 101a I 65a 1273 Bulut eydür ol kāfirler iline
Kim getürmez tañrı ẕikrin diline[1273]

1274 Rızḳını yirler ṭaparlar ayruġa
Viribidi beni kim ṭolu yaġa[1274]

K 6a 1275 İllerinde ḳaḥṭ-ıla ḳızlıḳ ola
Tañrı beni bunlara virdi belā[1275]

1276 Yigit eydür yöri ḥaḳḳuñ emrine
Ol gidicek bir bulut geldi yine[1276]

[1270] D'de bu beyit yok | dört: I_3 çevre | yanından: A_3 J_2 K_8 yañadan G_{12} H_4 I_3 L_7 yanında | melāʾikeler: A_3 kim m. I_3 firişteler J_2 melāʾikler L_7 melāʾike | ṭutar: B_{11} anı ṭ. F_{21} J_2 K_8 dutar | dört ... ṭutar: E_3 ṣāʿiḳalar ṣaġa vü ṣola aḳar | ṣāʿiḳalar ... atar: A_4 ṣ. pes ṣaġ u ṣola a. B_{11} ... ṣaġ ṣola ... E_3 geldi bunuñ başı üstine ṭurur F_{21} ṣāʿiḳaları ṣ. ṣola a. G_{12} ... ṣaġ-ıla ṣ. a. H_4 ... aṭar I_4 ... ṣaġ ... J_2 ... ve ... K_8 ṣāʿiḳlar ṣaġ-u ṣ. a. L_7 zāʿiḳlar ... aḳar.
[1271] üstinde: A_5 K_9 üstünde B_{12} üzre D_2 G_{13} J_3 üstüne F_{22} L_8 üstine | ṭurur: K_9 J_3 L_8 durur | geldi ... ṭurur: E_4 yıḳarudan aşaġa selām virür | yuḳarudan: G_{13} yuḳarıdan | aşaġa: H_5 aşaġıya | yuḳarudan ... virür: E_4 yigit eydür ḳanḳı ıḳlīme seni.
[1272] yigit ... seni: D_3 y. ider buluda ḳanda s. E_5 virüpdi ol kerem issi ġanī G_{14} K_{10} L_9 ... kanġı ... | viribidi ... ġanī: A_8 virüpdür o. kerīm i. ġ. B_{13} D_3 J_4 virbidi ... E_5 bulut eydür ol kāfirler iline G_{14} v. seni kerem ... H_6 göndürüpdür ... I_8 v. sen. o yüce ġ. L_9 gönderüpdir ol ...
[1273] bulut ... iline: A_1 K_{11} ... kāfir ... B_1 ... eline D_4 bulud ider ol ... E_6 kim getürmez tañrı ẕikrin diline G_{15} buluṭ e. beni kāfir i. H_7 b. e. kim ol kāfir ile J_5 bulud ... | kim ... diline: B_1 ... getürmezler ... D_4 ... ẕikriñ ... E_6 rızḳını yirler ṭaparlar ayruġa H_7 tañrı ẕikrin getürmezler dile.
[1274] rızḳını: H_8 rızḳın | yirler: A_3 B_2 F_2 H_8 yerler G_{16} yer | ṭaparlar: D_5 J_6 ṭapar | ayruġa: B_2 L_{11} ġayrıya H_8 ayruḳa | rızḳını ... ayruġa: E_7 virbidi beni kim anlar ṭolu yaġa | viribidi ... yaġa: B_2 virbidi ṭolular benden y. D_5 virbidi b. ki ṭolular y. E_7 ellerinde ḳaḥṭ u ḳızlıḳ ola F_2 viribidi-kim beni ṭ. y. G_{16} ḥaḳ teʿālā buyurdı ṭ. y. H_8 virdi b. ṭolular yaġdurmaḳa J_6 virbidi b. ki ṭolı y. K_{12} v. ki beni ṭolular y. L_{11} virdi kim beni ṭ. y.
[1275] L'de bu beyit yok | illerinde ... ola: B_3 ellerinde ḳaḥıṭ u ḳ. o. D_6 i. ḳ. ola ḳıtlıḳ o. E_8 virüpdi beni kim anlara bile F_3 ... ḳaḥṭla ... G_{17} i. hem ḳatı ḳıtlıḳ o. H_9 i. ḳaḥṭ hem ḳıtlıḳ o. I_4 i. ḳaḥṭ hem ḳ. o. J_7 i. ḳahr ola ḳıtlıḳ o. K_1 i. ḳatı ḳızlıḳ o. | tañrı ... belā: A_6 t. b. virdi bunlara b. B_3 t. bunlara beni virür b. D_6 H_9 t. b. anlara v. b. E_8 yigit eydir yöri ḥaḳıñ emrine F_3 ... virür ... G_{17} t. bunlara virüpdür b. J_7 ... yele K_1 t. virdi bunlara bir b.
[1276] yigit: J_8 yigid | eydür: D_7 ider F_4 aydur | yöri: H_{10} yörü | ḥaḳḳuñ: G_{18} var ḥaḳ | yigit ... emrine: E_9 ol gidicek bir buluṭ geldi yene | bulut: D_7 daḫı G_{18} buluṭ K_2 bulud | ol ... yine: E_9 ol ḳara idi bunuñ aḳ levni var.

A 133b

1277 Ol ḳara idi bunuñ aḳ levni var
Heybet-ile raʿ dı ardından ḳovar[1277]

G 25a I 65b L 41a

1278 Anı daḫı çoḳ ferişteler ṭutar
Tesbīḥ ü tehlīl üni yire yiter[1278]

1279 Ol daḫı geldi buña virdi selām
Ḫoş faṣīḥ lisān-ıla söyler kelām[1279]

1280 Yigit eydür ol kerem issi ġanī
Ḳanḳı ıḳlīme viribidi seni[1280]

A 134a E 41a

1281 Bulut eydür beni arż-ı ʿIrāḳa
Viribidi yaġa yaġmur sil aḳa[1281]

J 42b
I 66a

1282 Yir yüzinde dürlü niʿ metler bite
Ki müʾminler ḳavī ola ṭāʿ ata[1282]

[1277] ol ... var: D_8 o. ḳ. i. b. aġları var E_{10} heybet-ile raʿ dı ardından ḳovar G_{19} o. ḳ. i. b. levni aḳ v. H_{11} geçen ḳara bunuñ levni aġ olur L_{13} ... aġ ... | heybet-ile ... ḳovar: B_5 raʿ dı heybetle a. ḳ. D_8 raʿ da heybetle ardından sürer E_{10} anı daḫı çoḳ ferişteler güder F_5 heybetle ... H_{11} raʿ d heybetle ardınca gelür I_9 raʿ d heybet-ile ardınca ḳ. J_9 raʿ dı heybet-ile ardınca ḳ. K_3 h. ardından رعه ḳ.

[1278] anı ... ṭutar: B_6 a. çün ferişteler daḫı ṭ. D_9 ... sürer E_{11} tesbīḥ tehlīle anı yeder F_6 K_4 ... dutar I_1 ... firişteler J_{10} firişteler dutar L_1 ... güder | tesbīḥ ... yiter: A_4 tesbīḥ-ile tehlīle ü. y. iner B_6 t. ü t. ü. göge y. E_{11} ol daḫı buña gelüp virdi selām F_6 ... yere ... G_1 ... batar H_{12} t. tehlīl ü. yere yeter J_{10} tesbīḥ tehlīl ... K_4 tesbīḥ t. ü. y. yaḳar L_1 L_1 ... tehlīl-ile anı yider.

[1279] ol: F_7 bu | geldi: A_5 L_2 gelüp F_7 ol-dem | buña: H_{13} aña | virdi: F_7 verdi | ol ... selām: E_{12} ḫoş faṣīḥ lisān-ıla eyler kelām | faṣīḥ lisān-ıla: D_{10} f. u dil-ile F_7 H_{13} f. lisānla I_4 f. zebān-ıla | söyler: I_4 J_{11} L_2 eyler | ḫoş ... kelām: E_{12} yigit eydir ol kerem issi ġanī.

[1280] yigit ... ġanī: D_{11} sen daḫı ḳanḳı ıḳlīme didi E_{13} virüpdi ḳanḳı ıḳlīme seni G_3 y. e. o. kerīm i. ġ. H_{14} y. e. ḳanḳı ıḳlīme seni J_{12} yigid ... | ḳanḳı ... seni: B_8 ... virbidi ... D_{11} ol kerem issi ḳanda virbidi E_{13} buluṭ eydür beni arż-ı ʿIrāḳa G_3 ḳangı ı. göndermişdür s. H_{14} viribidi ol kerem issi ġanī I_6 viribidi ḳanḳı ıḳlīme s. J_{12} viribidi ḳanḳı ıḳlīme K_6 ḳangı ı. virbidi L_3 virbidi ḳangı ıḳlīme s.

[1281] D'de bu beyit yok | bulut ... ʿIrāḳa: A_1 b. e. kim beni ʿarż u ırak B_9 ... ʿarż ʿI. ider E_1 virbidi yaġmur yaġa seller aḳa F_9 bunlar aydur b. a. ʿI. G_4 buluṭ ... ʿarż-ı ʿI. H_{15} L_4 ... ʿarż-ı ... J_{13} bulud e. b. ʿarż-u ʿI. K_7 bulud e. b. ʿarṣ ʿI. | viribidi: B_9 virdi G_4 gönderdi-kim L_4 virbidi | yaġa yaġmur: A_2 F_9 G_4 H_{15} I_7 K_7 L_4 yaġmur yaġa B_9 yaġmur yaġup J_{13} yaġmurlar yaġa | sil aḳa: A_2 G_4 J_{13} K_7 siller a. B_9 otlar biter H_{15} L_4 seller a. | viribidi ... aḳa: E_1 yer yüzünde dürlü niʿ metler bite.

[1282] D ve H'de bu beyit yok | yir ... bite: A_3 yer ... B_{10} yer yüzinden ... E_2 hem müʾminler ḳavī ola ṭāʿ ata F_{10} yer y. ṭatlu n. b. G_5 J_1 K_8 ... yüzünde ... | ki ... ṭāʿ ata: E_2 aña daḫı yigit eydir kim yöri G_5 J_1 kim ... I_1 yiye müʾmin ḳ. o. ṭ. L_5 hem m. yeyüp ḳavī o. ṭ.

1283 Aña daḫı yigit eydür kim yöri
Ol gidicek bir bulut geldi giri[1283]

1284 İkisinden daḫı bunuñ levni aḳ
Dört yanında hem ferişte çoġıraḳ[1284]

A 134b 1285 Bir yanında ṭurmış-ıdı Mīkāʾīl
Bir yanında Cebrāʾīl peyk-i celīl[1285]

B 28a 1286 Ol daḫı geldi buña selām ider
Yigit eydür ṭapuñuz ḳanda gider[1286]

I 66b K 6b 1287 Bulut eydür ḥaḳ beni viribidi
Ol ḥabībüñ iline varġıl didi[1287]

H 38a 1288 Yaġa raḥmetüm vü niʿmetüm bite
Yiye ḳullarum hem emrümi ṭuta[1288]

A 135a 1289 Ḫācetüñ var mı bitüreyim saña
Ḫabar eyle yā veliyye'llāh bańa[1289]

[1283] D'de bu beyit yok | aña ... yöri: A_5 ... ki y. B_{11} ... eydür yöri E_3 ol gidicek bir daḫı geldi giri F_{11} a. d. ol yigit e. ki y. G_6 a. eydür sen daḫı kim git y. H_{16} a. d. eydür yigit-kim y. J_2 ... yigid ... L_6 a. d. eydür kim y. | ol ... giri: A_6 F_{11} ... geri B_{11} ... buluṭ daḫı girü E_3 ikisinden daḫı bunuñ levni aḳ G_6 ... buluṭ ... H_{16} ... gerü I_3 o ... K_9 ... bulud ... geri L_6 o. g. b. daḫı g. g.

[1284] D'de bu beyit yok | ikisinden ... aḳ: E_4 dört yaña ferişteler çoġıraḳ L_7 ... bunıñ ... | dört ... çoġıraḳ: A_8 d. yañadan ferişteler ç. B_{12} d. y. ferişteler ç. E_4 bir yanından ṭurmışdı Cebrāʾīl F_{12} d. yaña ferişteleri ç. G_7 d. y. ferişteler çaġıraraḳ H_{17} d. y. ferişteler çoḳuraḳ I_5 hem firişte dört yanında çoḳıraḳ J_3 d. yaña firişteler naḳl-i çırāḳ K_{10} ... yaña ... çoçıraḳ L_7 d. yaña ferişteleri ç.

[1285] D'de bu beyit yok | yanında: A_1 E_5 yanından F_{13} yañadan | ṭurmış-ıdı: A_1 E_5 F_{13} L_8 ṭurmışdı G_8 J_4 K_{11} durmış idi H_{18} ṭu[r]mışdı I_6 durmış-ıdı | Mīkāʿīl: L_8 Cebrāʿīl | bir ... celīl: A_2 b. Cebrāʾīl p. c. E_5 ol daḫı geldi bunā selām ider K_{12} b. y. C. biñ biñ celīl L_8 b. y. ṭurmış-ıdı Mīkāʾīl.

[1286] D ve J'de bu beyit yok | ol ... ider: E_6 yigit eydir ṭapuñız ḳanda gider F_{14} o. d. buña geldi virdi selām H_{19} o. d. g. aña s. i. K_{12} ... selām virür L_9 ... gelür ... | yigit ... gider: A_4 ... ṭapıñuz ... E_6 buluṭ eydür beni virüpdi F_{14} ṭapuñuz ḳanda gider budur kelām K_{12} y. e. bu kez ḳanda ʿazmuñ durur L_9 ... ṭapunuz ...

[1287] D'de bu beyit yok | bulut ... viribidi: E_7 ol ḥabībim iline varġıl dedi F_{15} b. e. beni ol v. G_{10} buluṭ ... J_5 bulud ... virbidi K_1 bulud ... L_{10} b. e. beni ḥaḳ virbidi | ḥabībüñ: A_6 ḥabībim B_2 ḥabībiñ I_2 J_5 ḥabībüm K_1 ḥabībi | iline ... didi: B_2 eline varıñ dedi F_{15} ... dedi K_1 i. virġil d. | ol ... didi: E_7 raḥmetüm yaġsun aña niʿmet bite.

[1288] D'de bu beyit yok | yaġa ... bite: A_7 y. r. bite niʿmetüm B_3 raḥmetim yaġa vü niʿmetim b. E_8 yiye ḳullarım ḳavī ola ṭāʿata G_{11} hem yaġar r. niʿmetüm b. H_1 yaġam hem raḥmet niʿmetler b. I_3 raḥmetüm yaġa vü ... J_6 K_2 y. r. niʿmetüm b. L_{11} raḥmetüm yaġdır aña niʿmet b. | yiye ... ṭuta: A_8 y. ḳ. emrümi ṭ. B_3 yeye ḳullarım vu hem emrim ṭ. E_8 ḫācetüñ var mı bütüreyim saña F_{16} ḳullarum vü hem emrüm ṭ. G_{11} hem yine ḳullarum e. ṭ. H_1 yeye ḳullar daḫı emrini ṭ. I_4 y. ḳullar emrümi benüm ṭ. J_6 K_2 y. ḳ. emrümi duta L_{11} y. ḳ. ḳavī ola ṭāʿata.

[1289] D'de bu beyit yok | ḫācetüñ: B_4 ḫācetiñ L_{12} ḫācetün | bitüreyim: A_1 bitüre kim | ḫācetüñ ... saña: E_9 ḫabar eyle yā veliyyü'llāh bańa | veliyye'llāh: A_2 J_7 K_3 veliyyü'llāh | ḫabar ... bańa: E_9 döndi eydür Medīne şehri-dürür.

1290 Döndi eydür Medīne şehri-dürür
İşbu yigit Muṣṭafā yārı-durur[1290]

L 41b
I 67a

1291 Ḥācetüm budur bunı götüresin
Ṣaġ esen menziline yitüresin[1291]

1292 Çünki anuñ cevābını işitdi
Gör ḥaḳuñ taḳdīrini nice itdi[1292]

1293 Gök yüzinden ol bulut yire iner
Egilüben yanı üstine döner[1293]

A 135b E 41b

1294 Döndi eydür yā yigit ṭur örü bin
Bu seni ilüñe ilede emīn[1294]

1295 Ben didüm-ki bir suʾālüm var saña
Cevābın vir yā veliyye'llāh baña[1295]

1296 Ol aġaç dibinde gördüm bir ḳoca
Kim demürle baġludur uçdan uca[1296]

[1290] D ve E'de bu beyit yok | döndi eydür: B_5 dedi ol-ki F_{18} I_7 yigit e. G_{13} eydür bu gişi | şehri-dürür: B_5 şehridür G_{13} şehrindendür J_8 K_4 L_{13} şārı-durur | işbu yigit: F_{18} G_{13} i. gişi H_3 ol Muḥammed | Muṣṭafā: B_5 Muṣṭafānıñ G_{13} Muṣṭafānuñ | yārı-durur: B_5 yārıdur.

[1291] D'de bu beyit yok | ḥācetüm: B_6 L_1 ḥācetim | budur: G_{14} bu sen L_1 budır | götüresin: H_4 alasın K_5 getüresin L_1 götüresiñ | esen: H_4 selāmet K_5 isen L_1 eseñ | menziline: A_6 H_4 J_9 evine F_{19} I_1 K_5 evlerine | yitüresin: B_6 E_{10} F_{19} J_9 yetüresin H_4 ṣalasın L_1 yitüresiñ.

[1292] bu beyit sadece H nüshasında geçmektedir.

[1293] D'de bu beyit yok | yüzinden: E_{11} J_{10} yüzünden G_{15} K_6 yüzünde L_2 yüzinde | bulut: B_7 G_{15} L_2 buluṭ E_{11} – | yire iner: B_7 indi yere F_{20} H_6 yere i. | egilüben: E_{11} gelibeni F_{20} egilüp hem H_6 egilerin J_{10} igilüben K_6 eglerin L_2 egiliben | yanı: A_8 yaʿnī E_{11} – J_{10} beni K_6 başı | üstine: A_8 G_{15} H_6 J_{10} üstüne | döner: K_6 dutar.

[1294] D'de bu beyit yok | döndi ... bin: A_1 d. e. yigit imdi ṭurayın B_8 d. e. yigit ṭ. ö. E_1 ... ṭurasın emān F_{21} d. e. ki yigit durġıl öri G_{16} L_3 ... öri sen H_7 baña eydür yigit dur imdi binesin I_4 ... dur ... J_{11} durdı e. y. y. dur varayın K_7 ... dur ö. ben | bu ... emīn: B_8 seni i. ileteyim girü E_1 ol seni eliñe ilete hemān F_{21} b. s. i. ilete hem yöri G_{16} b. s. i. ilete ṣaġ esen H_7 ilüñe iletesin göresin I_5 b. s. evüñe ilete e. J_{11} b. s. eviñe i. hemīn L_3 ol s. iline i. hemān.

[1295] D'de bu beyit yok | didüm-ki: A_3 didüm-kim B_9 G_{17} didim-ki E_2 dedim I_6 didüm | bir ... saña: B_9 E_2 G_{17} J_{12} ... suʾālim ... L_4 yā velliye'llāh saña | cevābın ... baña: A_4 E_2 vir cevābın yā ... B_9 ... ver ... F_{22} ver cevābın yā ... H_8 ... nebiyye'llāh ... J_{12} K_8 ... veliyyü'llāh ... L_4 bir suʾālim var cevābın vir b.

[1296] D'de bu beyit yok | ol: B_{10} bir | gördüm ... ḳoca: A_5 E_3 I_8 gördügim ḳoca G_{18} gördigim ḳoca K_9 g. ḳoca L_5 gördügüm ḳ. | kim ... bağludur: A_6 ... bağludı B_{10} ki zencīrle b. E_3 k. demür durur F_{23} k. demür bağluydı G_{18} demirle bağlu idi H_9 demür ile b. I ... demüre ... (derkenarda yazılmıştır) J_{13} L_5 k. demür bağlu durur.

F 101b J 43a — 1297 Di baña kim anuñ aḥvālı nite
I 67b — Geçdüm andan uġradum bir ʿavrata[1297]

A 136a G 25b — 1298 Kim selām virdüm selāmum almadı
Söylemedi baña naẓar ḳılmadı[1298]

1299 Geçdüm andan bir mīşeye irürem
Bir ḳoca arslanlar-ıla görürem[1299]

K 7a — 1300 Geçdüm andan bir yigide irmişem
Bir hezen götürmiş-idi görmişem[1300]

B 28b — 1301 Tā arınca çigni üstine ṭutar
Arıcaġaz birine daḫı atar[1301]

I 68a — 1302 Gitmez ü gelmez ṭurur bir arada
Görmedüm anı-ki bir adım ada[1302]

A 136b — 1303 Geçüp andan irmişem bir ḳuyuya
Bir gişi gördüm elin urmış ṣuya[1303]

[1297] D'de bu beyit yok | di baña: F_1 K_{10} L_6 didi b. G_{19} baña digil H_{10} didi b. | kim: E_4 G_{19} – | anuñ: B_{11} anıñ | nite: G_{19} H_{10} nice | geçdüm: B_{11} E_4 G_{19} geçdim | andan: E_4 – | uġradum: B_{11} E_4 uġradım | bir: A_8 F_1 G_{19} ol | geçdüm ... ʿavrata: H_{10} ne ḫiẓmet içün bağludur öylece.
H_{11}'de daha sonra şu beyit gelmektedir: geçdüm andan uġradum ben bir ʿavrata / gözleri ṣāfī fitne beñzer āfete.
[1298] D'de bu beyit yok | kim: H_{12} – | virdüm: B_{12} L_7 virdim E_5 verdi | selāmum: A_1 B_{12} E_5 selāmım H_{12} J_2 selāmumı K_{11} selāmı | söylemedi: A_2 söylemeyüp | ḳılmadı: E_5 ḳalmadı F_2 itmedi.
[1299] B ve D'de bu beyit yok | geçdüm: G_2 geçdim I_4 geçüp | andan: L_8 – | mīşeye: E_6 G_2 K_{12} L_8 meşeye | irürem: E_6 H_{13} irerim F_6 irdüm irürem G_2 irmişem I_4 J_3 L_8 irerem | arslanlar-ıla: A_4 ḫaẓan götermişdi E_6 G_2 H_{13} arṣlanlar-ıla J_3 aṣlanlar-ıla L_8 arslan bile | görürem: E_6 gördüm G_2 görmişem.
[1300] A ve D'de bu beyit yok | geçdüm: B_{13} G_3 geçdim I_6 geçüp | irmişem: B_{13} G_3 varmışam E_7 K_1 irürem L_9 irerem | hezen: B_{13} hezar E_7 hizen F_3 H_{14} hezeni G_3 K_1 mīzān J_4 ḥezan | götürmiş-idi: B_{13} J_4 götürmişdi E_7 çignine almış F_3 götürdi H_{14} götürmiş bunı L_9 çignine atmış | görmişem: E_7 K_1 L_9 görürem.
[1301] D'de bu beyit yok | E_8 ve L_{10}'de mısraların yeri değiştirilmiştir | tā ... ṭutar: A_5 t. irince ç. üstüne ṭ. B_1 t. irince ç. üzre dutar E_8 t. ebed ç. üstünde ṭ. F_4 t. aġrınca bir çigni ... G_4 yorulunca ç. üstünde ṭ. H_{15} aġrıyınca ç. ü. ṭ. J_5 t. ardınca ç. üstünde dutar K_2 ... çegni üstünde dutar L_{10} ... çegni ü. dutar | arıcaġaz ... atar: A_6 arduġı vaḳit yerine a. B_1 urduġı dem b. d. a. E_8 yorulduḳça bir yanına d. a. F_4 aġruduġı deb bir çignine a. G_4 yorulduġı dem gine yere a. H_{15} ol aġrıyınca öbür çignine a. I_9 a. bir yine yine a. J_5 yorulıncaḳ yine birine a. K_2 urduġı dem bir yire d. a. L_{10} ardıḳça ... aṭar.
[1302] D'de bu beyit yok | gitmez ... arada: A_7 g. gelmez ṭ. bu a. B_2 g. ü g. ṭ. arada E_9 g. gelmez dā'im ṭurur ... F_5 J_6 L_{11} g. gelmez durur b. a. G_5 g. vü gelmez ... H_{16} g. gelmez ... I_1 K_3 g. vü gelmez durur ... | görmedüm: B_2 G_5 L_{11} görmedim E_9 gördüm H_{16} görmedüm-ki | anı-ki: G_5 K_3 anı-kim H_{16} L_{11} anı | adım: E_9 adam K_3 adum | ada: A_8 B_2 G_5 ata L_{11} aṭa.
[1303] D'de bu beyit yok | geçüp: E_{10} G_6 geçdim F_7 gidüp H_{17} geçdüm | irmişem: I_3 J_7 uġradum | ḳuyuya: B_3 J_7 ḳuyıya K_4 ḳu[yu]ya | gördüm ... urmış: A_2 el urmış gördüm B_3 g. dürüşürdi G_6 gördüm-ki el urmuş H_{17} J_7 K_4 ... el ... I_4 g. el urmış-ıdı.

1304 Etini yir bir ḳoġacıḳ ṣu çıḳar
Ḥavża ḳoyar yine ḳuyuya aḳar[1304]

D 54b E 42a L 42a 1305 Geçdüm andan bir ite yolum irer
Ḳarnı içinde enikleri ürer[1305]

1306 Geçdüm andan daḫı bir dem yörürem
I 68b Bir muʿaẓẓam ulu ḳaṣra irürem[1306]

A 137a H 38b 1307 Açılur ḳapu içerü girürem
Yaralu başlu yigitler görürem[1307]

1308 Çıḳdum andan gördüm iki atlular
Yüzleri nūrlu ḳatı heybetlüler[1308]

1309 Geçdüm andan uġradum bir yigide
Bir yeşil levḥ öñine ḳomış dede[1309]

1310 İşine meşġūl olmış ol-daḫı
Diñle bu sözlerümi sen ey saḫī[1310]

[1304] D'de bu beyit yok | etini ... çıḳar: A_3 ... ḳova ṣ. çıḳarır B_4 zaḥmet-ile b. ḳoġa ṣ. çıḳarır E_{11} biñ cefā-y-ıla bir ḳoġa çeker F_8 saʿy idüben b. ḳoġa ṣ. ç. G_7 zaḥmet-ile b. ḳova ṣuyı çiker H_{18} nece dürlü zaḥmetle ṣu çeker I_5 e. y. tā bir ḳoġa ... J_8 e. yer b. ḳoġa ṣ. ç. K_5 anı çeker bir ... L_{13} biñ cefā bir ḳoġa ṣuyı çeker | ḥavża: E_{11} ḥavżı | ḳoyar: A_4 ḳor | yine: E_{11} yene L_{13} gine | ḳuyuya: K_5 ḳu[yu]ya | aḳar: A_4 aḳtarur.

[1305] G, H ve K'de bu beyit yok | geçdüm: B_5 D_1 E_1 geçdim F_9 gelüp | andan ... yolum: D_1 a. yolum bir ite E_1 L_1 a. b. kelbe y. F_9 yola andan bir ite | ḳarnı ... ürer: E_1 ḳ. i. آنكارى ürer F_9 itüñ ḳarnında e. ü. I_8 J_9 L_1 ... enükleri ...

[1306] geçdüm: B_6 F_{10} G_8 I_9 K_6 geçüp D_2 E_2 geçdim | daḫı: A_7 H_{19} J_{10} – | bir dem: H_{19} eyle deveye J_{10} b. demin | yörürem: A_7 D_2 E_2 G_8 I_9 L_2 sürerem H_{19} varuram J_{10} sürerem K_6 sürerüm | ulu ... irürem: A_7 görürem B_6 H_{19} ḳaṣr anda görürem D_2 ḳaṣr ü taḫta irerem E_2 J_{10} L_2 ... irerem G_8 ḳaṣra irdüm görürem I_1 u. ḳaṣır görürem K_6 ... irerüm.

[1307] D'de bu beyit yok | açılur: G_9 açılup | ḳapu içerü: A_1 ḳapusı i. F_{11} ḳapuda evler | girürem: F_{11} görürem G_9 girirem K_7 girürüm | yaralu: A_2 yazılu E_3 bir ulu I_3 yar | başlu: K_7 söyle | yaralu ... yigitler: F_{11} aña daḫı varup bir dem | görürem: G_9 görirem.

[1308] çıḳdum: B_8 D_3 G_{10} çıḳdım E_4 geçdim F_{12} çıḳdı L_4 geçdüm | andan: H_2 – | gördüm: K_8 görürem | iki: D_3 gelür | yüzleri: B_8 D_3 E_4 G_{10} I_5 J_{12} K_8 L_4 yüzi | nūrlu: B_8 nūrı E_4 nūr H_2 nūrlı I_5 J_{12} K_8 nūrlular | ḳatı: A_4 – D_3 hem-daḫı E_4 kendileri G_{10} gey ḳ. I_5 gey K_8 giy L_4 kendüler | yüzleri ... heybetlüler: F_{12} nūr içinde şöyle ġarḳ olmış bular.

[1309] geçdüm: D_4 geçdim | uġradum: B_9 D_4 uġradım E_5 irürem L_5 gördüm | yeşil: D_4 J_{13} yişil | öñine ḳomış: D_4 ṭutmış elde ey E_5 G_{11} öñüne ḳomuş H_3 var öñinde ey I_7 ö. ṭutmış J_{13} ö. dutmış.

[1310] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | sözlerümi: D_5 sözlerimi.

1311 Geçdüm andan daḫı uġradum saña
Nedür anlar sen nesin digil baña[1311]

1312 İtdi diñle sen-daḫı sözüm yigit
Evüñe var bucaġuñ ḥikāyet it[1312]

1313 Her ki senden bu sözi işideler
İşidicek gey taʿaccüb ideler[1313]

A 137b I 69a J 43b 1314 Döndi eydür ol aġaç kim irdüñüz
Ol demürlü ḳocayı kim gördüñüz[1314]

1315 Bir gözi yoḳdur anuñ bir gözi var
Ol-durur Deccāl-ı Aʿver ehl-i nār[1315]

D 55a K 7b 1316 Vaḳt-i āḫır olıcaḳ gerek çıḳa
Ḫalāyıḳuñ ekşeri aña baḳa[1316]

1317 Varıban[ı] ol laʿīne baḳalar
Yoldan azup dīni elden ḳoyalar[1317]

[1311] J_2 43b'de bu beyitin yeri değiştirilmiştir | geçdüm: B_{10} D_6 geçdim | daḫı uġradum: B_{10} uġradım daḫı D_6 L_6 d. uġradım F_{14} uġradum uşda H_4 d. uş geldüm I_8 uġradum daḫı | saña: A_7 size | nedür: B_{10} nedir E_6 ne | anlar ... digil: A_8 a. siz nesin eyit B_{10} F_{14} H_4 ... eyitgil D_6 a. s. kimsin d. E_6 dülü idi virgil G_{12} eydi virgil sen J_2 ... itgil K_{10} a. s. beni itgil L_6 a. idi virgil sen | baña: A_8 bize.

[1312] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | bucaġuñ: D_7 bucaġın.

[1313] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1314] döndi eydür: B_{11} didi ol-kim D_9 durdı ider F_{15} d. aydur G_{13} baña e. H_5 didi e. K_{11} d. andan eydür | ol: E_7 H_5 – I_1 şol | aġaç kim: E_7 aġaç H_5 kim aġaca J_1 aġaç-ıla | irdüñüz: B_{11} gördiñüz D_9 G_{13} irdiñiz F_{15} gördüñüz H_5 L_7 irdiñüz | demürlü: B_{11} E_7 F_{15} H_5 demürli G_{13} demirlü K_{11} demür levḥ L_7 demür | ḳocayı: D_9 E_7 G_{13} H_5 I_2 K_{11} ḳoca F_{15} ḳocaya | kim: A_2 – | gördüñüz: A_2 H_5 gördiñüz B_{11} şordıñız D_9 gördüñiz F_{15} irdüñüz G_{13} gördiñiz.

[1315] bir ... var: B_{12} b. g. var bir gözi yoḳ ey yār D_{10} b. g. yoḳ bir gözi işde v. E_8 L_8 yoġ-ıdı bir gözi anuñ biri v. F_{16} b. g. y. biri vardur H_6 ol Deccāl'dur hem daḫı gelse gerek | ol-durur ... nār: A_4 oldur ol Deccāl-ı ehl-i n. B_{12} o. Aʿverü'd-Deccāl e. n. D_{10} o. D. bed-fīʿāl e. n. E_8 o. Deccāl aʿver e. n. F_{16} oldur ol Deccāl melʿūn e. nārdur G_{14} oldur ol D. melʿūn e. n. H_6 ḥażret-i ʿİsā anı ursa gerek I_4 o. Deccāl olısar e. n. J_3 o. Deccāl olısar e. n. K_{12} oldur ol Deccāl melʿūn e. n. L_8 oldur ...

[1316] H'de bu beyit yok | vaḳt-i āḫır: A_5 B_{13} F_{17} I_5 āḫır vaḳt D_1 vaḳt-i uḫrā G_{15} J_4 K_1 āḫır vaḳit L_9 vaḳt āḫar | gerek: E_9 girek | ḫalāyıḳuñ ekşeri: A_6 ekşeri ḫalāyıḳuñ B_{13} G_{15} L_9 ḫalāyıḳıñ e. D_1 cümle ḫalḳın e. E_9 ḫalāyıḳ e. I_6 J_4 cümle ḫalḳuñ e. | baḳa: B_{13} J_4 aḳa.

[1317] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | varıbanı: D_2 varıban.

B 29a 1318 Geçüp ol ʿavrat-ki gördüñ dünyā ol
Aña uyan gişi varmaz ṭoġrı yol[1318]

A 138a 1319 Her kim anuñ görkine aldanısar
I 69b Düşüben ṭamu odına yanısar[1319]

E 42b 1320 Geçüp andan ol mīşeye irdüñüz
Bir ḳoca arslanlar-ıla gördüñüz[1320]

1321 Ḳardaşumuz Dāniyāldur ol-daḫı
Ol mīşe içinde olur iy aḫī[1321]

1322 Gice gündüz ol-durur anuñ işi
Diñle imdi ne direm saña gişi[1322]

L 42b 1323 Geçüp andan ol yigide irdüñüz
Hezeni götürmiş-idi gördüñüz[1323]

A 138b 1324 Gitmez ü gelmez bir arada durur
Gice gündüz anuñ işi ol-durur[1324]

[1318] H'de bu beyit yok | geçüp ... dünyā: A_7 ... gördiñ ... B_1 g. andan bir ʿavrat ki gördiñ D_3 ol ʿavrat bilesin dünyādur E_{10} g. o. ʿa. k. g. arına F_{18} gördüñ o. ʿa. k. hem dünyādur G_{16} ol ʿavrat-kim gördiñüz dünyādur I_7 g. o. ʿavrat-kim gördüñ dünyādur J_5 ... dünyādur K_2 geçdüñ ol ʿavrata kim gördüñ L_{10} g. o. ʿavrat gördün dünyā | ol: K_2 L_{10} – | aña: K_2 ol a. | gişi: I_8 – | varmaz: A_8 varamaz D_3 E_{10} G_{16} bulmaz | ṭoġrı: B_1 doġrı.

[1319] G ve H'de bu beyit yok | anuñ: B_2 E_{11} anıñ | görkine: B_2 eline D_4 işine E_{11} L_{11} sözine J_6 görküne K_3 mekrine | aldanısar: D_4 uyısar F_{19} aldanasız I_9 J_6 inanısar | düşüben: E_{11} L_{11} yarın ol | odına: J_6 dibinde | yanısar: F_{19} yanasız.

[1320] H'de bu beyit yok | geçüp: E_1 geçip F_{20} gidüp | ol: B_3 – D_5 I_2 J_7 bir | mīşeye: A_3 D_5 L_{12} meşeye B_3 mīşelere E_1 mīşe ki G_{17} K_4 meşe kim I_2 mīşe kim | irdüñüz: A_3 B_3 L_{12} irdiñüz D_5 G_{17} irdiñiz F_{20} erdüñüz | arslanlar-ıla: A_4 E_1 F_{20} arşlanlar ile D_5 aşlanlar ile J_7 aşlanlar K_4 aşlanlar eyle L_{12} arslanları | gördüñüz: A_4 L_{12} gördiñüz G_{17} gördiñiz.

[1321] H'de bu beyit yok | ḳardaşumuz: A_5 B_4 D_6 K_5 L_{13} ḳardaşımuz E_2 ḳardaşımız F_{21} ḳarındaşum G_{18} ḳarındaşım | Dāniyāldur: A_5 F_{21} Dāniyāl L_{13} Dāniyāldır | ol-daḫı: E_2 ol aḫī F_{21} oldur aḫī | ol: I_5 o | mīşe içinde: A_6 D_6 G_{18} K_5 L_{13} meşe i. B_4 mīşede | olur: B_4 olurlar | iy aḫī: A_6 B_4 D_6 E_2 G_{18} ey a. F_{21} J_8 L_{13} ol daḫı.

[1322] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1323] H ve K'de bu beyit yok | geçüp: E_3 geçip | ol: J_9 bir | yigide: E_3 L_1 yigidi kim F_{22} yigite | irdüñüz: A_7 irdiñüz B_5 geldiñüz D_8 irdiñiz E_3 gördüñüz F_{22} erdüñüz L_1 geldiñiz | geçüp ... irdüñüz: G_{19} ol mīşe kim çigni üstünde durur | hezeni ... gördüñüz: A_8 hizeni götürmişdi gördiñüz B_5 hezarı götürmişdi g. D_8 hizeni boynunda g. E_3 h. çigninden götürmüş g. F_{22} gitmez gelmez bir arada ṭurur G_{19} gitmez vü gelmez bir arada hem durur I_7 hizeni ... J_9 hezān götürmişdi anı g. L_1 ... gördiñüz.

[1324] G'de bu beyit yok | gitmez ... durur: A_1 g. ü g. durur bu arada B_6 g. ü g. ol-kim bir a. ṭurur D_9 g. gelmez b. a. ṭurur E_4 gidip gelmez ol arada ol ṭurur F_{23} gice gündüz anuñ işi ol-durur H_7 g. gelmez daḫı bir a. ṭurur I_8 g. vü gelmez b. a. ṭurur J_{10} gitmez gelmez ... K_6 g. ve gelmez b. a. ṭurur L_2 gidüp g. ol arada ol-durur | gice ... ol-durur: E_4 L_2 ... işi anuñ ... F_{23} – H_7 ... o durur.

F 102a G 26a I 70a

1325 Oldur ol-kim bir emāneti alur
İssine virmez boynında ḳalur[1325]

1326 Ḳıyāmete degin anı götürür
Ḥażrete ol yüzi ḳara yitürür[1326]

D 55b

1327 Emānete ḫıyānet iden ḥālı budur
Ṣoñ ucında hem-dem aḥvālı budur[1327]

1328 Emānet ṣaḳlayan bunda gişi
İssine vir de çekme teşvīşi[1328]

1329 Geçüp andan irdüñüz ol ḳuyuya
Ol gişi kim dürişi durur ṣuya[1329]

A 139a J 44a

1330 Zaḥmet-ile bir ḳoġacuḳ ṣu çıḳar
Ḳoyduġı dem yine ḳuyuya aḳar[1330]

1331 Gice gündüz ol-durur anuñ işi
I 70b Ne göre andan ḳatı zaḥmet gişi[1331]

1332 Ol-durur bu dünyānuñ ol begleri
Mālın alur aç ider yoḫsulları[1332]

[1325] oldur: A_3 ol-durur B_7 ol ol-durur J_{11} ol oldur L_3 oldır | ol-kim: B_7 J_{11} kim | bir: B_7 – | alur: B_7 ol alur F_1 aña | issine ... ḳalur: D_{10} E_5 J_{11} ... boynunda ... F_1 virürler kim hīç virmez issine G_1 i. v. anı kendinde ḳ. H_8 issisine v. de b. ḳ. L_3 i. v. vü boynında ḳ.

[1326] ḳıyāmete ... anı: D_{11} tā ḳıyāmete ... E_6 ḳıyāmet günine dek anı g. H_9 ol daḫı ḳıyāmete degin g. I_3 tā ḳıyāmet günine dek g. | götürür: K_8 getürür | ḥażrete ... yitürür: B_8 ... yitirür D_{11} ... yitü[rü]r E_6 ḥażreti yüzi ḳ. yetürür F_2 ḥ. yüzi ḳ. yetürür G_2 ḥ. yüz ḳarasını y. H_9 ḥażretine o. y. ḳ. varur J_{12} ... yetürür K_8 ḥ. o. yüz ḳarasın y. L_4 ḥ. yüzini ḳ. yetürür.

[1327] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | ucında: D_1 ucunda.

[1328] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1329] D'de bu beyit yok | geçüp: E_7 geçip | irdüñüz ... ḳuyuya: A_7 irdiñüz ... B_9 ol ḳuyuya irdiñüz E_7 irdiñüz bir ḳ. G_3 irdiñiz ... H_{10} bir ḳuyuya irdiñüz J_{13} irdüñ ... L_5 irdüniz bir ḳ. | kim: G_3 ki | dürişi durur: A_8 durırdı B_9 F_3 dürüşürdi E_7 düşerdi G_3 ṭurmış idi ṣu ḳoya H_{10} dürişür J_{13} dürüşür-idi K_9 durmış-ıdı L_5 dürişür idi | ṣuya: G_3 ṣu ḳoya.

[1330] G'de bu beyit yok | zaḥmet-ile: F_4 H_{11} zaḥmetle | ḳoġacuḳ: A_1 B_{10} F_4 H_{11} I_7 J_1 ḳoġa K_{10} ḳovaçıḳ D_3 E_8 ḳoġacıḳ | ṣu: J_1 ṣuyı | çıḳar: A_1 çıḳarur B_{10} D_3 çeker | ḳoyduġı ... aḳar: A_2 ḳ. d. ṭurmaz gider ḳuyuya B_{10} ḳ. d. ḥavża yine ḳuyuya a. E_8 gine durmaz ḳoyduġı yerden a. F_4 ḳ. d. قربده durmaz a. H_{11} ḳ. d. yine ol ḥavża a. I_8 ḳ. d. curunda ṭurmaz a. J_1 ḳ. d. ṣu yine durmaz a. K_{10} ḳonduġı d. ṣu yine durmaz a. L_6 yine durmaz ḳoyduġı yirden a.

[1331] gice: E_9 L_7 gece | gündüz: L_7 gündiz | ol-durur: F_5 K_{11} oldur | anuñ işi: B_{11} E_9 anıñ i. J_2 anu[ñ] i. L_7 işi anuñ | ne ... gişi: B_{11} görmeye andan ... D_4 andan artuḳ kim çeker z. g. E_9 n. gerek andan zaḥmet işi I_1 andan artuḳ ne göre z. g. J_2 n. g. zaḥmet daḫı andan g. K_{11} tā göre andan ḳatı ... L_7 n. gerek a. daḫı z. g.

[1332] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

1333 Oldur ol-kim nesnesi yoḳ kimsede
Var diyüben güc-ile alur dede[1333]

K 8a 1334 Bir gişi daḫı gelür andan alur
Kendünüñ zaḥmeti kendüye ḳalur[1334]

B 29b E 43a 1335 Birden alur birine daḫı virür
Kendü yine bayaġı müflis ḳalur[1335]

A 139b 1336 Vebālıdur kim yıġılur boynına
Giriser yarın cehennem ḳoynına[1336]

I 71a 1337 Geçüp andan ol ite kim irdüñüz
Enigi ḳarnında ürer gördüñüz[1337]

1338 Görgil ol-daḫı neye beñzer neye
Kim anı kendüzinden söyleye[1338]

1339 Muṣṭafā didi-ki bir zamān gele
Anda müfsidler āşikāre ola[1339]

[1333] D'de bu beyit yok | oldur: A_5 B_{12} G_5 L_8 ol-durur | ol-kim: B_{12} ol E_{10} L_8 kim | nesnesi ... kimsede: E_{10} ḥaḳḳı yoḳ bir k. H_{13} nesne kim senden alur J_3 ... kimse L_8 ... kimseden | var ... dede: B_{12} ... deyüben ... E_{10} varurdı g. alurdı ey d. G_5 v. deyen ... H_{13} durup anı güçle andan alur (bu mısra nüshada beyitlerin arasında yazılmıştır) I_3 varuban ġaṣb-ıla a. iy d. J_3 varubanı zülm-ile a. d. K_{12} vardı ... L_8 vardı g. alurdı ey d.

[1334] D'de bu beyit yok | gişi: E_{11} – | kendünüñ: B_{13} kendinüñ E_{11} kendiniñ K_1 kendüzüñ | kendüye: E_{11} daḫı kendiye G_6 kendüde | ḳalur: A_8 gelür.

[1335] A, D ve H'de bu beyit yok | birden ... virür: B_1 birisinden a. birisine v. E_1 b. birine d. verür F_8 birinden a. b. virür G_7 birinden ... I_6 b. daḫı birine v. | kendü: B_1 J_5 kendi F_8 kendüsine | yine: E_1 daḫı F_8 – G_7 J_5 K_2 gine | bayaġı: E_1 bayıġı | ḳalur: G_7 I_7 K_2 olur.

[1336] D'de bu beyit yok | vebālıdur: A_1 vebālı ṭurur B_2 günāhı-durur E_2 L_{11} vebālıdır H_{14} ol v. I_8 yazuġıdur J_6 nebālıdur K_3 vebāldur | kim: A_1 B_2 H_{14} – | yıġılur: A_1 yıḳılur I_8 daḳılur L_{11} yıġıldı | boynına: G_8 boynuna H_{14} boynında | giriser: E_2 giriserler F_9 gider H_{15} giriserdür | ḳoynına: A_2 ḳuyusına E_2 odına F_9 ḳapusına G_8 ḳoynuna H_{15} nārına.

[1337] A, G ve K'de bu beyit yok | geçüp: E_3 geçip | ol: J_7 bir | ite: H_{16} kelbe I_1 iti | irdüñüz: B_3 H_{16} irdiñüz D_6 L_{12} irdiñiz | enigi: D_6 enikleri E_3 anuñ F_{10} onları H_{16} I_2 enügi L_{12} ünügi | ürer: L_{12} ürür | gördüñüz: B_3 H_{16} gördiñüz D_6 gördüñiz L_{12} gördiñiz.

[1338] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1339] A'da bu beyit yok | Muṣṭafā: G_9 – | didi-ki: E_4 dedi-ki H_{17} eydür ki I_3 didi kim K_4 didi | anda müfsidler: B_4 E_4 G_9 H_{17} J_8 K_4 L_{13} müfsidler anda D_8 nice müfsid anda I_4 müfsid işler anda | āşikāre: D_8 E_4 āşikār G_9 pes āşikār K_4 eşekler L_{13} işikār.

L 43a

1340 Kim analar ḳızı kesbinden yiye
Ḳızlarını işledeler zināya[1340]

1341 Her kim[üñ] bunda ḳızı ḳalur olur
Ṭamuda ol çoḳ çoḳ ʿaẕāblar görür[1341]

1342 Vay aña kim dünyāya bil baġlaya
Āḫıretde durmaya ha aġlaya[1342]

D 56a H 39a

1343 Geçüp andan bir zamān kim gitdüñüz
Ḳaṣr cennetdür aña kim yitdüñüz[1343]

1344 Ḳapu açıldı içerü girdüñüz
yaralu başlu yigitler gördüñüz[1344]

1345 Ol gişiler bedeninde ḳan aḳar
Misk ʿanberler rāyıḥalar hem ḳoḳar[1345]

I 71b

1346 Bedr ġazāsında şehīd oldılar
Düşübeni ol ġazāda öldiler[1346]

[1340] A'da bu beyit yok | kim: D_9 ata | analar: B_5 D_9 ana E_5 H_{18} J_9 anaları | ḳızı kesbinden: B_5 ḳız kisbinden D_9 ḳara güninde E_5 ḳ. kisbinden G_{10} ḳızların kesbin J_9 kesbinden L_1 ḳızıkinden | yiye: B_5 K_5 yeye D_9 F_{12} yine | ḳızlarını: B_5 ḳızların F_{12} ḳızlarına | işledelder: D_9 işledür G_{10} başladalar | zināya: B_5 zinā bile D_9 zinā yine F_{12} çoḳ zinā.

[1341] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir | kimüñ: D_{10} kim.

[1342] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1343] geçüp: E_6 geçip | andan ... kim: B_6 a. kim bir zamān H_1 K_6 a. b. zamān | gitdüñüz: A_3 gitdiñiz B_6 H_1 L_2 gitdiñüz D_1 G_{11} gitdiñiz E_6 gitmedüñüz | ḳaṣr ... kim: A_4 ḳ. c. anda B_6 ḳ. c. ki ṣoñra D_1 ḳ. cennet idi aña E_6 ḳaṣra cennetdir ṣoñra F_{13} ḳaṣra c. anda H_1 ḳaṣr-ı cennet idi ṣoñra J_{10} ḳaṣr-ı c. ki ṣoñra K_6 ol yaralmışları kim L_2 ḳ. cennetdir ki aña | yitdüñüz: A_4 yitdiñüz B_6 H_1 yetdiñüz D_1 yitdüñiz E_6 yeriñüz F_{13} irdüñüz K_6 gördüñüz L_2 yetdüñiz | ḳaṣr ... yitdüñüz: G_{11} ḳapu açılup içerü girdiñiz.

[1344] A, G ve H'de bu beyit yok | ḳapu ... girdüñüz: B_7 L_3 ... girdiñüz D_2 ... girdiñiz I – K_7 ḳaṣr u cennetdür kim yitdüñüz | yaralu ... gördüñüz: B_7 y. başlı y. gördiñüz D_2 ol tāze yimişlerini g. E_7 ol ṭīb yemişlerden yidüñüz F_{14} ol şehīdler kim gördüñüz I_9 ol yara yimişleri kim gördüñüz J_{11} ol y. başluları-kim g. K_7 ḳapu açıldı g. L_3 o laṭīf yemişlerinden yedinüz.

D_3'de daha sonra şu beyit gelmektedir: yimişi yiyüp ṣuyunı içdiñiz / bir zamān anda müferraḥ geçdiñiz.

[1345] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1346] E ve L'de bu beyit yok | Bedr ... oldılar: A_5 B_8 D_5 G_{12} J_{12} Bedir ... H_2 B. ġazāsı güninde öldiler K_8 Beder ... | düşübeni ... öldiler: A_6 B_8 K_8 ol ġazāvatda düşüben ö. F_{15} ol ġazāvatda düşüp ḳaldılar G_{12} ol ġazā öñünde düşüp ö. H_2 anuñ içün mertebeye irdiler I_2 düşübenüñ ... J_{12} düşüben ...

1347 Anuñ-ıçun mertebeye irdiler
Bī-ḥisāb cennet içine girdiler[1347]

1348 Ol ḳapuda uġraduġuñ atlular
Gördüñ anı gey ʿazīm heybetlüler[1348]

A 140a J 44b 1349 Atlularuñ Cebrāʾīl idi biri
Biri daḫı Mīkāʾīl idi giri[1349]

1350 Ol yigide kim yoluñ ṣoñra yiter
Bir yeşil levḥ gördüñ öñinde ṭutar[1350]

1351 Ben-idüm ol yol ṣalıḳ virdüm saña
I 72a Geçdüñ andan yine uġraduñ baña[1351]

E 43b K 8b 1352 Ben Ebū'l-ʿAbbāsam ol Ḫıżır nebī
Ḳalmışa meded irişdüren ebī[1352]

D 56b 1353 Çün işitdüm bunı yüzüm ururam
Etegine yapışuram ṭururam[1353]

[1347] B, E ve L'de bu beyit yok | mertebeye: D_6 ol m. | anuñ-ıçun ... irdiler: H_3 ol ġazāda ölen şehīdler-dürür | bī-ḥisāb: H_3 bilā ḥisāb | içine: A_8 H_3 içre | girdiler: H_3 girür | bī-ḥisāb ... girdiler: F_{16} ol ġazāvatda ölüben ḳaldılar.
D_7'de daha sonra şu beyit gelmektedir: çıḳdın andan yola düşüp gitdiñiz / varıban bir adaya yitdiñiz.
[1348] A, B, D, F, G, H, I, J ve K'de bu beyit yok | ḳapuda: E_8 ḳapudan | uġraduġuñ: E_8 uġraduñ L_4 uġradıġuñ | atlular: E_8 atlulara | gördüñ: L_4 gördin | gey: E_8 kim | heybetlüler: E_8 heybetlülere.
[1349] B ve D'de bu beyit yok | atlularuñ ... biri: A_1 atlularıñ Cebrāʾīldi b. E_9 Cebrāʾīl idi hem anların biri F_{17} a. Cebrāʾīldür b. G_{14} a. biri Cebrāʾīl idi H_4 atlular ki Cebrāʾīl i. b. J_1 atluları gördün anlar cennete siz K_{10} ... Cebrāʾīldi ... L_5 Cebrāʾīldi anlarıñ ol b. | biri: E_9 L_5 bir G_{14} birisi | Mīkāʾīl ... giri: A_2 M. idi E_9 hem M. biri F_{17} Mīkāʾildür g. G_{14} hem M. idi I_6 Cebrāʾīl-idi g. K_{10} Mīkāʾīldi g. L_5 Mīkāʾīldir hem g. | biri ... giri: J_1 eyle bilesin ġaflet itmeyesiz.
[1350] A ve J'de bu beyit yok | ol ... kim: D_8 o. gişi k. E_{10} ol-mı y. k. I_7 o. yigit-kim K_{11} ... yigit-de ... | yoluñ ... yiter: B_9 ... irer D_8 ṣoñra yalıñız yeter E_{10} ... عَيَارْ G_{15} ṣoñra irdiñiz H_5 ... irür I_7 yoluñuz ... K_{11} ... biter L_6 yolıñ ş. biter | yeşil: D_8 yişil | levḥ: E_{10} – | gördüñ ... ṭutar: B_9 öñinde gördüñ dutar D_8 öñine ḳoymış baḳar E_{10} öñünde gördüñ ṭ. F_{18} öñine gördüñ dutar G_{15} kim elinde gördiñiz H_5 görürem ö. ṭurur K_{11} dutar. L_6 öñinde gördin ṭ.
[1351] J'de bu beyit yok | ben-idüm ... saña: B_{10} ben-idim ol-kim ṣ. virdim s. D_9 n'idem yoluñ ṣ. virdi s. E_{11} bendüm yoluñ ḫabarın ver s. F_{19} b. ol-kim yolı didüm s. G_{16} b. o. ṣalı v. s. H_6 b. yol ṣalı v. s. I_9 b. o. y. ṣalı v. s. K_{12} yatdum ol ... L_7 Ḫıżır nebīdür yolun ḫabar viren s. | geçdüñ: B_{10} geçdiñ D_9 E_{11} G_{16} L_7 geçdin | andan yine: A_4 yine G_{16} andan-ṣoñra H_6 andan I_1 a. girü | uġraduñ: A_4 u. sen B_{10} D_9 E_{11} G_{16} uġradıñ H_6 uġrayu geldüñ L_7 uġradın.
[1352] J'de bu beyit yok | ben ... nebī: B_{11} ... ʿAbbāsım ... D_{10} b. Ebū'l-Ḳāsımam ol ... E_1 Ebū'l-ʿAbbās benem Ḫ. n. F_{20} b. Ebū ʿAbbāsam ... G_{17} bilmiş ol kim benem ol Ḫażru n. H_7 benem ol Ḫıżır El-İlyās en-nebī K_1 b. Ebū'l-Ġiyāsam o. Ḫışīr n. L_8 ol Ebū'l-ʿAbbās benüm Ḫ. n. | ḳalmışa ... ebī: A_6 ḳ. imdāda irişen ebī B_{11} ḳ. m. eyleyen ey e. D_{11} ḳalmışlara m. irişdiren ġanī E_1 ḳılmış imdād irişen ey elemī F_{20} I_3 ḳ. m. irişen iy e. G_{17} ... ey aḫī H_7 ḳ. m. irişen ey e. K_1 ... irişen ebī ebī L_8 ... irişeñ ey e.
[1353] J'de bu beyit yok | işitdüm: B_{12} E_2 G_{18} eşitdüm D_1 L_9 işitdim | bunı: D_1 buna E_2 L_9 anı H_8 bu I_4 el | yüzüm: I_4 yüzüme | ururam: A_7 ururum E_2 urdum L_9 vururam | yapışuram: A_8 yapışurum B_{12} D_1 G_{18} yapışuban H_8 yapışup | ṭururam: A_8 ṭururum B_{12} L_9 dururam H_8 yalvaruram.

A 140b

1354 Eydürem aña ki ol tañrı ḥaḳı
Kim ḳamu ʿālem fānīdür ol bāḳī[1354]

B 30a G 26b

1355 Şol duʿā kim gice oḳuduñ bańa
Ögredi vir ḥācetüm budur saña[1355]

F 102b I 72b

1356 Döndi eydür anı oḳuyan gişi
Geñez olur dünyāda müşkil işi[1356]

1357 Ādem Allāh emrine oldı ʿāṣī
Oḳuyıcaḳ ḳabūl oldı duʿāsı[1357]

A 141a L 43b

1358 Nūḥ oḳudı duʿāsı ḳabūl olur
Ṣu yüzinde gemisi necāt bulur[1358]

1359 Oḳuyıcaḳ anı İbrāhīm Ḫalīl
Nemrūd odın gülzār eyledi celīl[1359]

1360 Oḳuyıcaḳ İsmāʿīl daḫı anı
I 73a Ḳoçı ḳurbān viribidi ol ġanī[1360]

[1354] J'de bu beyit yok | eydürem ... ḥaḳı: A_1 e. a. kim o. t. ḥaḳḳı B_{13} eyitdüm a. ol t. ḥaḳḳı D_2 iderem a. k. ey tañrı ḥ. E_3 eydir ki ol t. ḥaḳḳı F_{22} eydürem-ki a. ol ... G_{19} eyderem a. kim o. t. ḥaḳḳı H_9 iderem-ki a. ol zū'l-celāl ḥaḳḳı K_3 eydürem ki ol t. ḥaḳḳı L_{10} eydürem-ki imdi o. t. ḥaḳḳı | kim: D_2 G_{19} – | ʿālem: G_{19} H_9 ʿālemler | fānīdür: A_2 E_3 L_{10} fānīdir B_{13} fenādır F_{22} G_{19} H_9 K_3 fenādur I_6 fānī | ol: D_2 I_7 oldur.

[1355] J'de bu beyit yok | kim: D_3 – | gice oḳuduñ: A_3 H_{10} g. oḳıduñ B_1 g. oḳıdıñ F_{23} oḳuduñ gice L_{11} oḳudın | bańa: A_3 yańa | ögredi vir: A_4 ögredü v. E_4 ö. bir | ḥācetüm: B_1 D_3 E_4 G_1 L_{11} ḥācetim | budur: A_4 D_3 E_4 I_9 K_4 oldur L_{11} oldır.

[1356] J'de bu beyit yok | döndi: H_{11} didi | eydür: D_4 ider E_5 eydir F_1 aydur | anı: E_5 ey | oḳuyan: D_4 ögreden L_{12} oḳıyan | geñez: B_2 G_2 āsān D_4 güzel H_{11} ḳolay L_{12} geñiz | dünyāda: E_5 dīnde G_2 aña hep | müşkil: D_4 anıñ H_{11} düşvār K_5 her.

[1357] J'de bu beyit yok | Allāh ... ʿāṣī: A_7 ʿaleyhi's-selām cümlenüñ atası D_5 ... emriyle ... L_{13} ʿaleyhi's-selāmdan ẕelle ṣādır | oḳuyıcaḳ ... duʿāsı: A_8 K_6 ḳabūl oldı oḳuyucaḳ tevbesi B_3 çün oḳudı ḳabūl ... D_5 E_6 I_4 ... tevbesi F_2 G_3 ḳabūl oldı oḳuyıcaḳ d. L_{13} oldı oḳıyıcaḳ ḳabūl oldı duʿāsı (L nüshasında bu mısra altında şu açıklama yazılmıştır "yaʿnī nuṣret ve ḳaçan bulmaḳ dimek").

[1358] J'de bu beyit yok | ḳabūl olur: B_4 F_3 H_{13} I_5 K_7 maḳbūl o. E_7 L_1 oldı ḳabūl | yüzinde: E_7 L_1 yüzi G_4 K_7 yüzünde I_6 yüzinden | gemisi: D_6 gemide E_7 gemisine I_6 gemüsi L_1 hem gemisine | necāt bulur: E_7 L_1 oldı yol F_3 necā b.

[1359] G ve J'de bu beyit yok | oḳuyıcaḳ: A_3 oḳuyucaḳ B_5 çün oḳudı | anı: F_4 – | Nemrūd: L_2 Nemrūdun | odın: F_4 K_8 odı | gülzār: A_4 I_8 K_8 geñez E_8 aña geñez L_2 geñiz | eyledi celīl: E_8 ider ḫalīl L_2 eyler ol c. | Nemrūd ... celīl: H_{14} ḳoçı ḳurbān itdi aña ol celīl.

[1360] G, H, J ve K'de bu beyit yok | oḳuyıcaḳ ... anı: A_5 oḳuyucaḳ daḫı İ. a. B_6 çün İ. oḳudı d. a. E_9 ... anı daḫı F_5 o. daḫı İ. a. L_3 oḳıyıcaḳ dem İ. ... | ḳoçı ḳurbān: E_9 ḳoç ḳurbānı L_3 ḳ. ḳurbanı | viribidi: B_6 D_8 L_3 virbidi E_9 verdi |ol ġanī: D_8 yüce ġ. E_9 o. saḫī.

1361 Yaʿḳūb oḳur dirilür oġlanları
İtürüp bulur Yūsufı dīn arı[1361]

1362 Yūsuf oḳur Mışra hem sulṭān olur
Zelīḫa oḳur Yūsuf aña cān olur[1362]

1363 İdrīs oḳur dirilür ölü iken
Cennet içre ḥaḳ aña virür mekān[1363]

D 57a E 44a 1364 Eyyūp oḳur ḥāceti olur revā
Allāh anuñ derdine virür devā[1364]

1365 Yūnus oḳur balıḳ içinde anı
Ḫalāṣ eyler ol kerem issi ġanī[1365]

A 141b I 73b 1366 Mūsā oḳur anı Firʿavnı helāk
Eyledi deñiz içinde ol melek[1366]

K 9a 1367 ʿİsā oḳudı çalap refʿ eyledi
Kāfirüñ şiddetlerin defʿ eyledi[1367]

[1361] G, H ve J'de bu beyit yok | dirilür oġlanları: A_7 E_{10} F_6 I_2 L_4 anı Yūsufı bulur B_7 Yūsufını bulur K_9 Yūsufı bulur | itürüp ... arı: A_8 B_7 Yūsuf oḳur Mışra pādişāh olur E_{10} F_6 L_4 Yūsuf oḳur Mışra sulṭān olur I_3 Yūsuf oḳur Mışırda sulṭān olur K_9 Yūsuf oḳur Mışrı sulṭān olur.

[1362] bu beyit sadece D nüshasında geçmektedir.

[1363] A, G, H ve J'de bu beyit yok | D_3'de beytin yeri değiştirilmiştir | dirilür: B_8 diri | ölü iken: B_8 yörür-iken E_{11} olur revā F_7 iken | içre: B_8 E_{11} F_7 I_5 L_5 içinde | ḥaḳ: B_8 E_{11} F_7 I_5 K_{10} L_5 – | aña virür: E_{11} a. verdi F_7 virür aña I_5 L_5 a. virdi.

[1364] A, G ve J'de bu beyit yok | oḳur: E_1 oḳudı | olur revā: F_8 revā olur | Allāh anuñ: D_1 ḥaḳ teʿālā H_{15} tañrı a. | virür devā: B_9 olur d. D_1 E_1 I_7 L_6 virdi d. F_8 devā virür H_{15} ḳılur d.

[1365] A, F, G ve J'de bu beyit yok | Yūnus oḳur: L_7 yūnıs | balıḳ ... anı: B_{10} K_{12} ol kerem issi ġanī D_2 L_7 b. ḳarnında a. H_{16} ṭarlıḳ içinden a. I_8 ḥūt ḳarnından a. | eyler: H_{16} etdi L_7 itdi | ol ... ġanī: B_{10} ṭarlıḳ içinden anı E_2 kerem ... K_{12} ṭarlıḳ içinde anı.

[1366] G ve J'de bu beyit yok | oḳur ... helāk: A_1 o. itdi F. h. B_{11} o. Firʿavnı h. D_4 oḳurdı çıḳar Ṭūr ṭaġına E_3 o. Firʿavnı olur h. F_9 o. ḳılur F. h. H_{17} o. Firʿavnı ider h. L_8 oḳudı a. Firʿavn h. | eyledi ... melek: B_{11} e. Allāh deñize anı ġarḳ D_4 ḥaḳ çalapdan ün gelür ḳulaġına E_3 L_8 ... melik H_{17} işidürsiñ deñiz içre bir m. I_2 e. d. i. oldı ḫāk.

$D_{5–9}$'da daha sonra şu Arapça dua yazılmıştır: D_5 bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmi D_6 el-ḥamdu li'llāhi ʿalā't-tevfīḳ bi-ʿadedi ʿaddāt ve estaġfirü'llāh D_7 min külli taḳṣīr bi-ʿadedi ʿaddāt sübḥāne'llāhi D_8 ve bi-ḥamdihi sübḥāne'llāhi'l-ʿaẓīmi ve bi-ḥamdihi ve estaġfirü'llāha D_9 ve lā ḥavle ve lā ḳuvvete illā bi'llāhi'l-ʿaliyyü'l-ʿaẓīmi.

[1367] D ve G'de bu beyit yok | oḳudı: B_{12} oḳurdı I_3 oḳur J_2 oḳuyucaḳ | çalap: E_4 L_9 göge H_{18} ç. göge J_2 – K_1 ḥabīb | refʿ eyledi: A_3 refiʿ e. I_3 r. e. anı J_2 rūḥ eyledi K_1 defʿ e. | kāfirüñ: B_{12} E_4 kāfiriñ L_9 kāfirün | şiddetlerin ... eyledi: A_4 شديلرين defiʿ e. B_{12} şiddetiñ ol d. e. E_4 şiddetini ... H_{18} şerrini d. e. I_4 defʿ eyledi şüdde seni J_2 şiddetini defiʿ e. L_9 biñ şiddesiñ d. e.

H 39b

1368 Muṣṭafā çün oḳudı manṣūr olur
Yehūdīler leşkeri maḳhūr olur[1368]

B 30b

1369 Ben oḳudum āb u ḥayāt buluram
Diri ḳıyāmete degin ḳaluram[1369]

A 142a
I 76a

1370 Gice gündüz ẕikr ü ṭāʿat iderem
Ol Muḥammed ümmetine adaram[1370]

1371 Sen daḫı oḳu ilüñe varasın
Evüñi oġlanlaruñı göresin[1371]

L 43b

1372 Döne döne baña ögretdi anı
Tīz oḳudum geñez eyledi ġanī[1372]

1373 Benüm-ile size çoḳ selām ider
Urdı bulut üstine aldı gider[1373]

A 142b

1374 Bindüm anuñ arḳasına yā imām
Düpdüz-idi seküye beñzer tamām[1374]

[1368] D'de bu beyit yok | çün oḳudı: A_5 oḳudı çün B_{13} oḳur anı E_5 L_{10} oḳudı hem H_1 I_5 oḳudı kim J_3 oḳudı K_2 ç. oḳur | manṣūr olur: H_1 m. ola | leşkeri: E_5 L_{10} āşikāre | maḳhūr olur: H_1 m. ola.

[1369] D'de bu beyit yok | oḳudum: F_{12} oḳuyup H_2 oḳuram | āb u ḥayāt: A_7 ā. u ḥayvān H_2 ā. ḥayāt I_7 āb-ı ḥayvān K_3 anı ḥayāt L_{11} ... ḥayātı | buluram: F_{12} bulmışam | diri ... degin: B_1 d. ben ḳıyāmete dek E_6 G_6 H_2 L_{11} devr-i ḳ. d. F_{12} J_4 ḳıyāmete degin diri | ḳaluram: F_{12} ḳalmışam.

[1370] D'de bu beyit yok | I nüshasında bu yaprak ile bundan sonra gelen yaprakların yerleri karışık bir şekilde dizilmiştir | gice: E_7 gece | ẕikr ü ṭāʿat: A_1 G_7 J_5 ẕikr-i ṭ. E_7 L_{12} ẕikir ṭ. F_{13} H_3 z. tesbīḥ K_4 ẕikr ṭ. | iderem: E_7 L_{12} işlerem | ol ... ümmetine: E_7 L_{12} ümmet-i Muḥammede G_7 Muḥammed ü. H_3 ... ümmetini | adaram: A_2 iderem E_7 L_{12} baġışlaram G_7 ada iderem H_3 araram.

[1371] D'de bu beyit yok | daḫı: B_3 de | oḳu: B_3 o. ki E_8 J_6 L_{13} oḳı | ilüñe: E_8 L_{13} eliñe F_{14} elüñe H_4 J_6 eviñe | varasın: E_8 I_2 iresin L_{13} iresiñ | evüñi: B_3 ol E_8 G_8 H_4 eviñi I_3 evüñ K_5 iki L_{13} evini | oġlanlaruñı: A_4 oġlancıḳlarını B_3 oġlancıḳlarıñ G_8 H_4 oġlanlarıñı I_3 oġlancuḳlaruñı K_5 oġlancıḳlaruñ L_{13} oġlanlarını | evüñi oġlanlaruñı: J_6 oġlancuḳlaruñ yüzüni | göresin: B_3 yüzin g. H_4 bu kez g. L_{13} göresiñ.

[1372] D'de bu beyit yok | oḳudum: A_6 oḳıdum B_4 oḳudım I_5 oḳuram | geñez: B_4 āsān E_9 L_1 geñiz H_5 ḳolay | eyledi ġanī: E_9 H_5 itdi ol ġ.

[1373] D'de bu beyit yok | benüm-ile: E_{10} raʿda G_{10} benim-ile L_2 raʿdı | size ... selām: B_5 ol size s. G_{10} çoḳ selām size J_8 çoḳ s. K_7 çoḳ selām size L_2 s.z ... | urdı ... aldı:A_8 ... beni B_5 u. bulud ... E_{10} örtdi buluṭ üstüni a. G_{10} u. buluṭ üstüne H_6 aldı beni bulut üstine J_8 u. bulud üstüne beni K_7 u. yoldaşa alur.

[1374] D'de bu beyit yok | H_7'de mısraların yeri değiştirilmiştir | bindüm: B_6 E_{11} G_{11} bindim | anuñ ... imām: H_7 aña raḥat itdüm y. i. | düpdüz-idi: B_6 düpdüz E_{11} düpdüzdi J_9 düpdüz-üdi L_3 dümdüz idi | seküye: B_6 G_{11} J_9 süñüye E_{11} yere F_{17} sekiye | beñzer: E_{11} beñzerdi | tamām: B_6 hemān.

E 44b I 76b

1375 Bir zamān havā yüzinde yörürem
Kendüzüm evüm ṭamında görürem[1375]

1376 Bu benüm başuma gelen dünyāda
Kimsenüñ başına gelmedi dede[1376]

D 57b

1377 Anı kim gördüm kimesne görmedi
İrdügüm yirlere kimse irmedi[1377]

A 143a

1378 Bu benüm ḳıṣṣam gerek destān ola
Söylene ḳıyāmete degin ḳala[1378]

J 45a K 9b

1379 Enṣārī ile evinde ol gice
Söyledi n'oldı ise ḫālı nice[1379]

1380 Bildiler kim Temīm-i Dārī imiş
Ol Muḥammed Muṣṭafā yārı imiş[1380]

[1375] H_9'da bu beyit ile bundan sonraki beytin yerleri değiştirilmiştir | yüzinde: E_1 J_{10} K_9 yüzünde G_{12} yüzünden | yörürem: A_3 yörürüm | bir ... yörürem: H_9 bindum bulut arḳasına yā imām | kendüzüm: A_4 kendüm B_7 kendüzim D_{10} K_9 kendüzümi G_{12} kendümi | evüm: B_7 G_{12} L_4 evim D_{10} ev E_1 oda | ṭamında: F_{18} yanında G_{12} içinde J_{10} damında | görürem: A_4 görürüm | kendüzüm ... görürem: H_9 ol sāᶜat evime geldüm ey hümām.
$L_{5\text{-}6}$'da daha sonra şu iki beyit gelmektedir: yaᶜnī bulut beni bir anda getürüp / daḫı Medīne şehrine bıraḳup ... işde buraya beyān ḳıṣṣa / maᶜlūm oldı her ne görildise.

[1376] benüm: B_8 D_{11} E_2 G_{13} benim | başuma: A_5 B_8 D_{11} E_2 G_{13} K_{10} L_7 başıma | kimsenüñ: B_8 E_2 kimseniñ | gelmedi: B_8 G_{13} gelmesün H_8 gelmez | dede: A_6 K_{10} iy d. D_{11} E_2 L_7 ey d.

[1377] I'da bu beyit yok | anı ... görmedi: A_7 anu k. g. kimsene g. B_9 F_{20} ... kimsene ... D_1 her ne-kim gördümse kimse g. E_3 a. k. ben gördüm g. H_{10} benüm gördügümi kimse g. J_{12} a. ki ben gördüm kimse g. K_{11} ... kimse ... L_8 a. ki ben gördüm kimse g. | irdügüm ... irmedi: A_8 irdigüm yire k. i. B_9 irdügim yere ādemī i. D_1 K_{11} ... yire ... E_3 i. yerlere ādemī i. F_{20} i. yere kimsene i. G_{14} benim irdigime k. i. H_{10} ... yerlere ... J_{12} irdügüme kimsene i. L_8 i. yire ādemī i.

[1378] benüm: B_{10} E_4 G_{15} benim | ḳıṣṣam gerek: A_1 başıma gelen ḫalāyıḳa D_2 uzun ḳıṣṣam G_{15} ḳ. ki K_{12} ḳıṣṣa g. | destān: F_{21} H_{11} I_5 dāstān K_{12} dāsitān | söylene: E_4 söyle[ye]ler H_{11} – | ḳıyāmete: E_4 devr-i ḳıyāmet L_9 devr-i ḳıyāmete | ḳala: H_{11} dillerde ḳ.

[1379] E ve L'de bu beyit yok | enṣārī ... evinde: A_3 enṣārīler ḳaldı anda B_{11} e. i. ḳaldı anda D_3 enṣār-ile evünde F_{22} enṣārīle ne ḳılduġın G_{16} enṣārīle ḳaldı anda H_{12} enṣārīlerüñ evünde J_1 enṣārī evinde oldı K_1 enṣārīlen ḳaldı anda | ol: K_1 üç | söyledi ... nice: A_4 G_{16} K_1 s. ne oldıysa ḥ. n. D_3 s. aḥvālını oldı ḫoca F_{22} bildiler ol Temīm-i Dārī imiş H_{12} s. ḫālını ne ise n. I_8 J_1 s. oldıysa ḥ. n.

[1380] J'de bu ebyit yok | bildiler ... imiş: A_5 ... Temmim ... B_{12} b. Temmim D. ol i. D_4 L_{10} ... Temīm ... E_5 b. k. anı Temim Dārīmiş F_{23} ol Muḥammed Muṣṭafā yārı imiş G_{17} bildi-kim anı Temīmü'd-Dārī i. I_9 ... Dārīmiş K_2 b. cümle T. Dārīmiş | ol ... imiş: A_6 ... Muṣṭafānuñ ... B_{12} ... Muṣṭafāya yār i. E_5 K_2 ... yārımış F I –.

F 103a

1381 Ṣaḥābeler cümle aña üşdiler
Bir birin ḳoca ḳoca görişdiler[1381]

A 143b B 31a

1382 Evin oġlancuḳların cümle alur
Ṭoġrı Temīm kendü evine gelür[1382]

1383 Her ki bir ṭarlıġa düşe ṣabr ide
Allāh anuñ ʿāḳıbetin ḫayr ide[1383]

G 27a L 44b

1384 Ṣabr-ile irdi irenler devlete
Manṣıba vu māla mülke niʿmete[1384]

H 40a

1385 Ṣabr idenüñ müşkil işleri biter
Ṣabr-ile her gişi maḳṣūda yiter[1385]

1386 Ṣabr iden ḳullarını sever ġafūr
Ṣabr idenüñ ola menzilgāhı nūr[1386]

A 144a

1387 Bir daḫı hem meskenet kim iḫtiyār
Ḳılur ise devlet ola aña yār[1387]

[1381] I ve J'de bu beyit yok | ṣaḥābeler cümle: F_1 cümle aṣḥāblar H_{14} aṣḥāblar c. | aña üşdiler: D_5 örü durdılar F_1 anı işitdiler H_{14} örü ṭurdılar L_{11} anuñ başına ü. | bir ... görişdiler: A_8 birbiriyle egiliben g. B_{13} birbiriyle egiliben görüşdiler D_5 görüşüp Temime ḳarşu vardılar E_6 ... görüşdiler F_1 bir bir el alup g. G_{18} birbiriyle gine görüşdiler H_{14} b. yeglediler gördiler K_3 birbiri ile ایکلدن g.
D_6'da daha sonra şu beyit gelmektedir: el öpüp birbiriyle görüşdiler / esenleşüp ḫālların ṣoruşdılar.

[1382] I ve J'de bu beyit yok | evin ... alur: A_1 ... oġlancıḳlaruñ ... B_1 ʿavrat-ıla oġlancıḳlarını a. D_7 ehlin oġlancıḳların c. a. E_7 L_{12} hem oġlanlarını ol-dem a. F_2 e. o. gerü a. G_{19} evini oġlancıḳların a. H_{15} ... bulur K_4 evini oġlancıḳları bilen a. | ṭoġrı: B_1 doġrı H_{15} ṭurdı | Temīm: A_2 Temmim B_1 D_7 Temim H_{15} Temīm-i Dārī | kendü: A_1 B_1 D_7 E_7 G_{19} H_{15} K_4 kendi | ṭoġrı ... kendü: L_{12} ʿavratı ile ṭoġrı.

[1383] A, B, F, G, I, J ve K'de bu beyit yok | her ki: D_8 H_{16} h. kim L_{13} kim ki | ṭarlıġa: E_8 bir darlıġa H_{16} bir ṭ. | düşe: D_8 düşüp-de H_{16} düşer | ide: H_{16} ider | Allāh anuñ: D_8 ḫaḳ teʿālā | ʿāḳıbetin: E_8 mekrini H_{16} ḫatmini L_{13} darlıġını | ḫayr ide: E_8 cebr i. H_{16} ḫ. ider L_{13} geniş i.

[1384] E, I ve J'de bu beyit yok | ṣabr-ile: A_3 ṣabır ile F_3 ṣabırla | irdi: F_3 G_1 irer K_5 irdiler | irenler: B_2 erenler | devlete: G_1 murāda | manṣıba ... niʿmete: A_4 m. māla milke n. B_2 manṣūbe māla milke n. D_9 ... mülk ü n. G_1 manṣūbe vü m. milke devlete H_{17} manṣūbe vü ... L_1 naṣīb-ile māl ı mülk devlet n.

[1385] F, I ve J'de bu beyit yok | B_4 ve H_1'de bu beyit ile bundan sonraki beytin yerleri değiştirilmiştir | ṣabr idenüñ: A_5 G_2 ṣabır i. B_4 ṣ. ideniñ E_9 ṣabırla anuñ | müşkil: D_{10} K_6 müşkül | biter: K_6 bete | ṣabr-ile ... yiter: A_6 ṣabır ile ... irer B_4 maḳṣūdına gişi ṣabr-ile y. D_{10} ṣ. bir gişi maḳṣūd y. E_9 ṣabırla bir gişi ... G_2 H_1 K_6 ... yite L_2 ṣ. bir g. maḳṣūdına y.

[1386] D, I ve J'de bu beyit yok | B_3 ve H_{18}'de bu beyit ile bundan önceki beytin yerleri değiştirilmiştir | H_{18}'de mısraların yeri değiştirilmiştir | ṣabr iden: A_7 ṣabır i. | ḳullarını: F_4 H_{18} ḳulları | sever ġafūr: A_7 mevlā sever B_3 K_7 s. ṣabūr F_4 ḫaḳ sever G_3 tañrı sever | ṣabr ... nūr: A_8 ṣabır i. menzili olur münevver B_3 ṣ. ideniñ o. menzili n. E_{10} ... menzilgāh ... F_4 ṣ. idenler o. menzili n. G_3 ṣabır i. menzili ola ḳuṣūr K_7 ... menziliñe yol.

[1387] D, E, F, G, I, J ve L'de bu beyit yok | daḫı: K_8 – | hem: B_5 H_2 K_8 – | meskenet: B_5 miskinātı H_2 K_8 meskeni | kim: B_5 – H_2 ki K_8 kim-ki | iḫtiyār: H_2 ḳıl i. K_8 ide i. | ḳılur ise: B_5 K_8 ḳılursa | devlet ... yār: B_5 d. aña ola y. H_2 d. aña baḫtıyār K_8 aña devlet ola y.

1388 ʿUcb u tekebbürlik eyleyen ẕelīl
I 74a Yirini ṭamuda eyler ol celīl[1388]

1389 Aña yaraşur tekebbürlik aña
Ne-kim oldı olısar öñden ṣoña[1389]

D 58a E 45a 1390 Cümlesini ol muṣavver eyledi
Ādemīler yoġ-iken var eyledi[1390]

A 144b 1391 Sen tekebbürligi göñlüñden götür
Muṣṭafāya ṣalavātı çoḳ getür[1391]

K 10a 1392 Cümlemüzüñ aṣlı ṭopraḳdan ṣudan
Pes bu tekebbürlik eylemek neden[1392]

I 74b 1393 ʿUcb idenüñ delīli şeyṭān olur
Aña uyanuñ işi ṭuġyān olur[1393]

[1388] F ve J'de bu beyit yok | ʿucb ... ẕelīl: A_3 B_6 ʿucub t. idene delīl D_{11} ʿu. u kibr iden gişi olur ẕ. E_{11} ʿaceb t. iden ola delīl G_4 K_9 kibr-ile tekebbürlük idene delīl H_3 ʿu. tekebbürlik ... I – L_4 ʿucub kibr iden daḫı olur ẕ. | yirini ... celīl: A_4 G_4 K_9 şeyṭān oluban ḳala şöyle ẕelīl B_6 şeyṭān olup ḳala şöyle ẕelīl D_{11} dünyāda ḳahr eyler anı o. c. E_{11} L_4 öldürüp ḳahr ider anları c. H_3 olur ḳahr idici anları c.

[1389] B, D, E, F, G, H, J ve L'de bu beyit yok | aña: A_5 K_{10} oña | tekebbürlik: K_{10} tekebbürlük | oldı: I_3 ol dir | öñden: K_{10} öñdin.

[1390] B, F ve J'de bu beyit yok | cümlesini: E_1 cümlesi H_4 cümlemüzi | ol: H_4 daḫı K_{11} – | muṣavver: A_7 muṣavvir H_4 manṣūr | ādemīler ... eyledi: D_1 ādemīleri münevver e. G_5 ā. y. ol var-ıdı H_4 yoġ-iken ādemī ol var e.

[1391] D, F ve J'de bu beyit yok | tekebbürligi: B_7 tekebbirligi I_6 L_6 tekebbürlügi | göñlüñden: A_1 B_7 E_2 G_6 L_6 göñülden H_5 ögüñden | götür: L_6 getür | ṣalavātı çoḳ: A_2 çoḳ ṣalavāt B_7 dāʾimā ṣalāt G_6 K_{12} ṣalavāt ç. H_5 çoḳ ṣalavātlar I_7 ḫoş ṣalavāt | getür: K_{12} götür.

$D_{2\text{-}11}$ ve $D_{1\text{-}7}$ 58b'de daha sonra şu beyitler gelmektedir: ol Muḥammeddür bize rehber olan / dünyāda āḫıretde şefāʿat ḳılan ... cümlemiziñ ol-durur peyġamberi / ol-durur iki cihānıñ serveri ... ol gelicek putlar oldı ser-nigūn / kāfirün baġrına ururdı dögün ... ol Muḥammed ʿaşḳına her dü cihān / oldı ẓāhir āşikāre vü nihān ... ol bizedür ʿālemi İslāmı ile / ol gelüpdür ʿāleme inʿām ile ... anuñ-ıla buldı ʿālemler vücūd / anuñ nūrıne ḳıldı melāʾikler sücūd ... ḳabrimiz īmānı ile pür-nūrı ḳıl / işimüz ġılmān ile hem ḥūri ḳıl ... hem daḫı īmānımuz eyle ṣaḳīl / cennete girmege faẓlıñ ḳıl delīl ... Muṣṭafāya hem civār it yā kerīm / cennetü'l-firdevs içinde yā raḥīm ... luṭfuñla göster bize dīdāruñı / niʿmetüñle ṭoylaġıl ḳullarıñı ... nūr-ı Aḥmed ḥürmetine ey ḫudā / eyleme bizi Muḥammedden cüdā ... yā ilāhī ism-i aʿẓam hürmeti / ol ḥabībüñ bize disin ümmeti ... bizi settār olan isme baġışla / keremler kānı sen ʿafıñla işle ... bir oḳ-ıla bizi maḥşere göndür / müʿazzem muḫterem cināna göndür ... tañrı raḥmet eylesün diñleye / daḫı bunda maʿniler añlayana ... ger dilersin bulasın nūr-ı ḥabīb / vir ṣalavāt ola derdiñe ṭabīb ... fātiḥa-y-ıla kim bizi yād eyleye / ḫāliḳi nārından āzād eyleye.

[1392] D, F ve J'de bu beyit yok | cümlemüzüñ: B_8 E_3 cümlemiziñ L_7 cümlemüzün | aṣlı ... ṣudan: A_3 a. ṭopraḳ u ṣ. E_3 ṭopraḳ aṣlı ṣ. G_7 a. ṭopraḳdan-durur | pes: B_8 ya H_6 L_7 sen | bu: A_4 G_7 H_6 – L_7 saña | tekebbürlik: B_8 tekebbirlik G_7 K_1 tekebbürlük L_7 tekebbürligi | eylemek neden: B_8 eylemeklik n. G_7 itmek neden-dürür.

[1393] B, D, E, F, G, J ve L'de bu beyit yok | ʿucb: A_5 ʿucub K_2 ʿaceb | idenüñ: H_7 edenüñ | delīli ... olur: H_7 ḫālı aḥvālı n'ola | olur: H_7 ola.

1394 Şerr-i şeyṭāndan emīn olsun yārā
Ṣalavāt viren gişi peyġambere[1394]

1395 Bī-çāre Dāvūd tañrıdan yārī
Diledi geldi dile maʿnīleri[1395]

A 145a 1396 Yoḫsa bir ümmī gişidür ol faḳīr
Ne ḳalem ṭutar ne yazar ne oḳır[1396]

1397 Ḥaḳ ʿināyeti erenler naẓarı
I 75a Bir daḫı kimüñ ki dirligi arı[1397]

1398 Olur-ısa işini ḥaḳ bitüre
Neyi ṭutsa ucına el yitüre[1398]

A 145b 1399 Bu arada ḫatm oldı bu kelām
Muṣṭafāya ṣad hezārān biñ selām[1399]

1400 Ḳıṣṣa daḫı burada oldı tamām
Hem resūlüñ rūḥına bī-ḥad selām[1400]

[1394] D, F ve J'de bu beyit yok | şerr-i şeyṭāndan: I_3 ş. şeyṭān | emīn: A_7 – | olsun: B_9 ola H_8 olmaz | yārā: H_8 gişi L_8 cümle | ṣalavāt ... peyġambere: H_8 peyġambere ṣalavāt etmeyen gişi.
H_9'da daha sonra şu beyit gelmektedir: derūnuña ḥaḳdan olmazsa yārī / ṣaḳın dime ki dile gelür maʿnīleri.
$G_{9\text{-}19}$ ve G_1 26b'de daha sonra şu beyitler gelmektedir: ol zamān-kim dāsitāna başladım / eski köki yeñi dala aşladım ... gülleriñ vaḳti tamām irmiş idi / ötmege bülbül seḥerde ṭurmış idi ... ṭūṭīler şeker yeyüp söyler idi / ḳumrīler derdin ʿayān eyler idi ... dürlü dürlü öter idi her ṭuyūr / ġāfiliñ gözi ḳulaġı yoḳ uyur ... ṭaġlaruñ gözi yaşı aḳar idi / hem ḳayadan çeşmeler aḳar idi ... başladım ben bu söze ol çaġ tamām / bir aya dek ḫatim itdüm ve's-selām ... sene biñ yüz ḳırḳ ṭoḳuzda tamām / tārīḫi andan-durur bil ey hümām ... türkī dilince bunı naẓım eyledüm / çoḳ ʿacāyıb cemiʿ idüben söyledüm ... fe-inne eʿcebe'l-ḥadīṯi ekẕebüh (derkenarda yazılmıştır) ... söz bilenlerüñ eline çün gire / oḳuyup noḳṣanını çünki göre ... hem ziyāde noḳṣanı vardur düze / bilüp ṭaʿn itmeyeler iken bize ... ulularıñ işi ḫaṭa ʿafv eylemek / her sözi kendüne göre söylemek ... Niş ḳalʿesi içinde bu kelām / yazıluban ḫatim oldı ey hümām.
[1395] B, D, F, G, H ve J'de bu beyit yoḳ | A_7'de bu beytin yeri değiştirilmiştir | Dāvūd: K_4 L_9 Dāvūda | yārī: E_5 dile K_4 bārī | diledi: A_8 eldeki E_5 oldı-ki K_4 oldu ki L_9 oldı kim | dile maʿnīleri: A_8 L_9 d. maʿnī varı E_5 bu maʿnī dile.
[1396] D, F, G ve J'de bu beyit yoḳ | yoḫsa: H_{10} K_5 yoḳsa | bir ... faḳīr: B_{10} b. oḳ g. o. çıḳar H_{10} seni emri ṭutduñ-mı-ki f. L_{10} ... gişi ... | ṭutar: B_{10} dutar E_6 duta K_5 dutmaḳ bilür | ne ... oḳır: A_2 n. y. oḳır B_{10} n. oḳur ne yazar E_6 n. yaza ne oḳur H_{10} n. yazu ne oḳur K_5 n. yazı oḳur.
[1397] D, E, F, G, J, K ve L'de bu beyit yoḳ | erenler: A_3 irenler | bir: H_{11} – | ki: H_{11} – I_1 kim | arı: H_{11} ola arı.
[1398] D, E, F, G, H, J ve L'de bu beyit yoḳ | olur-ısa: K_6 olursa | işini ḫaḳ: B_{12} ḫaḳ işini | bitüre: A_5 K_6 bitürür I_2 başara | neyi ... yitüre: A_6 ne-ki eksügi var ise bitürür B_{12} ... yetüre I_3 n. dutsa u. yitüre K_6 ne kim eksügi var-ısa bitürür.
[1399] D ve G'de bu beyit yoḳ | bu arada: A_1 E_7 I_4 L_{11} burada H_{12} bunda J_2 bu destān bunda | ḫatm: A_1 B_{13} E_7 ḫatim | bu kelām: A_1 işde k. E_7 işbu k. H_{12} tükendi k. I_4 L_{11} dükendi k. J_2 yārā K_7 uş k. | Muṣṭafāya ... selām: B_{13} M. hem ṣalāt hem s. E_7 M. dāʾim biñ biñ s. H_{12} Muṣṭafānuñ yüzine yüz biñ s. J_2 vir ṣalāt ʿışḳ-ıla peyġambere K_7 M. ṣ. h. ve's-selām L_{11} M. medḥ hezā[rā]n ...
[1400] bu beyit sadece H nüshasında geçmektedir.

1401 Bunları düzüp yazanuñ cānına
Ḥaḳ anı bağışlaya ol dostına[1401]

1402 Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt
Biñ günāhı ʿafv ider bir ṣalavāt[1402]

D 58b

1403 Oḳıyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetüñle yarlıġaġıl yā ġanī[1403]

1404 Her ki{m} diler raḥmeti çoḳ ḳazana
Fātiḥa oḳıya bunı yazana[1404]

B 31b G 27b

1405 Ḥaḳ teʿālā ol ḳula raḥmet ḳıla
Kim oḳıya fātiḥayı ṣıdḳ-ıla[1405]

1406 Söz idene hem yazana adaya
Ḥaḳ anı bağışlaya Muṣṭafāya[1406]

[1401] bu beyit sadece L nüshasına geçmektedir.

[1402] A, B, D, F, G, I, J, K ve L'de bu beyit yok | H_{15}'de bu beyit ile bundan sonraki beytin yeri değiştirilmiştir | ʿafv: E_9 ʿafıv.
E_{10}'da daha sonra nüsha şu şekilde son bulmaktadır: temmetü'l-ḥikāyet-i Temīmi'd-Dārī.
H_{16-19} ve H_{1-3} 40b'de daha sonra nüsha şu şekilde son bulmaktadır: temmetü'l-ḳıṣṣatü li-Temīmi'd-Dārī ʿaleyne ve ʿaleyhi raḥmetü'l-bārī. Temmet el-kitāb bi-ʿavni'llāh melikü'l-vahhāb ʿan yed Ḥüseyn Bin ḳapusuz Ḥasan fī ḳarye-i Ḳalın ʿazze'llāhu lehü ve li-vālideyhi ve li-cemīʿi'l-müʾminīne ve'l-müʾmināt ve'l-müslimīne ve'l-müslimāt el-aḥyāʾi minhüm ve'l-amvāt bi-raḥmetike yā erḥame'r-rāḥimīn. Her kim ḫayr ile yād iderse bu ḫaṭṭuñ ṣāḥibin ... ḫayra yazsıñ şerrini anuñ kirāmān ḳātibin. El-ḫaṭṭu bāḳī ve'l-ʿömrü fānī ve'l-ʿabdu ʿāṣī ve'r-rabbu ʿāfī.

[1403] A, B, E, F, G, H, I ve K'de bu beyit yok | oḳıyanı ... yazanı: L_{13} yazanı oḳıyanı diñleyeni | raḥmetüñle: D_8 raḥmetiñle.
L_{1-5} 45a'da daha sonra şu beyitler ile son bulmaktadır: L_1 di ki duʿā ḳıla yazana cān-ıla / ḥaḳ teʿālā göndüre īmān-ıla ... L_2 hem bu meclisin burada olsun tamām / Muṣṭafānuñ rūḥına yüzine selām ... L_3 olsun eline daḥı aṣḥābına / tābiʿine hem enṣār u aḫyārına ... L_4 ümmetinden rāżı olsun ol muʿīn / raḥmetü'llāhi ʿaleyhim ecmaʿīn emīn ... L_5 temmeti'l-kitāb bi-ʿavni'llāhi el-melikü'l-vahhāb. Nammaḳahu el-faḳīr Süleymān Beym senete 1285.

[1404] bu beyit sadece D ve J nüshalarında geçmektedir | her ... çoḳ: J_3 h. k. ki diler raḥmet | bunı yazana: J_3 bu kitābı y.
D nüshası daha sonra şu şekilde son bulmaktadır: yādigārumdur ki yazdum kāġıda / bir gün olur ṭopraġum küllī ġıdā (derkenarda yazılmıştır) ... ḳıl şefāʿat yā Muḥammed. ümmetindür Muḥammed (derkenarda yazılmıştır). Sene 1248 fī 1 Ṣafer.

[1405] D, E, H, J ve L'de bu beyit yok | ol ... ḳıla: G_2 raḥmet ḳıla ol ḳula | kim ... ṣıdḳ-ıla: A_4 B_1 ... oḳuya ... F_6 ... fātiḥa ṣıdḳla G_3 oḳıyan yazana bir duʿā ḳıla K_8 k. oḳuya fātiḥa ṣ.
G_{4-5}'de daha sonra nüsha şu şekilde son bulmaktadır: temmet temme. çoḳ zaḥmet çeküp gördüm elem / şimdi uş temmet diyüp saldum ḳalem.

[1406] A, D, E, G, H, J ve L'de bu beyit yok | söz ... adaya: B_2 bunı düzüp yazan cānına deye F_7 sözi aydanuñ cānına adaya K_9 sözi idenüñ cānına a.
B_{3-6}'da daha sonra nüsha şu şekilde son bulmaktadır: temmet el-kitāb 1205 ج 20 bi-ʿavni'llāh el-melikü'l-vahhāb. Temmet.

I 75b

1407 ʿĀḳıbeti āḫıreti ḫayr ola
Ol gişinüñ kim oḳıya ṣıdḳ-ıla[1407]

1408 Tamām oldı kitāb elḥamdülillāh
Yazanuñ işini ḫayr ide Allāh[1408]

[1407] B, D, E, G, H, J ve L'de bu beyit yok | āḫıreti: A_5 āḫırı | ḫayr ola: A_5 hem ḫayır o. K_{10} ḫayır o. | gişinüñ ... ṣıdḳ-ıla: A_6 gişiniñ k. oḳuya ṣ. F_8 ... ṣıdḳla I_2 o. gişi-içün oḳıya ... K_{10} g. k. o. duʿā ḳıla.
A_{7-8}'de daha sonra nüsha şu şekilde son bulmaktadır: temmet el-kitāb ḫaṭṭ-ı ġarīb.
F_{9-12}'de daha sonra şu beyitler gelmektedir: ḫaḳ īmānını iletsün iḫlāṣla / kim kim kātibin iki üç iḫlāṣla ... tamām oldı işbu sözüñ destānı / vir ṣalavāt Muṣṭafāya dostānı ... tañrı raḥmet eyleye aña / bir duʿā ḳıla bunı yazana ... temme sene 1053.
I_{3-9}'da daha sonra nüsha şu beyitlerle son bulmaktadır: hicret-i nebī ... çünki geldi mübārek şehr-i Ṣaʿbān / Ṣāliḥ oġlı Muḥammed buldı dermān ... hicret-i nebevīden ayın eger / ṣorar-ısañ saña cevābuñ deger ... çün sekiz yüz elli sekiz yā imām / altı ay biş gün daḫı oldı tamām.
[1408] A, B, D, E, F, G, H, I ve L'da bu beyit yok | yazanuñ ... Allāh: K_{11} hemām oldı kitāb elḥamdülillāh.
K_{12}'de nüsha şu Arapça cümle ile son bulmaktadır: yā nāẓirān selli'llāha merḥameten ʿalā'l-muṣannif ve'staġfer li-ṣāḥibih.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AÇIKLAMALI DİZİN

AÇIKLAMALI DİZİN

A

āb (Far.) : Su.
ā.-ı revān : Akar su 0680, 1133
ā. u ḥayāt bul- : ebedî hayata kavuşmak, ölümsüzlüğe kavuşmak 1369
[=3]
ʿAbbās (Ar.) : Erkek adı.
ʿa.+dur 0317
[=1]
ābdest (<Far. āb+dest) : Abdest, din icābına göre el, ağız, burun, yüz, kol ve ayakları yıkama.
ā. al- : Din kurallarına göre yıkanmak 0085, 1262
[=2]
ʿabdullāh (Ar.) : Allah'ın kulu.
ʿa. 1173
[=1]
ʿacāyıb (<Ar. ʿacāʾib) : Çok tuhaf, alışılmamış, ilginç, garip.
ʿa. 0035, 0095, 0151, 0155, 0293, 0342, 0388, 0395, 0398, 0567, 0570, 0574, 0574, 0606, 1079, 1085
ʿa.+dur 1149
ʿa.+lar 0569
ʿa. ol- : tuhaf olmak, ilginç olmak 0193
[=19]
ʿaceb (Ar.) : 1. Garip, hayret, şaşılacak şey, tuhaf.
ʿa. 0199, 0236, 0384, 0581, 0594, 0599, 0630, 0928, 1146
2. Acaba.
ʿā. 0420, 1230
ʿa. ol- : Tuhaf olmak, garip olmak, ilginç olmak 0349, 1139
ʿa.+e ḳal- : Şaşırmak, hayrette etmek, şaşa kalmak 0619, 0905
[=15]
ʿaceble- : Şaşırmak, hayret etmek.
ʿa.-rem 0604
[=1]
ʿacebleş- : Şaşırmak, hayret etmek.
ʿa.-üp 1020
[=1]
acıḳ- : Acıkmak, açlık duymak.
a.-dum 1162
[=1]
aç : Yemek ihtiyacında olan, aç, tok olmayan.
a. 0855
a.-durur 0676
a. it- : Aç bırakmak 1332
a. u şusuz : aç ve susuz 1161
[=4]
aç- : 1. Bir şeyi kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak, açık hale getirmek.
a.-a 0007, 1177
a.-ar 0828, 1178
a.-dı 0282, 0449
a.-dılar 0714
a.-dum 0560, 1186
a.-maḳ (açmaġ-ıçun) 1176
a.-up 1123
a.-up (göz açup yum-) 1267
2. Başlamak.
a.-mışam 1206
[=13]
aġzını aç- 0282
göz aç- 1123
[=2]
açıl- : Açık hale gelmek, kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkmak.
a.-dı 0915, 1344
a.-maz 1177
a.-ur 0906, 1180, 1307
[=6]
yol açıl- 0658
[=1]
ad : 1. İsim.
a.+ı 0147, 0178, 0269, 0317, 0655, 0657, 0730, 0840, 0903, 0903, 0930, 0930, 1172, 1172, 1175, 1175
a.+ın 0005, 0110
a.+ını 0116, 0644, 1047
a.+ları 0904
a.+um 0110
a.+uma 1089
a.+uñ 0183, 0352
2. Ün, şöhret, şan, nam.
a.+ını 0640
[=27]

ada- : hediye etmek, sunmak.
a.-ram 1370
a.-ya 1406
[=2]
ʿadem (Ar.) : Yokluk, bulunmama.
ʿa. ol- : Yok olmak 0126
[=1]
ādem (Ar.) : **1.** İnsan, insan oğlu, adam.
ā. 0602
ā.+e 1027
ā.+i 0462, 0822
ā. ol- : İnsan olmak, insana dönüşmek 0887
2. İlk peygamber, Hz. Adem.
ā. 1173, 1357
[=7]
ādemī (Ar.) : İnsan, insan oğlu.
ā. 0566, 0744, 0856, 1076, 1167
ā.+ler 1167, 1390
ā.+sin 0348
[=8]
ʿādet (Ar.) : Görenek, usul.
ʿā. (ʿörf ü ʿādet) 1096
[=1]
adım : Ayak atışı, adım.
a. 0538, 1142
a. at- : Yürümek 1302
[=3]
ʿafv (Ar.) : Suç, kusur ve günahları bağışlama.
ʿa. it- : Affetmek, bağışlamak 0100, 1402
[=2]
aġ : Ak, beyaz.
a.-ıdı 1261
a.-ıla 0572
[=2]
aġ- : Yükselmek, yukarı çıkmak.
a.-a 0668
[=1]
aġa : Efendi, büyük.
a. 1126
[=1]
aġaç : Gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bitki, ağaç.
a. 0120, 0790, 0909, 1083, 1296, 1314
a.+a (aġaca) 0761, 0767
a.+da 0781
a.+dan 0224, 0762, 0809
a.+lar 0755
a.+ları 1134
a.+uñ (aġacuñ) 0756
[=15]
āġāz (Far.) : Başlama.
ā. ile 0833
[=1]
aġız : Ağız.
a.+ı (aġzı) 0458
a.+ın (aġzın) 0828
a.+ına (aġzın aġzuma ur- : Ağzını ağzına yaklaştırmak) 0577
a.+ına (aġzına) 0368
a.+ından (aġzından) 0267
a.+ını (aġzını aç- : Söze başlamak, konuşmak) 0282
a.+larından 0916
a.+um (aġzum) 0577
a.+uma (aġzın aġzuma ur-) 0577
a.+umda (aġzumda) 0246
a.+umuñ (aġzumuñ) 0258
[=11]
aġla- : Göz yaşı dökmek, ağlamak.
a.-duġum 0421
a.-duġumı 0405
a.-dum 0524
a.-duñ 0409
a.-r 0412, 0485, 0524
a.-ram 0403, 0419, 0774, 0829, 0972, 1163, 1227
a.-ya 1342
[=15]
revān aġla- 0485
yavlaḳ aġla- 0524
zārī aġla- 0972, 0829
[=4]
aġu : Zehir, ağı.
a.+sın 0980, 1231
[=2]
aġula- : Zehirlemek.
a.-duñ 0127
[=1]
sözde aġula- 0127
[=1]
ah (Ar. ve Far. ile müşterek) : Feryat, inleme.

a.+ıla feryād u efġan it- : İnlemek, feryat etmek, ıztırap ile haykırmak 1012
a. eyle- : Feryat etmet, üzülmek 0374, 0433, 0434
a.+ı 0375
a. it- : İnlemek, feryat etmek 0635
a. ḳıl- : Sızlanmak, inlemek 0737
a. u efġan it- : İnlemek, ıstırap ile haykırmak 0736
a.+um u bilām : gam ve keder 0355
a.+umı 0433
[=10]

ʿahd (Ar.) : söz verme, yemin, and.
ʿa. eyle- : Söz vermek, yemin etmek 0535
ʿa. u peymān it- : Yemin etmek, and içmek 0478
ʿa.+uñuzda 0536
[=3]

āḫır (Ar.) : 1. Son, sonuncu.
ā. 0692, 0862, 1103, 1155, 1253
ā. (evvel āḫır) 1040
ā. (vaḳt-i āḫır ol-) 1316
ā.-çun (vaḳt-i āḫır-çun) 0657
ā.+da (vaḳt-i āḫır) 0608
ā.+ına ir- : Sonuna varmak 0617
2. Sonunda.
ā. 0908
[=11]

āḫıret (Ar.) : Öbür dünya, öteki dünya.
ā.+de 1342
ā.+i 1407
[=2]

aḫī (<Ar. aḫ+ī) : Kardeş, kardeşim, dost, dostum.
a. 0029, 0089, 0147, 0153, 0226, 0293, 0335, 0345, 0366, 0477, 0491, 0545, 0552, 0603, 0606, 0616, 0626, 0671, 0677, 0730, 0767, 0841, 0879, 0892, 0918, 0929, 1003, 1018, 1032, 1033, 1110, 1157, 1186, 1245, 1321
[=35]

Aḥmed (Ar.) : Hz. Muhammed, peygamberimiz için kullanılan isimlerden birisidir.
a.+e 0784
a.+i 0639
a.+üñ 1090
[=3]

aḫşam : Akşam.
a. 0077, 0210, 0767, 0811
a.+a 0765, 0811
[=6]

aḥvāl (Ar.) : Durumlar, haller.
a. 0700
a.+ı 0398, 0633, 0636, 1085, 1297, 1327
a.+ları 0236
a.+um 0686, 0766
a.+umı 0854
a.+uñ 0347, 0413, 0533, 0862, 1038, 1041, 1137
[=18]

aḳ : Ak, beyaz.
a. 1277, 1284
a.+durur 1187
[=3]

aḳ- : 1. Akmak, dökülmek.
a.-a 1281
a.-an 0545
a.-ar 0390, 0680, 0900, 1152, 1184, 1234, 1304, 1330, 1345
a.-ar idi 0242, 1072
a.-ar mı 1110
a.-maz ol- : Akmamak 1111
2. Yere düşmek, damlamak.
a.-ar 0419, 0485
3. Meyletmek.
a.-maz idüm 1055
[=18]
ḳan aḳ- 1184, 1234
yaşı aḳ- 0419, 0485
[=4]

aḳça : Para.
a. 0744
a.+sını 1104
[=2]

ʿāḳıbet (Ar.) : Sonunda, son, nihayet.
ʿā. 0332
ʿā.+i 1407
ʿā.+in 1383
[=3]

ʿaḳl (Ar.) : Akıl, us.
ʿa.+ı başından git- : Bayılmak 0635
ʿa.+ı gel- : Kendine gelmek 0637
ʿa.+um 0764, 0827

ʿa.+um başuma gel- : Kendine gelmek 0766
ʿa.+uñ 0394, 0943
ʿa.+uñ başuñdan git- : Bayılmak 0638
[=8]
al- : 1. Elde etmek, tutmak.
a. 0219
a.-dı 0444
a.-dılar 0325
a.-dum 0240
a.-up 1231
a.-ur 0086, 0219, 0696, 1121
2. Getirmek.
a. 0283, 0450
a.-mañuz 0212
a.-ur 0069, 0894
3. Yanına almak, yanında bulundurmak.
a. 0450, 0986, 0986
a.-a 1060
a.-alum 0710
a.-am 0475, 0897, 1267
a.-asın 0379, 0472
a.-asız 1059
a.-ayım 0824
a.-dı 0884
a.-dılar 0713
a.-dum 1032
a.-sam 0873
a.-uban 0528, 0528
a.-up 0987
a.-ur 0086, 0529, 0935, 0978
a.-uram 0999
4. Beraberinde götürmek.
a.-asız 0704
a.-dı 0260, 0527, 1066, 1373
a.-mayan 0262
a.-maz 0263
a.-uban 0335
5. Ele geçirmek.
a.-asın 1242
a.-mayısar 0012
a.-ur 0134, 0135, 1332, 1333, 1335, 1334
a.-ur imiş 1050
6. Evlenmek.
a.-a 0050
a.-asın 0059
a.-dum 0125
a.-ursa 0073
7. Seçmek.
a.-dı 0843
8. Mukabelede bulunmak (deyimleşmiş birleşik fiiller).
a.-am 0380, 1214
a.-ayım 0085
a.-dı 1019, 1129, 1136, 1251
a.-dılar 1202
a.-dum 0860
a.-madı 1298
a.-ur 0199, 0623
a.-uram 0567, 1262
9. Etkisi altına almak.
a.-dı 0557
a.-ur 0721
10. Teslim almak.
a.-ur 1325, 1382
[=78]
ābdest al- 0085, 1262
ʿaleyke al- 1129
dile al- 0212
ele al- 0696, 1121
elüm eline al- 0444
ʿibret al- 0199
ḳılıç al- 0325
maḥāle al- 0262, 0263
murād al- 0012
naṣīb al- 1242
selām al- 0567, 0623, 0860, 1019, 1136, 1202, 1251, 1298
yüz üstine al- 1214
[=23]
ʿalāmet (Ar.) : Belirti, nişan, işaret.
ʿa.+ler 0667
[=1]
aldan- : Görünüşe kapılarak doğru hüküm verememek, yanılmak.
a.-ısar 1319
[=1]
ʿālem (Ar.) : 1. Dünya, cihan.
ʿā. 1026
ʿā.+e 1027
ʿā.+i 0015
ʿā.+i (ḫalḳ-ı ʿālem) 1028
ʿā.+ler 0036
ʿā.+leri 0778

2. Halk, herkes, bütün insanlar.
ʿā. 1354
[=7]
ʿaleyke (Ar.) : Senin üzerine.
ʿa. al- : Selamı alıp cevap vermek 1129
[=1]
alın : Yüzün saçlarla kaşlar arasındaki bölümü.
a.+uma (**alnuma yaz-** : Geleceğini, talihini, kaderini tayin etmek) 0480
a.+uma (alnuma yazıl-) 1228
[=2]
ʿAlī (Ar.) : Hz. Ali, Ebû Tâlib'in oğlu ve peygamberimizin damadı ve amcazadesi, dördüncü halîfe.
ʿA. 0189, 0192, 0196, 0235, 0283, 0311, 0398, 0432, 0497, 0500, 0516, 0517, 0532, 0576, 0594, 0727, 0747, 0765, 0812, 0887, 0913, 1085
ʿA.+ye 0191, 0772, 0785
[=25]
Allāh (Ar.) : Tanrı, Rab, Allah.
A. 0004, 0307, 0362, 0830, 0903, 0930, 1097, 1175, 1357, 1364, 1383, 1408
A.+ı 0778
A.+idi 1005
[=14]
alt : Aşağı, alt, bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı.
a.+ı 0598
a.+ına (yir altı) 0733
a.+ında (yir altı) 1074
a.+ındadur (eli altında) 1053
[=4]
altı : Altı (sayı), beşten sonra gelen sayının adı.
a.+sı 0977
[=1]
altun : Altın
a. 0744, 0901, 0923, 1014, 1169
a.+dan 0914
a. ile 0933
[=7]
ʿām (<Ar. ʿāmm) : Avam, halkın tamamı, herkes.
ʿā. (ḫāṣ u ʿām) 1028
[=1]
ʿamm (Ar.) : Amca.
ʿa.+um 0094, 0096, 0104, 0117, 0122, 0164, 0175, 0179, 0238, 0248
[=10]
ammā (Ar.) : Ama, fakat, lakin, ancak.
a. 0536
[=1]
ʿamū (Ar. hlk.) : Amca.
ʿa. 1113
[=1]
ana : Anne, ana.
a.+lar 1340
a.+m 0065, 0110
a.+ñ 0111
[=4]
aña : **1.** Ona.
a. 0005, 0017, 0020, 0035, 0043, 0097, 0098, 0180, 0232, 0259, 0351, 0352, 0436, 0500, 0503, 0505, 0525, 0525, 0558, 0580, 0581, 0601, 0619, 0627, 0629, 0637, 0651, 0658, 0659, 0709, 0827, 0839, 0865, 0911, 0914, 0950, 0991, 0996, 1009, 1040, 1041, 1047, 1055, 1061, 1065, 1068, 1074, 1109, 1138, 1146, 1153, 1197, 1212, 1214, 1223, 1241, 1254, 1264, 1283, 1316, 1318, 1342, 1354, 1362, 1363, 1381, 1387, 1389, 1389, 1393
2. Oraya.
a. 0428, 0619, 0813, 1168, 1343
[=75]
ʿanber (Ar.) : Güzel koku, anber.
ʿa. 1257
ʿa. (misk ü ʿanber) 1180
ʿa.+durur 1170
ʿa.+dür 0579
ʿa.+ler 1345
[=5]
anca : **1.** O kadar.
a. 0052,0543
2. Öyle.
a. 0693
3. Çok, pek çok.
a. 0995, 1152
[=5]
ancaḳ : Sadece, yalnız, ancak.
a. 0098
[=1]
ancılayın : **1.** Onun gibi.

a. 0230, 0562, 0595, 0654, 0730, 0763, 0858

2. Öyle.

a. 0461

[=8]

and : Yemin.

a. iç- : Yemin etmek 0478

[=1]

anda : **1.** Orada.

a. 0078, 0217, 0342, 0559, 0592, 0653, 0678, 0704, 0754, 0755, 0759, 0814, 0855, 0893, 0909, 1067, 1071, 1128, 1151, 1167, 1187, 1246

2. Onda.

a. 0902, 0902

3. Oraya.

a. 0273, 0593, 0734, 0910, 1068, 1073, 1079, 1188

4. O zaman, o anda.

a. 0203, 0330, 0532, 0540, 0667, 0669, 0727, 0898, 0922, 1046, 1100, 1119, 1221, 1339

[=46]

andan : **1.** Ondan.

a. 0215, 0276, 0578, 0611, 0651, 0732, 0800, 0839, 1118, 1152, 1204, 1239, 1241, 1258, 1262, 1331, 1334

2. Oradan.

a. 0400, 0415, 0542, 0678, 0815, 0854, 0913, 0923, 1012, 1131, 1140, 1148, 1159, 1195, 1215, 1226, 1260, 1297, 1299, 1300, 1303, 1305, 1306, 1308, 1309, 1311, 1320, 1323, 1329, 1337, 1343, 1351

a.+dur 0616

3. Ondan sonra, sonra.

a. 0429, 0430, 0817, 1168, 1189

4. Ona.

a. 0611

5. Ondan ötürü, ondan dolayı, o sebepten.

a. 0673

[=57]

anı : Onu.

a. 0001, 0004, 0008, 0019, 0040, 0041, 0048, 0084, 0091, 0120, 0139, 0150, 0199, 0206, 0207, 0207, 0210, 0251, 0253, 0284, 0313, 0392, 0406, 0431, 0471, 0482, 0494, 0508, 0509, 0511, 0541, 0567, 0578, 0600, 0630, 0635, 0640, 0641, 0655, 0656, 0690, 0694, 0710, 0731, 0779, 0826, 0829, 0832, 0834, 0859, 0867, 0868, 0879, 0886, 0896, 0919, 0936, 0940, 0949, 0950, 0952, 0956, 0992, 1082, 1098, 1121, 1122, 1180, 1192, 1194, 1198, 1222, 1244, 1256, 1268, 1278, 1302, 1326, 1338, 1348, 1356, 1359, 1360, 1365, 1366, 1372, 1377, 1401, 1406

[=89]

anlar : Onlar.

a. 0070, 0215, 0297, 0803, 0937, 0988, 0997, 1020, 1311

a.+a 0316, 0583, 0920, 0921, 1018, 1117

a.+da 0370, 1104

a.+dan 0300

a.+durur 0298

a.+ı 0382, 0912, 0937, 0987

a.+la 0153

a.+uñ 0106, 0489, 0718, 0802

[=28]

añ- : **1.** Hatırlamak, sözünü etmek.

a.-ar mısın 0873

2. Dile getirmek.

a.-sam 0005

[=2]

añla- : Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak, idrak etmek, anlamak.

a.-yurak 0022

[=1]

anuñ : Onun.

a. 0021, 0029, 0101, 0109, 0134, 0158, 0159, 0178, 0193, 0221, 0235, 0258, 0375, 0445, 0447, 0449, 0458, 0458, 0535, 0567, 0571, 0572, 0573, 0574, 0579, 0587, 0597, 0599, 0600, 0610, 0620, 0636, 0645, 0655, 0657, 0660, 0669, 0680, 0685, 0764, 0786, 0794, 0795, 0796, 0797, 0840, 0845, 0850, 0858, 0860, 0871, 0877, 0924, 0928, 0931, 0951, 0986, 1019, 1083, 1085, 1092, 1129, 1136, 1144, 1149, 1154, 1164, 1169, 1170, 1171, 1193, 1245, 1247, 1251, 1261, 1292, 1297, 1315,

1319, 1322, 1324, 1331, 1364, 1374, 1383
a.+ıçun : Onun için 0981, 1347
a.+ıla : Onunla 0002, 0509, 0589, 1032, 1035, 1262
a. içün 0015, 0016, 0182, 0419, 0421, 0550, 0641, 0846
a. ile 0464, 0872
a.+la (anuñla) : Onunla, onun ile 0898, 0899, 0962, 0967
[=107]
appaġ : Bembeyaz.
a. ol- : Bembeyaz olmak 0664
[=1]
ar- : Yorulmak, yorgun düşmek.
a.-ıcagaz 1143, 1301
a.-ınca 1143, 1301
a.-ıp 1236
[=5]
ara : 1. Mahal, mevki, mekan, yer.
a.+da 0496, 0647, 1302, 1324
a.+dan 1157
a.+ya 1160
2. Esna, vakit, zaman.
a. 0936
a.+da (bu arada) 1399
3. İçinde, arasında, ortasında.
a.+sında 0057, 0257, 0345
a.+larında 1017
a.+sına 0481
a.+sında 0717
4. İki şeyin ortası, iki şeyin arası.
a. yirde 0977
a.+sında 0660
[=16]
ard : Arka, art.
a.+ınca 0910
a.+ından 1277
[=2]
arı : Temiz, pak, saf.
a. 0038, 0240, 0845, 1397
a. (dīn arı) 1361
a. işle- : Temiz işlemek, düzgün işlemek 0222
a. ṭut- : Temiz tutmak 0103
[=7]
arḳa : Sırt, arka taraf.
a.+sı 0799, 0926
a.+sına 0799, 1374
[=4]
arḳun : Aheste, yavaş, ağır, sakin.
a.+arḳun 0593
[=1]
arḳuru : Ters, yanlamasına, tersine.
a.+sından 0221
[=1]
armud (<Far. ermūd) : Armut.
a. 0755
[=1]
arslan : Aslan, arslan.
a. 0598, 0785, 0797, 0910, 0911, 1135, 1190, 1191, 1194
a.+a 0911
a.+ı (tañrı arslanı) 0245
a.+lar-ıla 1299, 1320
a.+uñ 0797
[=14]
ʿarş (Ar.) : Göklerin en yüksek katı, dokuzuncu gök.
ʿa.+ı 0015
[=1]
arşun : Eskiden kullanılan bir uzunluk ölçüsü (68 cm uzunluğunda).
a. 1072
[=1]
art : Arka.
a.+larınca 0456
[=1]
art- : Artmak, çoğalmak, ziyadeleşmek, fazlalaşmak.
a.-a 0663
a.-dı 0355, 0378, 0674
[=4]
beter art- 0355
raġbeti art- 0378
[=2]
artuḳ : Başka, gayrı.
a. 1118
[=1]
arż (Ar.) : Toprak.
a. (arż-ı ʿIrāḳ) : Irak toprağı 1281
[=1]
ʿarża (<Ar. ʿarż) : Sunma.
ʿa. ḳıl- : Sunmak 0030
[=1]
ʿaṣā (Ar.) : Değnek, asa.

ʿa.+sı 0662
ʿa.+yı 0664
[=2]
āsān (Far.) : Kolay.
ā. 0587
ā.+durur 0875
ā. ol- : Kolay olmak 0922
[=3]
aṣḥāb (Ar.) : 1. Dostlar, arkadaşlar.
a.+ı 0481, 0274, 0481
a.+larumı 0327
2. Peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış kimseler, sahabeler.
a.+ı resūl 0072
a.+a 0071, 0154
a.+ı 0497, 0631
a.+ın 0784
a.+ını 0780
a.+ıyam 0850, 1090
a.+lar 0519
a.+uñ 0196
[=14]
aṣılu : Asılı, asılmış halde.
a. 0933
[=1]
ʿāṣī (Ar.) : İsyan eden, karşı gelen, Allah'ın emirlerine karşı çıkan, günahkâr.
ʿā. 0261, 0275, 0289, 0357, 0457, 0838, 1049
ʿā. (günahkār u ʿāṣī) 0965
ʿā.+idi 0976
ʿā. ol- : İsyan etmek, karşı çıkmak 0128, 0965, 0972, 1357
[=13]
aṣl (Ar.) : Soy, asıl, nesep, temel, kök.
a.+ı 1392
a.+ımuz 0844
a.+um 0264
[=3]
aṣṣı : Faiz.
a.+ya vir- : Faize virmek 1104
[=1]
aṣaġa : Aşağı, alt.
a. 1271
a.+dan 0289, 0790
a. ḳo- : Yere bırakmak 0273, 1145, 0530, 0885
a.+sı 0750
a.+sına 0460
[=9]
ʿāşıḳ (Ar.) : Seven, aşık, tutkun.
ʿā. ol- : Aşka tutulmak, aşık olmak 1047
[=1]
āşikār (<Far. āşkār) : Belli, açık, ortada, meydanda.
ā. 0117, 1103
[=2]
āşikāre (<Far. āşkāre) : bk. āşikār.
ā. 1179
ā. ol- : zâhir olmak, ortaya çıkmak 1339
[=2]
ʿaşḳ (<Ar. ʿışḳ) : Aşk, sevgi, muhabbet.
ʿa.+uñ 0377
ʿa. odına bıraḳ- : aşk ateşi ile yanmak, sevgi ateşine düşmek 1020
[=2]
at : At, binek hayvan.
a.+a 0598
a.+larınuñ 1200
[=2]
at- : 1. Adım atmak, yürümek, ayağını uzatmak.
a.-a (ada) 1302
2. Fırlatmak, atmak, koymak.
a.-ar 0134, 1143, 1270, 1301
a.-ar imiş 0550
[=6]
adım at- 1302
[=1]
ata : Baba.
a. 0005, 0018, 0598
a.+m 0065, 0110
a.+ñ 0111
a.+sıyam 0106
[=7]
atlu : Süvari, ata binmiş kimse.
a.+lar 1198, 1308, 1348
a.+laruñ 1349
[=4]
āvāre (Far.) : 1. Güçsüz, perişan.
ā. 0614, 1207
2. Yalnız, tek başına.
ā. 0748

ā. bıraḳ- : Ayrı bırakmak, mahrum etmek 0017
ā. ḳıl- : Uzak tutmak, uzaklaştırmak, ayırmak 0492
[=5]
āvāz (Far.) : Ses, ün, seda.
ā. 0768, 0783, 0801, 0804, 0834, 0839, 1243
ā.+a 0787
ā.+dan 1235
ā.+dur 0801
ā.+ı 0775
ā.+ı idi 0804
ā.+ın 1078
ā. ile 0620, 0776
ā.+lar 1076
[=16]
ʿavrat (Ar.) : 1. Kadın, avrat.
ʿa. 0027, 0030, 0049, 0051, 0053, 0054, 0060, 0061, 0065, 0069, 0079, 0086, 0091, 0095, 0107, 0115, 0136, 0143, 0153, 0174, 0177, 0951, 0951, 1128
ʿa.+ki 1318
ʿa.+a 0048, 0067, 0176, 1297
ʿa.+ı 0072, 0075, 0161, 1130
2. Eş, zevce.
ʿa.+ıla 0203
ʿa.+a 0121
ʿa.+ı 0090, 0195
ʿa.+umı 0185
[=38]
ay (I.) : Ay, kamer.
a. 1183
a.+a 1016, 1128, 1246
a.+ı 0016
a. u güneş : Ay ve güneş 0932
[=6]
ay (II.) : Yılın on ikide biri.
a. 0060, 0096, 0179, 0760, 1144
[=5]
ayaġ : Ayak.
a. 0954
[=1]
ayaḳ : Ayak.
a.+ı (ayaġı) 0386, 0463, 0574, 0597, 0661, 0797, 0886, 0924, 0934
a.+ına (ayaġına) 0597, 0797, 0884
a.+ını (ayaġını) 0575
a.+umı (ayaġumı) 0880, 0882
a.+uñı (ayaġuñı) 0883
el ayaḳ yatur- 0333
ayaġa dön- : Ayak üstüne dikilmek 0556
ayaġa ṭur- : Ayakta durmak, ayağa kalkmak 1006, 1125, 1126
ayaġın ṭur- : Ayakta durmak, Ayağa kalkmak, yaşamak 0318
ayaḳ baṣ- : Doğmak, dünyaya gelmek 0008
[=23]
ʿayān (<Ar. ʿıyān) : Belli, açık.
ʿa. eyle- : Açıkça belirtmek, belli etmek 0176, 0974
ʿa. it- : Açıkça göstermek, anlaşılır bir hale getirmek 1094, 1164
ʿa. ol- : Belli olmak, zâhir olmak 0003, 1065
[=6]
āyet (Ar.) : 1. Kur'an surelerini meydana getiren cümlelerden her biri, Kur'an cümlesi.
ā. 0206, 0388, 0388
ā.+i 0391
ā. ile 0835
2. İşaret, nişan.
ā. vir- : İşaret vermek, nişan vermek 1252
[=6]
āyete'l-kürsi (Ar.) : Bakara suresinin 255. ayeti.
ā.+yi 0384
[=1]
ʿAyn-ı Ḥāmiye (Ar.) : Bir yer ismi.
ʿA.+yi 1071
[=1]
ʿayna (<Far. ʿāyīne) : Ayna.
ʿa.+ya 0544
[=1]
ayru : Ayrı, uzak.
a. 0138
a. ṣal- : Ayırmak, uzaklaştırmak 0175
a.+yam 0422
[=3]
ayruḳ : 1. Başka, diğer, gayrı.
a. 0050, 0131, 0684
a.+a (ayruġa) 1274

2. Artık, bundan sonra, bir daha.
a. 0047, 0063, 0102, 0390, 0668, 0672, 0832, 0962, 1233
[=13]
ayrulıḳ : Ayrılık, ayrı olmak, hicran, firkat.
a. odı : Ayrılık hasreti 0487
[=1]
ayva : Ayva.
a. 0755
[=1]
az- : **1.** Yolunu şaşırmak, kaybolmak, uzak kalmak.
a.-an 1224
a.-ıcaġaz 0583
a.-ıp 1238
a.-mışam 1090
a.-mışlara 0583
a.-up 1317
2. Kontrolden çıkmak.
a.-ar 0827
a.-up 0943
[=8]
ʿaḳlı az- 0827, 0943
yol az- 1090, 1317
[=4]
aʿżā (Ar.) : Organlar, bedenin her hangi bir uzvu.
a.+ları 0386
a.+sına 0795
[=2]
ʿaẕāb (Ar.) : Eziyet, işkence, günahkarların cehennemde görecekleri ceza.
ʿa.+lar gör- : Ceza görmek, eziyet çekmek 1341
[=1]
āzād (Far.) : Serbest, özgür, kurtulmuş.
ā. eyle- : Serbest bırakmak 0469, 1056
ā. ol- : Serbest kalmak, serbest olmak, kurtulmak 0034, 0479, 0993, 1008, 1023, 1114, 1204, 1210
[=10]
ʿaẓamet (Ar.) : Büyüklük, ululuk, heybet.
ʿa. 0323, 0742
ʿa.+ine 0660
[=3]
azdur- : Yolunu şaşırtıp baştan çıkarmak.
a.-an 0975, 0975
a.-dı 0982
a.-ur 1016
a.-urdı 1028
[=5]
yol azdur- 1016
yoldan azdur- 0975, 0982
[=3]
azġun : Sapkın.
a. 0289
[=1]
azın : Biraz, hafifçe.
a. azın : yavaş yavaş, azar azar 1078
[=1]
ʿaẓīm (Ar.) : Büyük, ulu.
ʿa. 0562, 0740, 1187, 1348
[=4]
ʿazim (<Ar. ʿazm) : Yönelme, gitme.
ʿa. ḳıl- : Yönelmek, gitmek 0789
[=1]
ʿazīz (Ar.) : **1.** Muhterem, sayın, ileri gelen.
ʿa. 0641
ʿa.+ler ol- : Değerli olmak, hürmete layık olmak 0666
2. Allah.
ʿa. 0023
[=3]
ʿazm (Ar.) : bk. ʿazim.
ʿa. it- : Yönelmek, gitmek 0815, 0831
[=2]
azu : Azı dişi.
a.+sına 0461
[=1]

B

baca (<Far. bāca) : Işık deliği, pencere.
b.+dan 0099
[=1]
bağır : Ciğer ve bağırsak gibi vücut boşluklarında bulunan organların ortak adı.
b.+ın (**bağrın kes-** : Eziyet vermek, acı çektirmek) 0720
b.+uma (**bağruma baş-** : Göğse alıp bastırmak, hasret gidermek) 0403
[=2]
bağışla- : **1.** Affetmek.
b.-dum 1008

2. İhsan ve iyilikte bulunmak.
b.-ya 1401, 1406
[=4]
ḳan bağışla- 1008
[=1]
bāġī (Ar.) : Haksızlık eden serkeş, âsî.
b.+idi (ṭāġī bāġī idi) 0994
[=1]
bağla- : Bir şeyi bir yere veya başka bir şeye tutturmak.
b.-ya 1342
b.-yup 0319, 0698
[=3]
bil bağla- 1342
[=1]
bağlan- : Dili tutulmak, konuşamaz hale gelmek.
b.-ur 0246, 0258
[=2]
dili bağlan- 0246
sözü bağlan- 0258
[=2]
bağlu : 1. Bağlı.
b.+dur 1296
b.+idi 1084
2. Kapalı.
b. ḳapu : Kilitli kapı, kapalı kapı 0211
[=3]
bahādurlıḳ (<Far. bahādır+T. -lıḳ) : Yiğitlik, kahramanlık.
b.+ıla (bahādurlıġ-ıla) 0245
[=1]
baḥr (Ar.) : Deniz.
b.+ine (günāh baḥri) 0224
[=1]
baḥr-i Meyser : Bir deniz ismi 1112
[=1]
baḳ- : 1. Bakmak, bakışı bir şeyin üzerine çevirmek, görmek.
b. 0852
b.-a 0660
b.-a baḳa : Baka baka 0551
b.-an 0661
b.-ar 0027, 0087, 0090, 0285, 0290, 0485, 0812, 0827, 0919, 1221
b.-aram 0811, 1192
b.-asın 1123
b.-dum 0544, 0729, 1220
b.-ġıl 0410
b.-masun 0232
b.-maz idüm 1055
b.-sa 1165
b.-up 1248
2. Gözlemek, takip etmek.
b. 0728
b.-ar 0118, 0149, 0252, 0258, 0601, 0741, 1006
b.-ar iken 0877
b.-aram 0899, 1195
b.-dı 0107
b.-dılar 1020
b.-dum-ısa 0795
b.-up 0813
3. Uymak.
b.-a 1316
b.-alar 1317
4. Göz dikmek.
b.-arsa 1086
[=44]
yaman baḳ- 0232
[=1]
baḳça (<Far. bāġ-çe) : Bahçe.
b. 0678, 0679, 0684, 0757, 0760
b.+da 0758
b.+dan 0682
b.+nuñ 0680
b.+sı 0444
[=9]
bāḳī (Ar.) : 1. Tanrı, Allah.
b. 0513, 0769
2. Dâimî, kalıcı, ölümsüz, ebedî, sonsuz.
b. 1354
b. ḳal- : Sonsuza kadar yaşamak, ebedî kalmak 0011, 0012
3. Artık, artan, fazla, geri kalan.
b.+sini götür- : Fazlasını, artanı ortadan kaldırmak 0870
[=6]
bal : Bal.
b. 0008
b.+dan 1187, 1261
b. u şeker 1256
[=4]
balçaḳ : Kılıç sapı.
b.+ına (balçağına) 0132, 0324

[=2]
balçıḳ : Koyu kıvamda, özlü ve yapışkan çamur.
b.+ı (balçığı) 1170
[=1]
baldır : Bitki gövdesi.
b.+ları 0222
[=1]
balıḳ : Balık.
b. 0799, 1365
[=2]
bāliġ (Ar.) : Yetişen, olgun.
b. ol- : olgunlaşmak 0223
[=1]
bañа : Bana.
b. 0018, 0035, 0043, 0046, 0075, 0085, 0097, 0110, 0121, 0129, 0161, 0173, 0180, 0249, 0259, 0280, 0314, 0347, 0352, 0378, 0387, 0408, 0411, 0434, 0438, 0439, 0451, 0467, 0471, 0486, 0494, 0500, 0511, 0533, 0538, 0563, 0566, 0578, 0580, 0581, 0601, 0602, 0603, 0606, 0607, 0608, 0609, 0615, 0623, 0624, 0627, 0628, 0630, 0638, 0642, 0651, 0655, 0656, 0686, 0688, 0690, 0690, 0796, 0800, 0824, 0841, 0859, 0861, 0871, 0871, 0873, 0876, 0882, 0883, 0890, 0895, 0896, 0907, 0909, 0938, 0941, 0942, 0944, 0954, 0957, 0960, 0964, 0965, 0969, 0979, 0984, 0985, 0991, 0998, 1006, 1007, 1020, 1021, 1024, 1031, 1034, 1037, 1038, 1039, 1041, 1042, 1042, 1064, 1065, 1068, 1076, 1087, 1087, 1101, 1102, 1106, 1109, 1117, 1118, 1119, 1125, 1191, 1197, 1202, 1209, 1219, 1225, 1233, 1252, 1255, 1259, 1265, 1289, 1295, 1297, 1298, 1311, 1351, 1355, 1372
[=140]
bardaḳ : Bardak.
b. 0208
b.+dan 0209
[=2]
bārī (Ar.) : Yaratan, Allah.
b. 0782, 0821
[=2]
baṣ- : **1.** Basmak, altına almak, vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.
b.-arsa 0226
b.-masun 0226
2. Adım atmak, yürümek.
b.-dı 0008
3. Yenmek, alt etmek.
b.-dılar 0332
4. Bastırmak, kapamak.
b.-up 0403
[=5]
ayaḳ baṣ- 0008
baġra baṣ- 0403
çeri baṣ- 0332
[=3]
baş : **1.** Baş, kafa.
b. ile 0556
b.+ı 0255, 0294, 0395, 0430, 0457, 0661, 0797, 0868, 0933, 0934, 1200, 1271
b.+ına 0021, 0797, 1122, 1376
b.+ından (ʿaḳlı başından git-) 0635
b. ḳo- : Baş eğerek saygı selamı vermek 0700
b.+ları 0291
b.+larını kes- : Başlarını ortadan kaldırmak, öldürmek 0332
b.+um 0349, 0419
b.+um üstine : Baş üstüne, emriniz olur, memnuniyetle 0380, 0475, 0499, 1062
b.+uma 1215, 1376
b.+uma (ʿaḳlı başına gel-) 0766
b.+uñ 1139
b.+uñdan (ʿaḳluñ başuñdan git-) 0638
b.+uñuz 0393
b. üstine 0948
b. yatur- : baş eğmek 0333
2. Uç, sınır.
b.+a (başdan başa) : Uçdan uca, başından sonuna kadar 0818, 0946, 1084, 1115
b.+dan (başdan başa) 0818, 0946, 1084, 1115
[=43]
başar- : Tamamlamak, bitirmek.

b.-alum 0896
[=1]
başla- : Girişmek, başlamak, harekete geçmek.
b.-dı 0261, 0286, 0515, 0520
b.-dum 0382, 0775, 0833, 0834, 1227
[=9]
başlu : Yaralı.
b. (yaralu başlu) 1307, 1344
[=2]
bat- : Batmak, gömülmek, içine girmek.
b.-a 0664
b.-ar 1073
b.-mış 1181
[=3]
nūra bat- 0664, 1181
yere bat- 1073
[=3]
bāṭın (Ar.) : İç, iç yüz.
b.+umda 0422
[=1]
bay : Zengin.
b. u yoḫsul u ḥācib 1240
[=1]
bayaġı : Eskisi gibi, önceki gibi.
b. 1335
b. ol- : Eskisi gibi olmak, önceki gibi olmak 0386, 0886
[=3]
becid (<Far. be+Ar. cidd) : Sık sık, sürekli olarak.
b. 0217
[=1]
beden (Ar.) : Vücut, cism, ten, beden.
b.+inde 1345
[=1]
bedr (Ar.) : Hz. Muhammed'in dinsizlerle çarpıştığı Mekke ile Medîne arasında bir yer.
b. ġazāsı : 13 Mart 624 Cuma günü müslümanlar ile Mekkeli Kureyşliler arasında yapılan savaş, Bedir gazası 0066, 0112, 1346
[=3]
beg : Efendi, nüfuzlu kişi.
b.+leri 1332
[=1]
beḳā (Ar.) : Devamlı olma, ebedi olma, devamlı olma.
b. ol- : sonsuz yaşamak, ebedi yaşamak, ölümsüz olmak 0634
[=1]
bekle- : Korumak, saklamak.
b.-di 0806
b.-r 0745, 0804
b.-ye 0207, 0307, 0691
[=6]
belā (<Ar. belāʾ) : Gam, keder, musibet, dert.
b.+dan 0918
b. vir- : dert vermek 1275
b.+ya 0918
[=3]
belī (Far. belī <Ar. belā) : Evet.
b. 1205, 1205
[=2]
bellü : Belli, açık, aşikâr.
b. 0182, 0304, 1209, 1225
b. bil- : İyi bilmek, iyice anlamak, kanaat getirmek 0106
[=5]
belürsüz : Belirsiz, belli olmayan, meçhul.
b. ol- : Belli olmamak, görünmemek 0159
[=1]
ben : Ben (teklik birinci şahıs zamiri).
b. 0043, 0068, 0073, 0097, 0102, 0105, 0125, 0172, 0182, 0184, 0253, 0259, 0264, 0280, 0308, 0336, 0341, 0352, 0353, 0355, 0358, 0363, 0366, 0368, 0369, 0373, 0374, 0377, 0380, 0411, 0414, 0426, 0426, 0427, 0435, 0442, 0443, 0469, 0475, 0479, 0499, 0500, 0509, 0517, 0524, 0532, 0534, 0552, 0555, 0559, 0561, 0563, 0567, 0571, 0580, 0585, 0600, 0601, 0605, 0610, 0614, 0614, 0617, 0624, 0631, 0634, 0643, 0646, 0653, 0655, 0673, 0682, 0695, 0702, 0726, 0740, 0746, 0759, 0774, 0781, 0788, 0791, 0792, 0795, 0799, 0800, 0809, 0814, 0825, 0828, 0831, 0833, 0834, 0839, 0846, 0847, 0850, 0854, 0860, 0861, 0867, 0876, 0876, 0880, 0890, 0892, 0907, 0908, 0910, 0917, 0926, 0936, 0938, 0940,

0944, 0948, 0950, 0971, 0980, 0981, 1001, 1003, 1022, 1032, 1041, 1045, 1055, 1055, 1058, 1062, 1068, 1069, 1075, 1088, 1092, 1094, 1097, 1107, 1111, 1112, 1113, 1117, 1124, 1132, 1145, 1153, 1154, 1166, 1168, 1180, 1197, 1205, 1209, 1214, 1220, 1225, 1232, 1235, 1295, 1352, 1369
b.+idüm 1351
b.+de 0113, 0588
b.+den 0172, 0627, 1053
b.+em 0122, 0583, 0584, 0584, 1052, 1209, 1225
b.+i 0045, 0093, 0127, 0173, 0175, 0253, 0260, 0262, 0263, 0273, 0273, 0330, 0335, 0345, 0346, 0346, 0405, 0427, 0467, 0468, 0527, 0528, 0530, 0530, 0534, 0539, 0543, 0553, 0557, 0565, 0603, 0604, 0608, 0615, 0632, 0632, 0713, 0745, 0753, 0812, 0820, 0873, 0884, 0885, 0893, 0917, 0938, 0943, 0975, 0975, 0982, 1000, 1020, 1025, 1052, 1059, 1064, 1065, 1066, 1066, 1068, 1082, 1092, 1095, 1119, 1166, 1221, 1248, 1250, 1264, 1274, 1275, 1281, 1287
b.+üm 0045, 0063, 0094, 0104, 0104, 0117, 0122, 0123, 0123, 0153, 0153, 0162, 0164, 0174, 0174, 0175, 0238, 0243, 0264, 0265, 0309, 0327, 0350, 0350, 0354, 0369, 0375, 0421, 0433, 0436, 0444, 0451, 0470, 0471, 0474, 0488, 0488, 0498, 0577, 0623, 0650, 0747, 0750, 0766, 0789, 0813, 0833, 0849, 0854, 0875, 0881, 0894, 0939, 0946, 0958, 1043, 1054, 1089, 1114, 1114, 1202, 1230, 1263, 1376, 1378
b.+üm-ile 0275, 0523, 0983, 1373
b.+üm içün 0522
b.+üm ile 0036, 0239, 0249, 0602, 0712, 0872, 0964
b.+ümdür 0123, 0130, 0131, 0164
b.+ümle 0860
[=471]
bend (Far.) : Bağ, düğüm, râbıta.
b.+den 1114
b.+lerin götür- : bağını çözmek 0481
[=2]
bende (Far.) : Kul, köle.
b.+siyem 0610
[=1]
Benī ʿĀmir (Ar.) : Bir kabile adı.
b. 0316
[=1]
beñiz : Yüz rengi, beniz.
b.+ümüñ (beñzümüñ levni git- : benzi solmak, sararıp bozarmak) 1191
[=1]
beñze- : Bir kimseye veya bir şeye benzer ve onu andırır olmak, bir şeye eş olmak, benzemek.
b.-r 0098, 0181, 0457, 0544, 0596, 0597, 0598, 0756, 0777, 0797, 0799, 0858, 0951, 1016, 1077, 1128, 1128, 1232, 1246, 1338, 1374
b.-r idi 0461, 0546, 0600, 0798
b.-rdi 0458
[=26]
beñzet- : Benzetmek, teşbih etmek, benzeyen yönler bulmak.
b.-di 0158
[=1]
beri : Bu tarafa, buraya, beri, bana yakın, bu yöne.
b. 0283, 0450, 0909
[=3]
berk : Sağlam, sıkı, kuvvetli.
b. 0883
berḳ (<Ar. barḳ) : Şimşek.
b. ur- : Parlamak, ışımak 0547, 0927, 0932, 1165, 1199
[=6]
berkit- : Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek, pekiştirmek.
b.-diler 0478
[=1]
söz berkit- 0478
[=1]
berü : bk. beri.
b. 0090, 0093, 0180, 0410
[=4]
beşāret (<Ar. bişāret) : Müjde, muştu, iyi haber.
b. 0336
b. ol- : Müjde olmak 0586, 0836, 1210
[=4]

beşer (<Ar. başar) : İnsanlar.
b. 0558
[=1]
beter (<Far. bed-ter) : Daha kötü, çok kötü, beter, çok fena.
b. 0253
b. art- : Daha kötü hale gelmek 0355
b. it- : fena etmek, daha kötü etmek 0375, 0417
b. ol- : Daha kötü olmak 0372
[=5]
bevl (Ar.) : İdrar, sidik, çiş.
b. it- : İşemek 0101
[=1]
bevvāb (Ar.) : Kapıcı.
b. 0452
[=1]
beyān (Ar.) : Açıklama, bildirme.
b. 0003
[=1]
beyt (Ar) : Ev.
b.+i māl-ı müslimīn : Müslümanların mâliye hazînesi. 0073
[=1]
beyyinātu'r-raḥmān (Ar.) : Allah'ın Kur'anda verdiği delil ve kanıtlar.
b. 0835
[=1]
bez- : Bıkmak, usanmak.
b.-erem 0809
cāndan bez- 0809
[=1]
bıçak : Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç, bıçak.
b. 1162
[=1]
bıraḳ- : 1. terk etmek, bırakmak.
b.-dılar 1020
b.-masun 0232
b.-uban (bıraġuban) 0553
b.-ur (bıraġur) 0506, 0893
2. Bir yerden ayırmak.
b.-dı 0017
[=6]
ʿaşḳ odına bıraḳ- 1020
āvāre bıraḳ- 0017
geleci bıraḳ- 0232
[=3]

bī-çāre (Far.) : Çaresiz, zavallı.
b. 0009, 0748, 1236, 1395
[=4]
bī-dīn (<Far. bī + Ar. dīn) : Dinsiz, kafir.
b.+lere 0275
[=1]
bī-ḥad (<Far. bī + Ar. ḥadd) : Hadsiz, sınırsız, pek çok.
b. 1400
[=1]
bi-ḥaḳḳ-ı ġanī (Ar.) : Allah'ın hakkıyla, Allah rızası için.
b. 1264
[=1]
bī-ḥisāb (<Far. bī + Ar. ḥisāb) : 1. Sayısız.
b. 0323
2. Hesapsız.
b. 1347
[=2]
bī-ḫūş (Far.) : Akılsız, sersem, şaşkın.
b. eyle- : Şaşırmak, kendinden geçirmek 1092
[=1]
bī-niyāz (Far.) : Yalvarmasız, yakarmasız, ihtiyaçsız.
b. 0804
[=1]
bī-riyā (<Far. bī + Ar. riyā) : Yalansız, riyasız.
b. 0757
[=1]
bil : Bel.
b. bağla- : Güvenmek, dayanmak 1342
b. iki ḳat it- : Saygı ile eğilmek 0453
[=2]
bil- : 1. Anlamak, haberli olmak, haberdar olmak, bilmek.
b. 0024, 0063, 0604, 0634, 1247
b.-dügümden 0380
b.-e 0050, 0212, 0300
b.-eler 0995
b.-elüm 0412, 0413, 0703
b.-eyim 0426, 0864
b.-medi 0042
b.-medüm 0832
b.-medüñ 0968
b.-meye 0194
b.-mez 0270, 0718

b.-mez-idüm 0980
b.-mezem 0426, 0747, 0752, 0831
b.-üñ 0216, 0317, 0364, 1209
b.-üñüz 0315, 0705, 0850
b.-ür 0116, 0271, 0356, 0871
b.-ür iseñ 0800
b.-ür misin 0465, 0938
b.-ürler 0357
b.-ürsin 0245, 0376, 0442, 1147
2. Tanımak, hatırlamak.
b. 0632
b.-diler 1380
b.-gil 0106
b.-medüm 1130
b.-mezem 0793
b.-mezüz 0708
b.-ür 0516, 0632
b.-ür ol- : tanımak 0641
b.-ürsin 0639, 0840
b.-ürüz 0709, 0845
3. Tahmin etmek.
b. 1266
b.-mezem 0480, 1215
b.-mezem-ki 1074, 1131, 1243
b.-ür 0480
4. İktidar fiili.
b.-düm (çıḳa bil-) 1032
5. Kadrini ve kıymetini bilmek, değerini bilmek, takdir etmek.
b.-e 0483
b.-mez 0263
b.-ürem 0466
6. Karar vermek.
b.-mezem-ki 1070, 1196
[=71]
bellü bil- 0106
ḥaḳ bil- 0709
ḳadrini bil- 0263
[=3]
bilā (<Ar. belāʾ) : bk. belā.
b. (ahum u bilām) 0355
[=1]
bile : **1.** Beraber, birlikte.
b. 0047, 0143, 0153, 0169, 0322, 0824, 0986, 0991
b.+since 0335
2. Dahi, de.
b. 0508, 0770, 0784
b.+imiş 0844
[=13]
bile- : Bir duyguyu arttırmak, bir duyguyu güçlendirmek.
diş bile- : 0131
[=1]
bilek : El ile kolun birleştiği bölüm, bilek.
b.+in (bilegin) 0134
[=1]
bilür- : Meydana çıkmak, ortaya çıkmak, belli olmak.
b.-medi 0041
[=1]
bin- : Üzerine çıkmak, oturmak, cülûs etmek, binmek.
b. 1294
b.-düm 1374
b.-üp 1091
[=3]
bindür- : Üzerine oturtmak, üzerine çıkartmak, bindirmek.
b.-ür 1064
[=1]
biñ : 1000 sayısı.
b. 0436, 1125, 1399, 1402
b. (nice biñ) 0326
b. kez 0539
[=6]
bir : **1.** Bir (belirsizlik sıfatı).
b. 0011, 0019, 0020, 0024, 0025, 0027, 0027, 0033, 0035, 0036, 0039, 0045, 0046, 0050, 0059, 0085, 0087, 0089, 0092, 0109, 0119, 0126, 0131, 0140, 0147, 0151, 0152, 0152, 0153, 0156, 0156, 0163, 0171, 0172, 0180, 0193, 0201, 0205, 0205, 0218, 0218, 0220, 0223, 0225, 0225, 0225, 0227, 0229, 0231, 0231, 0231, 0239, 0250, 0252, 0254, 0255, 0259, 0268, 0271, 0277, 0287, 0291, 0293, 0297, 0298, 0301, 0302, 0303, 0304, 0305, 0308, 0311, 0311, 0316, 0323, 0341, 0352, 0358, 0370, 0373, 0374, 0384, 0391, 0396, 0401, 0404, 0423, 0431, 0432, 0432, 0438, 0445, 0445, 0447, 0454, 0456, 0458, 0470, 0471, 0487, 0489, 0494, 0504, 0540, 0544, 0546, 0548, 0553, 0554, 0557, 0557, 0561, 0562, 0567,

0578, 0589, 0591, 0592, 0593, 0594, 0611, 0617, 0617, 0618, 0621, 0624, 0637, 0644, 0651, 0653, 0662, 0662, 0678, 0690, 0690, 0694, 0696, 0702, 0715, 0716, 0718, 0719, 0729, 0742, 0746, 0753, 0757, 0758, 0760, 0762, 0762, 0768, 0775, 0777, 0783, 0788, 0789, 0800, 0813, 0817, 0825, 0826, 0834, 0857, 0868, 0873, 0879, 0885, 0889, 0891, 0892, 0894, 0894, 0896, 0900, 0901, 0902, 0909, 0913, 0914, 0918, 0918, 0923, 0925, 0925, 0929, 0941, 0949, 0950, 0956, 0962, 0963, 1004, 1013, 1014, 1036, 1037, 1043, 1044, 1049, 1054, 1060, 1064, 1075, 1075, 1082, 1083, 1083, 1085, 1086, 1101, 1102, 1109, 1121, 1121, 1127, 1127, 1127, 1128, 1132, 1135, 1141, 1141, 1142, 1145, 1148, 1149, 1150, 1154, 1158, 1159, 1160, 1160, 1163, 1165, 1169, 1186, 1187, 1190, 1204, 1211, 1216, 1216, 1222, 1235, 1237, 1242, 1244, 1246, 1252, 1255, 1268, 1276, 1283, 1285, 1285, 1295, 1296, 1297, 1299, 1299, 1300, 1300, 1303, 1303, 1304, 1305, 1306, 1306, 1309, 1309, 1315, 1315, 1320, 1325, 1330, 1334, 1339, 1343, 1350, 1375, 1383, 1396, 1402

[=284]

b. arada : Bir yerde 1302, 1324

b. daḫı 0208, 0210, 0212, 0214, 0216, 0218, 0501, 1173, 1173, 1174, 1387, 1397

b.+den 1335

b.+dür 0456

b. iki : Bir kaç 0206

b. ḳaç :Biraz, çok olmayan, az, az sayıda 0069

b. ḳaç kerre : Bir kaç defa, az sayıda 0636

b. yere üş- : Bir yere toplanmak, bir araya gelmek 0313

b. yire diril- : Bir yere toplanmak, bir araya gelmek 0312

[=21]

2. Bir (sayı sıfatı).

b. 0032, 0034, 0042, 0049, 0050, 0051, 0278, 0310, 0354, 0361, 0369, 0538, 0649, 1125, 1142, 1302

b. bir : Birer birer, tek tek 0003, 0019, 0344, 0351, 0455, 0615, 0629, 0727, 0865, 1040, 1138

b. birin : Birer birer 0863, 1381

b. kez : Bir defa 0318, 0433, 0697, 0830, 0906, 0908, 1122

b. kezin : Bir defa 0620, 1120

[=38]

birbiri : Karşılıklı olarak biri diğerini, diğeri de onu.

b.+le 0716

b.+nden 0724

b.+nüñ 0141, 0142

[=4]

birer : Bir sayısının üleştirme şekli, her birinde, birer.

b. 0549

[=1]

biri : Biri, birisi, her biri, bir tanesi.

b. 0074, 0111, 0111, 0270, 0546, 0689, 0689, 1017, 1169, 1193, 1193, 1349, 1349

b. (her biri) 0076, 0454, 0548, 0756, 1082, 1184

b.+müz (her birimüz) 1051

b.+müzi 0318

b.+ne 0314, 1143, 1301, 1335

b.+nüñ (her birinüñ) 1016, 1098

b.+ñüz (her biriñüz) 0138

[=28]

biribiri : bk. birbiri.

b.+ñüzi 0137

[=1]

birin : Birisini, birini.

b. birin : tek tek, teker teker, ayrı ayrı 0343

[=1]

birisi : Birisi, biri, her tanesi.

b. 0977

b. (her birisi) 0140

b.+y-ile 0953

b.+nde 0930, 0930, 0931

b.+ne 0068

b.+ni 0942

[=8]

birle : İle, birlikte.
b. 0902
[=1]
bismi'llāh (Ar.) : Allah'ın adı ile, besmele.
b. 0091, 0120, 0307
[=3]
biş : Beş (sayı).
b. 0649
[=1]
bişinci : Beşinci (beş sayısının sıra sıfatı).
b. 0268
[=1]
bit- : **1.** Sona ermek, tamamlanmak, bitmek.
b.-er 1241, 1385
b.-icek 0897
2. (Bitki için) yetişmek, çıkmak, büyümek.
b.-e 1282, 1288
[=5]
biter (<Far. bed-ter) : bk. beter.
b. 0737
b. eyle- : Daha kötü yapmak 0970
[=2]
biti : Yazılmış şey, mektup
b.+si 0043
[=1]
bitür- : **1.** Sona erdirmek, tamamlamak, sonuçlandırmak.
b.-e 1398
b.-em 0468, 0891
b.-en 0875
b.-esin 0522
b.-i vir- : Bir işi yapmak, bir işi tamamlamak, bir işi sona erdirmek 0378, 0494
b.-üñ 0702
b.-ür 0587
b.-ürem 0718
b.-ürseñ 0474
2. Meydana getirmek, hasıl etmek.
b.-ür 0037
3. Yapmak, yerine getirmek, gerçekleştirmek.
b.-elüm 0703, 1057
b.-en 0584
b.-esin 0471, 0473
b.-eyim 1289
maḳṣūdını bitür- 1057
[=18]
biz (I.) : Biz (çokluk birinci şahıs zamiri).
b. 0139, 0170, 0236, 0321, 0641, 0708, 0709, 0735, 0736, 0923
b.+den 0100, 0388, 0408, 0698
b.+e 0001, 0002, 0014, 0019, 0026, 0067, 0081, 0100, 0102, 0124, 0148, 0166, 0170, 0176, 0183, 0188, 0202, 0205, 0223, 0233, 0237, 0237, 0284, 0320, 0343, 0381, 0387, 0412, 0413, 0424, 0514, 0641, 0648, 0670, 0702, 0731, 0846, 1039, 1057, 1094
b.+i 0177, 0320, 0507, 0728, 0739, 0741, 0991, 1051, 1056
b.+üm 0844
b.+üm-ile 0387
[=65]
biz (II.) : Bez, kumaş parçası.
b. 0696, 0697
b.+i 0697
biz ṣal- : Bir parça kumaşı ele alıp rüzgara karşı hareket ettirmek 0697
[=3]
biz- : bk. bez-.
b.-er 0230
b.-erem 0431
[=2]
cāndan biz- 0431
[=1]
bize- : Süslenmek.
b.-r 0230
[=1]
boğaz : Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, boğaz.
b.+ını ur- : Boğazını sıkmak 0141
[=1]
bol : Çok, fazla.
b.+durur 0428
[=1]
boşa- : Eşinden ayrılmak, boşamak.
b.-madum 0185
[=1]
boy : Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık, vücut uzunluğu, boy, uzunluk.
b.+ı 0255, 0457
[=2]

boyan- : Erişmek, ulaşmak, uzanmak.
b.-dı 0031
cānına boyan- 0031
[=1]
boyın : Vücudun baş ile omuz arasında kalan kısım, boyun.
b.+ı (boynı) 0527, 0596
b.+ın (boynın ur- : Başını kesmek, boynunu kesmek, öldürmek) 0135
b.+ına (boynına) 0596, 1064, 1336
b.+ında (boynında ḳal- : Günahını taşımak) 1325
[=7]
böyle : Bu şekilde, bunun gibi, böyle.
b. 0181, 0460, 0636, 0636, 0782, 1179
b.+dür 0969
[=7]
bu : 1. Bu (işaret sıfatı).
b. 0006, 0006, 0013, 0019, 0026, 0072, 0075, 0080, 0081, 0095, 0095, 0098, 0124, 0136, 0138, 0161, 0161, 0163, 0165, 0175, 0176, 0191, 0193, 0196, 0211, 0235, 0236, 0236, 0306, 0331, 0335, 0337, 0364, 0366, 0388, 0391, 0395, 0398, 0401, 0404, 0407, 0423, 0432, 0436, 0439, 0440, 0441, 0468, 0472, 0474, 0479, 0486, 0500, 0502, 0505, 0507, 0512, 0514, 0522, 0532, 0534, 0539, 0555, 0565, 0580, 0584, 0588, 0611, 0616, 0625, 0645, 0647, 0651, 0673, 0674, 0686, 0696, 0704, 0706, 0706, 0707, 0718, 0732, 0801, 0812, 0825, 0833, 0836, 0839, 0847, 0874, 0875, 0876, 0888, 0908, 0926, 0931, 0935, 0943, 0944, 0946, 0967, 0968, 0971, 0974, 0981, 0981, 0982, 0989, 0994, 0998, 0998, 1023, 1027, 1051, 1061, 1085, 1099, 1104, 1107, 1113, 1114, 1115, 1144, 1147, 1153, 1176, 1216, 1220, 1228, 1229, 1229, 1237, 1253, 1264, 1310, 1313, 1332, 1376, 1378, 1392, 1399
b. arada : Burada, sırası gelmişken 1399
b. ḳadar : Bunca 0473
b. kez : Bu defa 0100, 0409, 0958, 1078, 1249
[=149]
2. Bu (işaret zamiri).
b. 0098, 0122, 0123, 0153, 0164, 0188, 0238, 0284, 0483, 0705, 0945, 0955, 0974, 0978, 1059, 1219, 1294
b.+durur 0521, 1033, 1178
b.+dur 0182, 0205, 0220, 0223, 0225, 0227, 0229, 0231, 0233, 0650, 0984, 1106, 1218, 1291, 1327, 1327, 1355
b.+ndan 0175, 0824, 0970
b.+nı 0124, 0125, 0129, 0182, 0266, 0314, 0365, 0476, 0476, 0482, 0517, 0518, 0737, 0773, 0808, 0831, 0911, 0961, 0979, 1122, 1178, 1291, 1353, 1404
b.+nuñ 0181, 0582, 0697, 0889, 0905, 0990, 1271, 1277, 1284
b.+nuñ-ıla 1268
b.+nuñ içün 0938
b.+nuñ ile 0239, 0322
b.+ña 0366, 0475, 0502, 0705, 0874, 0952, 1279, 1286
[=84]
bucaḳ : Köşe, kenar, yer.
b.+da 0140
b.+uñ (bucaġuñ) 1312
[=2]
buçuḳ : Yarım, yarı.
b.+ında (dün buçuġında) 0777
[=1]
bugün : Bugün.
b. 1025
[=1]
bul- : 1. Elde etmek, ele geçirmek, bulmak.
b. 0328, 0612, 1010
b.-asın 0510
b.-dum 0401
b.-maya 0391
b.-mayasın 0170
b.-maz 0807, 0965
b.-ur 0215, 1358
2. Rastlamak, tesadüf etmek.
b.-dı 0098
3. Bir şey veya bir kimse ile karşılaşmak.
b.-duḳların 0334
4. Karşılığını görmek, cezasını çekmek.
b.-ur 0233, 0234
5. Kavuşmak.

b.-ur 1361
b.-uram 1369
[=17]
āb u ḥayāt bul- 1369
emān bul- 0401
cezā bul- 0233
furṣat bul- 0170, 0391, 0807
ḫalāṣ bul- 0965
necāt bul- 0328, 0612, 1010, 1358
ẓafer bul- 0215, 0510
[=13]
bulan- : Karışmak, bulanmak.
b.-ur 0878
[=1]
toprağa bulan- 0878
[=1]
bular : Bunlar.
b. 0288, 0288, 0295, 0295, 0296, 0296, 0305, 0305, 0321, 0355, 0356, 0357, 0697, 0782, 0837, 0837, 0976, 1079, 1097, 1097, 1198
b.+a 0325, 0498, 0499, 1201
b.+da 0278, 0358, 0384
b.+dan 0287
b.+ı 0281, 0307, 0403, 0786
b.+suz 1107
b.+uñ 0294, 0416
b.+uñ-ıla 0064
[=37]
bulın- : **1.** Var olmak, mevcut olmak.
b.-a 0269, 0684
2. Ortaya çıkmak, meydana gelmek.
b.-dı 0099
[=3]
bulut : Bulut.
b. 1268, 1273, 1276, 1281, 1283, 1287, 1293, 1373
b.+idi 0241
[=9]
buña : Buna.
b. 0366, 0475, 0502, 0705, 0874, 0952, 1279, 1286
[=8]
bunca : Bunca, bu kadar, bir çok, epey.
b. 0180, 0194, 0687, 0692, 0966, 1224, 1253
[=7]
buncılayın : Bunun gibi, böyle.
b. 0156
[=1]
bunda : **1.** Burada.
b. 0493, 0533, 0803, 0841, 0892, 1048, 1146, 1328, 1341
b.+sız 0648
b.+yam 0647
2. Buraya.
b. 0347, 0348, 0568, 0626, 0626, 0700, 0978, 1038, 1051, 1176
[=21]
bundan : Bundan.
b. 0175, 0824, 0970
[=3]
bunı : Bunu.
b. 0124, 0125, 0129, 0182, 0266, 0314, 0365, 0476, 0476, 0482, 0517, 0518, 0737, 0773, 0808, 0831, 0911, 0961, 0979, 1122, 1178, 1291, 1353, 1404
[=24]
bunlar : Bunlar.
b. 0116, 0142, 0145, 0276, 0277, 0290, 0293, 0308, 0341, 0358, 0385, 0688, 0708, 0727, 0728, 0735, 1024
b.+a 0116, 0167, 0275, 0309, 0324, 0326, 0379, 0380, 0551, 1002, 1185, 1201, 1275
b.+ı 0774, 1401
b.+uñ 0118, 0191, 0282, 0301, 0302, 0307, 0340, 0342, 0354, 0549, 0804, 0916, 1052
[=45]
bunuñ : Bunun.
b. 0181, 0582, 0697, 0889, 0905, 0990, 1271, 1277, 1284
b.+nuñ-ıla : bunun ile 1268
b.+nuñ içün : bunun için 0938
b.+nuñ ile : Bunun ile 0239, 0322
[=13]
buraya : Buraya.
b. 0628, 1207
[=2]
buracuḳ : Bura, burası.
b.+da 0649
[=1]
burada : Burada.
b. 1400
[=1]

burın : Alın ile üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı, burun.
b.+ınuñ (burnınuñ) 0827
[=1]
buyruḳ : Emir, ferman, buyruk.
b.+ıyla (buyruġıyla) 0125
[=1]
buyur- : Emretmek, buyurmak.
b.-dı 0449, 0481, 0714
b.-sa 0295
[=4]
büri- : bk. bürü-.
b.-ye 0757
[=1]
bürü- : Örtmek, sarmak, bürümek, kaplamak.
b.-miş 0088
[=1]
bürün- : Örtünmek, kaplanmak.
b.-miş 0109, 0159, 0181
[=3]
büyük : **1.** Büyük.
b. 0255, 0457
2. Ulu, önde gelen.
b.+in (büyügin) 0451
[=3]

C

cān (Far.) : **1.** Ruh, can, beden.
c.+ı 0041, 0173, 0376, 0722
c.+ı cehenneme ulaşdur- : Ölmek 0963
c.+ı çıḳ- : Ölmek 0290
c.+ı gel- : Dirilmek, canlanmak 0390, 0956
c.+ı git- : Ölmek 0955, 0992
c.+ına 0083, 0204, 1401
c.+ı ṭamuya şal- : Ölmek 1022
c.+ları 0291
c. u ciger ṭutuş- : Dertlenmek, üzülmek, içi yanmak 1234
c.+um 0958, 1229
c.+uma 1223
c.+um çıḳ- 0421, 0650
c.+umdan 0402
c.+uñ 1154, 1210
c. ṭoyla- : Ruhu Allah'ın zikri ile doyurmak, ruha Allah'ı zikr ederek ziyafet vermek 0213
c. vir- : Bedene can ve ruh vermek 0178
2. Hayat, yaşama, yaşayış.
c.+dan biz- : Kendi canından usanmak, sıkılmak, sıkıntı içinde olmak 0431
c.+um 0645
c.+umdan 0809
c.+umuz vir- : Bedene can ve ruh vermek 0389
c.+uñ 1008
3. Gönül, yürek, kalp, iç alem, iç.
c. 0859
c.+dan 1243
c. u dil : Can ve gönül 0871, 1047
c.+um 0107, 0244, 0354, 0377, 0488, 0773, 0826, 1263
c.+uma 0336, 0372, 0417, 0888
c.+uma boyan- : İçine işlemek, çok etkilemek 0031
c.+uma düş- : İçten kabul etmek, cana yakın düşmek 0576
c.+um-ıla 0523
c.+umı yaḳ- : Eziyet etmek, canını yakmak, acı vermek 0033
c.+uñ 0064, 0573, 0924
4. Değerli, cana yakın, sevgili.
c.+ı 0173, 0486
c.+larumı 0402
c.+larumuñ 0488
c. ol- : Can olmak, sevgili olmak 1362
c.+um 0104, 0173, 0486, 0928
[=62]
cānāvar (<Far. cān+āver) : Zararlı hayvan, yırtıcı hayvan, canavar.
c. 0593, 0594, 0595, 0605, 0653, 0654, 0762, 0763, 0789, 0856
c.+dur 0656
c.+lar 0306, 0799
c.+sın 0606
[=14]
cebbār (Ar.) : Azamet, kuvvet ve kudret sahibi, Allah'ın sıfatlarından biri, Allah.
c.+a 0792
[=1]

cebrā'īl (Ar.) : Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve memur olan dört büyük melekten biri. Cibril.
c. 1285
c.+idi 1349
[=2]
cedd (Ar.) : Dede, büyük baba, ata.
c.+i (enbiyālar ceddi) 1174
[=1]
cefā (Ar.) : Eziyet, sıkıntı, incitme.
c. (cevr ü cefā) 0536
c.+lar çek- : Eziyet görmek 1238
[=2]
cehd (Ar.) : Çalışma, çabalama, gayret.
c. eyle- : Çalışmak, gayret etmek, uğraşmak 0535
c. it- : Çabalamak, gayret etmek 1177
[=2]
cehennem (Ar.) : Ahirette günahkarların gideceği azap yeri, tamu, cehennem.
c.+e (cānı cehenneme ulaşdur-) : Ölmek 0963
c. ḳoynı : Cehennemin dibi 1336
[=2]
celāl (Ar.) : Ulu, yüce, Allah'ın sıfatlarından, Allah.
ẕū'l-celāl 0821
[=1]
celīl (Ar.) : Büyük, ulu, yüce, şanı yüce, Allah'ın sıfatlarından, Allah.
c. 1359, 1388
[=2]
cemā'at (Ar.) : Topluluk, cemaat.
c. ile 0367
[=1]
cennet (Ar.) : Uçmak, cennet.
c. 1347, 1363
c.+dür 1343
[=3]
cevāb (Ar.) : Yanıt, cevap, sorulan şeye verilen karşılık.
c. 0651
c. eyle- : Yanıt vermek 0607
c.+ı 0196, 0500, 0707
c.+ın vir- 1109, 1295
c.+ını 1292
c. it- : Karşılığını söylemek, cevap vermek, yanıtlamak 0984
c. vir- : Sorulan soruya karşılık vermek, cevap vermek 0685, 0800, 0839
[=12]
cevher (Ar.) : Değerli taş, mücevher, cevher.
c. 1170
c. (dürr ü cevher) 0818, 1014
[=3]
cevlān (Ar.) : Dolaşma, dolanma, gezinme, seyran.
c. ur- : Dolaşmak, gezinmek 0659, 0760
[=2]
cevr (Ar.) : Haksızlık, zulüm, cefa, eziyet.
c. ü cefā : Zulüm ve eziyet 0536
[=1]
cezā (<Ar. cezā') : Ceza, kötü karşılık, azap
c. bul- : ceza çekmek, kötü karşılığını görmek 0233
c. ḳıl- : Cezalandırmak, ceza vermek 0320
[=2]
cezīre (Ar.) : Ada.
c. 0270
c.+de 0316
c.+ler 0267
c.+nüñ 0269, 0317, 0334, 0754
c.+sine 0342
c.+ye 0268, 0753, 0885
c.+yi 0333
[=12]
ciger : Gönül, yürek, ciger.
c. (cān u ciger) 1234
c.+üm tağla- 0409, 0774, 0829
c.+üm tağlan- : İçi yanmak, kavrulmak, üzülmek 0246
c.+ümi tağla- : Bağrı yanmak, çok üzülmek 0403
[=6]
cihān (Far.) : Dünya, alem.
c. 0740
c. (iki cihān) 0639
c.+da 0694
c.+da (iki cihān) 0228
c.+uñ işi : Dünyanın hali 0006
[=5]
cinn (Ar.) : Gözle görünmez, latif cisimlerden ibaret bir yaratık, cin.

c. ü dīv : Cin ve şeytan 0807
[=1]
cinnī (<Ar. cinn+ī) : Cine mensup, cin.
c. 0092, 0093, 0105, 0117, 0120, 0152, 0156, 0166, 0173, 0174, 0348, 0456, 0465, 0466, 0475, 0477, 0527, 0533, 0553, 1064, 1066, 1069, 1081
c. (ins ü cinnī) 0263
c. iseñ 0091
c.+ler 0088, 0115, 0207, 0209, 0214, 0264, 0270, 0313, 0316, 0326, 0331, 0446, 0447, 0976, 1079
c.+lerden 0450
c.+leri 0454
c.+lerüñ 0346, 0389, 0451
c.+nüñ 0986
c.+sidür 0502
c.+ye 0158, 0181, 0521
c.+yi 0163
[=51]
cism (Ar.) : Beden, vücut.
c.+i 0798
c.+ine 0571
[=2]
cumʿa (Ar.) : Perşembeden sonra gelen gün, Cuma günü.
c. gicesi : Perşembeyi cumaya bağlayan gece, bu gece dīn açısından ayrı bir önem taşır 0080
[=1]
cübbe (Ar.) : Sarıklı dîn adamlarıyla bazı yaşlı kimselerin giydikleri uzun üstlük, uzun elbise.
c. 0690
[=1]
Cübeyr (Ar.) : Erkek adı.
c. 0111
[=1]
cümle (Ar.) : Bütün, hep, hepsi, herkes.
c. 0088, 0116, 0177, 0190, 0244, 0264, 0272, 0274, 0312, 0393, 0632, 0727, 0732, 0780, 0821, 0822, 0823, 0837, 0864, 1036, 1097, 1108, 1247, 1381, 1382
c.+müzüñ 0741, 1392
c.+si 0338, 0339, 0360, 0551
c.+sin 0016, 0865, 1039, 1115
c.+sine 0196
c.+sini 0610, 1390
c.+sinüñ 0279, 1241
c.+yi 1053
[=41]
cümlecük (<Ar. cümle + T. -cük) : bk. cümle.
c.+i (cümlecügi) 0724
[=1]

Ç

çağır- : Bağırmak, haykırmak, seslenmek, çağırmak.
ç.-an 0801
ç.-up 0248, 0769
ç.-ur 0028, 0090, 0164, 0262, 0782, 0835, 1236
ç.-uram 0620
[=11]
çal- : Kesmek, vurmak.
ç.-a 0135
[=1]
çalap : Tanrı, Allah.
ç. 1367
ç.+uñ (çalabuñ) 0644
[=2]
çāre (Far.) : Çözüm, bir şeyi önleme yolu, tedbir, hal, çare.
ç. it- : Çözmek, halletmek 0423
ç. ḳıl- : Çözüm yolunu bulmak, çözmek 0864
ç.+sin ḳıl- 0425
[=3]
çarḫ (Far.) : Felek, gök, dünya, devran, kader, talih.
ç.+ı felek : Kader 0009, 0021
ç.+ı ġaddār : Hain felek, merhametsiz felek 0006
[=3]
çatlamaḳ : Çatıldı, gürültü.
ç.+lar 1077, 1269
[=2]
çayır : Yeşillik, çimenlik.
ç. 0592, 1133
[=2]
çek- : 1. Uğraşmak, çabalamak.
ç.-er 1152

2. Eziyet görmek, sıkıntıya katlanmak, derdini çekmek.
ç.-düñ 1238, 1253
ç.-me 1328
3. Zorla almak.
ç.-er (elinden çek-) : Elinden almak 0134
[=5]
cefā çek- 1238
teşvīşi çek- 1328
zaḥmet çek- 1152, 1253
[=4]
çekiş- : Tartışmak.
ç.-i 0145, 0152
[=2]
çeri : Asker, ordu.
ç.+sin baş- : Orduyu yenmek, Askerlerini öldürmek 0332
[=1]
çetük : Kedi.
ç. 0304, 0304
[=2]
çevre : Bir şeyin etrafı, kenar, çevre.
ç. 1247
[=1]
çevür- : Bir şeyin yönünü değiştirmek, döndürmek, çevirmek
ç.-ür 0921
[=1]
yüz çevür- 0921
[=1]
çıḳ- : 1. Dışarı çıkmak, bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.
ç. 0125, 0129
ç.-a bil- : Çıkabilmek, bulunduğu yerden ayrılabilmek 1032
ç.-ar 0119, 0149, 0163, 0256, 0827, 0916
ç.-aram 1002, 1195
ç.-ayım 0984
ç.-dı 0038, 0051, 0563
ç.-duġı dem : Çıktığı zaman 0087
ç.-dum 0240, 0618, 0682, 1308
ç.-duñ 1031
ç.-ıcaḳ : Çıktığı zaman, çıkınca 0039, 0824, 0989, 1004
ç.-maġa (çıḳmaġa) 0999, 1190
2. Ortaya çıkmak, belirmek.
ç.-a 0660, 0803, 1316
ç.-a gel- : Çıkıp gelmek, ortaya çıkmak 0621, 0857, 0949, 1063
ç.-ar 0252, 0254, 1269
ç.-asımuñ 1113
ç.-asın 1123
ç.-dı 0762, 0789, 1198
ç.-ıcaḳ 0550
ç.-ısaram 0608
ç.-maġum (çıḳmaġum) 1114
3. Yukarı çıkmak, yükselmek.
ç.-ar 0303, 0528, 1152, 1304, 1330
ç.-dı 0260, 0644
ç.-ıcaġaz : Çıkınca 0731
ç.-mış 1169
4. Ayrılmak, ölmek, vermek (can için).
ç.-a 0650
ç.-a mı 0421
ç.-ar 0290
5. Bir yere varmak, ulaşmak, gelmek.
ç. 0616
ç.-dı 0783
ç.-dum 1207
ç.-ıcaġaz 0711
6. Yayılmak (ışık için).
ç.-ar 0927, 0932, 1165, 1199
7. Akmak.
ç.-ar 1073
8. Üzerine çıkmak.
ç.-aram 0761
ç.-dum 0767
ç.-ġıl 0526
9. Karşı gelmek.
ç.-maz idi 1054
[=70]
cānı çıḳ- 0290, 0421, 0650
göge çıḳ- 0644
[=4]
çıḳar- : Bulunduğu yerden dışarı çıkmasını sağlamak, çıkarmak.
ç.-dı 0753
ç.-dılar 0698
ç.-ısaram 0940
ç.-ur 1150
[=4]
çınar (<Far. çenār) : Çınar ağacı.

ç. 0255
ç.+a 0457
[=2]
çırāḳ (<Far. çirāġ) : Işık, mum, kandil.
ç. 0214, 0813, 0816
ç.+a (çırāġa) 0814, 0815
[=5]
çift (Far.) : Birbirini tamamlayan, iki tekten oluşan, iki, çift.
ç.+çift : İkişer ikişer 0843
[=1]
çigin : Omuz.
ç.+i (çigni) 0260, 1143, 1301
ç.+ine (çignine) 1142
[=4]
çimen (<Far. çemen) : Yeşil ve kısa otlarla örtülü yer, yeşillik, çayır, çimen.
ç. 0653, 0658
ç.+de 0617
ç.+den 0616, 0618
ç.+e 0591, 1244
ç. ü sünbül : Çayır ve sünbül 1133
[=8]
çimenlü (<Far. çemen + T. -lü) : Yeşillik, yeşil otlarla kaplanmış yer.
ç. 0592
[=1]
çiz- : Bir şeyin üzerinden sert ve sivri bir şey geçirerek üzerine çizik peyda olmasına sebep olmak, çizmek, çizgi çekmek.
ç.-e 0205
[=1]
çizi çiz- 0205
[=1]
çizi : Çizgi.
ç. çiz- : Çizgi çizmek 0205
[=1]
çoġıraḳ : Daha çok, pek çok.
ç. 1284
[=1]
çoḳ : Çok, pek, fazla.
ç. 0113, 0115, 0331, 0340, 0418, 0524, 0531, 0548, 0555, 0628, 0874, 0960, 1278, 1373, 1391, 1404
ç.+durur 1001, 1107
ç. çoḳ : Pek çok, çok fazla 0570, 1341
ç.+dur 0740
ç.+ı (çoġı) 0298
[=22]
çomaḳ : Ucu topuzlu sopa, gürz, değnek.
ç.+ı (çomaġı) 1121
[=1]
çün (<Far. çūn) : **1.** Çünkü, için, dolayı, sebebiyle.
ç. 0051, 0157, 0209, 0273, 0366, 0376, 0503, 0512, 0615, 0627, 0869, 0922, 0978, 0998, 1368
ç.+kim : Çünkü 0165
2. Ne zaman ki, -ınca / -ince, -dığı /-diği zaman.
ç. 0090, 0149, 0158, 0196, 0344, 0405, 0431, 0449, 0511, 0555, 0560, 0577, 0611, 0674, 0696, 0697, 0699, 0736, 0754, 0826, 0827, 0859, 0919, 0949, 0952, 1003, 1353
3. Nasıl.
ç. 0426
[=44]
çünki (<Far. çūn+ki) : **1.** Çünkü, için, zira, madem ki, dolayı, sebebiyle.
ç. 0053, 0178, 0362, 0531, 0566, 0580, 0742, 0806, 0886, 0937, 0995, 1008, 1040
2. Ne zaman ki, -ınca / -ince, -dığı /-diği zaman, -dığında / -diğinde.
ç. 0061, 0258, 0500, 0530, 0576, 0623, 0651, 0712, 0751, 0764, 0766, 0819, 0839, 0941, 0979, 0990, 1019, 1024, 1047, 1100, 1136, 1202, 1251, 1258, 1292
[=38]

D

da / de : Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimeden sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, (dahi, bile, esasen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta) vb. manalara gelen, kelimeden ayrı yazılan takı, bağlama ve kuvvetlendirme edatı.

d. 0493, 0494, 0526, 0852, 0919, 0968, 0968, 1042, 1062, 1328
[=10]

Dābbetü'l-arż (Ar.) :Kıyamet alâmetlerinden olmak üzere ortaya çıkacağı söylenen hayvanın adı.
d.+dur 0657
[=1]

dad : Tat, lezzet.
d. 0578
d.+ı 0269
[=2]

daḫı : (Dahi, da/de, bile, artık, üstelik, bundan başka, daha, henüz, hâlâ, o kadar, daha fazla) anlamlarına gelen kuvvetlendirme sözü.
d. 0011, 0011, 0029, 0044, 0045, 0049, 0062, 0065, 0068, 0089, 0113, 0137, 0147, 0153, 0172, 0192, 0205, 0219, 0220, 0223, 0225, 0226, 0227, 0228, 0229, 0231, 0236, 0253, 0291, 0293, 0293, 0297, 0298, 0301, 0302, 0303, 0304, 0315, 0335, 0345, 0355, 0361, 0365, 0366, 0375, 0417, 0425, 0427, 0427, 0430, 0433, 0437, 0477, 0489, 0491, 0494, 0510, 0513, 0518, 0524, 0530, 0545, 0548, 0552, 0559, 0562, 0565, 0573, 0574, 0576, 0578, 0582, 0598, 0616, 0626, 0627, 0636, 0671, 0674, 0677, 0709, 0730, 0735, 0737, 0763, 0767, 0770, 0772, 0772, 0773, 0778, 0781, 0784, 0787, 0790, 0794, 0808, 0816, 0830, 0841, 0867, 0877, 0879, 0885, 0891, 0892, 0907, 0912, 0913, 0914, 0918, 0921, 0921, 0923, 0929, 0934, 0936, 0937, 0947, 0959, 0960, 0978, 0986, 0994, 0996, 1003, 1006, 1018, 1032, 1033, 1041, 1054, 1081, 1081, 1101, 1109, 1110, 1111, 1116, 1117, 1123, 1141, 1143, 1149, 1157, 1159, 1161, 1170, 1186, 1195, 1211, 1215, 1221, 1245, 1247, 1256, 1261, 1278, 1279, 1283, 1284, 1286, 1301, 1306, 1310, 1311, 1312, 1321, 1334, 1335, 1338, 1349, 1360, 1371, 1400
d. (bir daḫı) 0208, 0210, 0212, 0214, 0216, 0218, 0501, 1173, 1173, 1174, 1387, 1397
[=187]

dā'im (Ar.) : Devamlı, sürekli.
d. 0658, 0803, 1049, 1146, 1239
[=5]

dā'imā (Ar.) : Her zaman, her vakit, devamlı, sürekli.
d. 0227, 0288, 0296, 0297, 0303, 0305, 0392, 0507
[=8]

Dāniyāl : Erkek adı, İsrâil peygamberinin adı.
d.+dur 1321
[=1]

Dār-ı Sīdī (Ar.) : Bir dağ adı.
d. 0730
[=1]

Dāvūd (Ar.) : Erkek adı, eserin yazarı.
d. 1395
[=1]

de- : Demek, söylemek (krş. di-).
d.-rdi 0053
[=1]

Deccāl-ı Aʿver (Ar.) : Kıyametten az evvel çıkacak ve Hz. İsâ tarafından öldürülecek olan yalancı ve zararlı şahıs, yalancı Mesih.
d. 1315
[=1]

dede : Ced, ata, baba, dede.
d. 0014, 0272, 0692, 0707, 0784, 1309, 1333, 1376
d.+m 0264
[=9]

defʿ (Ar.) : Savma, uzaklaştırma, ortadan kaldırma.
d. eyle- : Savmak, def etmek, uzaklaştırmak 1367
[=1]

deg- : Erişmek, ulaşmak, yetişmek.
d.-di 0118, 0580
d.-iserdür 0474, 0939
[=4]
eylücegi deg- 0580
ḫayrum iḥsānum deg- 0939
ḫayr u iḥsān deg- 0474

[=3]
degin : Bir işin sona erdiği zamanı ve yeri gösterir, kadar, dek.
d. 0051, 0053, 0061, 0069, 0077, 0268, 0436, 0452, 0658, 0733, 0733, 0765, 0815, 0894, 1326, 1369, 1378
d. (niceye degin) 0476
[=18]
degme : Her, her bir, her hangi bir, rastgele.
d. 0089, 0546, 0757
d.+sini 0299
[=4]
degül : Değil.
d. 0050, 0492, 0836, 0836
d.+em 0092, 0105, 0117, 0174
d.+sin 0348
[=9]
degülmise : Olmasaydı, olmamış olsaydı.
d. 0539
[=1]
degür- : **1.** Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak, duyurmak, bildirmek.
d.-em 0499
d.-esin 0496, 1212
[=4]
2. Değdirmek, vermek.
d.-em 0073
[=3]
selām degür- 0496, 0499, 1212
[=3]
dek : Kadar, değin.
d. 0811
[=1]
del- : Delmek, oymak, üzerinde delik açmak.
d.-er 1162
d.-miş-dürür 0446
[=2]
delīl (Ar.) : Rehber, kılavuz, yol gösteren.
d.+i ol- 1393
d. ol- : Yol göstermek, kılavuzluk yapmak 0846, 1265
[=3]
delü : Deli, akılsız, aklı yerinde olmayan.
d. ol- : Delirmek, aklı yerinden gitmek 0290
[=1]
delük : Delik.
d.+i (delügi) 1151, 1153
d.+ini (delügini) tut- : Açıklığını kapamak 1154
d.+lerinden 0827
[=4]
dem (Far.) : An, zaman, vakit.
d. 0087, 0592, 1154, 1159, 1306, 1330
d. (hem-dem) 1327
d. (ol-dem) 0525, 0567, 0883, 1207
d.+de (ol-dem) 0670
[=12]
dem-be-dem : Dâima, vakit vakit, zaman zaman.
d. 0580, 0584
[=2]
demin : Az önce, biraz önce.
d.+ki : Biraz önceki 1067
[=1]
demür : Demir
d. 0447, 1121
d.+le 1296
[=3]
demürlü : Zincirli, zincir ile bağlı olan kimse.
d. 1314
d.+idi 0463
[=2]
deñiz : Deniz.
d. 0529, 0715, 0725, 0802, 1366
d.+den 0789, 0884
d.+e 0808
d.+ler 0430
d.+üñ 0557, 0710
d.+üñ mālikleri : Denizin sahipleri 0802
[=12]
depe : Tepe.
d.+de 0618
[=1]
depele- : Öldürmek.
d.-di 0992
d.-mezsin 0468
[=2]
derd (Far.) : Dert, gam, keder, sıkıntı, kaygı, üzüntü, tasa.
d. ile 0056, 0433, 0741, 0830
d.+e düş- : dert içinde olmak 0432
d.+ine 1364

d. ü renc ol- : Dert ve sıkıntı içinde olmak 0035
d.+üme 0420, 0423, 1235
d.+ümi 0375
d.+üñ 0425
[=12]
dere : Küçük akar su, dere.
d. 0677
d.+ye 0678, 1127, 1160
[=4]
dergāh (<Far. der+gāh) : Büyük bir huzurla girilen kapı.
d.+a 1239
d.+ına 0739
[=2]
deril- : Toplanmak (krş. diril-).
d.-ürler 0083
[=1]
dermān (Far.) : Çare, derman.
d. ol- : Çare olmak 0420
d.+um 0056
[=2]
dertlü : Gamlı, kederli, dertli, sıkıntı içinde, üzüntülü.
d. 1223
[=1]
deryā (Far.) : Deniz.
d. 1091
[=1]
destān (<Far. dāstān) : Hikâye, öykü, kıssa, masal, destan.
d. ol- 1378
[=1]
destūr (Far.) : İzin, müsâade, ruhsat.
d. 1117
d. vir- : İzin vermek, müsâade etmek 0029, 0058, 0157
[=4]
devā (<Ar. devāʾ) : İlaç, çare, tedbir.
d. vir- : İyileştirmek 1364
[=1]
deve : Geviş getiren memelilerden, sırtı bir veya iki hörgüçlü, eti yenip sütü içilen, bacakları ve boynu çok uzun yük ve binek hayvanı, deve.
d. 0597, 0957
[=2]
deve ḳuşı : Kısa kanatları uçmaya elverişli olmayan fakat uzun bacaklarıyla çok hızlı koşabilen iri bir kuş.
d. 0798
[=1]
devlet (Ar.) : Baht, talih, mutluluk.
d. 0669, 0945, 1387
d.+e 1384
[=4]
devletlü (<Ar. devlet+T. -lü) : Mutlu, bahtlı, talihli.
d. 0672
[=1]
di- : Demek, söylemek.
d. 0166, 0237, 0581, 1297
d.-ki 0992
d.-di 0004, 0081, 0084, 0091, 0091, 0120, 0202, 0211, 0251, 0352, 0500, 0649, 0704, 0712, 0727, 0771, 0771, 0773, 0785, 0785, 0938, 0998, 1287
d.-di-ki 1339
d.-di ise 0525
d.-diler 0519, 0700, 0701, 0703, 0852, 1203, 1208, 1210, 1219
d.-dügüñ 1107
d.-dük 0869
d.-dükleri 1221
d.-düklerüñ : Dediklerin, söylediklerin 0235, 1113
d.-düm 0040, 0349, 0352, 0353, 0380, 0411, 0500, 0534, 0605, 0627, 0639, 0642, 0648, 0652, 0653, 0675, 0683, 0707, 0782, 0791, 0792, 0816, 0821, 0830, 0830, 0840, 0883, 0898, 0944, 0981, 1022, 1092, 1108, 1117, 1153, 1214
d.-düm-ki 0248, 0314, 0414, 0435, 0442, 0499, 0563, 0614, 0631, 0799, 0814, 0846, 0876, 0907, 0948, 1058, 1062, 1097, 1107, 1111, 1205, 1209, 1225, 1295
d.-düm-kim 0426
d.-gil : de, söyle 0067, 0121, 0408, 0434, 0991, 1021, 1057, 1102, 1311
d.-meyüp 0996
d.-miş-idi 0192

d.-r 0090, 0153, 0153, 0243, 0428, 0568, 0625, 0769, 0772, 0772, 0954, 1043, 1097, 1097
d.-r-idüm 0905
d.-r-iseñ 0219, 0985
d.-r-ki 1007
d.-r idüm 0740
d.-r ise 1065
d.-r ki 0907
d.-rem 0401, 0427, 0624, 0890, 1322
d.-rler 0316, 0387, 1089
d.-rler idi 0020
d.-rse 0139
d.-rsem 0852
d.-rseñ 0219, 0628, 1156, 1217
d.-rsin 0173, 0441
d.-ye 0307
d.-yeler 0018
d.-yem 0102, 0766, 0796, 1009
d.-yemezem 0259
d.-yen 0362, 0362
d.-yesin 0570, 1213
d.-yeyim 0848, 1192
d.-yicegez : Deyince, söyleyince 0831
d.-yü : Diye 0459, 0972
d.-yüben : Diyerek, söyleyerek 0182, 0304, 0768, 0990, 1333
d.-yüp 1122
[=176]
geleci di- 0259, 0540
söz di- 0192, 0427, 0624, 0998
[=6]

dik- : Ele geçirmek, isteğine kapılmak.
d.-üp 0899
[=1]
göz dik- 0899
[=1]

dil (I.) : 1. Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı, dil.
d.+e al- : Söylemek 0212
d.+e gel- : Söylenmek 0278, 1395
d.+e getür- : Söylemek, anmak, konuşmak 0306, 0322, 0770
d.+ine 1273
d.+lerinde 0338
d.+üm bağlan- : Konuşamamaz hale gelmek, dili tutulmak 0246
d.+üm ile 0537
d.+üñden ḳoma- : Sık sık anmak, sürekli söylemek 0392, 0586
2. Lisân, dil.
d. ile 0861
[=13]

dil (II.) (Far.) : Gönül, kalp, yürek.
d. ile 1047
d. ile (cān u dil) 0871, 1047
d.+e 0508
[=4]

dile- : Arzu etmek, talep etmek, istemek, rica etmek, dilemek.
d.-di 1395
d.-düm 1258
d.-mez 0590
d.-mez-idi 0994
d.-mezdüm 1055
d.-mezse 0779
d.-r 0135, 0592, 0711, 0724, 1162, 1250, 1404
d.-rem 0045, 0058, 0379, 0471, 0472, 0851
d.-rem-ki 1265
d.-rse 0482
d.-rseñ 0392, 0393
d.-rsin 1057
[=24]
ḥelāllıḳ dile- 0724
[=1]

dilek : Arzu, istek, dilek.
d.+üm (dilegüm) 0650
[=1]

dimek : Demek, söylemek.
d.+dür 1098
d.+e (dimege) 0540
[=2]

dīn (Ar.) : Allah'a inanma ve bağlanma, inanç, din.
d.+dürür (ehl-i dīn-dürür) 0321
d.+i islām : İslam dini 1046
d.+i islām yolı 1030, 1045
d. arı : Dînde öne gelen kimse 1361
d.+i 0845, 1093, 1317
d.+lerden 0845
d. ü erkān : Din ve usul 0837

d. ü īmān : Din ve inanç 1185
d.+ümüz 0002, 0701
d. yolı 0003
[=14]
diñ- : Ses kesilmek, susmak, sakinleşmek.
d.-icegez 0787
d.-icek 0374, 1235
[=3]
diñle- : Kulak vermek, dinlemek.
d. 0200, 0201, 0427, 0532, 0686, 0747, 0788, 0796, 0812, 0833, 0889, 1126, 1245, 1310, 1312, 1322
d.-düm 0517, 0673
d.-gil 0493
d.-ñüz 1217
d.-yeni 0329, 0613, 1011, 1403
[=24]
diñlen- : Dinlenmek, rahat etmek.
d.-e 1154
d.-esin 1145
[=2]
dip : Bir şeyin bulunduğu yere bitişen veya bunun hemen yanı başı, alt.
d.+inde 1296
d.+ine 0790
[=2]
diri : Canlı, hayatta olan, yaşamakta olan, ölü karşıtı.
d. 0334
d. midür 0633
d. ḳal- : Hayatta olmak, canlı kalmak 0977, 1369
d. ḳıl- : Hayatta bırakmak, canlı bırakmak 0645
d. ḳo- : Sağ bırakmak 0468
d. ḳurtul- : Canlı kurtulmak 0734
d. ol- : Canlanmak, dirilmek 0942, 0953, 0956
[=10]
dirīġā (Far.) : Yazık, eyvah olsun, yazıklar olsun.
d. 0735
[=1]
diril- (I.) : Toplanmak, bir araya gelmek (krş. deril-).
d.-di 0312
[=1]
bir yire diril- 0312
[=1]
diril- (II.) : Dirilmek, canlanmak.
d.-ür 1361, 1363
d.-ürler 0204
[=3]
dirlik : Hayat, yaşayış, sağlık, geçim.
d.+i (dirligi) 1397
d.+üm (dirligüm) 0589
d.+ümden (dirligümden) 0564, 0749
[=4]
diş : Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri, diş.
d.+i 0254, 0461
d.+üñ 0131
[=3]
diş bile- : Kötülük yapmak için fırsat kollamak 0131
[=1]
dişi : Kadın, canlıların erkeği tarafından dönlenecek biçimde olanı.
d. 0271, 0694
[=2]
ditre- : Titremek.
d.-di 0120
d.-mege düş- : Titremeye başlamak 0244
d.-mek 0253
d.-r 0541
d.-r idi 0243
[=5]
dīv (Far.) : Dev, şeytan, cin.
d. (cinn ü dīv) 0807
d.+e 1060, 1091
d.+ler 1063
d.+lere 1063
d.+leri 0452
d.+üñ 0989
[=7]
dīvār (Far.) : Duvar.
d.+dan 0252
[=1]
dost (Far.) : Yakın arkadaş, ashap, dost.
d.+ına 0948, 1401
d.+laruñı 0469
[=3]
dögün : Yakı, dağlamakla açılan yara.
d. ur- : Yara açmak 0773

[=1]
dök- : Boşaltmak, dökmek.
d.-er 1150
[=1]
dökil- : Akmak, dökülmek.
d.-ür 0255, 1013, 1133, 1163, 1227
d.-ür mi 1106
[=6]
ḳan dökil- 1106
yaş dökil- 0255, 1013, 1163, 1227
[=5]
dökilü : Bol bol dökülen şey, toptolu.
d. 0818
[=1]
dön- : **1.** Dönmek, geri gelmek, geri gitmek, yüzünü çevirmek, yönelmek, yönünü değiştirmek.
d. 0125
d.-di 0031, 0048, 0071, 0080, 0092, 0100, 0104, 0121, 0148, 0154, 0165, 0183, 0184, 0191, 0197, 0283, 0352, 0364, 0376, 0412, 0434, 0438, 0450, 0464, 0485, 0501, 0512, 0523, 0533, 0542, 0583, 0602, 0607, 0616, 0656, 0685, 0724, 0791, 0802, 0880, 0890, 0896, 0945, 0957, 0964, 0986, 1021, 1025, 1034, 1037, 1087, 1093, 1096, 1109, 1137, 1139, 1147, 1224, 1226, 1249, 1255, 1266, 1290, 1294, 1314, 1356
d.-düm 0247, 0611, 0637, 0642, 0648, 0651, 0652, 0675, 0815, 0839, 1041, 1153, 1244, 1258
d.-er 1101, 1293
d.-erem 0400, 0556
d.-üben 0415, 0623, 1202
d.-üp 0314, 0581
2. Değişmek, dönüşmek, bir halden başka bir hale geçmek.
d.-düm 0781
d.-e 0393, 1232, 1238
d.-er 1263
3. Şeklini almak, benzemek.
d.-er 0303
4. Tekrar etmek, tekrar ederek.
d.-e döne : Tekrar ederek 0518, 0954, 1065, 1372
[=99]
ayaġa dön- 0556
feraḥa dön- 1263
ḫayra dön- 0393, 1238
ite dön- 0303
levni süde dön- 1232
ṣayruya dön- 0781
yan üstine dön- 1293
yönüñi dön- 0125
[=9]
döndür- : Çevirmek, döndürmek.
d.-üben 0721
d.-ür 0912, 0937
[=3]
yüz döndür- 0912, 0937
[=2]
döniş : Dönme, değişme.
d.+ini 0006
[=1]
dört : Dört (sayı), üçten sonra beşten önce gelen sayının adı.
d. 0060, 0096, 0179, 0252, 0529, 0590, 0590, 0720, 0760, 0770, 0856, 0856, 0927, 1133, 1165, 1195, 1199, 1270, 1284
[=19]
döşek : Yatak, döşek.
d. 1182
[=1]
duʿā (<Ar. duʿāʾ) : Allaha yalvarma, niyaz, dua.
d. 0504, 0514, 0519, 0539, 0552, 0668, 1355
d.+dan 0511, 0701
d.+dur 0507
d. it- : Dua etmek, yalvarmak 0443, 1024, 1058
d. ḳıl- : Dua etmek, yalvarmak 0466, 0702, 1250
d.+lar ḳıl- 0960
d.+sı 1357, 1358
d.+ya 1249
d.+yı 0505, 0512, 0515, 0516, 0537, 0541
[=26]
duʿācı (<Ar. duʿāʾ + T. -cı) : Dua eden, yalvaran.
d.+ñ 0649
d.+sıyam 0645

[=2]
dur- : **1.** Yapmakta olduğu hareketi kesmemek, sürekli yapmak.
d.-maya 1342
2. (Yara için) İzi kalmak.
d.-ur 0297
3. Hareket etmemek, kımıldamamak, sabit kalmak, durmak.
d.-ur 1324
4. Yardımcı fiil (Bildirme görevinde).
d.-mış-durur 0114
d.-ur 1221
5. Yardımcı fiil (Süreklilik bildirir).
dürişi dur- 1329
[=6]
düg- : Yükselmek, uçmak.
d.-e düge : Yükselerek 0543
d.-er 0543
[=2]
düken- : Sona ermek, bitmek.
d.-icek 0386
[=1]
dün : Gece, gece vakti.
d. buçuġı : Gece yarısı 0777
d. gice 0855
d. içinde 0782
d.+i gün : Gece gündüz 0394
d.+i güni : Gece gündüz 0517
[=5]
dünyā (Ar.) : **1.** İçinde yaşadığımız âlem, yerküre, yer yuvarlağı, dünya.
d. 0013, 0014, 0022, 0547, 0588, 0659, 0874, 1115, 1118, 1119
d.+da 0012, 0012, 0793, 1093, 1108
d.+dan 0736
d.+idi 0931
d.+nuñ 0017, 0610, 0973, 1332
d.+ya 0608, 0946, 1342
d.+ya viribi- : Dünyaya göndermek 0004
d.+yı 0609
2. Kadın adı.
d. 1318
3. Hayat, ömür.
d.+da 0126, 0692, 1356, 1376
[=31]
düpdüz : Dümdüz, çok düz ve doğru, tamamen düz.
d.+idi 1374
[=1]
düriş- : **1.** Çalışmak, çabalamak, gayret göstermek, uğraşmak.
d.-e 1176
d.-i dur- : Sürekli uğraşmak, kesintisiz çalışmak 1329
d.-ür 0339
2. Karşı karşıya gelmek, çarpışmak.
d.-diler 0331
[=4]
dürlü : Türlü, çeşitli.
d. 0155, 0186, 0277, 0349, 0569, 0571, 0693, 0755, 1139, 1282
d. dürlü : Türlü türlü, çeşit çeşit 0570, 0680, 0754, 1076, 1188
[=15]
dürr (Ar.) : İnci.
d. ü cevher : İnci ve mücevher 0818, 1014
[=2]
düş : Rüya.
d.+de 0398, 0399
d. gör- : Rüya görmek 0414
d. içinde : Rüyada 0405, 0409, 0414
d.+üñ içinde iken : Rüya esnasında, rüyada iken 0404
[=7]
düş- : **1.** Yere düşmek, düşmek.
d.-düm 0559
d.-er 0558
2. Yola çıkmak, yola koyulmak, yürümek.
d.-di 0898
d.-düm 0561, 0854, 1012, 1071, 1141, 1148
3. Devrilmek, yıkılmak, bayılmak.
d.-em 0941
d.-er 0635, 0952, 0955
d.-erem 0765
4. İçine girmek, içine düşmek.
d.-di 0992
d.-üben 1319
5. Savaşta ölmek, şehit olmak.
d.-übeni 1346

6. Bulaşmak, tutulmak, mübtelā olmak, başa gelmek, kötü hale gelmek.
d.-di 0397, 0722
d.-düm 0432, 0673, 0850
d.-düñ 1038
d.-e 1229, 1383
d.-eli 0354
d.-er iseñ 0513
d.-miş 0092
d.-mişem 0032, 1218
7. Yardımcı fiil olarak.
d.-di 0033, 0244, 0313
8. Müstevli olmak.
d.-di 0576, 0888
d.-mez 0588
[=36]
cānına düş- 0576
derde düş- 0432
ditremege düş- 0244
firḳat odına düş- 1229
göñlüme düş- 0588
ırak düş- 0033
ḳıpırdıya düş- 0313
oda düş- 0673, 0722
özüme endīşe düş- 0397
ṭarlıġa düş- 0513, 0850, 1383
vāḳıʿaya düş- 0092
yola düş- 0854, 1012, 1141, 1148
yüz üstine düş- 0765
[=19]

düşmān, düşmen (Far.) : Düşman, yağı, hasım.
d.+ı 0509
d.+larumı 0467
d.+ümüz 0507
d.+üñ 0510
[=4]

düz- : **1.** Uydurmak.
d.-em 1118
2. Nazmetmek, bestelemek.
d.-er 1134
3. Telif etmek, hazırlamak.
d.-üp 1401
4. Bağlamak, ipe geçirmek.
d.-diler 0334
[=4]
ipe düz- 0334
naġme düz- 1134
[=2]

E

Ebā Bekr (Ar.) : bk. Ebū Bekr.
e. 0785
[=1]

ebed (Ar.) : Sonu olmayan gelecek zaman, sürekli, daimî.
e. ḳal- : sonsuza dek kalmak 0234
[=1]

ebī (Ar. eb + î) : Baba, peder ve ata anlamlarında hitap sözü.
e. 0301, 0356, 0445, 0731, 0945, 0957, 1352
[=7]

Ebu'l-ʿAbbās (Ar.) : Hızır peygamberin künyesi.
e.+am 1352
[=1]

Ebu'l-Ḥasan (Ar.) : Hz. Ali'nin künyesi.
e. 0673
[=1]

Ebū Bekr (Ar.) : Hulefâ-yı Râşidîn denilen dört büyük halifenin ilki, Ebu Bekir.
e. 0497
e.+e 0771
[=2]

ecr (Ar.) : Sevap, ahirete ait mükâfat.
e.+i 0520
[=1]

edeb (Ar.) : Güzel ahlak, iyi terbiye.
e.+idür 0235
[=1]

efġān (Far.) : Istırap ile haykırmak, inleme, bağırıp çağırma.
e. (ah-ıla feryād u efġān it-) 1012
e. (ah u efġān it-) 0736
e. (feryād u efġān ḳıl-) 0726
e. ḳıl- : haykırmak, feryad etmek 0737
[=4]

Eflaḥ (Ar.) : Erkek adı.
e.+idi 0147
[=1]

eg- : Meylettirmek.
e.-er 0676
[=1]

eger (Far.) : Eger, şayet, veya, yahut.
e. 0005, 0008, 0101, 0805, 0876, 0881, 0939, 0958, 1026, 1035, 1062
[=11]
egil- : Bir yana doğru eğik duruma gelmek, eğilmek.
e.-üben 1293
[=1]
eglen- : **1.** Vakit geçirmek.
e.-mek 0592
2. Birlikte yaşamak, yanında kalmak.
e.-ür 0064
e.-ür idüm 0487
[=3]
ehl (Ar.) : Sahip, aile, halk, ehil, ev halkı.
e.+i dīn-dürür : Dindar olan kimse 0321
e.+i nār : Kötü ruhlu, cehennemlik 1315
e.+i 0990
e.+i (iʿtibār ehli) 0199
[=4]
ejdehā, ejderhā (Far.) : Büyük yılan, korkunç ve hayalî bir hayvan, ejderha.
e. 0826, 0915, 0934, 1081
e.+lar 0919, 0922, 1000
e.+lara 0935
e.+ları 0987
[=9]
ekin : Buğday.
e.+e 0220
e.+üñ 0221
[=2]
ekṣer (Ar.) : Çok, daha çok.
e.+i : Çoğu, büyük bir kısmı 1316
e.+in 1118
[=2]
eksük : Eksik, noksan, bütün olmayan.
e. eyle- : Eksik etmek 0248
e. it- : Eksik etmek, kesmek 0689
e. ol- : Noksan olmak, eksik olmak 0536
[=3]
el : 1. Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan bölümü, el.
e. ayaḳ yatur- : Baş eğdirmek 0333
e.+den ḳo- : Terketmek, ihmal etmek 1317
e.+e al- : Tutmak, eline geçirmek 0696
e. götür- : El kaldırmak, dua etmek üzere elini yukarı götürmek 1249
e.+i 0463, 0927
e.+in 0700, 1250
e.+in ṣun- : El uzatmak, cüret etmek 0538
e.+in ur- 0132, 0961, 1303
e.+inde 0548, 0662, 0662
e.+inden 0134
e.+ine 0086, 0444
e.+ine al- 1121
e. ḳaldur- : Dua etmek üzere elini yukarı götürmek, el götürmek 1024
e. ḳavışdur- : El kavuşturmak, selam etmek için el uzatmak, el birleştirmek 1018
e.+leri 0386
e.+lerinde 0549, 1199
e. ur- : El sürmek, dokunmak, el atmak 0324, 1186
e. uzat- : El atmak, el sürmek, dokunmak 0259
e.+üm 0958
e.+üm eline al- : Yardım etmek, elinden tutmak 0444
e.+üm ile 0537
e.+üm ir- : 0371, 0750
e.+ümde 0541
e.+ümden 0864, 0886
e.+üme 0240
e.+üme gir- : Ele geçmek, elde edilmek0946
e.+üñ ir- : Gücü yetmek 0582
e.+üñe gir- 1238
e. yitür- : Yardım etmek, el ulaştırmak, el eriştirmek 1398
2. İrade, kontrol.
e.+üm altında : Kontrol altında 1053
[=41]
elem (Ar.) : Acı, sızı, sıkıntı, derd, keder, ağrı, sancı.
e. 0806
e.+i yit- : Zararı olmak 0411
e. ir- : Acımak, ağrımak, acı gelmek 0558
e.+üñ yit- 0102
[=4]

elḥamdülillāh (Ar.) : Allah'a hamd olsun, Allah'a şükür.
e. 0869, 1408
[=2]
elma : Elma.
e. ile armud : Elma ve armut 0755
[=1]
em : İlaç, deva, çare, merhem, derman.
e.+e seme : Hiç bir şeye, hiç bir işe 0750
e. it- : İyileştirmek, derman bulmak 1223
[=2]
emān (Ar.) : Eminlik, korkusuzluk, huzur, güven, yardım.
e. bul- : Huzur ve güven bulmak 0401
e. vir- : Güven vermek, yardım etmek 1197
[=2]
emānet (Ar.) : Emniyet edilen kimseye bırakılan şey (eşya veya kimse), emanet.
e.+e 1327
e.+i 1325
e. ṣaḳla- : Emanet edilen şeyi korumak 1328
e.+üm 0521
[=4]
emīn (Ar.) : 1. Emniyet sahibi, korkusuz, güvenilir, Hz. Ömer'in sıfatlarından biri.
e. 1148
2. Güven ve emniyet içinde, emniyetli.
e. 1294
e. eyle- : Emin olmak, güven ve emniyet içinde hissetmek, güvenmek 0493
e. ol- : Güven bulmak, güven içinde olmak, güvenmek, emin olmak, şüphesiz kalmak, kurtulmak 0022, 0337, 0344, 0359, 0908, 0918, 1394
[=10]
emīnlik (<Ar. emīn + T. -lik) : Güven ve emniyet içinde olma, güvenli, emniyetli.
e. 0715
[=1]
emīr (Ar.) : Bir kavmin, bir şehrin başı, beği, şah, halife.
e. 0385, 0925, 1099
[=4]
emir (<Ar. emr) : bk. emr.
e. 0969
emīre'l-mü'minīn (Ar.) : Müminlerin emiri, halife, Hz. Ömer'in ünvanı.
e. 0031, 0062, 0075, 0151, 0171, 0560
[=6]
emr (Ar.) : Emir, buyurma, buyruk, ferman.
e. 0659, 0996
e. eyle- : Buyurmak, emretmek 0038, 1063
e.+ine 0128, 1276, 1357
e. it- : Emretmek, buyurmak 0609, 0996
e.+ümi ṭut- : Verilen emri yerine getirmek 1288
[=10]
en : En.
e. 0547
[=1]
enār (Far.) : Nar (meyve).
e. 0755
[=1]
enbiyā (<Ar. enbiyā') : Peygamberler, yalvaçlar.
e.+lar ceddi : Peygamberlerin atası 1174
[=1]
endām (Far.) : Vücut, beden, cisim, boy bos.
e.+ına 0571
e.+ını 0088
e.+um 0244
[=3]
endīşe (Far.) : Düşünce, vesvese, merak, kaygı, gam, keder.
e. 0723
e. (özüme endīşe düş-) 0397
e. ṣal- : 0470
e.+ye 0591
[=4]
enik : Et yiyen dört ayaklı hayvanların yavrusı, yavru.
e.+i (enigi) 1337
e.+leri 1158, 1305
[=3]
enṣārī (Ar.) : Ensârdan olan kimse, Medîne'deki Evs ve Hazrec

kabîlelerine mensup. Hicretten sonra, Hz. Muhammed'e dîn uğrunda yardımcı olan kimseler.
e. 0072, 0077, 0124, 0130, 0132, 0161
e. ile 1379
e.+lerden 0074
e.+nüñ 0118, 0135
e.+ye 0160
[=11]

envār (Ar.) : Ziyâlar, Aydınlıklar, Işıklar, parlaklıklar, nurlar.
e. 1192
[=1]

epsem : Sessiz, ses çıkarmayan, susan.
e. ol- : Susmak 0773, 0781
e. otur- : Susmak, sesizce oturmak, ses çıkarmamak 0136
[=3]

er : **1.** Erkek, kişi, adam.
e. 0395, 0687, 0963
2. Koca, eş, zevç.
e.+e var- : Kocaya varmak, evlenmek 0195
e.+i 0054
3. Asker.
e.+ler 0323
[=6]

eren : Kendini Tanrı'ya adamış, Allah'a ermiş kimse, veli.
e.+ler 1397
[=1]

erġavān (Far.) : Erguvân da denilen kırmızımtırak bir çiçek.
e. 1133
[=1]

eri- : Erimek, katı halden sıvı hale gelmek.
e.-r 0385, 1099
e.-yüp 0390
[=3]

erkān (Ar.) : Esaslar, âdetler, usul, kurallar.
e.+ıla 0339
e.+dadur (dīn ü erkāndadur) 0837
[=2]

es- : Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgar olmak, esmek
e.-er 0720
e.-erdi 0242
[=2]

esen : Sağ salim, rahat, huzur içinde, sağlığı yerinde.
e. (ṣaġ esen) 0441, 0443, 1291
e. ol- : Sağlığı yerinde olmak, sağlıklı olmak 0395, 0430
[=5]

eşer (Ar.) : İz, etki, belirti, tesir.
e.+den 0845
e. it- : Etkilemek, tesir etmek 0375, 0417, 0962
e. ḳıl- : İz bırakmak, tesir etmek 0372
[=5]

esīr (Ar.) : Savaşta süşman eline düşen kimse, tutsak, esir.
e. it- : Yakalamak, esir etmek, tutsak etmek 0319
e.+lerini 0344
e.+lerüñ 0335, 0345
[=4]

estaġfiru'llāhu'l-ʿaẓīm (Ar.) : "Yüce Allah'tan mağfiret dilerim, Yüce Allah kusurumu affetsin, Yüce Allah'tan günahlarımı affetmesini dilerim" anlamlarında dua cümlesi.
e. 0982
[=1]

eşek : Tek parmaklılardan, uzun kulaklı, attan küçük, binek ve yük hayvanı, eşek
e.+ler 0301
[=1]

et : Ten ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan kısım.
e.+ini yi- : Çekiştirmek, çabalamak, kendini zorlamak 1304
e.+üm 0540
[=2]

etbāʿ (Ar.) : Birinin sözüne, işine, mesleğine uyanlar, tabi olanlar.
e.+ı-y-ıla 0515
[=1]

etek : Giysinin belden aşağı sarkan kısmı, etek.
e.+ine (etegine) 1353
[=1]

etmek : Ekmek.
e. 0046
[=1]

eʿūẕu bi'llāh (Ar.) : "Allah'a sığınırım" anlamında Arapça bir ibare.
e. 0091
[=1]

ev : Ev, hane, mesken, yuva, konut.
e. 0040, 0119, 0123, 0130, 0131, 0164, 0174, 0216, 0216, 0248, 0251, 0527
e.+de 0210, 0299
e.+e 0542
e.+in 1382
e.+inde 0477, 1379
e.+ine 0051, 0060, 0078, 0128, 0132, 0484, 1050, 1382
e.+lerde 0169
e.+leri 0185
e.+üm 0401, 0423, 0437, 1375
e.+ümde 0130, 0402
e.+ümden 0125, 0129, 0247
e.+üme 0400, 0415, 0443, 1233
e.+ümüze 1058
e.+üñ 0492
e.+üñe 0441, 0959, 1237, 1312
e.+üñi 1371
[=48]

evvel (Ar.) : Önce, ilk, ilk olarak, başlangıç olarak, ilk önce.
e. 0001, 0287
e. āḫır : Baştan sona, baştan sonuna kadar 1040
e.+ki : Önceki 0777
[=4]

ey : Ey, hey (hitap sözü).
e. 0014, 0049, 0072, 0080, 0089, 0090, 0093, 0104, 0104, 0104, 0113, 0122, 0153, 0166, 0173, 0187, 0211, 0226, 0245, 0248, 0251, 0293, 0301, 0314, 0330, 0340, 0347, 0387, 0394, 0427, 0441, 0442, 0477, 0491, 0493, 0526, 0624, 0632, 0638, 0652, 0671, 0673, 0707, 0735, 0769, 0796, 0799, 0805, 0821, 0833, 0835, 0841, 0848, 0855, 0898, 0905, 0928, 0929, 0936, 0971, 0973, 1003, 1018, 1022, 1073, 1108, 1126, 1157, 1192, 1245, 1310
[=71]

eyit- : Söylemek, demek, konuşmak, anlatmak (krş. eyt-).
e. 0314, 1087
[=2]

eyle : Öyle, o şekilde (krş. öyle).
e. 0102, 0381, 0459, 0711, 0768, 0928
[=6]

eyle- : "Etmek, yapmak, kılmak, eylemek" anlamında yardımcı fiil.
e. 0021, 0049, 0176, 0361, 0830, 0892, 0974, 1106, 1289
e.-di 0001, 0016, 0016, 0038, 0081, 0191, 0196, 0202, 0250, 0251, 0374, 0438, 0464, 0602, 0607, 0656, 0820, 0964, 0979, 1037, 1056, 1056, 1063, 1092, 1092, 1359, 1366, 1367, 1367, 1372, 1390, 1390
e.-düm 0039, 0351, 0365, 0433, 0629, 1040
e.-düñ 0434, 0535, 0535, 0968
e.-gil 0075, 0249, 0281, 0493, 0863, 0983, 1039
e.-me 0248
e.-mek 1392
e.-meñ 0137
e.-miş 1030, 1030
e.-miş-idüm 1007
e.-miş idüm 0970
e.-r 0072, 0133, 0177, 0214, 1249, 1365, 1388
e.-ye 0206, 0282, 0985
e.-yem 0103, 0469, 0469
e.-yen 1388
e.-yesin 0851
e.-yüp 0319
[=81]
ah eyle- 0374, 0433, 0434
ʿahd eyle- 0535
ʿayān eyle- 0176, 0974
āzād eyle- 0469, 1056
bī-ḫūş eyle- 1092
biter eyle- 0970
cehd eyle- 0535
cevāb eyle- 0607
defʿ eyle- 1367
eksük eyle- 0248
emīn eyle- 0493
emr eyle- 0038, 1063
ġanī eyle- 0820
geleci eyle- 0602
geñez eyle- 1372

gūş eyle- 1092
ḫabar eyle- 1106, 1289
ḫalāṣ eyle- 1365
helāk eyle- 0319, 0979, 1030, 1037, 1366
ḥıfẓ eyle- 0206
ḥikāyet eyle- 1039
ḫitāb eyle- 0464
ḫoş eyle- 0438
ʿitāb eyle- 0964
kābīn eyle- 0075
ḳabūl eyle- 0072
ḳardaş eyle- 0365
kengel eyle- 0039, 0250
luṭf u kerem eyle- 0249, 0851, 0983
maḳsūm eyle- 0001
maʿlūm eyle- 0282, 0351, 1040
meded eyle- 0830
muṣavver eyle- 1390
münevver eyle- 0016
naẓar eyle- 0021
odı gülzār eyle- 1359
pāk eyle- 1030
pāre pāre eyle- 1007
raḫmet eyle- 0985
refʿ eyle- 1367
ṣabr eyle- 0049, 0892
şād eyle- 0469, 1056
şerḥ eyle- 0191, 0196, 0281, 0629, 0656, 0863
ṭāʿat eyle- 0361
tamām eyle- 0251, 1249
tekebbürlik eyle- 1392
temiz eyle- 0103
ṭuraḳ eyle- 0214
ʿucb u tekebbürlik eyle- 1388
var eyle- 0016, 1390
vaṣiyyet eyle- 0081, 0202
yalın eyle- 0133
yir eyle- 1388
żāyiʿ eyle- 0177
ziyān eyle- 0137
[=81]

eylik : İyilik.
e. it- : İyilik etmek 0948
[=1]

eylücek : İyilik.
e.+i (eylücegi deg- : Yardımı dokunmak, yararı olmak) 0580
[=1]

eylük : bk. eylik.
e.+e (eylüge) 0958
e.+i (eylügi) it- 0876
[=2]

eyt- : Demek, söylemek, anlatmak (krş. eyit-).
e.-elüm (eydelüm) 0001
e.-em (eydem) 1060
e.-esin (eydesin) 1213
e.-eyim (eydeyim) 0343
e.-i (eydi) vir- : Söyleyi vermek 0655
e.-ü (eydü) vir- 0110
e.-üñ (eydüñ) 0424, 0514, 0648
e.-ür(eydür) 0235
e.-ür (eydür) 0031, 0049, 0055, 0058, 0062, 0064, 0065, 0067, 0072, 0075, 0080, 0092, 0095, 0100, 0104, 0107, 0111, 0115, 0117, 0121, 0122, 0124, 0126, 0130, 0131, 0136, 0151, 0154, 0160, 0161, 0166, 0171, 0176, 0177, 0183, 0184, 0187, 0192, 0197, 0200, 0238, 0262, 0266, 0281, 0283, 0287, 0317, 0347, 0359, 0364, 0376, 0408, 0412, 0424, 0434, 0439, 0450, 0465, 0466, 0469, 0475, 0476, 0477, 0482, 0486, 0501, 0512, 0514, 0517, 0521, 0523, 0524, 0533, 0542, 0583, 0603, 0608, 0616, 0633, 0640, 0643, 0657, 0676, 0686, 0691, 0702, 0708, 0728, 0735, 0791, 0792, 0802, 0808, 0862, 0873, 0880, 0890, 0896, 0909, 0945, 0957, 0965, 0976, 0986, 1021, 1025, 1034, 1038, 1060, 1068, 1087, 1093, 1096, 1103, 1110, 1112, 1113, 1137, 1139, 1147, 1155, 1224, 1226, 1252, 1259, 1266, 1272, 1273, 1276, 1280, 1281, 1283, 1286, 1287, 1290, 1294, 1314, 1356
e.-ür-idi (eydür-idi) 0783
e.-ür-isem (eydür-isem) 0880
e.-ürem (eydürem) 0336, 0565, 0581, 0634, 0726, 0752, 0828, 0917, 0980, 1032, 1088, 1094, 1112, 1145, 1154, 1166, 1354

e.-ürem-ki (eydürem-ki) 1196, 1228, 1264
e.-ürem-kim (eydürem-kim) 0974
[=171]

Eyyūp (Ar.) : Kur'an'da adı geçen ve kendisinden "kulumuz" diye bahsedilen ve sabırlı insan örneği olarak gösterilen İsrâiloğulları peygamberlerinden biri.
e. 1364
[=1]

ezber (<Far. ez + ber) : Zihinde tutma, unutmamaya çalışma.
e. ḳıl- : Zihinde tutmak, unutmamak, ezberlemek 0508
[=1]

F

faḫr (Ar.) : Övünme, böbürlenme, büyüklenme.
f. it- : Övünmek, büyüklenmek 0230, 0275
[=2]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilāt (Ar.) : Eserin vezni.
f. 0328, 0612, 1010, 1402
[=4]

faḳırlıḳ (<Ar. faḳr+T. -lıḳ) : Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık.
f.+dan 0047
[=1]

faḳī (<Ar. faḳīh) : Fıkıh (din, şerîat) ilminin üstâdı, hitap sözü.
f. 0394
[=1]

faḳīr (Ar.) : **1.** Zengin olmayan, yoksul, parasız, fakir.
f. 0032, 0057
2. Alçakgönüllülük göstererek "ben" manasına gelir, tevâzu sözü.
f. 1396
[=3]

faḳr (Ar.) : Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık.
f. odı : Yoksulluk ateşi 0031
[=1]

fānī (Ar.) : Ölümlü, devamlı olmayan, geçici.
f.+dür 0821, 1354
[=2]

fāsıḳ (Ar.) : Günah işleyen, günahkâr, fesatçı.
f. ol- : Günahkâr olmak 1028
[=1]

faṣīḥ (Ar.) : Güzel, düzgün ve açık söz.
f. 0769, 1279
[=2]

fātiḥa (Ar.) : Kur'an-ı Kerîm'in birinci sûresi, fâtiha sûresi.
f. 1404
f.+yı 1405
[=2]

felek (Ar.) : Gögyüzü, semâ, felek.
f. (çarḫ-ı felek) 0009, 0021
[=2]

feraḥ (Ar.) : Rahatlık, huzur, sevinç, sevinme, mutluluk, gönül açıklığı.
f. (**ḫoş feraḥ ol-** : Mutlu olmak, sevinmek) 0716
f.+a dön- : Hoşa giden bir hale dönüşmek 1263
f.+a irişdür- : Sevindirmek, rahatlığa kavuşturmak, mutlu etmek 0513
[=3]

ferişte (Far.) : Melek.
f. 0553, 1284
f.+ler 0548, 1278
[=4]

fermān (Far.) : Buyruk, emir.
f.+um 0056
f.+uña gir- : Emrine uymak 1156
[=2]

feryād (Far.) : Yardım istemek için çıkarılan yüksek ses, inleyip sızlama, bağırma, haykırma, feryat, meded.
f. (ah-ıla feryād u efġān it-) 1012
f. it- : Bağırmak, çağırmak, haykırmak 0725
f. u efġān ḳıl- : Bağırıp çağırmak, ağlayıp inlemek, yüksek sesle yardım istemek 0726
[=3]

fınduḳ : Atılan kurşun tanesi.
f. 0894, 0895, 0914, 0921, 0962
f.+ıla (fınduġ-ıla) 0906, 0912, 0956
f.+ı (fınduġı) 1002

f. ile 0937
f.+lar 0935
f.+lar ile 0988, 0999
f.+ların 0986
f.+uñ (finduġuñ) 0942, 0953
[=16]

fısḳ (Ar.) : Doğru ve hak yolundan çıkma, Allah'a karşı isyan etme, günah işleme.
f. u fücūrī : İsyanlık ve günahkarlık 1103
[=1]

fidā (<Ar. fidāʾ) : Feda, gözden çıkarma, uğruna verme.
f. ḳıl- : Bir şey uğruna hayatını vermek 0376
[=1]

fikr (Ar.) : Düşünce, fikir, düşünme.
f. 1220
f.-i ḫayāl : Hayalî düşünce 0407
f. ile 0373
f. ile ṭur- : Aynı düşünce üzerine durmak 0825
f.+e ṭur- : Düşünmek 0723
f. it- : Düşünmek 0369, 0775, 0813, 0854
f. ḳıl- : Düşünmek 0888
[=10]

fīl (Ar.) : Bilinen büyük hayvan, fil.
f. 0461, 0597, 1080
[=3]

firāḳ (Ar.) : Ayrılık, ayrılma.
f. 0033
[=1]

firʿavn (Ar.) : Allahlık iddiâsında bulunduğu için Hz. Musâ'nın mücâdele ettiği Mısır hükümdarı.
f.+ı 1366
[=1]

firḳat (Ar.) : Ayrılık, ayrılış (krş. fürḳat).
f. 0980, 1231
f. odı : Ayrılık ateşi 0372, 0829, 0972, 1218
f. odına düş- : Ayrılık ateşine yanmak, ayrılık acısı çekmek 1229
[=7]

fitne (Ar.) : Karışıklık, kargaşa, azdırma, baştan çıkarma, fitne.
f. 1050
[=1]

furṣat (Ar.) : Uygun zaman, elverişli durum, elden kaçırılmayacak faydalı vakit.
f.+ı bul- : Uygun zamanı yakalamak 0170, 0391, 0807
[=3]

fużūl (Ar.) : Lüzumsuz, fazla şey veya söz, gereksiz söz.
f. ol- : Gereksiz söz söylemek, fazla konuşmak 1147, 1155
[=2]

fücūrī (<Ar. fücūr+i) : Günahkârlık, sefihlik, Allah'a aykırı durum.
f. (fısḳ u fücūrī) 1103
[=1]

fürḳat (Ar.) : Ayrılık, ayrılış (krş. firḳat).
f.+ı 0417
[=1]

G

ġaddār (Ar.) : Hain, vefasız, zulmeden, merhametsiz.
ġ.+uñ (çarḫ-ı ġaddār) 0006
[=1]

ġāfil (Ar.) : Dikkatsiz, ihtiyatsız, dalgın.
ġ. ol- : Dikkatsiz olmak 0009, 0954
[=2]

ġafūr (Ar.) : Mağfiret eden, yargılayan, suç bağışlayan, merhamet eden, Allah.
ġ. 1386
[=1]

gāh (Far.) : Zaman bildiren edat, bazen, ara sıra, kimi zaman.
g. 0776
[=1]

gāh gāh (Far.) : Zaman zaman, vakit vakit, bazen ... bazen.
g. gāh 0528, 0556, 0721, 0855, 1216
[=5]

ġāʾib (Ar.) : Kayıp, görünmeyen, hazır olmayan.
ġ. ol- : Kaybolmak, ortadan yok olmak, görünmez olmak 0194, 1194

[=2]
ġalaba (<Ar. ġalebe) : Çokluk, kalabalık
ġ.+dur 0148, 0314
ġ. ḳıl- : Kalabalık yapmak, gürültü çıkarmak 0145
ġ.+ya 0146, 0312
[=5]
ġalabalıḳ (<Ar. ġalebe+T. -lıḳ) : Çokluk, kalabalık.
ġ. 0311
[=1]
ġam (<Ar. ġamm) : Kader, tasa, kaygı, dert, üzüntü.
ġ. yi- : Kaygılanmak, dertlenmek, üzülmek, kederlenmek 0470
[=1]
ġanī (Ar.) : **1.** Allah'ın adlarından biridir.
ġ. 0329, 0604, 0613, 0883, 0917, 0950, 1011, 1166, 1272, 1280, 1360, 1365, 1372, 1403
2. Zengin, varlıklı.
ġ. eyle- : Zengin kılmak, zengin etmek 0820
[=15]
ġarb (Ar.) : Güneşin battığı taraf, batı.
ġ.+a 0721
[=1]
ġarīb (Ar.) : Zavallı, kimsesiz, çaresiz.
ġ. 1236
[=1]
ġarīblıḳ (<Ar. ġarīb+T. -lıḳ) : Gurbetlik, memleket dışında bulunma.
ġ.+da 0419, 1236, 1237
[=3]
ġarḳ (Ar.) : Batma, suya batma, boğulma.
ġ. ol- : Batmak, suya batmak 0591, 0734, 0735, 0744, 1067, 1198, 1246
[=7]
ġazā (<Ar. ġazā') : Din uğruna yapılan savaş.
ġ.+da 1346
ġ.+sı (bedr ġazāsı) 0066, 0112
ġ.+sında (bedr ġazāsında) 1346
[=4]
ġazavāt (<Ar. ġazevāt) : Cenk, savaş.
ġ.+da 0113
[=1]
geç- : **1.** Geçmek, bir yerden başka bir yere gitmek, geçip gitmek, bırakıp gitmek.
g.-dük 0913, 0923
g.-düm 0854, 1012, 1131, 1140, 1148, 1159, 1195, 1215, 1226, 1260, 1297, 1299, 1300, 1305, 1306, 1309, 1311
g.-düñ 1351
g.-üp 1303, 1318, 1320, 1323, 1329, 1337, 1343
2. (Zaman için) geçmek, tükenmek, sona ermek.
g.-di 0432
3. Girmek, dahil olmak.
g.-di 0190
4. Üzerinden yürümek, aşmak.
g.-e 0430
g.-er 0267, 0527, 0529, 0884
g.-erse 0222
g.-mesün 0221
g.-mişem 1091
g.-sün 0221
5. Gönlünden geçmek.
g.-en 0095
[=39]
gel- : **1.** Bir yere gitmek, varmak, erişmek, ulaşmak, gelmek.
g. 0909
g.-di 0027, 0043, 0055, 0062, 0075, 0133, 0150, 0259, 0456, 0463, 0651, 0695, 0790, 0867, 0952, 1191, 1268, 1271, 1276, 1279, 1283, 1286
g.-diler 0145, 0152, 0274, 0324, 0453, 0455, 0698, 0699
g.-dügi 0626
g.-dügüm 1066
g.-dük 0700
g.-düm 0469, 0585, 0620, 0899, 1019, 1033, 1129, 1136, 1171, 1207, 1223, 1251
g.-düñ 0347
g.-düñüz 0197
g.-e 0046, 0143, 0941
g.-e gele 0706
g.-esi 0098
g.-icek 1073
g.-iser 1046
g.-mez 0180, 0287, 1089

g.-sün 0068
g.-üben 0622, 0647, 0967
g.-ür 0061, 0069, 0078, 0086, 0133, 0142, 0143, 0278, 0315, 0318, 0323, 0323, 0405, 0467, 0561, 0565, 0687, 0789, 0978, 1121, 1142, 1334
g.-ürem 0999
g.-ürse 0207
2. Uygun gelmek, rast gelmek, isabet etmek, denk olmak.
g.-di 0685, 1395
g.-ür 0578, 0579, 1235
3. Gönderilmek, irsâl edilmek.
g.-icek 0003
4. Sadır olmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek, başına gelmek, uğramak.
g.-di 0019, 0035
g.-düm 1004, 1141, 1148
g.-en 1376
g.-ene 0280
g.-iser 1215
g.-medi 1376
5. (ses için) Duyulmak, yayılmak, çıkmak, yükselmek.
g.-di 0404, 0777, 0834, 0839
g.-di-ki 0768
g.-ür 0842, 0853, 1076, 1235, 1243, 1243
6. Zamanı gelmek.
g.-di 0397
g.-e 1339
g.-ürler 0320
7. Yaklaşmak, yakın olmak.
g. 0093, 0093
g.-di 0074, 0566, 0576, 0577, 0859
g.-ür 0563
8. Dönmek, geri dönmek.
g. 0677, 1259
g.-di 0766, 0956
g.-düm 0185, 0682
g.-e 0050
g.-esin 0059
g.-icek 1073
g.-medi 0042
g.-meye 0194
g.-mez 0054, 0390, 1302, 1324
g.-mişem 0186
g.-ür 0054, 0452, 0894, 1382
g.-ür imiş 1050
g.-ürem 0892
9. Doğmak, dünyaya gelmek.
g.-di 1094
g.-di-mi 1093
10. Girmek, dahil olmak.
g.-düñüz 0359
g.-mişem 0337
11. Konuşmak, konuşmaya başlamak.
g.-gil 0166
12. Gücü yetmek.
g.-se 0864
13. Yardımcı fiil.
g.-di 0621, 0857, 0953, 1063
g.-ür 0949
[=156]
ʿaḳlı başına gel- 0766
ʿaḳlı gel- 0637
cānı gel- 0390, 0956
çıḳa gel- 0621, 0857, 0949, 1063
dile gel- 0278, 1395
işe gel- 0579
maʿcūn gel- 1235
söze gel- 0166
ṭurı gel- 0953
uġrayu gel- 1004, 1141, 1148
uyḫu gel- 0397
vefā gel- 0287
yādına gel- 1089
yaḳın gel- 0566
[=23]
geleci : Söz, laf.
g. bıraḳ- : Arkasından konuşmak 0232
g. di- : Söylemek, konuşmak 0259, 0540
g. eyle- : Konuşmak, söyleşmek, söyleşide bulunmak 0602
g.+sin 0516
g. söyle- : Söz söylemek, konuşmak 0039, 0250
[=7]
geliş : Gelme işi, geliş.
g.+üñ 0625, 0862, 1087, 1137
[=4]
gemi : Gemi.
g. 0687, 0720, 0722, 0722, 0734, 0744, 0842, 0843

g.+de 0844
g.+ler 0695
g.+leri 0696
g.+leri (şu gemileri) 0687
g.+lerin 0698
g.+müz 1067
g.+müzi 0742
g.+nüñ 0714
g.+si 1358
g.+ye 0713
g.+yi 0721, 0743
[=20]
genc (Far.) : Hazine.
g.+i 0819
[=1]
geñez : Kolay.
g. eyle- : Kolaylaştırmak 1372
g. it- : Kolaylaştırmak 0511
g. ol- : Kolay olmak 1356
[=3]
ger (Far.) : Eger, şayet, istersen.
g. 0100, 0343, 0392, 0393, 0443, 0848, 0864, 0985, 1042, 1240
[=10]
gerçek : Gerçek, doğru.
g.+dürür 0115
g.+dür 0137, 0177, 1034
[=4]
gerçi (<Far. ger+çi) : Her ne kadar, ise de, gerçi.
g. 0014, 1001, 1054, 1240
[=4]
gerek : Gerek, lâzım.
g. 0022, 0084, 0084, 0216, 0429, 0429, 0659, 0668, 0704, 0803, 1155, 1316, 1378
g. ol- : Lazım olmak, gerekmek 0824
g.+se 1259
[=15]
geri : Geri, tekrar, yine, sonra (krş. girü)
g. 0185, 0549
g. (şimden geri : Bundan sonra) 0103
[=3]
getür- : 1. Getirmek, nakletmek, ulaştırmak.
g. 0085, 0451
g.-di 0346, 0348, 0626
g.-diler 0345
g.-e 0046
g.-üp 0975
g.-ür 0079, 0268, 0273, 0285, 0344, 0382, 0684, 0868, 1051, 1064, 1067, 1095
g.-ürler 0688
2. Söylemek.
g. 1391
g.-diler 0322
g.-mez 1273
g.-miş 0770
g.-sün 0306
g.-üñ 0014, 1179
g.-ürem 0738
3. Sebep olmak, neden olmak.
g.-di 0021
g.-ürdi 1036
4. Haber vermek, bildirmek.
g. 0148
g.-medi 0097
5. Dahil etmek.
g.-diler 0481
6. Nazmetmek, tertip etmek.
g.-düm 0023
7. Bırakmak.
g.-ür 1068
[=36]
dile getür- 0306, 0322, 0770, 1273
ḫabar getür- 0148
ḳażā getür- 1036
naẓma getür- 0023
ṣalavāt getür- 0014, 1179, 1391
süriyü getür- 0345
şehādet getür- 0738
[=12]
gevde : Vücut, gövde.
g.+leri 0294
[=1]
gevher (Far.) : Cevher, inci, mücevher.
g.+durur 1170
[=1]
gey : Çok, pek, gayet, fazla, pek çok.
g. 0293, 0574, 0964, 1079, 1139, 1313, 1348
[=7]
gey- : Giymek (krş. giy-)
g.-dügi 0621, 1247
g.-miş 1128

[=3]

gez- : Dolaşmak, gezmek.
g.-diler 0334
g.-düm 0810
g.-em 1118
g.-en 1224
g.-er 0751
g.-erem 0679, 0809
g.-ersin 1236
g.-iserem 0609, 1115
g.-mişem 1090
[=11]

gezdür- : Birinin gezmesini sağlamak, gezdirmek.
g.-ürsin 1146
[=1]

ġıdā (<Ar. ġıdāʾ) : İnsanı besleyen şeyler, besin, yiyip içilen şeyler, gıda.
g. (nefse ġıdā vir- : Beslenmek, yeme içme ihtiyacını gidermek) 1188
[=1]

gibi : Gibi, benzer.
g. 0120, 0255, 0255, 0256, 0257, 0301, 0385, 0390, 0436, 0445, 0454, 0545, 0562, 0566, 0582, 0597, 0599, 0602, 0951, 0957, 1080, 1099, 1183
g.+dür 0598
[=24]

gice : Gece, gece vakti.
g. 0036, 0080, 0138, 0161, 0162, 0195, 0195, 0201, 0202, 0239, 0327, 0439, 0440, 0556, 0559, 0590, 0617, 0719, 0748, 0761, 0801, 0856, 0870, 1044, 1127, 1131, 1168, 1216, 1355, 1379
g. (dün gice) 0855
g. (gündüz gice) 1266
g.+de 0081
g. (gice gündüz) 0339, 0360, 0383, 0429, 0466, 0645, 0650, 0717, 1005, 1322, 1324, 1331, 1370
g.+mi 0098
g.+nüñ 0246
g.+sidür (cumʿa gicesi) 0080
[=49]

giç- : Geçmek (krş. geç-).
g.-en 0407
g.-erem 0758, 1189
[=3]
ḫoş giç- 0758
[=1]

gider- : Uzaklaştırmak, çıkarmak, kaldırmak, defetmek.
g. 0652
[=1]

gile (Far.) : Yanıp yakılma, şikâyet.
g. ḳıl- : Şikâyet etmek 0047
[=1]

gine : Yine, tekrar (krş. yine).
g. 0060, 0218, 0220, 0225, 0231, 0302, 0386, 0435
[=8]

gir- : **1.** Dışarıdan içeriye geçmek, bir şeyin içine girmek, girmek.
g. 0677
g.-di 0029, 0030, 0079, 0099, 0136, 0151, 0189, 0444, 0452
g.-diler 0070, 0157, 0325, 0713, 1347
g.-düm 0593, 0910, 1078, 1079, 1181, 1205
g.-düñ-mi 1203
g.-düñüz 1344
g.-e 0659, 1177
g.-em 0130
g.-iser 1336
g.-iserem 0907
g.-meyem 1116
g.-mez 0368
g.-señe 0907
g.-üben 1115
g.-ür 0132, 0150, 0577, 0906, 1178
g.-ürem 0401, 0678, 0754, 0825, 1307
g.-ürüz 0915
2. Başlamak.
g.-di 0520
3. Ele geçmek, elde edilmek.
g.-e 1238
g.-ür ise 0946
4. Sahip olmak.
g.-esin 0128
5. Uymak.
g.-mezem 1156
6. Dalmak, suya batmak, içine girmek.
g.-üp 0224
[=49]
ele gir- 0946, 1238

fermāna gir- 1156
söze gir- 0520
[=4]
giri : Geri, tekrar, sonra, yine (krş. girü).
g. 1140, 1226, 1259, 1283, 1349
g. (şimden giri :Bundan sonra) 0377
[=6]
girü : Tekrar, yine, bir daha, yeniden, sonra.
g. 0049, 0051, 0528, 0538, 0637, 0668, 0886, 1231
g. (şimden girü : Bundan sonra) 0361
[=9]
gişi : Kişi, insan, kimse.
g. 0022, 0087, 0090, 0119, 0136, 0152, 0156, 0176, 0193, 0205, 0208, 0217, 0225, 0227, 0231, 0254, 0271, 0305, 0391, 0430, 0534, 0661, 0694, 0718, 0801, 0926, 0944, 0954, 0965, 0974, 0981, 1104, 1108, 1147, 1149, 1150, 1165, 1177, 1178, 1224, 1224, 1303, 1318, 1322, 1328, 1329, 1331, 1334, 1356, 1394
g. (her gişi) 1385
g. (pīr gişi) 0652
g.+den 0230
g.+dür 0121, 0708, 0944, 0974, 1396
g.+ler 1345
g.+lere 1105
g.+nüñ 0231, 1407
g.+sin 0130
g.+ye 0045, 0215, 1141
g.+yi 0757
[=67]
git- : **1.** Gitmek, yakın bir yerden daha uzak bir yere doğru hareket etmek, bir mesafe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak, yürümek, uzaklaşmak.
g. 0853, 1147, 1155
g.-di 0041, 0991, 1069
g.-diler 0076, 0715
g.-dügümce 0816
g.-düm 0748, 1131, 1140, 1141, 1157, 1168, 1215, 1226
g.-düñüz 1343
g.-e (gide) 0538, 0711
g.-e (gide gide : İlerleye ilerleye, yürüye yürüye) 0619, 0817, 0899
g.-eler (gideler) 0988
g.-eli (gideli) 0034
g.-elüm (gidelüm) 0139
g.-em (gidem) 0369, 0443, 0542, 0847, 1009, 1225
g.-er (gider) 0078, 0260, 0266, 0319, 0444, 0506, 0565, 0721, 0721, 0752, 0808, 0831, 0851, 0866, 0893, 0911, 0920, 0922, 0983, 1066, 1074, 1142, 1286, 1373
g.-er iken (gider iken) 0719, 0857, 1158, 1160
g.-er iseñ (gider iseñ) 0853
g.-erem (giderem) 0400, 0590, 0682, 0717, 0749, 0815, 0854, 0898, 1002, 1012, 1124, 1159, 1161, 1216, 1260
g.-erken (giderken) 1220
g.-erler (giderler) 0295
g.-erüm (giderüm) 0747
g.-esin (gidesin) 0616
g.-eyim (gideyim) 0614, 1070, 1196
g.-icegez (gidicegez : Gidince) 0824
g.-icek (gidicek : Gidince) 0490, 0589, 1276, 1283
g.-ince (gidince) 0689
g.-mege 0491
g.-mez 1302, 1324
g.-miş-dürür 0096, 0179
g.-mişem 0415
2. Ortadan kaybolmak.
g.-di 0588, 1194
g.-dügini 0042, 0194, 0832
g.-e (gide) 0193
3. Ölmek.
g.-di 0992, 1094
g.-er (gider) 0390, 0955
g.-erüz (giderüz) 0736
g.-meden 0192
4. Unutmak.
g.-di 0552,
5. Bitmek, sona ermek.
g.-di 0056
g.-e (gide) 0670
6. Yok olmak, kaybolmak.
g.-e (gide) 1144, 1217
g.-er (gider) 1191

7. Kavuşmak.
g.-e idüm (gide idüm) 0423
8. Dönmek.
g.-di 0638, 0764
g.-er (gider) 0051, 0060
9. Birleşik fiiller yapar.
g.-di 0638, 0764
g.-er (gider) 0635
[=119]
ʿaḳlı başından git- 0635, 0638
beñzinüñ levni git- 1191
cānı git- 0955, 0992
işlü işine git- 0076
ḳarşu git- 0266
ögümden git- 0552
[=8]

giy- : Giymek (krş. gey-).
g.-erem 0276, 0688
g.-erler ise 0276
[=3]

giydür- : Giydirmek.
g.-ür 0690
[=1]

giyesi : Giyecek, elbise.
g. 0684, 0688
g.+m 0692
[=3]

göç- : Yer değiştirmek, bir yerden bir yere gitmek, irtihal etmek, göçmek.
g.-diler 0714
g.-mişem 1091
[=2]

gögüs : Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akçiğer vb. organları içine alan bölümü, göğüs, sine
g.+i (gögsi) 0460, 0598, 0598, 0927
[=4]

gök : **1.** Gök yüzü, semâ.
g. 0243, 0768
g.+de 0167, 0661, 1120
g.+de idi 1200
g.+e (göge) 0543, 0668
g.+e (göge çıḳ- : Göğe doğru yükselmek) 0644
g.+i (yiri gögi : Yeri ve göğü) 0015
g.+ler 0459
g. yüzi : Gök yüzü 0241, 0288, 0546, 0547, 1293
2. Mavi.
g. 0572
[=17]

gökçek : Güzel, hoş, şirin, tatlı.
g.+idi 0574
[=1]

gölge : Gölge.
g.+ler (ḳaba gölgeler) 1134
g.+sinde 1083
[=2]

gönder- : Göndermek, yollamak, gitmesini sağlamak.
g.-em 0440
g.-eyim 0441
[=2]

göñlek : Gömlek, elbise.
g. 0690
[=1]

göñül : Sevgi, istek, düşünce, hatır vb. yürekte var sayılan dugu kaynağı, gönül, kalp, iç.
g.+i (göñli) 0711
g.+üm (göñlüm) 0590, 0592, 0652, 1162, 1263
g.+ümden (göñlümden) 0095
g.+üme (göñlüme düş- : Gönlüne girmek, gönlünde yer etmek) 0588
g.+üme (göñlüme it- : Kalbinde demek, içinde söylemek) 0407
g.+ümi (göñlümi) 0438
g.+ümi (göñlümi yıḳ- : Kalbini kırmak, gönlünü incitmek, üzmek) 1054
g.+ümüñ (göñlümüñ) 0674
g.+üñ (göñlüñ) 0493, 1144, 1217
g.+üñden (göñlüñden götür- : Feragat etmek, kalbinden silmek) 1391
g.+üñi (göñlüñi) 0439, 0542, 1267
[=19]

gör- : **1.** Görmek, gözle algılamak, bakmak, farketmek.
g.-di 0091, 0150, 0158, 0346, 0595, 0654, 0764, 0920
g.-dügi 0763
g.-dügümi 0865
g.-dügüñi 0863
g.-dük 0923

g.-düm 0291, 0293, 0301, 0313, 0330, 0340, 0351, 0548, 0575, 0618, 0653, 0757, 0826, 0858, 0868, 0879, 0886, 0887, 0902, 0909, 0911, 0936, 0949, 0950, 1079, 1082, 1083, 1100, 1121, 1169, 1187, 1198, 1205, 1221, 1222, 1261, 1268, 1296, 1303, 1308
g.-düm-ise 1254
g.-düm ise 0629
g.-düñ 0173, 1318, 1348, 1350
g.-düñ-mi 1203
g.-düñüz 1314, 1320, 1323, 1344
g.-e 0156, 0307, 0461, 0484
g.-e mi 0420
g.-eler 0990, 0997, 1119
g.-em 0068, 0130, 1062
g.-emezem 0371
g.-en 0306
g.-esin 0495, 0498, 0569, 0941, 0960, 0987, 1061, 1211, 1242, 1371
g.-esiz 0300
g.-evüz 0900
g.-eyim 0437, 0814, 1167
g.-icegez 0232, 0600, 0655
g.-icek 0253, 0299, 0905, 1248
g.-medüm 0562, 0605, 0763, 0832, 0858, 1302
g.-memişdüm 0928
g.-memişem 0595, 0654, 0730
g.-meseydi 0486
g.-meye 0168
g.-mez idi 0241
g.-mez ol- : Kör olmak, görememez hale gelmek 0200
g.-miş 0731
g.-mişem 0287, 0302
g.-üp 0829, 1000
g.-ür 0027, 0087, 0090, 0119, 0163, 0286, 0305, 0405, 0696, 0697, 0826, 0859, 0919, 0952, 1165, 1221, 1255
g.-ür misin 0425, 1153
g.-ürem 0252, 0277, 0312, 0323, 0384, 0402, 0445, 0454, 0531, 0541, 0546, 0561, 0567, 0591, 0593, 0622, 0646, 0678, 0693, 0729, 0754, 0762, 0811, 0817, 0856, 0867, 0910, 0913, 0925, 0953, 0962, 1013, 1015, 1045, 1071, 1127, 1132, 1163, 1171, 1181, 1183, 1190, 1194, 1235, 1244, 1245, 1299, 1307
g.-ürüz 0915

2. Dinlemek, anlamak, değerlendirmek, idrak etmek.

g. 0010, 0036, 0037, 0048, 0239, 0294, 0418, 0500, 0575, 0599, 0682, 0685, 0727, 0728, 0804, 0893, 0922, 0950, 0979, 1200, 1292
g.-di 0449
g.-düm 1100
g.-elüm 0138
g.-esin 0045
g.-gil 1338
g.-icek 0926
g.-mişem 0342, 0358, 0570
g.-üñüz 0154
g.-ürem 0555, 0787

3. (bir olayı) Yaşamak, başından geçmek.

g.-di 0349, 0419
g.-dügüñ 0874
g.-düm 0694, 0889, 1377
g.-e 1331
g.-medi 1377
g.-miş 0706, 1139
g.-miş-dürür 0188, 0284
g.-mişem 0186, 0418, 0628
g.-ür 0395, 1341

4. Şahit olmak, tanık olmak.

g.-diler 0070
g.-düm 0151
g.-düñüz 1337
g.-mişem 1300

5. Rüya görmek, düş görmek.

g.-düm 0398, 0399
g.-mişem 0414, 0416

6. Bulmak.

g.-mesün 0489
g.-sün 0477
g.-ür 1053
g.-ür imiş 1049
g.-ürem 0819, 1375

7. Beğenmek.

g.-e 0229

8. Birleşik fiiller yapar.

g.-em 0947, 0959
g.-esin 0482

g.-ici 1105
[=256]
ʿaẕāb gör- 1341
düş gör- 0414
ḥāl gör- 0138
ḫoş gör- 0482, 0947, 0959
kendüzin gör- 0229
meşaḳḳat gör- 0628, 0706
vāḳıʿa gör- 0349, 1139
yüz gör- 1105
zaḥmet gör- 1331
[=13]
görin- : Görünmek, meydana çıkmak, belli olmak, belirmek.
g.-di 0198, 0237, 0813
g.-e 0667
g.-mez 0056
[=5]
göriş- : Görüşmek.
g.-diler 1381
g.-ür 0523
[=2]
görk : Güzellik, yüz güzelliği.
g.+e 0562
g.+i 0562, 1017
g.+ine 1319
[=4]
görklü : Güzel, çekici, gösterişli, hoş.
g. 0592
[=1]
göster- : **1.** Göstermek, işaret etmek, kılavuzluk etmek.
g.-eler 0997
g.-em 0585
g.-en 0583
g.-i vir- : Gösteri vermek 0847, 1225
g.-üñ 1209
2. Görülmesini sağlamak, göstermek.
g.-ür 0883
[=7]
yol göster- 0583, 0585, 0847, 0997, 1209
[=5]
götür- : **1.** (bir şeyi) Hareket ettirip belli bir yere koymak, taşımak, götürmek, ulaştırmak, kaldırmak.
g.-diler 0335
g.-esin 1291
g.-miş-idi 1300, 1323
g.-üp 0971
g.-ür 0037, 0557, 0742, 0870, 1064, 1066, 1326
2. Yok etmek, silmek, ortadan kaldırmak.
g. 1391
g.-ür 0217
3. Yukarı kaldırmak, yükseltmek.
g.-ür 0543, 1249
g.-ürem 0738
4. (ip ve bağ için) Çözmek.
g.-diler 0481
[=18]
bāḳīsini götür- 0870
bendlerin götür- 0481
el götür- 1249
göñülden götür- 1391
ibrīḳ götür- 0037
parmaḳ götür- 0738
[=6]
göy- : Yanmak.
g.-di 0052
g.-erem 0043, 0180
[=3]
göynük : Acı, ıstırap, yanık, keder.
g.+lerümi 0369
[=1]
göz : Göz, görme organı.
g. 0241
g. aç- : Uyanık olmak, kendine gelmek 1123
g. açup yum- : Göz kapağını açıp kapatmak 1267
g. dik- : Ele geçirmek, isteğine kapılmak 0899
g.+i 0118, 0159, 0241, 0255, 0257, 0458, 0462, 0596, 0741, 1085, 1086, 1315, 1315
g.+ini 0007
g.+inüñ 0485
g.+ler 0200
g.+leri 0289, 0573, 1080
g.+lerin yum- : Göz kapağını kapatmak 1002
g.+lerine 0596
g.+lerümden 1234

g.+üm 0252, 0253, 0258, 0420, 0486, 0560, 0764, 0812, 0826, 0827, 0859, 0877, 0890, 0952, 1048, 1255
g.+üme 0813
g.+üme uyḫu gel- : Uyumak 0397
g.+ümi 1220
g.+ümüñ 1013
g.+üñ 0107, 0412
g.+üñe 0198
[=49]
gözet- : Beklemek, gözetlemek, bakmak.
g.-diler 0140
g.-düñ 0603, 0604
[=3]
ṭañı gözet- 0140
[=1]
ġulām (Ar.) : Delikanlı, genç, hitap sözü.
ġ. 1213
[=1]
ġulġule (Ar.) : Gürültü, şamata, bağrışıp çağrışma.
ġ. 0725
[=1]
ġurbet (Ar.) : Yabancı yer, vatan dışı, gurbet.
ġ. 0418
ġ.+de 0188
ġ.+den 0401
ġ.+i 0197, 1224
[=5]
ġusl (Ar.) : Maddî ve manevî kirlerden arınmak için yıkanma, temizlenme.
ġ.+ıla 0081, 0082, 0202, 0203
ġ. it- : Yıkanmak, temizlenmek 0038, 0240, 0249
[=7]
ġuṣṣa (Ar.) : Keder, kaygı, tasa, gam.
ġ.+dan 0034, 0479, 0993, 1023
ġ. ile 0590, 0723, 0811
[=7]
ġuṣṣalu (<Ar. ġuṣṣa+T. -lu) : Dertli, kederli, kaygılı.
ġ. 0856
[=1]
ġusul (<Ar. ġusl) : bk. ġusl.
ġ. ḳıl- : Yıkanmak, temizlenmek 0085
[=1]
gūş (Far.) : İşitme, dinleme.
g. eyle- : Dinlemek 1092
[=1]
güç : **1.** Zulüm, haksızlık, eziyet.
g. 0357
2. Zor, çetin, zorlukla, güçlükle.
g.+ile (güc-ile) 0617, 0619, 0628, 1333
3. İş, meşguliyet.
g.+de 1098
[=6]
gül- : Gülmek.
g.-e güle : Gülerek 0039, 0250
g.-mezem 0793
[=3]
yüzüñe gül- 0793
[=1]
güldür- : Güldürmek.
g.-esin 0467
[=1]
güliş- : Gülüşmek, eğlenmek.
g.-diler 0716
[=1]
gülzār (<Far. gül+zār) : Gül bahçesi, gül tarlası.
g. (odı gülzār eyle-) 1359
[=1]
gümān (Far.) : Zan, sanma, şüphe.
g. (vehm ü gümān it-) 0709
[=1]
gümüş : Gümüş.
g. 0901, 0914, 1169
g.+dür 1014
g.+idi 0933
[=5]
gün (I.) : Güneş.
g.+i 0016
g.+ṭoġ- : Sabah olmak 0559, 0668
[=3]
gün (II.) : 24 saatlik süre, gün.
g. 0011, 0027, 0060, 0179, 0310, 0311, 0327, 0373, 0396, 0556, 0590, 0617, 0748, 0762, 0856, 0870, 0873, 1054, 1127, 1131, 1168, 1216, 1230, 1237, 1242
g. (bugün) 1025
g.+den 0753
g.+e 0435
g.+inde 0066, 0112
g.+ine (ḳıyāmet güni) 1077

g.+üm 0063
[=32]
gün (III.) : Gündüz.
g. (düni gün) 0394
g. (düni güni) 0517
[=2]
günāh (Far.) : Allah'ın emirlerine aykırı olarak görülen iş, dînî suç, hata, günah.
g. baḥri : Suç denizi 0224
g.+dan 0491
g.+ı 1402
[=3]
günāhkār (<Far. günāh+kār) : Günahlı, günah işleyen, suçlu.
g.+am 0982
g. ol- : Suçlu olmak 0973
g. u ʿāṣī : Suçlu ve isyankar 0965
[=3]
gündüz : Gündüz vakti, sabah.
g. (gice gündüz) 0339, 0360, 0383, 0429, 0466, 0645, 0650, 0717, 1005, 1322, 1324, 1331, 1370
g. gice : 1266
g.+in 0761
[=15]
güneş : Güneş.
g. 1073
g. (ay u güneş) 0932
g.+e 0858
g.+i 0639
[=4]
gürle- : 1. Gür ses çıkarmak.
g.-di 0459, 0768
g.-r idi 0243
2. Çağlamak, su gürül gürül akmak.
g.-r 0545
[=4]
gürlemek : Bağırma.
g.+ler 1077, 1269
[=2]
gürüldü : Gürültü.
g.+si (yil gürüldüsi) 0545
[=1]
güzel : Güzel.
g. 0858
[=1]
güzīde (Far.) : Seçkin, seçilmiş.
g. 0450
[=1]

H

ha : Sürekli, durmadan.
h. 0556, 1146, 1342
[=3]
ḫāb (Far.) : Uyku, rüya.
ḫ. içinde : Rüyada 0413
[=1]
ḫabar (Ar.) : Havâdis, bilgi, haber.
ḫ. 0043, 0071, 0154, 0180, 0352, 0889, 0963
ḫ. eyle- : Bildirmek, bilgilendirmek 1106, 1289
ḫ. getür- : Haber ulaştırmak, haber vermek 0148
ḫ.+ı ṣor- 1042
ḫ.+ın 0097
ḫ. iriş- : Haber ulaşmak 0165
ḫ. it- : Haber vermek, bilgi vermek 0788
ḫ. ṣor- : Bilgi edinmek 0611, 0627, 0637, 0651, 1101, 1102, 1109
ḫ. vir- : Bildirmek, haber vermek 0026, 0115, 0150, 0183, 0188, 0286, 0296, 0348, 0426, 0569, 0642, 0731, 0944, 1031
[=35]
ḫabardār (<Ar. ḫabar+Far. -dār) : Haberli, bilgili, haberi olan.
ḫ. ol- : Haberli olmak 0708
[=1]
Ḥabīb (Ar.) : 1. Sevgili, dost, hitap sözü.
ḥ. 1238
2. Sevgili, Allah'ın sevgilisi, Allah'ın dostu, Hz. Muhammed.
ḥ.+üñ 1287
[=2]
ḫācet (Ar.) : Dilek, istek, ihtiyaç.
ḫ.+i 1241, 1364
ḫ.+üm 0378, 0451, 0471, 1291, 1355
ḫ.+üñ 1289
[=8]
ḫācı (Ar.) : Seslenmek için kullanılan bir hitap sözü.

ḥ. 0733, 1169, 1173
[=3]
ḥācib (Ar.) : Kapıcı, fakir.
ḥ. (bay u yoḫsul u ḥācib) 1240
[=1]
ḥaḳ (<Ar. ḥaḳḳ) : **1.** Allah, tanrı (krş. ḥaḳḳ).
ḥ. 0146, 0343, 0511, 0581, 0606, 0728, 0793, 0798, 0820, 0871, 1001, 1021, 1025, 1033, 1126, 1197, 1287, 1363, 1397, 1398, 1401, 1406
ḥ.+a 0028, 0551, 0610, 0803
ḥ.+a ışmarla- : Allah'a ısmarlamak 0524
ḥ.+a teslīm ol- : Ölmek 0634
ḥ.+dan 0280, 0793, 1089
ḥ.+ı 0769
ḥ. teʿālā : Yüce Allah 0127, 0206, 0396, 0657, 0751, 0759, 0985, 1100, 1405
ḥ.+uñ 0394, 0723, 0739
ḥ.+uñ taḳdīri : Allah'ın isteği 1292
ḥ.+uñdur 0394
2. Doğru, doğruluk, gerçek, hakikat.
ḥ. bil- : Doğru bilmek, gerçek bilmek 0709
3. Hak, hatır.
ḥ.+ı 1354
[=48]
ḥākim (Ar.) : hükmetmek, galip gelmek.
ḥ.+dürür 1130
[=1]
ḥaḳīr (Ar.) : İtibarsız, değersiz, aşağı.
ḥ. 0257
ḥ. ol- : Değersiz olmak 0057
[=2]
ḥaḳḳ (Ar.) : **1.** İlgili olarak, üzerine.
ḥ.+ında 0786
2. Allah, Tanrı (krş. ḥaḳ).
ḥ.+uñ 1276
[=2]
ḥāl (Ar.) : Durum, vaziyet, hal.
ḥ.+ı 0189, 0311, 0633, 0765, 0913, 1327, 1379
ḥ.+ı gör- : Durumu anlamak 0138
ḥ.+ın (şerḥ-i ḥāl) 0023
ḥ.+ın (vaṣf-ı ḥālı söyle-) 0191
ḥ.+ını 0010
ḥ.+ları 0236
ḥ.+um 0044, 0686, 0745, 0872, 1126, 1131
ḥ.+um (vaṣf-ı ḥālı söyle-) 0629, 1040, 1138
ḥ.+umı 0045, 0201, 0243, 1070
ḥ.+umı (vaṣf-ı ḥāl) 1043
ḥ.+umuz 0490, 0719
ḥ.+umuzı 0162
ḥ.+uñ 0347, 0413, 0465, 0533, 0862, 1038, 1137
ḥ.+uñı söyle- : Durumunu anlatmak 0237
[=37]
ḫalāṣ (Ar.) : Kurtulma, kurtuluş.
ḫ. eyle- : Kurtarmak 1365
ḫ.+ı bul- : Kurtulmak, kurtuluş yolunu bulmak 0965
ḫ. ol- : Kurtulmak 1034
[=3]
ḫalāyıḳ (<Ar. ḫalāʾiḳ) : İnsanlar, mahlukat, yaratılmışlar, varlıklar, halk.
ḫ. 0049, 0646, 0726
ḫ.+larla 0169
ḫ.+uñ 1118, 1316
[=6]
ḫālī (Ar.) : Boş.
ḫ. ol- : Uzak kalmak 0361
[=1]
ḫalīfe (Ar.) : Hz. Muhammed'in vefâtından sonra ümmet idâresinin başına geçen kimse.
ḫ. 0055, 0124, 0157, 0285, 0286, 0866, 0889, 0893, 0998
ḫ.+i zemīn : Yeryüzünün halifesi 0028
[=10]
ḫāliḳ (Ar.) : Yaratan, yoktan var eden, yaratıcı, Allah.
ḫ.+i levḥ ü ḳalem : Kağıt ve kalemi yaratan, Allah 0806
ḫ.+e 1003
ḫ.+in 0036
ḫ.+üñ 0601
[=4]
ḫalḳ (Ar.) : İnsanlar, halk, toplum.
ḫ. 0057, 0128, 0257, 0296, 0297, 0303, 0305, 0632, 1096
ḫ.+ı ʿālem : Dünya halkı, dünyada bulunan bütün insanlar 1028

ḫ.+a 0178
ḫ.+ı 1035, 1036, 1119
ḫ.+ını 1026
ḫ.+uñ 0116, 0822
[=17]

ḥall (Ar.) : Çözme, yoluna koyma.
ḥ. it- : Çözmek, yoluna koymak 0847
[=1]

ḥamāyıl (<Ar. ḥamā'il) : Kılıç bağı, kılıç kayışı.
ḥ. 1184
[=1]

ḫamır (<Ar. ḫamr) : Şarap, içki.
ḫ. iç- : Şarap içmek, içki içmek 1103
[=1]

ḥamle (Ar.) : Atılma, atılış, saldırma, hücum.
ḥ. it- : Saldırmak, hücum etmek 0911, 0920, 0936, 0955, 0988, 1191
ḥ. ḳıl- : Saldırmak 0133, 0142, 0828, 0935, 0949
[=11]

ḥarām (Ar.) : Yasak.
ḥ. ol- : Yasaklanmak 1219
[=1]

ḥarbe (Ar.) : Kısa mızrak, süngü.
ḥ. 0548
ḥ.+ler 1199
ḥ.+leri 0549
[=3]

ḥarf (Ar.) : Söz, laf, lakırdı.
ḥ. it- : Söz söylemek 0232
[=1]

ḫāṣ (<Ar. ḫāṣṣ) : 1. İyi nitelikleri kendinde toplamış olan, seçkin.
ḫ.+ı 0799
2. Hükümdarın kendine mahsus olan, hükümdara özgü.
ḫ.+ı (tañrı ḫāṣı) 0701
3. Özel, mahsus, yüce ve seçkin kişi, büyük.
ḫ. u ʿāmm : Herkes, bütün herkes, umum halk 1028
[=3]

Ḥasan (Ar.) : Erkek adı, Hz. Ali'nin büyük oğlu.
Ḥ.+a 0518
[=1]

ḥasen (Ar.) : Güzel, hüsünlü, iyi.
ḥ. (vech-i ḥasen) 0833
[=1]

ḥasret (Ar.) : Özleyiş, hasret, özlem.
ḥ. ile 0033, 0421, 0422, 0735
ḥ.+ile 0403
ḥ. odı : Ayrılık ateşi 0741, 0774
ḥ.+üm 0372
ḥ.+üme 0418
ḥ.+ümi 0417
[=10]

ḥāşā (Ar.) : Asla, katiyen, hiç bir şekilde.
ḥ. 0187
[=1]

ḫaṭ (<Ar. ḫaṭṭ) : Yazı.
ḫ. 0902
[=1]

ḫātem (Ar.) : Üstü mühürlü yüzük.
ḫ.+i 0931
[=1]

ḫātime (Ar.) : Son, nihâyet.
ḫātimetü'l-ḫayr : İyi ve hayırlı son, hayırlı ölüm 0650
[=1]

ḫatm (Ar.) : Bitirme, sona erdirme.
ḫ.+i 1175
ḫ. ol- : Sona ermek, bitmek 1399
[=2]

ḥattā (Ar.) : Bundan başka, fazla olarak, dahi, bile, hem de, üstelik de.
ḥ. 0740
[=1]

ḫātūn (Far.) : Kadın, hanım.
ḫ.+lar sulṭānı : Kadınların öne geleni, hanımların en güzeli 1022
[=1]

havā (<Ar. havā') : Hava, gök.
h.+ya 1169
h. yüzi : Gök yüzü 0260, 1375
[=3]

Ḫavāric (Ar.) : Hakemeyn vakıasından sonra Hz. Ali'ye isyan eden zümre.
Ḫ.+ile 0780
[=1]

Ḫavāriyyūn (Ar.) : İsa Peygamberin on iki kişiden ibaret olan yakın dostları, yardımcıları.
Ḫ.+danam 0643

[=1]
ḥavl (Ar.) : Güç, kuvvet, büyük.
ḥ.+ını 0732
[=1]
ḥavuż (<Ar. ḥavż) : bk. ḥavż.
ḥ. 1150, 1154
ḥ.+uñ 1151
[=3]
ḥavż (Ar.) : Havuz.
ḥ.+a 1152, 1304
[=2]
ḫayāl (Ar.) : İnsanın kafasında tasarlayıp canlandırdığı şey, düş, hayal.
ḫ.+den (fikr-i ḫayāl) 0407
[=1]
ḥayaṭ : Avlu, sofa, ev bahçesi.
ḥ. 0087, 0099, 0119, 0163
ḥ.+a 0038, 0086, 0163, 0240
ḥ.+ı 0103
[=11]
ḥayāt (Ar.) : Dirilik, canlılık, yaşayış, ömür, hayat.
ḥ. 0388
ḥ. (āb u ḥayāt bul-) 1369
[=11]
ḥaykır- : Yüksek sesle bağırmak, haykırmak.
ḥ.-uram 0541
[=1]
ḫaylī (Far.) : Çok, epeyce, pek fazla.
ḫ. 0043, 0367, 0647
[=3]
ḫayr (Ar.) : İyi, iyilik, fayda, faydalı, hayır, yarar.
ḫ. 0234, 0387
ḫ.+a dön- : Güzel sonuca kavuşmak, iyiliğe nail olmak 0393, 1238
ḫ.+ı 0483
ḫ. it- : **1.** İyilik yapmak, iyilikte bulunmak 0234 **2.** Güzel sonuca kavuşturmak 1383 **3.** Hayırlı ve yararlı olmasını sağlamak, hayırlara vesile etmek 1408
ḫ. ol- : Hayırlı olmak 1407
ḫ. u iḥsān deg- 0474
ḫ. u iḥsān it- 0504
ḫ.+um iḥsānum deg- : İyilikte bulunmak 0939
ḫ.+um iriş- : İyiliği dokunmak 0942
[=13]
ḥayrān (Ar.) : Şaşmış, şaşa kalmış, şaşkın, şaşırmış, hayrette kalmış.
ḥ. ḳal- : Şaşırıp kalmak, hayrette kalmak 0723
ḥ. ol- : Şaşa kalmak, hayrete düşmek 0551, 0600, 0661, 0795, 0926, 0928, 1076, 1195
[=9]
ḥaẕer (Ar.) : Sakınma, korunma, çekinme, kaçınma.
ḥ. ḳıl- : Sakınmak, çekinmek 0247
[=1]
ḥāżır (Ar.) : 1. Bir işi yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, müheyya, hazır.
ḥ. it- : Hazırlamak, hazır duruma getirmek 0525
ḥ. ol- : Hazır durumda bulunmak, hazırlıklı olmak 0009
2. Mevcut olan, var olan, bulunan.
ḥ. 0480
ḥ. ol- : Var olmak, mevcut olmak, bulunmak 0689
[=4]
ḥażret (Ar.) : ilâhî huzur, Allah'ın huzuru.
ḥ.+e 1326
ḥ.+inüñ 1001
[=2]
he : Evet.
h.+mi : Öyle mi, öyle değil mi 0842
[=1]
helāk (Ar) : Mahvolma, ölme, yok olma.
h. eyle- : Öldürmek, yok etmek, mahvetmek 0319, 0979, 1030, 1037, 1366
h. ol- : Ölmek, mahvolmak, yok olmak 0977, 1056
[=7]
ḥelāl (Ar.) : Nikahlı kadın, eş.
ḥ.+ına 0082, 0231
ḥ.+um 0033, 0037, 0080, 0104, 0238
ḥ.+uma 0201
ḥ.+umdur 0123, 0164
ḥ.+umsın 0094
ḥ.+uñ 0050
[=12]

ḥelāllıḳ (<Ar. ḥelāl+T. -lıḳ) : Helallık, helal olma durumu.
ḥ. dile- : Birinden kendisini bağışlamasını veya hakkını bağışlayıp helal etmesini istemek 0724
[=1]
hem (Far.) : Ayrıca, üstelik, aynı zamanda, dahi, hem.
h. 0016, 0025, 0065, 0094, 0103, 0106, 0106, 0123, 0164, 0169, 0170, 0175, 0184, 0207, 0219, 0274, 0320, 0330, 0362, 0387, 0401, 0416, 0478, 0497, 0518, 0518, 0519, 0541, 0541, 0574, 0601, 0640, 0670, 0714, 0738, 0748, 0750, 0751, 0759, 0779, 0779, 0784, 0785, 0794, 0794, 0797, 0822, 0860, 0874, 0879, 0903, 0904, 0936, 0943, 1005, 1006, 1014, 1020, 1093, 1097, 1116, 1149, 1172, 1176, 1262, 1284, 1288, 1345, 1362, 1387, 1400, 1406
h. dem : Aynı zamanda 1327
[=73]
hemān (Far.) : Hemen, derhal, o anda, ancak, sadece, yalnız.
h. 0709, 1141, 1164
[=3]
hemīn (Far.) : Hemen, bu bile, tıbkı bu, çok, ancak, bu biçimde.
h. 0031, 0062, 0151, 1148
h. ol- : Hemen olmak, derhal gerçekleşmek 0171
[=5]
henüz (Far.) : Şimdiye kadar, bu ana kadar, hala, daha, henüz.
h. 0406, 0877, 1111, 1184
[=4]
hep : Hepsi, bütün, hep.
h. 0196, 0360, 1039, 1053, 1065, 1254
[=6]
her (Far.) : Hep, hepsi, tamamı, bütünü (belirsizlik sıfatı).
h. 0202, 0222, 0687, 0756, 0875, 1073
h. biri : Herhangi biri, birer birer olarak hepsi 0076, 0138, 0454, 0548, 0756, 1016, 1051, 1082, 1098, 1184
h. birisi : Herhangi biri 0140
h. gişi : Herkes 1385
h. ḳaçan-kim : Her ne zaman ki 0495, 0498, 1061, 1212, 1255
h. ki : Her kimse 0155, 0203, 0209, 0220, 0233, 1176, 1313, 1383
h. kim : Her kim 0008, 0082, 1241, 1319, 1341, 1404
h. kime : Herhangi birine, her kime 0663, 1086
h. kime kim : Herhangi birisine 0290
h. ne : Herhangi 0883, 0975, 0996
h. ne-kim : **1.** Herhangi kimse 0229 **2.** Her neyi 0525, 1254
h. ne ise : Her neyse, her ne olursa olsun 1037
h. ne ki : Herkes, hepsi 0497
h. ne kim : Her neyi 0084, 0178, 0188, 0276, 0351, 0482, 0629, 0711
[=56]
heybet (Ar.) : Korku ile saygı duygularını birden uyandıran hal veya gösteriş, ululuk, büyüklük.
h. 0888
h. ile 1277
h.+in 1100
h.+inden 0244, 0246
[=5]
heybetlü (<Ar. heybet+T. -lü) : Ulu, büyük, azametli, heybetli.
h.+ler 1308, 1348
[=2]
hezārān (<Far. hezān+ān) : Binler, binlerce.
h. (ṣad hezārān) 0455, 1399
[=2]
hezen (hlk.) : Damların üzerine döşenen kalın ve büyük ağaç, kiriş.
h. 1300
h.+i 1142, 1323
[=3]
ḥıfẓ (Ar.) : Saklama, koruma, muhafaza etme.
ḥ. eyle- : Saklamak, korumak, mahafaza etmek 0206
[=1]
ḫışm (Far.) : Kızgınlık, öfke.
ḫ.+ıla 0290, 1006
[=2]

ḫıyānet (Ar.) : Kendisine edilen emniyet ve güveni kötüye kullanma, aldatma, hayınlık.
ḫ. it- : 1327
[=1]

Ḫızır (<Ar. Ḫıżr) : Erkek adı. İçenlere ölmezlik veren âb-ı hayâtı içmiş bulunan ve kul sıkıldığı zaman imdadına yetişmekle meşhur olan peygamber.
Ḫ. nebī : Hızır Peygamber 1352
[=1]

hīç (Far.) : Asla, katiyen, hiç.
h. 0041, 0056, 0170, 0287, 0558, 0605, 0708, 0750, 0763, 0807, 0832, 1055, 1107, 1239
[=14]

ḥikāyet (Ar.) : Kıssa, hikâye, masal, anlatma, ifade etme.
ḥ. 0019
ḥ.+den 0026
ḥ. eyle- : Anlatmak 1039
ḥ. it- : Anlatmak 1312
ḥ.+üñ söyle- : Hikayeti anlatmak 0519
[=5]

ḫilāf (Ar.) : Karşı, zıt, aksi, aykırı, aykırılık.
ḫ. it- : Bir işin zıttını, aksini etmek 0943
[=1]

ḥīle (Ar.) : Aldatma, yanıltma, dubârâ, oyun, hile.
ḥ. 1050
[=1]

ḫitāb (Ar.) : Bir veya bir çok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme, nida, hitap.
ḫ. eyle- : Söz söylemek, konuşmak 0464
[=1]

ḫiẕmet (<Far. ḫizmet <Ar. ḫıdmet) : İş görme, birinin işini görme, hizmet.
ḫ. it- : İş görmek, hizmet etmek 0453
ḫ. ḳıl- : Hizmet etmek 0308, 0475, 0703, 0871
[=5]

ḫo (<Far. ḫod) : bk. ḫod.
ḫ. 0264, 0436, 0595, 0654, 0763
[=5]

ḫoca (<Far. ḫāce) : **1.** Efendi, hoca, ağa, dost vb. anlamına gelen hitap sözü.
ḫ. 0439, 0618, 0632, 0638, 0638, 0729, 0848, 0855, 0905, 1072, 1192
2. Allah.
ḫ. 0239, 0609
ḫ.+lar 0745
ḫ.+sı 0745
[=15]

ḫod (<Far. ḫoẕ) : Kendi, kendisi, bizzat, dahi, da/de.
ḫ. 0099, 0278, 0290, 0356, 0595, 0654, 0841
[=7]

ḫorṭūm (Ar.) : Filde ve bazı hayvanlarda boru gibi uzanmış ağız ve burun kısmı.
ḫ.+ları 1080
[=1]

ḫoş (Far.) : Güzel, iyi, latif, tatlı, hoş.
ḫ. 0197, 0592, 0602, 0680, 0715, 0769, 1133, 1279
ḫ. eyle- : Hoş tutmak, sevindirmek 0438
ḫ. feraḥ ol- : Rahat olmak, huzur içinde olmak 0716
ḫ. giç- : Hoş vakit geçirmek, iyi vakit yaşamak 0758
ḫ. gör- : **1.** İyi davranmak, incitmemek 0482 **2.** Mutlu görmek, sevinçli görmek 0947, 0959
ḫ. ṭut- : Rahat olmak, endişelenmemek 0439, 0542, 1267
[=17]

ḫūb (Far.) : **1.** Güzel, hoş, iyi.
ḫ. 1017, 1049
2. Tatlı, lezzetli.
ḫ. 1258
[=3]

ḫudā (<Far. ḫuẕā) : Allah, Tanrı, yaratan, rab (krş. ḫuẕā).
ḫ. 1228
ḫ.+yı zū'l-celāl : Büyüklük, ululuk sahibi Allah, yüce Allah 0821
ḫ.+yā : Ey Allah, ey rabbim 0898, 0973
[=4]

ḫulḳ (Ar.) : Huy, tabiat, güzel ahlâk.
ḫ.+ı 1017
[=1]

ḥulle (Ar.) : Cennet elbisesi.
ḥ. 1128
[=1]
ḥūrī (Ar.) : Cennet kızı.
ḥ.+ye 1128
[=1]
ḫuẕā (Far.) : Allah, tanrı yaratan, rab (krş. ḫudā).
ḫ. (şīr-i ḫuẕā) 0200
[=1]
ḥükm (Ar.) : Hüküm, emir, buyruk, kontrol, yönetim, hakimiyet.
ḥ.+i 0922
ḥ.+inde 0931
ḥ. it- : Yönetmek, idâre etmek, kontrolü altına almak, emri altına almak 0505, 0946
[=4]
ḥürmet (Ar.) : Hürmet, saygı, itibar, hatır.
ḥ.+ine : Onun hatırı için 0363
ḥ. it- : Saygı göstermek, itibar etmek 0707
ḥ. ol- : Hürmet olmak, saygı olmak 0969
[=3]
Ḥüseyn (Ar.) : Erkek adı. Hz. Muhammed'in torunu ve İmâm-ı Ali'nin küçük oğlu.
Ḥ.+e 0518
[=1]
ḥüsn (Ar.) : Güzellik.
ḥ.+i 1017
[=1]

I

ıḳlīm (Ar.) : Memleket, diyar, ülke.
ı.+e 1272, 1280
[=2]
ırag̱ : Uzak (krş. ırak̟).
ı. it- : Uzaklaştırmak, uzak etmek 0506
[=1]
ırak̟ : Uzak (krş. ırag̱).
ı. düş- : Ayrı kalmak, uzak düşmek, uzaklaşmak 0033
ı. ol- : Uzak olmak 0816
[=2]
ʿIrāḳ (<Ar. ʿİrāḳ) : Yer ismi. Irak Arap Devleti.
ʿI.+a (arż-ı ʿIrāḳ'a) 1281
[=1]
ırmaḳ : Nehir, ırmak.
ı.+durur 1187
[=1]
ısızlıḳ : bk. issüzlik.
ı. 1160
ı.+da 1161
[=2]
ışmarla- : Emanet etmek, tevdi etmek, havale etmek, ısmarlamak.
ı.-dı 0534
ı.-dum 0524
ı.-r 1065
[=3]
ḫaḳa ışmarla- 0524
[=1]
ıssı : Sıcak, sıcaklık, hararet.
ı. ile 0691
[=1]
ısuzlıḳ : bk. issüzlik.
ı.+da 0857
[=1]

İ

i : Ey.
i. 0117, 0183, 0348, 0548, 0611, 0642, 0647, 0788, 0914, 0923, 0944, 1031, 1079, 1103, 1109, 1220
[=16]
i- (I.) : Eklendiği isimlere yargı görevi yükleyen imek fiili, cevher fiili.
i.-de iken 0189
i.-di 0020, 0033, 0076, 0108, 0108, 0147, 0147, 0241, 0241, 0269, 0370, 0407, 0407, 0458, 0463, 0490, 0540, 0549, 0572, 0573, 0574, 0690, 0804, 0931, 0933, 0976, 0977, 0994, 1005, 1005, 1072, 1079, 1084, 1182, 1182, 1200, 1256, 1256, 1277, 1349, 1349, 1374
i.-di (ıdı) 0109, 0447, 0458, 1085, 1261, 1261
i.-düm 0040, 1351

i.-ken 0044, 0404, 0506, 1095, 1363, 1390
i.-miş 0436, 0844, 1380, 1380
i.-se 0068, 0394, 0679, 1037
i.-señ 0005, 0018, 0091
i.-ur iken 0398
i.-ur ken 0409
[=70]

i- (II.) : Eklendiği fiilleri birleşik zamanlı çekimleyen imek fiili, cevher fiili.
i.-a idi 1026, 1027, 1029, 1035
i.-ar ıdum 0537
i.-ar idi 0242, 0242, 1072
i.-ar iken 0877
i.-ar imiş 0550, 0550
i.-ar ise 0663
i.-dı ise 1379
i.-di ise 0100, 0101, 0101, 0525
i.-dum-ısa 0795
i.-dum ise 0178
i.-düm ise 0629, 1254
i.-e idi 1026, 1029, 1035
i.-e idüm 0423, 0423
i.-er idi 1052
i.-er iken 0719, 0857, 1158, 1160
i.-er ise 0233
i.-er iseñ 0513, 0853
i.-erler ise 0276
i.-maya idi 0888
i.-maz ıdum 0491
i.-maz idi 1054, 1054
i.-maz idüm 1055, 1055
i.-mez idi 0241, 0994
i.-mez idüm 0980
i.-mış-iken 0027
i.-mış ıdı 1228, 1285
i.-mış idi 0460
i.-mış idüm 0311, 0373, 0396
i.-mış iken 0406, 0695, 0895
i.-mışlar idi 0805
i.-miş-idi 0192, 1323
i.-miş-idüm 1007
i.-miş-idüñ 0161
i.-miş idi 0539, 1300
i.-miş idüm 0970
i.-r-ıdum 0938
i.-r-ise 0276
i.-r-iseñ 0219
i.-r di 0798
i.-r ıdum 0537
i.-r ısañ 0505
i.-r idi 0242, 0243, 0243, 0461, 0517, 0546, 0600
i.-r idüm 0740, 0905, 1044
i.-r iken 0162
i.-r imiş 1049
i.-r ise 0008, 0220, 1065
i.-r isem 0533
i.-r iseñ 0985
i.-rler di 0020
i.-sa idi 0013
i.-ur-ısa 1398
i.-ur idi 0013, 1036
i.-ur imiş 0734, 0734, 1050
i.-ur ise 0023, 0343, 0683, 0958, 1387
i.-urlar idi 0292, 0292
i.-ür-isem 0880
i.-ür-iseñ 0890
i.-ür idi 0783
i.-ür idüm 0487
i.-ür iken 0322
i.-ür imiş 1049, 1050
i.-ür ise 0946
i.-ür iseñ 0800
[=109]

İbni ʿAbbās (Ar.) : Erkek adı. "Abbas oğlu" anlamındadır.
İ. 0189
[=1]

İbrāhīm Ḫalīl (Ar.) : Erkek adı. İbrahim peygamber.
İ. 1174, 1359
[=2]

İbrāhīm İbni Saʿīd-i Başrī (Ar.) : Erkek adı. "Basralı Said oğlu İbrahim" anlamındadır.
İ. 0024
[=1]

ʿibret (Ar.) : **1.** Kötü bir olaydan alınan ders, ders alıp uyanmaya sebep olacak olay.
ʿi. al- : Ders almak, ibret almak 0199
2. Acayıp, tuhaf.
ʿi. iş : Acayıp iş, tuhaf iş 0461, 0555
[=3]

ibrīḳ (Ar.) : Toprak veya madenden yapılmış, kulplu ve emzikli su kabı.
i. 0086, 0240
i. götür- : Su kabını ele almak, su kabını kaldırmak 0037
[=3]
iç : 1. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, iç kısım, dâhil, dış karşıtı, iç, (zaman için) esnasında, belirli bir zaman içerisinde.
i.+i 0270, 0279, 0447, 0725
i.+inde 0041, 0163, 0195, 0216, 0248, 0258, 0284, 0286, 0291, 0317, 0334, 0377, 0440, 0445, 0488, 0658, 0665, 0679, 0684, 0687, 0691, 0715, 0718, 0744, 0757, 0760, 0810, 0818, 0925, 1134, 1158, 1164, 1185, 1198, 1203, 1205, 1220, 1245, 1246, 1257, 1305, 1321, 1365, 1366
i.+inde (dün içinde) 0782
i.+inde (düş içinde) 0405, 0409, 0414
i.+inde (ḫāb içinde) 0413
i.+inde iken (düşüñ içinde iken) 0404
i.+inden 0119, 0254, 0652
i.+ine 0401, 0444, 0577, 0677, 0754, 0773, 0825, 0843, 1116, 1150, 1181, 1347
i.+leri 0356
i.+üm 0370
2. Ara, arası.
i.+inde 0088, 0271, 0296, 0297, 0301, 0302, 0303, 0305, 0340, 0718, 1096
i.+ine 0337, 0354, 0359
i.+lerinden 0646
[=86]
iç- : Bir sıvıyı ağza alıp yutmak, içmek.
i.-diler 0716
i.-düñ-mi 1204
i.-er 0209, 0288
i.-erem 0681, 0758, 1189, 1262
i.-gil 1259
i.-mege 1258
i.-mek 1103
i.-mesün 0208
i.-mişem 1206, 1231
i.-üben 0478
[=15]
and iç- 0478
ḫamır iç- 1103
[=2]
içeri : İçeri, iç taraf, dâhil (krş. içerü).
i. 0909
[=1]
içerü : İçeri, iç taraf, dâhil (krş. içeri).
i. 0029, 0150, 0157, 0189, 0906, 0915, 1078, 1203, 1205, 1243, 1307, 1344
i.+den 0250, 0621, 1180
i.+ye : İçeriye, iç yana doğru, iç tarafa doğru 1075
[=16]
içmek : İçecek.
i. 0675
[=1]
içre : İçinde, arasında, vaktinde.
i. 0026, 0418, 0740, 0874, 1363
[=5]
içün : İçin.
i. 0015, 0016, 0163, 0182, 0376, 0419, 0475, 0522, 0550, 0641, 0710, 0846, 0938, 0981, 1176, 1347
i.+dür 0421
[=17]
ʿiddet (Ar.) : Kocasından ayrılan (boşanma veya ölüm yoluyla) kadının, tekrar başkasıyla evlenebilmek zorunda bulunduğu, yani üç defa hayiz görüp temizleninceye kadar geçecek olan müddet.
ʿi.+i 0061
ʿi.+in 0060
ʿi.+üm 0062, 0063
ʿi.+üñ 0058, 0059
[=6]
İdrīs (Ar.) : Erkek adı. İdris peygamber. İlk defa rakam yazıp elbise diktiği için katip ve terzilerin piri sayılır.
İ. 1363
[=1]
iḥsān (Ar.) : İyilik, iyilik etme, cömertlik, lütf, bağış.
i. 0234
i. (ḫayr u iḥsān it-) 0504
i.+ı 0468, 0483
i. it- : İyilik etmek 0387, 0966
i.+um (ḫayr u iḥsānum deg-) 0474

i.+um (ḫayrum iḥsānum deg-) 0939
i.+umuñ 0465
i.+uñı 0466
[=10]
iḫtiyār (Ar.) : Seçme.
i. ḳıl- : Seçmek 1387
[=1]
iki : Birden sonra üçten önce gelen sayının adı, iki sayısı.
i. 0257, 0462, 0843, 0890, 0900, 0910, 0911, 0912, 0915, 0921, 0927, 0934, 0934, 0937, 0987, 1000, 1144, 1193, 1193, 1198, 1308
i. (bil iki ḳat it-) 0453
i. (bir iki) 0206
i. cihān : Dünya ve ahiret 0228, 0639
i. ḳat ol- : İki büklüm olmak 0310
i. kerre : İki defa 1091
i.+ñüzüñ 0137
i.+si 0141, 0912, 0919, 0921
i.+sinden 1284
[=33]
ikrām (Ar.) : Hürmet, saygı gösterme, ağırlama
i. (ʿizzet ikrām it-) 0455
i. (ʿizzet ikrām ḳıl-) 0274, 0699, 0705, 0995
i. it- : Hürmet etmek, saygı göstermek 1018
[=6]
il : Memleket, ülke, yurt, diyar.
i. 1061
i.+e 0824
i.+ine 1273, 1287
i.+lerinde 1275
i.+üme 0981, 1059
i.+ümi 1062
i.+ümüz 0490
i.+ümüz ur- : 0318
i.+ümüze 0315
i.+üñ 0425, 1060
i.+üñden 0467
i.+üñe 0439, 0440, 0873, 0947, 1267, 1294, 1371
i.+üñüze 0424, 1266
[=23]
ilāhī (Ar.) : Allah'ım, rabbim, ey Allah, ey rabbim.
i. 1196
[=1]
ile : **1.** İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar, ile.
i. 0144, 0234, 0397, 0456, 0579, 0691, 0755, 0775, 0780, 0803, 0835, 0895, 0933, 1116, 1257
i. (ıla) 0572, 0819, 1012, 1275
[=19]
2. İsimlerin sonuna gelerek beraberlik, refakat, vasıta, araç, hal, tarz, ilişki vb. anlamlarda zarflar yapar, ile.
i. 0033, 0036, 0047, 0056, 0059, 0077, 0109, 0131, 0159, 0162, 0181, 0213, 0239, 0239, 0249, 0252, 0275, 0308, 0322, 0341, 0358, 0367, 0370, 0370, 0373, 0373, 0387, 0403, 0421, 0422, 0433, 0438, 0464, 0490, 0501, 0504, 0523, 0537, 0537, 0556, 0590, 0602, 0617, 0619, 0620, 0628, 0650, 0695, 0712, 0712, 0715, 0723, 0735, 0738, 0741, 0751, 0770, 0776, 0776, 0780, 0809, 0811, 0825, 0830, 0833, 0861, 0871, 0872, 0872, 0891, 0937, 0953, 0964, 0966, 0978, 0983, 0988, 0999, 1034, 1047, 1047, 1050, 1051, 1079, 1082, 1132, 1150, 1197, 1277, 1330, 1333, 1373, 1379, 1384, 1385
i. (ıla) 0002, 0064, 0081, 0082, 0202, 0203, 0203, 0245, 0290, 0339, 0339, 0396, 0483, 0509, 0515, 0523, 0589, 0769, 0906, 0912, 0956, 1006, 1032, 1035, 1218, 1262, 1268, 1279, 1299, 1320, 1405, 1407
[=127]
ilerü : İleri, ön.
i. 0074
i.+ñde 1211
[=2]
ilet- : Götürmek, ulaştırmak, eriştirmek, iletmek.
i.-e (ilede) 0981, 1294
i.-em (iledem) 0439, 0542, 0947, 0959
i.-esin (iledesin) 0476, 1265
i.-esin 0484
i.-üñ 1058
i.-üp (iledüp) 0897

[=11]

iley : Ön, huzur, kat.
i.+inde 0699
i.+ümde 0857
[=2]

illā (Ar.) : **1.** Ancak, lakin, fakat, sadece.
i. 0040, 0092, 0107, 0177, 0181, 0336, 0370, 0384, 0389, 0428, 0471, 0487, 0491, 0504, 0710, 0820, 0875, 0962, 0970, 1030, 1055, 1094, 1111, 1239, 1263, 1267
2. İlla, **mutlaka**, muhakkak.
i. 0082, 0203, 1061, 1177, 1233
[=31]

imām (Ar.) : Önder, halife, lider.
i. 0058, 0065, 0162, 0174, 0247, 0309, 0368, 0383, 0454, 0544, 0563, 0590, 0607, 0636, 0674, 0679, 0725, 0759, 0781, 0810, 0815, 0828, 0860, 0913, 1019, 1077, 1136, 1251, 1374
[=29]

īmān (Ar.) : İnanma, kutsal inanç, İslâm dinini kabul etme, itikat.
ī. (dīn ü īmān) 1185
[=1]

ʿimāret (Ar.) : Yoksullara ve yolculara yiyecek dağıtılmak üzere kurulmuş olan hayır evi.
ʿi.+e 1166
[=1]

imdi : Şimdi (krş. şimdi).
i. 0006, 0071, 0143, 0154, 0160, 0162, 0201, 0238, 0243, 0343, 0395, 0398, 0427, 0464, 0470, 0493, 0532, 0594, 0607, 0628, 0719, 0745, 0747, 0766, 0788, 0848, 0866, 0883, 0889, 0893, 0950, 0963, 0985, 1043, 1085, 1140, 1164, 1192, 1322
[=39]

imlü : İşaretli, alametli, nişanlı.
i. 0575
[=1]

in : Genişlik, en.
i.+i ile 0456
[=1]

in- : **1.** Yukarıdan aşağıya doğru gelmek, aşağı inmek, inmek.
i.-düm 0762, 0809
i.-er 0303, 0528, 1293
2. Düşmek.
i.-er 0554
i.-erem 0556
i.-icek 0200
3. Gönderilmek.
i.-di 0003
4. Varmak, ulaşmak, ermek.
i.-düm 0678
i.-erem 0400
[=11]
ḳażā in- 0200
ṭaġa in- 0554
yire in- 1293
[=3]

inan- : **1.** Doğru olduğunu kabul etmek, inanmak.
i.-am 0110
i.-mazam 0182
2. Sanmak.
i.-asın 0304, 0459
i.-uram 0768
[=5]

ʿināyet (Ar.) : Yardım, iyilik, lütuf, ihsan.
ʿi.+i 1397
ʿi. ḳıl- : Yardım etmek 0343
ʿi. vir- : Yardım etmek 1033
[=3]

incin- : Kırılmak, ziyana uğramak.
i.-ür 0222
[=1]

iniş : Yukarıdan aşağıya gittikçe alçalan eğimli yer, yokuş karşıtı.
i.+e 0528
[=1]

inkār (Ar.) : Tanımama.
i. it- : Tanımamak 0173
[=1]

ins (Ar.) : İnsan, beşer.
i.+e 0152, 0156
i. ü cinnī : İnsan ve cin 0263
[=3]

insān (Ar.) : İnsan, beşer, kişi, adam.
i. ol- : Vicdanlı adam olmak, iyiliği unutmayan bir kişi olmak0823
[=1]

insī (<Ar. ins+i) : İnsan.
i. 0116, 0626

i.+ler 0262, 0814
i.+misin 0791
i.+yem 0093, 0174, 0791
[=8]
iñen : Çok, pek, fazla, gayet, ziyade.
i. 0108, 1017
[=2]
iñile- : İnlemek, ağlamak, sızlamak, feryat etmek.
i.-r 0724
[=1]
ip : Dokuma malzemesinden yapılan ve bağlamak için kullanılan, çeşitli kalınlıkta bükülmüş sicim, ip.
i.+e düz- : ipe bağlamak 0334
[=1]
ir- : 1. Ulaşmak, yetişmek, varmak, erişmek.
i.-di 0017, 0591, 1127, 1132, 1384
i.-di ise 0100
i.-diler 1347
i.-dügüm 1377
i.-düm 0817, 1013, 1160, 1244
i.-düñüz 1314, 1320, 1323, 1329, 1337
i.-e 0195, 0430, 0958
i.-enler 1384
i.-er 0582, 0675, 1158, 1305
i.-esin 0495, 0987, 0989, 1212
i.-evüz 0900
i.-eyim 0437
i.-icek 0659
i.-medi 1377
i.-medüm 0562, 0605
i.-mek 0429
i.-meyeler 0083
i.-mez 0371, 0558, 0750
i.-miş 0706
i.-mişem 0342, 0418, 0570, 0628, 1300, 1303
i.-ürem 0617, 1299, 1306
[=50]
āḫırına ir- 0617
elem ir- 0558
eli ir- 0371, 0582, 0750
mertebeye ir- 1347
ümīdlerüme ir- 0437
vāḳıʿaya ir- 0570
yire ir- 1377
żarar ir- 0100
[=11]
irgür- : Ulaştırmak, eriştirmek.
i.-en 0822
[=1]
maḳṣūdına irgür- 0822
[=1]
iri : Büyük, kocaman, iri.
i. 0756
[=1]
iriş- : Yetişmek, ulaşmak, varmak, erişmek.
i.-di 0165, 0320, 0448, 0752
i.-e 0300, 0942, 1176
i.-em 1232
i.-miş 0733
i.-ür 0543
i.-ürem 1160
[=11]
ḫabar iriş- 0165
ḫayrı iriş- 0942
vaḳt iriş- 0320
yaḳın iriş- 0543
ziyān iriş- 0300
[=5]
irişdür- : Ulaştırmak, kavuşturmak, yetiştirmek, eriştirmek.
i.-di 1166
i.-e 0513
i.-en 1352
[=3]
feraḥa irişdür- 0513
meded irişdür- 1352
[=2]
irkek : Erkek.
i. 0271, 0694
[=2]
is : Sahip, malik.
i.+lerinüñ 0720
i.+si 0040
i.+si (kerem issi) 0689, 1228, 1272, 1280, 1365
i.+si (ṣunʿ issi) 0917
i.+si (ṣunıʿ issi) 0769
i.+si (zī-kerem issi) 1166
i.+sine 1325, 1328
i.+sinüñ 0722
[=13]

ʿĪsā (Ar.) : Erkek adı. Dört büyük peygamberlerden biri olup kendisine -vahiy yoluyla- İncil nâzil olmuştur. Hz. İsa, İsa peygamber.
ʿĪ. 0641, 0643, 0644, 0712, 1367
ʿĪ. (ṣāḥib-i ʿĪsā) 0653
ʿĪ.+ya 0707
ʿĪ.+yı 0709
[=8]

İsḥāḳ İbni İbrāhīm-i Mūṣulī (Ar.) : Erkek adı. "Musullu İbrahim oğlu İshak" anlamındadır.
İ. 0025
[=1]

isiz : Boş, tenha, ıssız.
i. 1069
[=1]

İslām (Ar.) : Hz. Muhammed'in Allah tarafından teblîğine memur olduğu din, İslam dini, müslümanların dini.
İ. (dīn-i İslām) 1046
İ. (dīn-i İslām yolı) 1030, 1045
İ.+a 1036
İ. yolı : İslam dininin esasları 0270
[=5]

ism (Ar.) : İsim, ad.
i.+i ḳadīr : Cenab-ı hakkın "Allah" ismi 1193
[=1]

İsmāʿīl (Ar.) : Erkek adı. İsmail peygamber.
İ. 1360
[=1]

issi : bk. is.
i.+leri 0251
[=1]

issilik : Sıcaklık, hararet.
i.+i (issiligi) 0576
[=1]

issüzlik : Tenhalık, ıssızlık.
i. 0625
[=1]

iste- : 1. Dilemek, arzulamak, istemek.
i.-rem 0585
2. Aramak.
i.-yüben 1244
[=2]

istebraḳ (Ar.) : Sırma ile işlenmiş bir çeşit kaba kumaş.
i.+idi 1182
[=1]

istiġfār (Ar.) : Allah'tan günahların bağışlanmasını isteme, tövbe etme.
i.+ı ḳıl- : Tövbe etmek, günahların bağışlanması için Allah'a yalvarmak 0671
[=1]

iş (I.) : 1. İş, meşgale, uğraşma, amel, çalışma, hizmet, vazife, davranış, hareket.
i. 0037, 0394, 1144
i. (müfsid iş) 0358
i. (yavuz iş) 0219
i.+de 1098
i.+den ḳaç- : İşi yapmamak, işten uzak durmak 0209
i.+dür 0967
i.+dür (yavuz işdür) 0228
i.+i 0022, 0136, 0208, 0222, 0227, 0534, 0575, 0905, 0968, 0981, 1098, 1104, 1108, 1144, 1147, 1200, 1322, 1324, 1331
i.+i (müşkil iş) 1356
i.+i bitür- : İşi tamamlamak, işi sona erdirmek 0522, 0584, 0718
i. içün 0163
i.+ine 0021, 0565, 0723, 0798, 1310
i.+ine (işlü işine git-) 0076
i.+ini 1408
i.+ini (cihānuñ işi) 0006
i.+ini bitür- 1398
i.+leri 0357, 0360, 0599
i.+lerümi (müşkil işlerümi) 0847
i.+lerüñi (müşkil işlerüñi) 0864
i.+üm 0265, 0501, 0875
i.+üm bitür- 0891
i.+üme 1140, 1215, 1226
i.+ümi bitür- 0473, 0474
i.+ümüz 0702, 0875, 0896, 0897
i.+üñ 0128, 0625, 0703
i.+üñe 1147, 1155
i.+üñi 0146, 0587
i.+üñüz 0393
2. Durum, hal, vaziyet, olay, hadise.
i. 0095, 0342

i.+den 0888
i.+e 0582
i.+e gel- : Uygun düşmek 0579
i.+i 0156, 0176, 0193, 0294, 0395, 0489, 0926, 0974, 1149, 1393
i.+i (ʿibret iş) 0461
i.+idi 0407
i.+ine 0928
i. ḳıl- : İşkence çektirmek 1027
i.+lerde 1229
i.+leri 0674, 0874
i.+leri (ʿibret işleri) 0555
i.+leri (müşkil işleri) 1385
i.+lerini 0727
i.+üm 0349
i.+üñ 1139
[=95]
iş (II.) : Dost, arkadaş.
i.+üm 0501
[=1]
işbu : Bu, şu, işte bu.
i. 0024, 0067, 0094, 0121, 0176, 0192, 0425, 1108, 1211, 1217, 1290
i.+dur 1226
[=12]
işde : işte (krş. işte).
i. 0409, 0736, 1207, 1259
[=4]
işek : Eşek.
i.+dür 1081
[=1]
işik : Eşik, kapı boşluğunun altı yanında bulunan alçak basamak.
i. 1171
[=1]
işit- : İşitmek, duymak, dinlemek, kulakla algılamak.
i. 0006, 0071, 0078, 0080, 0122, 0143, 0162, 0260, 0311, 0395, 0398, 0410, 0464, 0560, 0594, 0596, 0607, 0608, 0615, 0624, 0719, 0745, 0765, 0766, 0791, 0812, 0848, 0857, 0866, 0872, 0880, 0893, 0913, 0963, 0994, 1043, 1085, 1145, 1157, 1164, 1192
i.-di 0029, 0374, 0433, 1292
i.-diler 0519, 1024
i.-düm 0311, 0431, 0479, 0611, 0674, 0732, 0801, 0834, 0861, 1047, 1353
i.-e (işide) 0786
i.-eler (işideler) 1313
i.-enler (işidenler) 1029
i.-esin (işidesin) 1082
i.-eyim (işideyim) 0863
i.-icek (işidicek) 0048, 0410, 0516, 0552, 0635, 0737, 0764, 0774, 0866, 0971, 0993, 1023, 1076, 1095, 1099, 1138, 1313
i.-mişem 0416
i.-mişüz 0236
i.-üñ (işidüñ) 0238, 0243
i.-üp (işidüp) 0630
i.-ürem (işidürem) 1078
i.-ür-iseñ (işidür-iseñ) 0890
i.-ürseñ (işidürseñ) 0939
[=88]
söz işit- 0238, 0410, 0410, 0416, 0479, 0560, 0596, 0611, 0624, 0630, 0764, 0812, 0861, 0866, 0880, 0890, 0939, 0971, 0993, 1023, 1024, 1099, 1138, 1145, 1157, 1313
[=26]
işle- : Yapmak, çalışmak, etmek, eylemek, kılmak, işlemek.
i.-düm 0981
i.-düñ 0967
i.-me 0136
i. mek 0022
i.-r 0222, 1108
i.-se 0305
[=7]
arı işle- 0222
[=1]
işlet- : Çalıştırmak, işletmek.
i.-eler (işledeler) 1340
[=1]
zināya işlet- 1340
[=1]
işlü : İşi olan, çalışan.
i.+işine git- : Herkes işi ile meşğul olmak, herkes işine gitmek 0076
[=1]
işte : İşte (krş. işde).
i. 0113
[=1]
it : **1.** Köpek, it.
i. 0256

i.+e 1158, 1305, 1337
i.+lere dön- : Köpeklere benzemek 0303
2. Hakaret için kullanılan bir söz, adi.
i. 0261, 0994
[=7]
it- (I.) : Türkçede bir çok kelimenin sonuna gelerek birleşik fiiller teşkil eden, sonuna geldiği kelimeye göre değişik fonksiyonları olan, geçişli veya geçişsiz fiiller, ayrıca çeşitli deyimler yapan fiil; etmek, yapmak, eylemek, kılmak.
i. 0991, 1312
i.-di 0053, 0417, 0417, 0511, 0514, 0525, 0641, 0966, 1094, 1292
i.-di ise 0101
i.-di mi 0408
i.-diler 0076, 0453, 0453, 0455, 0478, 0715, 1024
i.-düm 0028, 0309, 0509, 0552, 0571, 0732, 0795, 1018
i.-e (ide) 0007, 0038, 0082, 0483, 0538, 0711, 1177, 1383, 1383, 1408
i.-e idi (ide idi) 1029
i.-e idüm (ide idüm) 0423
i.-eler (ideler) 0988, 1313
i.-elüm (idelüm) 0139
i.-em (idem) 0240, 0363, 0369, 0443, 0847, 0946, 1164
i.-en (iden) 0387, 0739, 0798, 1104, 1327, 1386
i.-ene (idene) 1406
i.-enler (idenler) 0234, 0234
i.-enüñ (idenüñ) 1385, 1386, 1393
i.-er (ider) 0008, 0008, 0051, 0060, 0189, 0230, 0266, 0275, 0319, 0339, 0375, 0375, 0444, 0506, 0551, 0609, 0635, 0779, 0779, 0808, 0831, 0911, 0920, 0936, 0955, 1066, 1191, 1286, 1332, 1373, 1402
i.-er ise (ider ise) 0233
i.-erdüm (iderdüm) 0373
i.-erem (iderem) 0094, 0280, 0280, 0336, 0382, 0400, 0509, 0610, 0679, 0717, 0759, 0761, 0775, 0775, 0776, 0813, 0815, 0854, 1002, 1003, 1012, 1124, 1159, 1216, 1223, 1223, 1260, 1370
i.-erler (iderler) 0295, 0725, 1185
i.-ersin (idersin) 0173
i.-erüz (iderüz) 0736
i.-esin (idesin) 0392, 0505, 0943
i.-eyim (ideyim) 0055, 0366, 0381, 0504, 0980, 1058, 1070
i.-gil 0984
i.-ici (idici) 0838
i.-ince (idince) 0249
i.-iser (idiser) 0502
i.-medi 0411
i.-megil 0512
i.-mek 0084
i.-meye 0102
i.-meyen 0948
i.-meyenüñ 0204
i.-meyesin 0534
i.-mez 0689, 0962
i.-mezüz 0709
i.-miş-idi 0539
i.-mişem 0415, 1231
i.-señ 0876, 0996
i.-üben (idüben) 0232, 0819
i.-üñ 0100
i.-üñ (idüñ) 0707
i.-üp (idüp) 0299, 0770
[=164]
aç it- 1332
ʿafv it- 0100, 1402
ah-ıla feryād u efġān it- 1012
ah it- 0635
ah u efġān it- 0736
ʿahd u peymān it- 0478
ʿayān it- 1094, 1164
ʿazm it- 0815, 0831
beter it- 0375, 0417
bevl it- 0101
bil iki ḳat it- 0453
cehd it- 1177
çāre it- 0423
duʿā it- 0443, 1024, 1058
eksük it- 0689
em it- 1223
emr it- 0609, 0996
eṣer it- 0375, 0417, 0962
esīr it- 0319

eylik it- 0948
eylük it- 0876
faḫr it- 0230, 0275
feryād it- 0725
fikr it- 0369, 0775, 0813, 0854
geñez it- 0511
ġusl it- 0038, 0240, 0249
ḫabar it- 0788
ḥall it- 0847
ḥamle it- 0911, 0920, 0936, 0955, 0988, 1191
ḥarf it- 0232
ḫayr it- 1408
ḫayr it- 0234, 1383
ḫayr u iḥsān it- 0504
ḥāżır it- 0525
ḫıyānet it- 1327
ḥikāyet it- 1312
ḫilāf it- 0943
ḫiẕmet it- 0453
ḥükm it- 0505, 0946
ḥürmet it- 0707
ıraġ it- 0506
iḥsān it- 0387, 0966
ikrām it- 1018
inkār it- 0173
ʿizzet ikrām it- 0455
kābīn it- 0076
ḳadḥ it- 0779
ḳahr it- 0008, 0392, 0509, 0838
ḳaṣd it- 0299, 0512
kör it- 0776
ḳul it- 1029
ḳullıḳ it- 0295, 0309, 0363, 0366, 0381, 0483
maʿlūm it- 0641
medḥ it- 0770, 0779
müsteʿān it- 0028
naẓar it- 0571, 0795, 1260
nice it- 1292
nūş it- 0980, 1231
pāre pāre it- 0539
pertāv it- 0808, 1002
rivāyet it- 0189
ṣabr it- 0051, 0053, 0055, 1383, 1385, 1386, 1386
selām it- 1223, 1286, 1373
seyr it- 0266, 0444, 0610, 0679, 0761, 1066, 1185
söz it- 1406
suʾāl it- 0800
şād it- 0991
şādılıḳ it- 1216
şek it- 0798
şerr it- 0234
şikāyet it- 1070
şükr it- 0280, 0336, 0759, 0819, 1003
taʿaccüb it- 1313
ṭāʿat it- 0339
ṭāʿat u ẕikr it- 0280
taʿlīm it- 0382, 0509, 0514
tamām it- 0007, 0060
taṣdīḳ it- 0732
taʿẓīm it- 1159
tesbīḥ ile ẕikr it- 0775
tesbīḥ it- 0552
tesbīḥ ü tehlīl it- 0373
tesbīḥ ü ẕikr it- 0551
ʿucb it- 1393
var it- 0739
vehm ü gümān it- 0709
yaḳınlıḳ it- 0082
zehr it- 0008
ẕevḳ it- 0715
ẕikr ü ṭāʿat it- 1370
ẕikr ü tesbīḥ it- 0717, 1124
ziyān it- 0408, 0411, 0502, 0538
ziyāret it- 0400, 0415
[=159]

it- (II.) : Söylemek, demek (bk. eyit-).
i. 0630
i.-di 0526, 0630, 1102, 1312
i.-düm-ki 0407
i.-e (ide) 0786
i.-em (idem) 0788, 0800
i.-eyim (ideyim) 0023, 0615
i.-eyin (ideyin) 0019
i.-gil 0606, 1041
[=14]
cevāb it- 0984
göñlüme it- 0407
taḥḳīḳ it- 0094
[=3]

ʿitāb (Ar.) : Azarlama, tersleme, paylama.

i. eyle- : Azarlamak, terslemek, paylamak 0964
[=1]

iʿtibār (Ar.) : Ehemmiyet verme, değer verme, önem verme, dikkate alma.
i. ehli : Bir şeye değer ve önem verenler, bir şeyi dikkate alanlar 0199
[=1]

itür- : Kaybetmek, yitirmek, zayi etmek.
i.-üp 1361
[=1]

iy : Ey.
i. 0009, 0018, 0028, 0040, 0200, 0272, 0349, 0353, 0420, 0445, 0465, 0486, 0501, 0523, 0524, 0539, 0552, 0558, 0559, 0568, 0572, 0603, 0614, 0616, 0618, 0626, 0641, 0653, 0677, 0683, 0692, 0701, 0701, 0726, 0729, 0733, 0784, 0817, 0818, 0879, 0890, 0933, 0957, 0965, 1004, 1032, 1072, 1228, 1230, 1236, 1268, 1321
[=52]

ʿizzet (Ar.) : Hürmet, saygı, itibar.
ʿi. ikrām it- : Saygı göstermek, hürmet etmek 0455
ʿi. ikrām ḳıl- : Saygı göstermek, hürmet etmek 0274, 0699, 0705, 0995
[=5]

K

ḳaba : Büyük, kocaman.
ḳ. gölgeler : Büyük ve kocaman gölgeler 1134
[=1]

ḳabīḥ (Ar.) : Çirkin.
ḳ.+üñ 1100
[=1]

kābīn (Far.) : Nikah, mehir.
k. eyle- : Nikah kıymak 0075
k.+ini 0073
k. it- : Nikah kıymak 0076
[=3]

ḳabr (Ar.) : Mezar, kabir.
ḳ.+in 0400, 0415
[=2]

ḳabūl (Ar.) : Alma, kabullenme, kabul etme, benimseme, razı olma.
ḳ. eyle- : Almak, kabullenmek 0072
ḳ. ol- : Kabul edilmek, uygun görülmek 0672, 1357, 1358
[=4]

ḳaç : kaç kez.
ḳ. (bir ḳaç) 0069
ḳ. (bir ḳaç kerre) 0636
[=2]

ḳaç- : "Birinden veya bir şeyden" Kurtulmak için süratle uzaklaşmak, ayrılmak, kaçmak.
ḳ.-ar 0209, 0553
ḳ.-asız 0168
[=3]
işden ḳaç- 0209
[=1]

ḳaçan : Ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman, ... -dığı vakit.
ḳ. (her ḳaçan-kim) 0495, 0498, 1061, 1212, 1255
ḳ. ol- : Ne zaman olmak 0436, 0437
[=7]

ḳada (<Ar. ḳażāʾ) : bk. ḳażā.
ḳ.+dan 0393
[=1]

ḳadar (Ar.) : Kadar, miktar, ölçü.
ḳ. (bu ḳadar) 0473
ḳ. (ne-ḳadar) 1151, 1238, 1259
ḳ. (ne-ḳadarlıḳ) 0424
ḳ. (ol ḳadar) 0326, 0397, 0725
ḳ.+dur (ne ḳadardur) 0648
[=9]

ḳadem (Ar.) : Adım.
ḳ. 0126
[=1]

ḳadḥ (Ar.) : Zemmetme, kötüleme, çekiştirme.
ḳ. it- : Kötülemek, zemmetmek, çekiştirmek 0779
[=1]

ḳadīm (Ar.) : Başlangıcı olmayan, öteden beri mevcut olan, Allah.
ḳ. (sübḥān u ḳadīm) 0740
[=1]

ḳadīr (Ar.) : Tükenmez kudret sahibi olan Allah.
ḳ. 0480
ḳ. (ism-i ḳadīr) 1193

[=2]
ḳādir (Ar.) : 1. Her şeye gücü yeten Allah, güç ve kudret sahibi olan Allah.
ḳ. 0689
ḳ.+e (ḳudret-i ḳādire) 1159
ḳ.+üñ 0294, 0575
2. Kuvvetli, güçlü, kudretli.
ḳ.+idi 0540
[=5]
ḳadr (Ar.) : Değer, kıymet.
ḳ.+ümi bil- : Değerini ve kıymetini bilmek 0263
[=1]
Ḳāf (Ar.) : Yer ismi. Masallarda, zümrüd-i anka kuşunun yaşadığı rivâyet olunan dağ; Şark kavimleri kozmolojisinde Arzın etrafını çepeçevre kuşatan dağın adı, hayali ülke.
Ḳ. memleketi : Kaf ülkesi 1090
[=1]
kāfir (Ar.) : Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan, kafir.
k. 0275, 0332, 0502, 0836
k. (mesken-i kāfir) 0836
k.+e 0503
k.+ine 0389
k.+ler 0665, 0717, 1273
k.+lerden 0337
k.+lerle 0331
k.+lerüz 0321
k. ol- : Allah'ın varlığına inanmamak, kafir olmak 0798, 0805
k.+üñ 1367
[=16]
ḳāhirü'l-küffār (Ar.) : Kafirleri yok eden, mahveden.
ḳ. 0772
[=1]
ḳahr (Ar.) : Üstün gelerek mahvetme, yok etme, helak etme, ezme.
ḳ. it- : Mahvetmek, ezmek, yok etmek 0008, 0392, 0509, 0838
[=4]
ḳaḥṭ (Ar.) : Kıtlık, kuraklık.
ḳ.+ıla ḳızlıḳ ol- : Kıtlık olmak 1275
[=1]
ḳā'im (Ar.) : Namaz kılan, zamanını namaz kılmakla geçiren.
ḳ. ol- : Namaz kılmak 0018
[=1]
ḳaḳ- : 1. Kalkmak, doğrulmak.
ḳ.-dı 0954
2. Çalmak, vurmak.
ḳ.-ar 1006
[=2]
ḳaḳı- : Öfkelenmek, kızmak, azarlamak.
ḳ.-dı 0964
ḳ.-r 0132
[=2]
ḳal- : 1. Olduğu yeri ve durumu sürdürmek, kalmak.
ḳ.-dı 0588, 0630, 1138
ḳ.-dılar 0723
ḳ.-duḳ 0735
ḳ.-dum 0601, 0619, 0655, 0861, 0905
ḳ.-maz 1241
ḳ.-mışa 1352
ḳ.-mışı 0584
ḳ.-up 1237
ḳ.-ur 1335
ḳ.-ur ise 0683
ḳ.-uram 1069
2. Daim olmak, bulunduğu hal üzere devam etmek.
ḳ.-a 1378
ḳ.-asın 0011
ḳ.-dı 0844
ḳ.-ısar 0665
ḳ.-mayısar 0012
ḳ.-ur 0234, 1325
ḳ.-ur ol- : Daim olmak, bulunduğu hal veya durum üzere devam etmek 1341
3. Yaşamak.
ḳ.-a 0155
ḳ.-ur 0977
ḳ.-ur idi 0013
ḳ.-uram 0367, 1233, 1369
4. Beklemek.
ḳ.-ur 0077
5. Geride kalmak, arta kalmak, artmak.
ḳ.-an 0014
ḳ.-dı 0962
ḳ.-madı 0044, 0056, 0063

ḳ.-maz 1120
ḳ.-ur 1334
[=39]
ʿacebe ḳal- 0619, 0905
bāḳī ḳal- 0011, 0012
boynında ḳal- 1325
diri ḳal- 0977, 1369
ebed ḳal- 0234
ḫayrān ḳal- 0723
maḥrūm ḳal- 1241
muḫalled ḳal- 0665
müflis ḳal- 1335
ṭaña ḳal- 0601, 0630, 0655, 0861, 1138
[=17]

ḳalb (Ar.) : Kalp, gönül.
ḳ. 0718
[=1]

ḳaldur- : **1.** Yukarı doğru hareket ettirmek, yukarı çıkarmak, kaldırmak.
ḳ.-uban 1220
ḳ.-up 1024
2. Açmak.
ḳ.-uban 1183
[=3]
el ḳaldur- 1024
[=1]

ḳalem (Ar.) : Levha üzerine yazı yazmaya yarayan alet, yazı aleti, kalem
ḳ. (ḫāliḳ-i levḥ ü ḳalem) 0806
ḳ.+i 0015
ḳ. ṭut- : Yazabilmek 1396
[=3]

ḳamaş- : Kuvvetli ışık sebebiyle bakamaz olmak.
ḳ.-ur 0253
[=1]

ḳāmet (Ar.) : Boy, boybos, endam.
ḳ.+üñ 0126
[=1]

ḳamu : Bütün, hep, tamamı, herkes, hepsi.
ḳ. 0313, 0313, 0845, 1026, 1113, 1354
ḳ.+mıza 0001
ḳ.+ñuz 0364
ḳ.+sı 0579, 1257
[=10]

ḳan : Kan.
ḳ. 1345
ḳ. aḳ- : Kan gelmek, kanamak 1234
ḳ.+ı aḳ- 1184
ḳ.+ın 0288
ḳ.+ına ḳan- : Kanını içmek, öldürmek, canına kıymak 1086
ḳ.+lar dökil- : Öldürülmek, cana kıyılmak 1106
ḳ.+uma ḳıy- : Öldürmek 0888
ḳ.+uñ bağışla- : Canına kıymamak, öldürmemek, canlı bırakmak 1008
[=8]

ḳan- : **1.** Doymak, içmek, susuzluğunu gidermek, doyuncaya kadar yeyip içmek.
ḳ.-ar 0681
2. Kanına kıymak, canına kıymak, öldürmek.
ḳ.-ar 1086
[=2]
ḳanına ḳan- 1086
ṣusuzlıġum ḳan- 0681
[=2]

ḳanādīl (Ar.) : Kandiller.
ḳ. 0933
[=1]

ḳanat : Kanat, hayvanlarda hareketi sağlayan organ.
ḳ.+ların 1006
[=1]

ḳancarı : bk. ḳancaru.
ḳ.+dur 1009
[=1]

ḳancaru : Neresi, nereye, ne tarafa.
ḳ. 0752, 0832, 0983
[=3]

ḳanda : Nereye, nerede.
ḳ. 0042, 0098, 0194, 0292, 0295, 0468, 0704, 1049, 1286
[=9]

ḳandan : Nereden.
ḳ. 1243
[=1]

ḳanġı : Hangi (krş. ḳanḳı).
ḳ.+ñuz 0072
[=1]

ḳanı : Hani, nerede.
ḳ. 0262, 0262, 0990, 1021
[=4]

ḳankı : Hangi (krş. ḳangı).
ḳ. 0786, 0831, 1070, 1074, 1196, 1272, 1280
[=7]
ḳapıl- : Alınmak, kapılmak.
ḳ.-a 0669
[=1]
ḳapḳara : Simsiyah, kapkara.
ḳ. 0254, 0279, 0554
[=3]
ḳaplan : Kaplan.
ḳ.+a 0600
[=1]
ḳapu : Kapı, eşik.
ḳ. 0145, 0906, 0913, 0914, 0915, 0999, 1180, 1190, 1307, 1344
ḳ.+da 1004, 1075, 1348
ḳ.+dan 0087, 0099, 0989, 1004, 1073
ḳ.+dan (bağlu ḳapu) 0211
ḳ.+nuñ 1178
ḳ.+ñuz 0210
ḳ.+sı 0447, 0669, 0670, 0901, 1014, 1072, 1170
ḳ.+sın 0449
ḳ.+sına 0448, 1171
ḳ.+sında 0027, 0620
ḳ.+ya 0118, 0145, 0149, 0152, 0987
ḳ.+yı 0906, 1176
[=40]
ḳapucı : Kapıcı.
ḳ. 0448, 0525
ḳ.+ya 0450
[=3]
ḳara : 1. Kara, siyah.
ḳ. 0456, 0572, 0663, 0665, 1232, 1268
ḳ.+idi 1277
ḳ.+sı (yüz ḳarası) 0462
2. Utanmış, mahcup, utandırıcı durum.
ḳ. (yüzi ḳara ol-) 0228
ḳ. (yüzi ḳara yitür-) 1326
ḳ.+sı (yüz ḳarası) 0970
[=11]
ḳarañulıḳ : Karanlık.
ḳ. 0241
[=1]
ḳarār (Ar.) : Bir yerde durup kalma, yerleşme.
ḳ. ḳıl- : Yerleşmek, mavtın eylemek 0647
[=1]
ḳaravaş : Cariye, hizmetçi, kadın köle.
ḳ. 1015
[=1]
ḳardaş : Kardeş.
ḳ. 0524
ḳ. eyle- : Kardeş edinmek 0365
ḳ.+larum 0065
ḳ.+laruñ 1213
ḳ.+um 0265
ḳ.+uma 0483
ḳ.+umı 0472
ḳ.+umuz 1321
ḳ.+uñ 0111
[=9]
ḳarın : Karın, mide.
ḳ.+ı (ḳarnı) 0572, 1158, 1305
ḳ.+ında (ḳarnında) 1337
ḳ.+ınuñ (ḳarnınuñ) 0598
ḳ.+um (ḳarnum) 0681
ḳ.+uñ (ḳarnuñ) 0676
ḳ.+uñı (ḳarnuñı) 0677
[=8]
ḳarşu : Karşı, -e doğru.
ḳ. 0249, 0697, 0911, 0920, 1201
ḳ. git- : Karşıya doğru gitmek, ileriye doğru gitmek 0266
ḳ. ṭur- : Karşı çıkmak, karşı durmak, önünü kesmek 0324
ḳ. ṭut- : Bir kimseye doğru tutmak, yüzüne doğru tutmak 0663, 0664
[=9]
ḳaṣd (Ar.) : Kasıt, niyet, bilerek veya isteyerek bir işe girişme, bile bile yapma, dövme, öldürme, yaralama gibi işlere kalkışma.
ḳ.+ın 0527
ḳ. it- : 1. Öldürmeye kalkışmak, saldırmak 0299 2. Bile bile kendine zarar vermek 0512
[=3]
ḳaṣr (Ar.) : Köşk, saray.
ḳ. 1014, 1163, 1164, 1185, 1203, 1205, 1343
ḳ.+a 1013, 1015, 1306
ḳ.+uñ 1181

[=11]

ḳaş : Yüzük üzerinde taş yerleştirmeye yarayan oyuk bölüm.
ḳ.+ı 0929
[=1]

ḳat : **1.** Huzur, yan, nezd, ön.
ḳ.+ına 0054, 0061, 0069, 0074, 0079, 0139, 0142, 0150, 0190, 0274, 0346, 0452, 0622, 0699, 0999, 1019, 1095, 1129, 1136, 1190, 1250, 1251
ḳ.+ında 0368, 0579, 0934, 0934
ḳ.+ından 0369
ḳ.+larında 0367
ḳ.+uma 0382, 0566, 0789, 0859, 0868, 0894
ḳ.+umda 0870
ḳ.+umdan 0808
2. Tabaka, büklüm, kat.
ḳ. 0733
ḳ. (bil iki ḳat it-) 0453
ḳ. (iki ḳat ol-) 0310
[=39]

ḳatı : Çok, ziyade, fazla, pek, çok fazla.
ḳ. 0247, 0603, 1001, 1308
2. Sert, şiddetli, acı, zor, katı.
ḳ. 0331, 0374, 0434, 0726, 1331
[=9]

ḳātilü'l-aʿdā (<Ar. ḳātil'ül-aʿdāʾ) : Düşmanları öldüren, düşman öldürücüsü.
ḳ. 0772
[=1]

ḳaṭrān (Ar.) : Odun, petrol vb.nin damıtılmasından elde edilen, koyu, yapışkan, siyah renkli, keskin is kokulu, suda erimediği için sürüldüğü yeri suya ve rutubete karşı koruyan ve birçok organik maddenin imâlinde kullanılan madde, katran.
ḳ. 1232
[=1]

ḳavım (<Ar. ḳavm) : bk. ḳavm.
ḳ.+dan mısın 0167
ḳ.+dansın 0166, 0642
[=3]

ḳavışdur- : Birleştirmek.
ḳ.-dum 1018
[=1]

el ḳavışdur- 1018
[=1]

ḳavī (Ar.) : Kuvvetli, güçlü.
ḳ. ol- : Güçlü olmak, dayanıklı olmak 1282
[=1]

ḳavl (Ar.) : Söz, kelam.
ḳ.+ınca 0085
ḳ.+ını 0732
[=2]

ḳavm (Ar.) : Millet, halk, topluluk, kavim.
ḳ.+ı 0316, 0994
ḳ.+uñ 1208
[=3]

ḳaya : Büyük taş, sert taş kütlesi, kaya.
ḳ. 0445
ḳ.+yı 0446
[=2]

ḳayġu : Üzüntü, tasa, endişe, keder, gam, kaygı.
ḳ.+dan 0034, 0479, 0993
ḳ.+ıla 0396
ḳ. ile 0397, 0809, 1132
ḳ.+lardan 1023
ḳ.+larum 1263
ḳ.+sında 1098
ḳ. vir- : Keder vermek, dertlendirmek 0396
[=11]

ḳaynaḳ : Yırtıcı hayvan pençesi.
ḳ.+ıdur (ḳaynaġıdur) 0089
[=1]

ḳażā (<Ar. ḳażāʾ) : **1.** Bela, tehlike, musibet.
ḳ. 0211
ḳ. getür- : Tehlike getirmek, bela olmak 1036
2. Olacağı ezelden Cenab-ı Hak tarafından takdir olunan şeylerin vukua gelmesi, ilâhî takdir, kaza.
ḳ. 1228
ḳ. in- : Allah'ın ezelden takdir ettiği şeyin olması 0200
[=4]

ḳazan- : Kazanmak, sağlamak, elde etmek.
ḳ.-a 1404
[=1]

ḳazılu : Nakşedilmiş, kazılmış, oyarak yazılmış.
ḳ. 0902
[=1]
kelām (Ar.) : Söz.
k. 0860, 1399
k. söyle- : Söz söylemek, konuşmak 1129, 1279
[=4]
kenār (Far.) : Deniz kıyısı, sahil, kenar.
k.+a 0561, 0698, 0753, 1071
k.+ına 0557
k.+ınca (şu kenārınca) 0853
k.+ında 0901, 1188
[=8]
kendü : Kendi, kendisi.
k. 0135, 0273, 0711, 0893, 0895, 1050, 1059, 1250, 1335, 1382
k.+nüñ 1334
k.+ñe 1156
k.+si 0195, 0457
k.+ye 0053, 0390, 0956, 1334
[=18]
kendüzi : bk. kendüzü.
k.+n 0229, 0477
k.+nden 1338
k.+ne 1029
k.+ni 0030, 0261, 0808
[=7]
k. gör- : Kendini beğenmek 0229
[=1]
kendüzü : Kendisi, şahsı, zatı, nefsi.
k.+m 1048, 1375
k.+me 0365, 1227
[=4]
kengel : Şaka, latife, alay.
k. 0218
k. eyle- : Şaka etmek, alay etmek 0039, 0250
[=3]
kerāmet (Ar.) : Hürmet, hatır.
k.+ine 0969
[=1]
kerem (Ar.) : İyilik, cömertlik, el açıklığı, bağış, ihsan.
k. (luṭf u kerem eyle-) 0249, 0851, 0983
k. issi : cömert ve iyilik sahibi olan, Allah 0689, 1228, 1272, 1280, 1365
k. ḳıl- : İyilik yapmak, iyilikte bulunmak 1209
[=9]
kerkes (<Far. kerges) : Akbaba.
k. 0089
[=1]
kerre (Ar.) : Defa, kez, kere.
k. (bir ḳaç kerre) 0636
k. (iki kerre) 1091
[=2]
kes- : 1. Kesmek.
k.-diler 0332
2. Bırakmak, sona erdirmek, terketmek, uzak tutmak, bitmek.
k.-erem 0564, 0749
3. Korkutmak, acı vermek.
k.-er 0720
4. Durdurmak.
k.-mesün 0009
[=5]
baġrını kes- 0720
baş kes- 0332
ümīdi kes- 0564, 0749
yol kes- 0009
[=5]
kesb (Ar.) : Kazanç.
k.+inden 1340
[=1]
keşīş (Far.) : Papaz, kilise papazı, rahip.
k. 0621, 0622, 0633, 0635, 0640, 0643, 0656, 0676, 0683, 0696, 0699, 0702, 0712
k.+den 0673
k.+e 0634, 0642, 0648, 0652, 0675, 0682
k. ile 0695
[=21]
keşke (Far.) : Keşke.
k. 0486
[=1]
kez : Defa, kere (krş. kezin).
k. (biñ kez) 0539
k. (bir kez) 0318, 0433, 0697, 0830, 0906, 0908, 1122
k. (bu kez) 0100, 0409, 0958, 1078, 1249
[=13]
kezin : Defa, kere (krş. kez).

k. 0801
k. (bir kezin) 0620, 1120
[=3]
ḳible (Ar.) : Namaza başlarken yönelinen taraf, Mekke tarafı, kıble.
k.+ye 0812
[=1]
ḳıl : İnsan ve hayvan vücudunda biten sertçe ve kalınca tüy, kıl.
ḳ.+ı 0109
ḳ.+lar 0088, 0109, 0159, 0181
ḳ.+ları 0177
[=6]
ḳıl- : Yapmak, etmek, eylemek, kılmak.
ḳ. 0807
ḳ.-a 0203, 0503, 0672, 0823, 1405
ḳ.-alar 0995
ḳ.-alum 0703
ḳ.-am 0355, 0380, 0475, 0492, 0702
ḳ.-ardı 1027
ḳ.-asın 0379, 0960
ḳ.-ayım 0085, 0376, 0864
ḳ.-dı 0030, 0071, 0154, 0165, 0372, 0377
ḳ.-dılar 0145, 0274, 0325, 0330, 0333, 0699, 1202
ḳ.-dum 0247, 0247, 0647, 0888
ḳ.-duñuz 0197, 0726
ḳ.-ġıl 0058
ḳ.-ınca 0383
ḳ.-madı 0013, 1298
ḳ.-maḳ 1103
ḳ.-mayam 0047
ḳ.-mış 0578
ḳ.-mışam 0308
ḳ.-mışdur 0645
ḳ.-mışlar idi 0805
ḳ.-sa idi 0013
ḳ.-uñ 0671, 1209
ḳ.-uñuz 0315, 0705
ḳ.-up 0453, 1250
ḳ.-updur 1208
ḳ.-ur 0077, 0078, 0116, 0133, 0142, 0144, 0215, 0338, 0355, 0507, 0508, 0516, 0623, 0789, 0828, 0871, 0935, 0949, 1248, 1248
ḳ.-ur ise 0023, 0343, 1387
ḳ.-ur mısın 0425, 0465
ḳ.-uram 0341, 0367, 0466, 0737, 0737, 0788, 1069, 1262
ḳ.-urlar 0320
[=90]
ah ḳıl- 0737
ʿarża ḳıl- 0030
āvāre ḳıl- 0492
ʿazim ḳıl- 0789
cezā ḳıl- 0320
çāre ḳıl- 0425, 0864
diri ḳıl- 0645
duʿā ḳıl- 0466, 0702, 0960, 1250
efġān ḳıl- 0737
eṣer ḳıl- 0372
ezber ḳıl- 0508
feryād u efġān ḳıl- 0726
fidā ḳıl- 0376
fikr ḳıl- 0888
ġalaba ḳıl- 0145
gile ḳıl- 0047
ġusul ḳıl- 0085
ḥamle ḳıl- 0133, 0142, 0828, 0935, 0949
ḥaẕer ḳıl- 0247
ḫiẕmet ḳıl- 0308, 0475, 0703, 0871
iḫtiyār ḳıl- 1387
ʿināyet ḳıl- 0343
istiġfār ḳıl- 0671
iş ḳıl- 1027
ʿizzet ikrām ḳıl- 0274, 0699, 0705, 0995
ḳarār ḳıl- 0647
kerem ḳıl- 1209
manṣūr ḳıl- 0507
namāz ḳıl- 0077, 0144, 0338, 0341, 0355, 0367, 0788, 1248, 1262
naẓar ḳıl- 0071, 0154, 0165, 0247, 1298
pāre pāre ḳıl- 0330, 0805
raḥmet ḳıl- 1405
ṣoḥbet ḳıl- 0215
su'āl ḳıl- 0623, 1202
şefāʿat ḳıl- 0503
şükr ḳıl- 0465, 0823
şükür ḳıl- 0807
tāc u terāş ḳıl- 0333
taʿcīl ḳıl- 1248
taʿlīm ḳıl- 0379, 0380

tamām ḳıl- 0058, 0383
ṭapu ḳıl- 0453
taṣdīḳ ḳıl- 0516
ṭatlu ḳıl- 0578
tekbīr ḳıl- 0325
temāşā ḳıl- 0197
tevbe ḳıl- 0672
vefā ḳıl- 0013
yaḳınlıḳ ḳıl- 0203
yaraḳ ḳıl- 0315
yārī ḳıl- 0023
yavı ḳıl- 1208
yir ḳıl- 0377
zārī ḳıl- 1069
zinā ḳıl- 1103
[=86]

ḳılıç : Kılıç.
ḳ. 1184
ḳ. al- : Kılıç çekmek 0325
ḳ.+ı (ḳılıcı) 0133, 0135
ḳ.+lar ur- 0327
ḳ.+uñ (ḳılıcuñ) 0132, 0324
ḳ. ur- : Kılıç vurmak, kılıçla saldırmak 0326
[=8]

ḳıpırdı : Hareket.
ḳ.+ya düş- : Harekete geçmek 0313
[=1]

ḳır- : Öldürmek, yok etmek, imha etmek.
ḳ.-arlar 0320
ḳ.-dılar 0327
[=2]

ḳırḳ : Otuz dokuzdan sonra, kırk birden önce gelen sayının adı, kırk sayısı.
ḳ. 1072
[=1]

ḳıṣṣa (Ar.) : Hikâye, kıssa.
ḳ. 1400
ḳ.+durur 0199
ḳ.+m 1378
ḳ.+ñ 0199
[=4]

ḳış : Kış mevsimi.
ḳ.+da (yaz u ḳışda) 0687
ḳ.+ın (yaz u ḳışın) 0688
[=2]

ḳıy- : Acımamak, kötülük etmek, canına kasdetmek, kıymak.
ḳ.-maya idi 0888
[=1]
ḳanına ḳıy- 0888
[=1]

ḳıyāmet (Ar.) : Dünyanın sonu, bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman.
ḳ.+e 1326, 1369, 1378
ḳ. güni : Ölülerin dirilerek mahşerde toplanacakları gün 1077
[=4]

ḳız : Kız, kız çocuk.
ḳ.+ı 0094, 0104, 0164, 0238, 0248, 1340, 1341
ḳ.+ıdum 1043
ḳ.+ıdur 0122, 0175
ḳ.+ısın 0117
ḳ.+larını 1340
[=12]

ḳızıl : Kırmızı.
ḳ. 0572, 0923, 0924
[=3]

ḳızlıḳ : Kıtlık, kuraklık.
ḳ. (ḳaḥṭ-ıla ḳızlıḳ ol-) 1275
[=1]

ki (Far.) : İki cümleyi sebep, sonuç ve çeşitli fonksiyonlarda birbirine bağlayarak birleşik cümle haline getirir.
k. 0007, 0036, 0037, 0038, 0092, 0155, 0167, 0168, 0171, 0203, 0209, 0220, 0233, 0239, 0240, 0248, 0262, 0276, 0284, 0369, 0380, 0407, 0411, 0414, 0418, 0428, 0428, 0435, 0435, 0442, 0497, 0499, 0510, 0563, 0575, 0604, 0614, 0631, 0647, 0679, 0728, 0744, 0744, 0752, 0768, 0792, 0799, 0814, 0846, 0876, 0907, 0907, 0948, 0979, 0992, 1007, 1058, 1062, 1070, 1073, 1074, 1097, 1107, 1111, 1131, 1164, 1176, 1196, 1196, 1205, 1209, 1218, 1219, 1225, 1228, 1230, 1243, 1243, 1264, 1265, 1282, 1295, 1302, 1313, 1318, 1339, 1354, 1383, 1397
[=89]

kibr (Ar.) : Büyüklük taslama, yüksekten bakma, kendini beğenme, ululanma, büyüklenme.
k. ü ṭuġyān : Büyüklenme ve azgınlık 0265
[=1]
kiçi : Küçük.
k. 0271, 1240
k.+si 0547
k.+ye 0308
[=4]
kilid : Kilit, anahtar.
k. 0901, 0904
k.+e 0903
k.+i 0914, 1178
[=5]
kim (I.) : "Hangi kişi" anlamında bir zamir.
k. 0050, 0073, 0156, 0212, 0222, 0223, 0226, 0300, 0307, 0348, 0461, 0480, 0626, 0684, 0779, 0782, 0841, 1387, 1405
k. (her kim) 0008, 0082, 1241, 1319, 1404
k. (ol-kim) 1333
k.+dür 0948
k.+dürür 1130
k.+e 0044, 0664, 0792, 1070
k.+e (her kime) 0663, 1086
k.+e (her kime kim) 0290
k.+ler durur 0782
k.+ümüzi 0319, 0319
k.+üñ 1397
k.+üñ (her kim) 1341
[=39]
kim (II.) : Ki "bağlama edatı".
k. 0001, 0010, 0011, 0011, 0015, 0017, 0018, 0021, 0028, 0044, 0064, 0102, 0102, 0108, 0164, 0187, 0195, 0199, 0208, 0211, 0212, 0214, 0251, 0282, 0284, 0292, 0294, 0295, 0310, 0331, 0337, 0355, 0381, 0414, 0418, 0419, 0435, 0483, 0492, 0503, 0507, 0514, 0521, 0534, 0558, 0558, 0581, 0582, 0587, 0603, 0605, 0609, 0644, 0649, 0658, 0659, 0663, 0664, 0668, 0668, 0669, 0682, 0694, 0701, 0702, 0703, 0752, 0777, 0786, 0791, 0802, 0803, 0820, 0831, 0835, 0840, 0842, 0853, 0866, 0873, 0896, 0931, 0938, 0944, 0974, 0976, 0994, 1049, 1059, 1061, 1067, 1086, 1114, 1123, 1130, 1151, 1165, 1203, 1208, 1208, 1210, 1212, 1219, 1229, 1229, 1232, 1236, 1237, 1238, 1239, 1242, 1259, 1264, 1269, 1273, 1274, 1283, 1296, 1297, 1298, 1314, 1314, 1325, 1329, 1336, 1337, 1338, 1340, 1342, 1343, 1343, 1350, 1354, 1355, 1377, 1380, 1407
k. (çün-kim) 0165
k. (didüm-kim) 0426
k. (her ḳaçan-kim) 0495, 0498, 1255
k. (her kime kim) 0290
k. (her ne-kim) 0188, 0229, 1254
k. (her ne kim) 0084, 0178, 0276, 0351, 0482, 0525, 0629, 0711
k. (ne-kim) 0286, 0880, 1028, 1389
k. (ne kim) 0116
k. (nice-kim) 1025, 1177
k. (nice kim) 0070, 0076, 0816
[=164]
kimesne : Kimse.
k. 1377
[=1]
kimi : Kimisi, kimi, bazı, bazısı.
k. 0272, 0667, 1081, 1081, 1081, 1081
k.+müz 0508
k.+müzüñ 0508
k.+si 0272, 0667
[=10]
kimse : Kimse, kim olsa, hiç kimse.
k. 0012, 0012, 0042, 0097, 0194, 0263, 0408, 0411, 0440, 0595, 0654, 0928, 1123, 1377
k.+de 1333
k.+nüñ 0411, 0763, 1376
k.+ñ 0064
k.+ye 0013, 0185, 0287
k.+yi 0007
[=23]
kimsene : Kimse, hiç bir kimse.
k. 0168
[=1]
kiriş : Ok atılan yayın iki ucu arasındaki esnek bağ.
k.+in 0564
[=1]

kirlü : Kirli.
k.+idi 0108
[=1]
kitāb (Ar.) : Kitap.
k. 0286, 1408
k.+a 0285
k.+da 1045
k.+ı 0285
k.+ın 1044
k.+ını 0283
k.+umuzda 0640
[=8]
ḳo- : **1.** Koymak, bir yere bırakmak.
ḳ. 1145
ḳ.-dı 0463, 0869
ḳ.-dılar 0700
ḳ.-mış 1309
ḳ.-r 0273, 0530, 0885
ḳ.-ya 1067
2. Saklamak.
ḳ.-dı 0657
3. İzin vermek, müsaade etmek.
ḳ.-maz-ıdum 0491
ḳ.-maz ki 0369
4. Bırakmak, terk etmek.
ḳ.-ma 0392, 0586
ḳ.-mamaḳ 0216
ḳ.-mañuz 0214
ḳ.-maz 0318
ḳ.-r isem 0533
ḳ.-yalar 1317
5. Bırakmak.
ḳ.-r mı ki 0007
ḳ.-rsın 0468
6. (su için) Boşaltmak, dökmek.
ḳ.-ya 1151
ḳ.-yar 1152, 1304
[=24]
aşaġa ḳo- 0273, 0530, 0885, 1145
baş ḳo- 0700
dilden ḳo- 0586
dilüñden ḳo- 0392
diri ḳo- 0468
elden ḳo- 1317
yüz yire ḳo- 0463
[=10]
ḳoc- : Kucaklamak, sarılmak, bağrına basmak (krş. koç-).
ḳ.-a ḳoca : Kucaklayarak, sarılarak 1381
[=1]
ḳoca : Yaşlı, ihtiyar.
ḳ. 0621, 0622, 1083, 1135, 1296, 1299, 1320
ḳ.+yı 1314
[=8]
ḳoç : Damızlık erkek koyun.
ḳ. 0599
ḳ.+ı 1360
[=2]
ḳoç- : Kucaklamak, sarılmak, bağrına basmak.
ḳ.-mış iken : Kucaklamışken, sarılmışken 0406
[=1]
ḳoġa : Kova.
ḳ. ile 1150
[=1]
ḳoġacıḳ : bk. ḳoġacuḳ.
ḳ. 1304
[=1]
ḳoġacuḳ : Küçük kova, küçük kova miktarınca.
ḳ. 1330
[=1]
ḳoḳ- : Kokmak.
ḳ.-ar 0256, 1257, 1345
[=3]
ḳoḳu : Koku.
ḳ.+sı 0579, 1257
[=2]
ḳorḳ- : Korkmak.
ḳ.-aram 0491, 1001
ḳ.-dı 0107, 0244
ḳ.-dum 0247
ḳ.-maġıl 0909
ḳ.-up 0150
[=7]
ḳorḳu : Korku.
ḳ.+dan 1124
ḳ. ile 0252
ḳ.+sından 1191
ḳ.+yı vir- : Korkutmak 0218
[=4]
ḳorḳut- : Korkutmak.
ḳ.-ur (ḳorḳudur) 0462
[=1]

ḳorḳulu : Korku veren, korkutan.
ḳ. 0212
[=1]
ḳov- : Uzaklaştırmak, defetmek, kovmak.
ḳ.-ar 1277
[=1]
ḳovcılıḳ : Gammazlık etmek, münafıklık etmek.
ḳ. 0227, 0228
[=2]
ḳoy- : Boşaltmak, dökmek.
ḳ.-duġı 1330
[=1]
ḳoyun (I.) : Dip, iç.
ḳ.+ına (cehennem ḳoynına) 1336
[=1]
ḳoyun (II.) : Geviş getirenlerden evcil hayvan, koyun.
ḳ.+lar durur 0297
[=1]
kör : Kör, gözü görmeyen.
k. (nefsi kör ol-) 1189
k.+idi 0458
k. it- : Kör etmek, görmemez hale getirmek 0776
[=3]
ḳucaḳ : Açık kollarla göğüs arasındaki bölüm, kucak, ağuş.
ḳ.+umda (ḳucaġumda) 0406
[=1]
ḳudret (Ar.) : Allah'ın ezelî gücü.
ḳ. 0294, 0394, 0575, 1200
ḳ.+i 1001
ḳ.+i ḳādir : Allah'ın gücü 1159
ḳ.+in 1100
ḳ.+ine 0601
ḳ.+iyle 0037
ḳ.+üñ 0740
[=10]
Ḳuds (Ar.) : Yer ismi. Kudüs şehri.
Ḳ.+a 1116
[=1]
ḳul : 1. İnsan, kişi, kul.
ḳ. 0672
ḳ.+a 0396, 0823, 1405
ḳ.+am 0092
ḳ.+ları 0838
ḳ.+larını 1386
ḳ.+larum 1288
2. Bende, köle, hizmet eden, hizmetkar, hizmetçi.
ḳ.+ı 0147, 0149, 0264, 0285, 0794
ḳ.+ına 0148, 0283
ḳ. it- : Köle yapmak, kul edinmek, kendisine köle yapmak 1029
ḳ. ol- : Birisine köle olmak, birisine hizmet etmek, hizmetçi olmak 0377, 0876
ḳ.+uñ 0147
[=19]
ḳulaḳ : Başın iki yanında bulunan işitme organı, kulak.
ḳ.+ı (ḳulaġı) 0574, 0597, 0597
ḳ.+ına (ḳulaġına) 0118
ḳ. ṭut- : Dinlemek, kulak vermek 0852
ḳ.+um (ḳulaġum ur-) 0312
ḳ.+uma (ḳulaġuma) 0404, 0545
ḳ.+umı (ḳulaġumı ur-) 1075
ḳ.+uñ (ḳulaġuñ ṭut-) 0624, 0627, 1042, 1082, 1245
ḳ. ur- : Dinlemek, kulak vermek 0146, 0198, 0470, 0787, 0796
[=19]
ḳullıḳ : Hizmette bulunma, hizmet etme, hizmet.
ḳ. it- : Hizmet etmek, hizmette bulunmak 0295, 0309, 0363, 0381, 0483
ḳ.+lar it- 0366
[=6]
ḳurān (<Ar. ḳurʾān) : Hz. Muhammed'e inen kutsal kitap, kurân-ı kerîm.
ḳ. 0278, 0374, 0394, 1197
ḳ.+ı 0206, 0376, 0379, 0776, 0834, 0835
ḳ.+ıla 0339
ḳ. in- : Allah tarafından Hz. Muhammed'e Cebrâil vasıtasıyla gönderilmesi, kurân-ı kerîmin nüzûl etmesi 0003
ḳ.+uñ 0810
[=13]
ḳurbān (Ar.) : Allah'ın rızasını kaznmağa vesile olmak için kesilen hayvan, kurban.
ḳ. 1360

[=1]

ḳurıl- : Hazırlanmak, düzenlenmek.
ḳ.-mış 0923
[=1]

ḳurşun : Metal element, kurşun.
ḳ. 0385, 0390, 1099
[=3]

ḳurtul- : **1.** Tehlikeli veya kötü bir hali atlatmak, kurtulmak.
ḳ.-a 0393
ḳ.-ur imiş 0734
ḳ.-ur ise 0958
2. Serbest kalmak.
ḳ.-dı 0886
ḳ.-uram 1003
[=5]
diri ḳurtul- 0734
[=1]

ḳuru- : Kurumak, Islaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek.
ḳ.-dı 1112
ḳ.-dı mı 1110
[=2]

ḳuş : Kuş, omurgalı uçan hayvanların ortak adı.
ḳ. 0558, 0561, 0562, 0565, 0588, 0879
ḳ.+a 1004
ḳ.+ı 0575
ḳ.+ına 0798
ḳ.+ları 1134
ḳ.+sın 0582
[=11]

ḳuvvet (Ar.) : Kuvvet, güç, kudret, takat.
ḳ. vir- : Güç vermek 1126
[=1]

ḳuyruḳ : Hayvanların büyük bir kısmında gövdenin arka tarafında yer alan uzun ve esnek organ, kuyruk.
ḳ. 0919
ḳ.+ı (ḳuyruġı) 0599, 0599
[=3]

ḳuyu : Toprağa kazılan derin çukur, kuyu.
ḳ. 1149
ḳ.+ya 1148, 1151, 1152, 1303, 1304, 1329, 1330
[=8]

küfr (Ar.) : Allah'a ve dîne ait şeylere inanmama, Cenab-ı Hakk'a ortak koşma, imansızlık.
k. ü nifāḳ : İmansızlık ve münafıklık 0356
[=1]

kükre- : Kükremek.
k.-miş 0957
[=1]

kürs (Ar.) : İçinde levh-i mahfûzun bulunduğu dokuzuncu kat gök.
k.+i 0015
[=1]

L

lā (Ar.) : Menfî, Arapça olumsuzluk edatı, yok, hayır.
l. ilāhe illa'llāh : Allah'tan başka ilah yoktur; Yoktur tapacak, Allah'tır ancak
1172
[=1]

lāceverd (Far.) : Lacivert rengi, koyu mavi.
l. 0902
[=1]

laʿīn (Ar.) : Lanetlenmiş, kovulmuş, Allah'ın rahmetinden mahrum olmuş.
l. 0273
l.+e 1317
l.+i 0330
[=3]

laʿnet (Ar.) : Lanet, fena, kötü, iğrenç.
l.+i 0838
[=1]

laṭīf (Ar.) : Güzel, hoş.
l. 1017
[=1]

leʾīm (Ar.) : Alçak, aşağılık.
l. 0982
[=1]

leşker (Far.) : Asker, ordu.
l. 0323
l.+i 1368
l.+ine 0364
[=3]

levḥ (Ar.) : **1.** Üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne, levha.
l. 1222, 1309, 1350
2. Olmuş ve olacak şeylerin yazılmış olduğu manevî levha, levh-i mahfuz.
l. (ḫāliḳ-i levḥ ü ḳalem) 0806
[=4]

levlāk (Ar.) : Bir kudsî hadisten alınmış olup, Hz. Muhammed'e hitâptır.
l. 0840
[=1]

levn (Ar.) : Renk.
l.+i 1187, 1261, 1277, 1284
l.+i (beñzinüñ levni git-) 1191
l.+i süde dön- : Beyaz renkli olmak, rengi süt rengine dönüşmek 1232
l.+ine 1260
[=7]

leẕẕet (Ar.) : Tat, lezzet.
l.+i 0588
[=1]

leẕẕetlü (<Ar. leẕẕet+T. -lü) : Lezzetli, tatlı, tadı güzel.
l.+idi 1256
[=1]

lisān (Ar.) : Konuşulan dil.
l.+ıla 0769, 1279
[=2]

luṭf (Ar.) : İyilik, bağış, ihsan, kerem.
l. u kerem eyle- : İyilik ve bağışta bulunmak, iyilik etmek 0249, 0851, 0983
l.+uñ ile 1197
[=4]

luṭfī (Ar.) : İyilik, ihsan, bağış.
l. 0387
[=1]

M

mā-cerā (Ar.) : Olup geçen şey, olup biten, yaşanan olay, macera.
m. 0160
[=1]

maʿcūn (Ar.) : Hamur kıvamına getirilmiş ilaç.
m. gel- : Bir derde çare olmak, derdine derman olmak 1235
[=1]

maġāra (Ar.) : Mağara.
m. 0817, 0836, 0901
m.+da 0832, 0976, 1110
m.+dan 0984, 1031
m.+nuñ 0818, 0825
m.+ya 0458
[=11]

maġrib (Ar.) : Batı, güneşin battığı taraf, garp.
m.+den 0668
[=1]

maḥāl (Ar.) : Uygun, yerinde, layık, değer.
m.+e al- : Değer vermek, layık görmek, ciddiye almak 0262, 0263
[=2]

maḫlūḳ (Ar.) : Yaratılmış, yaratık.
m. 0604, 0660
m.+a 0569
m.+ından 0193
[=4]

maḥrūm (Ar.) : İstediğini, dilediğini elde etmeyen, mahrum, yoksun.
m. ḳal- : Yoksun kalmak 1241
m. ol- : Yoksun olmak, mahrum olmak 1239
[=2]

maḥv (Ar.) : Yok etme, ortadan kaldırma.
m. ol- : Mahvolmak, yok olmak, telef olmak 0388
[=1]

māʾide (Ar.) : Üzerinde yemek bulunan sofra.
m. 0868, 1188
[=2]

maḳhūr (Ar.) : Kahrolmuş, mağlubolmuş, bozguna uğratılmış, yenilmiş.
m. ol- : Yenilmek 0507, 1368
[=2]

maḳṣūd (Ar.) : İstek, arzu, amaç, maksat, gaye.
m.+a yit- 1385
m.+ına irgür- : Muradına erdirmek, amaçına ulaştırmak 0822
m.+ına yit- : Muradına ermek, amacına ulaşmak 1026
m.+uñ bitür- : İsteğini yerine getirmek 1057

[=4]
maḳsūm (Ar.) : Taksim edilmiş, bölünmüş.
m. eyle- : Bölüştürmek, taksim etmek, paylaştırmak 0001
[=1]
maḳṣūre (Ar.) : Etrafı parmaklıklı yüksek yer.
m.+ler 1181
m.+ye 1186
[=2]
māl (Ar.) : Mal, mülk, servet.
m.+a 1384
m.+ı 1053
m.+ı (beyt-i māl-ı müslimīnden) 0073
m.+ıla 0819
m.+ın 1332
m.+ını 0010
m. u memleket : Mülk ve ülke, servet ve memleket 0947, 0959
[=8]
mālik (Ar.) : 1. Sahip, bir şeyin mülkiyyeti kendine ait olan kimse.
m.+leri (deñizüñ mālikleri) 0802
m.+üñ 0317
2. Bir topluluğun büyüğü, ulusu, reisi, efendisi.
m.+i 0346
[=3]
maʿlūm (Ar.) : Bilinen, belli
m. 0116
m. eyle- : Belli etmek, açıklamak 0282, 0351, 1040
m. it- : Açıklamak, belli etmek 0641
m. ol- : Belli olmak, bilinmek 1254
[=6]
maʿmūr (Ar.) : Bayındır, şenlikli.
m.+idi 0490
[=1]
mānend (Far.) : Benzer, eş.
m. 0874
[=1]
maʿnī (Ar.) : Mana, anlam.
m.+leri 1395
[=1]
manṣıb (Ar.) : Makam, rütbe.
m.+a 1384
[=1]
manṣūr (Ar.) : Allah'ın yardımıyla galip, üstün gelen, yenen, zafere kavuşan.
m. ḳıl- : Galip getirmek, zafere kavuşturmak 0507
m. ol- : Yenmiş olmak, yenmek, galip gelmek 0510, 1368
[=3]
mā-teḳaddem (Ar.) : Önceleri, önceden, geçmiş zaman.
m.+ler 1044
[=1]
maʿzūl (Ar.) : Ayrılmış, azlolunmuş.
m. ol- : Ayrılmak, bir topluluktan ayrılıp tek başına yaşamak 0646
[=1]
mecūsī (Ar.) : Ateşe tapan kimse veya mecus dinine mensup.
m.+dür 0265
[=1]
meded (Ar.) : Yardım, imdat.
m. eyle- : Yardım etmek 0830
m. irişdür- : Yardım etmek, yardım yetiştirmek, yardım ulaştırmak 1352
[=2]
Medenī (Ar.) : Arabistan'daki Medîne şehrine ait olan kimse, Medîneli.
M. 0568, 0603, 1208, 1252
[=4]
medḥ (Ar.) : Övme, övgü, birinin iyi şeylerini söyleme.
m. ile 0770, 0780
m. it- : Övmek 0770, 0779
m. oḳu- : İyi şeylerini söylemek, övmek 0778, 0784
[=6]
Medīne (Ar.) : Yer ismi, Arabistan'daki Medīne şehri.
M. 0350, 0473, 0631, 0849, 1088, 1290
M.+ye 0399, 0414, 0495, 1116
[=10]
meger (Far.) : meğer, meğerse.
m. 0676
[=1]
mekān (Ar.) : Yer, mekan, mahal.
m. vir- : Yer vermek 1363
[=1]
Mekke (Ar.) : Yer ismi, Arabistan'daki Mekke şehri.

M. ile 1116
[=1]
mekr (Ar.) : Hîle, aldatma, düzen, tuzak.
m.+i 0017
m.+inden 0022
[=2]
melā'ik (Ar.) : bk. melā'ike.
m.+ler 0167
[=1]
melā'ike (Ar.) : Melekler.
m. 1121
m.+ler 0207, 1270
[=3]
melek (Ar.) : Güzel yüzlü, güzel huylu.
m. 1366
[=1]
melik (Ar.) : Hükümdar, padişah.
m.+üñ 1043
[=1]
melʿūn (Ar.) : Lanetlenmiş, lanetli.
m. 0256, 0257, 0259, 0261, 0266, 0275, 0457, 0838, 1049, 1122
m.+lar durur 0357
m.+lardur 0289
[=12]
memleket (Ar.) : Ülke, yurt, memleket.
m. (māl u memleket) 0947, 0959
m.+in (Ḳāf memleketi) 1090
[=3]
menāre (Ar.) : Minare.
m. 0454
[=1]
menzil (Ar.) : **1.** Varılacak Yer, mekan.
m. (yir ü menzil) 1107
m.+e 0535, 0706, 1264
m.+ine 1212
2. Mesâfe.
m. 1091
3. Ev, konak.
m.+de 1232
m.+idür 1167
m.+ine 0476, 0522, 1291
m.+ümden 1230
m.+üme 1265
m.+üñe 0429, 0585, 0587, 0881, 0891, 0897
4. Mevki, derece.
m.+üñ 0582
[=20]
menzilgāh (<Ar. menzil+Far. -gāh) : Konak, konak yeri.
m.+ı 1386
[=1]
merḥabā (Ar.) : Merhaba, selamlaşma sözü.
m. 1252
[=1]
mertebe (Ar.) : Derece, rütbe, pâye, değer, mevki, mertebe.
m. vir- : Değer vermek, pâye vermek, özel kılmak 0581
m.+ye ir- : Bir mevkiye yükselmek, yüksek bir dereceye ulaşmak, yüksek mertebeye ulaşmak 1347
[=2]
Merve (Ar.) : Yer ismi. Mekke'de bir dağın adı olup, hacılar bununla Safâ Ovası'nda yedi defa gidip gelirler.
M. 0660
[=1]
mescid (Ar.) : Secde edilecek, namaz kılınacak yer, küçük cami.
m.+i 0026
[=1]
mesken (Ar.) : Oturulacak yer, oturulan ev, konak, ev.
m.+i kāfir : Kâfirlerin konağı, kâfirlerin evi 0836
m.+ine 0989
[=2]
meskenet (Ar.) : Miskinlik, fakirlik, yoksulluk.
m. 1387
[=1]
meşaḳḳat (Ar.) : Zahmet, sıkıntı, güçlük, zorluk.
m. 0428
m. gör- : Zorluk çekmek, sıkıntı yaşamak, zahmet çekmek 0628, 0706
[=3]
meşġūl (Ar.) : Bir işle uğraşan, iş görmekte olan, bir işle meşgul olan.
m. ol- : Uğraşmak, meşgul olmak 0005, 0144, 0751, 0887, 1310
[=5]
mevc (Ar.) : Dalga.

m. ur- : Deniz dalgalanarak üzerinde bulunan her şeyi alıp götürmek 0742
[=1]

mevze (Ar.) : (bir tane) Muz.
m. 0756
[=1]

Mıṣr (Ar.) : Mısır şehri.
m.+a 1362
[=1]

miḥnet (Ar.) : Zahmet, eziyet, sıkıntı, dert, keder.
m.+lerden 0908
m.+lerine 0973
[=2]

miḥrāb (Ar.) : Camilerde, mescidlerde yönelinen taraftaki duvarda bulunan ve imamlık edene ayrılmış olan oyuk, girintili yer.
m.+ında 1222, 1248
[=2]

Mīkā'īl (Ar.) : Dört büyük melekten biri, rızkların taksimine memur olan melek.
M. 1285
M.+idi 1349
[=2]

miʿrāc (Ar.) : Hz. Muhammed'in göğe yükselmesiyle meydana gelen büyük mucize.
m.+a 0731
[=1]

misik (<Ar. misk) : bk. misk.
m. 1170
[=1]

misk (Ar.) : Misk, güzel koku, Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir cins ceylanın erkeğinin karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.
m. 1345
m. ile 0579, 1257
m. üʿanber : 1180
[=4]

miṣl (Ar.) : Benzer, eş.
m.+i 0595, 0654
[=2]

miṣli (Ar.) : bk. miṣl.
m. 0089
[=1]

mīşe (Far.) : Orman, ağaçlık.
m. 0810, 1321
m.+de 1135
m.+ye 1132, 1299, 1320
[=6]

muʿaẓẓam (Ar.) : Kocaman, büyük.
m. 0268, 0445, 0561, 0678, 0729, 0826, 0915, 1013, 1014, 1163, 1190, 1306
[=12]

muḥāl (Ar.) : Mümkün olmayan, gerçekleşmesi mümkün olmayan, olmayacak.
m. ol- : Mümkün olmamak, gerçek olmamak, imkansız olmak 0187
[=1]

muḫālif (Ar.) : Zıt, aykırı.
m. 0720
[=1]

muḫalled (Ar.) : Sürekli, ebedî, daimî, kalıcı.
m. ḳal- : Ebedî kalmak, sürekli olarak kalmak 0665
[=1]

Muḥammed (Ar.) : Erkek adı. Peygamberimiz Hz. Muhammed.
M. 0363, 0472, 0634, 0708, 0903, 0969, 1093, 1193
M.+dür 0362
M.+e 0014, 0707, 1008
M.+i 0639, 0840
M. Muṣṭafā : Hz. Muhammed Mustafa 0105, 0350, 0353, 0779, 0849, 1088, 1380
M. resūl 0002, 0794
M. resūlu'llāh : Allah'ın peygamberi Hz. Muhammed 1097
M. resūlu'llāh idi 1005
M. ümmeti : Peygamber efendimizin ümmeti 0170, 0807, 0838, 1253, 1370
M.+üñ 0366, 0705
[=32]

Muḥammedün resūlu'llāh (Ar.) : Allah'ın peygamberi Hz. Muhammed.
M. 1172
[=1]

muḥtāc (Ar.) : Yoksul, fakir.

m.+am 0032
[=1]
mūnis (Ar.) : Cana yakın, can arkadaşı, sevimli.
m. ol- : Cana yakın olmak, can arkadaşı olmak 0046, 0589, 0872
[=3]
muntaẓır (Ar.) : Bekleyen, gözleyen.
m.+am 0097, 0180
m. ol- : Beklemek, gözlemek 0042
[=3]
murād (Ar.) : İstek, arzu, dilek, amaç.
m. al- : İsteğine kavuşmak 0012
m.+ına yit- : Amaçına ulaşmak 1035
[=2]
murdār (Far.) : Pis, iğrenç, mundar.
m. 0261
[=1]
murtażā (Ar.) : Hz. Ali'nin "beğenilmiş, seçilmiş" anlamına gelen lakabı.
m. 0211
[=1]
Mūsā (Ar.) : Erkek adı. Musa peygamber.
M. 1366
M.+nuñ 0662
[=2]
muṣavver (Ar.) : Şekillenmiş, tasarlanmış, cisimlenmiş.
m. eyle- : Yaratmak, cisimlendirmek, tasarlamak 1390
[=1]
muṣḥaf (Ar.) : Sayfa haline getirilmiş şey, kitap.
m.+ı 0383
[=1]
Muṣṭafā (Ar.) : "seçilmiş" Anlamına gelen erkek adı. Hz. Muhammed'in adlarındandır.
M. 0013, 0066, 0081, 0085, 0112, 0129, 0188, 0192, 0202, 0233, 0381, 0415, 1290, 1339, 1368
M. (Muḥammed Muṣṭafā) 0350, 0849, 1088, 1380
M.+dan 0236, 0509, 0517
M.+nuñ 0020, 0026, 0084, 0155, 0184, 0235, 0399, 0495, 0631, 0633
M.+nuñ (Muḥammed Muṣṭafā) 0105, 0353
M.+ya 0328, 0531, 0555, 0612, 0671, 1010, 1391, 1399, 1406
M.+yı (Muḥammed Muṣṭafā) 0779
[=44]
muştulıḳ : Müjde bahşişi.
m. 1057
m.+um (muştulıġum) 1059
[=2]
muṭīʿ (Ar.) : İtaat eden, boyun eğen.
m. 0610
m. ol- : Boyun eğmek, itaat etmek 0505, 0996
[=3]
müddet (Ar.) : Zaman, süre, vakit.
m. 0194, 0367, 0692, 1224
m.+dür 0043, 0647
[=6]
müʾeyyidü'l-enṣār (Ar.) : Ensârlara yardım eden, ensârları destekleyen.
m. 0771
[=1]
müflis (Ar.) : Parasız, pulsuz, züğürt.
m. ḳal- : Parasız pulsuz kalmak 1335
[=1]
müfsid (Ar.) : 1. Fesatçı, bozguncu, ara bozan.
m.+ler 1339
m. ol- : Fesatçı olmak, bozguncu olmak 0646
2. Kötü, fena.
m. iş : Kötü iş 0358
[=3]
mülk (Ar.) : 1. Mal, mülk, servet.
m.+e 1384
m.+i 1053
2. Alem, ülke, memleket.
m.+ine 0659, 1115
m.+ini 1118
[=5]
müʾmin (Ar.) : Îmân etmiş, İslâm dînine inanmış kimse, müslüman.
m. 0786
m.+dür (müslimān u müʾmin) 0837
m.+dürür 0321
m.+iseñ 0018
m.+ler 1282
m.+ler ol- 0666

m. ol- : Müslüman olmak, İslâm dînine inanmak 0209, 0222, 1007
m.+sin 0806, 1008
m.+üz 0170
[=11]

münevver (Ar.) : Nurlandırılmış, parlatılmış, aydınlatılmış, ışıklandırılmış.
m. eyle- : Aydınlatmak, nurlandırmak 0016
[=1]

Müslim (Ar.) : Erkek adı.
M. 0111
[=1]

müslimān (<Ar. müslim+Far. -ān) : İslâm dîninde olan, müslüman (krş. müslimīn).
m. 0059, 0503, 1240
m.+lar 0337, 0359
m.+laruñ 0288
m. u mü'min 0837
[=7]

müslimīn (Ar.) : İslâm dîninde olan, müslüman (krş. müslimān).
m.+den (beyt-i māl-ı müslimīnden) 0073
[=1]

müstaġraḳ (Ar.) : Batmış, gömülmüş.
m.+idi 1182
[=1]

müste'ān (Ar.) : Kendisinden yardım beklenen, yardım istenen.
m. it- : Yardım istemek, yardım dilemek 0028
[=1]

müstemi' (Ar.) : Dinleyen, işiten, kulak veren.
m. ol- : Dinlemek, kulak vermek 0172
[=1]

müşkil (Ar.) : Güç, zor, çetin.
m. iş : Zor iş 0847, 0864, 1356, 1385
[=4]

müştāḳ (Ar.) : Özleyen, göreceği gelen.
m.+am 0371
[=1]

müttaḳī (Ar.) : Sakınan, Allah'tan korkan, zahit.
m.+lerden 0025
[=1]

N

nā-çāre (Far.) : Çaresiz.
n. 0907
[=1]

nā-gāh (Far.) : Ansızın, birden bire.
n. 1220
[=1]

nāgihān (<Far. nā-gehān) : Ansızın, birden bire.
n. 0404, 0812, 0867
[=3]

naġme (Ar.) : Ahenk, ezgi, güzel ses.
n.+ler düz- : Ötmek 1134
[=1]

nā-ḥaḳ (<Far. nā- + Ar. ḥaḳḳ) : Haksız, boş yere.
n. 1106
[=1]

naḳş (Ar.) : Nakış, resim, şekil.
n. 0902
n.+ı 0571
[=2]

namāz (Far.) : Müslümanların günde beş defa yapmaları emrolunan ibadet, namaz, salat.
n. 0278
n.+ın ḳıl- 0788
n.+ını 1249
n.+ını ḳıl- 0077, 0144
n. ḳıl- : Namaz kılmak, şartlarına uygun olarak namaz ibadetini yerine getirmek 0338, 0355, 0367, 1248, 1262
n.+um ḳıl- 0341
[=11]

nār I. (Far.) : Nar meyvesi.
n. 1255
n.+ı 1255
n.+uñ 1257
[=3]

nār II. (Ar.) : Ateş, od.
n. (ehl-i nār) 1315
[=1]

na're (Ar.) : Yüksek sesle bağırma.
n. ur- : Yüksek sesle bağırmak 1120
[=1]

naṣīb (Ar.) : Nasip, Allah'ın kısmet ettiği şey.
n.+üñ al- : Nasibini almak, kısmetini almak 1242
[=1]
naẓar (Ar.) : Bakma, göz atma, bakış, görüş.
n. eyle- : Göz atmak, bakmak 0021
n.+ı 1397
n. it- : Bakmak 0571, 0795, 1260
n. ḳıl- : Bakmak 0071, 0154, 0165, 0247, 1298
[=10]
naẓm (Ar.) : Vezinli, kafiyeli söz, şiir.
n.+a getür- : Vezinli ve kafiyeli olarak yazmak, şiir olarak yazmak 0023
[=1]
ne : **1.** Ne, hangi, hangi şey.
n. 0037, 0048, 0121, 0128, 0130, 0148, 0166, 0198, 0233, 0237, 0294, 0305, 0314, 0388, 0407, 0427, 0434, 0441, 0480, 0480, 0500, 0578, 0579, 0581, 0582, 0599, 0603, 0604, 0606, 0607, 0619, 0630, 0639, 0642, 0686, 0726, 0727, 0728, 0747, 0763, 0801, 0840, 0890, 0944, 0950, 0967, 0974, 1039, 1057, 1065, 1147, 1203, 1205, 1322, 1331
n. (her ne) 0975, 0996
n. (her ne-kim) 0188, 0229, 1254
n. (her ne ise) 1037
n. (her ne ki) 0497
n. (her ne kim) 0084, 0178, 0276, 0351, 0482, 0525, 0629, 0711
n.+dür 0110, 0154, 0176, 0183, 0352, 0412, 0582, 0625, 0655, 0703, 1311
n.+ki 0276, 0284, 0679, 0744, 0744, 1164
n.+kim 0116, 0286, 1028, 1389
n.+ler 0021, 0395, 0418, 0419, 0889, 0889, 1215
n.+ñe : Neyine 1155
n.+sin 1311
n.+sine 0795
n.+ye 0916, 1130, 1269, 1338, 1338
n.+yi 1398
2. Nasıl, ne şekilde, ne kadar.
n. 0281, 0426, 0633, 0633, 0656, 0708, 0777, 0973
n. (her ne) 0883
n.+dür 0347, 0347, 0413, 0700, 0862, 0862, 1038, 1038, 1041, 1137, 1137
n. ḳadar 1151, 1238, 1259
n. ḳadardur : ne zamandır, ne zamandan beri 0648
n. ḳadarlıḳ : Ne kadar mesafe, ne kadar zaman 0424
n. kim 0880
n. resme : Ne şekilde, hangi şekilde, nasıl 0558
3. Bağlaç (ne ... ne; ne ... ne ... ne).
n. ne 0043, 0099, 0278, 0356, 0357, 0595, 0654, 0694, 0856, 1129, 1142
n. ne ne 0271, 1396
[=150]
nebī (Ar.) : Peygamber.
n. 0356, 0731
n. (Ḫıżır nebī) 1352
n. (Süleymān nebī) 0945
n.+lerüñ 1046
[=5]
necāt (Ar.) : Kurtulma, kurtuluş.
n. bul- : Kurtulmak 0328, 0612, 1010, 1358
[=4]
neden : **1.** Nasıl.
n. 0099
2. Neden (soru edatı), niçin, ne sebepten.
n. 1392
[=2]
nefes (Ar.) : Soluk, nefes.
n.+i 0577, 0916
n.+inden 0256
n.+ler ur- 1000
n. ur- : Üflemek 0941, 0952
[=6]
nefs (Ar.) : İnsanın yeme içme gibi biyolojik ihtiyaçları.
n.+üm kör ol- : Doymak 1189
n.+üme ġıdā vir- : Kendini doyurmak, yeme içme ihtiyaçlarını karşılamak 1188
[=2]

Nemrūd (Ar.) : Erkek adı. Babil'in kurucusu denilen hükümdar olup Hz. İbrahim'i ateşe attırmıştır. Babil Kulesi'nin bunun zamanında yapıldığı söylenir.
N. 1359
[=1]
nesl (Ar.) : Nesil, soy.
n.+imüz 0844
n.+iyem 0264
[=2]
nesne : **1.** Nesne, şey, eşya.
n. 1089
n.+den 0115
n.+ye 0131
2. Hiçbir şey.
n.+si 1333
[=4]
nevʿ (Ar.) : Şekil.
n. ile 1051
[=1]
n'eyle- : Ne yapmak, ne eylemek, ne etmek.
n.-di 0048
n.-yem 0044
[=2]
nıṣf (Ar.) : Yarım, yarı.
n.+ın 0810
[=1]
nice : **1.** Nasıl, ne şekilde.
n. 0055, 0080, 0138, 0139, 0347, 0426, 0464, 0685, 0801, 0804, 0848, 0905, 0922, 0979, 0980, 0984, 1031, 1038, 1192, 1379
n.+dür 0270, 0514, 1112
n. it- : Nasıl etmek 1292
n. kim 0070, 0076, 1025
n. ol- : Nasıl olmak 0160, 0201, 0413, 0490, 0719, 1126, 1131
2. Çok, bir çok, haylî.
n. 0155, 0186, 0266, 0267, 0277, 0333, 0333, 0342, 0349, 0358, 0430, 0527, 0569, 0667, 0693, 0820, 0850, 0894, 0917, 0958, 1051, 1091, 1139
n. biñ 0326
3. Ne zaman.
n.+ye degin : Ne kadar zaman, ne zamana kadar 0476
4. Ne kadar.
n. 1156, 1236, 1266
n. kim 0816, 1177
[=64]
nicesi : Nasıl, ne suretle.
n. 0010, 0071, 0143, 0745
n.+dür 1096
[=5]
niçün : Niçin.
n. 0263, 0263, 1130, 1217
[=4]
nifāḳ (Ar.) : İki yüzlülük, münafıklık, ara bozukluğu.
n. (küfr ü nifāḳ) 0356
[=1]
nigār (Far.) : **1.** Güzel kadın.
n. 0052, 0093, 0175, 1049
2. Sevgili.
n.+um 0090
3. Dost, arkadaş.
n.+um 0935
[=6]
niʿmet (Ar.) : Allah tarafından insanlara sunulan her türlü rızk, nimet.
n.+e 1384
n.+i 0588
n.+ler 1282
n.+üm 1288
n.+üñ 0823
[=5]
nirde : Nerede.
n. 0041
[=1]
nireden : Nereden.
n. 0675, 0851, 0862, 1137, 1165
n.+dür 0625, 1087
[=7]
nireye : Nereye.
n. 0852
[=1]
nişān (Far.) : **1.** Alamet, nişan, işaret, belirti.
n.+ıdur 1113
n. vir- : Kanıtlayarak yanıt vermek 0178
2. Yara izi.
n.+ı 0114
[=3]
n'it- (I.) : Ne etmek, ne yapmak.

n.-di 0036, 0239
n.-e (n'ide) 0670
n.-ecegin (n'idecegin) 0871
n.-er (n'ider) 0078, 0260, 0866, 0893
n.-erem (n'iderem) 0898
n.-eyim (n'ideyim) 0055, 0980, 1196
[=12]

n'it- (II.) : Ne demek, ne söylemek.
n.-em (n'idem) 0161, 0451, 0688, 1101, 1225
n.-erem (n'iderem) 0682
[=6]

nite : Nasıl.
n. 1297
[=1]

nitekim : Nasıl ki, gibi.
n. 0038, 0127
[=2]

niyāz (Far.) : Yalvarma, yakarma, dua.
n. (ẕikr ü tesbīḥ ü niyāz) 0338
n. (ẕikr ü tesbīḥ ü niyāz eyit-) 0783
[=2]

niye : Niçin, ne sebepten, neden, niye.
n. 0412, 0638
[=2]

n'ol- : Ne olmak.
n.-dı 0434, 0991
n.-dı ise 1379
n.-duñuz 0726
n.-ısar 0872
n.-ur 0533
[=6]

Nūḥ (Ar.) : Erkek adı. Nuh peygamber.
N. 0842, 0843, 0843, 1358
N.u'n-nācī : Tûfân'dan kurtulan Nuh peygamber 1173
[=5]

nūr (Ar.) : Aydınlık, parıltı, parlaklık, ışık, nur.
n. 1198, 1246, 1386
n.+a 1182
n.+a bat- : Aydınlık içine gömülmek, parlak olmak 0664, 1181
n.+dan durur 1199
n.+dan idi 0549
n.+ı 0927, 0932, 1165, 1199
n.+ını 0932
[=13]

nūrlu (<Ar. nūr+T. -lu) : Nurlu, ışıklı, parlak.
n. 0666, 1308
n.+idi 0108
[=3]

nūş (Far.) : İçme.
n. it- : İçmek 0980, 1231
[=2]

nuṭḳ (Ar.) : Söyleme gücü, söyleme kuvveti.
n.+um ol- : Söylemeye gücü yetmek, söylemeye cesaret etmek 1009
[=1]

nücūm (Ar.) : Yıldızlar.
n.+lar 0547
[=1]

O

o : O "işaret sıfatı".
o. 0619, 1125, 1179
[=3]

od : Ateş.
o. 0462, 0529, 0549, 0553, 0827, 0916, 1080
o.+a 0272
o.+a düş- : İçi yanmak 0673, 0722
o.+a yan- : Ateşe yanmak 0226, 0974, 1234
o.+a yandur- : Ateşe yakmak, ateşe vermek, yakmak 0127, 0961, 1036
o.+daġı : Ateşteki 0385, 1099
o.+ı 0550
o.+ı (ayrulıḳ odı) 0487
o.+ı (faḳr odı) 0031
o.+ı (firḳat odı) 0372
o.+ı (ḥasret odı) 0741
o.+ı (ṭamu odı) 1219
o.+ı-y-ıla (firḳat odı-y-ıla) 1218
o.+ın gülzār eyle- : Ateşini gül bahçesine dönüştürmek 1359
o.+ına (firḳat odına düş-) 1229
o.+ına (ʿaşḳ odına bıraḳ-) 1020
o.+ın (ṭamu odına yan-) 1319
o.+ından (ṭamu odı) 1210
o.+ıyla (firḳat odıyla) 0829, 0972
o.+ıyla (ḥasret odıyla) 0774
o.+lar 0167, 0267

o.+uñ 0554
o. yan- : Ateş gibi yanıp parlamak, öfkelenmek, kızmak 1086
[=37]
oġlan : Evlat, çocuk.
o.+lar 0123, 0489
o.+lara 0371
o.+ları 0382, 1361
o.+larum 0032, 0123
o.+laruma 0423
o.+larumı 0379, 0402, 0420
o.+larumuñ 0416, 0488
o.+laruñ 0106
o.+laruñı 1242, 1371
o.+um 0057
[=17]
oġlancuḳ : Küçük çocuk, oğlancık.
o.+lar 0101
o.+ların 1382
o.+larını 0484
o.+larum 0047
o.+laruñdan 0492
[=5]
oġul : Erkek çocuk, oğul.
o.+ı (oġlı) 0096, 0179
o.+umı (oġlumı) 0406
[=3]
oḳı- : Okumak (krş. oḳu-).
o. 0394, 0510, 0513
o.-r 1396
o.-ya 0206, 1404, 1405, 1407
o.-yanı 0329, 0613, 1011, 1403
[=12]
oḳu- : 1. Okumak, söylemek, demek.
o. 1371
o.-dı 0515, 0784, 1358, 1367, 1368
o.-dum 0511, 0834, 1180, 1369, 1372
o.-duñ 1355
o.-mışuz 0640
o.-r 1197, 1361, 1362, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366
o.-r-ıdum 0537
o.-r-ısañ 0505
o.-r idi 0517
o.-r idüm 1044
o.-ram 0580, 0776, 1194, 1227
o.-rdum 0374
o.-rum 0541
o.-sa 0391
o.-sañ 0389
o.-yalar 0803
o.-yan 0835, 1177, 1178, 1356
o.-yıcaḳ 0385, 0388, 1357, 1359, 1360
o.-yınca 0810
o.-yuban 1206
o.-yup 0778
2. Çağırmak, davet etmek.
o.-r 1095
o.-yup 0346
[=48]
medḥ oḳu- 0778, 0784
raḥmet oḳu- 0580
şiʿr oḳu- 1227
tesbīḥ ile ẕikr oḳu- 0803
ẕikr oḳu- 1206
[=6]
oḳut- : Okutmak, talim etmek.
o.-uram (oḳuduram) 0383
[=1]
ol (I.) : O "işaret sıfatı".
o. 0035, 0036, 0037, 0048, 0052, 0079, 0090, 0113, 0123, 0132, 0135, 0143, 0146, 0147, 0148, 0149, 0160, 0195, 0195, 0203, 0209, 0217, 0224, 0226, 0239, 0246, 0254, 0256, 0259, 0261, 0261, 0261, 0262, 0266, 0269, 0270, 0273, 0275, 0283, 0285, 0286, 0312, 0317, 0327, 0334, 0345, 0350, 0353, 0363, 0364, 0382, 0385, 0402, 0404, 0429, 0446, 0450, 0450, 0454, 0472, 0473, 0478, 0488, 0496, 0511, 0521, 0534, 0547, 0550, 0552, 0553, 0554, 0554, 0561, 0575, 0583, 0588, 0604, 0609, 0618, 0622, 0639, 0643, 0644, 0658, 0665, 0666, 0673, 0676, 0678, 0681, 0682, 0689, 0696, 0697, 0709, 0711, 0717, 0720, 0723, 0730, 0738, 0739, 0739, 0741, 0745, 0757, 0758, 0760, 0762, 0767, 0775, 0778, 0787, 0792, 0794, 0804, 0806, 0810, 0815, 0818, 0819, 0820, 0825, 0844, 0844, 0845, 0849, 0857, 0867, 0872, 0878, 0895, 0897, 0903, 0906, 0911, 0921, 0925, 0926, 0929, 0930, 0932, 0936, 0936, 0945, 0948, 0949, 0950, 0952, 0954, 0960, 0963, 0963, 0969, 0971,

0987, 0998, 1008, 1034, 1045, 1045, 1049, 1052, 1063, 1063, 1063, 1066, 1067, 1069, 1071, 1088, 1093, 1100, 1110, 1119, 1130, 1149, 1150, 1151, 1157, 1161, 1173, 1174, 1175, 1181, 1191, 1208, 1221, 1230, 1232, 1235, 1243, 1253, 1255, 1257, 1258, 1260, 1272, 1273, 1280, 1287, 1293, 1296, 1314, 1314, 1317, 1318, 1320, 1321, 1323, 1329, 1329, 1332, 1337, 1345, 1346, 1348, 1350, 1352, 1354, 1360, 1365, 1366, 1370, 1379, 1380, 1388, 1396, 1401, 1405, 1407

o.+dem : O an, o vakit, o zaman 0525, 0567, 0670, 0883, 1207

o.+ḳadar : o kadar ki, çok, pek çok 0326, 0397, 0725

[=240]

ol (II.) : O "işaret zamiri ve üçüncü teklik şahıs zamiri".

o. 0001, 0003, 0034, 0039, 0082, 0092, 0139, 0153, 0219, 0275, 0446, 0505, 0514, 0576, 0589, 0601, 0615, 0623, 0658, 0692, 0706, 0706, 0731, 0771, 0778, 0781, 0784, 0785, 0804, 0816, 0867, 0884, 0910, 0966, 0975, 1006, 1022, 1026, 1031, 1035, 1036, 1046, 1056, 1074, 1094, 1095, 1102, 1209, 1221, 1225, 1248, 1264, 1276, 1277, 1279, 1283, 1286, 1310, 1318, 1321, 1326, 1338, 1341, 1351, 1354, 1390

o.+durur 1324, 1331, 1332

o.+kim 1325, 1333

o.+dur 0208, 0853, 1325, 1333

o.+durur 1111, 1315, 1322

[=78]

ol- : **1.** Kalmak, ikamet etmek, yaşamak, hayat sürdürmek 0308, 0442, 0646 **2.** Bulunmak, mevcut olmak, meydana gelmek, vücut bulmak 0153, 0159, 0661, 1093, 1167, 1389 **3.** Bir halden bir hale geçmek, dönüşmek 0886, 0942, 0973, 1282 **4.** Zamanı gelmek, tamamlanmak 0052, 0054, 0059, 0061, 0062, 0096. 0436, 1114, 1399 **5.** Olgunlaşmak 0223 **6.** Olmak "yardımcı fiil" 0022, 0361, 0922, 1028, 1147.

o. 0005, 0009, 0172, 0634

o.-a 0011, 0046, 0095, 0095, 0155, 0187, 0193, 0194, 0212, 0300, 0442, 0483, 0503, 0505, 0661, 0661, 0664, 0667, 0694, 0816, 0824, 0874, 0874, 0996, 1059, 1167, 1237, 1242, 1275, 1282, 1339, 1378, 1386, 1387, 1407

o.-a idi 1027

o.-a mı 0420, 1230

o.-a mı-ki 1230

o.-alar 0993, 0993, 1119

o.-am 0942

o.-an 0222, 0823, 0965

o.-anlar 0010

o.-ası 0098

o.-asın 0128, 0510, 1265

o.-asız 0846

o.-aydı 1028

o.-ayduñ 0805

o.-ayım 0377, 0876, 0908

o.-dı 0002, 0003, 0035, 0036, 0055, 0062, 0063, 0071, 0141, 0143, 0160, 0201, 0309, 0349, 0372, 0563, 0589, 0636, 0646, 0719, 0745, 0773, 0816, 0828, 0846, 0879, 0886, 0887, 0956, 1034, 1039, 1056, 1067, 1111, 1125, 1126, 1140, 1194, 1210, 1219, 1357, 1357, 1389, 1399, 1400, 1408

o.-dı-mı 1093

o.-dı mı 0171

o.-dılar 0066, 0112, 1346

o.-duḳ 0641, 0735

o.-duḳça 0363, 0443

o.-dum 0042, 0057, 0201, 0239, 0551, 0589, 0600, 0614, 0751, 0795, 0817, 0926, 0928, 0972, 1047

o.-duñuz 0359

o.-ġıl 0018, 1022

o.-ıcaḳ 0059, 0210, 0767, 0781, 0811, 1316

o.-ınca 0052

o.-ısar 0666, 0666, 0686, 1046, 1131, 1389

o.-ma 0009, 0361, 0954, 1147, 1155

o.-madan 0224

o.-madı 0310, 0354, 1009, 1239

o.-madı-kim 1123

o.-madın 0129, 0877, 0918

o.-maduḳ 0223
o.-madum 0034, 0034, 0310, 0310
o.-maġum 1114
o.-mamış 0536
o.-masañ 1007
o.-masun 0227
o.-maya 0943
o.-mayınca 0368
o.-maz 0022, 0672
o.-mazuz 0708
o.-mış 0159, 0413, 1114, 1139, 1185, 1198, 1246, 1254, 1310
o.-mış-durur 0096, 0446
o.-mışam 0308, 0337, 0973
o.-mışdur 0634
o.-sa 0208, 0209, 0395, 0841
o.-sun 0126, 0138, 0365, 0568, 0573, 0586, 0836, 0924, 0969, 1008, 1210, 1394
o.-uban 0591, 0749, 1189
o.-uñ 0210, 0364
o.-up 0646, 0716, 0722, 0842, 0953, 1195
o.-up-durur 0840
o.-ur 0054, 0061, 0083, 0144, 0200, 0204, 0219, 0228, 0278, 0290, 0344, 0386, 0388, 0388, 0436, 0437, 0489, 0490, 0507, 0687, 0689, 0692, 0744, 0787, 0798, 0802, 0872, 0882, 0887, 0908, 0922, 0977, 0996, 1023, 1023, 1065, 1076, 1204, 1263, 1321, 1341, 1356, 1358, 1362, 1362, 1364, 1368, 1368, 1393, 1393
o.-ur-ısa 1398
o.-ur imiş 0734
o.-ur mı 1102
o.-uram 0341, 0479, 0479
o.-ursa 0430
[=275]
ʿacāyıb ol- 0193
ʿaceb ol- 0349, 1139
ādem ol- 0887
ʿadem ol- 0126
aḳmaz ol- 1111
appaġ ol- 0664
āsān ol- 0922
ʿāṣī ol- 0128, 0965, 0972, 1357
ʿāṣıḳ ol- 1047
āşikāre ol- 1339
ʿayān ol- 0003, 1065
āzād ol- 0034, 0479, 0993, 1008, 1023, 1114, 1204, 1210
ʿazīz ol- 0666
bāliġ ol- 0223
bayaġı ol- 0386, 0886
beḳā ol- 0634
belürsüz ol- 0159
beşāret ol- 0586, 0836, 1210
beter ol- 0372
bilür ol- 0641
cān ol- 1362
delīl ol- 0846, 1265, 1393
delü ol- 0290
derd ü renc ol- 0035
dermān ol- 0420
destān ol- 1378
diri ol- 0942, 0953, 0956
eksük ol- 0536
emīn ol- 0022, 0337, 0344, 0359, 0908, 0918, 1394
epsem ol- 0773, 0781
esen ol- 0395, 0430
fāsıḳ ol- 1028
fużūl ol- 1147, 1155
ġāfil ol- 0009, 0954
ġā'ib ol- 0194, 1194
ġarḳ ol- 0591, 0734, 0735, 0744, 1067, 1198, 1246
geñez ol- 1356
gerek ol- 0824
görmemiş ol- 0694
görmez ol- 0200
günāhkār ol- 0973
ḫabardār ol- 0708
ḥaḳa teslīm ol- 0634
ḥaḳīr ol- 0057
ḫalāṣ ol- 1034
ḫālī ol- 0361
ḥarām ol- 1219
ḫatm ol- 1399
ḫayr ol- 1407
ḥayrān ol- 0551, 0600, 0661, 0795, 0926, 0928, 1076, 1195
ḥāżır ol- 0009, 0689
helāk ol- 0977, 1056
hemīn ol- 0171

ḫoş feraḥ ol- 0716
ḥürmet ol- 0969
ırak̟ ol- 0816
iki k̟at ol- 0310
insān ol- 0823
k̟abūl ol- 0672, 1357, 1358
k̟açan ol- 0436, 0437
kāfir ol- 0798, 0805
k̟aḥṭ-ıla k̟ızlık̟ ol- 1275
k̟āʾim ol- 0018
k̟alur ol- 1341
k̟avī ol- 1282
k̟ul ol- 0377, 0876
maḥrūm ol- 1239
maḥv ol- 0388
maḵhūr ol- 0507, 1368
maʿlūm ol- 1254
manṣūr ol- 0510, 1368
maʿzūl ol- 0646
meşġūl ol- 0005, 0144, 0751, 0887, 1310
muḥāl ol- 0187
mūnis ol- 0046, 0589, 0872
muntaẓır ol- 0042
muṭīʿ ol- 0505, 0996
müfsid ol- 0646
müʾmin ol- 0209, 0222, 0666, 1007
müstemiʿ ol- 0172
nefsi kör ol- 1189
nice ol- 0160, 0201, 0413, 0490, 0719, 1126, 1131
nuṭḳı ol- 1009
ʿömri uzun ol- 0442
pādişāh ol- 1027
raḥat ol- 0310
revā ol- 1364
sebeb ol- 1039
selām ol- 0568
sergerdān ol- 0722, 0749
ṣınık̟ ol- 0208
sulṭān ol- 1362
şād ol- 0034, 0354, 0479, 0667, 0993, 1022, 1023, 1263
şādumān ol- 0573, 0924
şehīd ol- 0066, 0112, 1346
tābiʿ ol- 1119
ṭak̟ ol- 0309
tamām ol- 0052, 0054, 0059, 0061, 0062, 0063, 0096, 0224, 0563, 0828, 0877, 1400, 1408
ṭanık̟ ol- 0364, 0365
ṭañ ol- 0138, 0787
ṭūfān ol- 0842
ṭuġyān ol- 1393
uṣūl ol- 0002
vācib ol- 0846
vak̟t-i āḫır ol- 1316
var ol- 1167
yak̟ın ol- 0036, 0201, 0239, 0816, 1114, 1140
yaman ol- 0489, 0589
yār ol- 1387
yavlak̟ ol- 0614, 0817
yirde ol- 0661
yiri ol- 0802
yok̟ ol- 0874
yoldaş ol- 0503, 1185
yüzi k̟ara ol- 0228
ẓāhir ol- 0155, 1046, 1093
żarar ol- 0204
ziyān ol- 0083, 0129, 0212, 0882

[=228]

olar : Onlar (üçüncü çokluk şahıs zamiri).
o. 0699
o.+dan 0737, 1001, 1003
[=4]

on : Dokuzdan sonra on birden önce gelen sayının adı, on sayısı.
o. 0060, 0179
[=2]

on iki : On birden sonra on üçten önce gelen sayının adı, on iki sayısı.
o. 1144
[=1]

oñar- : Yoluna koymak, rast getirmek, ıslah etmek.
o.-a 0146
[=1]

ora : O yer, ora.
o.+ya : Oraya, o yere 0852
[=1]

orta : Orta, ara, beyn, ara yer.
o. 0870, 1083
o.+larında 1135

o.+sına 0900
o.+sında 0087, 0099, 0119, 0900
o.+ya 0079, 0136
[=10]

oruç (Far.) : İslam'ın temel şartlarından olup belli süre kişinin kendini yeme içme gibi bir çok şeyden alıkoyması suretiyle yapılan ibadet, oruç.
o. 0357
o. ṭut- : Oruç ibadetini yerine getirmek, oruç tutmak 0338, 0341
[=3]

ʿOṣmān (<Ar. ʿUṣmān) : Erkek adı. Hz. Osman. Peygamberimizin damadı ve dört büyük halifeden üçüncüsü.
ʿO. 0497, 0785
ʿO.+a 0772
[=3]

ot : Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad, ot, yeşillik.
o. 1161
o. otla- : Ot yemek, yeşillik yemek 0855
[=2]

otla- : 1. "hayvan için" Dolaşarak yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni yemek.
o.-r 0593, 0658
2. "insan için" Yeşillik yemek, yeşil bitki yemek.
o.-ram 0855
[=3]
ot otla- 0855
[=1]

otur- : 1. Oturmak.
o.-dılar 0190, 0713
o.-mış 1130
o.-mış-iken 0027
o.-mış idüm 0311, 0373, 0396
o.-mış iken 0895
o.-up 1044
o.-ur 0079, 0217, 0273, 0344, 0530, 0885, 1095, 1135, 1222, 1249
2. Yaşamak, birlikte kalmak.
o.-a 0046
o.-ur 0169, 0649, 0870, 1051
3. Sakinleşmek.
o. 0136
4. Bir hal üzerine kalmak.
o.-ur 0285
[=26]
epsem otur- 0136
[=2]

Ö

ög : Akıl, hatır, zihin.
ö.+ümden git- : Unutmak 0552
[=1]

ög- : Övmek, methetmek, yüceltmek.
ö.-e öge : Överek, öve öve 0644
ö.-er 0261, 0769, 0778, 0780
ö.-erdi 0784
ö.-erler 0245
[=7]

ögin- : Övünmek.
ö. 0053
[=1]

ögret- : Öğretmek, talim etmek.
ö.-di 0381, 1372
ö.-en (ögreden) 0387
ö.-eyim (ögredeyim) 0381, 0504
ö.-i (ögredi vir-) 1355
ö.-ürdi (ögredürdi) 0518
[=7]

ögüt : Öğüt, pend, nasihat.
ö. vir- : Öğüt vermek, nasihat etmek 1156
[=1]

öküz : Öküz.
ö. 0302
ö.+dür 1081
[=2]

öl- : Ölmek, Hayatı sona ermek, vefat etmek, can vermek.
ö.-di 0992
ö.-diler 0066, 0112, 1346
ö.-dügini 0995
ö.-em 0941
ö.-esin 0011
ö.-eyim 0908
ö.-icek 1031
ö.-iser 0665
ö.-mek 0908
ö.-meyem 0435

ö.-meyesin 1237
ö.-ünce 1058
ö.-ür 0436, 0952
[=16]
öldür- : Öldürmek, hayatına son vermek.
ö.-diler 0326
ö.-esin 0467
ö.-meñüz 0299
ö.-üben 0332
[=4]
ölü : Ölü, ölmüş olan.
ö.+iken 1363
ö.+mi 0633
ö.+si 0256
[=3]
ölüm : Ölüm, ecel.
ö. 0752
[=1]
ʿÖmer (Ar.) : Erkek adı. İkinci halife Hz. Ömer.
ʿÖ. 0026, 0029, 0048, 0054, 0058, 0061, 0064, 0067, 0069, 0071, 0077, 0139, 0142, 0144, 0146, 0148, 0150, 0154, 0158, 0160, 0166, 0176, 0183, 0187, 0190, 0191, 0281, 0497, 0514, 0785
ʿÖ.+e 0030, 0165, 0771
ʿÖ.+üñ 0074, 0147
[=35]
ʿömr (Ar.) : Ömür, yaşama, yaşama süresi, hayat.
ʿö.+üm 0363, 0443
ʿö.+ümüz 0736
ʿö.+üñ uzun ol- : Uzun süre yaşamak "dua cümlesi" 0442
[=4]
öñ : 1. Ön, ön taraf.
ö.+inde 0145, 0669, 1350
ö.+ine 1222, 1309
ö.+lerince 0143
ö.+ümce 0910
ö.+ümde 0480, 1163
ö.+üme 0729, 0869, 0898
ö.+üñe 0728
2. Önce, evvel, mukaddem.
ö.+din : Önce, önceden, ilk önce, daha önceden 0010
3. Huzur, nezd, kat.
ö.+inde 0066, 0070, 0112, 0157, 0274, 0292, 0700
ö.+ine 0455, 0463
4. Başlangıç.
ö.+den (**öñden soña** : Baştan sona kadar) 0521, 0865, 1168, 1233, 1254, 1389
[=28]
öp- : Öpmek.
ö.-üp 0700
[=1]
ʿörf (Ar.) : Adet, gelenek.
ʿö. ü ʿādet : Gelenek ve adet 1096
[=1]
öri : Kalkık, dik (krş. örü).
ö. ṭur- : Ayağa kalkmak 0240
[=1]
örtil- : Örtülmek, kapatılmak.
ö.-e 0670
[=1]
örtü : Örtü, yatak yorgan, ev eşyası.
ö. 1182
[=1]
örü : Kalkık, dik (krş. öri).
ö. ṭur- : Ayağa kalkmak 0049, 0074, 0190, 0410, 0526, 0637, 0895, 0957, 1294
[=9]
öte : Öbür taraf, öbür yan, diğer yaka, öte.
ö. 0710
ö.+sinden 0221
[=2]
öyle : 1. Öyle, o şekilde (krş. eyle)
ö. 1162, 1247
2. O kadar, çok.
ö. 1162
[=3]
öz : 1. Kendisi, öz, zat, nefis, benlik.
ö.+i 0164, 0181, 0192, 1128, 1246
ö.+in 0230
ö.+ini 0158
ö.+üm 0747
ö.+üñ 1034
ö.+üñe 1146
2. İç, kalp, gönül, can.
ö.+üme 0813
ö.+üme endişe düş- : İçine dert düşmek, kaygılanmak, dertlenmek 0397
ö.+üñe 0470

[=13]
özge : Başka, gayri.
ö. 0793, 1089
[=2]

P

pādişāh (<Far. pād-şāh) : Padişah, hükümdar, sultan.
p. 0292, 0344, 0374, 0405, 0433, 0449
p.+a 0295
p. ol- : Hükümdar olmak, sultan olmak 1027
p.+uñ 0368, 0452
[=10]
pāk (Far.) : **1.** Temiz, saf, hilesiz.
p. 0367
2. Kutsal, mübarek.
p. eyle- : Kutsal eylemek 1030
[=2]
pāk-dil (Far.) : İyi gönüllü, temiz kalpli.
p. 0024
[=1]
pāre (Far.) : Parça.
p. 0046, 0557
p. pāre : Parça parça 0743
p. pāre eyle- : Parçalamak, parça parça etmek 1007
p. pāre it- : Parçalamak, parça parça etmek 0539
p. pāre ḳıl- : Parçalamak, parça parça etmek 0330, 0805
p.+si 0462, 0554
p.+sin 0696
[=10]
pārelen- (<Far. pāre+T. -len) : Parçalanmak.
p.-se 0683
[=1]
parmaḳ : Parmak.
p.+ında (parmaġında) 0929
p.+ından (parmaġından) 0940
p.+um (parmaġum götür- : İşaret parmağını kaldırıp şehadet getirmek) 0738
p.+uñda (parmaġuñda) 0997
[=4]
pāşā (Far.) : **1.** Paşa, ağa.
p. 0442
2. Dost, arkadaş, yâr "hitap sözü".
p. 0818, 0858, 0946, 1004, 1084, 1115
[=7]
pelīd (Far.) : Pis, mundar.
p. 0261, 1052
[=2]
perde (Far.) : Kapı, pencere gibi yerlere asılan örtü, perde.
p. 1183
p.+leri 1182
p.+sini 1186
[=3]
perīşān (Far.) : Kederli, kaygılı, gamlı, üzgün.
p. 1216
[=1]
perīşānlıḳ (<Far. perīşān+T. -lıḳ) : Üzgünlük.
p.+um (perīşānlıġum) 1218
[=1]
pertāv (Far.) : **1.** Atılma, sıçrama, geriden koşarak hız alıp atılma.
p. it- : Atılmak, atlamak 0808
2. Uzağa atma, uzağa fırlatma.
p. it- : uzağa atmak, uzağa fırlatmak 1002
[=2]
pes (Far.) : O halde, öyle ise, şimdi, bundan dolayı, ne zaman ki.
p. 0215, 0298, 0306, 0391, 0412, 0572, 0846, 1392
[=8]
peyġamber (Far.) : Peygamber, nebî, resul.
p.+e 0279, 0340, 0496, 1179, 1394
p.+i 0038, 0845, 0904
p.+ini 0967
p.+üñ 0643
[=10]
peyk (Far.) : Haber ve mektup getirip götüren.
p.+i celīl : Cebrâil 1285
[=1]
peymān (Far.) : Yemin, and.
p. (ʿahd u peymān it-) 0478
[=1]
pıñar : Pınar, çeşme.
p. 0255, 1110, 1259

p.+a 1260
[=4]
pinhānī (Far.) : Gizlice.
p. 0280
[=1]
pīr (Far.) : Tecrübeli, ermiş kimse.
p. gişi : Tecrübeli kişi, ermiş 0652
[=1]
piş- : Pişmek.
p.-mişem 1218
[=1]
pīşeker (Far.) : Sanatkâr, Allah.
p. 0578
[=1]
pişmān (<Far. peşīmān) : Pişman.
p.+idüm 0040
[=1]
pul (<Far. pūl) : Para.
p.+um 0032
[=1]
put (<Far. büt) : Tapıncak, sanem, put.
p.+a ṭap- : Puta tapmak 0272
p.+lara ṭap- 0265
[=2]

R

rabb (Ar.) : Allah, rab.
r. 0905
[=1]
raʿd (Ar.) : Gök gürlemesi.
r.+ı 1277
[=1]
rāfiżī (Ar.) : Râfıza fırkasından olan, Hz. Ebû bekir ile Ömer'in halifeliğini kabul etmeyen, onlara dil uzatan.
r.+ye 0780
[=1]
raġbet (Ar.) : İstek, arzu.
r.+üm art- : İstekli olmak 0378
[=1]
rāḥat (Ar.) : Üzüntüsüz, tasasız, kedersiz bir halde bulunma, rahat.
r. ol- : Huzur içinde olmak, rahat olmak 0310
[=1]
raḥmān (Ar.) : Dünyada her canlıya merhamet eden Allah.
r.+durur 0875
[=1]
raḥmet (Ar.) : Merhamet etme, acıma, esirgeme, koruma, suçunu bağışlama.
r. 0670
r. eyle- : Merhamet etmek 0985
r.+i 1404
r. ḳıl- : Merhamet etmek, suçunu bağışlamak 1405
r. oḳu- : Allah'tan merhamet dilemek 0580
r.+üm yaġ- : Allah'ın merhameti kulları üzerine inmek 1288
r.+üñle 0329, 0613, 1011, 1403
[=10]
raḥmeten li'l-ʿālemīn (Ar.) : Halka rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed (Kuran-ı kerîm'den alıntıdır. 21. sûre "Enbiyâ sûresi" 107. âyet).
r. 0004
[=1]
rāst (Far.) : Doğru.
r. 0211
[=1]
rāvī (Ar.) : Rivâyet eden, söyleyen, anlatan, hikâye eden.
r.+dür 0024
[=1]
ravża (Ar.) : Hz. Muhammed'in kabri.
r.+sında 0399
r.+sını 0495
[=2]
rāyıḥa (<Ar. rāʾiḥa) : Koku.
r.+lar 1345
[=1]
rażıyallāhu ʿanh (Ar.) : Allah ondan razı olsun.
r. 0786
[=1]
refʿ (Ar.) : Yukarı kaldırma, yükseltme, yüceltme, kaldırma.
r. eyle- : Kaldırmak, yükseltmak 1367
[=1]
renc (Far.) : Sıkıntı, eziyet, dert, keder.
r. (derd ü renc ol-) 0035
[=1]
resm (Ar.) : Tarz, şekil, suret, biçim.
r.+e (ne resme) 0558

[=1]

resūl (Ar.) : Peygamber, yalvaç, nebî.
r. 0070, 0284, 0732
r. (aṣḥāb-ı resūl) 0072
r. (Muḥammed resūl) 0002
r.+e 0360
r.+ı 0770, 1045
r.+ı (Muḥammed resūlı) 0794
r.+üñ 1400
[=10]

resūla'llāh (Ar.) : Allah'ın peygamberi, Hz. Muhammed.
r. 0830
[=1]

resūlu'llāh (Ar.) : Allah'ın peygamberi, Hz. Muhammed.
r. 0362, 0903, 0930, 1175
r. (Muḥammed resūlu'llāh) 1097
[=5]

revā (Far.) : Uygun, yerinde, doğru.
r. 0050, 0492
r. ol- : Yerine gelmek 1364
[=3]

revān (Far.) : 1. Hemen, derhal.
r. 0306
2. Akan, akar.
r. (āb-ı revān) 1133
r. aġla- : Çok ağlamak 0485
r.+ları (āb-ı revānları) 0680
[=4]

rızḳ (Ar.) : Allah'ın herkese bahşettiği nimet, rızk.
r.+ı 0001, 0823
r.+ını 0822, 1274
[=4]

rivāyet (Ar.) : Haber verme, nakletme, aktarma.
r. it- : Haber vermek, anlatmak 0189
[=1]

rūḥ (Ar.) : Ruh, can, nefes.
r.+ına 1400
[=1]

rūzigār (Far.) : Zaman, devir.
r. 0052, 0175
[=2]

S

sā'at (Ar.) : Saat, vakit, zaman, an.
s. 0034, 0041, 0042, 0278, 0310, 0354, 0361, 0369, 0477, 0609, 1063
s.+de 0644
s.+durur 0649
s.+üm 1125
[=14]

ṣabr (Ar.) : Sabır, dayanma, katlanma, tahammül etme.
ṣ. eyle- : Sabretmek, dayanmak, tahammül etmek 0049, 0892
ṣ. ile 1384, 1385
ṣ. it- : Sabretmek, dayanmak, katlanmak 0051, 0053, 0055, 1383, 1385, 1386, 1386
ṣ.+um 0044, 0056
[=13]

ṣaç : Saç.
ṣ.+ı 0173, 0951
ṣ.+ına 0951
ṣ.+ını 0537
[=4]

ṣaç- : Saçmak, etrafa dağıtmak, yaymak.
ṣ.-ar 0167, 0267, 0529, 0553
[=4]

ṣaçıl- : Saçılmak, yayılmak.
ṣ.-ur 1180
[=1]

ṣad (Far.) : Yüz sayısı.
ṣ.+hezārān : Yüz binlerce 0455, 1399
[=2]

Ṣafā (Ar.) : Yer ismi. Mekke civarında bir yer olup hacılar, burası ile Merve denilen yer arasında Hz. Hacer'in gidiş geliş hareketini remzederek dört defa gidip üç defa gelirler.
Ṣ. 0660
[=1]

Ṣafiyyu'llāh (Ar.) : Hz. Adem.
Ṣ. 1173
[=1]

ṣaġ (I.) : Sağ taraf.
ṣ.+a 1270
ṣ.+a (ṣola ṣaġa) 0899
[=2]

ṣaġ (II.) : Sağ, sağlam, sıhhatli, canlı, diri.
ṣ. 0126, 0422
ṣ. esen 0441, 0443, 1291

ṣ. selāmet 0484, 0881
ṣ. u selām 0759
ṣ. u selāmet 0186
[=9]
ṣaġış : Sayı, adet, hesap.
ṣ.+ı 0323
[=1]
ṣaġīr (Ar.) : Küçük, ufak.
ṣ. 0032
[=1]
ṣaġlıḳ : Sağlık, sağ ve esen içinde olma, sıhhat, esenlik.
ṣ.+uñ (ṣaġlıġuñ) 0564
[=1]
ṣaḥābe (Ar.) : Hz. Muhammed'in yakın arkadaşları, onun sohbet ve meclislerinde bulunanlar.
ṣ.+ler 0190, 1381
[=2]
ṣaḥābī (Ar.) : Hz. Muhammed'i görmüş ve kendilerinin sohbetlerinde bulunmuş olan mümin kimse.
ṣ. 0020
[=1]
saḫī (Ar.) : Cömert, eli açık "hitap sözü".
s. 1310
[=1]
ṣāḥib (Ar.) : 1. Sahip, bir vasfı olan, bir niteliğe sahip olan.
ṣ. celīl : Büyüklük sahibi, ululuk sahibi 1174
ṣ.+i taḳvā : Takva sahibi 0321
ṣ.+ü't-taḳvā : Takva sahibi 0666
2. Dost, arkadaş.
ṣ.+i ġār : Hz. Ebû Bekir 0771
ṣ.+i ʿĪsā : Hz. İsâ'nın dostu 0653
ṣ.+i 0184
ṣ.+iyem 0794
[=7]
ṣaḥīḥ (Ar.) : Doğru, gerçek.
ṣ. 1117
[=1]
ṣaḥrā (<Ar. ṣaḥrāʾ) : Kır, ova, çöl.
ṣ.+lar 0267
[=1]
ṣāʿiḳa (Ar.) : Yıldırım.
ṣ.+lar 1270
[=1]
ṣaḳın : Sakın, asla.
ṣ. 0586
[=1]
ṣaḳla- : Korumak, esirgemek, muhafaza etmek, saklamak.
ṣ.-r-ıdum 0938
ṣ.-ya 0207
ṣ.-yan 1328
[=3]
emānet ṣaḳla- 1328
[=1]
ṣal- : 1. Göndermek, sevketmek, yollamak.
ṣ.-am 0897, 1267
ṣ.-asın 1265
ṣ.-asız 1059
ṣ.-dı 1022
2. Bırakmak, salıvermek, terketmek, başıboş bırakmak.
ṣ.-asız 0704
ṣ.-dı 0728, 0820
ṣ.-ı vir- : Bırakmak 0882
3. Sallamak.
ṣ.-ar 0697
ṣ.-duġın 0697
4. Koymak.
ṣ.-dı 0843
ṣ.-ma 0470
5. "bir yere" Ulaştırmak, bırakmak.
ṣ.-a 1060
ṣ.-alum 0710
ṣ.-asın 0472
6. Uzaklaştırmak, ayırmak.
ṣ.-dı 0175
[=17]
ayru ṣal- 0175
biz ṣal- 0697, 0697
cānı ṭamuya ṣal- 1022
endīşe ṣal- 0470
ṭarlıġa ṣal- 0728
[=6]
ṣalavāt (Ar.) : Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenlere okunan dua.
ṣ. 1402
ṣ.+a 0005
ṣ. getür- : Dua etmek, duada bulunmak, dua okumak 0014, 1179
ṣ.+ı getür- 1391

ṣ. vir- : Dua etmek, duada bulunmak, dua okumak 0146, 0269, 0279, 0325, 0328, 0340, 0520, 0531, 0532, 0555, 0573, 0612, 0671, 0924, 1010, 1144, 1194, 1217, 1394
[=24]

ṣalıḳ : Haber.
ṣ. vir- : Haber vermek, bir şeyin bulunduğu yeri tarif etmek 0614, 0615, 1351
[=3]

ṣalın- : Yürürken hoş bir eda ile sağa sola hafifçe meyletmek, hıram etmek, hıraman olmak.
ṣ.-up 0230
[=1]

ṣan- : Zannetmek, düşünmek, tasavvur etmek, tasarlamak, sanmak.
ṣ.-asın 0256, 0304, 0459, 0462, 1086, 1257
ṣ.-dı 0120
ṣ.-dum 1162
ṣ.-ma 0011, 0108, 0251, 0668, 0734
ṣ.-maġıl 0093
ṣ.-mañuz 0503
ṣ.-uram 0406, 0768
ṣ.-uram-ki 1243
[=18]

ṣanki : Sanki.
ṣ. 0088, 0773
[=2]

saña : Sana (“sen” zamirinin yönelme hali).
s. 0018, 0094, 0110, 0121, 0129, 0161, 0172, 0363, 0363, 0377, 0378, 0408, 0427, 0434, 0443, 0451, 0466, 0468, 0471, 0474, 0494, 0502, 0504, 0505, 0512, 0521, 0534, 0568, 0581, 0585, 0586, 0606, 0615, 0624, 0684, 0688, 0703, 0766, 0796, 0800, 0806, 0807, 0821, 0836, 0848, 0876, 0882, 0939, 0942, 0947, 0959, 0966, 0969, 0970, 0984, 0985, 0988, 0995, 0996, 0997, 1101, 1102, 1106, 1117, 1213, 1219, 1229, 1289, 1295, 1311, 1322, 1351, 1355
[=73]

ṣapṣaru : Sapsarı.
ṣ. 0254
[=1]

ṣarḳ- : Sarkmak, eğilmek, meyletmek.
ṣ.-mış idi 0460
[=1]

ṣaru : Sarı.
ṣ.+idi 0573
[=1]

ṣat- : Satmak, bir şeyi birisine ücret karşılığında vermek.
ṣ.-madum 0185
[=1]

saṭır (<Ar. saṭr) : Yazı sırası, satır.
s. 1193
[=1]

ṣavāb (Ar.) : Doğru.
ṣ. 0685
[=1]

ṣavıl- : Uzaklaşmak, dağılmak, çekilmek.
ṣ.-ur 0211
[=1]

ṣavmaʿa (Ar.) : İbadet yeri, tapınak, Nesârâ rahiplerinin halktan inkitâ ve inzivâsı için tesis edilmiş olan hücre, uzletgah.
ṣ. 0618
[=1]

ṣay- : Saymak.
ṣ.-ġıl 0477
[=1]

ṣayru : Hasta.
ṣ.+ya dön- : Hastalanmak 0781
ṣ.+yam 0422
[=2]

sebaḳ (Ar.) : Ders.
s.+ı 0385
s. vir- : Ders vermek, öğretmek 0384, 0511
[=3]

sebeb (Ar.) : Sebep, neden.
s.+den 0035
s. ol- : Sebep olmak, neden olmak 1039
[=2]

secde (Ar.) : Saygı ve kulluk gösterme ifadesi olarak alını, el ayarlarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere dayamak.

s.+ye yüz ur- : Saygı ve kulluk göstermek için yüzü yere sürmek 0819
[=1]
sefer (Ar.) : Yolculuk, sefer.
s.+de 0351, 1253
s.+e 0096, 0179
s.+ümde 0605, 0692, 0865, 1254
s.+üñ 0691
s.+üñde 0198, 0237, 0863
[=12]
sekü : Yerden biraz yüksek sedir, peyke şeklinde oturacak yer.
s.+ye 1374
[=1]
selām (Ar.) : **1.** Esenlik, sağlık, eminlik.
s. (ṣaġ u selām) 0759
s. ol- : Esenlik içinde olmak 0568
2. Selam.
s.+ın al- : Selamına karşılık vermek 0567, 0860
s.+ın vir- 1201
s. it- : Selam vermek, selamlamak, selam söylemek, selam yollamak, selam iletmek 1223, 1286, 1373
s.+um al- 1298
s.+um degür- 0496
s.+um vir- 0498
s.+umı al- 0623, 1019, 1136, 1202, 1251
s.+umuzı degür- 1212
s.+uñ degür- : Selamını iletmek, selamını ulaştırmak 0499
s.+uñuzı vir- 1214
s. vir- : Selam vermek, selamlamak 0157, 0566, 0622, 0790, 0859, 1019, 1129, 1136, 1213, 1251, 1271, 1279, 1298
3. Hayır dua.
s. 1399, 1400
[=34]
selāmet (Ar.) : Eminlik, esenlik, güven içinde olma.
s. 0522
s. (ṣaġ selāmet) 0484, 0881
s. (ṣaġ u selāmet) 0186
[=4]
seme : Şaşkın, sersemlemiş, sersem.
s. (eme seme) 0750
[=1]
semā (<Ar. semāʾ) : Gökyüzü.
s. 0750
[=1]
sen : Sen (teklik ikinci şahıs zamiri).
s. 0005, 0011, 0011, 0044, 0059, 0093, 0117, 0136, 0170, 0237, 0245, 0361, 0392, 0395, 0409, 0427, 0441, 0442, 0442, 0472, 0473, 0474, 0476, 0482, 0490, 0493, 0505, 0510, 0512, 0526, 0532, 0535, 0582, 0594, 0603, 0627, 0634, 0638, 0639, 0652, 0805, 0840, 0852, 0876, 0881, 0939, 0960, 0967, 0968, 0968, 0989, 0992, 1031, 1042, 1082, 1197, 1203, 1203, 1211, 1310, 1311, 1312, 1371, 1391
s.+den 0010, 0995, 1313
s.+i 0050, 0068, 0127, 0130, 0245, 0348, 0439, 0440, 0486, 0489, 0491, 0492, 0502, 0506, 0513, 0533, 0542, 0568, 0587, 0604, 0626, 0676, 0691, 0804, 0805, 0873, 0891, 0897, 0897, 0938, 0947, 0959, 0990, 1007, 1021, 1025, 1029, 1060, 1060, 1208, 1252, 1267, 1272, 1280, 1294
s.+misin 1208, 1224
s.+sin 0004, 0362, 0807, 0822, 1253
s.+üñ : Senin 0064, 0067, 0102, 0106, 0187, 0199, 0237, 0469, 0499, 1041, 1210
s.+üñ-ile : Seninle 0490, 0504, 0966
s.+üñ içün : Senin için 0376, 0475, 0710
s.+üñ ile : Senin ile 0501, 0712, 0891
s.+üñle : Seninle 0487, 0991
[=141]
sencileyin : Senin gibi.
s. 0108, 0605
[=2]
sergerdān (Far.) : Başı dönen, sersem, perişan.
s. 1207
s. ol- :**1.** Başı üstüne dönmek 0722 **2.** Perişan olmak 0749
[=3]
serīr (Ar.) : Yatak, yatacak yer.
s. 0925, 0925
[=2]

ser-ḳāfile (<Far. ser + Ar. ḳāfile) : Kafile başkanı.
s. 0714
[=1]
ser-te-ser (Far.) : Baştan başa, hep, bütün.
s. 1090
[=1]
server (Far.) : Baş, başkan, reis, ulu.
s.+i (yigitler serveri) 1042
[=1]
sev- : Sevmek.
s.-er 1386
s.-er idi 1052
s.-erüm 0794
[=3]
sevdük : Sevgili, dost.
s. 0501, 0523
[=2]
sevin- : Sevinmek, sevinç duymak, mutlu olmak, hoşnut olmak.
s.-e 0484
s.-ür 0859
s.-ürem 0531
[=3]
sevindür- : Sevindirmek, hoşnut etmek, mutlu etmek.
s.-düñ 1025
s.-sün 1021, 1025
[=3]
seyr (Ar.) : Yürüme, yürüyüş, gitme, dolaşma, gezinme.
s. it- : Geçip gitmek, yürümek, yürüyüş yapmak, gitmek, gezinmek, dolaşmak 0266, 0444, 0610, 0679, 0761, 1066, 1185
[=7]
ṣıddiḳ (Ar.) : Doğru, asla yalan söylemeyen, sözünde sadık olan.
ṣ. 0187
[=1]
ṣıdḳ (Ar.) : 1. Doğruluk, dürüstlük, yürek temizliği.
ṣ.+ıla 0483, 1405, 1407
[=3]
ṣığın- : Sığınmak, iltica etmek, güvenmek, yardım istemek.
ṣ.-uram 0739
[=1]
sığır : Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı, sığır.
s. 0596
[=1]
ṣınıḳ : Kırık.
ṣ. 0209
ṣ. ol- : Kırık olmak 0208
[=2]
siḥr (Ar.) : Sihir, büyü.
s.+e 0887
s. ile 0978
[=2]
sil (<Ar. seyl) : Sel.
s. 0242, 0545, 1281
[=3]
sil- : Silmek, sürmek.
s.-er 1250
[=1]
silkin- : Silkinmek, silkelenmek.
s.-üben 0879, 0887
[=2]
silsile (Ar.) : Art arda, zincirleme, peş peşe.
s.+ler 1078
[=1]
sin : Mezar, kabir.
s.+e 0225
s.+üñ 0226
[=2]
siz : Siz (çokluk ikinci şahıs zamiri).
s. 0014, 0040, 0202, 0215, 0299, 0315, 0705, 0850, 1059
s.+den 0536
s.+e 0100, 0101, 0300, 0343, 0381, 0514, 0520, 0648, 0675, 0675, 0702, 0707, 0788, 0846, 1057, 1058, 1373
s.+i 0168
s.+üñ 0536, 1214
[=30]
ṣoḥbet (Ar.) : Sohbet, görüşüp konuşma.
ṣ.+i ḳıl- : Sohbet etmek, görüşüp konuşmak 0215
[=1]
ṣol : Sol taraf, sağ tarafın zıddı.
ṣ.+a 1270
ṣ.+a ṣaġa : Sola sağa 0899
[=2]
ṣoñ : Son, âhir, nihayet.

ṣ. 1327
ṣ.+a (öñden ṣoña) 0521, 0865, 1168, 1233, 1254, 1389
ṣ.+ına 0155, 1046, 1175
[=10]
ṣoñra : Sonra, arkasından, arkadan gelen.
ṣ. 0040, 0753, 0820, 0882, 1168, 1207, 1350
[=7]
ṣor- : Sormak, sual etmek, soru sormak.
ṣ.-alar 0990
ṣ.-am 1102
ṣ.-ar 1101
ṣ.-arsañ 1042
ṣ.-arsız 0848
ṣ.-asın 0989
ṣ.-dı 0351, 0352, 1109
ṣ.-duġum 0984, 1106
ṣ.-dum 0611, 0637, 0651, 1041
ṣ.-dum ise 0178
ṣ.-duñ 0627
[=17]
ḫabar ṣor- 0611, 0627, 0637, 0651, 1042, 1101, 1102, 1109
[=8]
ṣovuḳ : Soğuk.
ṣ.+dan 0691
[=1]
ṣoy : Soy, sülale.
ṣ.+ı 0457
[=1]
sög- : Sövmek, kötü söz söylemek, küfretmek.
s.-er 0780
s.-ersin 0882
[=2]
sökil- : Parçalanmak, parça parça ayrılmak, sökülmek.
s.-ür 0743
[=1]
söyle- : Demek, konuşmak, söylemek, anlatmak.
s. 0160, 0412, 0413, 0519, 0638, 0841
s.-di 0048, 0148, 0191, 0196, 0250, 0438, 0464, 0602, 0607, 0656, 0727, 0964, 0979, 1037, 1379
s.-dükçe 0267, 0529
s.-düm 0039, 0351, 0629, 0865, 1040, 1138, 1153
s.-düñ 0171, 0968
s.-gil 0198, 0237, 0249, 0281, 0863, 0983, 1039
s.-medi 1298
s.-nen 0296
s.-ñüz 0213
s.-r 0603, 0861, 0957, 1087, 1129, 1279
s.-rem 0793
s.-rse 0975
s.-ye 0007, 0282, 1338
s.-yem 0044, 0172, 0686, 1009
s.-yen 0121, 0122
s.-yesin 0851
s.-yicek 0213, 0459, 1080
[=64]
geleci söyle- 0039, 0250
ḫāluñı söyle- 0237
ḫikāyetüñ söyle- 0519
kelām söyle- 1129, 1279
söz söyle- 0171, 0459, 0638, 1009, 1037, 1153
vaṣf-ı ḫālı söyle- 0191, 0629, 1040, 1138
ẕikr söyle- 0213
[=17]
söylen- : Denilmek, konuşulmak, söylenmek, anlatılmak.
s.-e 1378
[=1]
söyleş- : Söyleşmek, karşılıklı konuşmak, konuşmak.
s.-ür 0712, 0860
s.-ür iken 0322
s.-ürken 1268
[=4]
söz : Söz, kelam, laf, konuşma.
s. 1033
s.+de 0998
s.+de aġula- : Sözle karşıdaki kişiyi üzmek, sözle onu yaralamak 0127
s.+de iken 0189
s.+den 0019
s. di- : Söz söylemek, söylemek, demek 0427, 0624
s.+e 0024, 0067, 0124, 0441, 0943

s.+e gel- : Söylemeye başlamak, söz söylemeye başlamak 0166
s.+e gir- : Söze başlamak, konuşmaya başlamak, söylemeye başlamak 0520
s.+e ṭur- : Konuşmak, sohbet etmek 0695
s.+i 0094, 0118, 0137, 0177, 0248, 0296, 0532, 0673, 0685, 1217
s.+i di- 0192, 0998
s. ile 0438
s.+i işit- : Söz dinlemek 0238, 0479, 0596, 0611, 0971, 1313
s.+i söyle- 0459, 1153
s.+ine uy- : Sözüne uymak, emri yerine getirmek 1029
s.+ini 0007, 0251
s.+ini işit- : Sözünü dinlemek 0410, 0416, 0764, 0861
s.+ini ṭut- : Söylenen sözü yerine getirmek 0084
s. it- : Söz etmek, anlatmak, hikaye etmek, bahsetmek 1406
s.+leri 0211, 0212, 0289, 1016, 1080
s.+lerin berkit- : Yemin ederek söylenen sözü sağlama almak, sözü sağlamlaştırmak 0478
s.+lerine 0535
s.+lerümi 1092, 1310
s.+lerümi işit- 1157
s.+lerüñ 0948
s. söyle- : Konuşmak, söz söylemek 0171, 1009, 1037
s.+üm 0174, 0747, 0877, 1117, 1312
s.+üm baġlan- : Konuşamamaz hale gelmek, konuşamamak 0258
s.+üm işit- 0560, 0630, 0812, 0880, 0890, 0939, 1145
s.+ümden 1054
s.+üme 0040, 0364, 0365, 0470, 0685
s.+ümi 0493, 0833, 1245
s.+ümi işit- 0410, 0624, 0866, 1023, 1024, 1099, 1138
s.+ümi söyle- 0172
s.+ümi ṭut- 0881
s.+üñ 0107, 0187, 0269, 0412, 0432, 0676, 0841, 1034
s.+üñe 0198
s.+üñi işit- 0993
s.+üñi söyle- 0638
s.+üñüz 0115
[=102]
ṣu : **1.** Su.
ṣ. 0085, 0086, 1150, 1151, 1152, 1258, 1304, 1330
ṣ.+dan 1392
ṣ.+ya 1303, 1329
ṣ.+yı 1111
ṣ.+yınuñ 1260
2. Deniz.
ṣ. 0719, 0748, 0750, 0753, 1358
ṣ.+da 0722, 0842
ṣ.+dan 0563, 0695, 0762
ṣ. gemileri : Deniz gemileri 0687
ṣ. ile 0751
ṣ. kenārınca : Deniz kıyısı, sahil 0853
ṣ.+ya 1067
3. Dere, ırmak, akar su.
ṣ. 0900, 0901, 1073
ṣ.+dan 0681, 1204
ṣ.+yı 1072
ṣ.+yından 0758, 1189, 1206
[=36]
su'āl (Ar.) : Soru, sorma, sual.
s.+i ḳıl- 1202
s. ḳıl- : Soru sormak 0623
s.+üm 1295
s.+üm it- : Soru sormak 0800
[=4]
ṣubḥ (Ar.) : Sabah, sabah vakti.
ṣ.+namāzı : Sabah namazı 0788
[=1]
sulṭān (Ar.) : Sultan, hükümdar, padişah
s. 0359, 0408, 0424, 0438, 0464, 0469, 0476, 0482, 0485, 0500, 0521, 0523, 0525
s.+a 0453
s.+ı (ḫātūnlar sulṭānı) 1022
s. ol- : Hükümdar olmak, sultan olmak 1362
s.+uñ 0446, 0455
[=18]
ṣun' (Ar.) : Yaratma, halk etme, kudret.
ṣ. issi : Kudret sahibi, yaratma sahibi, yaratan, Allah 0917
[=1]
ṣun- : **1.** Uzatmak, el uzatmak, sunmak.

ṣ.-ar 0134
ṣ.-dı 0696
ṣ.-up 0538
2. Vermek, sunmak.
ṣ.-ı vir- : Vermek, sunmak, teslîm etmek 1068
[=4]
elin ṣun- 0538
[=1]
ṣunıʿ (<Ar. ṣunʿ) : bk. ṣunʿ.
ṣ. issi 0769
[=1]
ṣūret (Ar.) : Biçim, görünüş, kılık, şekil.
ṣ.+de 0950
[=1]
ṣūretlü (<Ar. ṣūret+T. -lü) : Görünüşlü, her hangi bir biçimde görünüşü olan.
ṣ. 0306
[=1]
ṣusuz : Susuz.
ṣ. (aç u ṣusuz) 1161
[=1]
ṣusuzlıḳ : Susuzluk, susama.
ṣ.+um (ṣusuzlıġum ḳan- : Doyuncaya kadar su içip susuzluğunu gidermek) 0681
[=1]
sübḥān (Ar.) : Her türlü kusur ve noksanlıktan uzak olan Allah.
s. u ḳadīm : Allah 0740
s.+uma 0336
s.+uñ 0599
[=3]
süd : Süt.
s.+den 1187, 1261
s.+e (levni süde dön-) 1232
[=3]
Süleymān (Ar.) : Erkek adı. Süleyman peygamber. Allah tarafından kendisine bir çok mucizeler verilmiştir, cinlere ve rüzgara emretme yetkisine sahip olduğu, kuşlarla hayvanlarla konuşup onların dilini anladığı rivâyet olunur. Ayrıca üzerinde ism-i azam yazılı mühürlü yüzüğü sayesinde bütün vahşi hayvanlar ona boyun eğmişlerdir.
S. 0904
S.+a 0976
S.+dur nebī : 0945
S.+uñ 0662, 0931, 0978
[=6]
sünbül (Far.) : Sünbül.
s. (çimen ü sünbül) 1133
[=1]
sündüs (Ar.) : Parlak renkli, çiçekli altın veya gümüş telle işlemeli, nakışlı olarak dokunmuş ipek kumaş.
s. 1182
[=1]
sünnī (Ar.) : Sünnet ehlinden olan kimse.
s. 0331
[=1]
süpür- : Süpürmek, süpürge ile temizlemek.
s.-em 0103
s.-icek 0216
[=2]
sür- : **1.** Yürümek, ilerlemek.
s.-e süre : Yürüye yürüye, ilerleye ilerleye 1015
s.-mek 0429
2. Başvurmak.
s.-er 1241
[=3]
yüz sür- 1241
[=1]
süri- : Sürüklemek, sürümek.
s.-yü getür- : Sürükleyip getirmek, sürükleyerek getirmek 0345
[=1]
sürin- : Sürünmek.
s.-üp 1124
[=1]
yüz üstine sürin- 1124
[=1]

Ş

şād (Far.) : Sevinçli, mutlu, neşeli.
ş. eyle- : Sevindirmek, neşelendirmek, mutlu etmek 0469, 1056
ş. it- : Sevindirmek, neşelendirmek, mutlu etmek 0991

ş. ol- : Sevinmek, neşeli olmak, mutlu olmak 0034, 0354, 0479, 0667, 0993, 1022, 1023, 1263
[=11]

şādılıḳ (<Far. şādī+T. -lıḳ) : Sevinçlilik, mutluluk, gönül ferahlığı (krş. şāẕılıḳ).
ş. it- : Sevinç duymak, neşelenmek, mutlu olmak, ferahlı olmak 1216
ş.+um (şādılıġum) 1219
[=2]

şādumān (<Far. şād-mān) : Sevinçli, mutlu, neşeli.
ş. 1185
ş. ol- : Mutlu olmak, sevinmek, neşeli olmak 0573, 0924
[=3]

şāh (Far.) : Hükümdar, sultan, padişah.
ş. 0353, 0448, 0463, 0481, 0923, 1220
ş.+a 0414
ş.+ı 0778
ş.+um 0349, 0410
ş.+uma 0739
ş.+uñ 0448
[=12]

şaḳı- : **1.** "yıldırım için" Çakmak, parlamak.
ş.-r idi 0242
2. Yıldırım gibi çakmak, parlamak.
ş.-r 0257
[=2]

şār (Far.) : Şehir.
ş.+um-durur 0849
[=1]

şarḳ (Ar.) : Doğu, gün doğusu tarafı.
ş.+a 0721
[=1]

şāẕılıḳ (<Far. şāẕī+T. -lıḳ) : Sevinçlilik, mutluluk, gönül ferahlığı (krş. şādılıḳ).
ş.+dan 1048, 1120
[=2]

şefāʿat (Ar.) : Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık, bağışlama, şefaat.
ş. ḳıl- : Bağışlamak, şefaat etmek 0503
[=1]

şehā (Far.) :Ey şah, ey padişah, ey hükümdar.
ş. 0426, 0435
[=2]

şehādet (Ar.) : "eşhedü en lâ ilâhe illallâh ..." Cümlesini söyleme.
ş. 1096
ş. getür- : Kelime-i şehadeti söylemek, şehadet etmek 0738
[=2]

şehīd (Ar.) : Dîn veya Allah yolunda yapılan bir savaşta ölen kimse, şehit.
ş. ol- : Allah yolunda ölmek 0066, 0112, 1346
[=3]

şehr (Far.) : Şehir, büyük belde, büyük kent, il.
ş.+i 0849
ş.+i-dürür 1290
ş.+i durur 0350
ş.+indenem 0631
ş.+ine 0472, 0473
ş.+üm 0350
ş.+üm durur 1088
[=8]

şek (<Ar. şekk) : Şüphe, zan, tereddüt.
ş. it- : Şüphe etmek, zannetmek, tereddüt etmek 0798
[=1]

şeker (Far.) : Şeker, tatlı.
ş. 0008, 0578
ş.+den (bal u şeker) 1256
[=3]

şekil (<Ar. şekl) : Şekil, biçim, kılık, heyet, suret, görünüş (krş. şekl).
ş.+dedür 0281
ş. vir- : Şekil vermek, biçimlendirmek 0606, 0950
[=3]

şekl (Ar.) : Şekil, biçim, kılık, heyet, suret, görünüş (krş. şekil).
ş.+e 0567
ş. ile 1082
ş.+ile idi 1079
ş.+ine 0302
ş.+ini 0282
[=5]

şerʿ (Ar.) : Dîn kuralları, şeriat.

ş.+idi 0076
ş.+ile 0059, 0131
[=3]
şerḥ (Ar.) : Açıklama, ayrıntılı olarak anlatma, izah etme.
ş. eyle- : Açıklamak, izah etmek, anlatmak 0191, 0196, 0281, 0629, 0656, 0863
ş.+i ḥāl : Durumu ayrıntılı olarak anlatması, durumu açıklaması 0023
[=7]
şerīf (Ar.) : Şerefli, mübârek, güzel ahlaklı, temiz huylu.
ş. 1017
[=1]
şerr (Ar.) : Kötülük, fenalık, kötü iş.
ş.+inden 0307
ş.+i şeyṭān : Şeytanın kötü işleri, şeytanın kötülüğü 1394
ş. it- : Kötülük etmek 0234
[=3]
şevḳ (Ar.) : Şiddetli arzu, istek, heves.
ş. ile 0370
[=1]
şeyāṭīn (Ar.) : Arapça "şeytan" kelimesinin çoğulu, şeytanlar.
ş.+ler 0083, 0204, 0217, 0550
[=4]
şeyṭān (Ar.) : Şeytan.
ş. 0264, 0272, 0391, 0457, 1393
ş.+dan (şerr-i şeyṭān) 1394
ş.+ı 0392, 0515, 0776
ş.+uñ 0208
[=10]
şeyṭānī (Ar.) : Şeytana ait, şeytanla ilgili, şeytana yakışır.
ş. 1064
[=1]
şiddet (Ar.) : 1. Sıkıntı, zorluk, bela, mihnet.
ş.+lere 0917
2. Sertlik, kaba kuvvet kullanma, şiddet.
ş.+lerin 1367
[=2]
şikāyet (Ar.) : Sızlanma, yanıkma, yakınma, hoşnut olmadığını söyleme.
ş. it- : Yakınmak, sızlanmak 1070
[=1]
şimdi : Şimdi, şu anda (krş. imdi).
ş. 0359, 0653, 0736, 0940
ş.+den 0671, 0672
ş.+den geri (şimden geri : Şu andan itibaren, bundan sonra) 0103
ş.+den giri (şimden giri) 0377
ş.+den girü (şimden girü) 0361
[=9]
şi'r (Ar.) : Şiir, edebî değeri olan manzum ve kafiyeli söz.
ş.+i 0833
ş. oḳu- : Şiir söylemek 1227
[=2]
şīr (Far.) : Arslan.
ş.+i ḫuẕā : Allah'ın arslanı, Hz. Ali 0200
ş.+i ḥaḳ : Hakk'ın arslanı, Allah'ın arslanı, Hz. Ali 0785
[=2]
şol : Şu, o.
ş. 0041, 0120, 0167, 0596, 0653, 0677, 0814, 0940, 1077, 1355
[=10]
şöyle : Öyle, onun gibi, şunun gibi, olduğu gibi, şöyle, o şekilde, şu şekilde.
ş. 0109, 0159, 0559, 0683, 0743, 0749, 0837, 0861, 1122, 1198, 1246, 1256, 1263
ş.+durur 1112
[=14]
şu : Şu.
ş.+ña 0658
[=1]
şular : Şunlar.
ş.+dan mı 0168
ş.+dan mısın 0169
[=2]
şunda : Şuraya.
ş. 0892
[=1]
şükr (Ar.) : Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk, minnettarlık, Allah'a duyulan minneti dile getirme.
ş.+in ḳıl- : Şükretmek, minnet duyguların dile getirmek 0823
ş.+ini ḳıl- 0465

ş. it- : Şükretmek, minnet duymak 0280, 0336, 0759, 0819, 1003
[=7]

şükür (<Ar. şükr) : bk. şükr.
ş. 0418, 1030, 1056
ş. ḳıl- 0807
[=4]

T

tā (Far.) : Kadar, dek, değin.
t. 0268, 0383, 0869, 1058, 1143, 1301
[=6]

taʿab (Ar.) : Yorgunluk.
t. vir- : Yormak 1146
[=1]

taʿaccüb (Ar.) : Şaşakalma, hayrete düşme, şaşırma.
t. it- : Şaşakalmak, hayrete düşmek, şaşırmak 1313
[=1]

ṭaʿām (Ar.) : Yemek, yiyecek, aş.
ṭ. 0079, 0162, 0368, 0590, 1162
ṭ.+dan 0869
ṭ.+ın 1189, 1204, 1206
[=9]

ṭāʿat (Ar.) : Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet.
ṭ. 0278, 0357
ṭ. (ẕikr ü ṭāʿat it-) 1370
ṭ.+a 0018, 1282
ṭ.+durur 0360
ṭ. eyle- : İbadet etmek, Allah'ın emirlerine uymak 0361
ṭ. it- : İbadet etmek, Allah'ın emirlerine uymak 0339
ṭ. u ẕikr it- : İbadet ile zikir etmek 0280
ṭ.+uñdan 0361
[=10]

tābiʿ (Ar.) : Boyun eğen, bağlı kalan, birinin emri altında bulunan.
t.+idür 0272
t. ol- : Boyun eğmek, birinin emri altında bulunmak 1119
[=2]

tāc (Far.) : Tarak.
t. u terāş ḳıl- : Bir yeri taramak, bir yeri gezip buldukları her şeyi mahvetmek, yok etmek 0333
[=1]

taʿcīl (Ar.) : Acele etme, çabuklaşma, çabuk davranma.
t. ḳıl- : Acele etmek 1248
[=1]

tācü'r-ricāl (<Far. tāc+Ar. ricāl) : Erkeklerin tacı, yigitlerin önde geleni, yigitler serveri.
t. 0187
[=1]

ṭadım : Tat alma yetisi.
ṭ. 1204
[=1]

ṭaġ : Dağ.
ṭ. 0445, 0554, 0729, 0730
ṭ.+a 0546, 0741, 0742, 0743, 0899, 1067
ṭ.+a in- : Dağa düşmek 0554
ṭ.+dan 0545
ṭ.+ınca : Dağı kadar, dağ kadar 0547
ṭ.+lara 0375
ṭ.+uñ 0730, 0732, 0900
[=17]

ṭaġıt- : Dağıtmak.
t.-urlar (ṭaġıdurlar) 0010
[=1]

ṭāġī (Ar.) : Azgın, isyan eden, isyankar.
ṭ. bāġī idi : Azgın ve serkeş idi, isyankar ve âsî idi 0994
[=1]

ṭaġla- : Dağlamak, yakmak.
ṭ.-duñ 0409
ṭ.-ram 0403, 0774, 0829, 0972
[=5]
cigerüm ṭaġla- 0403, 0409, 0774, 0829
yüregini ṭaġla- 0972
[=5]

ṭaġlan- : Dağlanmak, yanmak.
ṭ.-ur 0246
[=1]
cigerüm ṭaġlan- 0246
[=1]

taḥḳīḳ (Ar.) : Doğru, gerçek.

t. it- : Doğru söylemek, doğru demek 0094
[=1]

taḫt (Far.) : Hükümdarlık makamı, taht.
t.+uñ 0925
[=1]

taḫt-gāh (Far.) : Taht yeri.
t. 0923
[=1]

taḫta (Far.) : Düz ağaç parçası, tahta.
t. 0746, 0751
t. taḫta : Tahta tahta 0743
t.+ya 0746
[=4]

ṭā'ife (Ar.) : Kısım, güruh, bölük, takım, fırka, grup.
ṭ. 0287, 0291, 0293, 0293, 0297, 0298, 0301, 0302, 0303, 0304
ṭ.+den 0843
ṭ.+ler 0277, 0693
[=13]

ṭaḳ : İhtiyaç.
ṭ. (ṭāḳatum ṭaḳ ol-) 0309
[=1]

ṭaḳ- : Takmak, giymek.
ṭ.-ar 1184
[=1]

ṭāḳat (Ar.) : Güç, kuvvet.
ṭ.+ı 0540
ṭ.+um 0063, 0309, 1125
[=4]
ṭāḳatum ṭaḳ ol- : Takatı kesilmek, gücü kalmamak 0309
[=1]

taḳdīr (Ar.) : Ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler, kader, ezeldeki hüküm.
t.+ini (ḥaḳuñ taḳdīrini) 1292
[=1]

taḳrīr (Ar.) : Söyleme, ifade etme.
t. ile 0738
[=1]

taḳvā (Ar.) : Allah'tan korkma, Allah korkusuyla dînin yasak ettiği şeylerden kaçınma.
t. (ṣāḥib-i taḳvā) 0321
[=1]

ṭal- : Dalmak.
ṭ.-mışam 0973
[=1]

ṭālib (Ar.) : İsteyen, istekli, dileyen.
ṭ. 1239
[=1]

ta'līm (Ar.) : 1. Öğretme, okutma, ders verme.
t. it- : Öğretmek 0382, 0514
t. ḳıl- : Öğretmek 0379, 0380
2. Öğrenme.
t. it- : Öğrenmek 0509
[=5]

ṭam : Dam, ev çatısı.
ṭ.+da 0205
ṭ.+ında 1375
[=2]

tamām (Ar.) : 1. Tamam, tam, bütün, eksiksiz, tam olma.
t. 0174, 0309, 0454, 0544, 0636, 0679, 0725, 0781, 0866, 1028, 1077, 1374
t. ol- : Büyümek, yetişmek, olgunlaşmak 0224
2. Bitme, bitirme, sona erme.
t. 0810
t. eyle- : Bitirmek, tamamlamak 0251, 1249
t. it- : Bitirmek, tamamlamak 0007, 0060
t. ḳıl- : Bitirmek, tamamlamak 0058, 0383
t. ol- : Bitmek, tamamlanmak, sona ermek 0052, 0054, 0059, 0061, 0062, 0063, 0096, 0563, 0828, 0877, 1400, 1408
[=32]

ṭamu : Cehennem.
ṭ. 0665
ṭ.+da 0234, 1341, 1388
ṭ. odı : Cehennem ateşi 1210, 1219
ṭ. odına yan- : Cehennem ateşinde yanmak 1319
ṭ.+ya 0992, 1022
[=9]

ṭañ (I.) : Şafak vakti, sabah.
ṭ. 0144
ṭ.+a 0783
ṭ.+ı gözet- : Sabahı beklemek, gün ağmasını beklemek 0140

ṭ.+la ol- : Sabah olmak, şafak sökmek 0138, 0787
[=5]
ṭañ (II.) : Hayret etme, şaşma, şaşırma, tuhaf, garip, acayip.
ṭ.+a ḳal- : Şaşakalmak, hayret etmek, donakalmak, şaşırmak 0601, 0630, 0655, 0861, 1138
[=5]
ṭanı- : Tanımak, bir kimseyi bilmek.
ṭ.-mazam 0182
[=1]
ṭanıḳ : Şahit, tanık.
ṭ.+laruñ 0068
ṭ. ol- : Şahit olmak, tanık olmak 0364, 0365
ṭ.+uñ (ṭanıġuñ) 0067
[=4]
ṭanıḳlıḳ : Şahitlik, şahadet.
ṭ. vir- : Şahitlik yapmak, şahadette bulunmak 0070, 1105
[=2]
ṭañlacaḳ : Sabahleyin erkenden, şafakla birlikte.
ṭ. ol- : Sabah olmak 0141
[=1]
tañrı : Tanrı, yaratan, Allah, rab.
t. 0125, 0213, 0230, 0271, 0306, 0322, 0356, 0365, 0389, 0568, 0586, 0838, 0966, 0979, 1030, 1037, 1056, 1074, 1201, 1206, 1252, 1273, 1275, 1354
t.+çun 0512
t. arslanı : Allah'ın arslanı, Hz. Ali 0245
t.+dan 1395
t. ḫāṣı : Allah'ın sevdiği kul 0701
t.+nuñ 0128, 0244, 0904
[=31]
ṭap- : İbadet etmek, itaat etmek, kulluk etmek, tapmak.
ṭ.-ar 0272
ṭ.-aram 0792
ṭ.-arlar 1274
ṭ.-arsın 0792
ṭ.-maḳ durur 0265
[=5]
puta ṭap- 0265, 0272
[=2]
ṭapu : 1. Huzur, nezd, kat.
ṭ.+ñıza 0019
2. Hizmet, görev, yüceltme, saygı.
ṭ. ḳıl- : Saygı göstermek, yüceltmek, hürmet etmek 0453
ṭ.+ñuz 1286
ṭ.+sın 0449
ṭ.+sına ṭur- : Huzurunda durup hizmet etmek 0448
[=5]
ṭarīḳ (Ar.) : Yol.
ṭ.+um 0983, 1009
[=2]
ṭarlıḳ : Darlık, sıkıntı.
ṭ.+a (ṭarlıġa düş- : Sıkıntıya düşmek) 0513, 1383
ṭ.+a (ṭarlıġa ṣal- : Sıkıntıya düşürmek) 0728
ṭ.+lara 0820
ṭ.+lara düş- : Sıkıntılara düşmek 0850
ṭ.+larda 0966
[=6]
taṣdīḳ (Ar.) : Doğrulama, gerçek olduğunu söyleme, gerçeklendirme.
t. it- : Doğrulamak 0732
t. ḳıl- : Doğrulamak 0516
[=2]
ṭaş (I.) : Taş.
ṭ.+ı 1169
[=1]
ṭaş (II.) : Dış.
ṭ.+ı 0279
[=1]
ṭaşla- : Taşlamak, taş atmak.
ṭ.-duñ 0967
[=1]
ṭaşra : Dışarı.
ṭ. gel- : Dışarı çıkmak 0086, 0133
ṭ. çıḳ- : Dışarı çıkmak 0618, 0989, 1004, 1114, 1195
ṭ.+ya çıḳ- : Dışarıya çıkmak 0119, 0125
[=9]
ṭat : Tat, lezzet.
ṭ.+ı (ṭadı) 1261
[=1]
ṭat- : Tatmak.
ṭ.-an (ṭadan) 1204
[=1]
ṭatlu : 1. Tatlı, lezzetli.

ṭ. 1187
ṭ.+idi 1256
ṭ. ḳıl- : Tatlı etmek, tatlılaştırmak 0578
2. Hoşa giden, hoş, güzel.
ṭ. 0860, 0861
[=5]
ṭatluraḳ : Daha tatlı.
ṭ.+ıdı (ṭatluraġ-ıdı) 1261
[=1]
taʿẓīm (Ar.) : Büyükleme, ululama, büyük sayma, yüceltme.
t. it- : Büyüklemek, ululamak, büyük saymak, yüceltmek 1159
[=1]
teʿālā (Ar.) : "yüksek olsun" Manasına gelen bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır.
t. (ḥaḳ teʿālā) 0127, 0206, 0396, 0657, 0751, 0985, 1100, 1405
t.+ya (ḥaḳ teʿālā) 0759
[=9]
tehlīl (Ar.) : İslâm dîninin tevhit akidesini hulâsa eden "lâ ilâhe illallâh" sözünü tekrarlama.
t. (tesbīḥ ü tehlīl) 1278
t. (tesbīḥ ü tehlīl it-) 0373
t.+e 0144
t. ile (tesbīḥ ü tehlīl ile) 0213
[=4]
tekbīr (Ar.) : "Allahu ekber" deme.
t. ḳıl- : "Allahu ekber" demek 0325
[=1]
tekebbürlik (<Ar. tekebbür+T. -lik) : Büyüklük, ululuk, kibirlilik.
t. 1389
t. (ʿucb u tekebbürlik eyle-) 1388
t. eyle- : Büyüklük taslamak, kibirlenmek, ululanmak 1392
t.+i (tekebbürligi) 1391
[=4]
temāşā (Far.) : Gezme, dolaşma, gezip dolaşma.
t. ḳıl- : Gezmek, dolaşmak, gezip dolaşmak 0197
[=1]
Temīm (Ar.) : bk. Temīm-i Dārī.
T. 0104, 0117, 0122, 0126, 0131, 0133, 0134, 0171, 0197, 0200, 0235, 0238, 0281, 0282, 0286, 0408, 0424, 0427, 0434, 0441, 0493, 0515, 0519, 0520, 0526, 0686, 1102, 1382
T.+den 0165
T.+e 0166, 0183
T.+üñ 0108, 0158, 0516
[=34]
Temīm-i Dārī (<Ar. Temīmü'd-Dārī) : Erkek adı. Peygamberimizin zamanında İslâm dînini kabul eden bir sahabenin adı.
T. 0020
T.+imiş 1380
T.+nüñ 0149
T.+yem 0105, 0184, 0353
[=6]
Temīm Dārī (<Ar. Temīmü'd-Dārī) : bk. Temīm-i Dārī.
T. 1089
T.+yem 0632
[=2]
temīz (<Ar. temyīz) : 1. Pak, temiz.
t. eyle- : Temizlemek 0103
2. Güzel, iyi, uygun, kusursuz.
t. 0023
[=2]
ten (Far.) : Vücut, beden, ten.
t.+i 0390, 0600, 0691, 1099
t.+leri 0291
t.+üm 0354
t.+üñ 0109, 0683
[=8]
terāş (<Far. tirāş) : Silme, mahvetme, yok etme.
t. (tāc u terāş ḳıl-) 0333
[=1]
tesbīḥ (Ar.) : "sübhânallâh" Kelimesini söyleyerek Allah'a tazîm etme, devamlı Allah'ı zikretme, Allah'ı anma.
t. (ẕikr ü tesbīḥ it-) 0717, 1124
t. (ẕikr ü tesbīḥ niyāz eyit-) 0783
t. (ẕikr ü tesbīḥ ü niyāz) 0338
t.+i 1005
t. ile 0144, 0776
t. ile ẕikr it- : Allah'ı anmak, Allah'ı zikretmek 0775

t. ile ẕikr oḳu- : Allah'ı anmak, Allah'ı zikretmek 0803
t. it- : "sübhânallâh" diyerek Allah'ı anmak 0552
t. ü tehlīl : "sübhânallāh" ve "lâ ilâhe illallâh" deme 0213, 1278
t. ü tehlīl it- : "sübhânallāh" ve "lâ ilâhe illallâh" diyerek Allah'ı anmak 0373
t. ü ẕikr it- : Allah'ı zikretmek, Allah'ı anmak 0551
[=14]

teslīm (Ar.) : Bir emaneti yerine verme, bir emaneti sahibine geri verme.
t. (ḥaḳa teslīm ol-) 0634
[=1]

teşvīş (Ar.) : **1.** Karıştırma, karışma, karmakarışıklık, karmakarışık etme.
t.+i 0652
t.+idi 0407
t. ol- : Karışıklık olmak 0095
2. Endişe, düşünce, kaygı.
t.+i 1098, 1144, 1217
t.+i çek- : Endişelenmek, kaygını çekmek 1328
t.+leri 0674
[=8]

tevbe (Ar.) : Tövbe, işlenmiş bir günah veya suçun bir daha işlenmeyeceğine dair verilen söz.
t. ḳıl- : Tövbe etmek 0672
t.+ler 0669, 0672
[=3]

ṭırnaḳ : Bir çok omurgalı hayvanda parmak uçlarının dış bölümünü örten boynuzsu tabaka, tırnak.
t.+ları 0089
[=1]

tiryāḳ (Ar.) : İlaç, panzehir.
t.+ını (vaṣl-ı tiryāḳ) 1231
[=1]

tīz (Far.) : Tez, cabuk, acele, hemen, derhal.
t. 0449, 0511, 0892, 0909, 1179, 1372
[=6]

tīzcek (<Far. tīz+T. -cek) : Çabucak, derhal, hemen.
t. 0210, 1057
[=2]

ṭoġ- : Doğmak.
ṭ.-a 0668
ṭ.-ınca 0559
[=2]
gün ṭoġ- 0559, 0668
[=2]

ṭoġrı : **1.** Doğru, gerçek (krş. ṭoġru).
ṭ. 0183, 0791, 0793, 0841, 0944, 0997, 1021, 1031, 1094, 1318
2. Dosdoğru, hemen, derhal, doğruca.
ṭ. 0069, 0078, 0789, 0894, 1050, 1223, 1382
[=17]

ṭoġru : Doğru, gerçek (krş. ṭoġrı).
ṭ.+sı 1033
ṭ.+sın 0985, 0991, 1102
ṭ.+sını 0968, 1108
[=6]

ṭoḳu- : Vurmak, birbirine geçirmek.
ṭ.-dı 0515
[=1]

ṭoḳun- : Dokunmak, değmek.
ṭ.-sa 1269
ṭ.-ursa 0916
[=2]

ṭol- : Dolmak, dolu duruma gelmek.
ṭ.-a 1154
ṭ.-dı 0725
ṭ.-mış 0356
[=3]

ṭolı : Dolu, dolmuş (krş. ṭolu).
ṭ. 0270
[=1]

ṭolu (I.) : Dolu, dolmuş (krş. ṭolı).
ṭ. 1135
ṭ.+idi 0370
[=2]

ṭolu (II.) : Yağış şekli olan dolu.
ṭ. 1274
[=1]

ṭon : Elbise, kılık kıyafet.
ṭ.+ı 0621
ṭ.+lar 1247
ṭ.+uñ 0683
[=3]

ṭoñuz : Domuz.
ṭ. 0596

[=1]

ṭop : Bütün, büsbütün.
ṭ. 0809
[=1]

ṭopraḳ : Toprak.
ṭ.+dan 1392
ṭ.+larına bulan- : Toprağa bulanmak, toprağa karışmak, kendini toprağa sürtmek 0878
[=2]

ṭopṭolu : Dopdolu.
ṭ. 0447
[=1]

ṭoy- : Doymak.
ṭ.-ar 0681
ṭ.-ınca 0869
[=2]

ṭoyla- : Ziyafet vermek, ağırlamak, yedirip içirmek.
ṭ.-ñuz 0213
[=1]
cān ṭoyla- 0213
[=1]

ṭoyur- : Doyurmak.
ṭ. 0677
[=1]

ṭūfān (Ar.) : Hz. Nuh zamanında yoldan çıkmışları tedîbetmek için Allah tarafından hem gökten yağdırılan, hem de yerden kaynayarak bütün dünyayı kaplayan su.
ṭ. ol- : Tufan olmak, yağmur ve fırtına olmak 0842
[=1]

ṭuġyān (Ar.) : Taşkınlık, azgınlık, günâhkârlık.
ṭ. (kibr ü ṭuġyān) 0265
ṭ. ol- : Günâhkârlık olmak, azgınlık olmak 1393
[=2]

tuḥfe (Ar.) : Acayip, garip.
t. 0156, 0594
[=2]

ṭūlü'l-beḳā (<Ar. ṭūlü'l-beḳā') : "ömrün uzun olsun" Anlamında Arapça dua cümlesi.
ṭ. 0028
[=1]

ṭuman : Duman, sis.
ṭ.+idi 0241
[=1]

ṭur- : **1.** Durmak, ayağa kalkmak, kıyam etmek, doğrulmak.
ṭ. 0049, 0896, 1294
ṭ.-a 0659
ṭ.-alum 0139
ṭ.-dı 0037, 0053, 0060, 0074, 0086, 0144, 0448, 0637, 0879, 0920, 0957
ṭ.-dılar 0141, 0190, 1000
ṭ.-dum 0240, 0410, 0561, 0767, 1071, 1126
ṭ.-ġıl 0526
ṭ.-ı gel- : Ayağa kalkmak 0953
ṭ.-maġa (ayaġa turmaġa) 1125
ṭ.-mış 1248
ṭ.-uban 1201
ṭ.-up 0920, 0988, 1006
ṭ.-ur 0078, 0149, 0895, 0919, 1149
ṭ.-uram 0620, 0746
2. Durmak, bulunmak, beklemek, kalmak, bir hal veya bir durum üzerine kalmak.
ṭ. 0892
ṭ.-dılar 0723
ṭ.-madın 0429
ṭ.-madum 1157
ṭ.-maz 1151
ṭ.-mış 0593
ṭ.-mış-ıdı 1285
ṭ.-mış iken 0695
ṭ.-ur 0027, 0087, 0119, 0163, 0169, 0566, 0601, 0729, 0782, 0790, 0826, 0927, 1142, 1150, 1222, 1271, 1302
ṭ.-uram 0399, 0825, 1075, 1171, 1353
ṭ.-urlar idi 0292
3. Karşı durmak, karşı koymak, karşı çıkmak.
ṭ.-a 0135
ṭ.-dılar 0324
ṭ.-maya 0440
4. Yaşamak, bir yerde hayat sürdürmek, birlikte kalmak.
ṭ.-dum 0370
ṭ.-mışam 0358
ṭ.-ur 0318
ṭ.-uram 0277, 0760

5. Çıkmak.
ṭ.-dı 0142
[=80]
ayaġa ṭur- 1006, 1125, 1126
fikr ile ṭur- 0825
fikre ṭur- 0723
ḳarşu ṭur- 0324
öri ṭur- 0240
örü ṭur- 0049, 0074, 0190, 0410, 0526, 0637, 0895, 0957, 1294
söze ṭur- 0695
ṭapuya ṭur- 0448
yola ṭur- 0440
[=20]
ṭuraḳ : Yerleşilen yer, yurt.
ṭ. eyle- : Yerleşmek, durmak, kalmak, karar etmek 0214
[=1]
ṭut- : 1. Tutmak, elde bulundurmak.
ṭ. 0219, 0880
ṭ.-am 0883
ṭ.-ar 0219, 0548, 0549, 1396
2. Yakalamak, ele geçirmek, elde etmek.
ṭ.-an 0330
ṭ.-ar 0134
ṭ.-ar-ıdum 0537
ṭ.-dı 0253
ṭ.-mışlar 0041
ṭ.-sa 1398
ṭ.-uñ 0040, 0251
3. Sabit kılmak, muhafaza etmek, saklamak, güzel bir duyguyu muhafaza etmek.
ṭ. 0439, 0542, 1267
ṭ.-am 0103
ṭ.-ar imiş 0550
4. Örtmek, kapamak, seddetmek.
ṭ. 1154
5. Karşısına koymak.
ṭ.-a 0664
ṭ.-ar 1350
ṭ.-ar ise 0663
ṭ.-mış 1222
6. Yöneltmek, çevirmek.
ṭ. 1239
7. Kaldırmak.
ṭ.-ar 1143, 1270, 1278, 1301
ṭ.-mış 1142
8. Yardımcı fiil.
ṭ. 0624, 0627, 1042, 1082, 1211, 1245
ṭ.-a 1288
ṭ.-ar 0338
ṭ.-aram 0341
ṭ.-asın 0881
ṭ.-ġıl 0852
ṭ.-maḳ 0084
[=43]
arı ṭut- 0103
delügi ṭut- 1154
emrümi ṭut- 1288
ḫoş ṭut- 0439, 0542, 1267
ḳalem ṭut- 1396
ḳarşu ṭut- 0663, 0664
ḳulaḳ ṭut- 0624, 0627, 0852, 1042, 1082, 1245
oruç ṭut- 0338, 0341
söz ṭut- 0084, 0881
yol ṭut- 1211
yüz ṭut- 1239
[=21]
ṭuṭaḳ : Dudak
ṭ.+ı (ṭuṭaġı) 0460
[=1]
ṭutuş- : Tutuşmak, yanmak.
ṭ.-up 1234
[=1]
ṭuynaḳ : Tırnak.
ṭ.+ı (ṭuynaġı) 1200
[=1]
tütün : Duman.
t. 0256
[=1]

U

u (Far.) : Ve “bağlaç”.
u. 0186, 0249, 0280, 0333, 0355, 0474, 0478, 0504, 0687, 0688, 0726, 0736, 0740, 0759, 0851, 0871, 0932, 0947, 0959, 0965, 0983, 1012, 1028, 1047, 1103, 1161, 1234, 1240, 1240, 1256, 1369, 1388
[=32]
ʿubbād-ı ṣalīb (Ar.) : Haça tapanlar.
ü. 1240

[=1]
ʿucb (Ar.) : Kendini beğenme, kendini beğenmişlik.
ʿu. it- : Kendini beğenmek 1393
ʿu. u tekebbürlik eyle- : Kendini beğenip kibirlenmek 1388
[=2]
uç (I.) : **1.** Uç, kenar, taraf, baş.
u.+dan uca : Baştan başa 0609, 0621, 0632, 0761, 1044, 1135, 1296
u.+ı (ucı) 0733, 1169
u.+ın (ucın) 1183
u.+ına (ucına) 1398
2. Sınır, serhat, hudut.
u.+ında (ucında) 1327
3. Son, nihayet, netice.
u.+ına (ucına) 1060
u.+ını (ucını) 1061
[=14]
uç (II.) : Sebep, vesile.
u.+ından (ucından) 0889
[=1]
uç- : **1.** Uçmak, havalanmak, havaya kalkıp gitmek.
u.-ar 0167, 0288, 0884
2. Kaybolup gitmek, hızlı bir şekilde gözlerden kaybolmak.
u.-asız 0168
[=4]
uġra- : **1.** Uğramak, tesadüf etmek, rastlamak, rast gelmek.
u.-duġuñ 1348
u.-dum 1297, 1309, 1311
u.-duñ 1351
u.-r ise 0220
u.-sa 0225
u.-yu gel- : Uğramak, tesadüf etmek, rastlamak 1004, 1141, 1148
2. Düşmek, mübtelâ olmak.
u.-ram 0918
[=11]
uġrat- : Maruz kılmak, ibtilâ etmek.
u.-duñ 0917
[=1]
uġur : Yol, yön.
u.+dan 0431
[=1]
ʿUḳbe İbnü Muġīra (Ar.) : Erkek adı.
ʿU. 0114
[=1]
ulaşdur- : Ulaştırmak, yetiştirmek, eriştirmek.
u.-dı 0963
[=1]
cānı cehenneme ulaşdur- 0963
[=1]
ulı : Yüce, ulu, şerefli (krş. ulu).
u. 0264
[=1]
ulu : **1.** Yüce, saygıdeğer, ileri gelen, ulu, şerefli (krş. ulı).
u. 0933
u.+lar 0069
u.+sı 0701
2. Büyük.
u. 0271, 0452, 1190, 1240, 1306
u.+ya 0308
[=9]
uluca : Yaşta en büyük olan, en büyük.
u.+sı 1052
[=1]
ʿUmre (Ar.) : Kadın adı.
ʿU.+dür 0111
[=1]
umuz : Umuz.
u.+ına 0526
[=1]
unut- : Unutmak.
u.-asın (unudasın) 0943
u.-ma 0701, 1213
u.-maġıl 0512
u.-ursañ (unudursañ) 0506
[=5]
ur- : **1.** Vurmak, çarpmak, nişan alarak atmak.
u.-asın 0988
u.-asız 0300
u.-dı 0914
u.-dum 0956
u.-ġıl 0942
u.-mañuz 0299
u.-mış-durur 0114
u.-uban 0742
u.-ur 0743, 0906, 0912, 0921, 0937, 1122
u.-uram 0953, 0962, 0971

2. Vermek.
u. 0470
u.-alum 0198
u.-dı 0146
u.-uñuz 0796
u.-uram 0312, 0787, 1075
3. Baskın yapmak, yağma etmek.
u.-ur 0318
4. Koymak, yerleştirmek.
u.-dı 0030, 0773, 1373
u.-up 0496
u.-ur 0577
u.-uram 0746, 0819, 1353
5. Sokmak, batırmak.
u.-mış 1303
u.-ur 0955, 0961
6. El uzatmak, sürmek, dokunmak.
u.-dılar 0324
u.-up 1186
u.-ur 0132, 0961
7. Belli bir sesi yüksek olarak çıkarmak, haykırmak.
u.-ur 1120
8. Yaymak, saçmak.
u.-ur 0547, 0927, 0932, 1165, 1199
9. Kesmek, öldürmek.
u.-a 0135
u.-dılar 0326, 0327
10. Tutmak, sıkmak.
u.-dılar 0141
11. Nakşetmek, şekil vermek.
u.-mış 0571
12. "yapmak, kılmak, etmek, eylemek" Anlamında yardımcı fiiller yapar.
u.-a 0659, 0941
u.-dılar 1000
u.-ur 0952
u.-uram 0760
[=56]
ağız ağza ur- 0577
berḳ ur- 0547, 0927, 0932, 1165, 1199
boġazını ur- 0141
boynın ur- 0135
cevlān ur- 0659, 0760
dögün ur- 0773
el ur- 0324, 1186
elin ur- 0132, 0961, 1303
il ur- 0318
ḳılıç ur- 0326, 0327
ḳulaḳ ur- 0146, 0198, 0312, 0470, 0787, 0796, 1075
mevc ur- 0742
naʿre ur- 1120
nefes ur- 0941, 0952, 1000
secdeye yüz ur- 0819
üstine ur- 1373
yere ur- 0971
yire yüz ur- 0030
yüz ur- 0746, 1353
yüz yere ur- 0496
[=38]
urış- : Vuruşmak, çarpışmak, savaşmak, öldürüşmek.
u.-dılar 0331
[=1]
uṣlu : Akıllı.
u. 0217
[=1]
uṣūl (Ar.) : Usul, nizam, kaide, düzen, yöntem, metod.
u.+ı 1045
u. ol- : Düzenlenmek, düzene sokulmak, usul bulmak 0002
[=2]
uş : 1. İşte, şimdi.
u. 0114, 0185, 0186, 0417, 0417, 0441, 0568, 0735, 0735, 0841, 1003, 1033, 1146
2. Şu, bu.
u. 0337, 0359, 1166
[=16]
uşacuḳ : Uşakçık, küçük çocuk.
u.+laruñı 0960
[=1]
uşaḳ : Çocuk, uşak.
u. 0057
[=1]
uşda : İşte (krş. üşte).
u. 0152, 0676, 0968, 1033, 1056, 1108
[=6]
ut- : Utmak, yenmek.
u.-a idi 1026, 1035
[=2]
utandur- : Utandırmak, mahçup etmek.

u.-ur 0932
[=1]
uy- : Uymak, tabi olmak, bağlanmak, arkasından gitmek.
u.-a idi 1029
u.-an 1318
u.-anuñ 1393
[=3]
sözine uy- 1029
[=1]
uyan- : Uykudan uyanmak.
u.-dum 0560
u.-uban 1048
u.-uram 0406
[=3]
uyar- : Uykudan uyandırmak.
u.-ur 0405
[=1]
uyḫu : Uyku (krş. uyḳu).
u. (gözüme uyḫu gel-) 0397
u.+dan 0560
[=2]
uyḳu : Uyku (krş. uyḫu).
u.+ya var- : Uyumak, uyumaya başlamak, uykuya dalmak 1048
[=1]
uyu- : Uyumak.
u.-madılar 0140
[=1]
uzat- : Uzatmak, kolları bir yere yöneltmek.
u.-dı 0259
[=1]
el uzat- 0259
[=1]
uzun : 1. "zaman için" Uzun, çok süren.
u. (ʿömrüñ uzun ol-) 0442
2. Boy, uzunluk.
u.+ı 0456
[=2]

Ü

ü (Far.) : Ve "bağlaç".
ü. 0035, 0213, 0263, 0265, 0338, 0338, 0356, 0373, 0536, 0551, 0709, 0717, 0783, 0783, 0785, 0806, 0807, 0818, 0837, 1014, 1096, 1107, 1124, 1180, 1185, 1278, 1302, 1324, 1370
[=29]
üç : İkiden sonra dörtten önce gelen sayının adı, üç sayısı.
ü. 0309, 0310, 0327, 0327, 0477, 0801, 0870, 0870, 0895, 0929, 1131, 1131
[=12]
üküş : Çok.
ü. 0057
[=1]
ʿÜmeyr (Ar.) : Erkek adı.
ʿÜ. 0111
[=1]
ümīd (Far.) : Umut, ümit, umma.
ü.+lerüme ir- : Ümidine kavuşmak 0437
ü.+üm 0435
ü.+ümi kes- : Ümidini kesmek 0564, 0749
ü.+ümi üz- : Ümidini kesmek 0431
[=5]
ümmet (Ar.) : Bir peygambere inanıp bağlanan cemaat.
ü.+dürür 0360
ü.+i (Muḥammed ümmeti) 0170, 0807, 0838, 1253
ü.+ine (Muḥammed ümmetine) 1370
ü.+iseñ 0005
[=7]
ümmī (Ar.) : Anasından nasıl doğmuş ise öyle kalıp okuma yazma öğrenmemiş kimse, okuma yazma bilmeyen kimse.
ü. 1396
[=1]
ün : Ses.
ü. 0404, 0773, 0777, 0842, 0853, 1235
ü.+e 0777
ü.+i 1120, 1278
ü.+in 0029
[=10]
ür- : Havlamak.
ü.-er 1158, 1305, 1337
[=3]
ürk- : Korkmak, paniğe kapılmak, ürkmek.
ü.-er 0826
[=1]
üst : Üst taraf, üzeri, üst.

ü.+inde 0904, 0925, 0927, 1143, 1149, 1171
ü.+inde (başı üstinde) 0868, 0933, 1271
ü.+ine 0003, 0133, 0142, 0149, 0218, 0226, 0260, 0432, 0460, 0510, 0527, 0529, 0746, 0878, 0919, 0926, 1084, 1301
ü.+ine (baş üstine) 0499, 0948
ü.+ine (baş üstine al-) 0380, 0475
ü.+ine (başum üstine) 1062
ü.+ine (yanı üstine dön-) 1293
ü.+ine (yüz üstine al-) 1214
ü.+ine (yüz üstine düş-) 0765
ü.+ine (yüz üstine sürin-) 1124
ü.+ine ur- : Üzerine çıkarmak, üstüne bindirmek, sırtına almak 1373
ü.+üñe 0009
[=38]
üstād (Far.) : Muallim, öğretmen.
ü.+ıduñ 0488
[=1]
üş- : Yığılmak, toplanmak, üşüşmek.
ü.-di 0313
ü.-diler 1381
[=2]
bir yere üş- 0313
[=1]
üşen- : Çekinmek, sakınmak, korkmak.
ü.-megil 0093
[=1]
üşte : İşte (krş. uşda).
ü. 0585
[=1]
üz- : Koparmak, kesmek.
ü.-e 0223
ü.-erem 0431
ü.-mesün 0224
[=3]
ümīdini üz- 0431
[=1]
üzre : Üzerine, üstüne.
ü. 0954
[=1]

V

vācib (Ar.) : Terki caiz olmayan, yapılması gerekli olan.
v. ol- : Yapılması gerekli olmak 0846
[=1]
vaʿde (Ar.) : Ecel.
v.+müz 0563, 0828
[=2]
vāḳıʿa (Ar.) : Olay, hadise, vuku bulmuş, olmuş bir iş.
v. 0035, 0151
v. gör- : Başına olay gelmek, bir çok olay ve hadiseyi yaşamak 0349, 1139
v.+lar 0186
v.+ya düş- : Olay yaşamış, başına olay gelmek 0092
v.+ya ir- : Başına olay gelmek, bir çok olay ve hadiseyi yaşamak 0570
[=7]
vaḳt (Ar.) : Vakit, zaman.
v. 1232
v.+i āḫır : Ahir zaman, son zaman, kıyamete yakın bir zaman 0608
v.+i āḫır-çun : Son zaman için, ahir zaman için 0657
v.+i āḫır ol- : Son zaman olmak, kıyamete yakın bir zaman olmak, son zaman gelmek 1316
v. iriş- : Zamanı gelmek 0320
v.+üm 0032, 0057
v.+üñ 1123
[=8]
var : Var, mevcut, bulunan, var olan, hepsi, tamamı.
v. 0128, 0153, 0284, 0291, 0294, 0294, 0316, 0378, 0394, 0445, 0471, 0497, 0595, 0599, 0654, 0662, 0679, 0680, 0702, 0744, 0744, 0755, 0763, 0891, 0896, 0902, 0914, 0929, 0929, 0934, 0934, 1028, 1086, 1150, 1151, 1164, 1211, 1277, 1295, 1315, 1333
v.+dur 0032, 0089, 0113, 0451, 0480, 0494, 0501, 0508, 0756, 0800, 1229
v.+durur 1111
v. eyle- : Var etmek, yaratmak 0016, 1390
v.+ıdı 0447
v.+ın 1203, 1205
v.+idi 0020, 0033, 0147, 1072
v.+iken 0044
v.+ise 0068

v. it- : Yaratmak, var etmek 0739
v.+mı 0064, 0067, 0435, 1289
v.+mıdur 0814, 1096, 1104
v. ol- : Bulunmak 1167
[=73]
var- : **1.** Varmak, gitmek.
v. 0131, 0712, 1155
v.-alum 0896
v.-an 0734, 0734
v.-asın 1211
v.-ayım 0814, 1167
v.-dı 0051, 0069, 0285, 0894, 0935, 0949, 0955, 0961
v.-duġınca 0372, 0378
v.-dum 1188, 1262
v.-ġıl 1287
v.-ıbanı 1317
v.-ısaram 0940
v.-maġa 1117
v.-maḳ 1233
v.-mayam 1116
v.-maz 1318
v.-mışam 0414
v.-uban 0221
v.-up 0425, 0437, 0892
v.-ur 0565
v.-urlar idi 0292
v.-ursa 0292
v.-ursañuz 0704
2. Evlenmek.
v.-a 0195
3. Ulaşmak, erişmek, kavuşmak.
v. 0494, 1312
v.-am 0499
v.-amazam 0371
v.-asın 0585, 1237, 1242, 1371
v.-dum 1186
v.-ıcaḳ : Varınca 0569
v.-mış 1048
v.-sam 0873
v.-up 0713
v.-ur 1120
v.-uram 0399, 1015, 1018
[=55]
ere var- 0195
uyḳuya var- 1048
yaḳın var- 1015, 1018
yerlü yirine var- 0713
[=5]
vaṣf (Ar.) : **1.** Bir kimsenin veya şeyin durumunu anlatarak tarif, durumu tanıtma, hali anlatma.
v.+ı ḥāl : Durumun açıklaması, halin vaziyeti 1043
v.+ı ḥālı söyle- : Durumu anlatmak, hali açıklamak 0191, 0629, 1040, 1138
2. Nitelik, özellik, sıfat, vasıf.
v.+ını 0594, 0640, 0796, 1164
[=9]
vaṣiyyet (Ar.) : **1.** Öğüt, nasihat, emir.
v. 0283
v. eyle- : Nasihat etmek, öğüt vermek 0081, 0202
v.+i 0205, 0220, 0223, 0225, 0227, 0229, 0231, 0233
2. Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey, vasiyyet.
v.+üm 0494
[=12]
vaṣl (Ar.) : Kavuşma.
v.+ı tiryāḳ : Kavuşma ilacı 1231
[=1]
vaṭan (Ar.) : Vatan, memleket, yurt.
v.+ından 0017
v.+umdan 0422
[=2]
vay : Eyvah, yazık, vay.
v. 1035, 1342
[=2]
vebāl (Ar.) : Günah.
v.+ıdur 1336
[=1]
vech (Ar.) : Yüz, surat, çehre.
v.+i ḥasen : Güzel yüzlü, hitap sözü 0833
[=1]
vefā (<Ar. vefāʾ) : **1.** Sözünde durma, sözünü yerine getirme, vefa.
v. 0536
2. Dostluğu devam ettirme.
v. gel- : Dostluğu devam ettirmek 0287
3. Yetme, kâfi gelme.
v. ḳıl- : Yetmek, kâfi gelmek 0013
[=3]
vehm (Ar.) : Şüphe, tereddüt.

v. ü gümān it- : Tereddüt etmek, şüphelenmek 0709
[=1]
velī (<Ar. veliyy) : Ermiş, eren.
v. 0025, 0532, 0594, 0887
[=4]
veliyye'llāh (Ar.) : Allah'ın sevgili kulu.
v. 1289, 1295
[=2]
vir- : **1.** Vermek, teslim etmek.
v. 1068, 1328
v.-di 0823
v.-em 0073, 0947, 0959, 1062
v.-en 0822, 1104
v.-esin 0482, 1061
v.-iserem 0502
v.-mesün 0396
v.-meye 0218
v.-mez 1325
v.-miş 0581, 1074
v.-miş-dürür 0284
v.-ür 0389, 0690, 0895, 1255, 1335
2. Bildirmek, iletmek, ulaştırmak, haber vermek.
v. 0183, 0348, 0614, 0655, 0944, 1031
v.-di 0026, 0178, 0731
v.-diler 0070
v.-em 1214
v.-esin 0498, 0569
v.-eyim 0426
v.-gil 0642, 1156
v.-ici 1105
v.-miş-dürür 0188
v.-ür 0115, 0150, 0286, 0296
v.-ürseñ 1156
3. Evlendirmek.
v.-em 0068
v.-esin 0045
v.-miş-idüñ 0161
v.-üp-dürür 0124, 0129
4. Tezlik fiili.
v. 1355
v.-düm 1068
v.-esiz 0847
v.-gil 1225
v.-gil (bitüri vir-) 0378, 0494
v.-ürseñ 0882
v.-ürseñ (eydü vir-) 0110
5. Yardımcı fiil.
v. 0146, 0269, 0328, 0520, 0573, 0612, 0671, 0800, 0924, 1010, 1144, 1197, 1217, 1295
v.-di 0029, 0157, 0178, 0511, 0615, 0685, 0966, 1033, 1126, 1213, 1275, 1279
v.-diler 0157, 0325
v.-düm 0532, 0839, 1019, 1109, 1129, 1136, 1188, 1251, 1298, 1351
v.-en 1394
v.-esin 0058
v.-miş 0606, 0950
v.-üp-dürür 1252
v.-ür 0566, 0790, 0859, 1271, 1363, 1364
v.-ürem 0384, 0531, 0555, 0622, 1194, 1201
v.-ürler 0279, 0340
v.-ürsin 1146
[=117]
aṣṣıya vir- 1104
āyet vir- 1252
belā vir- 1275
cān vir- 0178, 0389
cevāb vir- 0685, 0800, 0839, 1109, 1295
destūr vir- 0029, 0058, 0157
devā vir- 1364
emān vir- 1197
eydi vir- 0655
eydü vir- 0110
gösteri vir- 0847, 1225
ḫabar vir- 0026, 0115, 0150, 0183, 0188, 0286, 0296, 0348, 0426, 0569, 0642, 0731, 0944, 1031
ʿināyet vir- 1033
ḳayġu vir- 0396
ḳorḳu vir- 0218
ḳuvvet vir- 1126
mekān vir- 1363
mertebe vir- 0581
nefse ġıdā vir- 1188
nişān vir- 0178
ögredi vir- 1355
ögüt vir- 1156
ṣalavāt vir- 0146, 0269, 0279, 0325, 0328, 0340, 0520, 0531, 0532, 0555,

0573, 0612, 0671, 0924, 1010, 1144, 1194, 1217, 1394
ṣalı vir- 0882
ṣalıḳ vir- 0614, 0615, 1351
sebaḳ vir- 0384, 0511
selām vir- 0157, 0498, 0566, 0622, 0790, 0859, 1019, 1129, 1136, 1201, 1213, 1214, 1251, 1271, 1279, 1298
ṣunı vir- 1068
şekil vir- 0606, 0950
ta'ab vir- 1146
ṭanıḳlıḳ vir- 0070, 1105
yol vir- 0966, 1074
[=92]
viribi- : Göndermek, sevketmek, irsal etmek.
v.-di 0002, 0004, 0568, 1272, 1274, 1280, 1281, 1287, 1360
[=9]
dünyāya viribi- 0004
[=1]
vu (Far.) : Ve "bağlaç".
v. 0321, 1270, 1384
[=3]
vü (Far.) : Ve "bağlaç".
v. 0007, 0254, 0386, 0463, 0660, 0690, 0751, 0755, 1050, 1236, 1288
[=11]

Y

yā (Ar.) : Ey "ünlem".
y. 0031, 0055, 0058, 0062, 0065, 0075, 0151, 0162, 0171, 0174, 0197, 0235, 0247, 0281, 0309, 0311, 0329, 0362, 0368, 0383, 0385, 0398, 0408, 0424, 0432, 0434, 0454, 0500, 0532, 0532, 0544, 0560, 0563, 0576, 0590, 0594, 0594, 0607, 0613, 0625, 0636, 0674, 0679, 0686, 0725, 0727, 0728, 0747, 0765, 0781, 0791, 0810, 0812, 0815, 0828, 0830, 0860, 0862, 0866, 0887, 0887, 0889, 0893, 0905, 0913, 0913, 0998, 1011, 1019, 1038, 1043, 1077, 1085, 1087, 1099, 1122, 1136, 1137, 1145, 1147, 1148, 1155, 1196, 1213, 1251, 1252, 1289, 1294, 1295, 1374, 1403
[=91]
ya (<Far. yā) : Veya, yahut, ya.
y. 0006, 0095, 0098, 0168, 0169, 0230, 0420, 0425, 0437, 0538, 0664, 0841, 1106
ya ... ya : Ya ... ya da 0290, 1105
[=15]
yaban (<Far. yābān) : Çöl, sahra, ıssız kır, ova.
y.+lar 0266
[=1]
yād (Far.) : Hatırlama, anma.
y.+uma gel- : Hatırlamak, anmak, hatıra gelmek 1089
[=1]
yaġ- : Yağmak.
y.-a 1274, 1281, 1288
y.-ar idi 0242
[=4]
raḥmet yaġ- 1288
[=1]
yaġı : Düşman.
y. 0315
[=1]
yaġmur : Yağmur.
y. 0242, 1281
[=2]
yaḫşı : İyi, güzel.
y. 0197
y.+yaman : İyi kötü 1053
[=2]
yaḳ- : Yakmak, ateşe vermek.
y.-ar 0741, 0916, 1269
y.-dı 0033
[=4]
cānını yaḳ- 0033
[=1]
yaḳın : Yakın, uzak olmayan.
y. 0586, 0783, 1060, 1250
y. gel- : Yaklaşmak 0566
y. iken : Yakınken 0506
y. iriş- : Yaklaşmak 0543
y. ol- : Yakın olmak, yaklaşmak 0036, 0201, 0239, 0816, 1114, 1140
y. var- : Yaklaşmak 1015, 1018
[=15]
yaḳınlıḳ : Cinsel ilişkide bulunma, yakınlık, yakın olma.

y. it- : Cinsel ilişkide bulunmak 0082
y. ḳıl- : Cinsel ilişkide bulunmak 0203
[=2]
yaḳīn (Ar.) : Şüphesiz, kesinlikle.
y. 0752
[=1]
Yaʿḳūb (Ar.) : Erkek adı. Hz. Yusuf'un babası, Hz. İshak'ın oğlu olan Yakup peygamber.
y. 1361
[=1]
yāḳūt (Ar.) : Yakut, değerli süs taşı.
y.+dandur 0924
[=1]
yalan : Yalan, gerçek olmayan, doğru olmayan.
y. 0998, 1105
y.+sın 0124
[=3]
yalın : Çıplak, kapsız, örtüsüz.
y. 0693
y. eyle- : Kabından çıkarmak, kapsız duruma getirmek 0133
[=2]
yalıncaḳ : Çıplak, üryan.
y. 0683
[=1]
yalıñ : Alev, ateş.
y. 0252, 0254
y.+ından 0554
[=3]
yalıñuz : Yalnız, tek başına (krş. yaluñuz).
y. 1069, 1127, 1132, 1161
[=4]
yaluñuz : Yalnız, tek başına (krş. yalıñuz).
y. 0850
[=1]
yalvar- : Yalvarmak, yardım isteyerek rica etmek, dua etmek.
y.-uram 1197
[=1]
yaman : Kötü, fena, hoş olmayan.
y. 0922
y. (yaḫşı yaman) 1053
y. (yavlaḳ yaman) 0487
y. baḳ- : Kötü gözle bakmak 0232
y. ol- : Kötü olmak, kötü hale gelmek, kötüleşmek 0489, 0589
[=6]
yan : 1. Yan, taraf, etraf, cihet, yön.
y.+ı 1247
y.+ı üstine dön- : Sırtı üzerine dönmek 1293
y.+ına 0083, 0204, 0529, 0710, 0927, 1101, 1192, 1199
y.+ında 1133, 1193, 1284, 1285, 1285
y.+ından 1165, 1270
y.+ınuñ 1084
y.+uma 0576, 0867, 1195
2. Birlikte, beraberinde.
y.+ında 0277
[=22]
yan- : 1. Tutuşmak, alevlenmek, yanmak.
y.-an 0974
y.-ar : 0214, 0226, 0554, 1086, 1234
y.-ısar 1319
2. Acı çekmek.
y.-dum 0056
[=8]
od yan- 1086
oda yan- 0226, 0974, 1234
ṭamu odına yan- 1319
[=5]
yañа : Taraf, cihet, yön.
y. 0165, 0172, 0247, 0252, 0627, 0676, 0711, 0747, 0760, 0831, 0839, 1070, 1074, 1196, 1230
y.+dan : Taraftan 0720, 1000
y.+ya : Tarafa 0698
[=18]
yandur- : Yandırmak, yakmak, ateşe vermek.
y.-sun 0127
y.-ur 0961
y.-ur idi 1036
[=3]
oda yandur- 0127, 0961, 1036
[=3]
yaʿnī (Ar.) : Yani, şu demek ki, sözün kısası.
y. 0039, 0250, 0815, 0978, 1223
[=5]
yanḳulan- : Aks-i sada çıkarmak, ses yansımak, dönmek, yankılanmak.
y.-ur 1080
[=1]

yap- : Kapamak, kapatmak, örtmek.
y.-uñuz 0210
[=1]
yapıl- : Kapanmak, örtülmek.
y.-a 0669
[=1]
yapış- : Tutunmak, sıkıca tutmak, yapışmak.
y. 0526
y.-a 0156
y.-up 0746
y.-ur 0152
y.-uram 0884, 1353
[=6]
yapraḳ : Yaprak
y. 0757
y.+ı (yapraġı) 0120, 0756
y.+ına (yapraġına) 0756
[=4]
yapu : Bina, inşaat, yapı.
y.+sı 1014
[=1]
yār (Far.) : **1.** Dost, arkadaş.
y. 0183, 0218, 0348, 0548, 0611, 0642, 0647, 0788, 0914, 0944, 1031, 1079, 1103, 1109
y.+a 0218
y.+ı-durur 1290
y.+ı imiş 1380
y.+ıdur 0366, 0705
y.+ındanam 0631, 0643
y.+ını 0770
y.+ıyam 0105, 0184, 0353
y.+um 0350, 0523
y.+um-durur 0849
y.+um durur 1088
2. Sevgili.
y. 0117
3. Yardımcı.
y. ol- : Yardımcı olmak 1387
[=31]
yārā (Far.) : Arkadaş, dost, ey arkadaş, ey dost.
y. 0017, 0113, 0160, 0228, 0229, 0316, 0330, 0340, 0456, 0492, 0539, 0559, 0572, 0614, 0663, 0743, 0748, 0753, 0792, 0805, 0817, 0901, 0907, 0936, 0941, 0971, 1007, 1073, 1177, 1207, 1268, 1394
[=32]
yara : Yara, vücutta meydana gelen kesik.
y. 0113
y.+larından 1184
[=2]
yaraḳ : Hazırlık, levazım, teçhizat, gerekli şey.
y.+uñuzı (yaraġuñuzı ḳıl- : Hazırlık yapmak, hazırlık görmek) 0315
[=1]
yaralu : Yaralı, yaralanmış.
y.+başlu : Yaralı 1307, 1344
[=2]
yārān (Far. yār+ān) : Dostlar, arkadaşlar.
y.+lar 0796
y.+ları 0497
[=2]
yaraş- : Yakışmak, uygun gelmek, layık olmak.
y.-ur 1389
[=1]
yarat- : Yaratmak, halk etmek, yoktan var etmek.
y.-an (yaradan) 0778
y.-dı 0015
y.-ur (yaradur) 0604
[=3]
yarın : Ahiret günü, kıyamet günü.
y. 1336
[=1]
yārī (Far.) : Yardım.
y. 1395
y. ḳıl- : Yardım etmek, yardımda bulunmak 0023
[=2]
yarlıġa- : Günah bağışlamak, suç bağışlamak, mağfiret etmek, affetmek.
y.-ġıl 0329, 0613, 1011, 1403
[=4]
yasa- : Yamyassı yatırmak, yere sermek, yaymak.
y.-ram 0564
[=1]
yay kirişini yasa- 0564
[=1]

yaş : Göz yaşı.
y. 1234
y.+ı aḳ- : Ağlamak 0485
y.+ı dökil- : Ağlamak 0255, 1013
y.+um aḳ- 0419
y.+um dökil- 1163, 1227
[=7]
yaşa- : Yaşamak, hayat sürmek.
y. 0442
[=1]
yig yaşa- 0442
[=1]
yat- : 1. Yatmak, uyumak.
y. 1122
y.-an 0205, 0944
y.-dılar 0140
y.-dum 0559, 0765
y.-ıcaġaz : Yatınca, uyunca 0214
y.-ıcaḳ : Yatınca, uyunca 0215, 0391
y.-maġa 0761, 0767
y.-masun 0082, 0203
y.-uñ 0081, 0138, 0202
y.-ur iken 0398, 0409
2. Yatay bir yerde durmak, bulunmak.
y.-dı 0878
y.-ur 1101
y.-ur iken 1095
y.-urdı 1084
[=22]
yatsu : Yatsı vakti.
y.+ya degin : Yatsı vaktine kadar 0077
y.+yı ḳıl- : Yatsı namazını kılmak 0078
[=2]
yatur : Yatan, yatmakta olan.
y.-ur 0925, 0926, 1083
[=3]
yatur- : 1. Yatırmak, uyutmak.
y.-ur 1122
2. Eğmek.
y.-dı 0333
[=2]
baş yatur- : Baş eğmek 0333
[=2]
yavı : Zayi, yitik, kaybolmuş, kayıp.
y. ḳıl- : Yitirmek, kaybetmek 1208
[=1]
yavlaḳ : Pek, çok, fazla, pek çok, gayet.
y. 1052, 1218
y. aġla- : Çok ağlamak 0524
y. ol- : Çok olmak, pek fazla olmak 0614, 0817
y. yaman : Çok kötü, pek kötü 0487
y. yüce : Çok yüce, gayet yüce 0729
[=8]
yavuz : Kötü, fena.
y. iş : Kötü iş 0219, 0228
[=2]
yay : Ok atmaya yarayan eğri çubuk, yay, kavis.
y. 0894
y.+ı 0971
y.+ı kirişin yasa- : Yay kirişini yamyassı yatırmak 0564
y. ile 0895
[=4]
yaz : Yaz mevsimi.
y. u ḳış : yaz ve kış 0687
y. u ḳışın : yaz ve kışın 0688
[=2]
yaz- : Yazmak.
y.-ana 1404, 1406
y.-anı 0329, 0613, 1011, 1403
y.-anuñ 1401, 1408
y.-ar 1396
y.-dı 0480
[=10]
yazı (I.) : Yazı, yazılmış olan.
y. 1179
y.+laruñ 1175
[=2]
yazı (II.) : Ova, sahra, ıssız kır.
y.+da 0625, 1069
y.+lar 0266, 0527
[=4]
yazıl- : Yazılmak.
y.-mış 0904, 1171, 1174, 1176, 1179
y.-mış-ıdı : Takdir olunmuş idi 1228
y.-sun 0520
[=7]
alnuma yazıl- 1228
[=1]
yazılu : Yazılı, yazılmış.
y. 0508, 0823, 0902, 0903, 0930, 1172
[=6]

yedi : Altıdan sonra sekizden önce gelen sayının adı, yedi sayısı (krş. yidi).
y. 0054, 0055, 0096
[=3]
yehūdī (Ar.) : Yahudi.
y.+ler 1368
[=1]
yer : **1.** Yer yüzü, dünya (krş. yir).
y.+de 0168
2. Yer, zemin, toprak.
y.+e 0559
y.+e (yüz yere ur-) 0496
y.+e bat- : Yere batmak, yer altına girmek 1073
y.+e ur- : Yere vurmak, bir şeyi ele alıp yere çalmak 0971
3. Yer, mekan, mevki.
y.+e (bir yere üş-) 0313
[=6]
yerlü : Yerli, bir yere ait olan kimse.
y. yirine var- : kendine ait olan yere gitmek 0713
[=1]
yeşil : Yeşil rengi (krş. yişil).
y. 1222, 1244, 1247, 1247, 1309, 1350
[=6]
yığıl- : Yığılmak, toplanmak, birikmek.
y.-ur 1336
[=1]
yıḳ- : Üzmek, kırmak, incitmek.
y.-maz idi 1054
[=1]
göñül yıḳ- 1054
[=1]
yıl : Yıl, sene.
y. 0049, 0052, 0054, 0055, 0096, 0179, 0309, 0649, 1144
y.+a 0051, 0052, 0053
y.+da 0050, 0310, 0318
y.+dan 0052, 0180
y.+dur 0097, 1051
y.+imiş 0436
[=20]
yılan : Yılan, ejderha.
y. 0299, 0831, 0922, 0941, 0949, 0952, 0955, 0961, 0964, 0976, 0979, 0992, 0998
y.+dan 0963
y.+lar 0920, 0936
y.+lar durur 0298
y.+laruñ 0298
y.+uñ 0951
[=19]
yıldırım : Gök gürültüsü ve şimşekle görülen, hava ile yer arasındaki elektrik boşalması, saika, yıldırım.
y. 0242, 0257
y.+lar 1269
[=3]
yıldız : Çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerjiyi uzaya ışınım biçiminde yayan, ışıklı gök cisimlerinden her biri, yıldız.
y.+ları 0546
[=1]
yıllıḳ : Yıllık, senelik, süresi bir yıl süresi kadar olan.
y. 0428, 1266
[=2]
yırtıl- : Yırtılmak, parçalanmak.
y.-ıcaḳ 0693
[=1]
yi- : Yemek.
y.-dük 0869
y.-düm 1256
y.-düñ-mi 1204
y.-me 0470
y.-mege 0046, 0079, 0540, 1161, 1255
y.-mek 0675
y.-mişem 0113
y.-r 1304
y.-r-ise 0008, 0276
y.-r iken 0162
y.-rem 0276, 0681, 0758, 1189
y.-rler 1274
y.-ye 1288, 1340
y.-yem 0047
y.-yüben 0716
y.-yüp 1206
[=25]
etini yi- 1304
ġam yi- 0470
[=2]
yidi : Altıdan sonra sekizden önce gelen sayının adı, yedi sayısı (krş. yedi).

y. 0052, 0053, 0097, 0179, 0383, 0529, 0556, 0556, 0733, 0748, 0748, 0753, 0884, 1091, 1168, 1168
y.+idi 0977
[=17]
yig : İyi, üstün.
y. yaşa- : İyi yaşamak 0442
[=1]
yigirek : Daha iyi, daha üstün.
y. 0402
[=1]
yigit : Yiğit, genç, delikanlı.
y. 0122, 0314, 0347, 0362, 0542, 0608, 0624, 0625, 0728, 0791, 0852, 0853, 0857, 0862, 0872, 0880, 1038, 1043, 1052, 1087, 1137, 1145, 1153, 1155, 1211, 1221, 1246, 1272, 1276, 1280, 1283, 1286, 1290, 1294, 1312
y.+e (yigide) 1300, 1309, 1323, 1350
y.+i (yigidi) 0704
y.+ler 1183, 1307, 1344
y.+ler serveri : Yiğitlerin önde geleni, yiğitlerin reisi, yiğitlerin ulusu 1042
[=44]
yil : Yel, rüzgâr.
y. 0242, 0557, 0721
y.+e 0697
y. gürüldüsi : Rüzgar gürültüsü 0545
y. ile 0715
y.+ler 0720
[=7]
yilken : yelken.
y.+lerini 0714
[=1]
yimiş : Yemiş, meyve.
y. 0754, 1134
y.+i 0223, 0680, 0758
y.+ler 0755
y.+leri 0681
[=7]
yine : Yine, tekrar, gene, bir daha, yeniden (krş. gine).
y. 0025, 0054, 0061, 0082, 0186, 0219, 0317, 0320, 0352, 0389, 0432, 0438, 0485, 0486, 0501, 0518, 0520, 0543, 0565, 0571, 0607, 0611, 0623, 0637, 0642, 0648, 0651, 0656, 0675, 0677, 0682, 0685, 0721, 0767, 0777, 0777, 0783, 0792, 0809, 0834, 0839, 0867, 0879, 0901, 0918, 0920, 0935, 0954, 0955, 0956, 0961, 1037, 1041, 1094, 1101, 1109, 1112, 1113, 1152, 1157, 1175, 1186, 1276, 1304, 1330, 1335, 1351
[=67]
yir : **1.** Yer yüzü, toprak, dünya. (krş. yer).
y. 0243
y.+de 1120, 1200
y.+de ol- : Yer yüzü üzerinde olmak, yerde bulunmak 0661
y.+e 0544
y.+e in- : Yer yüzüne inmek 1293
y.+e yit- : Yer yüzüne ulaşmak 1278
y.+i 0531
y.+i gögi : Yer yüzünü ve göğü 0015
y. yüzi : Yer yüzü, dünya 0530, 0544, 1027, 1282
2. Yer, zemin.
y. 0619, 0619
y. altı : Yer altı 0733, 1074
y.+e 0134, 0635
y.+e (yüz yire ko-) 0463
y.+e yüz ur- : Saygı ile eğilmek, yere kapanmak 0030
y.+i 0103
y.+lere ir- : Bir yere ulaşmak 1377
y.+üñ 0878, 0878
3. Mekan, mevki, yer.
y. 1120
y.+de 1083
y.+de (ara yirde) 0977
y.+den 0870
y.+e 0268
y.+e (bir yire diril-) 0312
y.+i ḳıl- : Mekan tutmak, mevki tutmak 0377
y.+ine (yerlü yirine var-) 0713
y.+ini eyle- : Mekan ettirmek, yerleştirmek 1388
y.+ler 0592
y.+lere 1063
y. ü menzil : Mekan ve ev, her yer 1107
4. Ülke, yurt, diyar, memleket.
y.+densin 0630
y.+imüzi 0848

y.+ine yitür- : Memleketine ulaştırmak, alıp ülkesine bırakmakta yardımcı olmak 0584
y.+leri ol- : Ülkesi olmak, yaşadığı yurt olmak, yerleşkesi olmak 0802
5. Durum, hal.
y.+e 1105
y.+ine 1234
[=43]
yirin- : Üzülmek, kederlenmek, mahzun olmak, tasalanmak.
y.-e 0667
[=1]
yişil : Yeşil rengi (krş. yeşil).
y. 0572
[=1]
yit- : **1.** Yetişmek, ulaşmak, kavuşmak, erişmek.
y.-di ise 0101
y.-düm 0619, 1168
y.-düñüz 1343
y.-e idi 1026, 1035
y.-er 1278, 1350, 1385
y.-esin 0881
y.-medi 0411
y.-meye 0102
2. Kâfî gelmek, karşılamak.
y.-di 0063
y.-er 0970
y.-miş-dürür 0179
[=15]
elemüñ yit- 0102
elemi yit- 0411
maḳṣūda yit- 1385
maḳṣūdına yit- 1026
murādına yit- 1035
yire yit- 1278
żarar yit- 0101
[=7]
yitmiş : Altmış dokuzdan sonra yetmiş birden önce gelen sayının adı, yetmiş sayısı.
y. 0428, 0435, 0436, 0843, 1072, 1266
[=6]
yitür- : Ulaştırmak, yetiştirmek, eriştirmek, kavuşturmak.
y.-di 1264
y.-e 1398
y.-em 0891
y.-en 0584
y.-esin 0473, 0522, 1291
y.-mege 0535
y.-ür 0268, 0530, 0557, 0587, 0742, 0868, 0885, 1326
[=15]
el yitür- 1398
yirine yitür- 0584
yüzi ḳara yitür- 1326
[=4]
yiyesi : Yiyecek şey, yemek.
y. 0684
[=1]
yiyi : Koku.
y.+leri 1258
[=1]
yiyle- : Koklamak.
y.-düm 1258
[=1]
yoḫsa : Yoksa.
y. 0421, 0672, 0970, 1110, 1233, 1396
[=6]
yoḫsul : Fakir, yoksul, zengin olmayan, muhtaç.
y. (bay u yoḫsul u ḥācib) 1240
y.+ları 1332
[=2]
yoḳ : **1.** Yok, mevcut değil, mevcut olmayan.
y. 0032, 0271, 0291, 0294, 0323, 0536, 0538, 0540, 1117, 1161, 1333
y.+dan 0739
y.+dur 0626, 0806, 0821, 0998, 1125, 1233, 1315
y.+durur 1107
y.+ıdı (yoġ-ıdı) 0109, 0458, 1085
y.+iken (yoġ-iken) 1390
y. ol- : Yok olmak, bulunmamak, mevcut olmamak 0874
2. Yok, hayır.
y. 0996
[=26]
yoḳuş : Aşağıdan yukarıya gittikçe yükselen eğimli yer, yokuş, iniş karşıtı.
y.+a 0528
[=1]

yol : **1.** Yol, râh, geçecek yer, tarik, mesafe.
y. 0909
y.+a 1066
y.+a düş- : Yola koyulmak, yola gitmek 0854, 1012, 1141, 1148
y. az- : Yolunu şaşırmak, yolunu kaybetmek, yanlış yola gitmek 1090
y.+da 0220, 0225, 0706, 0855, 1216
y.+durur 0424, 0428, 1266
y. göster- : Yolu tarif etmek, yol göstermek, kılavuzluk etmek 0583, 0997
y.+ı ṭut- : Yola girmek, yola koyulmak, yola düşüp gitmek 1211
y. kes- : Yol kesmek, hayat sürdürmesine engel olmak, önünü almak, yol almak 0009
y.+um 0591, 0752, 0851, 1127, 1132, 1158, 1225, 1305
y.+um göster- 1209
y.+umı göster- 0847
y.+umı şalıḳ vir- : Yolunu tarif etmek, yolundan haber vermek 0615
y.+uñ 0586, 0616, 0853, 1226, 1350
y.+uñ göster- 0585
y.+uña ṭur- : Yolunu kesmek, gitmesine engel olmak 0440
y.+uñı 0506
y.+uñuz 1140
y. vir- : Yol vermek 0966
y. yol idi 0572
2. Adap, erkân, usul, adet, kural, yöntem.
y. 1094, 1318
y.+dan az- : Yoldan çıkmak, doğru yoldan sapmak 1317
y.+dan azdur- : Yoldan çıkarmak 1016
y.+ı (dīn yolı) 0003
y.+ı (İslām yolı) 0270
y.+ını (dīn-i İslām yolını) 1030
y.+ınuñ (dīn-i İslām yolınuñ) 1045
y.+umdan azdur- 0975, 0982
3. Su kanalı.
y. vir- : Yol vermek 1074
4. Müsaade, izin.
y. açıl- : Müsaade edilmek, yol verilmek, izin verilmek, gitmesine müssade etmek 0658
[=53]
yoldaş : Yoldaş, yol arkadaşı, dost.
y. 0712
y.+larum 0065
y. ol- : Yol arkadaşı olmak, arkadaş olmak, dost olmak 0503, 1185
y.+uñi 0990, 1021
[=6]
yön : Cihet, taraf, istikamet, suret.
y.+üm 1229, 1230
y.+üñi dön- : yolunu değiştirmek, başka bir yöne yönelmek 0125
[=3]
yöre : Çevre, etraf, civar, muhit, havali.
y.+sinde 1015
[=1]
yöri- : Yürümek, gitmek, adım atmak (krş. yörü-).
y. 0049, 0283, 0450, 0677, 0852, 0853, 1140, 1155, 1226, 1259, 1276, 1283
y.-ye 0229
[=13]
yörü- : **1.** Yürümek, gitmek, adım atmak, dolaşmak, gezmek (krş. yöri-).
y.-megil 0126
y.-r 0296, 0305, 1142
y.-rem 0561, 0591, 0593, 0617, 0693, 0759, 0855, 0856, 0910, 1013, 1071, 1127, 1132, 1163, 1190, 1201, 1244, 1306, 1375
2. Yaşamak, büyümek, yetişmek.
y.-miş 0088
3. Yüzmek, hareket etmek.
y.-r 0722
4. Dolaşmak, gezmek.
y.-r imiş 1049
y.-rem 0760, 0762, 0811, 1181, 1183
5. Ayrılmak, uzaklaşmak.
y.-rem 0646
[=32]
yuḳaru : Yukarı, üst taraf.
y. 0460, 0526, 0750, 0790
y.+dan 0544, 0553, 1271
y.+ya 0289
[=8]

yum- : Kapamak, yummak.
y.-ar 1002
y.-ınca 1267
[=2]
göz açup yum- 1267
göz yum- 1002
[=2]
yumşaḳ : Tatlı, hoş.
y.+dur 0107
[=1]
Yūnus (Ar.) : Erkek adı. Uzun müddet bir balığın karnında kaldığı rivâyet edilen meşhur peygamberlerden birinin adı.
Y. 1365
[=1]
Yūsuf (Ar.) : Erkek adı. İsrail oğullarından Hz. Yakub'un oğlu olup kardeşleri tarafından kuyuya atılmıştır, Yusuf peygamber.
Y. 1362, 1362
Y.+ı 1361
[=3]
yut- : Yutmak, içine çekmek.
y.-ar (yudar) 0565
[=1]
yuva : Yuva.
y.+sından 0558
[=1]
yuvalan- : Yerde debelenmek, yuvarlanmak.
y.-ur 0878
[=1]
yüce : Yüksek, âli, yüce
y. 0618, 1072, 1083
y. (yavlaḳ yüce) 0729
[=4]
yüñ : Yün, pamuk.
y.+den idi 0690
[=1]
yürek : Yürek, kalp, gönül.
y.+üm (yüregüm) 1162
y.+üm (yüregüm ṭaġla- : Kendine acı vermek, yüreğini dağlamak) 0972
[=2]
yüz (I.) : 1. Yüz, surat, çehre.
y. (secdeye yüz ur-) 0819
y. (yüz görici : Evlenmek isteyen erkek için kız görmeye giden kimse) 1105
y.+i 0108, 0159, 0159, 0181, 0254, 0666, 0858, 0951, 0951, 1092, 1128, 1246
y.+i ḳara ol- : Utanç verici bir durumda olmak, utanılacak bir duruma düşmek 0228
y.+i ḳara yitür- : Allah'ın huzuruna -yaptığı işten dolayı- utanç duyarak çıkmak 1326
y.+i ḳarası : Siyah yüzü, kara yüzü, korkunç yüzü 0462
y.+in çevür- : Yüz döndürmek 0921
y.+in döndür- : Yüzünü çevirmek 0937
y.+inde 0109, 0663
y.+ine 0258, 0661, 0877, 1055, 1123, 1250
y.+ini 0158, 0416, 0622, 0764
y.+ini döndür- 0912
y.+ini yire ur- : Yüzünü yere koyarak saygı göstermek 0030
y.+leri 0664, 1016, 1308
y.+lerin 0371
y.+lerini 0498
y. sür- : Dilemek, talepte bulunmak, istemek 1241
y.+üm ur- : Saygı göstererek eğilmek 1353
y.+üm üstine düş- : Yüz üstüne düşmek 0765
y.+üm üstine sürin- : Yüzü üstüne sürünmek 1124
y.+ümde 0114
y.+üme 0107, 0485, 1227
y.+ümi ur- : Başını bir şeyin üzerine koymak, yüzünü bir şeyin üzerine koymak 0746
y.+ümüñ üstine al- : "emri veya bir işi yerine getirmek" Anlamında saygı ifade eden bir cümle 1214
y.+üñ ḳarası : Yüz karası, utanç verici durum 0970
y.+üñe gül- : Yalan söylemek 0793
y.+üñi ṭut- : Yönelmek, Yüz çevirmek 1239
y.+üñi yere ur- : Saygı göstermek için yüzünü yere koymak, eğilmek 0496

y. yire ḳo- : Saygı göstererek eğilmek 0463
2. Taraf, kısım, yüzey, bir şeyin dış kısmı, yön, cihet.
y.+i (gök yüzi) 0241
y.+i (yir yüzi) 0544
y.+inde (şu yüzinde) 0719, 0748, 1358
y.+inde (gök yüzinde) 0288, 0546, 0547
y.+inde (hevā yüzinde) 1375
y.+inde (yir yüzinde) 1027, 1282
y.+inden (gök yüzinden) 1293
y.+ine (hevā yüzine) 0260
y.+ine (yir yüzine) 0530
[=67]

yüz (II.) : Yüz sayısı.
y. 0649, 1015
[=2]

yüz- : **1.** Suda yüzmek.
y.-e yüze : Yüzerek 0695
y.-erken 0842
2. Batmak, gark olmak.
y.-mesün 0224
[=3]

yüzlü : Yüzü herhangi bir nitelikte olan, yüzlü.
y. 0665, 1183
[=2]

yüzük : Parmağa geçirilen genellikle metal halka, yüzük.
y. 0945
y.+e (yüzüge) 0940, 0949, 0955, 0961
y.+i (yüzügi) 0662, 0663, 0929, 0999, 1061, 1062, 1068
y.+idür (yüzügidür) 0945
y.+ile (yüzüg-ile) 1034
y.+in (yüzügin) 0978, 0986, 1032
y.+ini (yüzügini) 0997
y.+üñ (yüzügüñ) 0929, 0932
[=20]

Z

zād (Ar.) : Azık, yiyinti.
z. 0744
[=1]

ẓafer (Ar.) : Zafer, düşmanı yenme, üstün gelme.
ẓ. bul- : Üstün gelmek, yenmek 0510
ẓ.+i bul- 0215
[=2]

zāhid (Ar.) : Aşırı sofu, kaba sofu, zahid.
z.+i 1016
[=1]

ẓāhir (Ar.) : **1.** Açık, belli, meydanda, görünen.
ẓ. ol- : Ortaya çıkmak, açığa çıkmak, meydana gelmek 0155, 1046, 1093
2. Dış yüz, görünüş.
ẓ.+üm : Dışım, meydanda olan yüzüm, dış yüzüm, görünüşüm 0422
[=4]

zaḥmet (Ar.) : Sıkıntı, eziyet, zahmet, güçlük, zorluk, yorgunluk.
z. 0428
z. çek- : Sıkıntıya katlanmak, güçlükle karşılaşmak 1152
z. gör- : Yorulmak, eziyet çekmek 1331
z.+i 1334
z.+i çek- 1253
z. ile 1330
[=6]

ẓālim (Ar.) : Zulmeden, haksızlık eden, eziyet eden, zalim.
ẓ. 1105
[=1]

zamān (<Ar. zemān) : Zaman, vakit, çağ, devir, süre, mehil.
z. 0172, 0277, 0308, 0341, 0358, 0370, 0401, 0404, 0432, 0478, 0487, 0489, 0589, 0715, 0716, 0738, 0758, 0775, 0825, 0867, 0892, 1075, 1141, 1145, 1339, 1343, 1375
z.+a 0645
z.+da 1119
z.+dan 0844
z.+ında 0842
z.+uñ 0193
[=32]

żarar (Ar.) : Zarar, ziyan.
ż.+ı yit- : Zararlı olmak, zarar gelmek 0101
ż. ir- : Zarar gelmek 0100
ż. ol- : Zarar olmak, ziyan olmak 0204
[=3]

zārī (Far.) : Ağlama, inleme, ağlayıp sızlama.

z. ağla- : 0972
z. ḳıl- : Ağlamak, inlemek 1069
z. zārī : Hüngür hüngür 0724
z. zārī ağla- : İnleyerek ağlamak, hüngür hüngür ağlamak 0829
[=4]

żāyiʿ (Ar.) : Yitik, kaybolan.
ż. eyle- : Yitirmek, yanıtmak, kafa karıştırmak 0177
[=1]

zebānī (Ar.) : Cehennemlikleri cehenneme atmaya memur edilen melek.
z.+ler 0670
[=1]

zehr (Far.) : Zehir, ağu, semm.
z. it- : İçine sindirmemek, tadını kaçırmak 0008
[=1]

zehre (Far.) : Cesaret.
z.+si 0538
[=1]

Zelīḫa (Ar.) : Kadın adı. Hz. Yusuf'un refîkası.
Z. 1362
[=1]

ẕelīl (Ar.) : Hakir, hor, alçak, aşağılanan.
ẕ. 1388
[=1]

zemīn (Far.) : Yer yüzü.
z. (ḫalīfe-i zemīn) 0028
[=1]

zencīr (Far.) : Zincir.
z.+e 1084
[=1]

Ẕerre (Ar.) : Yer adı.
Ẕ.+idi 0269
[=1]

zevāl (Ar.) : Sona erme, zail olma, son bulma, yok olma, bitme.
z. 0821
[=1]

zevc (Ar.) : Eş.
z.+üñ 0106
[=1]

ẕevḳ (Ar.) : Zevk, haz, hoş duygu, eğlence, eğlenme.
ẕ. ile 0370
ẕ. it- : Hoş vakit geçirmek, eğlenmek 0715
[=2]

zī (Far.) : Ne hoş, ne güzel, ne iyi.
z. 0606
[=1]

ẕī (Ar.) : "sahip" Manasına kelimelerin başlarına getirilerek birleşikler yapar.
ẕ.+kerem : Kerem sahibi, çömert olan Allah 1166
[=1]

zībā (Far.) : Güzel, hoş.
z. 1017
[=1]

zibil (<Ar. zibl) : Süprüntü, zibil, çöp.
z.+i 0217
z.+in 0216
[=2]

zihī (Far.) : Ne güzel, ne hoş.
z. 0336, 0575, 0917, 1200
[=4]

ẕikr (Ar.) : Anma, hatıra getirme.
ẕ. (ṭāʿat u ẕikr it-) 0280
ẕ. (tesbīḥ ile ẕikr it-) 0775
ẕ. (tesbīḥ ile ẕikr oḳu-) 0803
ẕ. (tesbīḥ ü ẕikr it-) 0551
ẕ.+i 0587
ẕ. ile 0373
ẕ.+in 0306, 0586, 1273
ẕ.+in oḳu- : Zikretmek, Allah'ın adını dile alıp tekrarlayarak Allah'ı anmak 1206
ẕ.+in söyle- : Allah'ı anmak, Allah'ı adını tekrar etmek 0213
ẕ.+ine 0751
ẕ.+ini 0322
ẕ. ü ṭāʿat it- : Allah'ı anıp ibadet etmek 1370
ẕ. ü tesbīḥ it- : Devamlı Allah'ı anmak 0717, 1124
ẕ. ü tesbīḥ ü niyāz : Allah'ı anma ve dua etme 0338
ẕ. ü tesbīḥ ü niyāz eyit- : Allah'ı anıp dua etmek 0783
[=18]

zinā (<Ar. zināʾ) : Nikahsız çiftleşme, zina.
z. ḳıl- : Zina etmek, nikahsız çiftleşmek 1103

z.+ya işlet- : Zina yaptırtmak 1340
[=2]

zindān (Far.) : Hapishane, zindan.
z. 0449
z.+ı 0446
z.+uñ 0447, 0448
[=4]

zīrā (Far.) : Çünkü, şundan dolayı ki, şu sebeple, zira.
z. 0706, 0994, 1178
[=3]

zişt (Far.) : Çirkin.
z. 0257
[=1]

ziyān (Far.) : Zarar, ziyan.
z. eyle- : Ziyan etmek, zarar vermek 0137
z.+ı iriş- : Zararı gelmek, zarar görmek 0300
z. it- : Zarar vermek 0408, 0411, 0502, 0538
z. ol- : Zarar gelmek 0083, 0129, 0212, 0882
[=10]

ziyāret (Ar.) : Görmeye gitme, ziyaret.
z. it- : Ziyaret etmek, Görmeye gitmek 0400, 0415
[=2]

ẓulmet (Ar.) : Karanlık.
ẓ.+e 0733
[=1]

ẓulümāt (Ar.) : Karanlıklar.
ẓ. 0885
[=1]

ẕū (Ar.) : "sahip" Manasına kelimelerin başlarına getirilerek birleşikler yapar.
ẕū'l-celāl : Yüze Allah.
[=1].

SONUÇ

XIII.-XV. yüzyılları arasında gezgin halk şairi Dâvûd Ümmî tarafından kaleme alınan *"Kıssa-i Temîm-i Dârî"* adlı mesnevi, Eski Osmanlı Türkçesinin özelliklerini yansıtan önemli mesnevilerden biridir.

Mesnevi Temîm-i Dârî adlı bir sahabenin bir gece evinin avlusundan bir cin tarafından kaçırılarak gezdiği garip ülkeler ve başından geçen olay ve maceraları anlatmaktadır. En eski hadîs mecmualarına dayanan bu hikâye, Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında önemli bir yere sahip olmuştur. Dînî ve ahlâkî içeriği ile değerli olan bu hikâye, yazarların dikkatini çekmiş ve eserlerinde esâs konu haline gelmiştir. Böylece Batı ve Doğu sahalarında mensur ve manzum olarak birçok eser ortaya koyulmuştur. Bizim üzerinde çalıştığımız eser ise Batı sahasında manzum olarak kaleme alınan eserdir.

Eser halk şairi olan Dâvûd Ümmî tarafından kaleme alınmıştır. Ancak yazarın kaleminden çıkan asıl nüshaya ulaşılmamıştır. Bunun yanında şair ile ilgili de kaynaklarda herhangi bir bilgiye de ulaşılmamıştır. Çalışmamızın konusu olan eser üzerinde yaptığımız araştırmada, yurtiçi kütüphanelerde eserin toplam 12 nüshasını tespit edebildik. Biz, müellif nüshasına ulaşamadığımız için, tespit ettiğimiz 12 nüshayı birbiriyle karşılaştırarak müellifin kaleminden çıkan asıl nüshaya en yakın olan nüshayı ortaya koymaya çalıştık ve bu çalışma sonucunda 1408 beyitten oluşan bir nüshayı ortaya koyduk.

Ortaya koyduğumuz bu nüshanın imlâ, dil, üslûp ve söz varlığını inceleyerek, eserin XIII.-XV. yüzyılları arasındaki Eski Osmanlı Türkçesinin özelliklerini taşıdığını ve halka yönelik olduğu için edebî sanattan uzak durarak halkın bütün katmanları tarafından anlaşılacak bir Halk Osmanlıcasıyla yazıldığını ortaya koyduk. Bu görüşümüzü şu şekilde gösterebiliriz:

Eserde diğer EOT'nin eserlerinde olduğu gibi düzgün bir imlâdan bahsetmek mümkün değildir. Eser hem ET'nin hem de Arap-Fars imlâsının özelliklerini taşımaktadır. Örneğin, ekler ET'nin etkisiyle bazen kelimeden ayrı yazılırken, ünlüler de harflerle gösterilirken, bazen Arap-Fars imlâsının etkisiyle ekler kelimeye bitişik yazılmış, ünlüler de hareke ile gösterilmiştir. Bunun yanında Arapça ve Farsça gibi yabancı kökenli kelimeler de Türkçe sistemine uydurularak orijinal şekillerinden farklı bir şekilde yazılmıştır. Bu konuyla ilgili eserin yazılış özellikleri kısmında genişçe bilgi verdik.

Eserin söz varlığını incelediğimizde, Türkçe kökenli kelime ve terkipler yanında birçok Arapça ve Farsça kökenli kelime ve terkipler de kullanıldığını gördük "örneğin: çarḫ-ı ġaddâr, ibrīḳ, endām, eʿūẕu bi'llāh, nişān, ʿamm ...vb.". Ancak yabancı kökenli bu kelime ve terkipler artık halk arasında Türkçe sistemine uydurulmuş ve günlük hayatlarında kullanılan Türkçe kökenli kelime ve terkipler gibi Türkçeleşmiştir. Zaten şair halka yönelik ibretlik ve sabır öğreten bir eser yazdığı için, eserinde kullandığı kelimelere çok önem vererek halk arasında anlaşılan kelimeleri titizlikle seçmiştir.

Eser, ses ve yapı açısından EOT'nin bütün özelliklerini yansıtmaktadır. Bu özelliklerden en önemlisi olan eklerdeki ünlü yuvarlaklaşması, bu dönemde ilk defa ortaya çıkan "-ası, -esi" gelecek zaman eki ve "-ıcaḳ, -icek, -ıcaġaz, -icegez" zarf-fiil eki ... vb. gibi dönemin en önemli özellikleri, eserimizin bütününe hâkimdir "örneğin: eydelüm, dînümüz, cihânuñ, kesmesün, gelicek, çıḳıcaḳ, yatıcaġaz, göricegez, yiyesi, olası ... vb.". Eser bu yönüyle Türk dil tarihinin araştırmalarında kullanılan önemli kaynaklardan biridir.

Eserde birçok arkaik kelime "ög, ṭamu, ṣayru vb.", deyim "örü ṭurmaḳ, bir işi başarmaḳ, yoldan azmaḳ vb." ve yer isimleri "Zerre, Dār-ı Sīdī vb." geçmektedir. Eser bu yönüyle de hem halk kültürüyle ilgili hem coğrafî yerlerle ilgili bize bilgi veren ve ayrıca bir inceleme gerektiren önemli ve zengin bir malzemedir.

Eserin tamamına, dil ve üslûp bakımından, hâkim olan dil, halk arasında yaşayan Osmanlı Halk Türkçesidir. Şair eserini yazarken halk arasında kolayca anlaşılan ve "hezen, ʿamū, he mi" gibi günlük hayatlarında kullandıkları kelimeleri seçerek eserini sade, akıcı ve basit bir halk Türkçesiyle nazmetmiştir. Çünkü şairin bu eserindeki esâs amacı kendi dil ustalığını göstermek değil, halkın, yazdığı bu eserini, kolayca anlayarak bir şeyler öğrenmeleri umuduyla eserini kaleme almıştır.

Kısacası *Dâvûd'un "Kıssa-i Temîm-i Dârî" Adlı Mesnevisi*, dili ve içeriği bakımından önemli ve değerli bir eserdir. Eser dili bakımından XIII.-XV. yüzyılları arasındaki Eski Osmanlı Türkçesinin özelliklerini gösteren önemli malzeme ve kaynaklardan biridir. İçeriği bakımından ise Türk Halk Kültürünün zenginliğini gösteren değerli bir eserdir. Eser bu içeriğiyle sadece yazıldığı dönemde değil, günümüz için de geçerli olduğunu düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

Akalın, Mehmet, *Dil Yazıları*, haz.: Recep Toparlı, Türk Dil Kurumu Yayınları: 781, Ankara 2001.

Akalın, Mehmet, *Tarihi Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988.

Alyılmaz, Cengiz, *Eski Türkçenin Söz Varlığının Düz ve Ters Dizimi*, Kurmay Yayınları, Ankara 2004.

Alyılmaz, Cengiz, "Zamir n'si Eski Bir İyelik Ekinin Kalıntısı Olabilir mi?", *Türk Gramerinin Sorunları*, II, s. 403-415, TDK Yayınları, Ankara 1999.

Arat, Reşit Rahmeti, *Kutadgu Bilig-Metin*, TDK Yayınları, Ankara 1999.

Arat, Reşit Rahmeti, "Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dair", *RO, Bd.* 17(1953): 306-313.

Atay, Hüseyin, İbrahim Atay, Mustafa Atay, *Arapça-Türkçe Büyük Lûgat*, c. 3, Hilal Matbaası, Ankara 1981.

Ayverdi, İlhan, Ahmet Topaloğlu, *Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, 1. bs., İstanbul 2007.

Ayverdi, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, I-III, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2006.

Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

Basset, R., "Les Aventures Merveilleuses de Temim ed Dârî", *Giornale Della Societa İtaliana* V: 3-26, 1891.

Bayar, Nevnihal, *Açıklamalı Yeni Kelimeler Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2006.

Boratav, Pertev Naili, *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Adam Yayınları, İstanbul 1988.

Caferoğlu, Ahmet, *Türk Dili Tarihi*, I-II, Enderun Kitabevi, İstanbul 2000.

Caferoğlu, Ahmet, "Türkçemizde -ġıl, -gil Emir Eki", *TDAY Belleten*, s. 1-10, Ankara 1971.

Clauson, Sır Gerard, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford At The Clarendon Press 1972.

Çakmak, Serkan, *Manzum Temmim Dârî Hikâyelerinin Eksik Bir Nüshası: Dâsitân-ı Temmim Dârî (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2011.

Çelebioğlu, Amil, *Türk Edebiyatı'nda Mesnevi (XV. yy.'a kadar)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1999.

Deny, Jean, *Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi)*, çev.: Ali Ulvi Elöve, Maarif Matbaası, İstanbul 1941.

_____, *Derleme Sözlüğü*, I-XII, TDK Yayınları, Ankara 1963-82..

Develi, Hayati, "Eski Türkiye Türkçesi Devresine Ait Manzum Bir Mirâcnâme", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c. XXVIII, s. 81, İstanbul 1998.

Develi, Hayati, *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu*, I-II, Kesit Yayınları, 9. bs., İstanbul 2008.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, 25. bs., Ankara 2008.

_____, *Dil Derneği Türkçe Sözlük*, Dil Derneği Yayınları, Ankara 2005.

Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 1992.

Dilçin, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yayınları, 2. bs., Ankara 2009.

Doğan, Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Pınar Yayınları, İstanbul 2008.

Duman, Musa, "Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bazı Metinlerdeki Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine", *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c. XXXII, s. 53-64, İstanbul 2005.

Duman, Musa, "Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair", *İlmi Araştırmalar* 7, İstanbul 1999.

Duran, Suzan, "Türkçede Cihet ve Mekân Gösteren Ek ve Sözler", *TDAY Belleten*, s. 1-110, Ankara 1956.

Eckmann, J., "Türkçede –raḳ, -rek eki", *TDAY Belleten*, s. 49-52, Ankara 1953.

Elçin, Şükrü, *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.

Eraslan, Kemal, "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair", *Türk Dili Dergisi*, c. 17, s. 113-124, İstanbul 1970.

Ercilasun, Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, 9. bs., Ankara 2010.

Erdoğan, Mehtap, *Osmanlı Türkçesinde Benzer Yazılışlı Kelimeler Sözlüğü*, Grafiker Yayınları, Ankara 2009.

Eren, Hasan, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Bizim Büro Basımevi, Ankara 1999.

Ergin, Muharrem, "Kadı Burhaneddin Divanı Üzerine Bir Gramer Denemesi", *TDED*, IV/3, 1951.

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul 2008.

Erol, Hülya Arslan, *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri*, TDK Yayınları, Ankara 2008.

Er-râzî, Muhammed Bin Ebî Bekr, *Muhtâru'l-Sıhâh*, Lubnan Yayınları, Lubnan 1989.

Ertürk, Muhammet, Hasan Baştürk, *Halk Hikâyeleri*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2007.

Eyüpoğlu, İsmet Zeki, *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*, Sosyal Yayınları, İstanbul 2004.

Gabain, A. Von, *Eski Türkçenin Grameri*, çev.: Mehmet Akalın, TDK Yayınları, Ankara 1988.

Gemalmaz, Efrasiyap, "Türkiye Türkçesinde Ses Olayları II, Ses Olaylarıyla İlgili Terimler", haz.: Cengiz Alyılmaz, Osman Mert, *Türkçenin Derin Yapısı*, s. 169-186, Ankara 2010.

Gülsevin, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

Güzel, Abdurrahman, Ali Torun, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

Hacıeminoğlu, Necmettin, *Türk Dilinde Edatlar*, MEB Yayınları, İstanbul 1992.

Hançerlioğlu, Orhan, *Türk Hikâyeciliği*, Kardeşlik Mahfili Yayınları, İstanbul 1957.

Hatipoğlu, Vecihe, *Türkçenin Ekleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1981.

_____, *İmlâ Kılavuzu*, TDK Yayınları, 26. bs., Ankara 2009.

İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1997.

Kanar, Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000.

Kanar, Mehmet, *Kanar Arapça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2009.

Kanar, Mehmet, *Kanar Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul 2011.

Kanar, Mehmet, *Örnekli Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Derin Yayınları, İstanbul 2003.

Kavruk, Hasan, *Eski Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyeler*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1998.

Kavruk, Hasan, Süleyman Çaldak, Kazım Yoldaş, *El-ferec Ba'de'ş-Şidde (karşılaştırmalı Metin)*, Malatya 2000.

Korkmaz, Şenol, *Eski Anadolu Türkçesine Ait Bir Manzum Hikâye Mecmuası (İnceleme-Metin-Çeviri-Dizin ve Tıpkıbasım)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2012.

Korkmaz, Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara 1992.

Korkmaz Zeynep, *Merzûban-nâme Tercümesi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1973.

Korkmaz, Zeynep, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, c. 1, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

Köktekin, Kazım, *Eski Anadolu Türkçesi*, Fenomen Yayınları, 1. bs., Erzurum 2008.

Köprülü, Fuad, "Arûz", İslâm Ansiklopedisi, I, s. 625-653, 1978.

Kültüral, Zuhal, *Galâtat Sözlükleri*, Simurg Yayınları, İstanbul 2008.

Levi Della Vida, G., "Temîm-üd-Dârî", İslâm Ansiklopedisi, c. 12/I, s. 155-158, Milli Eğitim Basımevi, 2. bs., İstanbul 1979.

Macdonald, D. B., "Kıssa", İslâm Ansiklopedisi, VI, s. 771-774, 1979.

Mansuroğlu, Mecdut, *Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri*, İstanbul 1958.

Mansuroğlu, Mecdut, "Şeyyad Hamza'nın Doğu Türkçesine Yaklaşan Manzumesi", *TDAY Belleten*, s. 125-144, 1956.

Mustafa, İbrahim vd., *El-mu'cemü'l-Vasit*, I-II, El-mektebetü'l-İslâmiyye Yayınları, 2. bs., İstanbul 1972.

Olcay, Selahhettin, *Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi*, TDK Yayınları, Ankara 1965.

Özkan, Halit, "Temîm ed-Dârî", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c. 40, s. 419-421, İstanbul 2011.

Özkan, Mustafa, Hatice Tören, Osman Esin, *Yüksek Öğretimde Türk Dili*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2006.

Özkan, Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2009.

Öztürk, Deniz, *Türkiye Türkçesinde Anlamca Kaynaşmış-Deyimleşmiş Birleşik Fiiller*, TDK Yayınları, Ankara 2008.

Paçacıoğlu, Burhan, *VIII.-XVI. Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı*, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2006.

Püsküllüoğlu, Ali, *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, Arkadaş Yayınları, İstanbul 1995.

Redhouse, Sir James W., *Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yayınları, 4. bs., İstanbul 2011.

Sami, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Kapı Yayınları, 1. bs., İstanbul 2004.

Saraçbaşı, M. Ertuğrul, *Örnekleriyle Büyük Deyimler Sözlüğü*, I-II, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010.

Sertkaya, Ayşegül, "Çağatayca Temîm-i Dârî Hikâyesi", *Journal of Turkish Studies 28/II, Kaf Dağının Ötesine Varmak, Günay Kut,* III, s. 107-449, Harvard 2004.

Seyidoğlu, Bilge, Orhan Yavuz, *Güçlükten Kolaylığa Kederden Sevince (Ferec Ba'deş-Şidde) Seçme Hikâyeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.

Şahin, Erdal, *Tarihi ve Çağdaş Türk Yazı Dillerinde Hâl Ekleri ve İşlevleri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2003.

Şahin, Hatice, *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009.

Şen, Mesut, "Tarihî Şivelerde Ek Uyumsuzluğu Var mı?", *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri,* II, s. 1695-1734, TDK Yayınları, Ankara 2007.

Şükûn, Ziya, *Farsça-Türkçe Lûgat*, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, İstanbul 1996.

Tansel, Fevziye Abdullah, Cemal Köprülü, "Hikâye", Türk Ansiklopedi, XIX, s. 231-238, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1971.

_____, *Tarama Sözlüğü*, I-VIII, haz.: Ömer Asım Aksoy-Dehri Dilçin, TDK Yayınları, Ankara 1963-77.

Tekin, Talat, Mehmet Ölmez, *Türk Dilleri Giriş*, Simurg Yayınları, 2. bs., İstanbul 2003.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Akçağ Yayınları, 3. bs., Ankara 2005.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri*, İstanbul 1976.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Osmanlı Türkçesi Giriş*, I, Alfa Yayınları, 27. bs., İstanbul 2008.

Topaloğlu, Ahmet, *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1989.

Topaloğlu, Bekir, Hayreddin Karaman, *Arapça-Türkçe Yeni Kâmus*, Ensar Yayınları, 22. bs., İstanbul 2009.

Toven, Mehmet Bahaettin, *Yeni Türkçe Lugat*, haz.: Abdülkadir Hayber, TDK Yayınları, Ankara 2004.

Tulum, Mertol, *Osmanlı Türkçesi Büyük El sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2003.

Tulum, Mertol, “Osmanlı Türkçesi”, *Osmanlı*, c. 9, Yeni Türkiye Yayınları, 1999.

_____, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 10 bs., Ankara 2005.

Vardar, Berke, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yayınları, 2. bs., İstanbul 2007.

Yalım, Özcan, *Türkçede Yakın ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü*, İmge Kitabevi, Ankara 1998.

TIPKIBASIM

(A NÜSHASI)

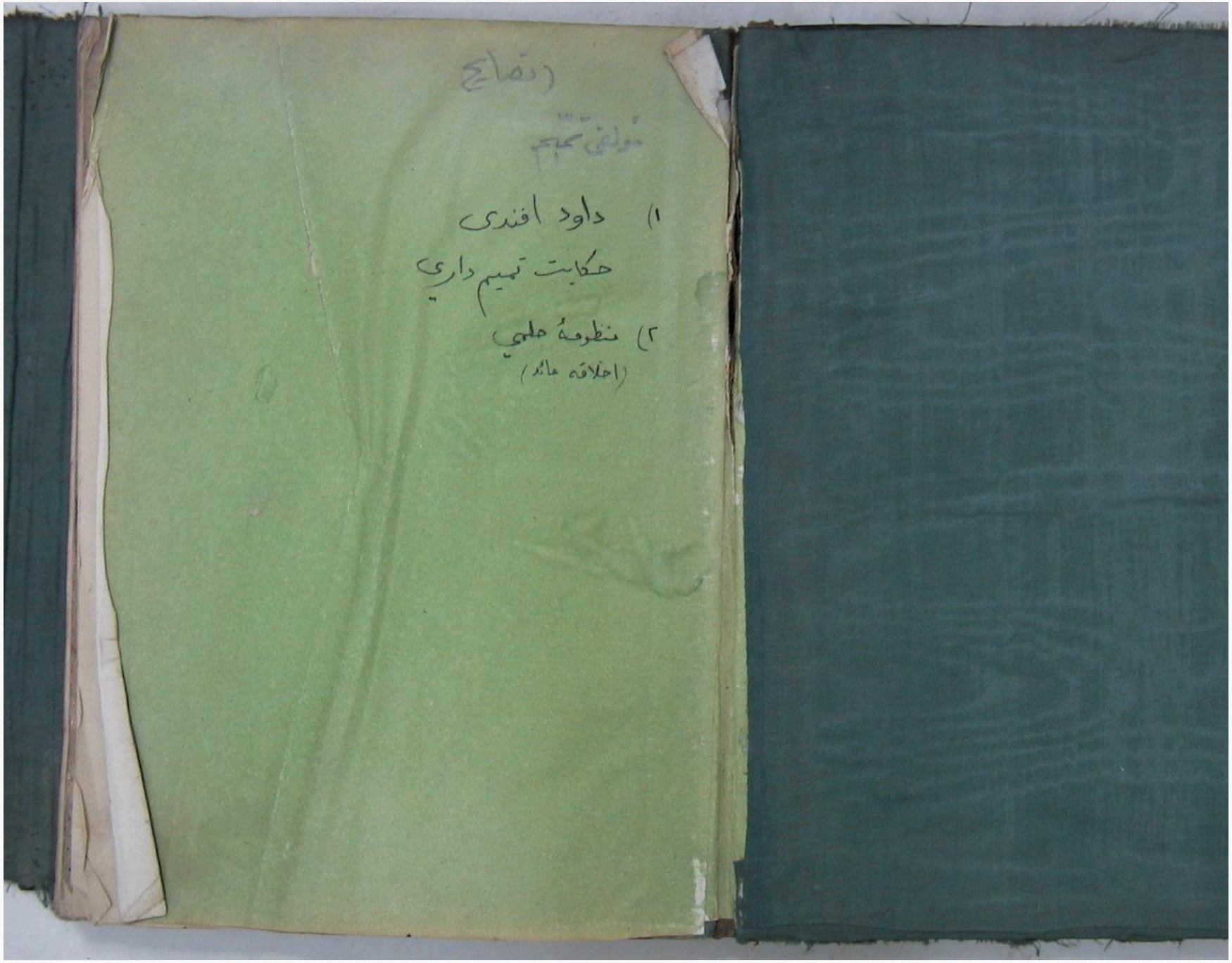
نصايح
مؤلفي تميم
١) داود افندى
حكايت تميم داري
٢) منظومهٔ حلمي
(اخلاقه عائد)

C. MAHMUD EFENDİ
BEŞİKTAŞ
Vakıf Kütüphanesi
SÜLEYMANİYE G. KÜTÜPHANESİ
Kısım Hacı Mahmud Ef.
Yeni
Eski 1693
Tasnif No 894.8

بو حكايتدن بزه ويردي خبر
مصطفانك مسجدي ايچره عمر
بر كون اوتورمشدي كورر
قاپوسنده كوردي بر عورت دورر
چاغررکم مستعان اتدم حقا
اي خليفا زمين طول البقا
عمرانك اونن اشتدي اخي
ويردي دستور ايچرو كردي دخي

كردي عورت يراوردي يوزني
عرضه قلدي عمره هب سوزني
دندي ايدر يا امير المؤمنين
فقر اودي جانمه بويندي همين
دوشمشم عيالليريم وار در صغير
بر يولم يوق محتاجم وقتم فقير
بر حلالم وار ايدي بندن ايراق
اولدي اوشده جانمي تقدي فراق

اول کیده لی بر سعت شاد اولمدم
قیغودن غصه دن آزاد اولمدم
بر عجایب واقعه کلدی آکا
اول سعتدا درد رنج اولدی بکا
بنمیله بر کیجه اولدی یقین
کورنه ایتدی اول عالم الخالقین
قدرتیله کورکه نه ایش بتورر
طوردی حلالم ابرق کتورر

حایطه جقدیکه غسل ایده ایری
نتکم امر ایلدی پیغمبری
جقیجا بر کلاجی سویلدم
کوله کوله یعنی کنکل ایلدم
ای اواسیلری سز طوتک دیدم
الا صکره اشمه پشمان ایدم
شول ساعت ایچنده طوتمشلر انی
کتدی هیچ بلورمدی ایزی اونی

بر سعت منتظر اولدم كلمدي
قنده كتدكني كمسه بلمدي
حيلي مدتدر كويارم بن اكا
نه خبر كلور نه بيتسي بكا
داخي صبرم قالمديكم نيليم
سن وار ايكن حالوم كيمه سويليم
ديلرم بنم حاليم كوره سين
بني بر كيشيه داخي ويره سين

كله

كله بنا مونس اولا اوتره
يمكا بر پاره اتمك كتوره
ييلوم اوغلانجقلروم ايله بيله
قلميام ايرق فقيرلقدن كله
عمراني اشديجك نيلدي
دوندي اول عورة كورنه سويلدي
ايدر اي عورت حلايق طوراوري
يوري بر يل ايله صبر ايله كري

عدتك تمام الحق كلاسين
شرعيله بر مسلمانه وراسين
طوردي عورت كينه اوينه كيدر
دورت اي اون كون عدتك تمام ايدر
كلدي ايدر يا امير المؤمنين
عدتم داخي تمام اولدي همين
تمام اولدي عدتم يتدي كونم
طاقتم قلمدي ايرق بنم

عمر ايدر كمسك وارمي سنوك
كم بونلره واره اكلنه جانون
عورت ايدر يا امام قرنداشلرم
اتم انم مونسم هم اشلرم
مصطفا اوكنده شهيد اولدلر
بدر غزاسي كوننده اولدلر
عمر ايدر عورته ايت بزه
طانغك وارمي اشبو سوزه

طانغك وار ایسه کتور کورلوم
داخی سنی بر کشیه ویره لوم
واردی عورت برقچ اولولر الور
طغر عمر قاتنه الور کلور
کلدولر بونلره طانقلق ویردلر
نتکم رسول اوکنده کوردلر
دندی عمر اصحابه قلدی نظر
اشت ایمدی نیجسی اولدی خبر

ایدر

ایدر ای انصاری اصحاب رسول
قنقوکز بو عورت ایلر قبول
انصاریلردن بری طوردی اور
کلدی عمر قاتنه پس ایلروا
طوردی ایدر یا امیر المؤمنین
ایلکل بو عورت بکا کبین
نیجکم شرعیدی کبین ایتدلر
هر بری اشلو اشنه کتدلر

انصاری اخشم نمازینی قیلور
عمر ایله بیله یتسوئی قیلور
یتسوئی انده قیلور طورر کیدر
طغری اوینه کلور اشت ندر
کردی اول عورت قاتنه اوترر
یه کا عورت ییاسی کتورر
دیدی ایدر ای حلالوم بو کیجه
جمعه کیجسی درر اشت ینجه

مصطفا

مصطفا بزه وصیت ایلدی
بو کیجده غسلله یاتون دیدی
مصطفانک سوزنی طوتمق کرک
هر نه کم دیدی طوتمق کرک
صو کتور کم بکا ابدست الیم
مصطفا قولنجه غسل قیلایم
طوردی عورت الینه ابرق الور
المغا صو طشره حیاطه کلور

قاپودن جقدغی دم باقر کورر
حیاط اورتاسنده بر کشی درر
جمله اندامن قللر بورمش
صانکه جنیلر ایچنده دوررمش
دکمه بر طرنقلری واردر داخی
مثل کرکر قیناغیدر ای اخی
اول کشی جون عورت باقر کورر
ای نکارین بق برو دیر جاغرر

عورت

عورت انی کورر بسم الله دیدی
جنسک اعوذ بالله دیدی
دوندی اول ایدر جنی دکولم
الا بر واقعه دوشمش قولم
تممتم سن بنی جنی صنمه غل
کل برو ای نکار اشمکل
هم حلالومسین داخی عمم قزی
سکا تحقیق درم اشبو سوزی

بدر غزاسی کوننده اولدیلر
مصطفا اوکنده شهید اولدیلر
بنده داخی واردر اشده جوق یرا
اول غزاده اولمشم ای یرا
عقبی ابن مغیط اورمشدرر
اوش نشانی یوزمده درمشدرر
عورت ایدر سوزک کرجکدرر
جنیلر جوق نسندا خبر ورر

جمله

جمله خلقک ادینی بونلر بلور
بونلره معلوم نکم انسی قیلور
تمم ایدر بن جنی دکولم ای یار
سن بنوم عموم قزیسین اشکار
انصارنک قاپویه بقر کوذی
قولغینه دکدی بونلرک سوزی
اواجندن طشریه جقر کورر
حیاط اورتسنده تمم دورر

جنتی صندی انی بسم الله دیدی
شول اقچ یپراغی کبی دتردی
دند عورت ایدر دیکل بکا
نه کشی در سویلین اخر سکا
تمم ایدر سویلین بنم اشت
بو بنم عمم قزیدر اشت
او بنمدر بو حلالم در بنوم
هم بو اوغلنلر بنوم اوغللرم

انصاری

انصاری ایدر یلانسن بو سوزه
خلیفه ویر بدر بو نوبزه
تکری بیورغیله الدوم بن بونی
جیق اومدن کیت طورمه یوری
تمم ایدر قامتک اولسون عدم
یورومکل دنیاده صالغ بر قدم
حق تعالی اوده یندرسین سنی
نیتکم سوزیله اغولدن بنی

نه اشك وار خلق اوينه كرسي
تكرنك امرينه اولدكمي عاصي
مصطفا وربدر اني بكا
جق اومدا زيان اولمدن سكا
انصاري ايدر اونبومدر كرورم
نه كشي شين كم سني اوده كورم
تمم ايدر اونبومدر شرعيله
واربر ايرق نسنيه ديشك بيله

قاقر

قاقر اول انصاري اوه كرر
قليجين بلجاغنه الن اورر
يالك ايلر قيلجي طشره كلور
كلدي تمم اوستنه حمله قلور
تمم انك بيلكن صونر طوتر
جكر الندن الور ييره اتر
كندي الور قيلجي ديلر طوره
جكا انصارنك بوينين اوره

كردي عورت اورتيه ايدركشي
ابسم اوتور اشلمه سن بو اشي
ايكونوذك داخي كرجك ديرسوزي
زيان ايلمك بربري كوزي
هر بريكوز ايرو ياتون بو كيجه
صباح اوله كوركوز حالي نجه
طوروز عمر قاتنه واره وز
اولنجه در ايسه اني ايدون

هر بريسي بر بجقده ياتديلر
ايوما دلر طاكي كوزتديلر
صباح اولدي ايكيسي طورديلر
بربرينك بوغازيني طوتديلر
بربرينه داخي حمله قيلور
طوردي بونلر عمر قاتنه كلور
اوكلرنجه عورتي كلور بيله
اشتامدي نجسي اولدي ينه

طوردی عمر طاك نماز قیلور
تسبیحله تهلیله مشغول اولور
چکشی بونلر قاپویه کلدیلر
قاپو اکنده غلبه قلدیلر
عمر اول غلبیه اوردی قولاق
ویر صلوة ایشوکی اوکاره حق
عمرك بر قولی داخی وار ایدی
افلحیدی اول قولون ادی

دون

دوندی اول قولینه سویلدی عمر
نه غلبه دربزه الوور خبره
اول قولی جون قاپویه طرر چقر
تمم دارینك اوستنه بقر
انی کوردی قورقب ایجرو کرور
کلدی عمر قاتنه خبر ویرر
کلدی ایدر یا امیر المؤمنین
بر عجایب واقعه کوردم همین

يا پشور بر انسه بر جنّي كشي
اشده قاپويه كلدلر چاكشي
وار بيله انلرله بر عورت داخي
بو بنم در اول بنم در اي اخي
دندي عمر اصحابه قلدي نظر
ايدر امدي كوركوزندر خبر
مصطفانك هر كم صوكنه قلا
بجه عجايبلر انده ظاهر اولا

كم كوره بو بخلاين تحفه ايشي
يا پشه بر انسه بر جنّي كشي
وردي دستور جون ايجرو كردلر
خليفه اوكنده سلام ويردلر
جون عمر كوردي تيممك يوزني
جنّيه بكزتدي انوك اوزني
قللريله شويله بورنمش اوزي
بلورسز اولمش يوزيله كوزي

عمر اول انصاریه ایدر یرا
سیله امدی بخه اولدی ماجره
انصاری ایدر بو عورت بکا
ویرمشدک بو کیجه نیدم سکا
بونکله کیجه یرکن طعام
اشت امدی حالمزی یا امام
بر اشیچون چیقار حیاط طورر
حیاط اوزره بو جنی کورر

جاغرر

جاغرر کم بو بنم عمم قزی
او بنمدر هم حلالم در اوزی
عمره جونکم ایرشد بو خبر
دوندی تممدن یکا قلدی نظر
عمر ایدر تممه سویله کل بزه
نه قومدن سیندی ای جنی بزه
شول صورتلردن مسین کوکده اوچر
فرشتهلر بونلر ادلر صبحر

یه شونلردن مسین یرده اوجر
کمسه کورنمدن انی قجر
یه شونلردن مسین که اوده طورر
هم حلایقلر ایله بیله اولور
بیز خود مؤمنوز محمد امتی
سز بزه قنده بولاسیز فرصتی
تمم ایدر یا امیر المؤمنین
سویلدکمی سوزنی اولدیغمی همین

بنداخی سوزمی سویلیم سکا
مستمع اول بر زمان بندن یکا
ساچی کوردک انکار ایدرسین بنی
بکا چنی درسین ای جانم جنی
انسم جنی دکولم یا امام
اوبنم عورت بنم سوزم تمام
هم بنم عموم قزیدر بو نکار
ایروصالدی بنی بوندن روزکار

عمر ایدر عورت اشبو ایشی
بللو بلدر بزه ندر بو کیشی
عورت ایدر جمله کرجکدر سوزی
الا قلاری ایدر ضایع بزی
هر نکم صور دیمسه ویردی نشان
انوك اریچون نکم خلقه ویردی جان
بونچه یلدن بر وکویرم اکا
منتظورم بر خبر کلمز بکا

الا

الا بونك جنیه بکزر اوزی
بویله قیللرله بورنمش یوزی
انك کیچون بن بونی تانمزم
بللو اولدر دیو اینانمزم
دوندی عمر تممه ایدر ای یار
ندر ادك بزه ویردوغری خبر
دوندی درکم بن تمم داریم
مصطفانك صاحب هم یاریم

عورتمی بوشمدم هم اولری
صاتمدم کمسیا اوش کلدم کری
بنجه دورلو واقعه لر کورمشم
اوشینه صاغ سلامت ایرمشم
عمر ایدر صدقا ای تاج الرجال
حاشکم سنوک سوزک اوله محال
مصطفا بیزه خبر ویرمشدرر
هرنکم بو غربتده کورمشدرر

ابن

ابن عباس دیو ویردی حالی
سوزده ایکن ایچرو کردی علی
صحابه لر جمله اوطوردیلر
کجدی عمر قاتنه اوتوردیلر
دندی عمر علیه شرح ایلدی
بونلرک وصف حالینی سویلدی
علی ایدر مصطفا اشبو سوزی
دیمشدی داخی کتمدن اوزی

اشبو زمان مخلوقندر کشی
کیده عجب یولق اولیسر اشی
بونجا مدت غائب اولا کلمیا
قنده کتدوکنی کمسه بلمیه
اوکیجه کم عورت اره واره
اول کیجه ایچنده کندیسی ایره
دوندی ایدر یا تمم حوش کلدکوز
غربتی یخشی تماشا قلدکز

سفرکده نه کورندی کوزینه
سویلکل قولاق اوره لوم سوزنه
کم سنوک قصک عجب قصدر
اعتبار اهلی نه انجق هصدر
تمم ایدر دکله ای شرح خدا
کورمن اولور کوزلر اینجک قضا
عورتمه یقین اولدم بر کیجه
دکله امدی حالوم اولدی ینجا

مصطفا بزه وصیت ایلدی
هر کیجه سز غسلله یاتون دیدی
عورتله هر که یاقنلق قیلا
یتمسون اولکم الا غسلله یاتا
کلمیالر شیاطنلر یاننه
دیرلورلر ضرب اوررلر جاننه
بر وصیتی داخی واردر بزه
طامده یاتن کشی بر جن جزه

اوقیا

اوقیا بر ایکی ایت قرانی
حق تعالی محفوظ ایلیه انی
هم ملایکللر انی بکلیا
جنلر کلورسه دکلیا
بر داخی بردق صنق اولسه کشی
اجمیاکه شیطان اولور یولداشی
جون صنق بردقدن جنلر ایجر
هر کم مومندر اولشیدا قجار

بر داخی اخشام اولیجق قابکز
اوده اولك انی تیز یابکز
بر داخی قورقولو سوزلری دیله
المکوزکم سزلره زیان اوله
سویلیجك تکر ذکرك سویلکوز
تسبیحی تهلیله جان طویلکوز
بر داخی یاتجاق یانر جراق
قومکوزکم جنیلر ایلر طراق

سز یاتیجق صحبتی انلر قیلور
پس کشیه ظفری اندن بولور
بر داخی اوشپورنجه بلك
قوممق کرك اوایجنده بلك
شیاطنلر انده بجد اوتورر
اوصلو کشی اول زبیلی کوترر
بر داخی بر یار بر یاره کینه
ویرمیا قورقوئی کنکل اوستنه

اول داخی ینه یاوز ایش اولور
طوت دیسک طوتر دیسک اولور
بر وصیتی داخی بودرکه
هرکه یولده اوغرار ایسه اکینه
کچمسون ارقروسندن اکینک
کجاسین وار ایسه تنوکده کنوک
کیم کچرسه انجله بالدرلری
مؤمن اولان هر ایشه کرک اری

بر وصیتی داخی بودرکه کیشی
دائما قوجلق اولماسون ایشی
قوجولق داخی یاوز ایش اولا
هرکه صالنوب کندوزین کوره
یا صالنوب فخر ایدر اوزین بزر
انجلین کیشیدن تکر بزر
بر وصیتی داخی بودرکنه
بر کشی بر کشینک حلالنه

كرجك اكا يا من بقمسون
حرف ايدوب كلجي برقمسون
مصطفا وصيتي بودر بيزه
هركه نه ايدر ايسه بولور جزا
خير ايدنلر خير ايله احسان بولور
شر ايدنلر طاموده ابد قالور
علي ايدر تمم مصطفانك
بوديدكك ادبيدر انوك

برداخي ايشتمشوز بو حاللري
مصطفادن بو عجب احواللري
سن سنوك حالكي سويلكل بزه
سفركده نه كورندي ايت بزه
تمم ايدر اشيدك اشبو سوري
بو بنم حلالومدر هم عموم قزي
بنوكيله يقين اولدم بركيجه
كوركه نتدي بنميله اول حوجا

جاغرب دیدمکم ای عموم قزی
اوایجندا اکسک ایلمه سوزی
بنومیله لطف کرم ایله کل
غسل ایدنجه باکه سویله کل
اوایجندن بر کلجی سویلدی
کوله کوله یعنی کنکل ایلدی
ای اواسلری انی طوتک دیدی
صنماکم که سورین تمام ایلدی

قورقو

قورقو ایله دورت یکا کورم باقر
بر دیواردن کوردم که یالک جقر
قامشور کورم کوریجک انی
داخی بتر دترمک طوتدی بنی
جقر اول یالک اجندن بر کشی
قبقره در کوزی صبصا رودشی
باشی بیوک بوی جینار کبی
یاری یاشی دوکلور بیکار کبی

نفسیندن صانسین کم تو تون جقر
ات اولوسی کبی اول ملعون قوقر
ایکی کوزی یلدیرم کب شاقر
زشت ملعون خلق آراسنده حقیر
جونکه انوك یوزینه باقر کوزم
اغزمك ایچنده بغلنور شوزم
برکلجی دیامزم بن اکا
کلدی اول ملعون آلا وزتدی بکا

الدی بنی جکی اوستنه یکدر
جقدی هوایوزینه اشت ندر
بشلدی کندوزن اوکر اول پلیت
اول عاصی ملعون مردار ایت
جانغزر ایدرکه انسیلر قاینی
قاینی اول محال المیان بنی
کمسه بنی محال المز بچون
انسی جنی قدرتی بلمز بچون

جمله شیطان تابعی ای دده
کیمسی پوته تا پر کیمسی اوده
اولعین چون بنی انده کتورر
اشاغی قورکندی داخی اوتورر
جمله اصحاب قاتنه کلدیلر
ایلنده عزت اکرام قلدیلر
بنومیله فخر ایدر اول بونلره
اول عاصی ملعون کافرلره

هر نکم کیورلر ایسه کایورم
نکه بونلر یریسه اندن یرم
بر زمان بونلر ایله طورورم
نیجه درلو طایفه لر کوررم
نه نماز اولور بونلرده نه طاعت
نه خود قرآن دله کلور بر ساعت
نه صلوة ویررلر پیغمبر
جمله سینک اجی طاشی قبقر

بنهان ذكر طاعت ايدرم
بكا حقدن كلا نه شكر ايدرم
عمر ايدر يا تمم شرح ايلكل
نه شكلده در بونلره سيلكل
اغزن اجدي كم تمم سويليه
بونلرك شكلني معلوم ايليه
دوندي على قولنه ايدر يوري
اول وصيتوك كتابن ال برو

كم اني بزه خبر ويرمشدرر
وار ايجنده نكم بو كورمشدرر
واردي قولي اول كتابي كتورر
خليفه اول كتاب بقر اوتورر
بشلدي تمم نكم خبر ويرر
خليفه اول كتاب ايجنده كورر
ايدر اول كورمشم بر طايفه
هيچ بولردن كمسيه كلمز وفا

كوك يوزنده دائما اوجر بولر
بيك مسلمان قانني ايجر بولر
عاصي ملعوندر ازغون سوزلري
اشغادن يوقارو بقر كوزلري
هر كمكه خشمله بونلر بقر
يه بخود الوريه خود جاني چقر
بر طائفه داخي كوردم تنلري
باشلري يوق وار ايچنده جانلري

پادشاه اوكنده طورورلاردي
قنده كم واردي سه وارلاردي
بر طائفه داخي كورمشم اي اخي
كي عجايب طائفه بونلر داخي
كوزلري يوق بولارك باشي وار
قادرك كوركه نقدرت ايشي وار
پادشاهه قوللق ايدرلر بولر
قنده كم بيورسه كيدرلر بولر

بر طائفه داخی قیونلر درر
خلق ایچنده دائما انلر دورر
بر طائفه داخی یلانلر درر
پس یلانلرك جوغی انلر درر
اوده یلان کورجك اورمکون
دکمسنی قصد ایدوب اولدرمکون
کم بله بونلری شایت اوره سن
سزه زیانی ایریشه کورسن

بر طائفه داخی اشکلر کبی تنی
بونلرك ایچنده کوررم انی
بر طائفه داخی اوکوز شکلنه
بونلرك ایچنده کورمشم کینه
بر طائفه داخی اتلره دونر
خلق ایچنده دائما چقر ارانر
بر طائفه داخی جتك صانسین
بللو جتك در دیو اینانسین

خلق آراسنده دائما یورر بولر
بر کشی نه اشلسه کورر بولر
پس بو صورتلو جنا وارلر کورن
تکر ذکرک دیله کتورسین ایرن
کم بولری کره بسم الله دیه
بونلرک شرندا الله بکلیا
بر زمان بوینلریله اولمشم
الویه کیجه خدمت قلمشم

طاقتم طاق اولدی بنم یا امام
قوللق ایتدم بونلره اوج ییل تمام
بر سعت اوج یلده راحت اولمدم
اولمدی کونکم ایکی قات اولمدم
بر کون اوتورمشدم اشت بو حالی
بر غلبه اشدرم یا علی
اول غلبه قولاق اورورم
جمله سی بر یره درلدی کوررم

جنیلر بر بره اوشدیلر قمو
جمله قبیردیه دوشدیلر قمو
برسنه دونب ایدرم یکت
نه غلبه در بکا ایدر اشت
ایلمزه باغی کلور بیلوکوز
سز داخی یاراغیکزی قیلوکوز
جنیلر قبیردیه دوشدی قمو
انی کوردوم بر یره اوشدی قمو

بری

برسنه دونوب ایدرم یکت
نه غلبدر بزه ایدر اشت
جنیلر وار بره جنزیده یرا
بنی عمی قومی دیرلر ایدی یرا
ینه ایدر ادی عباسدر بلك
اول جن یره ایچنده کی مالك
یلده برکز کلور ایلمز اورر
بیرموزی قوماز ایاغین طورر

كيمومزي اولدرر وبن قوركيدر
كيمومزي بغلب اسير ايدر
وقت ايرشدي كينه كلورلر بزه
بزي قررلر قيلورلر جزا
بيز كافرلرز بولر مؤمندرر
صاحب التقوى اهلي دندرر
بنوكيله سويله شركن بله
تكرد ذكرك كتورديلر ديله

كوردم

كوردم بر عظمت لشكر كلور
بي حساب صاغشي يوق اركلور
كلدلر بونلره قرشو طوررلر
قيليج بلجاغنه اللر اوررلر
قلدلر تكبير صلوات ويردلر
الدلر قيلج بونلره كردلر
اول قدر بونلره قيلج صالدلر
اول بنوم اصحابلرمي قردلر

اوج کون اوج کیجه قیلجلر اوردلر
نیجه کوذلری بر یره صالدلر
هم بنی طوتك لعینی ای یرا
انده کوردم قلدیلر پاره پاره
سنی جنیلر قتیی دورشدیلر
کم بو کافرلرله جوق اورشدیلر
عاقبت کافر جریسین بصدلر
اولدروبن باشلرینی کسدلر

جزیره

جزیره قلدلر تاج تراش
نیجه ال ایاق یاتوردی نیجه باش
اول جزیره نك ایچنده کوردلر
دیری بولدقلرینی ایبه دیزدلر
بو پریلرك بلاسنجه اخی
الوبن کتدلر بنی داخی
الا بن شکر ایدرم سبحانمه
ایدرم زهی بشارت جانمه

كم بو كافرلردن امين اولمشم
اوش مسلمانلر ايچنه كلمشم
جمله سى اوروج طوتر قيلور نماز
دللرنده ذكر تسبيح نياز
كيجه كوندز دور شور قرانله
طاعت ايلر جملسى اركان ايله
چوق صلوة ويررلر محمده
بونلرك ايچنده كوردم اى دده

بر زمان بونلر كله اولورم
طوترم اوروج نمازم قيلورم
بونلروك جزيره سنه ايرمشم
نيچه عجايب ايش انده كورمشم
ايديم بر بر كوردوكوم سزه
كر عنايت قيلورسه خدا بزه
پادشاه جون امين اولور اوتورر
هب بر يره اسيرلرى كتورر

دیدم ای شاه تمم داریم
اول محمد مصطفانك یاریم
بونلرك ایچنده دوشالی بنم
بر سعت شان اولمدی جانم
نه بونلر تکری بلورنه خودنی
کفر نفاق اجلری دولمش ابی
بولرنه طاعت بلورنه اوروج
عاصی ملعونلر اشلری کوج

بر زمان بونلر ایله دورمشم
نیجه مفسد ایش بونلرده کورمشم
سلطان ایدر شمدی امین اولدیکون
اوش مسلمانلر ایچنه کلدیکون
جمله سی هب رسوله امت درر
کیجه کوندوز اشلری طاعت درر
سندخی شمدا کرو ایله طاعت
حالی اولمه طاعتدن بر ساعت

جونکه سنسین یا یکت الله دین
هم محمد رسول الله دین
اول محمد حرمتنه بن سکا
قوللق ایدم عمرم اولدقجه سکا
دوندی اول لشکرینه ایدر بلك
قاموکوز بو سوزه طانق اولك
تکری داخی طانق اولسون سوزمه
ایلدم قرداش بونی کندوزمه

چون

چون محمدك یاردر بو اخی
بن ایدیم بوکا قوللق داخی
حیلی مدت قاتلرنده قالورم
پاك جماعت ایله نمازی قیلورم
پادشاهك اغزینه کرمز طعام
بن قاتنده اولمایجق یا امام
بر سعت قومزکه قاتندن کدم
بن بنم کویم کندیم فکر ایدم

وارد وغنچه رغبتوم ایرلدی سکا
حاجتم وار بتور ویر کل بکا
دیلرم اوغلنلرم اوکراده سک
بونلره قرانی تعلیم ایده سین
بن دیدمکم باشم اوستنه الم
بلدوکمدن بونلره تعلیم ایدم
کتورر اول اوغلنلری قاتمه
بشلدوب تعلیم ایدارم قران عظیمه

کیجه

کیجه کوندوز اوقدیلر یا امام
تا قلیجا یدی مصحف تمام
الا عجب بونلارده کورورم
ایت الکرسی سبق ویررم
اوقینجا اول سبقی یا امیر
اود داغی بونلر قورشون کبی ارر
کینه بونلر اولدولر بایغی
اعضاسی اللری ایقلری

بكا ديرلر ايدي بزه خير اوكردن
بزومله لطفله احسان ايدن
نه عجايب ايت اولور بو ايت
اوقويجق محو اولور بزدن حيات
الا تكري جانموز ويررينه
اوقسك جنيلرك كافرينه
اريوب قرشون كبي اقرتني
كيده لر ارتق كوددك كلمز جني

پس يا تچق بر كشي بو ايتي
اوقسا بولميا شيطان فرصتي
كردلرسك قهر ايده سك شيطاني
دائما قومه دلكدن اني
اشت امدي بو عجب ايشي
ار اسن اولسه نلر كورر باشي
بركون اوتورمشكن قيغو ايله
حق تعالى قيغو ويرميه قوله

اولقدار اندیشه دوشدی اوزمه
قیغو ایله اویخو کلدی کوزمه
یا تور کوررم دشده یا علی
اشت امدی بو عجایب احوالی
دوشده کوردم مدینه یه واررم
مصطفانك روضسینه طوررم
اینرم قبری زیارت ایدرم
دونرم اندن اویمه کیدرم

کوررم اومده اوغلنلری می
اول جانمدن یکرك جانلرومی
بغرومه باصیب بونلری اغلرم
حسرتیله چکرم طغلرم
پادشاه چون اغلادوغوم کورر
دوش ایچنده بنی کلور اویرر
قوچشمشکن اغلنلرمله اویورم
هنوز انی قوجغمده صانرم

سلطان ایدر تمم ایت بکا
کمسه بزدا زیانمی ایتدی سکا
بن دیدم کمسه مضرع ایتمدی
کمسه نک بکا زیانی یتمدی
دوندی ایدر پس نیه اغللر کوزن
سویله بزه ندر سنک سوزک
بن دیدم شاها دوشده کوررم
کم رسولک روضسینه کیررم

تور

تربهٔ جونکم زیارت ایدرم
دونوبن اندن اومه کیدرم
کورورم اغلنلرمک یوزنی
اشدرم بولارک بن سوزنی
فرقتی جانمه اثر ایتدی اوش
حسرتمی داخی بتر ایتدی اوش
انو کیچون اغلرم اقر یا شوم
کم غربلقده نلر کوردی باشم

ای عجب دردمه دمان ایرمی
یه کوزم اوغلنلرمی کورمی
نحسه حسرتیله جیقام جانوم
اغلدوغم انوکیچوندر بنم
حسرتیله وطنمدن ایرویم
ظاهرم صاغ باطنمده صیریم
سلطان ایدر یا تمم ایلکزه
نقدر یولدر ایدکز بزه

بن دیدم کم شاها بن نبلیم
بلمزم چون نیچه خبر ویریم
دیرکه یتمش یللق اکا یولدر
الاکه زحمت مشقت بولدر
کیچه کوندوز طورمیوب سرمک کرک
اندا اول منزله که ایرمک کرک
دندی سلطانینه بکا شویلدی
برشوزیله کوکلمی خوش ایلدی

بكا ايدر كوكلكى خوش طوب اوجا
سنى ايلكا ايلدم بو كيجا
بو كيجه ايچنده سنى ايلكا
كمسه طورميه سنك يولكا
الدى بنوم الم الينه كيدر
كريدى نجسى اچنده سير ايدر
كوردم انك كم ايچنده اى ابى
بر معظم قيا وار طاغ كبى

جنيلر

جنيلر اول قيانى دلمشدرر
سلطانك [illegible] زندانى اولمشدرر
بر دمر قاپوسى واردر انك
جنيلر طبطلو ايچى زندانك
شاه ايرشدى زندانك قاپوسينه
قاپوجى طوردى شاهك طاپوسينه
پادشاه چون كوردى انك طاپوسين
تزبيوردى اجدى زندان قاپوسين

دوندی ایدر اول قاپوجیه یوری
اول کزیده جنیلردن البری
جنیلر بیوکن کتور بکا
حاجتم واردر بنوم نیدم سکا
کردی بواب اول دیولری الور
پادشاهک قاتنه دکن کلور
کلدلر سلطانه خدمت قلدلر
طاپو قیلوب قرشوسنه طوردلر

کوردم

کوردم اول جنیلری کم یا امام
هر بری مناریه بکزر تمام
سلطانک بربر اوکندن کتدلر
هر بری بردرلو اکرام ایتدیلر
اردلرنجه کلدی بر جنی قره
انیله اوزنی بردر نیری
باشی بیوک چیناره بکزر بویی
عاصی ملعون کندی شیطان صویی

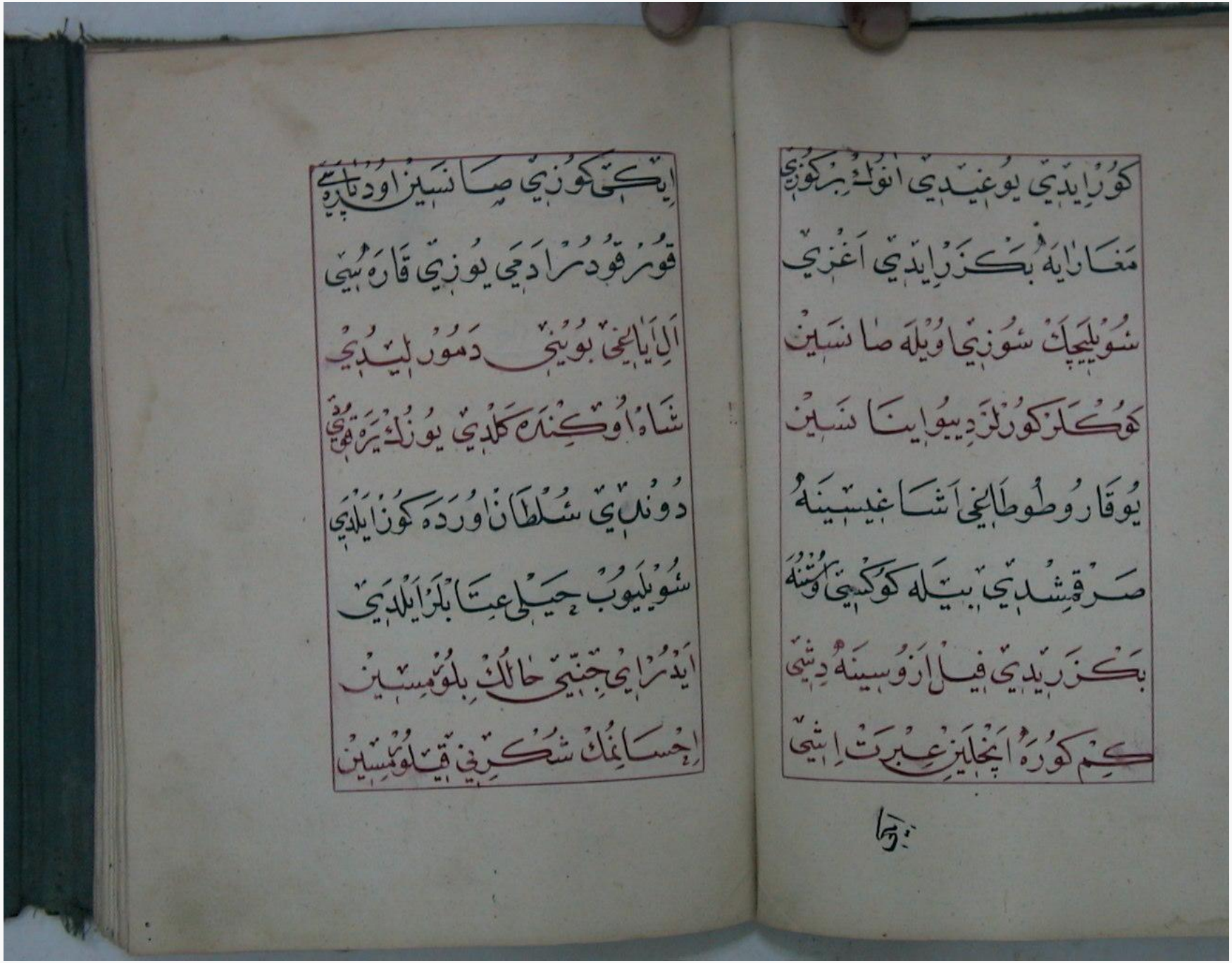

كورايدي يوغيدي انوك بر كوزي
مغارايه بكزر ايدي اغزي
شويليجك شوزي اويله صانسين
كوكلر كورلر ديو اينانسين
يوقارو طوطاغي اشاغيسينه
صرقمشدي بيله كوكسي اوستنه
بكزريدي فيل ازوسينه دشي
كم كوره انجلين عبرت اشي

ايكي

ايكي كوزي صانسين اود پاره سي
قورقودر ادمي يوزي قاره سي
ال اياغي بويني دمورليدي
شاه اوكنده كلدي يوزك يره قودي
دوندي سلطان اورده كوز ايلدي
شويليوب حيلي عتابلر ايلدي
ايدر اي جنتي حالك بلورمسين
احسانمك شكرني قيلورمسين

جنّتی ایدر احسانکی بیلورم
کیجه کوندوز سکا دعا قیلورم
کلور الوب کدابنی اولدرسین
بکا دشمنلریمی کولدورسین
دیلمزسن دیری قورسین بنی
قنده بتورم سکا بن احسانی
سلطان ایدر کلدم آزاد ایلیم
بن سنک دوستلروکی شاد ایلیم

الا

الا بنم بر حاجتم وار سکا
دیلرم بتورو ویره سین بکا
دیلورم بو قرنداشومی اله سین
اول محمد شهرینه سن صالسین
بو اشیمی بتورر سک بکا
دکسردر خیر احسانم سکا
جنّتی ایدر باشم اوستنه الام
سنو کیچون بن بوکا خدمت قیلام

سلطان ایدر کیچیا دکن یونی
منزلینه ایلده سن سن بونی
جنتی ایدر اوج ساعت صایك داخی
کندوزنی اونده کورسون داخی
بن اشتدم بو سوزی شان اولورم
قیغودا غصدا آزاد اولورم
بلمزم نه یازدی النومه قادر
هم الرومده نه کوردی اول خبیر

شاه

شاه بیوردی بندلرن کتوردلر
اصحابی اورتاسنه کاتوردیلر
سلطان ایدرسز بونی خوش کورسز
هر نکم که دیلر ایسه ویره سز
شاید اول کم بو احسانی بیله
قرد شومه قوللق ایده صدقیله
صاغ سلامت التده بونی اوینه
کوره کم اوغلنجقلرینی سوینه

دوندی ینه یوزمه سلطان بقر
روان اغلار کوزنك یاشی اقر
دوندی بکا ایدر ای جانم جانی
کشتکه کورمسیدم بو کونله سنی
اکلنوردم بیله بونچه زمان
الا ایرلق اشی اولدی یمان
سنوکله معمور ایدی ایلمز
سن کدیجك نولیسردر حالمز

قومز یدم کدمکه سنی اخی
الا قورقرم کناهدر رد اخی
روا دکلدر کم سنی قیلم یرا
هم اغلنجقلرندن اولاسن اوارا
الا بنم بر وصیتم وار شکا
واردر انی بتورویر کل بکا
هر قچنکم مدینه یه واره سین
مصطفانك روضسنی کوره سین

اول اراده یوزکی اوروب یره
سلامم دکورسین پیغمبره
هم یارانلری ابوبکر عمر
عثمان علی اصحاب هرنکه وار
سلامم بنوم بونلره ویرسین
هر قچنکم یوزلرینی کورسین
بن دیدمکم باشم اوستنه وارم
سلامك سنك بونلره دکورم

یینه

یینه دیدی ایدرسودك اشم
سنکله بر داخی واردر اشم
بوکا فرجنیتدررسنی بوکا
ویرسارم زیان ایدرسرسکا
چون مسلمان کافره یولداش اوله
صنمکزکم اکا شفاعت قیله
الا سکا بر دعا اکردیم
سنوکله خیر احسان ایدیم

عمر ایدر بو دعا کم اولسزه
تعلیم ایتدی نیجه در ایدک بزه
بشلیوب تمم دعاء اوقودی
شیطان اتباعنی طوقدی
اشیدک دعاء علی بیلوردی
کلیجسین تمیموک تصدیق ایلدی
علی ایدر مصطفادن بن بونی
دکلدم اوقورودم دونی کونی

حسنه

حسنه حسینه داخی یینه
اوکردریدی بونی دونه دونه
بشلدی تمم ینه کردی سوزه
ویر صلوات اجر یازلسون سزه
سلطان ایدر جنیه اولکم سکا
امانتوم بودرر اوکدا صوکا
منزلینه سلامت یتورسین
بنومیچون بو اشی بتورسین

دوندی سلطان کوروشور بنومیله
ایدر ای سودوکم یاروم جانمیله
یولق اغلر بنداخی چوق اغلدم
ایدر ای قرداش حقا اصمرلدم
اوردی بنی جنتی بوینی اوستنه
نیچه یازیلر سوکر او قصدله
کاه الور بنی انیشه اینر
کاه الور کم کرو یوقوشه دونر

سویلدی

سویلدی کنجه اغزندن اود سیجر
یدی دکز اوستنه الور کجر
بنی جونکه بر یازیه یتورر
اشغا قورکندو داخی اوتورر
سونرم چونکه یری کورورم
مصطفایه چوق صلوات ویررم
دوندی بکا جنی ایدر احوالک
سنی بونده قورسم نولور حالک

بن دیدمکم اتمیاسین بو اشی
بنی اصمرلدی سکا اول کشی
اوقریدم دعاء دلومیله داخی
طوتریدم ساجنی الومیله اخی
زهره سی یوق بر ادم کروکیده
یا داخی ال صونوب بکا زیان ایده
بو دعاء بلمسیدم پاره پرا
بنی بك کز اتمشدی ای یرا

طاقتی

طاقتی یوق بر کلجی دیمکا
قادر ایدی انده اتوم یمکا
دوندی ایدرسنی اوه ایلدم
کوکلکی حوش دوت یکت اندن کدم
ینه بنی کتورر دوکا دوکا
انجه دوکر یقین ایرو شورکوکا
یوقرودن ییره بقدم یا امام
یریوزی براکورنکویه بکزر تمام

كوك يوزنده كوررم يلدزلري
بر طاغه بكزردي هر بري
اك كيچسي دنيا طاغنچه درر
انوك نوجوملري كوك يوزنده برق اورر
چوق فرشتهلر داخي كوردم اي يار
هر بري الندە بر حرب طوتر
نوردا ايدي بونلرك حربلري
بر رالرنده اود طوترلر كري

شيا طنلر چيقچق اتارمش
انوكيچون اول اودي طوتارمش
حيران اولدم بونلره بقا بقا
جمله سي تسبيح ذكر ايدرلر حقا
اشيديجك تسبيح اتدم بن داخي
اول دعا كتدي اوكومدن اي اخي
يوقارودن بر فرشته اود صاچر
بني اول جنتي براغوبن قچر

اول اودك برپاره سی طاغه انر
یالکندا قبقره اول طاغ ینر
چون بو عبرت اشلری کوررم
کاه باشا کاه ایاغا دونرم
برپاره ییل ایردی بنی کوترر
بردکیزك کنارینه کتورر
قوش نه رسمکم یواسندا دشر
هیچ اکا الم ایرمز ای بشر

شویله

شویله دوشدم بنداخی کیجه ییره
یاتدم انده کون یا ییلنجه یره
چون اویندم اویخودن اجدم کوزم
یا امیر المؤمنین اشت سوزم
طوردم اول کناره دوشدم یوردم
بر معظم قوش صوده کوررم
انجلاین قوش عظمت کورمدم
کورك کب کورکه داخی ایرمدم

كوزلريده صا رويدي هم انوك
وصلوات شادمان اولسون جانك
كلدي اغزين بنوم اغزومه اورن
چون نفسي اغزم ايچنه كرور
بكا برطاد كلور اندن نه شكر
داخي طتلو قلمش اني بي شكر
مسكله برتاد عنبر قوقيسي
نه ايشه كلور قاتنده قاموسي

دونوب

دونوب ايدرم اكا كه دي بكا
نه عجب مرتبه ويرمش حق شكا
سن نه قوش سون داخي ندر منزلك
كم بنوك كبي ايشه ايررالك
دوندي ايدر بنم اول ارمشلره
انر جالغز يول كوسترن يره
قالمشي يرينه يتورن منم
دمبدم بو ايشي بتورن بنم

بشارت اولسون سکا یوسف یقین
تکرر ذکرین قومه دلکدن صقین
کم انک ذکری اشکی تورر
بنی اسان منزلینه یتورر
کتدی اول قوش قلدی بنه لدی
کوکله دوشمز بو دنیا نعمتی
انوکیله موسی اولدم برزمان
اول کیدیجک دیر لکوم اولدی یمان

دورت

دورت کون دورت کیجه یورردم یا امام
غصه ایله دیلمز کوکلم طعام
اندیشه غرقا اولوب یوردم
بوچینا ایردی یولم کوردم
حوش جایر چمن دیر کوزکلو یلر
کوکلم اندن اکلنمک دیلر
ارقون ارقون کردم اندن یوردم
برجنا وار طور سینا وتلر کوردم

كورمامیشم بوشكلده جانور
نخود كمسه كوردی مثل وار
شول طكوز كوزلرینه بكزر كوزی
بوینی نعیم بوینه اشت بوسوزی
فیل قولاغی كبی انوك قولاغی
دوه ایاغینه بكزر ایاغی
كوكسی ارصلان كوكسی كبیدر آتا
قرنینوك آلتی بكزر آتا

قویروغی قوج قویرغ كیب انوك
كورنه عجب اشلری وار سبحانك
قبلنه بكزردی انوك تنی
حیران اولدم كورچك انی
اول بكا دورر بقارهم بن اكا
قدرتنه خالقوك قالغل سكا
دوندی آدم كیب بكا سویلدی
بنومیله خوش كلجی ایلدی

سویلر ایدر کم بکا ای مدنی
نه قتی کوز ایتدک اخوسن بنی
بن دیدمکم سفرمده ایرمدم
سنچلین جانوار هیچ کورمدم
نه جنا وارسین اخی ایتکل بکا
ای عجایب شکل ویرمش حق سکا
دوندی ینه بکا جواب ایلدی
اشت امدی یا امام نه سویلدی

بکا

بکا ایدر اخی وقتنده یایکیت
چیقسارم دنیایه بنی اشت
اول سعت کم بکا امر ایدر حوجا
کزسارم دنیایی اوجدا اوجا
چون اشتدم بو سوزی اندن ای یار
ینه دوندم اکا صوردم بر خبر
بن دیدمکم یولق اولدم اوارا
یول سلق ویرکید ایمکم ای یرا

اینسی بونده کلدکی یوقدر داخی
سنی بونده کم کتوردی ای اخی
وصف حالم بربر اکا سویلدم
هم نکم کوردم ایسه شرح ایلدم
صکره دیدم مدینه شهرمدرر
اول محمد مصطفا یارمدرر
کشش ایدر مصطفانک حال نه
دیرمیدر اولدمی احوال نه

ایدرم

ایدرم بن کشیشه سن اول بقا
بیل محمد تسلیم اولوبدر حقا
کشش انی اشیدیجک اه ایدر
پیره دوشر عقلی باشندن کیدر
ینه عقلی کلیجک طوردی اوری
دوندم اکا بر خبر صوردم کری
سن نه بلورسین دیدم محمدی
اول ایکی جهان کونشی احمدی

اول یوزی نورلو مؤمنلر اولیسر
صاحب التقوی اهل اولیسر
نیچه علامتلر انده بلوره
شاذ اولا چوقلر چوقلر یرینه
کوز کرک کم مغربدا طوغا
صنمکم ایرق دعا کوکه اغا
توبلر قپوسی انده یاپله
دولت انوک اولنده قاپله

یخشه

یخشه ارتق توبلر اولمز قبول
توبه ایده شمددن دولتلو قول
چون اشتدم یا امام بو اشلری
داخی ارتدی کوکلمک تشوشلری
ینه دوندم کشیشه دیدم سزه
یمک اچمک نیردا ایدک بیزه
کشیش ایدر قرنک اجدر مکر
اوشده سوزک سنی اول یکا اکر

يوري شول دره اجينه داخي
قرنكي دويوركل اي اخي
اندم اندن اول دريه كرورم
بر معظم بجه انده كرورم
دولو دورلو يمشي بجه نوك
اب روانلري اقر انوك
اول يمشلردن يرم قرنم طويار
ايجرم صودا صوصالغم كدر

ينه

ينه جقدم بجه دن بن كيدرم
كلدم اول كشيشه نه ديرم
ديدم اي كشيش پرالنسه طونك
قالورسه شويله يالنجق ته نك
بولونه بجه ايجنده يايه سي
كيم كتوره سكا ايرق كياسي
ينه دوندي شوزمه ويردي جواب
كورنجه كلدي انوك شوزي صواب

دوندی ایدر صودا کمیلر کلور
هر کمی ایچنده بونجه ارکلور
یازوقیش کیاسی بونلر بکا
کتوررلر کیارم نیدم سکا
بری کیدنجه بریسی اولور حاضر
اکسنك اتمز کریم اسی قادر
بکا بر جبه بر کوکلك کیورر
یوکدن ایدی انلری بکا ویرر

ایدر

ایدر اسیله صوقدا تنی
بکلیا سفرك ایچنده سنی
اول اولور اخر کیا سم دنیاده
سفرمده نجه مدت ای دده
یرتلیچق ینه یالن یورورم
نیجه دورلو طایفلر کورورم
انی کم کوردم جهانده بر کشی
کورممش انی نه ارکك نه دیشی

كشيشلن طورمشكن سوزه
كميلر كلدي صودا يوزه يوزه
بو كشيش جونكم كميلري كورن
صوندي بر بز پاره سين الور
ييله قرشو بركز اول بزي صالر
چون بونون بز صالدغن كوردلر
جقدلر جمله قاتنه كلدلر
الينده عزت اكرام قلدلر

ديدلر

ديدلركم اي دينمز اولوسي
دعادن اونتميا سن بزي
كشيش ايدر بر اشيموز وارسيزه
بتورنكم دعا قيلم بن سيزه
ديدلركم ندور اشك بيللوم
بتورلوم سكا خدمت قيلالوم
ديدي سز بو يكيدي السيز
قنده وارر سكوز انده صالسيز

بو محمد یاریدر بیلکوز
سز بوکا عزت اکرام قیلکوز
بونلر ایدر بز محمد بلمزز
نه کشیدر هیچ خبردار اولمازز
الا سنو کیچون انی اله لوم
دکوزوك اوتا یانونه صالالوم
اول یکا چیقجاغز کندی کیده
جونکه کشیش بو ایشه ویری رضا

الدلر بنی

الدلر بنی کمیا کردلر
کمینك یلکنلرینی کردلر
جون برز مدت بو رسمه کتدیلر
خوش امنلك زوقیله کتدلر
اول کافرلر اراسنده کیدرم
کیجه کوندوز ذکر تسبیح ایدرم
قلب ایجنده بتورورم بو ایشی
بلمز انلروك ایجنده بر کشی

صو یوزنجه کیدر یکن بر کیجا
ایشیت امدی حالموز اولدی نیجه
دورت یکادن مخالف یللر اسر
اول کمی اسیلروک بغرن کسر
کاه ینه دوندرو بن غربه کیدر
کاه اولور ییل کمی شرقه کیدر
کمی سرکردان اولوب صوده یوزر
کمی اسنون جانی اوده دوشر

جملسی

جملسی زاری و زاری ایکیلر
بر بر ندا جملسی حلاللق دیلر
اولقدار فریاد ایدرلر یا امام
دکز ایچی زلزله طولدی تمام
ایدرم بن ای حلایق نولدیکوز
نه قتی فره یاد نفرین قلدیکوز
بونلر ایدر یا یکت اوکوکا بق
کورکم نه دارلغه صلدی بزی حق

باقوبن كوردم اوكومده اي حوجا
بر معظم طاغ طورر يوجا
دتريمش اول طاغك ادي اخي
كورمدم انجلين بر طاغ داخي
چيقبجاغز معراج اني نبي
كورمش اول بزه خبر ويردي ابي
اندن اشتدم اول طاغوك حولني
تصديق ايتدم جمله رسول قولني

يدي

يدي قات يرالتنه دكن اخي
ظلمتدكن ارشمش اي اخي
انده وارن كمي غرق اولوريمش
صنمه وارن ديري قورتولوريمش
بونلر ايدر غرق اولدق بزده اوش
اي دريغا حيرتيله قلدق اوش
بن اشتدم بر ماغوم كتورورم
تقريرله شهادت كتورورم

جمله موزوك كوزي اول طاغه بقر
دردله حسرت بزي اوده يقر
بر عظمت موج ايرشور كوتورر
كمومزي چونكه اول طاغه كيوزر
شويله اورور كي طاغه يرا
تحته تحته سوكلور پاره پاره
غرق اولور كمي ايچنده نكي وار
ادمي زاد اقچه التون طوار

بني

بني بكلر اول حوجلر حوجسي
اشت امدي حالوم اولدي نيچسي
يا پشوب تحته اوستنده طورورم
ديرلكومدا اميذومي كسرم
يدي كون يدي كيجه طوردم يرا
صو يوزنده نيجار او اوارا
شويله سركردان اولوبن يوزرم
تحته اوستنده يوزمي اورورم

اشغا صو یوقارو دورر سما

الوم ایرمز هیچ بنم برشیئ

بلمزمکم قنجروا کیدر یولوم

ایدرمکم یقین ایرشدی الوم

یدی کوندن صکره بنی کناره

برجزیره جقردی صویره

چون جزیره نك ایچنه کرورم

دورلو دورلو یمش انده کوررم

هر آغاجك یپراغی واردر کری

موزه یپراغینه بکزر هر بری

دکمه یپراق برکشی بورونا

کوردوم اول بجه ایچنده یرا

یمشین یدم صوینداً ایچرم

برزمان اول بجده خوش کچرم

برای اول بجه ایچنده طوررم

یورورم دورت یکا جولان اورم

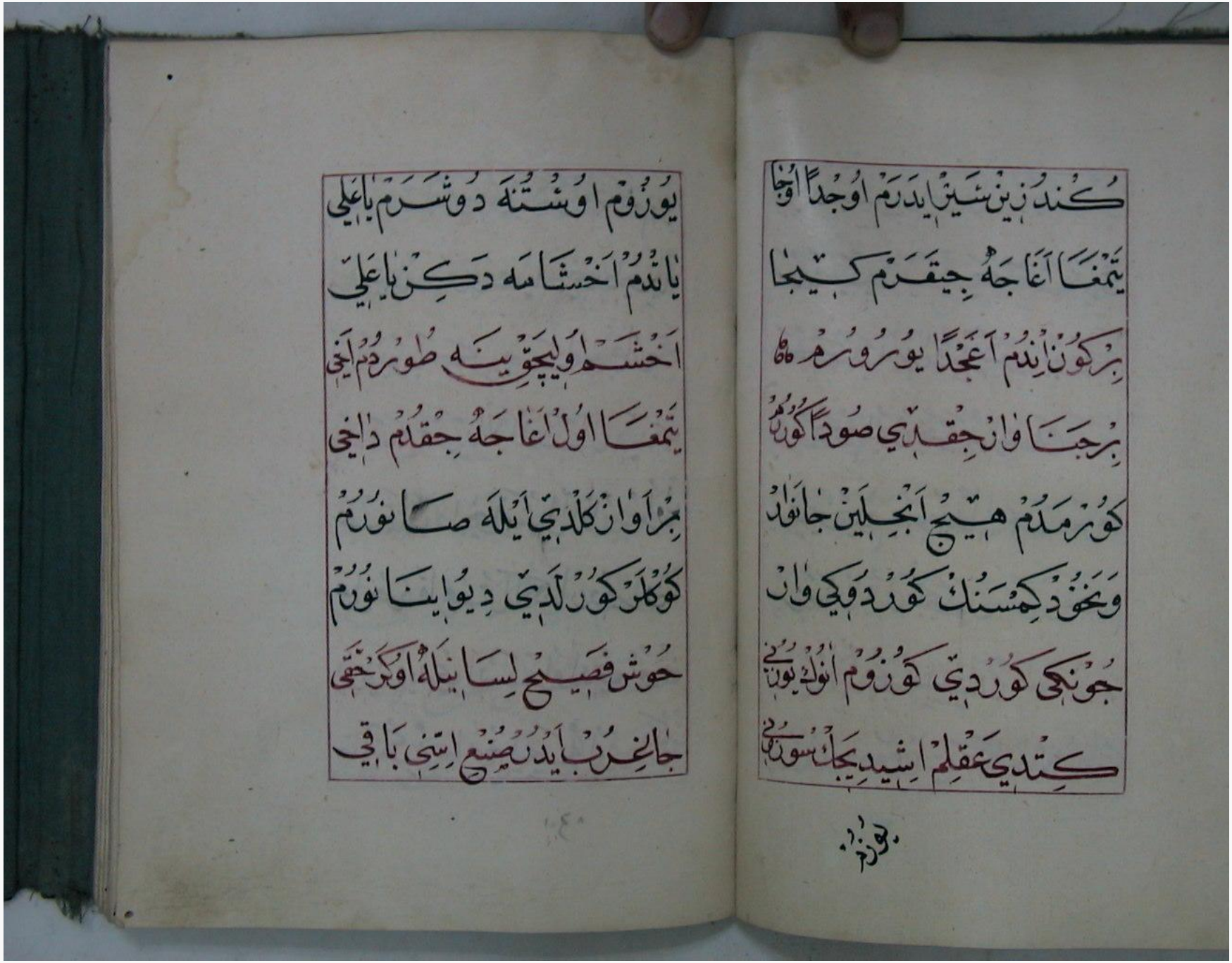

كندزين سير ايدرم اوجدا اوجا
يتمغا اغاجه جيقرم كيجا
بركون اندم اغجدا يورورم
برجنا وار جقدي صودا كوررم
كورمدم هيچ انجلين جانور
ونخود كمسنك كوردوكي وار
جونكي كوردي كوزوم انوك يوزني
كتدي عقلم اشيديجك سوزوني

يوزوم

يوزوم اوستنه دوشرم يا علي
ياتدم اخشامه دكن يا علي
اخشم اوليجق ينه طوردم اخي
يتمغا اول اغاجه جقدم داخي
بر اواز كلدي ايله صانورم
كوكلر كورلدي ديو اينانورم
حوش فصيح لسانيله اوكر حقي
جان غرب ايدر صنع اسني باقي

مدخله رسول کتورمشکم دیله
مدخله دورت یارینی داخی بله
اول ابو بکر صاحب غار دیدی
عمره مؤید الانصار دیدی
عثمان داخی قتل الدار دیر اول
علی خود قاهر الکفار دیر اول
بونی دیدی ایسم اولدی اون
صانکه جانوم ایچنه اوردر دکون

بر زمان اول آوازی فکر ایدرم
بشلدم تسبیحله ذکر ایدرم
دون یوجوغنده بر اون کلدی ینه
کم نه بکزر اولجقن اونه
اولداخی مدح اوقیوب اوکرشاهی
اول عالملری یرادن الهی
هم محمد مصطفی مدح ایدر
هر کم انی دیلمزسه قدح ایدر

مدحله اصحابنی جمله اوکر
خرجیله رقاضیلره سوکر
اول داخی ایسم اولیجق یا امام
بن اغجده صیرویه دوندم تمام
طاکا یقین ینه چقدی بر اوان
ایدر یدی ذکر تسبیح نیان
اول داخی مدح اوقودی احمد
جمله اصحابیله اوکر اول

اول

اول اوازه داخی قولاق اورورم
کیجا کرطمله اولور کورورم
بر جنا وار چقدی دکزدن کلور
طغری بنم قاتمه عزمی قیلور
کلدی اغج دیبنه داخی طورر
اشغادن یوقارو سلام ویرور
دوندی ایدرکم سنمسین یا کیت
بن دیدمکم ایسم طغرواشیت

ینه ایدر کیمه طاپرسین یرا
بن دیدمکم طاپرم اول جبار
هم شورمکم اول محمد رسولی
هم اصحابیم داخی انوك قولی
نظر ایتدم بن انوك اعضاسنه
حیران اولدم بقدم انوك تننه
باشی ارصلان باشنه بکزر انوك
ایاغی ایاغنه ارصلانوك

بکزردی جسم ناعم قوشنه
کافر اولور شك ایدلحق اشینه
بالق ارقاسنه بکزر ارقسی
بن دیدمکم ای جانورلر حاصی
بر سوالم واردر بنم سکا
صورسارم سن جواب ویرکل بکا
اوج اواز اشتدم بن بو کیجا
نه اواز در جاغرن کشی نیجه

دوندی ایدرکم ذکر مالکلری
کم ذکر ایچنده اولور یرلری
دایم انلرکم کرک بونده چیقا
تسبیحله ذکر اوقیالر حقا
بونلرک اوازیدی اول اواز
کورنیجه بکلدی سنی نیاز
سن اکر کافر اولیدن یرا
سنی قلمشلردی پاره پرا

جونکه

جونکه مؤمنسین سکا یوقدر الم
بکلدی اول خالقی لوح قلم
بونی ایدر داخی قاتمدن کیدر
کندوکی دکزه پرتو ایدر
بن ینه اندوم اغچدن کزرم
قیغو ایله طوب جانمدن بزرم
قرانوک نصفین اوقونیجه تمام
کزدم اول میشه ایچنده تمام

غصه ایله اخشامدك یوررم
اخشام اولیجق باقر کوررم
برجراق کورندی بنم کوزمه
قولاق اوردغل یا امام سوزمه
بن دیدمکم شول جراغه واریم
انسلر وارمیدر انده کوریم
دوردم اندن یا امام عزم ایدرم
یعنی اول جراغه کن یورورم

بنجاکم دیدم یقین اولا جراق
کتدوکمجه اول داخی اولدی ایراق
کیده کیده یولق ایردم ای یرا
ایردم اندن داخی کوردم مغارا
اول مغارانك ایچنده ای بشا
دری جوهر دوکولی باشدا بشا
جونکه اول مالیله کنجی کوررم
شکر ایدوبن سجده قلورم

اون كلوركم صوكنارنجه يكت
يولك اولدركيدرسن يوركت
كجدم اندن يوله دوشدم كيدرم
بن بنم احوالمي فكر ايدرم
غصّلو دورت كون دورت كيجه كدرم
نه جنا وار ونه ادم كورورم
اول اسوزلقده كيدركن اشت
ايلرمده چيقا كلدي بر يكت

كوردم

كوردم انوك يوزي بكزر كونشه
كورمدم انجلين كوزل بشا
جان سونور كوزم اني كورر
كلدي قاتمه بكا سلام ويرر
شويله طتلو ديلله سويلر بكا
بن اشتدم سوزني قيلدم طكا
ايدرم اخر يكت حالك ندر
كلوشون نيردن احوالك ندر

داخی هنوز تمام اولمدن سوزم
باقر یکن یوزینه انوك کوزم
یاتدی یرك اوستنه یوالنور
اول یرك طبراقلرینه بولنور
سلکنوبن ینه طوردی اخی
انی کوردم بر قوش اولدی اخی
دوندی ایدر ایغومی طوت یکت
بن هر نکم دیرسم سوزم اشت

سن اکر بنوم سوزومی طوتسین
صاغ اسن یرینه یتاسین
ایغومی صالی ویرر سن بنم
زیان اولور صکره سوکرسین بکا
یاپشورم ایغینه اول اوچار
الدی بنی دکز اوستندا کچر
بر ظلمات جزیریه یتورر
اشغا قور بنی داخی اوتورر

چونکه قورتلور آلومدن ایغنی
اینی کوردم آدم اولور بایغی
دندی ایدر بکا ایکی کوزم
بن نه دیرسم اشیدرسین سوزم
بر اشوم وار سنوکیله بیتورم
داخی سنی منزلیکا یتورم
بنی انده براغورکیدر
اشت امدی یا خلیفکم ندر

وار

وار دی بر یای بر انجه فندیق آلور
طغرو بنم قاتمه یورر کلور
بکا داخی بر یای اوج فندیق ویرر
کندی اوتورمشکن طورر
دوندی ایدر بکا طور وارلم
بر اشیموز وار انی بشارالم
اول اشیموز بتجک آلمسنی
ایلدوب منزیلکا صالمسنی

ایکی طاغك اورتاسینه ایررز
اورتاسنده بر صو اقر کوررز
صو کنارنده ینه بر مغاره
قاپوسی التون لعلدن کیلدیرا
اول کلیده یازلی الله ادی
هم محمد رسول الله ادی
هم سلیمان تکرنك پیغمبری
کلدك اوستنده یازلمش ادی

قپوئی

قپوئی فندیق ایله برکز اورر
اجلور قپو اجاروکیرور
بکا داخی دیرکه کرسك یرا
بن دیدمکم کرسرم نه جرا
برکز اولور اخر اولمك اولیم
بن بو محنتلردن امین اولیم
کوردم انده ایکی ارسلان کوردم
اول اوکمجه بن اردنجه یوررم

بوني كوردم ارصلانه قرشي كدر
اول ايكي ارصلان حمله ايدر
ايكي فندوغيله انلري اورور
ايكيسي داخي يوزني دوندرر
كجدك اندن يا امام اشت حالي
بر قپو داخي كورورم يا علي
قاپونك التون لعلدن كلدي وار
اكا داخي اوردي بر فنديق ايار

قپو

قپو اجلدي ايجرو كرور
ايكي اژدرهاء معظملر كورر
بونلرن اغزلرندن اودچقر
نفسي نيه طقونرسه ياقر
ايدرم بن زهي صنع اسي غني
بونجه شدتلره اغرتدي بني
اژدرهالر جون باقر بزي كورر
ايكيسي قويروغي اوستنه طورر

ینه طوردی انلر قرشوکیدر
کوروب یلانلر طوروب حمله ایدر
ایکی فندیق انلره داخی اورر
اول ایکیسی داخی یوزین جاورر
کجدک انلردن داخی کتدک ایشاه
بر قزل التون قورلمش تختگاه
اینغی قزل یاقوتدندرر انوک
ویر صلوات شاذمان اولاجانوک

تحت

تحت اوستنده کوردم بر سریر
یاتور اول سریر ایچنده بر امیر
ارقسی اوستنه یاتور اول کشی
بن کوروجک حیران اولدم بو اشی
ایکی الی کوکسی اوستنده طورر
نوری چیقر یاننده برق اورر
بر ماغنده بر یوزکی وار اخی
اوج طاشی وار یوزکوک داخی

برسنده یازلی الله ادی
برسنده اول رسول الله ادی
برسنده خاتمی سلیمانک
کم جهان حکمنه فرمانیدر انک
نوری چقر اول یوزوک برق اورر
ای کونش نورنی اوتندورر
باشی اوستونده قنادیل اصلو
التون ایله کومش ایدی ای اخی

ایکی

ایکی اژدرها باشی قاتنده طورر
ایکی داخی ایاغی اوجنده طورر
بونو کوردم ینه قندقلر الور
واردی اژدرهالره حمله قیلور
ایکی فندیقله انلری اورر
جونکی انلر داخی یوزک دندرر
دندی بکا کرم ایدر کشی
بوکون ایچون بسلریدم بن سنی

سن اکر سوزم اشدا سك بنم
دکیسر سکا خیر احسانم
شول یوزوکه شمدی بن وارسرم
برمغندن انی چیقری سرم
بکا بریلان کله نفس اوره
دوشم اولم کورسین یرا
فندوغك بریسنی اورغل بکا
دیری اولم خیرم ایرشا سکا

بن دیدمکم ویر بکا طغری خبر
نه کشی در بوتیان ای یار
دوندی ایدر بو سلیماندر بنی
اول یوزك دولت یوزکیدر ابی
بنم اول الومه کرور ایسه بشا
حکم ایدم بو دنیایه بشدا بشا
سکا داخی مالی مملکت ویرم
ایلدم یرونه سنی خوش کورم

واردی جون اول یوزکا حمله قلور
انی کوردوم بر یلان آکا کلور
یوزی عورت یوزی کیب یلانک
ساجی جو عورت ساجنا بکزر انک
کلدی اول یلان بوکا نفس اورر
دوشر اولور کوزم انی کورر
فندوغک بریسیله اوردم
دیری اولوب طوری کلدی کوردم

وار

واردی کینه یوزکا حمله ایدر
یلان اورر دوشوبن جانی کیدر
ینه بر فندغیله اوردم انی
دیری اولوب کندویه کلدی جانی
اوروطوردی کوکرمش دوه کبی
دندی بکا سویلر یا اخی
بوکز اکر قورتلور ایسه جانم
نیجه ایلوکا ایره الوم بنم

سكا داخي مال مملكت ويرم
ايلدم ايلوكاسني خوش كورم
واردي كينه يوزكا الين اورر
يلان اورر بوني اوده يندورر
قلدي برفندق انكله اورورم
الا ارتوق اثر اتمز كوررم
دوندي يلان بنوميله سويلدي
بكا قاقدي عتاب ايلدي

بكا

بكا ايدر اي كناهكار عاصي
عاصي اولان كشي بولمز خلاصي
بونجه طارلقلرده سكا تكري يول
ويردي سنوكيله احسان ويردي
بونه اشدرشن بنوكيله اشلدون
كلوبن پيغمبرني طشلدك
اول محمد امتينه هم سكا
حرمت اولسون امر بويلدر بكا

يخسنه ايلمشدم بوندا بتر
الا يويوزك قاره سنى سكايتر
بن بو سوزى اشديجك اى يرا
زارى قيلوب يوزمى اوردم يره
ايدرمكم عيان ايله بو كشى
نه كشيدر بورده ياتن كشى
يلان ايدر مغاراده جنيلر
كم سليمانه عاصيدر بولر

يدى

يديدى التسى هلاك اولدى
اراده بريسى درى قالدى
بو داخى سحر ايله بونده كلون
يعنى كم سليمانك ختمك الون
كورنيجه تكرى انى هلاك ايلدى
جونكه يلان بونى بكا سويلدى
ايدرمكم بن بلمازم نيديم
نيجه قربت اغوسين نوش ايديم

انوکیجون اشلدم بن بو ایشی
ایلومه ایلدیدم بو کشی
بنمیله لطف کرم ایلکل
قنجری کیدر طریقم سویلکل
مغارادن نیجه جیقیم یکا
جواب ویرکل دیلکم بودر سکا
دوندی ایدر یوزکن الجنون
البیله فندقلرن داخی انوک

انلری

انلری الوب قپویه ایرسین
اول ایکی اژدرهالری کورسین
طوروب انلر سکا حمله ایدرکن
اوراسین فندوقلر ایله کیدلر
قپودن طشره چقیجق صورسین
سن بو دیوک مسکینه ایرسین
بونک اهلی جونکه بونی بوللر
منزله سنی الالر کیدلر

پس صورر لرسه یولداشك قنی
ایدسین دپالادلر انی
اشدیجك سوزکی شاز اوللر
قیغودا غصدا ازاد اوللر
اولدوکنی انجه سندن بیله لر
انجه سکا عزت اکرام قیله لر
یوزکنی برمغنده کورلر
طغروسکا یولونی کوسترلر

یوزکی

یوزکی فندوقلر ایله الورم
چقمغا جونکه قاپویه کلورم
اژدرهالر بنی کوروب طوردلر
ایکی یکادن نفسلر اوردلر
فندوغی بونلره پرد تاو ایدرم
کوزلرن یومرلر جیقر کیدرم
قاپودن طشره چیقجاغز بشا
اوغر یوکلدم قاپودن برقوشا

دون کون انون تسبیحی الله ایدی
هم محمد رسول الله ایدی
دیر بکا مومنسین آزاد اولسون جانون
محمد باغشلدم باغشلدم تنوك
دوشدم اندن یوله دوشدم کیدرم
اهله فریاد افغان ایدرم
کوذمك یاشی دکیلور یورورم
بر معظم قصریه ایردم کوررم

سوره

سوره سوره قصریه یاقین اولورم
یوز قراواش قصرده کورورم
هر برینك ای بکزر یوزلری
اندرر زاهدی یولدن سوزلری
آرالرنده بری پك لطیف
کورکی زیبا حسن خلق کی لطیف
کلدم انوك قاتنه ویردم سلام
سلامی جونکه الدی یا امام

دوندی ایدر بکا یولدا شین قنی
بن دیدم جهنمه واردی جنی
اشدیجك سوزمی شاذ اولدلر
قیغولردن غصدا ازاد اولدلر
دندی ایدر حق سوندرسن سنی
نیجکم بوکون سوندردك بنی
اکر اول مقصودینه ایریدی
قاموا عالم خلقنی اوتاردی

قول

قول ایدیدی سنی کندوزینه
اشدنلر اویایدی سوزینه
الا شکر کم تکری هلاك ایلمش
دینی اسلام یولنی پاك ایلمش
اول اولیجك سن مغارادن ایار
نیجه جقدك ویربکا طغر خبر
ایدرم یوزکن الدم داخی
انوکیله جیقه بلدم ای اخی

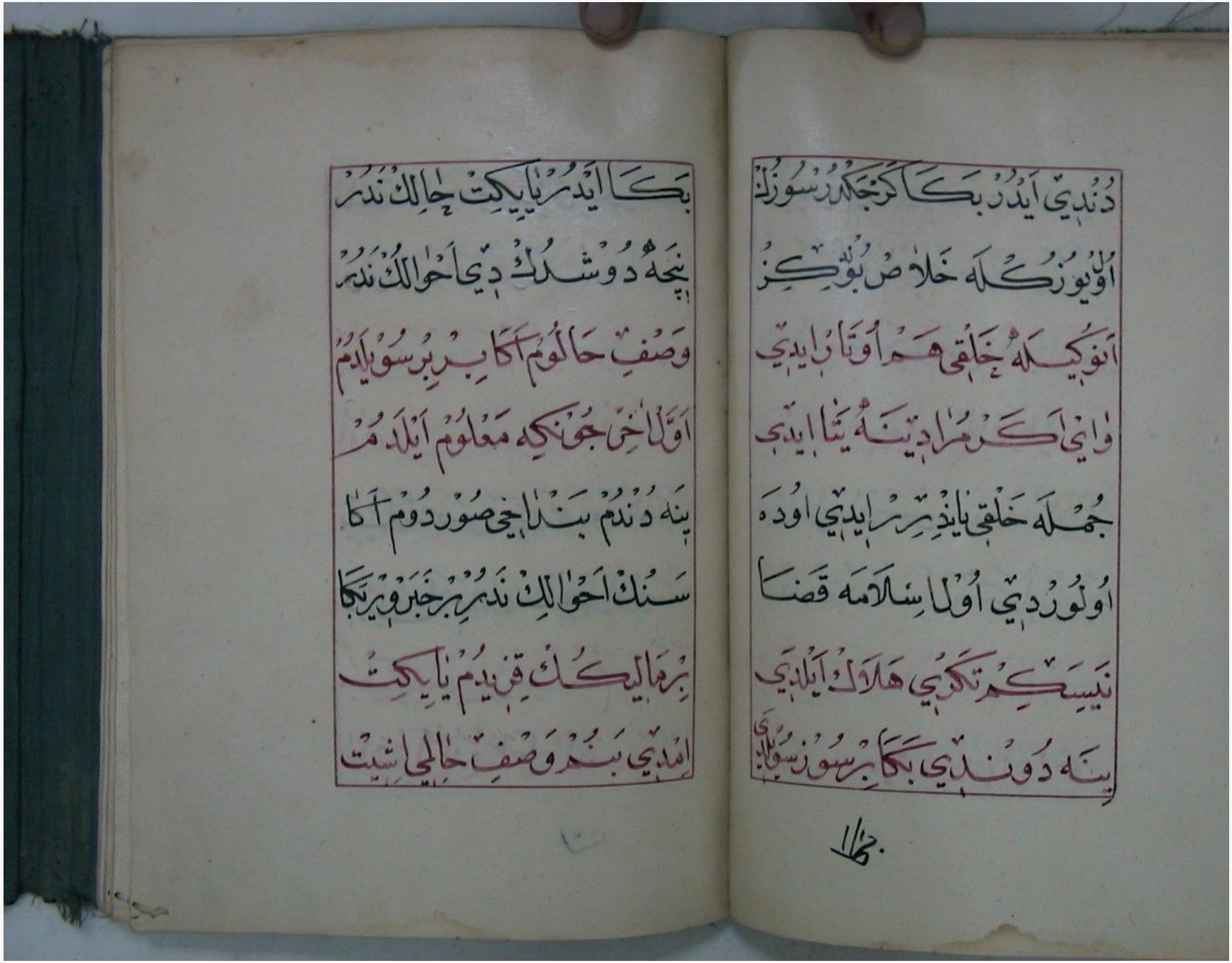

دندی ایدر بکا کرجکدر سوزك
اول یوزکله خلاص بولدکز
انوکیله خلقی هم اوتار ایدی
وای اکر مرادینه یتا ایدی
جمله خلقی یاندرر ایدی اوده
اولوردی اول اسلامه قضا
نیسکم تکری هلاك ایلدی
ینه دوندی بکا بر سوز سویلدی

بکا ایدر یا یکت حالك ندر
نیجه دوشدك دی احوالك ندر
وصف حالوم اکا بر بر سویلدم
اول اخر جونکه معلوم ایلدم
ینه دندم بن داخی صوردوم اکا
سنك احوالك ندر بر خبر ویر بکا
بر مالیکك قزیدم یا یکت
امدی بنم وصف حالمی اشیت

ما تقدملر كتابن بر كيجا
اوتورب اوقردم اوجدا اوجا
بن كتابده كوررمكم رسولي
اول دين اسلام يولينك اصولي
نبيلرك صوكنه اول كليسر
دين اسلام انده ظاهر اوليسر
جونكه ادني ايشتدم ديلله
عاشق اولدم اكا جانو ديلله

شا

شانلقدن اويقويا واردي كزم
اوينوب بونده كوردم كندزم
عاصي ملعون دائم يوررمش
قنده بر حوب نكار كوررمش
بونده بونلري نوعيله كتورر
هر بريمز نيجه يلدر اوتورر
بونلرك اولوجسي بنم يكت
بني يولق شوريدي اول يليد

هر قاپودن داخی صوچیقار
کونش انده کیجك یره بتار
بلمزمکم قنقی یکا کیدر اول
تکری ویرمش اکا یرالتنده یول
بر زمان بو قاپوده بن طورروم
ایچرویه قولاغم بن اوررم
دورلو دورلو بکا آواز کلور
اشیدیجك آدمی حیران اولور

کورلمکلر جتلمقلر یا امام
شول قیامت کوننه بکزر تمام
اشدورم سلسللر آوازین
ایچرو کردوم بوکز اذین اذین
کردم انده جنیلر کوردم ایار
کی عجایب شکل ورمش حق تعالی
قیلکب حرطوملری ادکوزلری
سویلیجك ینقولا تورسوزلری

اورته یرده بر آغج کوردم یوجا
یتور انوك کولکه سنده بر قوجا
یا ننوك اوستنه یاتور ای بشا
بغلو ایدی زنجیر ایله بشدا بشا
بر کوزی یوغیدی انك یا علی
اشت امدی سن بو عجایب حالی
بر کوزی وار صانسین اودینار
هر کیمه باقر ایسه قانه قرار

دندی

دندی بکا سویلر ایدر یا یکت
نه یردندر کالشك اخی ایت
ایدرم بن مدینه شهرمدرر
اول محمد مصطفا یارمدرر
بن انوك اصحابیم ازمشم
سر تسر قاف ملکنی کزمشم
دندی ایدرکم محمد کلدیمی
دنیاده هم دینی ظاهر اولدیمی

داخی وقت اولمادیکم جیقاسین
کوزاچوب کمسه یوزینه باقسین
قورقودن بن ذکر تسبیح ایدرم
یوزوم اوستونه سوروب کیدرم
یالکوز بر کون بر کیجه یورورم
بر دریه ایردی یولوم کورورم
انده بر عورت ایه بکزر یوزی
حله کیمش حوریه بکزر اوزی

کلدم

کلدم انوک قاتنه ویردم سلام
نه علیک الدی نه سویلدی کلام
کجدم اندن کیتدم اوج کون اوج کیجه
بلمزمکم حالم اولیسر نیجه
یالکوز قیغو ایله بن یورورم
بر مشیایه ایردی یولوم کوررم
خوش چایر چمن سنبل ضعفران
دورت یانندن دوکولور اب روان

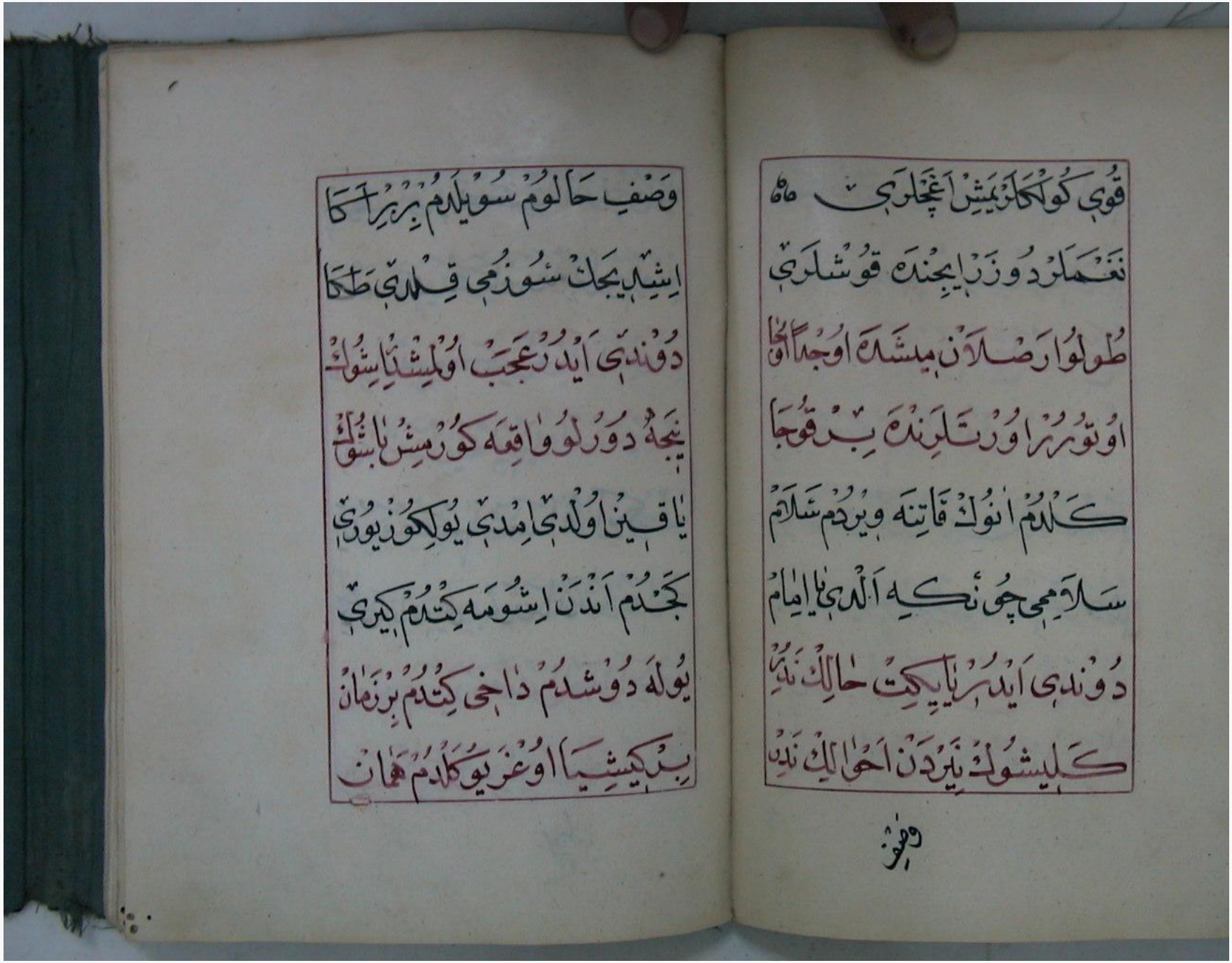

قوی کولکلریمش اغجلری
نغملر دوزر ایچنده قوشلری
طولوا رصلان میشده اوجدا اوجا
اوتورر اورتلرنده بر قوجا
کلدم انوك قاتنه ویردم سلام
سلامی چونکه الدی یا امام
دوندی ایدر یایکت حالك ندر
کلیشوك نیردن احوالك ندر

وصف

وصف حالوم سویلدم بر بر اکا
اشدیجك سوزمی قلدی طکا
دوندی ایدر عجب اولمشدر اشوك
نیجه دورلو واقعه کورمش باشوك
یاقین اولدی امدی یولکوز یوری
کچدم اندن اشومه کتدم کیری
یوله دوشدم داخی کتدم بر زمان
بر کیشیا اوغر یوکلدم همان

برهزانی چکننه طوتمش طورر
نه کیذر کلورنه برادم یورر
تا ارنجه چکن اوستنه طوتر
ارنجا غزینه یرینه اتر
ایدرمکم اشفاقویا یکت
دکله ناسین بر زمان سوزم اشت
دوندی ایدر فضول اولمایا کشی
کت اشوکانه بلورسین بو اشی

کچدم

کچدم اندن یوله دوشدم یا امام
برقیویا اوغریو کلدم همان
برکشی قوغا ایله صوچیقارر
برچقور وار ایچنه دوکر طورر
اول چقورک دلوکی وار قیویا
طورمان انده نقدرکم صوقویا
انجه زحمت چکوبن صوچقره
حوضا قویرکینه قیویا اقر

ایدرم بن دلوکنی طوت انوك
طلو اولا حوض دکلنا جانوك
ایدر اخر فضول اولما یایکت
نکا کرك یوری وار اشوکا کت
کچدوم اندن بر اته یولوم ایرر
قارنی ایچنده انکلری اورر
قدرتی قادیره بن تعظیم ایدرم
کچدم اندن داخی بردم کیدرم

اول

اول اسوزلقده کیدرم یالکوز
اوت داخی یوق یمکا اج صوسز
اغلرم یاشوم دوکیلور یورورم
بر معظم قصیر اوکومده کوررم
دورت یاننده نوری چقر برق اورر
نردن کم برکشی بقسه کورر
ایدرم بن ذی کرم اسی غنی
اوش عمارته ایرشدردن بنی

یازلمش انده کم ایریشا
قپوی اجماغیچون کم دوریشا
نیجکم جهد ایده اجلمازیرا
الا اوقویان کیشی اجاکیره
بن اوقیدم انی قاپو اجیلور
ایچرودن مسک عنبر صاچلور
کیردم اول قصیرک ایچنه کوردم
ای کبی یوزلو یکتلر کورورم

هر بری قیلیجی حمایل دقار
یارالرندن هنوز قانی اقر
سیر ایدر قصرک ایچنده شازمان
یولداش اولمش بونلره دینو ایمان
ینه بر مقصوریه واردم داخی
الاوروب پرده سنی اچدم اخی
کوردم انده بر عظمت ایرمق درر
طتلو بالدن لون سوددا اغدی

كنارنده دورلو مائده
طوردوم انده نفسمه ويردم غدا
طعامن يرم صويندن ايجرم
كور اولور نفسم اندن كچرم
چقمغا قاپو قاتنه كلوروم
بر معظم اولو ارصلان كوررم
كلدي اول ارصلان بكا حمله ايدر
قورقودن بكزمن لوني كيدر

ايكي يانينده انك ايكي صطير
بري محمد ادي بر اسمي قادير
اوقورم اني صلوات ويررم
غائب اولدي ارصلاني كوررم
كچدم اندن ينه طشره چيقرم
خيران اولوب دورت يانمه باقرم
بلمزم قنغي يكا بن كيدم
ايدرمكم بن الهي نيدرم

تکری ذکرن اوقیوبن اجمشم
طعامن ییوب صویندن اچمشم
دیدلرکم سنمسن اول مدنی
قومك یاوی قلپدرورسنی
بن دیدمکم بنوم اول بللو بلك
بکا یولوم کوسترك کرم قلوك
دیدلرکم بشارت اولسون سنك
آزاد اولدی طامودن جانك

اشبو

اشبو یولی طوت داخی سن وارسین
بر یکت وار ایلروکده کورسین
ایده سین قرداشلرك سکا سلام
ویردیا سین اونتما یا غلام
کچدم اندن داخی کتدم اشومه
بلمزم نه کلیسردر باشومه
بر کون بر کیجه یولده کیدرم
کاه پریشان کاه شازلق ایدرم

پریشانلغم بوکه دوشمشم
فرقتا ودیله یولق پشمشم
شازلغوم بوکه دیدلر بکا
طاموا ودی کم حرام اولدی سکا
بن بو ایکی فکر ایچنده یوررم
اول دیدکلری یکیدی کورورم
کوردم انی محرابنده اوتورر
بریشل لوح اوکینه طوتمش طورر

کلدم

کلدم اکا طغرو سلام ویررم
عزتیله دورلو اکرام ایدرم
دوندی ایدر سنمسون ازن کشی
بونجه مدت غربتی کزن کشی
بن دیدمکم بنم اول بن نیدیم
بکا یولوم کوسترنکم کیده یم
دوندی ایدر کم یولک بودر یوری
کچدم اندن اشمه کتدم کری

اغلرم یاشم دوکیلور یورورم
بشلدم کندوزمه شعر اوقدم
شعر تمم داری رحمة الله علیه
ایدرمکم ای کرم اسی خدا
النومه یازلمشدی بو قضا
کم بو فرقت اودینه دوشه جانوم
اشبو اشلرده سکا واردر رضا
ای عجب اول کون اولامیکم بنم

منزلمدن

منزلمدن یکا ادیموم اتام
فرقت اغوسین الوب نوش اتمشم
وصل تریاکن کرودلوم طدا
بکزر اول وقت ایریشم منزلمه
کم قرا قطران لونی دونا سودا
یخسه ایرق ایلمه وارمق بکا
یقدر الا قالورم بو یازیده
کوزلرمدن یاش یرینه قان اقر

جان جیکر دوشبن اوده یانر

شعر تمام در

بن کیدیجك کوررم بر اون کلور
اول آوازدن دردمه معجون کلور
جاغروبن بکا ایدر ای غریب
اولمیاسین بو غربلقده قالوب
نقدار کم جوق جفا جکدکسه
خیردونه الوکا کیر حبیب

الا دائم یوزك اول درکاه طوت
کم هیچ اندا محروم اولمدی طیب
اولوکیجی بای یخسول حاجی
کر مسلمان کرجی عبار صلیب
بر کون اولا کم نصیبوك الاسین
کورسین اوغلنلرکی سن وارسین
اول آوازه بلمزم قندن کلور
صانورمکه ایچرو جاندن کلور

دوندم انی استیوبن یورورم
برچمنه ایردی یولوم کورورم
انده بریکت ایه بکزر یوزی
نور ایچنه شویله غرق اولمش اوزی
کیدوکی طون انوک جمله یشل
جورسی داخی یشلدی اویله بیل
محرابنده طورر اول نماز قیلور
بنی باقوب کورجک تعجیل قیلور

تمام

تمام ایلر نمازینی اتورر داخی
دوندی بوکز ال دعایه کوترر اخی
دعا قیلوب یوزینه الین سورر
بنی کندویه یاقین اوقوردیلر
کلدم انوک قاتنه ویردم سلام
سلامی جونکه الدی یا امام
بکا ایدر مرحبا یا مدنی
تکری عایت ویریبدر رسنی

سنین آخر اول محمد امتی
بو سفرده نیجه چکدلم زحمتی
هر نکیم کوردمیسه اوکدا صوکا
سفرمده معلوم اولمش هب اکا
دندی بکا یمکا بر نار ویرر
هر قچنکیم کوزم اول ناری کورر
ییرم انی شویله لذتلو ایدی آخی
بال شکردن طتلو ایدی داخی

مسکله عنبر صناسین ییسی
اول نار ایچنده واردر قوقوسی
جونکیم اول چوب طعامی یدم
دوندم اندن ایچمکا صو دیلدم
بکا ایدر اشده بیکارکم یوری
نقدر کرکسه ایچکل کری
کچدم اندن اول بیکاره کیدرم
صوینوک لوننه نظر ایدرم

اول قرا ایدی بونك اق لونی وار
هیبتیله رعد اردندن قوار
انی داخی چوق فرشتهلر طوتر
تسبیحله تهلیل اونی ییر اینر
اول داخی کلوب بوکا ویردی سلام
خوش فصیح لسانیله سویلر کلام
یکت ایدر اول کرم اسی غنی
قنقی اقلیمه ویر بیدی سنی

بولت

بولت ایدر کم بنی عرض ایراق
ویر بیدیغمور یغا سیللر اقه
یر یوزنده دولو نعمتلر بته
که مومنلر قوی اولا طاعته
اکا داخی یکت ایدر که یوری
اول کیدیجك بر بلوت کلدی کری
ایکیسندن داخی بونك لونی اق
دورت یکادن فرشتهلر چوغراق

بر یانندن طورمشدی میکا ایل
بر جبرائل پیک جلیل
اولداخی کلدی بوکا سلام ایدر
یکت ایدر طاپکوز قنده کیدر
بولت ایدر حق بنی وریبدی
اول حبیبم ایلنه وارغل دیدی
یغه رحمتم بته نعمتم
ییه قوللرم امرومی طوته

حاجتوک وارمی بتورکم سکا
خبر ایله یا ولی الله بکا
دوندی ایدر مدینه شهریدرر
اشبو یکت مصطفا یاریدرر
حاجتم بودر بونی کتورسین
صاغ اسن اوینه یتیورسین
کوک یوزندن اول بولت ییره اینر
اکلوبا یعنی اوستنه دونر

دوندی ایدریکت امدی طورین
بوسنی ایلوکا ایلده امین
بن دیدمکم برسؤالوم وارسکا
ویرجوابن یا ولی الله بکا
اول اغج دبنده کوردوکم قوجا
کم دمورله بغلودی اوجدا اوجا
دی بکا کم انوك احوالی نته
کجدم اندن اغردم اول عورته

کم سلام ویردم سلامم المدی
سویلمیوب بکا نظر قلمدی
کجدم اندن برمیشیه ایرورم
برخذان کوترمشدی کورورم
تا ارنجه چکتی اوستنه طوتر
اردغی وقت یرینه اتر
کتمز کلمز طورور بو اراده
کورمدم اتیکه برادم اته

دوندی ایدر اول اغجکم ایردکن
اول دمورلو قوچهء کوردکون
برکوزی یقدر انك برکوزی وار
اولدر اول دجال اهل نار
اخر وقت اولیجق کرك چیقا
اکثری خلایقوك اکا بقا
کچوب اول عورتکه کوردك دنیا اول
اکا اوین کشی وارمز طغری یول

هر کیم انوك کورکینه الدنسر
دوشوبن طاموا ودینه یانیسر
کچوب اندن اول مشایه ایردیکون
بر قوچه ارصلانلر ایله کوردیکن
قرداشیموز دانیال اولداخی
اول مشا ایچنده اولور ای اخی
کچوب اندن اول یکیده ایردیکون
هیزنی کوترمشدی کوردیکون

كتمز وكلمز دورر بو اراده
كچه كوندوز انوك اشى اولدرر
اولدرر اولكم بر امانتى الور
اسينه ويرمز بويننده قالور
قيامتا دكين انى كوتورر
حضرته اول يوزى قاره ييتورر
كجوب اندن ايرديكوز اول قيويا
اول كشى كم دررد صويا

زحمتله

زحمتله بر قوغا صوچيقارر
قيدوغى دم طورمز كيدر قيويا
كچه كوندوز اولدرر انوك اشى
نه كوره اندا قتى زحمت كشى
اولدرر اولكم نسنسى يوق كمسه
واردى يوبن كوچيله الور دده
بر كشى داخى كلور اندن الور
كندونك زحمت كنديه كلور

وبالی طورر یقیلور بوینینه
کرسر یارین جهنم قیوسنه
کچوب اندن بر زمان کم کتدکز
قصر جنتدر انده یتدیکوز
بدر غزاسنده شهید اولدلر
اول غزاوتده دوشوبن اولدلر
انوکیچون مرتبیه ایردلر
بی حساب جنت ایچره کیردلر

اتلو

اتلولارك جبرائیلدی بری
بیری داخی میکائل ایدی
بن ایدم اول یول صالق ویردم سکا
کچدك ینه اغردك سن بکا
بن ابو العباسم اول حضرنی
قالمشه امداده اریش ایی
چون اشتدم بونی یوزوم اوررم
انکینه یاپشوروم طوروروم

ایدرم اکا کیم اول تکری حقی
کیم قاموعالم فاندر اول باقی
شول دعا کیم کیچه اوقیدک یکا
اوکردویر حاجتم الدرسکا
دوندی ایدر انی اوقویان کشی
ککز اولور دنیاده مشکل اشی
آدم علیه السلام جمله نک آتاسی
قبول اولدی اوقیوجق توبسی

نوح

نوح اوقودی دعاسی قبول اولور
صویوزنده کمسی نجات بولور
اوقیوجق انی ابراهیم خلیل
نمرود اودین ککز ایلدی جلیل
اوقیوجق داخی اسماعیل انی
قوجی قربان ویربیدی اول غنی
یعقوب اوقور انی یوسف بولور
یوسف اوقور مصره پادشاه اولور

موسی اوقر ایتدی فرعون هلاك
ایلدی دکز ایچنده اول ملك
عیسی اوقودی چلب رفع ایلدی
کافرك شدیلرن دفع ایلدی
مصطفی اوقودی چون منصور اولور
یهودیلر لشکری مقهور اولور
بن اوقودم اب حیوان بولورم
دیر قیامته دکین قالورم

کیجه

کیجه کندز ذکر طاعت ایدرم
اول محمد امتینه ایدرم
سنداخی اوقو ایلوکه وارسین
اوکی اوغلنجقلرینی کورسین
دونه دونه بکا اوکرتدی انی
تیز اوقیدم ککز ایلدی غنی
بنومیله سیزه جوق سلام ایدر
اوردی بولت اوستینه بنی کیدر

موسی اوقر ایتدی فرعون هلاك
ایلدی دکز ایچنده اول ملك
عیسی اوقودی چلب رفع ایلدی
کافرك شدیلرن دفع ایلدی
مصطفی اوقودی چون منصور اولور
یهودیلر لشکری مقهور اولور
بن اوقودم اب حیوان بولورم
دیر قیامته دکین قالورم

کیجه

کیجه کندز ذکر طاعت ایدرم
اول محمد امتینه ایدرم
سنداخی اوقو ایلوکه وارسین
اوکی اوغلنجقلرینی کورسین
دونه دونه بکا اوکرتدی انی
تیز اوقیدم ککز ایلدی غنی
بنومیله سیزه جوق سلام ایدر
اوردی بولت اوستینه بنی کیدر

بندم انوك ارقاسينه يا امام
دبدوزيدى سكويه بكزر تمام
بر زمان هوا يوزنده يوررم
كندم اوم طامنده كوررم
بو بنم باشمه كلن دنياده
كمسنوك باشنه كلمدى اى دده
انوكم كوردم كمسنا كورمدى
ايردكم يره كمسه ايرمدى

بو بنم

بو بنم باشمه كلن خلايقه دستان اولا
سويلنا قيامته دكن قالا
انصاريلر قلدى انده اول كيجه
سويلدى نه اولديسه حالى نجه
بلديلر كم تمم دارى ايمش
اول محمد مصطفانك يارى ايمش
صحابلر جمله اكا اوشدلر
بربريله اكليبن كورشدلر

بورا دختم اولدی اشده کلام
مصطفایه صد هزاران بیك سلام
حق تعالی اول قوله رحمت قیله
کم اوقیه فاتحه صد قیله
عاقبتی اخری هم خیر اوله
اول کشینك کم اوقیه صد قیله
تمت الکتاب خط
غریب

پندیمی کوش ایت ای جوان منکوش ایدوب جانه همان
بو نصح ایله عامل اولان اولور مشار با البنان
ایدوب صلاة صبح ادا هم پادشاهه قیل دعا
صکره غزات حجاج اولا رزقك ایچون داخی روان
قیل والدینکدن سؤال خاطرلرینی اله آل
اوپ اللرین چکمه ملال پاینده انلرك جنان
انلر سکا چکمش امك یازق فراموش ایلمك
کوچمش ایسه انلر کرك ایت روحلریچون لقمه نان
ایتدکده خانکدن شتاب قیل بسملیله فتح باب
ورد ایله بو اسمی صواب سندن مدد با مستعان
دکانکه وار اولا آچ بسملیله ابتدا
رزقك ویرر البت خدا باب توکلدر دکان
بش وقتی ترك ایتمه صقن کیم اوله سن حقه یقن
رزقك کلر اقن اقن والله بالله اینان
اولمه طمعکار شویله بیل ایدر طمع اسن ذلیل